

II D 2

Gift

NOTICES

OF

SANSKRIT MSS.

(SECOND SERIES)

BY

MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASĀDA ÇĀSTRĪ, M.A.,
Honorary Joint Philological Secretary, Asiatic Society of Bengal.

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF

BENGAL

(VOLUME I.)

CALCUTTA:

BAPTIST MISSION PRESS.

1900.

24 am.

S
016.091
H 254 n

THE ASIATIC SOCIETY

U. S. UTTA 700016

Acc. No. B 3931

Date 3.6.87

81 no. 83251

PREFACE.

The present volume contains descriptions of 422 MSS. taken during the years 1891-92, from East Bengal, the district of Bankura, the city of Benares, and from the immediate neighbourhood of my residence at Naihati in the 24 Parganas. The MSS. are mostly written in Bengali character and the authors of most of them are Bengalis, Brāhmanas and Vaidyas, by caste. Vedic works are absolutely rare unless one calls ritualistic works such as, No. 46, Kāṇvaçākhi-grāddhaprayoga and, No. 253, Brāhmasaṃskāramāñjarī as vedic works. Original Smṛti works are not to be found in this volume, but there are plenty of modern compilations, commentaries, dissertations, and monographs not only on Smṛti, but, on Tantra, and Medicine also. As these compilations, &c., are extremely useful in giving an idea of modern Hindu thought and experience on these subjects, I have tried to give their contents in full, in order to enable Orientalists, both in Europe and India, to judge of their merits, without looking into the MSS. themselves. It would be extremely interesting to know the locality in which the authors lived and the circumstances under which they wrote, but with the exception of a very few cases the curiosity of the learned world must for the present remain unsatisfied. It would not be out of place to mention here that a study of the genealogies of the Brahmanas and Vaidyas—a taste for which is just dawning—may lead to many important discoveries about the authorship of most of the Sanskrit works written in Bengal.

Besides the works noticed above, the present volume contains a large number of dissertations on particular points of modern Nyāya philosophy, the sole occupation of the Brahmanic mind, in Bengal, with any tendency towards meta-

PREFACE.

physical speculation. Of other Schools of Hindu philosophy we have but very few works and these not of much worth.

How the Brahmanic mind moved in narrow grooves for the last five or six hundred years may be gathered from the fact that in this volume alone there are five commentaries, newly discovered, on the *Amarakoṣa* (Nos. 6-10), four on the *Anandalahari* (Nos. 26-29), twelve on the *Devīmāhātmya* (Nos. 175-186); almost all of them by Bengalis.

Bengal is perhaps the only province in which the various Grammatical Schools may be said to be still flourishing. The second revival of the School of Pāṇini under the leadership of Mahārāṣṭra Brāhmins like Bhaṭṭoji Dikṣita and Nāgoji Bhaṭṭa have expelled the various other schools from other provinces of India and compelled them, so to say, to take refuge in Bengal, where the Marhatta influence was the least felt. For these reasons, I impressed on my travelling pundits the importance of the search and discovery of the MSS. of works of the various grammatical schools, and their work in this direction is satisfactory as the following analysis will show.

Kātantra School.—As this is perhaps the first time that the MSS. in East Bengal have been thoroughly examined, we have; as expected, a very large number of works on the Kātantra School of Samskrit grammar. The word Kātantra means an abridgment;— a hand book in which the niceties of Pāṇini have been discarded for the benefit of beginners. It is most probably of Buddhistic origin, as it was largely used in Buddhistic countries. One thing is sure it was a popular as opposed to a scholarly work. But gradually commentaries, appendices, notes, annotations, and various sorts of dissertations grew around it and made it a School by itself. Some of these dissertations were by Buddhist and others by Hindu authors. The Buddhistic Kātantra works have generally been pushed aside in Hindu countries, but some on account of their special merit, still survive. One of these *Ṣaṭ-kāraka-bodha*, No. 380, commences with an invocation of Buddha,

who destroyed the army of Māra, who conquered the bondage of transmigration and who ascended Nirvāṇa. It is said that Durga Siṃha, the great commentator of Kātantra Sūtras, was himself a Buddhist, nay, some even go so far as to identify him with the great Buddhist lexicographer Amara Siṃha, but this is disproved by the fact that he commences his Uṇādivṛtti, No. 34, with an invocation of Īiva which can not be twisted to yield a Buddhistic meaning. The title Uṇādivṛtti requires some explanation. From the early dawn of grammatical speculation in India, some thought that every word had a derivation from roots, others differed from them in holding that there was a large number of words that could not be so derived. Pāṇini himself held the latter opinion, and so he never wrote anything on suffixes like Uṇ, as opposed to ordinary verbal suffixes, known as Kṛt. The work on Uṇādi in Pāṇini's School is by a different author, namely, Čakaṭāyana. Following Pāṇini's example the authors of the Kātantra Sūtras did not write anything on the Uṇādis. The Sūtras on this subject and the vṛtti on them have been supplied by others. The vṛtti is by Durga Siṃha. Probably he wrote the Sūtras too. It would not be out of place to mention here that though Durga Siṃha, the author of the vṛtti and of the Uṇādi, was not a Buddhist there was another Durga Siṃha, the author of the ṭikā who was certainly a Buddhist. His invocation speaks of his faith. Numbers 41-43 are dissertations on various parts of Kātantra, by Rāmacandra, the son of Harihara, belonging to the family of Kāñji whose later residence was the village Uttaracāiva and whose ancient residence was Čivapuratapāka. He appears to have been a Maithila Brāhman who invariably mentions the names two residential villages one ancient, another recent, in giving a description of his family. These three works treat of Sandhi, Kāraka and the appendices, the first is an examination of Trilocana Dāsa's work entitled Pañji on Sandhi, the second and third are expositions of the commentary by Gopinātha Tarkācāryya, on the appendix.

Aṣṭamangalā, No. 17, by Rāmakiṣora Cakravartī is a commentary on the eighth section of Durga Siṃha's vṛtti on the chapter of conjugation.

Akhyātatikā, No. 19, and Akhyātapañjikāvyākhyā by Narahari, No. 20, are works of this School on conjugations, No. 20 being a commentary on the Pañji by Trilocana Dāsa.

Kātantrakaumudī by Gaṅgeṣa Ṣarmā, No. 47, attempts to justify various ungrammatical expressions in classical Samskrit literature according to the rules of Kātantra grammar. He seems to have been very proud, for he says that neither Candragomī, nor Durga Siṃha, nor even Kātyāyana, knew so much as he did, he had looked into all the Ṣāstras and he was an authority in determining difficult points in Kātantra. His invocation is mysterious, after saluting Ṣiva he invokes a Dvijanmā, a brāhmaṇa, whose fame is known in the Vedas, who is a source of salvation, and who is the author of lost tantras. Kātantracandrikā by Rāmadāsa Cakravartī, No. 48, is a commentary on a portion of the supplement of Kātantra. The author acknowledges his obligations to Gopīnāth specially. The same Gopīnāth had a most appreciative commentator in Ṣaṅkara Ṣarmā who, in Kātantra-pariṣiṣṭa-prabodha-prakāṣikā, No. 49, compares grammar to sugarcane and logic to the machine which extracts the juice from it and recommends his readers to drink plentifully the juice extracted from grammar by logic. Vidyāsāgara is a revered commentator of the Kātantra School. His work the Kātantrapradīpa, No. 50, describes him as the son of Mahāmahopādhyāya Ṣrikānta Paṇḍita and gives his proper name as Puṇḍarikākṣa Bhaṭṭācāryya. Kātantravṛtti, No. 51, is attributed to Vararuci. It is a Vṛtti commentary on the whole of the Kātantra Sūtras. The Vṛtti seems to have undergone a revision in the hand of Yaçomāna, but there is a suspicious look about it; the invocation is identical with that of Durga Siṃha, though a comparison shows that this is an entirely different work. Number 52 is a commentary on the Vṛtti by Harirāma. The vṛtti on which this is a commentary is most likely Durga

Siṃha's work. The present codex ends with the chapter on Sandhi. Number 58 is an additional supplement. Ṣṛipati Dutta's supplement is well known, but Trilocana thought it was incomplete and so he wrote an additional supplement. The author belonged to the Vaidya caste and was the son of Mādhava Dās; their title was Kavindra another form of Kavirāja, a title by which learned Vaidyas are still addressed. Ṣṛipati did not say anything about Dhātu and Taddhita, Trilocana supplements that defect and adds some Sūtras on Samāsa.

Kārakaratna, No. 57, is by a Durga Siṃha, who quotes the Kavirāja; he seems to have been a different person from his great namesake, the author of the Vṛtti. Dhātughoṣā, No. 195, by Rāmakānta is an enumeration of roots according to the Kātantra School of grammar. Dhātumālā, No. 198, is also an enumeration of roots by Ṣaṣṭhidāsa-ṛiṣārada, son of Jaya Kṛṣṇa Tarkavāgiṣa, belonging to the Vaidika section of Bengali Brāhmins. He wrote at Gopālapura close to the Ganges near the Mahānadi (sic) Mahānandā. A third work on the same subject is No. 199 by Danaukācāryya. Paribhāṣā-vivaraṇam, No. 220, is a commentary on the exposition of technical terms, and technical rules by Durga Siṃha which comes as the next work, No. 221. Number 224 is a commentary on Ṣṛipati's supplement by Gopinātha Tarkācāryya, a son of Acāryyasimha Paṇḍapati. Number 247 goes by the author's name, Bilveṣvara, with the title Tarkācāryya. It is a work on the conjugation of verbs. Manoramā, No. 270, is a vṛtti on roots by Ramānātha Ṣarmā, the son of Vedagarbha Tarkācāryya belonging to the Rāyi family among the Rādhīya Brahmins. The Brahmins of this family had been for a long time regarded so low that any matrimonial connection with them would reduce a Kulīn or noble Brahman to their rank. Probably the author wrote at a time when the family prestige was not so lowered. Rājādivṛtti, No. 312, is a commentary on Sūtras containing groups of words such as Rāja, &c., which are susceptible of the same grammatical changes. Number 321 is a commentary on the

Atmanepada chapter, called in Kātantra, Rucādi, by Madhuśūdana. Number 333 is on the meanings of grammatical terminations by Ramākānta Cakravartī. Number 353 Çabdaçāstravivṛti by Raghunandana Çirompi is a work of the Kātantra School dealing with the meanings of affixes on verbal roots. At the outset he is confronted with the question why Çarvavarmā did not write the Sūtras on affixes and why Vararuci wrote them. No. 355 is a work on declensions by Ramānātha Cakravartī. Siddhāntaratnākura by Çivarāma, No. 407, is a commentary on Çripati's supplement.

Samkṣiptasāra.—Next to Kalāpa the grammar which has the widest circulation in Bengal is the Samkṣiptasāra. It was composed by Kramadiçvara who has the high sounding epithet Vādīndracakracūdāmaṇi, the crest jewel of the circle of great disputants, always preceding his name. His grammar is written on a new plan differing altogether from that of Pāṇini and others. His aphorisms were explained by Goyīcandra, but the most celebrated writer of this school is Jamara Nandi whose work is regarded as an authority. In the present volume we have got a book on Sanskrit roots, by that celebrated writer, named Dhātumālā, No. 196. Dhātumālā by Maheça, No. 197, and Dhātusaṃgraha, No. 200, also appear to be books of the same school. Samkṣiptasāra-kaumudī, No. 390, by Abhirāma Vidyālaṅkāra belonging to the Banerji family resident at Gayāghaṭa, and Samkṣiptasāra-çikā, No. 391, by Çri Nyāyapañcāna, the son of Vidyāvinoda belong to this school. Rūpaprakāça, No. 824, is a work on conjugations by Kullūka Bhaṭṭa. He is not, however, identical with the commentator of Manu, because that great commentator was a resident of Nandanavāsi in North Bengal and subsequently settled at Benares, but the present author was a resident of Vicāla. He followed the etymological work entitled Dhātupradīpa. Jñāpakāvālī, No. 180, by Haragovinda is an exposition of the chapter on declensions. Kāṇḍikā, No. 56, by Sarvaśāstralaṅkāra is a commentary on

the Gayaghata Banerjis is a work on Sanskrit syntax according to this school.

Supadma School.—The Supadma grammar is current in Central Bengal, that is, in Jessore, Khulna and the 24-Parganas. The author is Padmanābha Datta who traces his ancestry from Vararuci one of the nine gems in the Court of Vikramāditya and the contemporary of Kālidāsa. The Maithila Brāhmins consider this very Vararuci to be the founder of their most influential family. They consequently claim Padmanābha as their own. In the work entitled Prṣodarādivṛtti, No. 228, Padmanābha gives the date of the composition in the following chronogram:—

Çake Çailanavāditye caitre māsi rabeḥ sthitau.

Dvijena Padmanābhena bhāṣā sūtramidaṃkṛtam.

This means 1297 of the Çaka era, that is 1375 A.D. Padmanābha thus traces his genealogy from Vararuci.

Vararuci
|
Nyāsa Datta
|
Durghata
|
Jayāditya
|
Çripati
|
Gaṇeçvara
|
Padmanābha

command of Rājā Gopīmohana by combining the Sūtras of Mugdhobodha, Sārasvāta and Kalāpa.

This would be the proper place to treat of two works on spelling; one, Nakāravāda, No. 135, by Puruṣottama Deva and the other, Varṇaprakāṣa, No. 328, by Kaṇrapūra, the minister of Amaramāṇikya, Rājā of Tipperah, at the request of Rājyadhara, the Rājā's son.

Smṛti.—There are no original Smṛti works in this volume. The modern compilations described in it are mostly written by Bengalis from eleventh century downwards. These compilations may be broadly divided as ancient and modern, Raghunandana's huge work in twenty eight parts being the land-mark of the two. It is therefore necessary to fix the date of this great writer. Tradition makes him a contemporary of Caitanya, who died in 1533. The evidence of the genealogies tends to the same direction, but he quotes Haribhaktivilāsa by Gopāla Bhaṭṭa, a disciple of Caitanya, who survived that great reformer by many decades, and it is said that the Haribhaktivilāsa was completed in 1562. Raghunandana's activity therefore may be said to range over the second and third quarters of the sixteenth century. Works written before him and quoted by him will be termed ancient, and those written after him, modern. These modern works are not of much worth. They are mostly either commentaries on various parts of Raghunandana's works, or, handbooks based on these parts. But the ancient works before Raghunandan are of great value. Dānasāgara, No. 165, by Vallāṣena, the famous king of Bengal, has been described by others, but the MS. belonging to Bābū Nagendranātha Vasu seems to be more complete and written in a more ancient hand; therefore I have taken pains to have it described again. From the preamble and the pilogue of this long work running over eleven thousand couplets on the subject of making gifts, we learn that Vallāṣa is the son of Vijaya Sena, the brother of Hemanta Sena, that by his own merit he made himself the lord of Gauḍa; that though he crushed in the battle-field the king of Gauḍa

of Mukundavana may be called a *Tāntrika* work, as, it begins a dissertation on the relations between the disciple and his preceptor, and, as, it is divided into *paṭalas*; but as Raghunandana quotes it, it has been placed amongst the *smṛti* works. It is a sectarian work of great value, and the sect to which it is a standard hand-book is still to be found in Bengal.

Çrikara and his son Çrinātha belong to a period anterior to Raghunandana. The father has not written much, but the son is the author of a long series of *smṛti* works ending with the compound word *Tattvārṇava*. Raghunandana was at great pains in refuting many of his theories. In the present volume is noticed a commentary on the *Çrāddhaviveka*, No. 376, by Çūlapāṇi, which may be said to be a joint work of the father and the son, because though the work is given to the world in the name of the son, yet the author says that he is simply putting down what he has heard from his father.

There are in this volume three works ending with the word *Kaumudī*, namely, *Dāna-kaumudī*, No. 163; *Çuddhi-kaumudī*, No. 367; and *Çrāddhakriyāprayoga-kaumudī*, No. 373, all of which belong to a series entitled *Kriyā-kaumudī* by Govindānanda Kavikaṇkaṇācāryya, the son of Gaṇapati Bhaṭṭa, at whose command the series was written. There is another work, however, entitled *Mantrapurāṇaṇṇam*, No. 271, attributed to Govinda Kavikaṇkaṇācāryya who appears to have been a very different person from the author of the *Kriyā-kaumudī*.

Çrāddhapradīpa, No. 375, by Pradyumna Çarmā hailing from Sylhet is a MS. copied in the Çaka year 1448 that is 1526 A.D. The book was written with a view to supersede a larger and more difficult work entitled *Çrāddhaprakāśa* current in that part of the country. Pradyumna was the son of Çṛidhara Çarmā, who had jurisdiction over Hākādidī (jurisdiction perhaps as a judge or as a *Dharma-Çāstrī*, who decided cases against Hindu religion, Hindu rituals and Hindu customs).

Çudrāhnikācār, No. 371, by Jādavendra Çarmā is a work on the daily duties of a *Çudrā* composed under the order of

Rāja Raghudeva who is given the proud title of Gauḍa-mahī-mahendra and whose capital was sanctified by the holy Ganges; whose father was Vāsudeva, the brother of Vāṇeṣvara apparently the founder of the family.

Gopāla Bhaṭṭa was an inhabitant of Seringam in southern India, who became an ardent admirer of Caitanya; who in his tour round India visited that city of temples in the year 1509. Gopāla Bhaṭṭa renounced the world and embraced the doctrine of Caitanya. He was ordered to live in Vṛndāvana and to settle the rituals of Caitanya's followers, and he wrote the *Haribhakti-vilāsa*. Another of his work *Satkriyāsāra-dīpikā*, No. 395, quotes from *Aniruddha*, Bhīma Bhaṭṭa, Govindānanda, Nārāyaṇa Bhaṭṭa and Bhavadeva Bhaṭṭa for the purpose of the preservation of the purity of Vaiṣṇava religion. He was very unwilling to give his name as author, but he could not help it, because the elders of his sect demanded that his name should be associated with the work.

Çrāddhadīpikā, No. 374, is by Mahāmahopādhyēya Çri Bhīma belonging to the Kañji Gāñi amongst the Rāḍhiya Brahmanas of Bengal. The MS. looks very old.

There are six works in this volume attributed to Raghunandana of which two *Svarga-sādhana*, No. 419, and *Dolajātrā-pramāṇatattva*, No. 187, do not speak of Raghunandana as the son of Harihar and belonging to the Banerji family, and are undoubtedly by a different author of the same name. The invocation in these works does not end with the classical words "Vakti Çri Raghunandanah." The *Tirthatattva*, No. 153, and *Grahayāga-prayogatattva*, No. 108, contain all the signs of their being written by the great Raghunandana, though they are not to be found in the list of the orthodox twenty eight.

Of the commentaries on Raghunandana noticed in this work *Prāyaścitta-tattva-tikā*, No. 239, by Rādhā-mohana Gosvāmī deserves a special notice, as the author is said to have been a friend of Colebrooke. He was an inhabitant of Çāntipura and a descendant of Advaita, the great associate of Caitanya. His scholarship was vast, as it

embraced Nyāya, Smṛti, Vyākaraṇa, Chandaḥ, Sāhitya and Vaiṣṇava li. . . It is said that Colebrooke often went to Čāntipura to have matters relating to Sanskrit scholarship discussed with him.

Numbers 150 and 238 are commentaries on Raghunandana by Kācināth Tarkālaṅkāra, who has also written an abstract on atonements, No. 237. Another commentary on of Raghunandana's works is No. 368, by Guruprasāda Nyāyabhūṣaṇa.

(Of the Smṛti works subsequent to Raghunandana, the most important is Vivādārṇavasetu, No. 335, by eleven Pundits from various parts of Bengal, under orders of Warren Hastings when he was Governor of Bengal, and not yet Governor-General. It took a year to compile the work, and the compilation is one of the most valuable that ever appeared on Vyavahāra, or the law of law courts in India. As there was no Sanskrit scholar to translate it into English, it was rapidly translated into Persian, and from Persian into English by Mr. Halhed. The translation was published in England under the title of a Code of Gentoo Law. The names of the Pundits are:—

1. Vāṇeṣvara Vidyālaṅkāra.
2. Kṛpārāma Tarkasiddhānta.
3. Ramagopāla Nyāyālaṅkāra.
4. Kṛṣṇajīvana Nyāyālaṅkāra.
5. Vireṣvara Pañcānana.
6. Kṛṣṇacandra Sārvaabhauma.
7. Gaurikānta Tarkasiddhānta.
8. Kālīcaṅkarā Vidyāvāgiṇa.
9. Gṛāmasundara Nyāyasiddhānta.
10. Kṛṣṇakiṇora Tarkālaṅkāra.
11. Sītārām Bhṭa.

They consulted Caṇḍeṣvara, Viṣveṣvara, Viṣvarūpā, Vijñāneṣvara, Halāyudha, Črī Kṛṣṇa, Vācaspati, Jimūta-vāhana, Črikara, Čūlapāṇi, Goyinda, Lakshmīdhara, Raghunandana, Črinātha and Bhaṭṭa.

It would not be out of place to mention here of the other two works on Hindu Law, compiled under the auspices

of the East India Company during the early years of their rule in Bengal. One was the *Vivādhahgaṅgā* by the great Jagannātha Tārkapañcānana, helped by his pupils, Rādhākānta, Guruprasāda, Rāmamohana, Rāmanidhi, Ghanaṣyāma and Gaṅgādhara, to whom he acknowledges his obligations. This was a huge work embracing all the different topics on Hindu Law, two of which have been translated in 1797 by Colebrooke in four volumes, and formed the basis of Hindu Law of Inheritance and Contract as administered in British Courts of Justice in Bengal. The entire work in Sanskrit is to be found in the library of the Judges of the High Court. The other work related to the Maithila School of Hindu Law, compiled by Suberu Miṣra and never translated.

Smṛtisarvvasva, No. 417, by Nārāyaṇa Banerji, of Kṛṣṇanagar, near Khānākul in the district of Hughli, known as Banerji Thākur, is a hand-book of *Smṛti* for the use of the family in strict accordance with the Code of Raghunandana. Nārāyaṇa also wrote a number of works in verse or *Kārikās* on the same subject. He belonged to the early part of the eighteenth century, and his descendants were till lately much respected for their scholarship.

Raghunandana's work ending with the word *Tattva* embraced as a rule the duties of householders, Brahmans and others, but he was absolutely silent about those who renounced the world and became mendicants, so a necessity was felt about two hundred years ago for a work on the duties of Bhikṣus. And a work was written by Çrikanṭha Tirtha, the disciple of Paramahansa-parivrājākāryya Çri Mahādeva Tirtha. This Çrikanṭha before he renounced the world was named Kālicaraṇa, and was the descendant of Kāmadeva Pundit, who held the highest place among the Rādhīya Kulīna Brahmans of Bengal. The work is *Bhikṣutattva*, No. 263. The Codex Architypus of this work and another small work by the same author belongs to my family collection, copies from which are to be found in various libraries, both in Europe and India.

Of the other works on *Smṛti*, No. 242, by Kṛṣṇadeva

Smārtavāgiṇa, No. 248, by Yādavendra Vidyābūhuṣaṇa, and No. 241 by Mohanacandra Vidyāvācaspati relate to the atonement of sins. The last author has a work, No. 366, on purification, in the form of Kārikās. He was a Banerji. Numbers 160 to 162 by Harinātha Miṣra, Ananta Bhaṭṭa and Vardhamāna, respectively, are on adoption. Numbers 166 to 168 by Mohanacandra, Acyuta Cakravartī and Raghurāma Ćiromaṇi, respectively, are on inheritance. Numbers 15 and 16 by Ćyāmasundara and Caturbhuja are on açauca or impurity owing to births and deaths in the family.

Numbers 415 and 416 by Rāmabhadra and Narottama, respectively, are short abstracts of Smṛti in general. Kāci-~~tat~~tvaprakāṣikā, No. 65, by Raghunāthendra Ćivayogi deals with the sanctity of various holy spots in the city of Benares, and quotes various Purāṇas, Upaniṣads and Tantras as his authority. Rāmaratna Banerji of Ćātrā, near Serampur, retired in his old age to Benares. He was one of the companions of Ćyāmācaraṇa Banerji, a retired zemindar, who took delight in talking about the sanctity of Kāci. To please him, Rāmaratna collected together a large number of facts about Kāci, which was put into Sanskrit by one Kālacandra. This work is entitled Kācihbāṣyāmṛta, No. 66. This is a very modern work, and it extends to eight thousand five hundred Ćlokas. Number 38 is a treatise on the process of making the gift of a cow. Number 88 treats of the religious ceremonies to be performed at Gayā. It is by Raghunātha Bhaṭṭa, the son of Mādhava. Number 107 treats of the propitiation of the planetary deities. For the deliverance of the soul of the deceased, a bull is branded at his Ćrāddha with a certain mark and allowed to roam at large. This is known as the Brahmini bull, which is held sacred in almost all Hindu cities. In the case of the death of a woman leaving her husband and children behind her, the gift of a cow marked with sandal-paste is regarded as conferring great merit on the deceased, and the branding of the bull is discarded. Numbers 110 and 111 by Vācaspati Miṣra and Ratnanātha Bhaṭṭācāryya

respectively, treat of the process of making such a gift. Number 172 gives the process of purifying any reservoir of water defiled by a corpse or a carcass. Number 277 treats of the process of lighting lamps on the new moon in the month of October.

Darṣana.—Of the six schools of Hindu Philosophy, Bengal developed the Nyāya system under the auspices of Vāsudeva Sārvabhauma and his distinguished student Raghunātha Ćiromaṇi in the sixteenth century of the Christian era, and Navadvīpa School has since then held the most prominent place for the study of this system of philosophy. Before the advent of Vāsudeva, the Bengalis studied very little of philosophy, and that little was confined to the handbooks of *Mīmāṃsā*. Sāṃkhya and Vedānta was little studied and Pātañjala less. Vaiṣeṣika was considered as identical with or supplementary to the Nyāya system. Indeed, what goes by the name of Navadvīpa School of Nyāya is simply a happy amalgam of the two systems, Nyāya and Vaiṣeṣika.

In the present volume we have several works by Mathurānātha Tarkavāgiṇa, a distinguished pupil of Raghunātha, who had the rare gift of really elucidating the text he commented upon without burdening his work with theories and dogmas of his own. He commented upon not only the whole of the *Tattvācintāmaṇi* and *Didhiti*, but also on several ancient works. Number 18 deals with the relation of words in a sentence. A collection of words cannot by itself give any meaning unless all the elements for the completion of the sense are present. If any element is not present, there is an *Akāṅkṣā* for it, that is a want is felt. In the present treatise Mathurānātha deals with the *Akāṅkṣā*. In No. 21 he attempts to give the meanings of the verbal terminations and their relation with other terms in the sentence. In No. 25 he deals with the question of the mind which is regarded as an atom and an internal organ of sense coming in contact with the *Ātmā*, which is regarded as infinite. In No. 356 he deals with the evanescent character of articulate sound. The *Mīmāṃsā* School thought that

articulate sound was eternal. It only manifests itself at certain times. The Nyāya School, held the opposite theory that articulate sound is produced and destroyed. In No. 357 is refuted the theory that Ābda or authority is no testimony. The Vaiśeṣikas thought that the testimonies were two, perception and inference, while the Naiyāyikas thought that analogy and authority were as good testimonies as the other two, and Mathurānātha held the latter view. All these five treatises are out parts of one great work, namely, Mathurānātha's commentary on the Tattvacintāmaṇi.

In the seventeenth century the Navadvīpa School was represented by two men—Jagadīṣa Tarkālāṅkāra, a Pāścātya Śāstrī Brāhmaṇa and Gadādhara Bhāṭṭācāryya, a Vārendra Brāhmaṇa. The latter never completed his studies and got no title. He is therefore known simply as Bhāṭṭācāryya. On the death of his professor he thought there was nobody at Navadvīpa who could teach him, and so he never completed his studies. But he wanted to be a professor himself. No student, however, would come to a man who never completed his studies and got no title, and he began to teach the flower trees of his garden on a public road. His teaching gradually attracted the attention of students, who in a short time deserted other professors and flocked round him. Thus he became a great professor and wrote a complete commentary on the Dīdhiṭi of Raghunātha. A portion of this work is represented in No. 229.

Jagadīṣa was an elder contemporary of Gadādhara. He wrote a very large number of treatises, mostly commentaries, but there were some original works of great merit. None, however, of greater merit than Nyāyadarśa, No. 213, which deals with the most abstruse doctrines of the Navadvīpa School, such as the doctrine of causality and its three different aspects. The material cause and the efficient cause are well known, but the Naiyāyikas believe in another thing, the Asamavāyikāraṇa, that is, the attributes of the material cause producing similar attributes in the material effect. The

great Jagadīṣa of Navadvīpa is, however, to be distinguished from another Jagadīṣa known as Jagadīṣa Pañcānana, the commentator of the Bhagavatgītā, No. 257, of Anandalahari, No. 29, and of Mahimnastava, No. 281.

Sabdaçaktiprakāçikāṭippanī, No. 352, is a commentary on one of Jagadīṣa's most important and widely-known original works on the application of Logic to Grammar by Kṛṣṇakānta Vidyāvāgiṣa, the son of Kālicaraṇa Nyāyālaṅkāra of Navadvīpa, who flourished during the latter end of the last century, and wrote commentaries on Nyāya, Smṛti with equal facility, and composed a few poems of merit.

A commentary, No. 280, on the first chapter of Dīdhiti, was written by Kṛṣṇadāsa Sārvabhauma, who does not seem to have been an inhabitant of Navadvīpa, though belonging to the Navadvīpa School. A MS. of this work, dated Çaka 1576, has been examined at Bhātpādā.

Kaṇāda was a contemporary and a fellow-student of Raghunātha Çiromaṇi, the founder of the Navadvīpa School. They were both students of Vāsudeva Sārvabhauma, who for the first time taught Nyāya Philosophy at Nadiyā, at the commencement of the fifteenth century. Vāsudeva was a student of Mithilā, but was not very loyal to his alma-mater. Kaṇāda was one of the first batch of his students. Kaṇāda went to Mithilā to complete his education, but came back, impressed with the idea that if a scholar of superior merit goes to Mithilā, he can rise superior to the Pundits of that country. Acting under this impression, he induced Raghunātha, belonging to the next batch of his Professor's pupils, to visit Mithilā. Raghunātha defeated the best of the Maithila Pundits in argument and renounced the allegiance of Mithilā and started a new school. It was not known if Kaṇāda wrote any work on Nyāya. Number 14 of the present volume is a work by him. It deals with the various terms of syllogism.

Indian philosophers are unanimous in making the mind a sixth organ of sense and an internal one as opposed to the

external organs. Well, asks someone, in that case why should inference be regarded as a different testimony from perception. Should it not rather be regarded as a perception by the internal organ, *i.e.*, mind. Number 4, an anonymous work, tries to refute this argument and to establish the position of inference as a separate testimony.

These are the works belonging to the Navadvīpa School. But there are many representatives of the older school of thought. Tarkapradīpa, No. 141, by Rāmahari, attempts to establish the sixteen categories of Gautama. Guṇaparakāṣa, No. 93, by Vardhamāna, the son of the great Gaṅgeśa, is a commentary on Udayana's great work entitled Guṇakīraṇāli, dealing with attributes that inhere in the substance but are essential to it. Number 94 is a commentary on the second remove on the same work by Udayana. Tarkasaṅgrahacandrika, No. 143, appears to be an anonymous commentary on Tarkasaṅgraha, but it traverses the whole field covered by the amalgamated Nyāya-Vaiśeṣika School. Padārthasaṅgraha, No. 217, by Bijayīndra Bhikṣu, though belonging to the amalgamated school, seems to differ from it to a very great extent. It believes in ten categories instead of seven, the additional three being Viśiṣṭas, Çakti and Sādṛśya, *i.e.*, the particular, power, and similarity.

Tarkabhāṣābhāvārthadīpikā, No. 142, by Gaurikānta Bhaṭṭācāryya, is a commentary on a work entitled Tarkabhāṣā by Keçava Miçra, dealing with the technical terms of the amalgamated School of Philosophy. Muktvicāra, No. 237, seems to be a distant echo of Jagadīça Tarkālaṅkāra's well known work, the Muktvivāda. Ratnakoṣaviçāra, No. 305, by Ratneçvara Nyāyālaṅkāra attempts to establish a peculiar theory that under certain circumstances an inference in the form of a doubt is possible, and so inference may not always be positive knowledge. Lāghavajñānam, No. 326, is an anonymous work on a most abstruse and difficult point on the chapter of inference in the modern School of Nyāya Philosophy. Number 336 also deals with a very abstruse point.

Vyutpatti-vicāra, No. 346, is an application of logic to grammar. Çabdaratna, No. 351, by Rāmaçaraṇa, is a much easier work on the same subject. Sāpekṣavāda, No. 402, is a very short treatise on a most important subject, relating to the analysis of compound words. No words should be compounded together which demands another word beyond the compound to complete the sense. Siddhāntadīpa, No. 405, is an application of logic to grammar.

Mīmāṃsā.—There are only three works of Mīmāṃsā in this volume. The first is Jñānādvayarahasya, No. 128; 2nd, Dharmadīpikā, No. 192; and 3rd, Svaprakāçarahasya, No. 418. Number 2 was written by Candraçekhara Vācaspati, a Vārendra Brāhmaṇa who settled at Navadvīpa in the beginning of the eighteenth century and wrote many works on Smṛti. His grandfather was well versed in all the six systems of philosophy. His Dharmadīpikā is a short treatise on the application of Mīmāṃsā doctrines in the elucidation of Smṛti texts. Number 3 is an anonymous work for the purpose of establishing the theory that knowledge is self-evident; and for refuting other theories on the subject, namely, knowledge is super-sensual and that it is evident only by a subsequent perception that I know this, &c.

Vedānta.—Kāçirāma Vidyāvācaspati of Vākuḍā, a Paçcātya Vaidika Brāhmaṇa who flourished about the beginning of the eighteenth century, and whose great great grandsons are still living; is well known to the Pundits of Bengal, simply as the earliest commentator on the twenty-eight works of Raghunandana. That he wrote treatises on the Vedānta system of philosophy is very little known. In this volume, however, we find two works by him on Vedānta: one, No. 24, is a commentary on the Vedānta treatise entitled Atmaprakāça; the other, No. 393, is a commentary on a work entitled Samkhyāprakāça. In No. 24 the author says that he obtained from Gopāla Siṃha, the king of Mallabhūma, now in Bankurah district, four betels and sandal paste in the presence of a large assembly of Brahmans; that his father was

Nyāyālayākāra, who was the crest jewel of the Pundits of Bengal; that he wrote a commentary on a work by Buddhavara i.e., the author of the text, Nandarāma. The other commentary is also on Nandarāma Tarkavāgiṇa's work. It relates to the knowledge of spiritual truth, and is not confined to Vedānta system alone. Both these works are stamped with Kācīrāma's peculiar signature, namely :—

Ṣri Ṣri jāne dayādhāne caraṇābjatale tava.

Ṣri Kācīrāmakṛtinaṁ kṛtiresā samarpitā.

Avadhūtānubhava, No. 13, is attributed to Aṣṭāvakra, one of the great sages of ancient India. Though a short work, it is divided into twenty-one prakaraṇas and six saṁgrahas. It relates to the attainment of indifference to the world and to emancipation from bondage. Vādamālā, No. 329, by Jayatīrtha, is an exposition of the theories of Mādhvācāryya. Vādi-bhūṣaṇa, No. 330, by Puruṣottama, refutes the theory that bondage is unreal, and thereby attempts to establish the authority of the Vedas. This also belongs to the same school of thought. The author bows to Pūrṇaprajña Yogī. The only work on Yoga in this volume is Yogakalpalatikā, No. 299, by Rāmagati Sena, belonging to the Vaidya caste, and resident of East Bengal. His descendants are still living, to the sixth remove. The author quotes from various tantras and traverses the whole field of the Yoga praxis from the very first dawn of spiritual knowledge to the attainment of liberation in life through the various Proceṣsas of Yoga postures, restraining breath, &c., &c.

• *Jyotiṣa*.—Of the Jyotiṣa works Nos. 82, 83, 120 and 121 relate to the casting of Horoscopes: Nos. 233, 234 and 235 deal with fortune-telling by means of questions; Nos. 80 attributed to Nikaṣā, the mother of Rāvaṇa, and 81 to the Kērala method of fortune-telling by questions. Lauhityavarasena belonging to the Vaidya caste and to East Bengal is a voluminous writer in this department of Jyotiṣa. He is the writer

of Nos. 120 and 235 and the commentator of No. 234. *Aṅka-nirṇaya*, No. 2 by an author, who modestly hides his name and says he is the son of Vidyācandra, is, though short, a useful work, because it gives the value of figures in words. *Adbhutadarpaṇa*, or mirror of omens, No. 3, by Mādhava Ṣarmā the son of Raghunātha, belonging to the family of Budhavāṇa and the elder brother of Mahāmahopādhyāya Govinda, deals with celestial, terrestrial, and atmospheric omens and the method of propitiating planetary deities. He quotes very old authorities such as Vṛddha Garga, Mayūracitraka and others. *Kālot-tara*, No. 63, deals with untimely death and other mishaps by observing the signs of the Zodiac and the asterisms. Nos. 132, 133, 134, 169, 388 and 394 are works which deal with astrology in general. No. 144 represents the Arabic system of astrology in Sanskrit. It deals with *Varṣaphala* or the consequence of the influence of the various Members of Zodiac on a man's fortune during a year. *Bhāsvati* is a well known work on astrology by Ṣatānanda. No. 262 is a commentary on that work by Kuvera, who hails from Kāṇjivilva a Bengali Brāhmaṇa of Rājya distribution. *Viṣṇusiddhānta-grantha*, No. 338, is perhaps one of the old Siddhāntas or works on astronomical science. The interlocutors are Viṣṇu and Lakṣmī. The sun is the great progenitor of the world. He is Brahmā, he is Viṣṇu, he is Śiva, and above all, he is Brahma. Viṣṇu taught this science to Lakṣmī when 1555200017064000 years of Brahmā had already passed. What the duration of a year of Brahmā is, is well known to orientalists. The Ṣaka king who has given his name to an era current in India will flourish says Viṣṇu after 1955883179 years from the creation of the earth. The work declares that in the matter of propitiating planets, the *Grahavipras* are supreme. These are *Ṣakadvīpī* Brahmans who hold a very low position in Hindu Society. They are to be treated as Brahmans only when they hold the calendar in their hands. Brahmans should not even be seen on occasions of *Grahayajñas*. Almost all these works are by Bengali authors either Brāhmaṇa or Vaidya.

Vaidyukas.—The Vaidyaka (medical) works are mostly by learned men belonging to the Vaidya caste, generally, hailing from East Bengal. Ayurvedasārāvali, No. 31, by Dhanvantari Kara, a Vaidya by caste, appears to be a modern compilation. The MS. though incomplete runs through nearly nine thousand verses. It deals with the preparation of medicines and with the symptoms of diseases. Cikitsāratna, No. 113, by Jagannātha Datta, a Vaidya by caste, and Cikitsāsārādīpikā, No. 114, by Harānanda Dāsa are works of the same class. The writer of the latter work says “the original works on medicine were short, Jagannātha Datta wrote rather a large work. Kavicandra made it larger. His work is Sārādīpikā, I have expanded it into an ocean.” No. 122 is a short work on digestion, or rather on certain combinations of eatable things that are easily digested. The combination of cocoanut and rice; that of thickened milk and jack fruit; that of ghee and lemon juice are easily digested. Dravyaguṇasaṅgrahatīkā, No. 189, by Çiva Dāsa Sena, a Vaidya by caste, who belonged to the thirteenth century, is a commentary on Dravyaguṇasaṅgraha, i.e., medicinal properties of herbs written by Cakrapāṇi Datta, who flourished about 1060 A.D. There was a medical man named Lāusena at the Court of the Rājā of Çekharabhūma. He defeated Vāṇivilāsa Kavisārvaabhauma. His son was Kākuts-
tha Sena and grandson Lakṣmīdhara Sena, great grandson, Taruṇa, and great great grandson, Ananta. Ananta obtained from the Muhammadan sovereign of Gauḍa great marks of distinction. Çiva Dāsa was Ananta’s son. Nāḍiprakāṣa, No. 201, is a work on feeling the pulse attributed to Kaṇāda. Kaṇāda in the preamble says Ayurveda is the fifth Veda which was known to none but Çiva. From him Brahmā learnt it, from Brahmā Indra, from Indra Kaṇāda himself. Madhu-
mati, No. 266, by Nṛsiṅha Kavirāja, belongs to the same class as No. 31, Yogāvali, No. 302, appears to be a Tāntrika work on medicine, as it is in the form of a dialogue between Çiva and Durgā. It deals with Yoga or mixing up of various medicinal substances. Rasaratnākara, No. 308, is an ancient

work on Chemistry by Nityanātha, one of the Nāthas or mendicants supposed to have been possessed of superhuman power who played so important a part when Buddhism was fast degenerating into a man worship. There is a small temple dedicated to Nityanātha at the Svayambhū kṣetra in Nepāl. Rasasāra, No. 309, by Govindācāryya is a very recent work on the same subject. Rūgviniścaya-tikā, No. 320, by Rāma Kṛṣṇa Bhaṭṭa is a commentary on Mādhava Kara's Nidāna. Vaidyavallabhā, No. 342, by Çrikānta Dāsa, a Vaidya by caste, though short, is a very interesting work, as it gives directions for keeping up good health and other useful information for the benefit of those who cannot read the Çāstras extensively, who are poor or who are otherwise unable to protect themselves from diseases.

Tantras.—Any system of worship other than that sanctioned by the Vedas goes under the general name of Tantra or Agama. The great object of the Tāntrika works is the saving of the soul of women and Çūdras who have no access to the Vedas. The word Tantra, if I am permitted to hazard a conjecture, means shortening, abbreviation, i.e., reducing in something like algebraical forms, Mantras or formulæ that would otherwise run to scores of syllables. The question of the origin of Tantras will be discussed elsewhere.

The Tāntrika works may broadly be divided into original works and compilations. The authorship of original works is attributed as a rule to Çiva who at the earnest solicitation of his dearly beloved wife, Pārvatī reveals to her in small doses the mysteries of various occult worships. Sometimes the interlocutors are not Çiva and Pārvatī but some Bhairava, terrible attendant of Çiva, and his wife. The language is Sanskrit, always ungrammatical, sometimes outrageously so. The subject varies from the attainment of Salvation to the meanest fetish worship. Sometimes the directions of worship are plain, open, fervent, and beautifully impressive, at other times they are filthy, obscene, obscure, dark and mysterious. The distant object is always emancipation of the soul from

the bondage of the world, but the nearer object is often of a less spiritual character. The Śaṭkarma or the six great objects are Māraṇa, killing ; Akarṣaṇa, attracting ; Vaçikaraṇa, subjugation or bringing under complete control ; Vidveṣaṇa, generating malicious feeling ; Uccāṭana, uprooting ; Stambhana, stupefying.

The Yoga system developed by Patañjali and his school, has undergone a mysterious modification in the hands of the Tāntrikas. They have given it a grim and terrible aspect scarcely contemplated by the originator of the Yoga system. In imitation of the Vedic sacrifices in the Vedic system of worship, the Tāntrikas have their Homa and their system of worship, and there is nothing under the sky which is not resorted to for the purposes of attaining their mysterious ends. Curing of diseases, attainment of longevity, good health, &c., are objects for which Tantras are often resorted to. Consequently we have Tāntrika works on medicine and Tāntrika directions for the preservation of health, which differ materially from the current Hindu science of medicine.

It is generally considered to be the third system of religion and worship, the Paurāṇika being the second. But the Tāntrika works specially the more ancient of them, place themselves in juxtaposition with the Vedic system alone and but rarely mention the Paurāṇika system, and if the Paurāṇika system is carefully analysed, it would seem to be purely Vedic in its ancient and almost purely Tāntrika in its modern form, though throughout the Purāṇas there runs a vein of Vedic culture.

The Tāntrika compilations in India are generally by Brāhmins, who have drawn their materials from the original Tantras and systematized them often mixing them up with a small modicum of Vedic culture derived from Smṛtis and Purāṇas. It is not yet possible to say when these compilations began to be written, and which is the most ancient of them, but it would not be out of place to throw out a conjecture, that the most ancient compilation on the Bengal side, at

least, is not much older than the Mahomedan conquest. We have got a large number of these compilations in the present volume. One of the most recent and at the same time most extensive of them, enumerates 160 works from which it had drawn his materials, including original Tantras and compilations. In this list there are only three works which may be regarded as outside the Tantras, namely, *Nṛsiṃhatāpaniya*, *Matsyasūkta*, and *Viṣṇudharmottara*, though the position of the last is rather doubtful. This work is entitled *Āgamatattvavilāsa*, No. 22, by Raghunātha Tarkavāgiṇi, an inhabitant of Napāḍi perhaps in East Bengal. The author must have flourished some time after Kṛṣṇānanda Āgamavāgiṇi of Nadia from whose work he quotes and whose descendants are still living. The work extends to more than thirteen thousand śloka.

Kaulāvalinirṇaya, No. 85, by Jñānānanda Parama-haṃsa deals mostly with obscene and terrible rites. The Cakra or circle in which votaries male and female drink together and indulge in all sorts of excesses, is prescribed as one of the most meritorious things for a Kaulika, *i.e.*, one who follows the family of Kālī or Vāmācārins or the left-handed worshippers. Some of these practise their meditations sitting on dead bodies, at midnight, others on the cremation ground, some on the heads of five animals. Jñānānanda though he is called a Paramahaṃsa, gives detailed directions for these terrible and obscene rites.

Tattvaparakāṣa, No. 137, by Jñānānanda Brahmācārī is also another work on Vāmācāra or left-handed worship. The present codex however contains only one part out of twelve of this work said to be in existence. The work was composed in the 1730 year of the Saka era at Jinārddi on the western bank of the Brahmaputra. *Tantradīpakā*, No. 138, a work in nearly 20,000 śloka is by Gopāla Pañcānana, the grandson of Kṛṣṇānanda Āgamavāgiṇi and the son of Harinātha. It treats fully of the right-handed and very shortly of the left-handed form of worship.

Kālisarvvasva-samputā, No. 60, by Çri Kṛṣṇa Vidyā-lankāra, the son of Nyāya-vagiça Bhaṭṭācāryya is a Tāntrika compilation, running to 4,000 çlokas. The authorities consulted are mostly original Tantras nearly a score and half of which have been mentioned by name in the preamble. The subjects treated of are identical with those in No. 22.

There is a hymn to Kālī in which are given one thousand of her epithets all beginning with the letter "KA." It is one of the most solemn and awe-inspiring hymns ever heard in India. The hymn has many commentaries but the most popular one in Bengal is by Pūrṇānanda who flourished in East Bengal during the last half of the sixteenth century. There is another commentary on the same noticed in No. 62. The name of the Commentator is not given. The hymn is attributed to Mahākāla, a ferocious form of Çiva, who is also called here the Adinātha, the first of the Nāthas, human beings with superhuman powers, belief in whom because very common about six centuries before the present time. This belief gave rise to Lamaism in the North and the System of Gurus or Tāntrika Spiritual Guides in Bengal. This Mahākāla is to be differentiated from the Mahākāla of Ujjayinī who was a form of Çiva not at all ferocious so far as can be gathered from the works of Kalidāsa and others. This is rather the Mahākāla of Nepāl feared by Hindus and Buddhists alike. The two epithets of the hymn commonly met with are Mēdhā-sāmrājya and Sundarī Çaktidāna or oVaradāna. The meanings are obscure. The first means perhaps "having an Empire over memory" because the solemn hymn once heard can scarcely be forgotten and the second means perhaps "the giver of power over the beautiful," that which leads the mind to the beautiful or to beatitude.

• Kuladīpikā, No. 71, appears to be a compilation throughout in verse; it has no interlocutors like the original Tantras; the author says that he has consulted many works on Kulaçāstra. Now-a-days the word *kula* with its derivatives

Kaula and others have come to mean, in the month of a Tāntrika one who revels in the five *M's* namely, *Madya* (wine), *Māmsa* (meat), *Matsya* (fish,) *Mudrā* (delicious food), *Maithuna* (sexual intercourse.) But when this book was compiled *kula* does not seem to have acquired this degraded meaning.

In every Pūjā there is a “*dhyāna*” or meditation. The votary attempts to realise in his mind some form of the deity worshipped. That form is given in the formula called “*dhyāna-mantra*.” No. 159 contains a commentary on the *dhyāna* formula of the *Dakṣiṇakālīkā*, the goddess who is propitious. The formula consists of 9 verses. But in these a complete and vivid picture of the goddess is given.

Kramadīpikā is a well-known Tāntrika work on the worship of Kṛṣṇa or Viṣṇu written in long verses in flowing poetic style. No. 86 is a commentary on that work by an anonymous author.

Numbers 96 and 97 are commentaries by Anantarāma and Raghunātha Nyāyālaṅkāra respectively on *Gurupādukā Stotra*, or a hymn addressed to the foot-prints of the spiritual guide. The word *pādukā* means the shoe, but in Tantras it means foot-prints which are often worshipped under the names of *Caraka*, *Pādapadma* and so on. These prints are as a rule carved on hard stones and placed in conspicuous positions. The foot-print of Viṣṇu forms the great object of worship at Gayā. The Hymn is in five *Indravajrā* verses with solemn and awful accents.

Govinda-kalpa-latā by Samirācāryya, No. 100, is a Tāntrika compilation on the worship of Viṣṇu. It uses all the paraphernalia of the *Çakti* worship, but, still the author is a bigoted sectarian and asks his readers never to take the work or read it at a place where *Çakti* is worshipped and *Çakti* worshippers live.

Japa-rahasya, No. 119, gives directions for counting the beads (*i.e.*), repeating the name of the divinity worshipped.

Pūrṇananda was a great Tāntrika compiler of the sixteenth

century. He was a Vārendra Brāhmaṇa born in the district of Rajshahi, left an orphan at a tender age. Brahmānanda, a great Tāntrika writer of his time, brought him up and initiated him in the mysteries of Tantra. The place where he obtained siddhi or success is still known as siddhinagara. Purnānanda became the guru or spiritual guide to a number of influential Brahmans in the North and East Bengal and his descendants are still to be found in many places, working as spiritual guides. Kāṭihar in Maimensing appears to be the great stronghold of his descendants. Tattva-cintāmaṇi his great work runs through several thousands of śloka. The influence which he and his Guru still exercises over the Brahmans of Bengal is very great. He was devoted to the left-handed worship.

Tantrapradīpa is a compilation by Jagannātha Cakravartī belonging to the Kāñjī gāṇī of the Rāḍhīya Brahmans of Bengal. His work is over 4,000 śloka in extent and gives general rules for worship.

Tantrarātna, No. 140, is by Anandānandanātha the son of Sahajānandanātha on the left-handed form of worship. What the Brahmans call the right-handed worship is not much to be found among the Buddhists. The Brahmans say that the Virācāra or the left-handed worship is not confined to Brahmans alone as the others are, even the Atheists (*i.e.*, Buddhists) can be votaries under this system. I have elsewhere shown that the Nāthas are the remnants of the Buddhists in Bengal. They are called Yogis but are as a caste considered out of the pale of the four castes, *i.e.*, Hindu Society. They live by weaving, but there were and still are men among them learned in Sanskrit. I believe the present author is one of them.

Tārārahasya, No. 148, by Brahmānanda, the spiritual guide of Purnānanda and the disciple of Tripurānanda deals with the worship of Tārā. She is repeatedly represented to be identical with, or, better to express the idea, she is never to be differentiated from Ekajātā, Kālīkā, and Nīla Sarasvatī.

There are five regions one above the other all called Çūnyas or void. Tārā's abode is in the fourth Çūnya and Kālīkā's in the fifth Çūnya. On the forehead of Tārā is Akṣobhya. Virocana, Māmaka Pāṇḍara are Āvaraṇa devatās or divine guards. Mahāpratisarā is a goddess who is often mentioned in this work. The worship it enjoined should be conducted in strict accordance with the customs of Mahācīna or China Proper. Fasts, &c., are not congenial to the goddess Tārā. All prohibited meat might be used in the worship of this goddess. These facts confirm the idea that Tārā was a Buddhist Tantrika diety grafted into the Hindu system. Brahmānanda was not, however, the first to graft, as he quotes a number of Hindu works on Tārā.

Tariṇyaṣṭaka, No. 149, is a hymn to Durgā in her name Tārīṇī written by one Rāmajaya in Tūṇaka Metre.

Tripurāsārasamuccaya by Bhaṭṭa Nāga, No. 157, is written in long and flowing verses, the grandeur of language concealing many things that are obscene and unspeakable. It gives the processes of bringing Kings, ministers, handsome women, and even goddesses under the power of the worshipper.

Number 158 is a short Hymn to Kālī in her right-handed form to be used by the *Vīras*, i.e., by those who are not under any moral restraint in the fervency of their devotion.

The next work No. 159 is a commentary on another Hymn to the same form of Kālī to be used by the Paçus, i.e., those worshippers who keep themselves within the restraints of social and moral obligations. This Hymn is said to emanate from Mahākāla this time not represented as Adinātha as in the other Hymn, already noticed. The present Hymn contains 22 verses in Çikharipī Metre and is very sonorous and charming to hear.

Uintāmaṇi tantra, No. 115, appears to be one of the shortest as well as the simplest of the original Tantras treating of mysteries of Mantras, their vivification or blooming up in vigorous life and of the posture of the fingers resembling

the female organ. The last is called *Yoni Mudrā*. This is again treated as a deity and amulets sacred to this deity are worn. The work seems to treat of some of most elementary Tāntrika conceptions such as Kuṇḍalinī, Maṇipura, &c. The former means the coils of a vein in the midst of which the soul is said to reside and the latter the jewelled room in which it lies.

Ācārya-kalpa (from the *Brahmayāmala*), No. 116, is a most recent work written with the view of proving Caitanya, the great Vaiṣṇava reformer of the sixteenth century, to be an incarnation of Viṣṇu. It is said to be a part of *Brahmayāmala*, one of the six yāmala Tantras, treating of obligatory mysterious nocturnal ceremonies productive of great merit to the worshippers.

We have got only one chapter of the Jyāna-tantra, namely, the tenth in the codex examined as No. 124. The chapter treats of the qualification of the Preceptor, the manner of initiation, and cognate topics. The last śloka is significant. It says that mendicants alone should adopt the system of left-handed worship with five M's., namely, *Matsya* (fish), *Māmsa* (meat), *Madya* (spirits), *Mudrā* (delicious food), and *Maithuna* (sexual intercourse) while the householders are to adopt the right-handed system without any one of these. The chapter is called a *pariccheda*, and not a *paṭala* and the interlocutors are Īśa and Nārada and not Īśa and his consort.

Codex No. 125 contains only the sixth chapter of the Jyānabhairavi-tantra which treats of the worship of Trijāṭā, which has, says the speaker Mahādeva, already been described in the work entitled *Brahmacintāmaṇi*.

Jyāna-mārjaṇī-tantra, No. 126, is a short but very curious work as it adopts the Vedantist line of thought as opposed to the Sāṃkhya line which the majority of Tāntrika works accepts. Though professing to be an original Tantra and keeping up all the forms of one, it differs from the rest in having a *Maṅgalācaraṇa* or invocation of the Supreme

Brahma. The subject matter treated of are more of a Paurāṇika than Tāntrika character, such as creation, destruction, the indestructibility of the knowledge of Brahma, and so on. It ends with an impressive description of the last moment of the world, namely, all void, all *Çūnya*, the fulfilment of the Vedānt ideal. The work would be completely a Vedānt treatise but for the representation of the great world in the person of the worshippers, the Macro cosm in the Micro cosm.

Jyānārṇava, No. 129, is an original Tantra of some length and it is full of Tāntrika technicalities. The consonants which cannot be pronounced alone are *Çiva* while the vowels and the dots which are pronounced without the aid of others and which help in their pronunciation are *Çakti*. The whole alphabet, the combination of *Çiva* and *Çakti*, is the supreme Brahma. The letters of the alphabet, therefore, are *Mātṛkāḥ* or mothers. They lead to Brahma who is manifested in sound or rather in articulate sound but who is beyond the reach of sound. The deities represented in this work are *Tripurā* and *Bālā*, and details are given of their worship and attempts have been made to co-ordinate the various details of their worship to the Vedic forms of worship. For instance, to every Vedic Mantra there is a *ṛṣi*, a *devatā*, and a *chandaḥ*, so the Tāntrika Mantras though one or two syllables only have been made to have all these three.

Tārātantra, No. 146, contains only 180 *çlokas*, but its historical importance cannot be overrated. It is professedly Veda-vāhya or outside the Vedas, i.e., non-Hindu; but it should be heard and studied from a Preceptor. *Pārvvatī*, who is aware of Buddha and *Vaçiṣṭha* being great Bhairavas of the left-handed worship, is anxious to know by means of what Mantras did they attain the position of Bhairavas which is fully equal to that of *Çiva*. *Çiva* says the Mantra is *Tārā*. Buddha who is another form of *Viṣṇu* was initiated in the Mantra of *Ugratārā* and attained the position of a creator and an immortal. *Vaçiṣṭha* by following him became a fixed

star. It is well-known that Tārā is simply a Çakti of Buddha or she is a manifestation of Prajñā which again is nothing else but Dharma, one of the Buddhist triad. So this is an adaptation of a Buddhist Tāntrika worship in Hinduism. A latter and more developed form of Tārā worship is to be found in Tārārahasya (see *supra*). Tārātantra which is old enough refers to Cina-tantra and Kālī-tantra. Vāçiṣṭha brought the knowledge of Tārā from Cina, directly from the mouth of Buddha. He could not find Buddha in India and even in Tibet. So the adaptation of Tārā in Hinduism must be referred to a period when Buddhism was supposed to have been lost in India. This would be in the early centuries of the Muhammadan Conquest. The lower limit is the sixteenth century in which Brahmānanda wrote his Tārā-rahasya.

After hearing much about the various forms of worship Pārvvatī had her doubts and the codex No 206 is called Nirut-tara-tantra, because, by hearing it all her doubts were removed and she could not give any answer. So it appears to be one of the latest and it often refers to Mahācīna krama, *i.e.*, the Chinese method of worship with the five M's. It gives a clue to the derivation of the work *Kaula* as applied to the votaries of the left-handed worship. The word Kula applies to the Family of Kālī. There are two such families of the Goddesses, Kālī-kula and Çrikula. Both are worshipped with the five M's. Exhaustive details are given of this worship. The worshipper of these families are called Kaulas or Kulīnas. Though the forms of worship are dark and indelicate in the extreme, yet it speaks of Çiva and Çakti being Saguṇa and Nirguṇa, *i.e.*, with form and without form, phenomenal and transcendental. The light is without form and the world is with form. The stars represent the Nirguṇa and the rest of matter, Saguṇa. This reminds one of the Rūpa heavens and Arūpa heavens of the later Buddhists. The Arūpa heavens are without form. There are many doubtful and abstruse points explained in the work. The explanations may not always satisfy critical minds, yet

it is a relief to find some sort of explanation given in matters which are kept intentionally secret and given the appearance of a mystery.

Nirvāṇa-tantra, No. 208, is to be carefully differentiated from the Mahānirvāṇa-tantra, the great work which enjoys a popularity next perhaps to the Bhagavadgītā. This work is more methodical than the works previously noticed. It treats of Nirvāṇa as the highest aim of Tāntrikas. It gives the details of the macro cosm and places Nirvāṇa which is attainable by the worshippers of Mahā-Kālī alone in the highest heaven the *Satyaloḥa*. It praises the Avadhūta, namely, the brāhmaṇa votary of the left-handed worship who renounces the world, as the only being who attains Nirvāṇa. The description of satyaloka, of the avadhūta and of many other things in this work are very impressive. The antiquity of this work cannot go very far as it speaks of Rādhā as the consort of Viṣṇu in the Vaiṣṇava heaven, *i.e.*, the sixth or Bhuvar-loka. The conception of Rādhā is as old as the present recension of the Brahma-vaivartapurāṇa which cannot be placed earlier than the eleventh century.

The Phet-kāriṇī-tantra, No. 244, differs materially from the work of the same name published in Calcutta. It is doubtful whether the printed work should be termed an original Tāntrika work at all, as on the face of it, it bears the stamp of a compilation. It has an invocation, it enumerates the works consulted, it quotes from previous works and so on. The codex under notice, however, is an original Tantra devoted to the glorification of Dakṣiṇā Kālīkā in her various forms. The interlocutors, are Śiva and Pārvatī.

Numbers 248, 249 and 250 are said to be larger recensions of the works of the same name, but in certain cases the Bṛhat recension and the ordinary recension are so widely different that they cannot be said to be the same work. This is evidenced by the Rudrayāmala and Bṛhadrudrayāmala, by Yonitantra and Bṛhadyoṇi all of them noticed in this volume. Bṛhad-gautamiya, No. 248, begins like a Purāṇa, the interlocu-

tors are R̥ṣis, the scene is laid on the peaks of the Sumeru. It is a Vaiṣṇava work devoted to the worship of Gopāla, i.e., that particular form of Kṛṣṇa in which he tended kine at Vṛndāvana. It would be hard to describe the Yoni and Bṛhad-yoni Tantras, even in a scientific work like this. The Bṛhat treats of the Bṛhat-yoni of Durgā while the smaller work considers that of every woman to be an object of worship. The Rudrayāmala is a large work which attempts to explain Tāntrika technicalities. The larger recension, however, is a work of a very different character. The interlocutors are Nārada and Kṛṣṇa and the work partakes the character of both a Purāṇa and a Tantra. It opens with the birth of Pañcānana the youngest of Gods and the son of all the Gods. Born in the Himalayas he became the lord of new born children and so his worship soon spread all round. He is represented by a number of stones under huge trees. He does not much like images. At the present moment he strikes more terror in the hearts of Bengali mothers than even cholera and small-pox, for he plays all his pranks within the first year of a child's life. The present codex contains only the first part of the work, the story of Pañcānana's birth.

Mahāmokṣa-tantra, No. 278, is a large work thoroughly brahmic in character and tolerably free from disagreeable rites which disfigure other Tantras. Mahāmokṣa means the highest form of salvation, the Nirvāṇa. This work treats of Mahāmokṣa as opposed to other forms of salvation such as Sālokya, residing in the same region with the Supreme Spirit, Sārūpya, having the same form with him and, Sāyujya, to be united with him. Keeping Mahāmokṣa as the great object in view the work treats of the cosmogony, the various regions one above the other, the bibliography of the Tāntrika literature, and various other topics. This work also treats the universe as the macro cosm and the human body which is simply a miniature of the universe as micro cosm, the terms used are exact translation of the Greek terms, viz., Bṛhat Brahmāṇḍa and Kṣudra Brahmāṇḍa.

It has hymns to all the eighteen forms of Çakti, giving one hundred names in each hymn, each name having the initial letter of the diety concerned.

Mahişamardini-tantra, No. 282, treats of the consecration of temples to Kālī. Mahodḍiça-tantra, No. 283, in Sanskrit and Hindi treats of propitiatory ceremonies as well as ceremonies for the purpose of destroying, entrapping, stupifying armies, attracting females, and so on. All these, however are to be done not so much with Mantras as with drugs and herbs.

Māṭṛkābheda-tantra, No. 284, refers to the following Tantras, namely, Cina-tantra, Kālī-tantra, Yoni-tantra, Viratantra and Toḍala-tantra. It cannot be very old. It prescribes mystic processes for making gold, silver, &c., praises wine as even superior to the Ganges water in sanctity, asserts that drinking wine is no sin for an initiated Brāhmaṇa, and ascribes various degrees of merit in worshipping the phallic emblem of Çiva made of various metals. Mercury is the semen of Çiva; it is greatly praised and a process half chemical and half mystic is given for burning it into ashes.

Māyā-tantra, No. 285, is a short work treating of subjects peculiar to the *Tāntrika* literature. It gives some directions for reciting Caṇḍī. Meru-tantra, No. 294, is a most recent work on the left-handed form of worship and treats of the *Mantras* or formulae of worship of various deities. In page 252 of the MS. there is a curious passage in which Ingrejā, *i.e.*, Englishmen and Landrajā *i.e.*, born in London are mentioned as Cakṛa-varttinaḥ, *i.e.*, holding Imperial sway and the destroyers of Hindu religion. They will acquire great power by means of Mantras in Phairinga-bhāsā, *i.e.*, English language. The passage is not only curious but very obscure.

Yogāvali, No. 303, begins with an exposition of the *Tāntrika* ideas on the Science of Midwifery and ends with a process of concentration of mind by stopping respiration.

Virabhadra-tantra, No. 339, begins with questions and

answers which are beautifully vague, and treats of the mystic processes of destruction, attraction and so on.

Çakti-tantra, No. 348, treats of the worship of Çakti in all her terrific forms and terrific associations. She is to be worshipped on cremation grounds, deserted houses, sitting either on the head or on the chest of a corpse, with five M's and with hemp. The codex under notice is defective. It has lost the first 7 Pañčalas.

Çāvāra-tantra, No. 359, in Sanskrit and Hindi enumerates the twelve Kāpālikas, namely, Adinātha, Anādi, Kāla, Atikāla, Karāla, Vikarāla, Mahā-Kāla, Kāla-bhairava-nātha, Vaṭuka, Bhutanātha, Vīranātha and Çrikanṭha. Their disciples are also twelve in number, i.e., Nāgārjuna, Jaḍa-Bharata, Haṛiṣ-candra, Satyanātha, Mīnanātha, Gorakṣa, Carpaṭa, Avaghaṭa, Vairāgya, Kanthādhārī, Dhalandharī and Malayārjuna. These are founders of sects among the Çāvaras or Kāpālikas. The work then goes on with the enumeration of various terrific Mantras and deals with ghosts, demons, witches, serpents, and so on; also of various mystic Mantras for destruction, attraction, stupifaction and so on.

The last work under this head, Sammohana-tantra, No. 400, is a dialogue between Akṣobhya and Tārā. Akṣobhya is one of the five Dhyānī Buddhas and Tārā is the general name of the Çaktis of the five Dhyānī Buddhas. These have been accepted as forms of Çiva and Durgā in the Hindu Tantras. The work enumerates the different Tantras current in different countries and the twenty head quarters of the Çaiva sects with the language and character they use.

Miscellaneous :—Under this head there are Purāṇas, Koṣas, Poems, Anthologies, and Vaiṣṇava works. Of these the most important is a poem entitled Pavana Dūta by Dhoyī Kavi, No. 225. It is written in imitation of Kālidāsa's celebrated work, the Meghadūta or the Cloud Messenger. The heroine in this case is Kuvalayavati, the daughter of the Prince of Gandharvas, or celestial Musicians, who lived in the Malaya Mountains in Southern India. She saw Lakṣmaṇa Sena who

with an army, led a conquering expedition to her part of the country. She fell in love. He knew nothing of it. He returned to his capital and she became anxious to send a messenger to Lakṣmaṇa Sena. It was the beginning of the spring season and she found the Southern breeze blowing to the North. Her fancy took this to be her fit messenger and she entrusted him with her amorous message. In imitation of Kālidāsa the poet describes the route to be taken. There are geographical blunders in the description of the route, but the description is full of vivid images and glowing scenes. Bengal is described as a garden. The Brahmaṇa beauties were fond of ornaments made of palm-leaves. The Banks of the Hugly are described from the parting of the three rivers at Trivenī to Bijayapura, the capital of the Sena family. The favourite pastime of the ladies of the capital, which had beautiful orchards, was NĀGAR DOLA, a machine which revolves vertically and takes the riders up and down. The poet says that the celestial damsels, the Apsarasah, were very proud of their personal charms and so Madana, the god of beauty, in order to curb their pride wanted to take the Bengali damsels up in heaven and so the Nāgar Dolā was simply a device to accustom them to a journey upwards.

The poet lived at the Court of Lakṣmaṇa Sena who honoured him greatly and gave him many elephants and a chawry with a golden handle. The genealogies point him out to be a Rādhīya Brāhmaṇa of Pālādī Gāñi and Kāṇyapa, Gotra. There were five poets in Lakṣmaṇa's Court, of these, the works of Jayadeva, Govarddhana, and Umāpati are known. Dhoyi's work was not known. Pavana Dūta is, therefore, a discovery of some importance.

The Dūta Kāvya, *i.e.*, poems written in imitation of Kālidāsa's Megha Dūta seem to have flourished greatly in Bengal. The Padāṅka Dūta by Kṛṣṇa Ćurmā, Uddhava Dūta by Rūpa Gosvāmī, Haṃsa Dūta by the same author, Pavana Dūta, just mentioned, are poems of considerable merit. The Kīra Dūta or Parrot messenger by Rāmagopāl, No. 67,

is a message from Rādhā to Kṛṣṇa. The work is dedicated to a Rājā of Bengal who subjugated many Rājās and whose fame spread all over the earth. From the meagre information given it is difficult to fix the date of the poet and his patron. But I may here hazard a conjecture that Rāmagopāl was one of the compilers of the Vivādārṇavasetu described above and his patron was Rājā Kṛṣṇacandra of Navadvīpa.

Vṛindāvana Kāvya by Mālāṅkaraja, probably, a king of Kaçmīra, is a short poem in praise of Kṛṣṇa in double-entendre. It is accompanied by an anonymous commentary. The MS. belonged to Kāçirāma Vācaspati.

Kautuka-Ratnākara is a drama by the priest of Lakṣmaṇa Māpikya who had the sounding title of Kavi-tārkaika. Lakṣmaṇa Māpikya flourished about the time of the Mogul conquest of Bengal at Bhulūā in the District of Noākhāli. He was one of the Bārobhuñās or twelve chiefs who had almost independent powers. The king brought a number of Maithila brāhmaṇas in the Rāj and his *purohita* was one of these.

Sūryya-çataka by Mayūra-Kavi is well-known as the commentaries of Kavyaprakāça, the celebrated Rhetorical work by Mammātha, adduce this poem as an instance of *Civetaṛakṣaṇye*, i.e., of getting over misfortune by means of writing poems. Mayūra Kavi was a leper. He was cured of his infernal malady by writing this hymn of one hundred verses. The present codex is accompanied with a commentary by Jagannātha Çarmā who gives some interesting particulars of the poet's life. From him we come to learn that Mayūra lived at Benares, that he was an antagonist of the mendicants, that he had a large number of pupils, that he defeated all his contemporaries in arguments, that he suddenly caught leprosy, that he went to the Temple of the Sun-god, that he could not stand even with the help of his friends before the narrow entrance of the Temple, and that he sat behind the Temple and successfully prayed for deliverance from the disease.

Rāmālāmṛta, No. 317, by Kṛṣṇamohana is a curious work full of CITRA Kāvya or Accrostics. He seems to have been a

voluminous writer, who wrote poems in praise of almost all the gods of the Hindu Pantheon, who made a Tāntrika cōmpilation, namely, Āgamacandrikā in which mystic formulæ have been explained, the mode of worship settled, and Pura-
 çarana inunciated. His Ānandasindhu explains the causes of diseases by the merit and demerit of work done in previous existences. He wrote a Dhyānāvalī the formulæ of meditation of various Hindu deities. He wrote another work in which Prākṛta, Sanskrit, and Persian words were freely mixed up.

Rādhācarita, No. 313, by Rāmacandra of Viṣṇupura written at the command of Vīrasimha, the local Rājā about three centuries ago, is a poem of considerable merit.

Harikelikalāvatī. No. 421, by Kavikeçarī, is a poem on the early adventures of Kṛṣṇa ending with the fall of Kāṃsa. It is written throughout in totaka metre, the number of verses is 120. The writers language and versification are unexceptionable.

There are about a dozen of works belonging to Vaiṣṇava sect founded by Caitanya in the sixteenth century; of these the commentary to Ujjvala Nīlamanī by the author of the work, Rūpa Gosvāmī had not yet been described (see No. 33). Sanātana, Rūpa and Ballabha were three brothers whose father settled at Candradvīpa to be away from the sight of the Muhammadans. The first two brothers, however rose high in the service of Alauddin Husain Shah (1494 to, 521 A.D.) Sultān of Bengal. They embraced Chaitanya's religion and settled at Vṛndāvana where they wrote many Sanskrit works and are regarded two of the six Gosāiṇs.

Kīrtana Cintāmaṇi, No. 68, has a curious Colophon. See page 64.

Bhaktijayārṇava, No. 254, by Raghunandana Banerji extols the merits of Kṛṣṇa worship. Bhaktiprakāṣa by Raghunandana, a Vaidya by caste, and Kṛṣṇabhaktiprakāṣa, No. 77, are works of the same nature.

NAIHATI,
 Nov. 20, 1900. }

HARAPRASAD SHASTRI.

NOTICES OF SANSKRIT MSS. 1892.

No. 1. अगस्त्यसंहिता । Substance, country-made paper, 8×4 inches, Folia, 232. Lines, 3 on a page. Extent, 7,958 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Seppur, Mayamansing, Babu Harendra Candra Caudhuri. Appearance, not very old. Verse. Correct.

Beginning. श्रीरामो जयति ।

अगस्त्यो नाम देवर्षिः सप्तमी गोतमीतटे ।
कदाचिदृणकारणे सुतीक्ष्णस्यात्रमं ययौ ॥
प्रत्युज्जगाम तं भक्त्या गन्धपुष्पाक्षतोदकैः ।
शायार्थाद्यर्चनाद्वक्त्रे तस्मै ब्रह्मविदे मुनिः ॥
सुतीक्ष्णसं प्रणम्याह सुखासीनं तपोनिधिम् । इत्यादि ॥

End. क्षणितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः। तामसप्रकृतीनां सुष्ठुपायः । ईश्वरस्य साकारत्वे प्रमाणप्रदर्शनम् । तपसां माहात्म्यप्रकाशनम् । श्रीरामाराधनादिनिरूपणम् । तुलसीमाहात्म्यवर्णनम् । नारदोक्तपूजाविधाननिरूपणम् । न्यासादिनिरूपणम् । तपस्तट्टाश्रित्येश्वराराधनालज्जादानमतितपोव्रतादीनां प्रत्येकं कथननिरूपणम् । श्रीरामप्रतिमाविधानादिनिरूपणम् । श्रीरामगोपालादिप्रतिष्ठापारतिशिसमयादिनिरूपणम् । श्रीराममन्त्रपूजापुरश्चरणादिनिरूपणम् । श्रीरामस्तोत्रकवचादिकथनम् ।

No. 2. अङ्गनिर्णयः । By विद्याचन्द्रात्मजः । Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 2. Lines, 5 on a page. Extent, 35 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Aṇḍijyā, Mayamansing, Babu Ananda Kīṇora Rāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. ॐ तत्सत् ।

प्रथम्य श्रीरामचन्द्रं शङ्खचक्रगदाधरम् ।
विद्याचन्द्रात्मजनैव क्रियतेऽङ्गनिर्णयः ॥
खमचं श्योमसाकारं विद्यङ्गमग्र्यकम् । इत्यादि ॥

End. पञ्चाश्विबाणाग्निमवतुपञ्चविंशत्यक्षया ।

Colophon. इति श्रीविद्याचन्द्रात्मजविरचितः अङ्गनिर्णयः समाप्तः ॥०॥

विषयः। संख्याबोधकसाङ्केतिकशब्दानां पर्यायबन्धः ।

No. 3. अद्भुतदर्पणः । By माधवशर्मा । Substance, palm-leaf 18×1½ inches. Folia, 189. Lines, 4 on a page. Extent, 4,252 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1683. Place of deposit, Viṣṇupur, District Bāṅkudā, Paṇḍita Rāma-ballaḥḥa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ कृष्णाय नमः ।

संख्यान् चरिषाहते कृतकिना नीवीं करेण स्रष्टा
 धला सुप्रितवामबाहुलतया चावेष्टा वचःस्थली ।
 किञ्चित्कुलितमध्यवकुलतरं पश्चाद् व्रजन्याः शनै-
 रादोलायितचक्षुषोऽम्बुधिसुवः काङ्क्षन्तयः पान्नु वः ॥
 कन्यादातरि संप्रयोक्तारि तयोरन्योन्यबोधाविधे-
 नंक्षे देवपुरोधसा सुखविधौ देव्याः समुद्दीप्तिते ।
 अन्तः कन्दलितस्युषं दिविषदासमर्पणमित्याकुलं
 प्रेम्णा पङ्कविताः पुनन्नु शिवयोर्वीङ्गावलीढा दृष्टः ॥
 दैतेयैवसिवङ्कयः स्मररिपोः शृङ्गारपुष्पसुनी
 भक्तानां सुरधेनवे दिविषदासुसंसरत्ननिषः ।
 यक्षप्राण्यधियां फलप्रतिशुषोऽनङ्गस्य जीवातवो
 विघ्नान् घ्नन्वधमर्षणं क्वच इवाक्षेयाः(?) कटाक्षोर्ध्वयः ॥
 स्रज्जना रघुनायस्य बुधबाणकुलीकृतैः ।
 श्रीकृष्णाराधन्यधमतिनाथानुजङ्गमा ॥
 मङ्गलमङ्गपाध्यायस्य गोविन्दस्याग्रजङ्गमा ।
 क्रियते माधवेनासौ संचिष्याद्भुतदर्पणः ॥
 अप्रामाण्यस्य शङ्कापि नेत्र कार्यां सुषोऽनैः ।
 यथा सज्जरमासोक्त्य बहन् प्रत्यान् विलिख्यते ॥
 दिव्याणां लिखनं पूर्वमिह सम्यक् वितन्यते ।
 नाभसानां ततः पश्चात् भौमाङ्गानु ततःपरं ॥
 किञ्चित् पौष्टिकमप्यत्र समासेनाभिधास्यते ।
 शान्तिके ग्रन्थपूजादिपद्धतिः प्रथमं कृता ॥
 मयूरचित्रलिखितं नवग्रन्थसमाप्तिं ।
 किञ्चिद्भुतमालिख्य सूर्यादीनां ततः क्रमात् ॥
 अथाद्भुतनिरूपणम् ॥ दृष्टव्यम् ॥

अभूतपूर्व प्रत्ययं जायते वा ततोऽन्यथा ।
 तदद्भुतमिति प्रोक्तं नैमित्तिकं स्यान्नैमित्तिकं ॥
 बार्हस्पत्ये ॥ अभूतपूर्वं यज्ञोक्तस्य पूर्वं भवति पूर्वञ्च यदन्यथा भवति
 तदद्भुतमिति नैमित्तिकमनैमित्तिकञ्च । केतुत्यादादिना नैमित्तिकेन यज्ञ-
 वत्यद्भुतं तन्नैमित्तिकं । तच्च शुभाशुभस्वरूपकं, इत्यादि ॥

End-

पञ्चाद्विपाकः सूर्यस्य पाकः सोमस्य मासिकः ।
 मासद्वये स्मृतो राक्षोर्विपाको नात्र संशयः ॥
 अथ चेदयमं कुर्यात् षट्सु मासेषु पञ्चवे ।
 त्रिभिर्मासे विपाकस्तु नियतं भूमेकेतवे ॥
 संवत्सरविपाको तु ज्ञेयो सूर्यवृक्षस्यते ।
 ग्राह्याधिकस्त्वौशनसः सौरौयस्त्वथ पञ्चभिः ॥
 त्रिभिर्मासेस्तु भौमस्य उल्कापाकस्त्रिमासिकः ।
 अष्टभिर्भूमिकस्यस्तु निर्गतः पञ्चते त्रिभिः ॥
 छतनैलवसावधैः सद्यः फलमुदाहृतम् ॥
 इतः परं वज्रं च तप्तत् प्रकरण एव लिखितमस्ति । अतः पुनः संक्षिप्यते ।
 यदालेते न पञ्चमे यथाकालं प्रचोदिताः ।
 मदा द्विगुणकालेन फलं विद्याष्टुभाशुभम् ॥
 मयूरचित्रे यदि स्यात् संशयो देवात् षट्सु मासेषु पञ्चवे ।
 इति सूर्यादिविषयम् । तत्रैव
 यदा स्मृते न पञ्चमे यथा ग्राह्यमुदाहृताः ।
 तदा द्विगुणिते काले द्विगुणं स्याष्टुभाशुभम् ॥
 अवशादीनां पाको
 भूतार्थवाग्निषद्ग्राहिवस्तुद्वयनाः ।
 भूतशतपञ्चवसवो
 द्वाविंशद्वेति तारकानीषत् ॥
 यथासङ्गं माससङ्ख्याया पाकसमया बोध्याः । इति पाकसमयः ॥
 दिव्यान्तरीक्षभौमाद्भुतविश्वः
 सामरादतिसङ्क्षिप्तः वस्तुतस्तुतिविस्तरः ।
 आतनोतु सतां मोदं सम्पूर्णोऽद्भुतदर्पणः ।
 अन्यथा यदि कुत्रापि संशोधं तत् सुधीजनैः ॥

Colophon. इति बुधबाणकुलोद्भूतमहासुधाध्यायश्रीरघुनन्दनात्मजश्रीमाधवशर्माविर-
चितोऽद्भुतदर्पणः सम्पूर्णः । शकाब्दा १६८२ ॥

विषयः । अद्भुतनिरूपणम् । अद्भुतविचारादिनिरूपणम् । सामान्यशक्तिनिरूपणम् ।
अद्भुतपाकस्थानादिनिरूपणम् । आदित्याद्यद्भुतनिरूपणम् । आत्मरूपचिह्नादिनिरूपणम् ।
वर्णफलादिनिरूपणम् । द्विस्त्र्यर्थादिफलपाककालादिनिरूपणम् । संज्ञान्यद्भुतादिनिरूपणम् ।
चन्द्राद्भुतचन्द्रप्रदक्षिणलक्षणदिनिरूपणम् । कुजाद्भुतबुधाद्भुतादिनिरूपणम् । . . .
चिह्नादिनिरूपणम् । मासविशेषे ग्रहणफलादिनिरूपणम् । आग्नेयादिमण्डलग्रहणफलादिनि-
रूपणम् । उदयास्तग्रहणफलादिनिरूपणम् । राशिवर्णफलादिनिरूपणम् ॥ ग्रहणकालकर्तव्यम् ।
केतुद्वयपूर्वनिमित्तादिफलम् । भूमकेतुलक्षणादिनिरूपणम् । अगस्त्याद्भुतादिनिरूपणम् ।
ग्रहयुगादिनिरूपणम् । रव्यादीनाम्यराज्यफलादिनिरूपणम् । ग्रहाणां नक्षत्रचारमार्गचार-
फलादिनिरूपणम् । क्षतिकादीनां फलपाककालादिनिरूपणम् । देशानां भूमिचक्रविभागादि-
निरूपणम् । दिनरात्रोत्तरकादर्शनादर्शनफलम् । तारानक्षत्रपरिवेष्टनफलादिनिरूपणम् ।
रश्मिदण्डाद्भुतादिनिरूपणम् । विद्युदादिलक्षणम् । उल्कावज्राद्भुतादिनिरूपणम् । देश-
विशेषे शुभाशुभफलादिनिरूपणम् । वायुवाग्नेयसंयोगफलादिनिरूपणम् । नानाविधयुगादि-
निरूपणम् । भूकम्पफलादिनिरूपणम् । सकलाद्भुतशान्तिः । गृहदाहादिशान्तिः । देवताद्यद्-
भुतादिनिरूपणम् । मानुषाद्भुतादिनिरूपणम् । अद्भुतशान्तिविध्यादिनिरूपणम् । ज्वलाद्-
भुतादिनिरूपणम् । अविज्ञाताद्भुतशान्तिनिरूपणम् । पाकसमयादिनिरूपणश्चेति ।

No. 4. अनुमितिमानसत्वविचारः । Substance, country-made paper, 17½ x 3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent, 378 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhānukā, Post Office Pālang, District Faridpur, Paṇḍita Rajanikānta Tarkaratua. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गुरुभ्यः । लिङ्गपरामर्शानन्तरं विलक्षणानुमित्यात्मकप्रमित्युदयात्
तत्कारणतया तस्य विलक्षणप्रमितेरेवासिद्धत्वात् कुतो लिङ्गज्ञानस्य प्रमाणा-
कारता न च सन्निकर्षं विना तद्गोचरप्रत्यक्षासम्भवात्
अनुमित्यात्मकप्रमित्यन्तरस्वीकार आवश्यक इति बाधं परामर्शे चरितानु-
मितिसामग्रीकाले साध्यादिभासकज्ञानसन्निकर्षेऽवश्यकत्वात् । न चेतरया-
पक्षीभूताभावप्रतिषेधो निश्चितीलवती प्रविहीत्याकारकाप्रसिद्धसाध्यकपरा-
मर्शदर्शनां हतरभेदादिरूप तादृश-
परामर्शात् प्रमित्यन्तरस्वीकार आवश्यक इति बाधं तादृशपरामर्शदर्शनां

इतरभेदादिविषयकज्ञाना तत्ताभावात्तदिसामर्थ्यधर्म-
ज्ञानावश्यभावात् सामान्यसूक्ष्मासन्निकर्षादेव इतरभेदादिगोचर
सम्भवादिति चेत् न । इत्यादि ।

End.

अथैवं साध्यविशेषकानुमितिर्विलीनेति चेत् विलीयतां क्रियानपचयः । एवञ्च
लाघवविरहात् अनुमितिलस्य प्रत्यक्षलव्याप्यत्वे साधकविरहः बाधाभावा-
दिति कार्यतावच्छेदकतया सिद्धे अनुमितिसाधारणपरोक्षलव्याप्यजातिविशे-
षेण प्रत्यक्षलस्य सङ्कररूपबाधकञ्च । साङ्ख्यैव परस्परव्यभिचारिणोः प्रत्यक्ष-
लपरोक्षलयोरनुमितौ समावेशात् अनुमितिपरिशिष्टानुमितिसामग्र्यप्रति-
बध्यतावच्छेदकतया सिद्धेनानुमित्यन्यज्ञानवृत्तिजातिविशेषेण सङ्करप्रसङ्गात्
परोक्षलजातिरेवाप्रामाणिकीति चेत् तर्हि अनुमित्यन्यज्ञानवृत्तिजात्या
सङ्करप्रसङ्गेनानुमितिलस्यैव प्रत्यक्षलव्याप्यलानुपपत्तिस्तथाहि तादृशजातिः
शान्दबोधस्मरणदौ तत्र न प्रत्यक्षलं तच्चानुमितौ । भवन्मते न तच्च तादृश-
जातिस्त्वनुपादौ च द्वयोः समावेश इति । तस्मादनुमितिलस्य प्रत्यक्षलवि-
षयत्वं निःप्रत्यूहमेवेति सिद्धमनुमानस्य प्रथक् प्रमाणत्वमिति ॥

Colophon.

समाप्तोऽयमनुमितिसामान्यलविविचारः ।

विषयः । प्रत्यादि चतुर्विधमेव प्रमाणं न्यायसम्मतं तच्चानुमानं न प्रमाणं मानसप्रत्यक्षे
तदन्तर्भावः सम्भवतीत्यादिविचारः ।

No. 5. अन्यथाख्यातिरहस्यम् । Substance, country-made paper, 17 x 3 inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent, 693 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhánuká, Post Office Pálang, District Faridpur, Paṇḍita Káli-kiṅkara Vidyábhāṣaṇa. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

प्रमासूक्ष्मोपोदुघातसङ्गत्या अन्यथाख्यात्यादिविचारमवतारयति नञ्चिति ।
सर्वज्ञानानां तत्प्रकारकसर्वज्ञानानां याथार्थ्यत् तत्त्वविशेषकलावच्छिन्न
तत्प्रकारलात् विशेषणव्याप्येति तत्त्वविशेषकलावच्छिन्नविशेषव्यवर्त-
नीयेत्यर्थः विशेषणवैयर्थ्यमिति तत्तद्विशेषकलावच्छिन्नविशेषव्यवर्तनीय-
त्यर्थः ननु तदभाववन्मात्रे तत्प्रकारकज्ञानस्यैव तत्तद्विशेषकलावच्छिन्न-
प्रकारकलविरहाद् व्यवर्तनीयत्वमित्युक्तञ्च अन्यथाख्याताविति । ख्यातौ
ज्ञाने अन्यथासाधकप्रमाणाभावादित्यर्थः अन्यथालं तदभाववद्विशेष-
साध्यतया सिद्धसाधनासम्भवाच्च ॥ इत्यादि ॥

End. नन्वेवं विसम्बादिप्रष्टिच्छलीयेदं रजतमित्यादिज्ञाने कथमयथाशुल्लव्यप-
देशतेत्यत आह व्यवहारमात्रमेति । भेदाग्रहजन्यत्वेऽपि स्वरूपतोऽष्टचैत-
भेदकप्रमाणन्यत्वेऽपि स्वरूपतोऽष्टचैतभेदेति भ्रमलेनाज्ञातलक्षाभायै स्वरूप-
कथनं । तस्य व्यवहारस्यातएव विसम्बादिप्रष्टिजनकलस्यायथार्थत्वपदेश-
नियामकत्वादेव उक्तं जलमित्यत्र जले परम्परासम्बन्धेन उक्तत्वप्रकारः
कज्ञानमित्यर्थः तस्य विसम्बादिप्रष्ट्यजनकल्लादिति भावः तदुद्देश्यत्वात्
विसम्बादिस्वरूपयोग्यत्वात् ॥

Colophon. इत्यन्यथाख्यातिपूर्वपक्षरक्षसम् ॥

विषयः । “सप्रसङ्ग उपोद्घातः हेतुतावसरस्तथा ।

निर्भाषकैककार्यार्थं बोद्धा सङ्गतिरिष्यते” इति त्रैयायिकसम्मत सङ्गतिस्त्रयोपोद्घात-
रूपायाः सङ्ख्याः प्रमादलक्षणे दत्तस्वरूपैवान्यथाख्यातिरत्र हि तस्या एव विचारः ।

No. 6. अमरकोषटीका, अभिधानप्रकाशिका । By रघुनन्दनन्याय-
प्रगल्भः. Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 218.
Lines, 5 on a page. Extent, 4,360 ślokas. Character, Bengali. Date, ?
Place of deposit, Serpur, Mayamansing Paṇḍita Candrakānta Tarkā-
laṅkāra. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥

प्रणम्य शङ्करं रामं पदविद्याविशारदम् ।

प्रगल्भस्तनुते सख्यगभिधानप्रकाशिकां ॥

चे धीरा भवद्भूमिः सेव्यतामित्यर्थः । इत्यादि ॥

End. परलिङ्गलक्षणं प्रवर्तते तथा च मनुष्यादयः

इतिलिङ्गादिसंयमः ।

Colophon. इति रघुनन्दनन्यायप्रगल्भविरचिताभिधानप्रकाशिका समाप्ता ।

विषयः । अमरकोषस्य व्याख्या अत्र च शब्दानां व्युत्पत्तिरपि ग्रन्थकृता दर्शिता ।

No 7. अमरकोषटीका । by रत्नेश्वरचक्रवर्ती. Substance, palm-leaf,
8×1½ inches. Folia, 240. Lines, 5 on a page. Extent, 7,375 ślokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Pañcasār Vikrampur,
Dháká, Paṇḍita Mahendra-náth Kávyatīrtha. Appearance, old. Prose.
Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय नमः ।

भवानीचरणाम्भोजं नत्वा गुरुपदं ततः ।

टीकामसरकोपस्य वक्ति रत्नेश्वरः सुधीः ॥

पण्डितैर्ज्ञायिषि सर्वं तदर्थं न च मे श्रमः ।

नानातन्त्रं समाख्येयं बालकार्यं समीक्ष्य ॥

तत्र ग्रन्थारम्भे शिष्टाचारपरिभ्रातृयाशेषविघ्नविनाशायामिमतदेवतानम-
स्कारकीर्तनेन परोपदेशेन च पुण्यमर्जयन् ग्रन्थलढाहं यस्येति । अगं
पर्यन्तं आधत्ते इति अगाधो विष्णुः चे धीराः स विष्णुः सेवतां । अन्यैस्तु
धीरा इत्यत्र च इति प्रसिद्धं व्याख्यायते । यस्य अगाधस्य विष्णोर्लोकपा-
लनादयो गुणा अनघा निष्पापा निर्मला इति यावत् । ज्ञानं ददातीति
ज्ञानदा सरस्वती तया विशिष्टस्य । यद्वा ज्ञानदा सरस्वती तया सच्चिदा
ईश्वरीज्ञानदे तया विशिष्टस्य वा । सिन्धुरपि तथा विष्णोः सागरशायित्वात्
तत्पत्नीसत्त्वावस्थितिः । किम्भूतस्य सिन्धोः सदृशस्य अनवगाह्यत्वात् । इत्यादि ।
वरस्य जामातुर्ये विद्यासत्त्वत्वा वयस्यास्ते अन्ये उच्यन्ते । जनीं वधूं
वदन्तीति यत् । ईकारलोपो जनस्य । नित्यं बहुवचनान्नमिति वदमानः ।
अन्यो नवबधूश्चातिप्रियभृत्यचितेषु च । इति विश्वदर्शनात् ।

नवोदाज्ञातिभृत्येषु वत्सलेषु वरस्य च ।

जनके जननीये च अन्यं निर्वाद्युद्धयोरिति सुभूतम् ॥

Colophon.

इत्यमरसिंहटीकायां ब्रह्मवर्गस्य विवरणं समाप्तं ।

विषयः । अमरकृतनामलिङ्गानुशासनस्य ब्रह्मवर्गानां व्याख्यानम् ।

No. 8. अमरकोषटीका, ज्ञानदीपिका । By श्रीपतिचक्रवर्ती. Sub-
stance, country-made paper, 17×6½ inches. Folia, 80. Lines, 10 on a
page. Extent, 6,000 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Gábtali, Post Office Vaidyer bázár, Parganá Sonárgá, Dháká, Ğri
Mahánanda Cakravartí. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो दुर्गायै ।

उभेश्वरेशविघ्नेशान् प्रणम्य श्रीपतिर्दिजः ।

तनोत्समरकोपस्य टीकां ज्ञानप्रदीपिकां ॥

सङ्क्षिप्यद्यपि भूयांस उपायाः परिकल्पिताः ।

तद्यापि सारमाहृत्य बालकार्ये परिश्रमः ॥

अन्यारम्भे निखिलविभ्रविघातार्थमिष्टदेवतागुणसङ्कीर्तनयाजेन परचित्तोपदे-
 शेन च अन्यकारः पुण्यमुत्पादयन्नाह यस्मैत्यादि चे अन्वयाः धीराः स गुणः
 सेव्यतां भवद्विरिति शेषः । आशिषि कर्मणि पञ्चमी । न विद्यतेऽद्यं पापं
 येषां तेऽनघाः निष्पापाः धर्मेण पापमयमुदतीति श्रुतेः सुकृतिन इति
 यावत् सुकृतिन एव गुणं सेवितुं प्रभवन्ति त एव सम्बोधने । धियं प्रज्ञा
 रति ददाति “अतः सन् कनिष्कं वनिष्कं विष्कः” इति विष्कं धीराः
 धीरोश्चाज्ञप्रदो गुरुरित्यागमः । प्रयोजनमनुद्दिश्य न मन्दोऽपि प्रवर्तते इति
 गुरुसेवायाः फलमाह त्रिये चाश्रयाय चेति अश्रयाय मोक्षाय तादर्थ्यं
 चतुर्थी सुक्तिमुक्तिप्राप्तिर्गुरुसेवातो भवति । ननु गुरुसेवातः त्रीः कथं प्राप्यते
 इत्याशङ्क्याह यस्मैति अस्य गुरोरी लक्ष्मीरस्ति गुणाश्च सन्ति लक्ष्मीवाचकस्य
 ईशब्दस्य अस्मैत्यकारपरे यत्ने यस्मैति रूपं । गुणा यथा सत्यं शौचं दया
 क्षान्तिस्त्यागः सन्तोष आर्जवम् । शमो दमस्तपः साम्यं तितिक्षोपरतिः श्रुतं ।
 ज्ञानं विरक्तिरैश्वर्यं तेजो × × वस्त्रं स्मृतिः । स्वातन्त्र्यं कौशलं कान्तिर्धैर्यं
 सार्धमेव च । इत्यादयो गुणाः । अस्य किम्भूतस्य ज्ञानदयासिन्धोः ज्ञाप्यतेऽनेन
 करणे सुदृढं ज्ञानं शास्त्रं । निष्कारणपरदुःखप्रक्षालेच्छा दया शास्त्रसम्पन्नात्
 दयापूर्णत्वाच्च तयोः सिन्धोरिव तस्य स ज्ञानवानपि किमर्थं दास्यति अतो
 दयालुलसुक्तं दयालोरसमर्थस्य दुःखयैव दयालुतेत्यतो ज्ञानवत्त्वमुक्तं ।
 पुनः कौटुम्बिकस्य अगाधस्य न विद्यते गाधलस्यार्शोऽस्य परैरनधिगतान्-
 लल्लस्येति यावत् । इत्यादि

End.

पट्टिका आख्याऽस्य पट्टिकाऽस्य रत्नस्रोत्रे तु पट्टिका इति वाच्यमिति ।
 पठति जर्णतातपलितमुरतालायेति ककारात् क्तः पट्टोऽस्यास्तीतीन् पट्टी-
 नान्तः पुमानिति सामिजातरु... ईदृजेयमिति केपीति सर्वसं पट्टीति स्त्रि-
 यामीदन्ता चेति साङ्गाः पट्टी ललाटभूषणं पट्टी लाक्षाप्रसादन इति चान्ते
 विष्कः । पट्टिलालाप्रसादन इति दर्शनादिदन्तोऽपि । लाक्षा प्रसादयति
 नन्द्यादेर्युः लाक्षा प्रसादयतेऽनेन करणे युक्तिं चतुर्भुजः । लाक्षाप्रसादनः ।
 चत्वारि पाठियानि इति स्थानस्य रत्नस्रोत्रस्य । नुदस्त्विति नुदतिनायु-
 पधलक्षणात् कः नुद्यते यदर्थं कः इति सामी बाहुल्यादीर्घः धातुरेव
 दीर्घवानित्यन्ये णुक् । पूष ह्येव पूषति नान्द्रूपधात् कः पूषो दीर्घादिङ्-
 धेण्वान् यूपोपयुक्तकाष्ठलादुयूपश्च पाठ इति सामी । क्रमुक उक्तः ।
 क्रमुपि वैदिके कर्मणि साधुः क्रमुष्यः क्रमुष्यो णूदे साधौ स्यादक्रमुष्यश्च
 ण्वैश्वरः इति विष्कः । क्रमुजातीयलादुक्रमुष्यार्धः । टूलनिष्कर्षे नान्द्रूपधात्

कः 'तुलं पुंलिङ्गस्य पिठौ तुलः स्त्रीवच्च ब्रह्मदावधीति वदः । षट् अक्षत्वा-
कारस्य ब्रह्मदावधस्य । नीपेति नीयतेऽसौ न इत्यादि ।

Colophon. खण्डितशेषत्वादन्यत् समाप्तिस्त्वचकवाक्यं नास्ति ।

विषयः । अमरकोषाभिधानव्याख्यानम् । धृतञ्चाव विश्वरूपप्रभृतिरूपमतं वाचस्पतिस्वामि-
प्रमुखपद्यछन्दसम् । अस्ति च वनौषधिवर्गीयकतिपयस्योकावधियः ख्यानम् ।

No. 9. अमरकोषटीका (त्रिकाण्डचिन्तामणिनाम्नी) By रघुनाथचक्रवर्ती.
Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 176. Lines, 9 on
a page. Extent, 9,118 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1625.
Place of deposit, Purápára Sopáránga Post office District Dháká, Pañḍita
Jagadbandhu Tarkaváḡiḡa. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय । ग्रन्थारम्भे निखिलविघ्नविघातायाभिमतदेवतासङ्कीर्तनेन
धर्मसुत्यादयन् शैववैष्णवबौद्धान् प्रवर्त्तयितुं शिष्यशिष्यायै चादौ निबध्नाति
यस्येति । हे धीर । सः अः विष्णुः सेव्यतां । अकारो वासुदेवः
स्यादाकारस्य पितामह इत्येकाक्षरकोषः । यद्वा हे धीरः स सिन्धुर्विष्णुः
सेव्यतां । सिन्धुः समुद्रेऽनेन च सिन्धुर्नद्यां महानये इति धरणिः । यस्य
सिन्धोर्गुणा जगदवनदुष्टनिवारणादयोऽनघा अपापाः । अनघोऽपापहृद्य-
योरिति धरणिः । कीदृशस्य ज्ञानदयासिन्धोः ज्ञानं वस्तुतत्त्वावबोधः निव-
पधिपरदुःखप्रहरणेष्टा दया ताभ्यां तयोर्वा सिन्धुरिव सिन्धुः । अतस्तस्य
सेवैवोचितेति भावः । यद्वा ज्ञानं ददातीति ज्ञानदा सुरस्वतः तया
सहिता ईर्लक्षीर्ज्ञानदेः मध्यपदलोपी समासः तया विशिष्टस्य लक्ष्मीसरस्व-
तीयुतस्येत्यर्थः । “लक्ष्मीरौकार उच्यते” इत्येकाक्षरकोषः । अगाधस्य अन-
वगाध्यमहिम्नः । कीदृशोऽक्षयः न विद्यते क्षयो विनाशो यस्य नित्यत्वात् ।
सेवाफलमाह “त्रिये” इति । त्रिये त्रिवर्गसम्पत्तौ तथा च व्याङ्गिः, लक्ष्मी-
सरस्वतीत्रिवर्गसम्पत्तिविभूतिशीभास्वरूपकरणवेशरत्नानुषेष्पि त्रीः प्रशि-
तेति । अष्टताय मोक्षार्थेत्यर्थः । अष्टतं यज्ञश्रेये स्यात् पीयूषे सल्लिखे हृते
अयाचिते च मोक्षे च ना धन्वकारिदेवयोरिति विश्वः । अतस्तस्य सेवया
सकलपुण्यार्थसिद्धिरिति । यद्वा हे धीरः स बुद्धः सेव्यतां । इदमनुक्तोऽपि
बुद्धो विशेषणैः स्यष्टं प्रतीयते इति प्रसादनामायमलङ्कारः । तदुक्तं
कण्ठाभरणेन “यत्र प्रवार्थ्यमर्थस्य प्रसादः सोऽभिधीयते” इति यद्वा अय-
मुच्यति
... .. नौवनिर्दिष्टिषां प्रहृतये कविता

बुद्धोपादानमदलेव स्त्रोत्रे स्तोक उक्तः । दानं दा ज्ञानस्य दा ज्ञानदा
तस्या ईर्लक्षीः सम्यत् तथा ज्ञानदानसम्पत्तिहेतुभूतया सिन्धुरिव सिन्धुः
हेतुरूपकनामायमलङ्कारः यथा गार्गीर्येण समुद्रोऽसीत्यादि ॥

End.

षडित्यादि । सङ्ख्यावाचकानां षकारनकारान्तानां कतिशब्दस्य च संज्ञा ।
तथाच षडुक्ताः षट् कति चेति परस्मै । ते त्रिषु समानलिङ्गकृतविशेष-
रहिता इत्यर्थः । तथा युष्मदस्मद्व्ययश्च त्रिषु सममित्यर्थः । तदा षट्
पञ्च कति वा स्त्रियः पुरुषाः कुलानि च । लमश्च वा स्त्री पुमान् कुलश्च
इत्यादि ।
एवमन्यदयूष्यं । नूतनतां परिहरति शेषमिति । इह ग्रन्थगौरवभयाद्वा
लिङ्गं नाम च नोक्तं । तच्छिष्टानां पूर्वोपाख्यानां प्रयोगादवगम्यं ।
लिङ्गस्य लोकाश्रयत्वादिति । यथा लज्जापय्यायलेन ग्रीडाशब्दस्य स्त्रील एव
प्राप्ते तु ग्रीडादसुं देवसुदीप्य मन्वे
विन्मुखादेः स्वयमेव काम इत्यादि प्रयोगाच्च पुंस्त्वमित्यादिकम्बुद्धं ॥

मतं गुरुणां प्रविचार्य यत्नादालोक्य तन्त्राणि च कोविदानां ।

सतां सुदे श्रीरघुनाथशर्मा त्रिकाण्डचिन्तामणिमाततान ॥

Colophon.

इति सामन्तसारग्रामनिवासिश्रीरघुनाथचक्रवर्त्तिकृतत्रिकाण्डचिन्तामणाव-
मरकोषटिप्पण्यां नामलिङ्गादिसंप्रवर्गवर्गविवरणं समाप्तम् ॥

नत्वा शिवं सुमतिविदन्मुक्तागते बाष्पद्वयारिखगमिते शकेऽवधे ।

पुलिं गुरोः स्म लिखतिचाक्षनः कृते श्रीमानिमासहनि चि नीलकण्ठकः ॥

विषयः । अमरसिंहकृतामरकोषस्य व्याख्यानम् । काण्डवदेन व्यवस्थित्य व्याख्यानाच्चास्य
त्रिकाण्डचिन्तामणिरिति नाम । लिखितश्च कविनानेन प्रत्येककाण्डशेषे एकैकः स्तोकस्तत्र
स्वर्गपातालवृगान्तके प्रथमकाण्डशेषे ।

सामन्तसारनिलयो रघुनाथशर्मा स्वर्गादिकाण्डविट्तिं रचयाम्यभूव ।

नाल्लोक्य सम्यगिहये प्रथयन्त्यवज्ञां तेभ्यो मनोऽस्तु मम तान् प्रति नैष रोषः ॥

भूमि-पुर-वनौषधि-सिंहादि-ह-ब्रह्म-क्षत्रिय-वैश्य ब्रह्मवर्गान्तके द्वितीयकाण्डशेषे

सामन्तसारवाग्नि रघुनाथेन शर्म्माणा ।

भुक्काण्डविट्तिः सम्यगुपदिष्टा सतां सुदे ॥

प्राधि-विशेष्यमिदं सङ्कोर्ण-लिङ्गादिसंप्रवर्गान्तके तृतीयकाण्डशेषे

मतं गुरुषामित्यादि ।

केचिदस्य ग्रन्थकारस्यैव परिचयं ददति यथा कश्चिद्विष्णुविक्रमपुरासन्ने रदिसपुरा-

भयङ्गे सामन्तसाराख्यो यामस्तन (समाजद्वार)समदाराख्याः ग्रामलवर्णनानौताः वैदिकत्रेणीय-
कुलीनभाषाया निवसन्ति । तदंश एव समजनि रघुनाथनामायममरकोषटीकाकृतिति ॥

No. 10. अमरकोषटीका (पदमञ्जरीनाम्नी). By लोकनाथः । Substance, country-made paper, 20 × 2½ inches. Folia, 127. Lines, 10-11 on a page. Extent, 8,557 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikramapura, Vajrayoginī, Paṇḍita Dvārakānāth Tarkabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

यशोदागुरुवचोजकनकाचलचारिणम् ।

अपूर्वजलदं वन्दे नन्दनाम्ने निवेशितम् ॥

पञ्चकद्विज्विनाशाय कृतमिष्टदेवतास्तवमादौ निबध्नाति । यज्येति । हे धीराः स भगवान् सेव्यतां आराध्यतां । धैर्यशालिन एव तुमुपासितुं शीरते । अत्र चित्रपदं धीरा इति । यस्य निर्गुणत्वेन विश्वनिर्माणस्थिति निधनलीलारसिकतया खीकृता गुणाः सत्त्वरजस्तमांसि अदोषाः । तस्य तैरलिप्तलात् मैत्रीमर्यादादयोऽणिमादयो वा गुणाः । इत्यादि ॥

End.

इह विलसन्मयार्थं लिङ्गं नाम च नोक्तं । तच्छिष्टानां पूर्ववाच्यार्थादीनां प्रयोगादवधेयमिति शिवम् ।

लिङ्गादिसङ्गृह्यमर्गः ।

विरचनानाविधनक्रयज्ञं फणीन्द्रविस्तारितगूढभावं ।

निधाय कर्णे पदमञ्जरीमिमाम्नान्तु शब्दान्मुधिमप्रसादम् ॥

Colophon.

इति श्रीलोकनाथशर्मानिर्मितविकाशविकरणं समाप्तम् ॥

विषयः । अमरकृतनामलिङ्गानुशासनस्य व्याख्यानम् ॥

No. 11. अमरकृतटीका (कामदाख्या) By रविचन्द्रः । Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent, 1,125 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1746. Place of deposit, Viṣṇupura, Kādākuli, District Bākurā, Paṇḍita Rāmaprasanna Bhāṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Beginning. नमः श्रीकृष्णाय ॥ विद्या वितरतिं सुक्तिं सुक्तिमविद्याया भुजिष्यामः ।

या च रमाचरयतिः सा नः शिवं सदा दिशतु ॥

तदुभयवचपरिपाटीपरिचरणादीनिमां रम्यां ।

कुरते ऽमरशतकटीका ज्ञानाज्ञानः कलाधारः ॥

योऽसौ भाग्यवता विभक्तवनिमज्जानाद्यतानन्द्यु-

र्यो वात्स्यायनकाशमन्त्रविलसत्केलिक्रियाकौशलः ।

याचष्टेऽत्र रसद्वयं कविकुलालङ्कारचूडामणिः

श्रीलघीर्वचिन्द्र एष पिशुना सत्सर्व्यमुत्कथ्यतां ॥

यदि स्यात् परमानन्दे कामानन्दे च वासना ।

तदा संशयतां धीराष्टीकेयं कामदा सदा ॥

क चातिकर्कशः शान्तः क चातिलज्जितः शुचिः ।

रक्तच वाक्से व्याख्यातुस्तावदो कौशलं कवेः ॥

निर्विघ्नं प्रारिषितशतककामो ग्रन्थस्तदिदं देवतां कीर्तयद्वाह । स्मृति ।

अस्मिकायाः पार्श्वत्याः कटाक्षोऽपाङ्गदर्शनं त्वं पातु रक्तु अत्र सम्मो-
धनपदेष्वनुक्ते युक्त्युद्देशेनापेक्ष्यते ॥ इत्यादि ।

End.

हे सुगन्धे माये मानिनि अङ्गारिणि सुखायं मिथ्याज्ञानं मुञ्च । कथमित्याह
रामो अगदीश्वरः सुखं चुम्बति सर्वथा रामरामेति स्मरामि एकेन द्विती-
येन अतरव दशमैरिति (?) मिथ्याज्ञानं मुञ्च इति समेराधन (?) पदानि
सुगमानि एतेनैतदुक्तं भवति । नानाविधानाभावात् धर्मान् निरुप्य
रामस्य स्मरणमेव सर्व्वगिरिमिति सूचितम् ॥

Colophon.

इत्यमरशतकटीका समाप्ता ॥ रामचन्द्रदेवशर्मणा लिखितमिदं । शकाब्दा
१७३६ ॥

विषयः । अमरशतकस्य व्याख्यानम् ॥

No. 12. अलङ्कारवादार्थः । Substance, country-made paper, 18x3 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 1,290 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bākurā Viṣṇupur, Rūparām Bhaṭṭācāryya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ रामचन्द्राय नमः । दर्पणकारस्य । ग्रन्थारम्भे इत्यस्य छन्दविहित इति
ज्ञायात् आरम्भग्रन्थ इत्यर्थः । निरूपकत्वमेव आधारत्वं तथाच आरम्भ-
ग्रन्थनिरूपकनिर्विघ्नेन प्रारिषितपरिसमाप्तिकामो नाटकस्याधिष्ठिततया वाग्-
देववाचाः साक्षुर्वाच्यं आराधनेन स्वार्थसाधनानुसूचनमाधत्ते करोति । तथाच
आरम्भग्रन्थनिरूपकसरस्वत्याराधनेन स्वार्थसाधनानुसूचनमिति । ग्रन्थ-
दित्यन्वयधीः ॥ इत्यादि ।

End.

पूर्वार्धे दीर्घसमासेनैव बोधभाजदोषः । सुकर्षरिन्द्राजित(?)कुललोक्तसम्पत्ति-
ल्लोनालकमण्डितानामित्यहमे । नन्वत्र पदान्तराधीन आरुढबोधे किमर्थं
कर्षपदप्रयोगः कथम्मा मार्कण्डेयपुराणे क्षीरोदस्त्रामलं चारमजरे च तथाम्बरे
चुडामणिं तथा दिव्यं कुण्डले कटकानि च इत्यत्र आरुढबोधः ॥ उ ॥
सुधीभिर्भावं । केचित्तु दानादावारुढबोधप्रयोजनाभावात् मार्कण्डेयपुराणे
न दोष इति वाच्यम् । न च संमत्तास्त्रलिपु चेत्यादिदर्शनात् आरुढप्रकरण-
त्वान्न समीचीनम् ॥ * ॥

Colophon.

इत्यलङ्कारवादार्थः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

विषयः । साहित्यदर्पणाख्यलङ्कारग्रन्थस्यालङ्काराध्यायस्य विचारः ॥

No. 13. अवधुतानुभवः । Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 343 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahar Khāsvāṭī, Mahādeva Bhaṭṭācāryya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परमात्मने । जनक उवाच ।

कथं ज्ञानमवाप्नोति कथं मुक्तिं भविष्यति ।

वैराग्यञ्च कथं प्राप्तं तत्तत्त्वं ब्रूहि मे प्रभो ॥

अष्टावक्र उवाच ।

मुक्तिमिच्छसि चेत् तान् विषयान् विषवत् त्यज ।

समाज्वल्यदातोषसत्यं पीयूषवद्भज ॥ इत्यादि ।

End.

अष्टकं चात्माविज्ञानौ जीवन्मुक्तश्चतुर्दश ।

षट्संख्याक्रमविज्ञाने ग्रन्थिकात्मांस्तः परम् ॥

विंशत्येकमितैः श्लोकैः श्लोकात्माग्रिमध्यस्थं अवधुतानुभूतेषु श्लोकसंख्याः

क्रमा असी । (?) संयच्छ्लोकमादाय संख्येयं भतिमन् सदा ॥

इति श्रीमदष्टावक्रप्रकरणं संयच्छषट्कं एकविंशतिप्रकरणं समाप्तम् ॥

Colophon.

इत्यवधुतानुभवः समाप्तः ॥ ॥

विषयः । ज्ञानमुक्तिवैराग्यादिनिरूपणम् ॥

No. 14. अवयवटिप्पणी । By कयादतुर्कवागीशः. Substance, coun-
try-made paper, 16×3 inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent,
735 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Bākurā Viṣṇupura, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, new,
Prose. Generally correct.

Beginning. শৌচরি: শরষম্ । পরার্থানুমানপ্রয়োকালেন স্মৃতস্য ন্যায়াদেবধেয়ানর্থং
তথা প্রসঙ্গসঙ্কল্যা তদ্বিরূপয়িতুমাচ্চ তন্নেতি । পরার্থে পরপ্রতিপিতা-
দ্যিষাপ্রযোজ্যং পরো ঽব বিপ্রতিপন্নঃ ন তু সৌমাংসকমাচং । তেনাগ্নে
পরপ্রতিপিতাদ্যিষথৌদীরিতেঽপি ন্যায়লমিত্যবধেয়ং । ন্যায়সাধ্যমিতি ন্যায়-
জন্যজ্ঞানপ্রযোজ্যমিত্যর্থঃ । অবয়বান্ বিভজতে প্রতিজ্ঞেতি যদ্ব্যবয়ববসামান্যং
নিরুপ্যেত তদ্বিভাগো যুক্তস্তথাপি ইत्याদি প্রতিজ্ঞাদিপঞ্চাবয়বোধেনৈবোচ-
লক্ষ্যত্বং ।'

End. মনু কণ্ডকৌজারবাক্যে বাক্যলসন্ধানস্য ন্যায়ত্বং স্মাদত: কণ্ডকেতি তথাচ
তেনাপি ন্যায়লপ্যর্থাধিকরণলস্য তদ্ব্যতিরেকেণ সন্ধান তস্য ন্যায়ঘটক-
ত্বমিতি ভাব: । অত প্রতিজ্ঞাপক্ষে হেতুদ্বাদ্বয়মাবকৌ ন্যায় ইতি সৌমাংসকা: ।
উদাহরণোপনয়মাচমিতি বৌদ্ধা: । প্রতিজ্ঞাসাচমিতি নৈয়ায়িকৈকদেশিন: ।
অসাধকতানুমান প্রতিজ্ঞাহেতুমাচমিতি কেচিৎ । তদেবোপনয়সংহিতমিত্যা-
চার্য্যা: ॥ ০

Colophon. ইতি কণাদতর্কবামীশমহাচার্য্যকৃতাবয়বটিপ্পনী সম্পূর্ণা ॥ * ॥ ৬

বিষয়: অনুমানলক্ষণান্তর্গতাবয়বব্যাখ্যা ।

No. 15. অশৌচদীপিকা । By শ্যামসুন্দর: . Substance, country-
made paper, 10×2½ inches. Folia, 17. Lines, 5 on a page. Extent,
300 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur,
Mayamansing Paṇḍita Candra kánta Tarkālaṅkāra. Appearance, old
Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ নমো গণেশায় । অথ শ্রীশ্যামসুন্দরমহাচার্য্যকৃতশৌচদীপিকা
লিখ্যতে ।

অথ গর্ভশ্রাবশৌচসংক্ষেপ: ।—

যে ছীর গর্ভশ্রাব হয় তাহার ঐথম মাসেতে এক দিন বিত্তীর মাসে
২ হুই দিন তৃতীয় মাসে ৩ দিন দিন । ইত্যাদি ।

End. ভিন্ন গোত্রপোষ্যপুত্রের জনক জননী এবং জনক সপিণ্ড মরণে অশৌচ
নাই সপিণ্ড পোষ্যপুত্র হইলে পরম্পর সপিণ্ডের সহিত জনক মরণে
সম্পূর্ণাশৌচ হয় ইতি ॥ * ॥

বিষয়: গর্ভশ্রাবজননমরণাশ্রয়শৌচনিরূপণম্ ।

No. 16. अशौचप्रकाशः By चतुर्भुजः. Substance, country-made paper, 14 × 2½ inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent, 325 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kṣāṭhālpārā, Rāmātārāṇa Thākūr. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । यलौकाववनादिकं परिचिती छत्येषु छती
भट्टाचार्य चतुर्भुजोऽद्युतपदद्वारविन्दं सुदम् ॥
वन्दित्वा ससुमानसस्य सुहृदोऽशौचप्रकाशं करो
त्युपामकुलोद्भवो भवजनोद्भुतोद्भवश्चित् ॥ (?)
अग्निहोत्रादिविहितब्राह्मणादिचतुर्वर्णेषु जननमरणे चैव यथाक्रमं ज्ञानीनां
दशाहं पञ्चदशाहं मासेकमशौचम् ॥ इत्यादि ।

End. खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ॥

विषयः । जननमरणायशौचनिरूपणं । दाहादिनिरूपणम् । सप्तमरणादिनिरूपणम् ॥

No. 17. अष्टमङ्गला । By रामकिशोरचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Extent, 540 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ćāktā, District Dhākā Paṇḍita Trilocana Tarkālaṅkāra. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

शिवं रामकिशोरेण प्रणम्यार्थः प्रकाशयते ।

आख्याताष्टमपादीयदौर्गन्धर्ष्यामिति ॥

पदान्ते । पदान्ते वर्तमानानामिति । मन्मन्तशब्दोऽवयववचनः । तथाच
पदान्तानामवयवा एव ध्रुटः । तत्कथं ते पदान्ते वर्तन्ते इति । सत्यमन्त-
शब्दोऽयं धर्मोऽस्तिस्तेन पदान्तले वर्तमानानां ध्रुटमित्यर्थः । तथाच
आदिमध्यान्तशब्दा धर्मिणि धर्मो च वर्तन्ते इति मतमिति गोपीनाथः ।
इत्यादि ।

End. प्रतिषेधस्तु ख्यानिवद्भावादेव न पदान्त इत्यादिना परिभाषायाश्चानित्यलं
मन्मन्तमिति तेनाभ्यासे प्रतिषेधार्थं न वक्तव्यमिति ॥

Colophon. इति श्रीरामकिशोरचक्रवर्तिष्ठनायामष्टमङ्गलाटीकायामियत्वावच्छिन्नलेना-
ष्टमः पादः समाप्तः ।

विषयः । कातन्त्राख्याताष्टमपादीयदौर्गन्धर्ष्यामिति गूढार्थप्रकाशनम् ।

No. 18. **आकाङ्क्षापूर्वपक्षरहस्यम् ।** By मधुरानाथः. Substance, country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 294 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhánuká, Pálang Post office, District Faridpur, Paṇḍita Rajaní kánta Tarkaratna. Appearance old. Prose. • Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । प्रसङ्गादाकाङ्क्षां निरूपयितुं शृङ्खति अथ केयमिति आकाङ्क्षादिकं सप्तकारोति यदुक्तं तत्राकाङ्क्षा केत्यर्थः शीर्षनाभाव इति । भावः सत्त्वं तदभाव इत्यर्थः तथाच तत्पदार्थे तत्पदार्थाभाव-वह्निनाभावस्तत्पदार्थे तत्पदार्थाकाङ्क्षेति भावः । अस्ति चायं घट इत्यादौ इदम्यदार्थे घटपदार्थाभाववह्निनाभावः इति इदम्यदार्थे घट-पदार्थाकाङ्क्षा । उक्तिलं तादात्म्यसम्बन्धेन बोध्यं अन्यथा चैनः पक्षति रथो गच्छति इत्यादौ चैनपदार्थस्य पक्षति पदार्थसाकारत्वात् न स्यात् चैनादौ पदार्थाभाववह्निनाभावाभावात् । इत्यादि ।

End. अजनितेत्यादेरुक्तप्रयोजनं दूषयति त्रयाणामिति राजपुत्रपुराणमित्यर्थः । तुल्यवत् एकदा प्रथमं अजनितात्म्यबोधदशायां यतः तात्पर्यधीविरहितः अथेऽपि अजनितात्म्यबोधदशायामपि पुरुषेण अर्थमिति नोक्तप्रयोजकमित्यर्थः यथाश्रुतम् सङ्गच्छते घटमानयेत्यादौ धारावाचिकशब्दबोधवारणाय अजनितात्म्यबोधकत्वं स्यावश्यक-तया वैयर्थ्याभावात् । नयास्तु धारावाचिकप्रत्यक्षत्वेन धारावाचिकशब्दबोधाभ्युपगमात् वैयर्थ्य-मिति भावः अत एव सिद्धान्तलक्षणे अजनितात्म्यबोधेऽतिशयानिवारणाय विशेषणं कण्ठतो ग्रन्थकृता नोक्तमित्याहुः ।

Colophon. इत्याकाङ्क्षापूर्वपक्षरहस्यम् ।

विषयः । शब्दबोधे शब्दज्ञानं यदि निरपेक्षकारणं भवति तदा घटः कर्मत्वमानयनं कृतिरिति शब्दात् घटकर्मताकबोधं कथं न जायते अतः आकाङ्क्षाज्ञानस्य शब्दज्ञानसच-कारित्वमवश्यमेव वाच्यमित्यादिविचारः ॥

No. 19. **आख्यातटीका ।** Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 72. Lines, 7 on a page. Extent, 2,520 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, Mayamansing Paṇḍita Candra kánta Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. श्रीमत्परमात्मने नमः । इयं परस्मै । इयं यद्यपि प्रश्नान्नमस्यैवमज्ञा-
धिकारेणैव शब्दो वर्तते तथापि ज्ञानमार्गार्थं एव गृह्यते ।

ननु श्रीमदूर्ध्वं इति माघस्य स्वस्मिन्मिति । केषिणु (अर्चयमाना)
भौत्यादि () संश्रयुक्ता इत्येवार्थो विवक्षित इत्याहुः ॥ * ॥ इत्यादि ।

Colophon. इति तृतीयपादः समाप्तः ।

विषयः । कलापोक्तधातुरूपादिनिरूपणम् ।

No. 20. आख्यातपञ्जिकाव्याख्या । By गरुडरिः । Substance, coun-
try-made paper, 17 x 4 inches. Folia, 83. Lines, 7 on a page. Extent,
1,162 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyākūṭa.
District Tippera, Paṇḍita Çaraccandra Vidyālaṅkāra. Appearance, old.
Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो भगवते ।

बला मोरीपदद्वन्द्वं श्रीमद्गरुडरिः सुधीः ।

आख्यातपञ्जिकाव्याख्यां तन्नोति धान्तिशास्त्रे ।

टी

यद्य । ननु अथेत्यादि दृष्टिपथः कथं संगच्छते तथापि । इत्यादि ।

End. पुरादेशेत्यत्र प्रपञ्चितमिति ।

अष्टितयेवलात् समाप्तिरुक्तं वाक्यं नास्ति ।

विषयः । कान्तन्त्राकरषस्य विशोचनदासप्रतपञ्जिकाया व्याख्यानम् ।

No. 21. आख्यातवादटिप्पणी By मधुरानाथतर्कवागीशः. Substance,
country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page.
Extent, 2,304 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Vajrayoginī, District Dhákā, Paṇḍita Çaçibhūṣaṇa Smṛitiratna. Appear-
ance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ शिवो जयति ।

कुक्षिताधरपुटेन पूरयन् भूमिकां प्रचलद्गुह्यलिपिः ।

मोक्षयज्ञखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि भवनीरदम्बः ।

श्रीमता मधुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

आख्यातशक्तिवादस्य जितये विदतिः शुभा ।

आख्यातशक्त्यं निरूपयति आख्यातयेति । आख्यातं यत्नमायच्छिन्नशब्द-
ताकमित्यर्थः । तेन वक्ष्यमाचरेतोर्न वैयधिकरणं । आख्यातस्य

सङ्केतविशेषसम्बन्धेनाख्यातप्रदवत्त्वं न तु जातिः । द्वित्यादिना, चाङ्क-
र्यात् साभाभावाच्च । शक्यतावच्छेदकत्वं न तत् किन्तु प्रत्येकं द्वित्यादिक-
मेव । अन्यथा आख्यातलप्रकारेषाञ्चानदश्यायां कलापव्याकरणानभिज्ञानां
द्वित्यादिनाञ्चानात् शब्दबोधभावस्य शक्तिभ्रमजन्यलप्रसङ्गात् । इत्यादि ।

End.

कर्माख्यातस्य फलमेवार्थः । तादृशेति । वर्तमानत्वादिविशिष्टस्मेत्यर्थः ।
अनुभूतसारसिक्तेन विशेषणीयः । तेन लक्षणया तच्चानुभव इति निरखं ।
इदमुपलक्षणं । यत्फलमपेक्ष्यान्नयत्वादेर्गुणत्वादित्यपि द्रष्टव्यमिति संक्षेपः ॥

Colophon.

इति श्रीमधुरानाथतर्कवागीश्वरिचिताख्यातवादटिप्पणी समाप्ता ।

विषयः । आख्यातशक्तिवादाव्यपन्यस्य विवृतिः ।

No. 22. आग्रमतत्त्वविलासः By रघुनाथतर्कवागीशः Substance,
country-made paper, 19 x 4 inches. Folia, 427 (the first page is wanting).
Lines, 8 on a page. Extent, 13,237 śloka. Character, Bengali. Date, ?
Place of deposit Mājparā, District Dhákā, Babu Rāsavihārī Rāya. Ap-
pearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ गुह्यो नमः ।

ॐ नमः श्रीमते तस्मै गुह्यदेवाय योगिने ।

अथेश्वरसंसारसाराय शिवरूपिणे ॥

स्वगुरोश्चरचसरोजं

शिरसि सरसिजे स्मरमुक्तः श्रीमान् ।

आग्रमतत्त्वविलासं

रचयति रघुनाथतर्कवागीशः ॥

तच्च अतिश्रमनिबन्धुवोऽपराधा

ये तान् समध्यमस्त्रिहान् सम देवतानि ।

यद्युयद्विबद्धमिह संविहितं ममास्ते

तत्तद्विशोधयत धीरतमा नमो वः ॥

सतन्त्रतन्त्रे कोत्कारीतन्त्रमुत्तरतन्त्रकम् ।

नीलतन्त्रं वीरतन्त्रं कुमारीतन्त्रमुत्तरकम् ॥

कालीनारायणतन्त्रे बारिचैतन्त्रमुत्तरकम् ।

कलातन्त्रं सप्तशततन्त्रं धीरतन्त्रकम् ॥

धैरवीचिपुरातन्त्रे वामदेवतन्त्रकम् ।

कुक्षुदेशरतन्त्रश्च मातृकातन्त्रमेव च ।
 सनत्कुमारतन्त्रश्च विष्णुदेशरतन्त्रकम् ।
 समोच्चमाख्यैतन्त्रश्च गौतमीयश्च तन्त्रकम् ।
 बृहद्गौतमीयतन्त्रं भूतभैरवतन्त्रकम् ।
 चामुण्डापिङ्गले तन्त्रे वाराहैतन्त्रकं तथा ।
 सुषुम्नालाष्टतन्त्रश्च योगिनैतन्त्रमुत्तमम् ।
 भालिनौविजयं तन्त्रं तन्त्रं खण्डभैरवम् ।
 मन्त्रातन्त्रं शक्तितन्त्रं तन्त्रं चिन्तामणिं परम् ।
 उन्मत्तभैरवं तन्त्रं चैलोक्यसारतन्त्रकम् ।
 विश्वसारङ्गयं तन्त्रं तथा तन्त्राष्टसाभिधम् ।
 मन्त्रुफेन्काटीतन्त्रश्च वायवीयश्च तोडुलम् ।
 भालिनौल्लिखितातन्त्रे विशक्तितन्त्रकं तथा ।
 राजराजेश्वरीतन्त्रं मन्त्रामोचस्तोत्रम् ।
 गवाक्षतन्त्रं गान्धर्वं तन्त्रं चैलोक्यमोचनम् ।
 हंसमाक्षेश्वरं हंसपरमेश्वरतन्त्रकम् ।
 कामधेन्वाष्टतन्त्रश्च तन्त्रं वर्षविलासकम् ।
 मायातन्त्रं तन्त्रराजं कुक्षिकातन्त्रमुत्तमम् ।
 विज्ञानस्तुतिनां लिङ्गाग्रं काशोत्तरं तथा ।
 ईशानसंहितां तद्वत् श्रीविनायकसंहिताम् ।
 अगस्त्यसंहितां पुष्पां मन्दिकेश्वरसंहिताम् ।
 वशिष्ठसंहितां दक्षसंहितां मनुसंहिताम् ।
 ब्रह्मणः संहितां ब्रह्मणः सनत्कुमारसंहिताम् ।
 कुक्षानन्दसंहिताश्च वैशम्पायनसंहिताम् ।
 ऋषिंहतापनीयश्च दक्षिणाग्रिंसंहिताम् ।
 ब्रह्मयामलककादियामलं ब्रह्मयामलम् ।
 बृहद्दुयामलकं सिद्धयामलं कल्पलवकम् ।
 मत्स्यस्तुतं कल्पस्तुतं कामराजं शिवाग्रमम् ।
 उज्ज्वलश्च कुक्षोज्ज्वलश्च उज्ज्वलेश्वरभक्तम् ।
 भूतनामरकं तद्वत् कामरं यक्षनामरम् ।
 कालिकाकुलसर्वस्वं कुलसर्वस्वमेव च ।
 कुलचूडामणिं दिवं कुलसारं कुलायवम् ।

कुलप्रकाशं वासिष्ठं सिद्धसारस्ततं तथा ।
 योमिनीहृदयं कालीहृदयं मातृकार्ष्ववम् ॥
 योमिनीजालुकुलकं तथा लक्ष्मीकुलार्क्ष्ववम् ।
 तारार्क्ष्वं चन्द्रपीठं मेरुचक्रं चैतुःशतीम् ॥
 तत्त्वबोधं ब्रह्मोदयं स्वप्नसारं सङ्गुहम् ।
 नाराप्रदीपं सङ्केतचन्द्रोदयमतिस्फुटम् ॥
 षट्त्रिंशत्तत्त्वकं लक्षनिर्ययं त्रिपुरार्क्ष्ववम् ।
 विष्णुधर्मोत्तरं मन्त्रदर्पणं वैष्णवास्तम् ॥
 मानसोक्तासकं पूजाप्रदीपं भक्तिमञ्जरीम् ।
 भुवनेश्वरीपरिजातं प्रयोगसारमुत्तमम् ॥
 कामरत्नं क्रियासारं तथैवागमदीपिकाम् ।
 बुधच्छ्रीकृतसंश्लेषं तथा श्रीकृतसंश्लेषम् ॥
 तत्त्वबोधं श्रीमत्पञ्चमहाविष्णुसंश्लेषम् ।
 सिद्धान्तशेखरं ग्रन्थं तं ग्रन्थेश्वरिणीम् ॥
 मन्त्रमुक्तावलीं तत्त्वकौमुदीं तन्त्रकौमुदीम् ।
 मन्त्रतन्त्रप्रकाशांशं श्रीरामार्चनचन्द्रिकाम् ॥
 शारदातिलकं ज्ञानार्क्ष्वं सारसमुच्चयम् ।
 कल्पद्रुमं ज्ञानमाहा पुरश्चरणचन्द्रिकाम् ॥
 आगमोत्तरकं तत्त्वसागरं सारसङ्गुहम् ।
 देवप्रकाशिनीं तन्त्रार्क्ष्वं ज्ञानदीपिकाम् ॥
 तारारक्ष्णं व्यासाया 'रक्ष्णं तन्त्ररत्नकम् ।
 तन्त्रप्रदीपं ताराया विद्यासं विश्वमात्मकम् ॥
 प्रपञ्चसारं तं तन्त्रसारं रत्नावलीं तथा ।
 एवं बहुतरङ्गं ग्रन्थानां स्फुटमागमे ॥
 कल्पान् कुमारीकल्पादीन् त्रुतीशोपनिषद्ग्रन्थम् ।
 ज्योतिःकृतिपुराणानि वासिष्ठीयादिकौशिकम् ॥
 गुरुपदेशयुक्तिभ्यां विविक्तुषावकाशं च ।
 गुरुवाच्यं मतं श्रुत्वा छात्रकानां मतं तथा ॥
 गुरुं नत्वा गुरुं नत्वा गुरुं नत्वा यथाविधि ।
 संधिः सर्वतन्त्राणां सारमात्मन्य निहितः ॥
 श्रीमत्कृष्णविलासोऽयं परीतः स्ये स्ये ॥

दृष्टिज्ञानोऽत्र दीक्षाया लक्षणं दक्षिणाविधिः ॥

दीक्षाया नित्यकाम्यत्वे दीक्षार्थो योगकृदितः । इत्यादि ।

End.

रतेन शिवप्रणीततया आगमशास्त्रस्य निःसन्देहपक्षकलेन सर्वदर्शनायै-
श्या समुत्कर्षः ॥

— — — — —
शिवप्रणीतेऽत्र दुरुचशास्त्रे गुरुभदेशान्निजमुक्तिरपि ।

मया समाकृत्य यदन बद्धं तस्मिन् सुधीरा मुदमावचन् ॥

अस्मिन्नस्मिन्निते प्रत्येकं यत्नेना + नैपुणं सम्पणीयम् । (?)

भूयस्तत्र धानिसन्तानशान्तेरन्तः सन्तः सन्तु सन्तोषवन्तः ॥

Colophon.

इति नपाक्षीयत्रोरघुनाथतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचिते आगमनक्षत्रविज्ञाने
पञ्चमः परिच्छेदः । ॐ तत् सत् ।

विषयः । अत्र प्रमाणतया उल्लिखितानां तन्त्रादीनां नामकथनम् । अथ गुरुपदेशादिवि-
धिः । मन्त्रविचारविधिः । दीक्षाविधिः । तत्र काष्ठाग्न्यादिकल्पणम् । चक्रभेदकथनम् ।
गूढमन्त्रविचारः । मन्त्रस्य दशसंस्कारविधिः । अक्षरनिर्णयः । मन्त्राभिधानकथनम् । लक्ष्मी-
बीजाभिधानकथनम् । स्त्रीबीजाभिधानकथनम् । वर्णाभिधानकथनम् । वर्गाभिधानकथनम् ।
बीजनिर्णयव्यवस्था । दृष्टिप्रकरणम् । प्रलयवर्णनम् । बीजार्थाभिधानम् । माङ्कीनिक-
पणम् । शरीरस्थवायुनिरूपणम् । दीक्षापदार्थनिरूपणम् । अथ गुरुलक्षणकथनम् । सप्त-
लब्धमन्त्रनिरूपणम् । दिव्यलक्षणादिकथनम् । स्त्रीगूढयोर्दीक्षायां मन्त्रव्यवस्था । पञ्चाङ्गगूढ-
दीक्षानिरूपणम् । देवपर्वकथनम् । राशिचक्रनक्षत्रचक्रादिव्यवस्था । अरिभक्त्यागव्यवस्था ।
महाविद्यानिर्णयः । मन्त्रोपासनाविवेकः । उपासनाफलकथनम् । मन्त्रदशसंस्कारप्रकरणम् ।
मातृकामन्त्रक्रमकथनम् । दीक्षाप्रयोगकथनम् । मन्त्रचैतन्यप्रकरणम् । दीक्षान्तरप्रयोगकथनम् ।
संक्षेपदीक्षाप्रकरणम् । सर्व्वतोभद्रपुष्पलविधिः । गुरुशिष्ययोः हात्यनिरूपणम् । अथ कर-
मात्रानिरूपणम् । मात्त्राभेदक्रमः । मात्त्रास्वरनियमादिकथनम् । मात्त्राधारणे अङ्गुलिनियम-
कथनम् । मात्त्रासंस्कारादिकथनम् । विधेयतोषत्रासमाप्ताविधिः । मन्त्राशङ्कसाक्षासंस्कारादि-
कथनम् । कपाक्षपात्रगुहिनिरूपणम् । अथ यन्त्रसंस्कारविधिः । विज्ञोचौमुद्राक्रमकथनम् ।
वक्षिदानक्रमकथनम् । तत्र लमाचरधिरदानव्यवस्थादिः । पूजाख्याननिरूपणम् । अशोषादौ
वर्ण्यवर्ण्यव्यवस्था । अताशोचव्यवस्थादिः । शौरादिकर्म्मविशेषव्यवस्था । देवताभेदेन नाम-
दक्षिणाचारव्यवस्थादिः । अथ प्रातःकृत्यनिर्णयः । तत्र काष्ठनिर्णयः । ज्ञानविधिः ।
सन्ध्याविधिः । तत्र सन्ध्याविधिविवेचनम् । विष्णादिदेवतामायचीकथनम् । शक्त्यादिदेवता-
मायचीकथनम् । मायबीजानप्रकरणम् । अथ वज्रादिपरिधानविधिकथनम् । निपुण्यव्यवस्था ।
पादप्रक्षालनविधिः । कुशविधिः । आपसमविधिः । पुनरापसमविधिः । अथ आपसमादि-

विधिः । सलिले स्नासननियमः । पूजादौ मुचनियमः । भूतशुद्धिनियमः । मातृकाग्या-
सादिविधिः । प्राणायामविधिः । अर्घ्यादिस्थापनविधिः । प्राणप्रतिष्ठाविधिः । षष्ठादशोप-
चारनियमः । षोडशोपचारनियमः । दशोपचारनियमः । 'पञ्चोपचारनियमः । द्रव्यादि-
निवेदनकाष्ठविवेचनम् । स्नासननियमः । पाद्यादिधातुक्रमकथनम् । धूपनियमः । दौपप्रसाण-
कथनम् । नैवेद्यनियमः । उपचारपरिभाषा । पूजाकाले गन्धादिद्रव्यदाननियमः । प्रदक्षिण-
विधिः । नमस्कारविधिः । अथ गृह्यादिक्रमकथनम् । वाद्यनियमादिः । अथ योगाङ्गासर्गादि-
विधिः । यन्त्रधारणविधिः । यन्त्रलेखनद्रव्यनियमः । संक्षेपतः सव्यं देवनित्यपूजाविधिः ।
पञ्चायतनीयपूजाविधिः । नैमित्तिकपूजाविधिः । काम्यशोभद्रव्यनिर्ययः । अथ तर्पणविधिः ।
अथ मारणविधिः । आकर्षणविधिः । वशीकरणविधिः । विद्वेषणविधिः । उच्चाटनविधिः ।
स्तम्भनविधिः । अभिचारविधिः । षट्कर्मलक्षणकथनम् । अथ भूतोदयविधिकथनम् । भूत-
मण्डलवित्तिकथनम् । जपनिरूपणम् । कुलकादिक्रमकथनम् । अथ दशमशाविद्यामन्त्रादि-
कथनम् । जिह्वादिशोधनविधिः । योनिमुद्रादिमन्त्रार्थनिरूपणम् । मन्त्रचैतन्यनिरूपणम् ।
भूतस्तिपिविधिः । युग्मेदेन जपादनियमकथनम् । पुरश्चरणविधिः । कूर्मचक्रनिरूपणम् ।
पञ्चपुरश्चरणविधिः । पुरश्चरणप्रयोगकथनम् । रजस्यपुरश्चरणविधिः । वीरसाधनविधिः ।
चितादिसाधनविधिः । श्रवसाधनविधिः । योगिनीसाधनविधिः । मनोहरायोगिनीसाधन-
विधिः । कनकावतीयोगिनीसाधनविधिः । कामेश्वरीयोगिनीसाधनविधिः । रतिसुन्दरी-
योगिनीसाधनविधिः । पद्मिनीयोगिनीसाधनविधिः । योगिन्याकर्षणमुद्राक्रमकथनम् । शङ्खटा-
किन्नरीसाधनविधिः । यक्षकन्यासाधनविधिः । पिशाचादिसाधनविधिः । योगिन्यादिसाधन
काष्ठनिरूपणम् । दृष्टिचिह्ननिरूपणम् । मन्त्रसिद्धिलक्षणादिनिरूपणम् । मन्त्रदोषादोषकथनम् ।
मन्त्रदोषशक्तिविधिकथनम् । बालकमन्त्रसंस्कारविधिः । शिवावलिविधिः । अथ आचारनिरू-
पणम् । तत्र कुलाकुलवारानिकथनम् । पीठस्थानादनियमः । सयभूकुसुमादिविवेचनम् ।
तप्तकुसुमरक्षणविधिः । यन्त्रनियमादिकथनम् । भावस्वस्वकथनम् । अन्तर्यामिकथनम् ।
अथ कुमारीपूजादिविधिः । अथ द्वितीयागविधिः । कुलपूजाक्रमः । तत्र मदिरादिशोधन-
विधिः । शक्तिशोधनविधिः । वीरपुरश्चरणविधिः । तत्र पानाधिकारिनिरूपणम् । मांसादि-
व्यवस्था । अथ वामाचाराङ्ककथनम् । यन्त्रपाषाडिनिर्ययः । चक्रपाषाडोदकमाहात्म्यादि-
कथनम् । यन्त्रादिनाशप्रायश्चित्तकथनम् । तप्तपूजाधारनिरूपणम् । लिङ्गव्यादिपूजाभिवेध-
कथनम् । पद्मशुद्धिनिरूपणम् । कुण्डनिरूपणम् । स्थितिरावधिकथनम् । शौभविधिकथनम् ।
तत्र चुकचुवादिलक्षणकथनम् । शोभद्रव्यनिरूपणम् । वक्रिष्ठापनादिविधिः । संक्षेपादिशौभ-
प्रयोगकथनम् । अग्नेर्नामकरणदिविधिः । अथ शान्तिविधिः । अथ श्राद्धाभिवेधविधिः ।
अथ गणेशपूजाविधिः । सूर्यपूजाविधिः । मार्तण्डभैरवपूजाविधिः । हनुमादिपूजाविधिः ।
विष्णुपूजाविधिः । तत्र वीरालपूजाविधिः । श्रीलक्ष्म्यपूजाविधिः । तत्र रत्नाभिवेधविधिः ।

बालगोपालपूजाविधिः । वासुदेवपूजाविधिः । दधिवामनपूजाविधिः । वराहपूजाविधिः ।
 शिवपूजाविधिः । हरगौरीपूजाविधिः । सत्यभयपूजाविधिः । अर्द्धनारीश्वरपूजाविधिः ।
 नीलकण्ठपूजाविधिः । चण्डेश्वरपूजाविधिः । चण्डाग्रशूलपाणिपूजाविधिः । मञ्जुवोषपूजा-
 विधिः । अथ आचारनिरूपणम् । आचारस्तवकथनम् । अम्बकपूजाविधिः । स्तनसञ्जीवनी-
 विद्याकथनम् । चैवपालपूजाविधिः । वैटुकपूजाविधिः । लक्ष्मीपूजाविधिः । महालक्ष्मी-
 पूजाविधिः । धनदापूजाविधिः । बागेश्वरीपूजाविधिः । भुवनेश्वरीपूजाविधिः । अन्नपूर्णा-
 पूजाविधिः । विपुटापूजाविधिः । त्रितापूजाविधिः । नित्यापूजाविधिः । वज्रप्रक्षारिणी-
 पूजाविधिः । शूलिनीपूजाविधिः । दुर्गापूजाविधिः । अयदुर्गापूजाविधिः । मन्त्रिमर्दिनी-
 पूजाविधिः । कालीपूजाविधिः । तत्र नामसन्तभेदकथनम् । गुहाकालीपूजाक्रमकथनम् ।
 भद्रकालीपूजाक्रमकथनम् । महाकालीपूजाक्रमकथनम् । श्मशानकालीपूजाक्रमकथनम् । तारा-
 पूजाक्रमकथनम् । अष्टतारामन्त्रभेदकथनम् । अथ प्रचण्डचण्डिकापूजाक्रमकथनम् । विजयसत्ता-
 पूजाविधिः । भैरवीपूजाक्रमकथनम् । विपुरसुन्दरीपूजाक्रमकथनम् । श्रीविद्यापूजाक्रमकथ-
 नम् । शङ्खटादिपूजाक्रमकथनम् । वगलापूजाक्रमकथनम् । मातङ्गीपूजाक्रमकथनम् । उच्छिष्ट-
 चाण्डालिनीपूजाक्रमकथनम् । धूम्रवतीपूजाक्रमकथनम् । कर्षपिशङ्गीपूजाक्रमकथनम् । अथ
 कात्यायनीपूजाक्रमकथनम् । अथ गरुडमन्त्रादिकथनम् । गरुडस्तवकथनम् । विषहराग्निसन्त-
 कथनम् । अथ हनुमन्तपः । अथ आर्द्रपट्टीविधिः । गणेशस्तवः । हरिद्रागणेशस्तवः । सूर्य-
 कवचम् । सूर्यस्तवः । श्रीरामस्तवः । रामकवचम् । श्रीलक्ष्मस्तवम् । गोपालस्तवः । श्रीलक्ष्म-
 कवचम् । दधिवचकवचम् । विष्णुनामाष्टकस्तोत्रम् । नारायणोपनिषत् । अपामार्जनस्तोत्रम् ।
 विष्णुस्तवः । सरस्वतीस्तोत्रम् । प्रचण्डचण्डिकास्तोत्रम् । वगलास्तोत्रम् । अन्नपूर्णास्तोत्रम् ।
 भुवनेश्वरीस्तवः । विपुटास्तवः । दुर्गाशतनामस्तोत्रम् । श्रीविद्यास्तोत्रम् । किष्किमादिस्तोत्रम् ।
 लक्ष्मीस्तोत्रम् । तारास्तोत्रम् । षोडाशकवचम् । मन्त्रिमर्दिनीस्तोत्रम् । भैरवीस्तवः । शिवस्तोत्रम् ।
 वटुकस्तोत्रम् । मुद्रानिरूपणम् । विद्युपतो योगलक्षणादिकथनम् । षट्चक्रनिरूपणम् । इति शम् ।

No. 23. आचारसारतन्त्रम्, वा समयाचारतन्त्रम् । * Substance, country-
 made paper, 19×5 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent,
 202 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mājparā
 Vikrampur, District Dháká, Babu Rásavihári Ráya. Appearance, fresh.
 Mostly verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो जगन्नाथे ।

नमामि कालिकां देवीं भक्तानां भक्तवत्सलाम् ।

बाह्यम्. + + + + शेषवच्च कृतं मुदा ॥

अथ सन्निहोकारविधिः । औदेयुवाच ।
 देवदेव महादेव रश्मि कावणिक प्रभो ।
 कुलाचारस्य साक्षात् वद मे कथयानिधे ।
 कुलाचाराश्चदेव महाशोचः प्रजायते ।
 तत्कथं गोपितं देव मम प्राप्तेष्वरं प्रभो ॥
 योगिनी किं सदा खेयं किमाचारो महेस्वर ।
 मनसाद्यक्षचरणं किं समाधिफलप्रदम् ॥
 श्रीशिव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि रश्मिमतिगोपनम् ।
 कथयं ते तु चार्थं हि देवासुरनरेभ्यः ॥
 कथयामि तव प्रीत्या गुह्याद् गुह्यतरं महत् ।
 कुला लयापि गोप्यं यत्नेन पशुसङ्घटे ॥
 रश्मिदा चासवक्ष्ये कालकूटश्च भूस्वरम् ।
 निम्बपत्रमक्षिणेन तरिता तारिता तथा ॥
 सन्निदा ह्यष्टसिद्धीनां कारणं परमं पदम् ।
 वैलोक्यविजयाज्ज्ञानमेतत् वैलोक्यदुर्लभम् ॥ इत्यादि ।

End.

इत्यन्तर्यजनं कृत्वा साक्षात्प्रश्नमयो भवेत् ।
 सप्तजन्मास्मिन्नेतं पापं तत्कृपादेव नश्यति ॥

धोनिष्ठभगलिङ्गास्तं गृहीत्वा पात्रे संस्थाप्य दूधमन्त्रमष्टोत्तरशतं जप्त्वा
 ब्रूतेनेदं भगलिङ्गास्तममुष्मै नमः । ततः क्रोद्धे शक्तिं कृत्वा जपेत् ।

Colophon.

इति यजनविधिः ॥

विषयः । कौलिकानामाचारनिरूपणम् । तथाचौ सन्निहोकारविधिकथनम् । तन्त्रो-
 धनसम्प्रादिकथनम् । दुग्धादिसंयुक्तसन्निदापाने फलविशेषकथनम् । विकट्टादिसूत्रैर्मनितद्वत-
 भर्जितविजयापानफलसाक्षात्कथनम् । पञ्चतन्त्रविधिकथनम् । मयादिशोधनविधिकथनम् ।
 सुराधानादिकथनम् । खयभूकुसुमशोधनविधिः । पूजाविधिकथनपूर्वकं गुह्योपकथनम् ।
 पापसंक्षान्तिकथनम् । पूजाकारुं विना पाननिषेधकथनम् । पापवन्दनादिविधिः । पुत्रो-
 वर्धनीयकथनम् । शक्तिं विना पाननिषेधकथनम् । पापपरिभासादिकथनम् । कौलिकसं-
 कथनम् । शक्तिशोधनविधिः । रश्मिपुरस्सरविधिश्च । इति ।

No. 24. व्यात्मप्रकाशव्याख्या । By काशीरामवाचस्पतिः । Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent, 900 ślokas. Character, Bengali. Date, Śaka 1770. Place of deposit, Viṣṇupur, District Bāṅkura, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीहरिः शरच्चम् ॥

नीलोत्पलदलप्रभासं राधिकानेलिलालसम् ।

नमामि शिरसा श्रीमद्भक्तनन्दनमद्वयम् ॥

भट्टाचार्यशिरोधार्यन्यायालङ्काररत्नना ।

व्यात्मप्रकाशकव्याख्या काशीरामेण तन्यते ॥

सत्यज्ञानानन्द्यात्मकमद्वितीयं ब्रह्मैव शुद्धसत्त्वप्रधानमायोपाधिकं ईश्वर-
भावं मलिनसत्त्वप्रधानाविद्योपाधिकं जीवभावश्च जगाम । तथाहि
मायाभावेन जीवेशौ करोति माया चाविद्या च स्वयमेव भवतीति श्रुतिः ।

End.

पितेत्यादि तथाचोक्तम् । पिताहमस्मि जगतो माता धाता पितामहः
त्वमस्मि पूषश्च युव मंत्रीयान् । ब्रह्मेति परमात्मैति भगवानिति शब्दवृत्ते ।
सनातनस्त्वं पुरुषो मतो मे इत्यादि । हृद्यमिति । एतत् हृद्यं प्रियं प्रकथितं
यत एतज्ज्ञात्वा सकृदात् संसारात् दुःखाद्वा मुच्येत इत्यर्थः । तथाचोक्तं
य व्यात्मानं विजानीयादयमस्मीति पूषः । किमिच्छन् कस्य कामाय
संसारमनुसंसरेदित्यादि दुःखेनात्यन्तं विमुक्तश्चरतीत्यादि च । किमिच्छन्-
त्यनेन स्नेह्या कस्य कामाय इत्यनेन च परकीयेष्वप्या संसारानुसरणं
परिहृतमिति भावः ॥ इत्याक्षां विस्तरः ॥

ताम्बूलानां चतुष्कं नन्दुशिशिरतरं चन्दनञ्च द्विजानां
धीराणामपतो यो नरपतितिलकात् श्रीलक्ष्मोपास्यसिंहात् ।

लेभे मङ्गावनीशात् बुधवररश्मितप्रन्यटोकां महार्थां

भट्टाचार्यार्थश्रुर्जामलमणिसुकुटस्त्रात्मजः स यतानीत् ।

श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणोज्ज्वले तव ।

श्रीकाशीरामछतिना छतिरेषा समर्पिता ॥

Colophon.

इत्यात्मप्रकाशकव्याख्या समाप्ता ॥

लिखिता श्रीरामरामेण शकाब्दा १७७० ।

विषयः । व्यात्मप्रकाशकनामकवेदान्तग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 25. **आत्ममनोयोगविचारः** By **मधुरानाथः**. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 82 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāmhapa-maṇḍalī, Paṇḍita Rāma-nārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो हिसगिरिकन्धायै । आत्मात्ममनोयोगश्चरीरलङ्घनयोगः ज्ञान-
सामान्यचेतवः । तत्रात्मा समवायिकारणम् । आत्ममनोयोगश्चासमवायि-
कारणम् । इत्यादि ।

End. मयापि संयोगसम्बन्धेनैवात्मनेन प्रतिबन्धकलक्षणया उक्तगौरवानवका-
शादित्यलं पञ्जवितेन ॥

Colophon. इत्यात्ममनोयोगविचारः ॥

विषयः । आत्मनां सच्च मनसो योग एव ज्ञानमुत्पद्यते नान्यथेत्यादीनां विचारः ।

No. 26. **आनन्दलहरीटीका** By **गोपीरमणतर्कपञ्चाननः** । Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 29. Lines, 6 on a page. Extent, 661 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ćubhāḍhyā, Dhākā, Paṇḍita Kālī-candra Vidyālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

यत् पादपद्मयुगलं विधिविष्णुभर्तुः

खेयं सदा पुढितपाणिभिश्चतुर्भुजैः ।

दृष्टिस्थितिप्रलयकारण + + प्रयत्ने-

कस्मिन् मनः प्रविश चाच्छिन्नकार्यैश्चीनम् ॥

श्रीमदानन्दलहरीटीका सा प्रवितन्यते ।

मन्त्रादिपक्षो यत्रास्ते गोपीरमणशर्कषा ॥

शिव इत्यादि । हे शिवे मां स्तोत्रं प्रबन्तु वा कथमस्तुतुष्टः प्रभवति ।

चर्यादिभिरप्याराध्यां कथमित्याह शिव ईश्वरः शक्त्या युक्तो यदि भवति

तदा प्रभरितुं शक्तो नैवं देवदेवोऽपि शिवः सन्दिशतुमपि न कुशलः ॥

इत्यादि ।

End. तेन शीघ्रं प्रकाशितं मञ्जीरेष श्रीभितं चरणं यस्मात्तथा । इति ।

यत्पुण्यं धन्यमिहोपकोशश्लोकार्णितं मया ।

तेनार्पितेन पदयोः प्रीयतां परमेष्ठरी ॥

Cokophon. इति महासहोपाध्यायश्रीमोषीरमयतकंपद्यानमभट्टाचार्यकृतानन्दलहरी-
टीका समाप्ता ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतानन्दलहरीनामकदेवीसोपस्य व्याख्यानम् ।

No. 27. आनन्दलहरीटीका, समूला । By जगन्नाथपञ्चवर्त्ती. Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 51. Lines, 5 on a page. Extent, 1,131 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Prāṇimaṇḍal, Post office Mājparā, Tháná Ārínagar, District Dháká, Bábu Kṛiṣṇa-kumār Caṭṭopādhyáya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. शिवः परमात्मस्वरूपः शक्त्या प्रकृत्या युक्तो भवति यदि तदा प्रभवितुं
जगदुत्पादने प्रभुर्भवितुं शक्तो भवति । तदुक्तं वामकेश्वरतन्त्रे ।

परोऽहं शक्तिरक्षितः शक्तः कर्तुं न किञ्चन ।

शक्तस्तु परमेशानि शक्त्या युक्तो भवे यदि ।

न चेदिति । शक्त्या युक्तो न चेदेवः शिवः स्यादितुं किञ्चिच्चालयितुमपि न
कुशलः न समर्थः । जगदुत्पादने वा का कथा । अतः कारणात् हरिहरविरि-
द्यादिभिरप्याराध्यां तां शक्तुं प्रणनुं वा कथमकृतपुण्या जनः प्रभवति ।
अकृतपुण्यानामदीक्षितानामधिकारिता नास्तीति भावः । तदुक्तं वामके ।
अग्नं विहासमं तेषां अलं ब्रूयसमं यतः । इदानीमनेन मन्त्रोऽपि केनचि-
द्वास्थायते । यथा शिवः अकारः शक्तिः सकारो विसर्गविन्दुरप्यत्र बोध्यः
तेन युक्तो यदि भवति तदा प्रभवितुं सर्वमन्त्राणामाद्यो भवितुं शक्तः एवं
न चेत् अनुस्वारविसर्गयोर्मिथुनं न चेत् तदा स्यादितुमपि न कुशलः तदुक्तं
भोरसंघितायां ।

सङ्कोचपरमा शक्तिर्विकारापरमः शिवः ।

सङ्कोचस्य विकासश्च इदमेवाचरद्वयम् ॥

यथा शिवः ककारादिस्वकारान्वयः शक्तिः षोडशस्वराः तथा युक्तो यदि
भवति तदा प्रभवितुं वेदादिविद्यादिरूपेण शब्दार्थरूढिं स्यादौकर्तुं शक्तो
भवति एवं न चेत् स्यादितुमपि उच्चारणविषयो भवितुमपि न कुशलः ।
इत्यादि ।

End. विमलसूत्रस्य विमलसूत्रस्य कन्वकालेनाख्या संज्ञा यस्य तादृशं पार्श्वती-
संज्ञकं ईदं व्योतिर्भजामीत्यर्थात् कौटुभं सङ्कीरेष श्रीभगवान् चरत्वं यथ

बलिभिः शोभमानं मध्यं यच्च चारिबाभिरामौ मनोज्ञौ कुक्षौ यच्च कम्बु-
जानि पद्मानौवायनानि दीर्घाण्यक्षौषि यच्च लोलाविस्त्रासविशिष्टा
अंशकासूर्पकुक्कुला यच्च ज्ञानस्य प्रदीपं प्रकाशकं ईश्वरः शिव एव दीपक्षेत्रे
दीपं प्रकाशितं कल्पितमिति यावत् । या मनसोऽगम्यस्य श्रोतीरूपस्य पर-
ब्रह्मणः पार्वतीसंज्ञालेन साकारतया प्रकाशः शिवेन भानार्थं कल्पितः ।
तथाच निर्गुणस्याशरीरिणः साधकानां चित्तार्थाय ब्रह्मणो रूपकल्पनेति ॥

Colophon. इति श्रीसामन्तसारनिलयजगन्नाथचक्रवर्तिनश्चतुर्दशतानन्दलहरीटीका समाप्ता ॥

विषयः । शङ्कराचार्यल्लतानन्दलहरीयां व्याख्यानम् । अथ च ग्रन्थकारेण प्रसङ्गात् वामके-
श्वर-वीर-सिद्धेश्वरतन्त्र-वशिष्ठसंज्ञिता-गोरक्षसंज्ञिता-कालिकापुराण गन्धर्व-
मालिका यामल-शारदादिभ्यः प्रामाणिकग्रन्थेभ्यः समुद्भूतानि कतिचित्
प्रमाणवचनानि ।

No. 28. आनन्दलहरीटीका, तत्त्वदीपिका । By गङ्गाहरिशर्मा. Sub-
stance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 38. Lines, 8 on a page.
Extent, 1,216 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Dhākā, Vikramapura, Vajrayoginī, Paṇḍita Dvārakā-nātha Tarkabhūṣhaṇa.
Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ मनो मणेशाय ।

मला गुप्तं मणपतिं देवीं विपुरस्तुन्दरीम् ।

तन्त्राण्यथ समासोक्तं ज्ञाना गुह्यमतं ततः ॥

युक्ता च स्वयमारोप्य श्रीगङ्गाहरिधीमता ।

आनन्दलहरी-तत्त्वदीपिका त्रियवे मुदा ॥

एव खलु शक्तिखण्डनं विकृत्यतः श्रीशङ्कराचार्यस्य सर्वोपीन्द्रियाणि विकु-
प्तिताभ्यासन् पुनरपि कारुण्यवारानिधेर्जगदम्बिकायाः रूपया हततद्रूपा-
नेकलब्धस्वभावः सर्वैर्ग्रन्थधीनमेवेति निश्चित्य तां क्रीतित शिव इति । अथ
युक्त्यान्वीयद्वितीयान्तब्रह्मपदयोरादौ सम्बोधनानुपदं विना स्थिते-
रभावात् सम्बोधनानुपदमाश्लिष्यते । हे शिवे इति । इत्यादि ।

End.

ईश्वरदीपदीपं ईश्वर एव दीपः प्रकाशकः तेन दीपं प्रकाशितं शिवं विना
लज्जाचक्ष्मां न कोऽपि जानातीत्यर्थः ॥

एवं कृता मया वीर दीपिकेव प्रकाशिका ।

इहा सख्यन् यथान्यायमध्यापय मयातुल्यम् ॥ •

Colophon. इति श्रीगङ्गाधरविरचिता तन्त्रदीपिका समाप्ता ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतानन्दलक्ष्मीनामकदेवीकोवलय व्याख्यानम् ।

No. 29. आनन्दलक्ष्मीरहस्यप्रकाशः By श्रीजगदीशपद्माननः । Substance, country-made paper, 20×4 inches. Folia, 41. Lines, 6 on a page. Extent, 1,845 ślokaś. Character, Bengali. Date, Śaka 1570. Place of deposit, Naihati, Paṇḍita Haraprasāda Ćāśārī. Appearance, old. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । शङ्करपरमहंसोऽयं श्रीजगदीशद्विजो नमः ।

शङ्करकविवरस्तौ सरसरस्त्रं प्रकाशयति ॥

श्रीशङ्कराचार्यः शक्तिप्राधान्यं व्यवस्थापयन् श्रीलनिपुरस्तुन्दरीक्षवमारभते
शिवः शक्त्येत्यादिना ।

End. चरणसारभ्यैव देवशरीरं वर्णनीयमित्यालङ्कारिकाः स्त्रीलारूपा अलङ्कारस्य
तन्वीनामकं ईश्वरदीपदीप्तं ईश्वररूपो यो दीपः स एव दीपः प्रकाशो
यस्याः ईश्वरोऽपि तया प्रकाशते इति वाक्यार्थ इति शिवम् ॥

Colophon. इति श्रीजगदीशपद्माननभट्टाचार्यविरचित आनन्दलक्ष्मीरहस्यप्रकाशः
सम्पूर्णः ॥
शुभमस्तु शकाब्दा १५७० तारिख १९ चैत्र ॥ श्रीमोपासकशर्माः स्वाक्षर-
मिदं । हरये नमः ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतानन्दलक्ष्मीनामकदेवीकोवलय टीका ।

No. 30. आनन्दलन्दावनचम्पूः By कविकर्णपूरः । Substance, country-made paper, 10½×7½ inches. Folia, 371. Lines, 10 on a page. Extent, 10,202 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tippera, Mahārāja's Library. Appearance, new. Verse. Generally correct:

Beginning. बन्धे लब्धपदारविन्दयुगलं यस्मिन् कुरङ्गीदृशो
बन्धोजप्रथीकृते विलसति क्षिप्रोऽङ्गरागः स्तनः ।

• काष्ठीरं तल्लशोभिर्मोपरितनं कसूरिकान्नीलिमा
श्रीलक्ष्मं नलचन्द्रकानिललक्ष्मी निर्याजमानतन्त्रे । इत्यादि ।

End. क्षितौ दृन्दारणे सततमपि ताभिर्भुषुरी
गतयासां तद्वद्विरचयजस्यारचितवान् ।

अतोऽतर्क्यार्थं गुणमक्षिसिन्नीभिर्भवति
नलेश्वर्योः स्त्री न किमपि विचित्रं विलसति ॥

चैनन्यल्लव्यकवयोदितवाग्विभूति
 क्षमाचजीवनधनस्य जनस्य पुनः ।
 श्रीनाथपादकमलसुमतिशुद्धबुद्धि
 खम्युमिमां रचितवान् कविकर्णपूरः ॥

Colophon. रत्यानन्दहन्दावने कैशोरल्लोखलताविलारे दोल्लोखवो नाम ह्यविंशतिः
 लावकः । समाप्तस्यायमानन्दहन्दावनाभिधो ग्रन्थः ।
विषयः । हन्दावनादिवर्णनं श्रील्लव्यस्य बाह्यल्लोखवर्णनं, श्रील्लव्यस्य कैशोरल्लोखादि-
 वर्णनञ्च ।

No. 31. आयुर्वेदसारानली By धन्वन्तरिकरः । Substance, country-
 made paper, 16×3 inches. Folia, 619. Lines, 4 on a page. Extent,
 6,975 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kelomál
 Tamluk, Babu Sárada-prasanna Ghoṣa. Appearance, fresh. Verse.
 Generally correct.

Beginning. नमः शिवाय । गुरोश्चरणपङ्कजं हृदि निधाय ब्रह्माञ्जलि-
 नेमामि गणनायकं तदनु देवचण्डद्विषं ।
 गुरारिचरणान्मुञ्जं वरदमद्वयमैश्वर्यं शिवं
 शिवापदसरोवचं दुरितहारि भक्त्या नतः ॥
 आयुर्वेदविज्ञासिभिर्विरचितानाहाय वैशेषिके-
 र्वैद्यान् ब्रह्मशास्त्रतो वरधिया शास्त्राणि सङ्गिः पुरा ।
 तान्याल्लोखं निबध्यते परचितोपादानकौतूहलैः
 श्रीधन्वन्तरिणा करेण भिषजायुर्वेदसारानली ॥
 कोद्यौषधादिपरिचामविनिर्णयाद्या
 पौष्पादिकास्तुल्यलक्षणलक्षणेयं ।
 शरीरपथ्यसमिदाननिदानबन्ध-
 सारानली सद्गुल्लमञ्जुलवाचसिञ्ज ॥
 नाङ्गीज्ञानं समावेद्य रोगसाधनकारणं ।
 ततोऽन्यल्लव्यं दृष्ट्वा चिकित्सासाधरेत् भिषक् ॥
End. देवदासकपायस्य पिवेन्मूत्रेण मानवः ।
 विज्ञायमादते चापि श्लेष्मप्रग्नित्तमोऽपि ॥

कुलखोषणपिन्याकपिष्टेयव्योपनाचनम् ।

भोजनं कटु तीक्ष्णौष्णं क्षेपहृदिमुपाचरेत् ॥

Colophon. अतःपरं क्षेपितत्वात् समाप्तिवाक्यं नोपलभ्यते ।

विषयः । शरीरोत्पत्तिनिरूपणम् । नाडीविवक्षादिनिरूपणम् । सप्तधातुक्रमनिरूपणम् ।

अरजजकेशरिनिरूपणम् । कफजरादिलक्षणम् । पाटोलादिपाचननिरूपणम् । मन्त्राभ्यङ्गशुभा-
दिनिरूपणम् । वातक्षेपलक्षणादिनिरूपणम् । मेघनादरसादिनिरूपणम् । द्वादशाङ्ग-पाचना-
दिनिरूपणम् । राजचक्षुषेररसादिनिरूपणम् । सन्निपातचिकित्सादिः । औषधजलक्षणादिः ।
विषमज्वरान्मकलौषादिनिरूपणम् । असाध्यलक्षणादिकथनम् । पथ्यापथ्यादिनिरूपणम् । मुष्टि-
योगादिनिरूपणम् । मुनिकण्डकचक्षुःरौघतादिनिरूपणम् । विष्टम्बलक्षणादिनिरूपणम् । विस्त्र-
चिदर्पणररसादिनिरूपणम् । लोहाश्वतादिनिरूपणम् । पुनर्नैवादिनैलानिरूपणम् । वासाहृ-
द्वासाहृतादिनिरूपणम् । वृन्दाश्वतरसादिनिरूपणम् । कनकसुन्दररसादिनिरूपणम् । चन्द्रशेखर-
रसादिनिरूपणम् । निदोषच्छिद्यलक्षणादिकथनम् । तृष्णारोगचिकित्सादिः । औषधोप-नविधमा-
दिमदात्ययचिकित्सादिनिरूपणम् । दशसूत्रकल्याणघृतादिनिरूपणम् । मन्त्रोपशान्तिकृतादिनिरू-
पणम् । कुष्माण्डघृतादिनिरूपणम् । बृहत्सामगलघृतादिनिरूपणम् । त्रयोदशाङ्गगुग्गुलादि-
निरूपणम् । बृहद्विष्णुनैलादिनिरूपणम् । मन्त्रागुग्गुलान्मल्लोविलासनैलादिनिरूपणम् । वाता-
मयचिकित्सादिनिरूपणम् । वातरक्तचिकित्सादिनिरूपणम् । अश्वत्थार्थवतैलादिनिरूपणम् ।
नागबलानैलादिनिरूपणम् । मन्त्रदुग्धुचैतैलादिनिरूपणम् । उषसश्चिकित्सादिनिरूपणम् ।
श्यामवातचिकित्सादिनिरूपणम् । शुक्ररोगचिकित्सादिनिरूपणम् । उदावर्तनचिकित्सादिनि-
र्णयः । रक्तोद्भवगुग्गुलचिकित्सादिनिरूपणम् । अश्वगन्धाघृतादिनिरूपणम् । क्षेपहृदरसलक्ष-
चिकित्साविधिः । बृहन्नोचैतकघृतादिनिरूपणम् । वातिकशोथलक्षणादिः । शुष्कसूत्रा-
नैलादिनिरूपणम् । दृष्टान्तहृदिप्रचिकित्सादिचेति ।

No. 32. उज्ज्वलनौजमयिः, सटीका । By जीवगोखामौ. Substance, coun-
try-made paper, 16×8 inches. Folia, 152. Lines, 20 on a page. Extent,
6,080 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares
city, Khālisputā Paṇḍita Priyanātha Tattvaratna. Appearance, new.
Generally correct.

Beginning. नीलधाय नमः ॥ नाम्नाल्लहरसप्तः श्रीलेनोदीपयन् सदानन्दं ।

निरूपयितुमर्हसि सनातनाया प्रभुर्जयति ॥

सुखरसेषु सुपुण्यः संक्षेपेणोदितो रचयिता ।

प्रथमेव भक्तिरसराट् सविस्मरेष्यते मधुरः ॥

टीकाया. श्रीराधागोविन्ददेवो जयतां । स्त्रियन् दृगन्नाचपलाहलवैजितोऽपि
क्षुभ्यन् सकामिनगरान्तरवासितोऽपि ।
हृद्यन् सुकः स्मितसुधापरिपायितोऽपि
श्रीराधया प्रणमयन् प्रमदं चरिर्नः ॥

End. अयं उज्ज्वलनीलमणिश्चनमन्दाघोषसागरप्रभव भजत नवमकरकुण्डल-
परिसरमेवौचितिं देव ।

Colophon. इति श्रीसन्धोगभेदः सम्पूर्णोऽयं उज्ज्वलनीलमणिर्धन्यः ।

विषयः । अलङ्कारपद्योऽयं । अथ च भगवद्भक्तिविषयकमेवोदाहरणं प्रदर्शितं ।

No. 33. उज्ज्वलनीलमणिविहतिः, By बल्लभः. Substance, country-
made paper, 12×4½ inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 432
glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñhālpārā,
via Naihāṭi, Rāmātārāṇa Thākūr. Appearance, old. Prose, Incorrect.

Beginning. श्रीराधाकृष्णौ जयेतां ॥ सनातनसमो यस्य व्यायान् श्रीमान् सनातनः ।
श्रीवक्त्रभोऽनुजः सोऽयं श्रीरूपो जीवसद्गतिः ॥
श्रीभक्तिरसामृतसिन्धोर्जातिं प्रवाह इव लोके ।
उज्ज्वलनीलमणौ मम लोचनरोचन्यसौ विहतिः ॥
तथाहि स एव रसामृतसिन्धुप्रकाशकः । पूर्वं पूर्वास्मादप्यपूर्वमुज्ज्वलाष्टं
रसं किञ्चिदेव विहत्य हतकृत्यतां मन्यमानः सम्यति पिवत भागवतं रस-
मिति न्यायेन व्यङ्ग्यव्यङ्ग्योरभेदं व्यङ्ग्यमुज्ज्वलनीलमणिनामानं धन्यं
विधाय तं रसमतीव विहृष्यन् श्रीमन्निरुद्धैवतमपि श्रीमन्तं निजगुरुमपि
तन्नेष्टुं क्षुब्धं प्रार्थयते । नास्माकृतेति । तत्र निजदैवतपक्षे नास्मा नाम-
मात्रेणाकृष्टास्तद्वतारावतारिभक्तिरसिका येन सः । तथा श्रीब्रह्म
सुखभावेन सदा नित्यमेव श्रीमद्भक्तनामानं स्वपितरमुद्दीपयन् उद्दीप्तभावं
कुर्वन् तथा निजेन रूपेण सौन्दर्येण सर्वेभ्य एव उत्सवदायी तथा सना-
तनो नित्यः आत्मा श्रीविषयो यस्य सः । प्रादुर्भावमात्रेण कृष्णजन्मादि-
व्यवहार इति भावः । इत्यादि ।

End. अखितलात् शेषो नास्ति ।

विषयः । उज्ज्वलनीलमणिनामवाङ्मयारपन्यस्य टीका ।

No. 34. उषादिष्टतिः By दुर्गसिंहः Substance, country-made paper, 15 × 2 inches. Folia, 31. Lines, 5 on a page. Extent, 562 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dháká, Váḍḍánagar, Post Office, Pilkháná, Paṇḍita Kailása-candra Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

— **Beginning.** ॐ नमः शिवाय ।

नमस्कृत्य शिवं भूरिशब्दसन्तानकारणम् ।
 उषादयो विधास्यन्ते बालव्यत्यक्तितेवे ॥
 छ-वा-पा-जि-मि खदि-साध-शु-दू-मनि जनि-चरिभ्य उष् ॥
 एभ्य उष् परो भवति । दु छञ्चकरणे करोतीति कावः शिल्पी । वा गति-
 गन्धयोः वायुः समीरणः । इत्यादि ।

End. अमीभोऽन्तश्च । अस्मादसुन् परो भवति । भवान्ममभः सलिलं । धामुषः ।
 अस्मादसुन् परो भवति । उरादेशश्च । उरो वक्षः ॥

Colophon. इति दोर्मसिंहा इतो उषादौ चतुर्थः पादः समाप्तः ।

विषयः । कान्तानुक्तानामुषादिप्रत्ययानां विधानकथनं । प्रयोगादिश्च ।

No. 35. उत्तरतन्त्रम् । Substance, country-made paper, 18 × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 500 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Váḍari Mayamansiñha, Ráma-kamala Bhaṭṭ-ácáryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः परमदेवतायै ॥ देवुवाच ।

वक्षःस्थलसमासीना देवी पप्रच्छ शङ्करम् ।
 भगवन् साधकान्नाथ कथयस्व क्रियाविधिम् ॥
 त्रतानि सर्वतन्त्राणि यामलादीनि वै प्रभो ।
 कुत्रापि न श्रुता नाथ क्रियाया विधिसुतमम् ॥

End. धर्मीयकाष्ठसम्भूते जन्मये वापि सुन्दरि ।
 पातयेन्मोहितं देवि बीजमन्त्रैर्निवेदयेत् ॥
 बलिप्रकार उद्दिष्टो वाराहीसंहिताक्रमान् ।
 एतन्ने कथितं देवि बलिदानं सुशोभनम् ।
 तव क्षेत्रात्मन्नादेवि किमन्यत् कथयामि ते ॥

Colophon. इत्युत्तरतन्त्रे देवीचरसम्नादे बलिदानप्रसङ्गे षोडशः पञ्चः ॥

विषयः। प्रयोगविधादिनिरूपणम् । शास्त्रनिन्द्यादिदोषकथनम् । महाविद्यादीनां पूजनादिनिरूपणम् । भगलिङ्गमाहात्म्यकथनम् । स्नानादिकर्मनिरूपणम् । गृहस्थाचारादिनिरूपणम् । कर्मकाण्डादिनिरूपणम् । प्रश्नोत्तरपद्धतिनिरूपणम् । भावनिरूपणम् । पुरश्चरणादिनिरूपणम् । बलिदानादिनिरूपणम् ।

No. 36. उद्भवसन्देशकाव्यम्, By रूपगोखामौ । Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent, 395 ślokas, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura, District Bākurā, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhattachāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीराधाकृष्णः ॥

साम्प्रभूतैर्नैवविटपिनां पुष्पिणानां वितानैः
लंछीवतां दधति मधुरापनने दत्तमेव ।
कृष्णः क्रीडाभवनवङ्गभीर्त्तिं विद्योतमानो
दधौ सद्यस्तरलहृदयो गोकुलारण्यमैवैम् ॥

End.

गोपेन्द्रस्य व्रजमुनि सखे केवलं याचया ते
नायः सिध्यन्मम वज्रमतः किमु वाटं तवैव ।
प्रसोक्तासं परिकल्पयता गोपसीमन्तिनीनां
स्पर्शया मे सपदि भवता भारतीयसारतेयं ॥
गोहृत्कीङ्कोक्षसितमनसो न बलीकानुरागात्
कुर्वाणस्य प्रथितमधुरामण्डले ताण्डवानि ।
भूयो रूपाश्रयपदसरोजमग्नः स्वामिनोऽयं
तस्मोद्गारं वक्ष्ये हृदयानन्दपूरं पुरन्ध्रः ॥

Colophon. इति श्रीमद्रूपगोखामिना विरचितं उद्भवसन्देशं नाम काव्यं समाप्तं ॥

विषयः। गोकुलविरचविधुरेण कृष्णेन दीत्यकर्मकरणाय गोकुले प्रेरितसोद्भवस्य गोपिकाणां हलीपे कृष्णोक्तसन्देशकथनम् ।

No. 37. रूपादशैविवेकः, By शृङ्गपाणिः । Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 76 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1763. Place of deposit, Brāmhapa Maṇḍali via Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhattachāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

- Beginning.** ॐ ह्य्याय नमः । अथैकादशीविवेकः ।
 नोपोथा द्वादशीविडा सदैवैकादशी नरेः ।
 तामुपोथ नूरो जछात् पुणं वर्षसमुद्भवम् ॥
- End.** अथे पूर्वा तु कर्त्तव्या वृद्धौ काय्या तिथिः परा ।
 पण्डुर्त्तापि सन्ध्या या तिथिः अयगामिनी ॥
 चिसुर्त्तापि कर्त्तव्या या तिथिः वृद्धिगामिनी ॥ ० ॥
- Colophon.** इति प्रह्लापाधिविरचित एकादशीविवेकः समाप्तः ॥ शके अग्रिसाम्भुषि
 प्रुत्यमाने । १७६३ ॥
- विषयः ।** एकादशीव्यवस्थादिकथनम् ।

No. 38. कपिलादानम् । Substance, country-made paper, 13×1½ inches. Folia, 2. Lines, 3 on a page. Extent, 14 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyākūṭa, District Tripurā, Bābu Kedāranātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

- Beginning.** ॐ नमो गणेशाय । अथ कपिलादानम् । कपिलां धेनुं प्राङ्मुखीमव-
 स्थाप्य पठेत् ॐ या लक्ष्मीः सर्वभूतानामित्यादि ।
- End.** इमां साष्टादनां कपिलां धेनुं विष्णुदेवताकां अमुकगोत्रायामुक्तदेव-
 शीर्षे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं सम्प्रददे । परार्थेष्टेत् ददानीति विघोषः ।
- Colophon.** इति धेनूत्सर्गः समाप्तः ।
- विषयः ।** धेनूत्सर्गविधानकथनम् ।

No. 39. कर्पूरादिस्तवटी का, By गन्द रामः । Substance, country-made paper, 13½×3 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page, Extent, 201 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1766. Place of deposit, Hāḍiyā, Post Vaidyerbāzār, District Dhākā, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

- Beginning.** ॐ नमः परमदेवतायै ।
 ज्ञाता कर्पूरादिभूता विषया काष्ठिकास्तुतिः ।
 श्रीगन्दराममुक्तती तस्मा नि इतीः ॥
 तत्र प्रथमं काष्ठीबीजेऽक्षरमाह कर्पूरमिति अनुसाराणां नुसन्तम् कीदृशं

मध्यमान्तरपररहितं मध्यमौ च अकारोकारौ अन्यस्य अकारः ते च ते
 खराद्येति पञ्च रश्च परौ ततः ते च परौ च ताभ्यां रक्षितं तेन त्रं पुनः
 सेन्दु इन्दुना वादेन सञ्चितं वामाक्षिद्युक्तं ईकारसञ्चितं रतेन काञ्चीबीज-
 माचोकारः सर्वसम्मतः एतद्वीजस्य अन्यत् सुमनं । ननु खरापेक्षया
 खरस्यादिसम्यक्ता न व्यञ्जनापेक्षया तथात्वे मध्यमः खरः अकारः अन्य-
 खरस्य रेफाद्विहरकारः अन्ययो राक्षित्ये कथमकारान्तस्य ककारस्य परवर्णेन
 युक्तता सम्भवति व्यञ्जनवर्णस्यैव परयुक्तत्वात् इत्याह मध्यमान्तेति एतन्म-
 ध्ये च तद्वहितं तेन मध्यपदेनाद्यवर्णद्वयं हिला यावत् खरपरित्यागः । मान्य
 इति विन्दुरूपी मकारः । तदन्ते इति तेषां सुखकुहराद्वाच एव गद्य-
 पद्यानि च उक्तसन्नि वाक्मात्राख्येव गद्यपद्यमयानि भूला निःसरन्ति ननु
 देवौ वाम देवतानामेव इत्याह सर्वसिद्धिं गतानां सख्यां क्षयिमाद्या ऋष्टौ
 सिञ्चयो यस्य स सर्वसिद्धिर्भवेत्तच्छं प्राप्तानां । इत्यादि ।

End.

हे मातर्वशी जितेन्द्रियः सन् हविष्यभोजनरतः क्षुचं मन्त्रं दिवा उजपति
 कीदृशः युष्मत्परयुगलस्थाननिपुणः भवत्परार्पितमानसः चित्तितले सुर-
 चरसमानः स्यात् । पुनः प्रकारमात्र परं नक्तमिति नक्तं अष्टमीचतुर्द-
 श्यादिशुभरात्रौ मन्त्रो दिगम्बरः निधुवनविनीदेन प्रहारावेगेन मनुं क्षुचं
 जपन् चरसमानः ॥ हे मातरिदं तव क्षीचं मनुसमुदात्तजनुं
 मन्त्रां समुदात्तस्य अनुजन्त यव तत् पुनः स्वरूपास्ते स्वरूपाश्चानिधिं
 न तु लङ्गुणोत्कर्षेण माहात्म्यं गुणोत्कर्षाभावादेव स्वरूपाश्चानं स्वरूपा ...
 घटयद्वाह पदान्जययुगलपूजाविधिपुनं नान्यदधिकमिदं क्षीचं
 निशब्दे वा पूजासमयमथवा यस्तु पठति तस्य प्रज्ञापि मिथ्या
 काव्यास्तधारा प्रभवति प्रकर्षेण निःसरति । सम्यति स्वरूपा-
 दस्य फलमात्रं कुरङ्गाणीदृग्मिति । दिव्याङ्गनादृग्मं तत्साधकं समुत्पद्यति
 प्रेमतरुलं तव प्रेक्षा तरुलं चक्षुलं उल्कष्यायमानं वा तस्य शौची-
 पतेः कुवेरप्रतिनिधि यद्वा स कुवेरप्रतिनिधिर्भवति ।
 तत्कैलिकक्षया केलीनां बोद्धव्यमैकभागेन रिपुः कारारारं कल्यति
 ज्ञापयति स भक्त इह चिरं जीवन् काप्रसन्नं विहरन् तदन्ते जनुं प्रति
 पुनजन्मपथं प्रति सुक्तः वर्जितः प्रभवति प्रभुर्भवति ॥

Colophon.

इति श्रीमहाकाष्ठविरचित कर्पूरादिशौचका कौका समाप्ता ॥ श्रीगुरुः ।
 श्रीप्रतिः । श्रीनाथः ।

अथङ्गते प्रभाकरे अपाकराक्षिमे परा-
 भिषातिवारवाङ्गिते श्रक्तादिपार्थिवे गते ।
 गुरोर्दिने शिष्यैः लिखद्भुवत्पदात्मने त्रिधा-
 भिष्ठावदे सुकृद्भिर्को विनृत्य लक्षणचन्द्रकः ॥ १७६१ । १ । ११ ॥

विषयः । कर्पूरादि-कालिकास्तवस्य व्याख्यानम् ॥

No. 40. कर्मोपदेशः, By शिवरामतर्कपञ्चाननः । Substance, country-made paper, 11×2 inches. Folia, 37. Lines, 6-8 on a page. Extent, 874 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1728. Place of deposit, Vivandigrāma, District Dhākā, Bhaṭṭācāryya's House. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

प्रथम्यं सूर्यं जगदेकनाथम्
 ज्योतिर्बिम्बमिष्टफलं ददानम् ।
 संक्षेपतः श्रीशिवरामशर्मा
 कर्मोपदेशं तमुते निबन्धम् ॥
 सद्विद्या विगतोद्यमा भगवती श्रीप्रभा भारती
 भूपाळाः खलु नीचकर्म्मरसिकाः कालो बलीयान् कलिः ।
 इत्याशङ्क्य गुणाङ्गने विमनसः पाण्डित्यविद्वेषिणो
 ये बाला अपि ते भवन्तु जतिनक्षेपां जते मत्कृतिः ॥
 नास्ति व्याकरणादरो न च पुनः सम्भाव्यबन्धे रसो
 नास्ति हारकुतुबन्धुं युक्तिकया प्रचीणभावं गता ।
 तर्कादावपि नैव सा रसिकता पौराणिकौ सम्कथा
 नो कीर्त्येत कलौ समादरकरो विद्या भवेज्जगैर्निनी ॥
 विफलान्यन्यशास्त्राणि विवादक्षेपु केवलम् ।
 सफलं ज्योतिषं शास्त्रं चन्द्रार्कौ यव चाक्षिपौ ॥
 शास्त्रप्रशंसा ।
 सुकृत्ततिथिनक्षत्रवृत्तवर्णयनानि च । इत्यादि ।

End.

हृत्तीयवेद्यायाम् ।
 श्रीरामायं वृद्धधनं कलङ्गं सुधोरम्
 शर्माः कर्मा प्रवृत्तवारण्यम् + + ।

नानाप्रकारपिशितं गुणदर्शनम्
 काको भयं कथयतीह किमत्र चित्रम् ॥
 चतुर्थवेलायां ।
 श्रवार्भयं किमपि कार्यमतीव कष्टम्
 निर्धार्यमाणगमनं विविधाश्च मार्गाः ।
 यानं स्वगेहगमनं द्रविणं तथैव
 भाग्यं वरं द्दिशति वायस + + + + ॥

Colophon. इति शिवरामनर्कपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिते कर्कोपदेशे चतुर्थोऽध्यायः ॥
 समाप्तोऽयं ग्रन्थः । शकाब्दाः १७२८ ।

विषयः । ज्योतिषशास्त्रप्रशंसाकथनम् । देवज्ञप्रशंसाकथनम् । राशिस्वरूपनियमादिकथनम् । राशिवाचकनामकथनम् । मेघादीनां वर्षकथनम् । राशीनां द्विपदादिकथनम् । राशीनां धाम्यारण्यादिविभागकथनम् । तेषां विप्रादिसंज्ञाकथनम् । अभिजित्स्वरूपम् । नक्षत्रनिरूपणम् । नक्षत्रदेवतानिरूपणम् । नक्षत्रचक्रस्य भुवादिगणकथनम् । नक्षत्राणां देवनरराक्षसादिगणकथनम् । नित्ययोगकथनम् । विष्कम्भादियोगसंज्ञाकथनम् । करणविवरणम् । तिथिनिरूपणम् । कालवेलाकथनम् । वारवेलाकथनम् । यामाह्नाधिपकथनम् । दण्डाधिपकथनम् । योगिन्युदयकथनम् । नवग्रहाणां नामान्तरकथनम् । ग्रहाणां वर्षकथनम् । वेदाधिपकथनम् । दिक्पतिग्रहकथनम् । दिग्बलिग्रहकथनम् । ग्रहाणां स्थानवल्लकथनम् । ग्रहाणां नैसर्गिकभोगकथनम् । ग्रहाणां नैसर्गिकमित्रमित्रकथनम् । समग्रहकथनम् । पापग्रहकथनम् । शुभग्रहकथनम् । ग्रहाणां दृष्टिकथनम् । ग्रहाणां केन्द्रकथनम् । निकोषसंज्ञाकथनम् । उपपत्त्यादिचोराकथनम् । तन्त्रादिद्वादशस्थानकथनम् । नाडीनक्षत्रनिरूपणम् । नक्षत्राश्रययोगकथनम् । सिद्धियोगकथनम् । दिनदग्धाकथनम् । मासदग्धाकथनम् । पापयोगकथनम् । अक्षताक्षयोगकथनम् । अक्षताक्षयोगकथनम् । उत्पाटादियोगकथनम् । करकक्षादियोगकथनम् । चन्द्रशुद्धिनिरूपणम् । अथमदिननिरूपणम् । अथस्यमकथनम् । संक्रान्तिनिरूपणम् । रविमङ्गलगणनविधिकथनम् । अथनाश्रजसंक्रान्तिनिरूपणम् । समरानिन्दिवकालकथनम् । दिवसमानकथनम् । रात्रिमानकथनम् । अङ्गुलिमानेन दिवरात्रिदण्डज्ञानोपायकथनम् । पुष्यनामादिना दण्डज्ञानोपायकथनम् । लग्नमानकथनम् । सेचकथनम् । चोराकथनम् । नवांशद्वादशांशत्रिंशांशकथनम् । रविशुद्धिकथनम् । चन्द्रशुद्धिकथनम् । चन्द्रस्य वर्षादिकथनम् । चन्द्रशुद्धिविवेचनम् । ताराशुद्धिकथनम् । वर्षाग्रहाणां शुद्धिकथनम् । अष्टवर्गप्रशंसाकथनम् । ग्रहाणां वैगुण्ये शीघ्रधादिषारणविधिकथनम् । तारावैगुण्यदोषप्रश्ननदिधिकथनम् । नाडीनक्षत्रशान्तिकथनम् । ग्रहचदर्शनफलकथनम् । योगकरकेदोषेपहृमनविधिकथनम् । संक्रान्तिसंज्ञादिनिरूपणम् । मणौविपुवादिफलकथनम् । अथ

रायचक्रकथनम् । दक्षिणायनचक्रकथनम् । अनिष्टसंक्रान्तिफलकथनम् । नाडीमन्त्रे पापप्र-
संक्रमणफलकथनम् । भौमचक्रकथनम् । गुरुचक्रकथनम् । शनिचक्रकथनम् । राहुचक्रकथनम् ।
जन्मतिथिविधिकथनम् । नक्षत्रविशेषे रोगोत्पत्तिफलकथनम् । मरणयोगकथनम् । विवाह-
कथनम् । द्विरागमनकथनम् । गर्भाधानकथनम् । पुंसवनकथनम् । पञ्चाशतकथनम् । सौम-
न्योन्नयनकथनम् । नामकरणकथनम् । निर्झामणकथनम् । अन्नप्रशनकथनम् । चूड़ाकरण-
कथनम् । सामान्यतः क्षौरविधिकथनम् । कर्णवेधकथनम् । विद्यारम्भकथनम् । उपनयनकथनम् ।
समावर्तनकथनम् । अग्निस्थापनकथनम् । सत्र्यास्यज्ञकथनम् । धनुर्विद्यारम्भकथनम् । रात्र्या-
भिषेककथनम् । रत्नादिधारणकथनम् । खड्गादिधारणकथनम् । नवशस्त्राद्युपयोगकथनम् ।
नवयानाद्यारोहणकथनम् । राजदर्शनकथनम् । सेवाचक्रकथनम् । देवताघटनकथनम् । देव-
विग्रहनिर्माणकथनम् । सामान्यतः देवप्रतिष्ठाकथनम् । नौकागठनकथनम् । नौकाचालनक-
थनम् । परीक्षाकथनम् । औषधकरणादिकथनम् । आरोग्यज्ञानकथनम् । वास्तुभूमिनिर्माणम् ।
नागशयनकथनम् । गृहधारणकथनम् । गृहप्रवेशकथनम् । जलाशयविधिकथनम् । हलप्रवाह-
कथनम् । बीजवपनकथनम् । गोचारणकथनम् । धान्यादिच्छेदनकथनम् । नवाम्नकथनम् ।
धान्यादिदृष्टिदानकथनम् । ऋतुविक्रयादिषु नक्षत्रादिकथनम् । यात्राविधिकथनम् । कलियुगा-
दिसंख्याकथनम् । राजादिफलकथनम् । मेघाभिषादिकथनम् । आढकपरिमाणदिकथनम् ।
भूमिकम्पज्ञानकथनम् । तत्र समयविशेषे फलभेदकथनम् । काकचरित्रकथनम् । इति ।

No. 41. कलापतत्त्वबोधिनी (प्रथमखण्डः), By रामचन्द्रः । Substance,
country-made paper, 18×1½ inches. Folia, 79. Lines, 4 on 1 page.
Extent, 1,382 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Púḍápáḍá, District Dháká, Paṇḍita Jagadbandhu Tarkaváḡiḥa. Appear-
ance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

बीजाक्षरणाश्विजं नत्वा भूयो दिनन्दिनम् ।

क्रियते रामचन्द्रेण कलापतत्त्वबोधिनी ॥

• नवाद्दौ समाप्तिकाभो मङ्गलमाचरेदिति प्राचीनमतं । समाप्तिप्रतिबन्धको-
भूतविघ्नध्वंसकाभो मङ्गलमाचरेदिति नवीनमतं । समाप्तिस्तु शास्त्रस्य स्मर-
वर्षोत्पत्तिरूपा कष्टतात्त्वादिकरणैरेव जायते । तत्र निश्चयः प्राचीनानु-
यायी यद्वक्ष्यति धर्माभावपक्षस्य शास्त्राकारप्रसिद्धिरिति तत्र शिष्यशिष्यायं
नमस्कारो धर्मजनकोऽपि शिष्टक्रियमात्रादित्युक्तमानमङ्गलशिष्टाचारपरि-
प्राप्तेर्देवतामसंस्कारप्रदतोऽसम्बन्धप्रयोजनज्ञानाधीनत्वात् सम्बन्धप्रयोजन-

आदौ निबध्नाति प्रथम्येति । सर्वं महादेवं ग्रन्थादौ प्रथम्यं दुर्गसिंहीकृत-
कातन्त्रहृत्तिदुर्गपदानि अहं विदधोमि इति भविष्यत्समीपे वर्तमानता
विवरिष्वासीत्यर्थः ॥ इत्यादि ।

End. तस्माद्वाञ्छनप्रथमसवर्णसूत्रे निषेधापत्तिवारणार्थमिति कविराजतात्पर्यम् ।
पूर्वसूत्रितं दृष्ट्वा यद्वचं लिखितं मया ।
कविराजविवर्णं तद्विचार्यं सुमनोषिभिः ॥

Colophon. इति शिवपुरतपाकीय उत्तरचार्दवग्रामनिवासिकाञ्चीकुलसमुद्भवहरिचरा-
त्मजश्रीरामचन्द्रशर्मास्तोत्रायां कलापतत्त्वबोधिन्यां सन्धौ द्वितीयः पादः समाप्तः ।

विषयः । कातन्त्रसन्निहतेस्त्रिस्तोत्रमूलतपस्त्रिकाया व्याख्यानम् ।

No. 42. कलापतत्त्वबोधिनौ, (द्वितीयखण्डः) By रामचन्द्रः । Substance,
country-made paper, 18×1½ inches. Folia, 81. Lines, 5 on a page.
Extent, 3,000 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Puṛāpādā, Dhākā, Paṇḍita Jagadbandhu Tarkavāgīṇa. Appearance, old.
Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नत्वा गुह्यपदाभोजं श्रीरामचन्द्रशर्मणा ।

कलापतत्त्वबोधिन्यां कारकार्यो निबध्यते ॥

तत्र क्रियानिमित्तं कारकमिति लोकोपचारादेव कारकव्यवहारः । परि-
शेषरूपेणैवैतदपि सम्मन्त्रे परम्परया क्रियानिमित्ततासत्त्वे अतिव्याप्तिवार-
णाय लोकोपचाराश्रयणस्यावश्यकत्वात् । तच्च पञ्चविधं जातिव्युत्पत्ति-
स्वरूपभेदात् । तद्व्युत्पत्तिः, वृत्तिः, कुण्डं, शृङ्गाः, पाकः, देवदत्तः । पुनश्च षोडश
अपादानादिभेदात् । इत्यादि ।

End. न प्राकाम्ये । धातुयोगे उपसर्गप्राप्तौ निषेधः स्यात् । अथमित्याह इत्येति
अनुमतिविवयो धातुर्थसद्व्युत्पत्तौऽपि पुनरिति । अपिना क्रियायास-
मुत्पत्तिः ॥

Colophon. इति शिवपुरतपाकीय उत्तरचार्दवग्रामनिवासि काञ्चीकुलसमुद्भवहरिचरा-
त्मजश्रीरामचन्द्रशर्मास्तोत्रायां कलापतत्त्वबोधिन्यां कारकव्याख्या सम्पूर्णा ।

विषयः । कातन्त्रकारकप्रकरणवर्षपरिशिष्टस्य गोपीनाथतर्काचार्यस्तोत्राया व्याख्याया व्या-
ख्यानम् ।

No. 43. कलापतत्त्वबोधिनी (द्वतीयखण्डः) By रामचन्द्रः । Substance, country-made paper, 18 × 1½ inches. Folia, 125. Lines, 6 on a page. Extent, 4,125 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purápádá, Dháká, Pañḍita Jagadbhandhu Tarkavágiḥa. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य त्रीनाथपादारविन्द-

मञ्जानसम्बोधितमोभिदापचम् ।

कलापशेषस्य च तत्त्वबोधिनी

कुर्वे हन्ती श्रीद्विजरामचन्द्रः ॥

उपायाः सन्ति यद्यपि गोपीनाथादिनिर्मिताः ।

विवृद्धिबोधनायै तद्याप्येष ममोद्यमः ॥

तत्रादौ शिष्टाचारतयानुमानतः समाप्तिकाभो मङ्गलमाचरेदिति प्राचीना ।

तत्रेति नवीनाः । तथाचि समाप्तिर्घन्यस्य चरमवर्णोत्पत्तिः । सा च स्थाने

वायुसंयोगादेव उत्पद्यते । तत्कथं समाप्तौ मङ्गलस्य कारणता । अतः समा-

प्तिप्रतिबन्धकोभूतविघ्नध्वंसकाभो मङ्गलमाचरेदिति नवीनमतं । विघ्ननाथे

समाप्तिस्तु वायुसंयोगादेव जायते इति मतमवलम्ब्य उत्पद्यते । इह खलु

सकलविद्वज्जनगणकुञ्जरसम्पत्तिपरिप्राप्तनिखिलविघ्नहन्तोत्पारणकारणप्रारम्भ-

कम्बोपकारकचरितमङ्गलपुरःसरं प्रवृत्तेः सम्बन्धप्रयोजनाङ्गतया च सम्ब-

न्धप्रयोजनाभिधानपुरःसरं ग्रन्थमारभमाणः शिष्टप्रतिपादनीयश्लोकमादौ

निबध्नाति संसारेति ॥

End.

तस्मादेवमलला संयोगस्य लोप इति विदधाति । तदधिकारार्थोऽयमित्याह

अधिकर्तव्यमिति । अतएवाययवसम्बन्धे षष्ठौ वक्ष्यमाणैरन्वयार्थः । अन्ये तु

संयोगो लोप इत्यभेदाकरणादधिकारोऽयं वक्ष्यमाणैरन्वयार्थमवयवंसम्बन्धे

षष्ठौत्याहुः ॥

Colophon.

इति शिवपुरतपाकीय-उत्तरचारावधामनिवासि-काञ्चीरकुलसमुद्भव-चरित

रामज श्रीरामचन्द्रशर्माकृतायां कलापतत्त्वबोधिन्यां परिशिष्टं समाप्तं ॥

विषयः । गोपीनाथतर्काचार्यकृतकान्तनपरिशिष्टव्याख्यायां व्याख्यानम् ॥

No. 44. कलापसारः By रामकुमारन्यायभूषणः । Substance, Foolscap paper, 6½ × 8 inches. Folia, 101. Lines, 12 on a page. Extent,

6 A. S. B. .

1,212 ślokaś. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, Ćrīnagara,
Dhākā, Babu Kālinātha Basu. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

सुद्धिं धने विधुं यो हि बलयाकार..... ।
नमस्तस्मै समाभीष्टदायिनेऽभीष्टसिद्धये ॥
शिवं प्रथम्य पन्थाये बलकज्ञानदेतवे ।
बन्धे कलापसाराख्यं न्यायभूषणसंज्ञकः ॥
अकारादि अकारान्ता वर्णमाला प्रकीर्तिता ।
तत्रादौ ननुर्दश खराः । अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ ।
दश । अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ ।
सवर्णौ । अ आ इ ई इत्यादि । अ इ उ ऋ ॠ ।
इदादिखरः ॥ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ । ए ऐ
औ सन्ध्याखरं । कादिहानं व्यञ्जनं । पञ्चशः पञ्चवर्गाः । कादिमानं ।
वर्गप्रथमद्वितीयशेषां अघोषाः । क ख ग घ इत्यादि । अघोषान्ये घोषाः ।
ग घ ङ इत्यादि । ङ ज ण न मा अनुनासिकाः । य र ल वा अन्त्याः ।
श ष स हः शिष्टः विभक्त्यन्तं पदं । ते यजन्ते । इति संज्ञापादः । समानः
सवर्णौ दीर्घः । दण्डाद्यं सामाना दधीदं मधूपमं पितृणं । अवर्णं द्ववर्णेन
ए । तवेवा सेयं । अवर्णं उवर्णेन औ । तवोचनं गङ्गोदकं । अवर्णं ऋ
वर्णेन अर् । तवर्काय । अण-प्र-वसन-वत्यन्तर-कम्बल दश-पर्वतानाख्ये
... .. ॥ अणार्णं इत्यादि । अते तृतीयासमासेऽपि दीर्घः । शीतेन अतः
शीतार्णः । इत्यादि ॥

End.

अभ्यर्थः 'सामीप्ये समर्थः न्यर्णः वर्णश्च बहः वपितः वृष्टः वृषितः पूर्णः
पूरितश्च तूर्णः लरितश्च आखानं आखनितं दान्तः दमितः शान्तः शमितः
पूर्णः पूरितः दक्षः दासितः स्पष्टः स्याशितः जज्ञः जादितः जज्ञः जपितः ।
एते निपाताश्च । उक्ता छत्प्रत्यया अन्यतोऽन्यत्रापि भवन्ति । वारि चरतीति
वाञ्छो चंसः गिरी गेते इति गिरिशः एतौ निपातौ ॥ इति छत्प्रकरणम् ॥

Colophon.

भालेष्टदेवतां स श्रीरामपूज्यः कुमारकः
आकरणं मुग्धबीध-सारस्वत-कलापकं ॥
दृष्ट्वा कलापसाराख्यं कुर्वते चाग्रबोधकम् ।
आत्मियां श्रीलामोपीमोचनभूषणेः ॥
आदेशात् पाञ्चरामनिवासी बन्धुवंशजः ।

सुधीर-श्रीरामगति-वाचस्पति-सुतो नतः ।
 घन्येऽस्मिन् बाधिकास्तु न गुण्यादिविचारश्च ।
 सूत्रसन्दर्भभङ्गश्च प्रयोगेणैव जायते ॥
 सन्धर्विकल्पमा सूत्रे विभक्त्यैव लुक् कश्चित् ।
 अनेकत्वेकवचनं सूत्रस्यानित्यता कश्चित् ॥
 प्रयोगैरनुमातव्या अस्मी दोषनिर्णयः ।
 निपातनादन्यसिद्धिरिति शास्त्रस्य निर्णयः ।
 छताञ्जलिरश्च याचे विबुधा वः कृपामयाः ।
 मनुक्तं घन्यसन्दर्भं शोधितव्यं सचद्गुणैः ॥

विषयः । सुषबोधसारस्तकलापादिव्याकरणेभ्यः सारमात्राय सङ्कलितं कलापसाराख्यं
 संचिन्तं व्याकरणम् । सन्ति चात्र संज्ञा-सन्धि-सुवन-कारक-समास-तद्धित-गणसूत्र-धातु-छन्द-
 प्रकरणानि यथाक्रमं सन्निवेशितानि ॥

No. 45. कविरत्नाकरः । Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent, 135 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāhmaṇamaṇḍalīgrām, Rāma-nārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । माधवोमाधवो वाचि माधवोमाधवो नृदि ।

स्मरन्ति माधवः सर्वे सर्वकार्येषु माधवम् ।

End. य एव तातः स एव पुत्रो य एव योगः स एव बोधः ।

यदेव चेत् सदेव कर्म य एव, लोकः स एव धर्मः ॥ ० ॥

Colophon. इति समाप्तोऽहं घन्यः ।

विषयः । नैतुपदेशसूत्रककतिपयसूत्राः ।

No. 46. काखशाखिश्राद्धप्रयोगः । Substance, country-made paper. 13×2½ inches. Folia, 21. Lines, 5 on a page. Extent, 252 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rājpur, Post Office Sonārpur, Rājendranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथान्येष्टिपद्धतिः । गतप्राणं ज्ञात्वा पुत्रादिः आत्मा ...

हत्वा आपयेत् । ततो गतप्राणं ज्ञापयित्वा वाससा सर्षपशरीरमाच्छाद्या-
 लोचनं कृशायां भूमौ दक्षिणशिरसं आपयेत् ।

End. ततः पिण्डं गोऽजविशेष्यो दद्यात् । जलो वा क्षिपेत् । ततः अक्षेत्यादि असु-
खगोनस्य असुखदेवशर्मायः कृतैतदाद्यैकोदित्वाङ्ककर्मोच्छिन्नमसु अस्त्विति-
प्रतिवचनं । ततो वैश्वदेववसिकर्मणो कुर्यात् ॥

Oolophon. इति यजुर्वेदिकाण्यश्विनामाद्यैकोदित्वाङ्कप्रयोगः समाप्तः ॥

विषयः । काण्यश्विनामन्योदित्वाङ्कः । तथा काण्यश्विनामाद्यैकोदित्वाङ्कप्रयोगः ।

No. 47. कातन्त्रकौमुदी, By गङ्गेशशर्मा । Substance, country-
made paper, $13\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 7. Lines, 4 on a page. Extent,
85 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kṛṣṇa-
pura, Post Office Vaidyerbázár, District Dháká, Paṇḍita Kálikṛṣṇa
Vidyávinoda. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

शिवं प्रथम्य सर्व्वं सर्व्वज्ञानप्रदायकम् ।

कातन्त्रकौमुदी शेषा कृता गङ्गेशशर्माणा ॥

अयति पुनरक्षः सुप्रतन्त्रकर्मोचचेतुः

श्रुतिपरिगतकीर्तिः कश्चन त्रीद्विजया ।

प्रथितसुचतुरास्यो

यथावृत्तिः सर्व्ववर्णना ॥

न चन्द्रगोमी न च दुर्गासिंहः कात्यायन न वेद ।

यथावृत्तिसाहित्यसम्पन्नः कातन्त्रकौमुदीविनिश्चयायः ॥

शब्दलक्षणानुसन्देहे विपरीतपदस्य विविधार्थतया । विद्यो वर्णसमान्नाय

इत्यन सिद्धप्रवृत्त्यात् बहुभ्यामिति संख्यावाचकशब्दस्य बाहुल्याद्यैःपि वि-
वचनं ।

कृतां च वङ्गं युवं प्रविश्य शिविरं पुनः ।

कुरवोऽक्षितं मन्त्रं सभायाश्चक्रिरे मिथः ॥

अस्यार्थः कुरवो वङ्गं युवं कृता पुनः शिविरं प्रविश्य मिथो निजैरे

सभायां आक्षितं मन्त्रं चक्रिरे । “अवकारबोर्मध्ये” इत्यत्र मध्यपदव्यात्

आकारयोरपि व्यथे विधर्मस्योच्चारः ।

पुनोऽन वङ्गं मन्त्रे पुनर्भागीरबीतटे ।

न पुनर्मङ्गलं मन्त्रे रामचन्द्रद्वये कथितम् ॥

रप्रकृतिरनामिपरोधीत्यत्र अपि पञ्चषात् पुनोऽनेति पदे रेफं वाचिना
विसर्गलोकारः । इत्यादि ॥

End.

वारिसध्ये क्लृप्तं पद्मं कल्पयेत् केन चेतुना ।

चेतुनेत्यत्र “पठेते चेतुप्रदीपे” इति षष्ठेऽपि प्राप्नोति । सत्यसुतरत्र नित्य-
पञ्चषादनित्यमपि प्रकरणेऽस्मिन्निति तृतीया । •

अष्टम्याश्च गुरोर्हन्ति शिष्यं हन्ति सतुर्हन्ती । इत्येवापि ।

सत्यानुरक्ता नरकस्य जिह्वयः गुणैर्हृपाः शार्ङ्गिणमन्वयायिषुः ॥

हृपाः ... गुणैः शार्ङ्गिणं हृष्यं अन्वगतवन्ताः, हृपाः किन्तुताः नरकस्य
जिह्वयः “न निष्ठादिषु” इत्यत्र नञोऽनित्यत्वात् नरकस्येति षष्ठी ॥

Colophon.

इति गङ्गेश्वरशर्मा कृतं कातन्त्रकौसुदी समाप्ता ॥

विषयः । धन्येऽस्मिन् तत्रभवता गङ्गेश्वरशर्मा “सैव दाशरथी रामः सुैव’ राजा
शुचिष्ठिर” इत्याद्यसंस्कृतपदानां कातन्त्रस्वरूपाण्युक्त्य उद्धृतपदविशेषव्यतिक्रमनिर्देशादिभिः
समाधानानि कृतानि ॥

No. 48. कातन्त्रचन्द्रिका, वा कातन्त्रपरिशिष्टचन्द्रिका By रामदास-
चक्रवर्ती । Substance, country-made paper, 18×1½ inches. Folia, 97
Lines, 11 on a page. Extent, 5,643 ślokaś. Character, Bengali. Date,
? Place of deposit, Pañcasāgrāma, District Dhākā, Paṇḍita
Mahendranatha Kāvya-tīrtha. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नामादौकां समालोकां गोपीनाथवचस्यथा ।

निर्मिता यत्नतः पुच्छी मन्त्रधोभिः सुगृह्यताम् ॥

अपादानं । अथ वक्ष्यमाणं सम्प्रदानमपादानसंज्ञं भवति इति, कथं न
शक्यते वक्तुं । इत्याह संज्ञान्तरमिति । युक्तिः पुनरियम् ॥ अपादानस्या-
नन्तरं सम्प्रदानमित्यकरण + + संज्ञान्तरमिति मर्यादायामन्यथोभावः ॥
इत्यादि ।

End.

सुखदुःखं सुखदुःखे अत्रयानां विरोधिनाह् इति समाचारः । इतरेतरत्र
टीकाकृता दर्शितः । अन्यत्र विनिवृत्ता एवामभिधानव्यवस्था । भाष्येऽप्या-
ह्निगणोऽयमित्युक्तं ।

दुर्गंटीकां समालोकां कुलचन्द्रादिसंयचान् ।

रचितन्यासकाराणां जयादित्यस्य संमतिम् ॥

जिनेन्द्रप्रदासार्ता सागरस्य च संप्रधानम् ।
 आदाय धीमतः सम्यक् श्रीरामदासशर्मा ।
 कातन्त्रपरिशिष्टस्य निबन्धोऽयं कृतो मया ।
 ज्ञातुं सुखेन ये धीराः कातन्त्रार्थविनिश्चयम् ।
 तेषां प्राचं सत्प्रयोजितद्विषयविचारस्थिता(?) ॥

Colophon. इति श्रीरामदासचक्रवर्तिनिकृतौ कातन्त्रपरिशिष्टचन्द्रिकायां समासप्रकरणं समाप्तम् ॥

विषयः । कातन्त्रपरिशिष्टीयकारकसमासप्रकरणयोर्वाक्यान्वयम् ॥

No. 49. कातन्त्रपरिशिष्टप्रबोधप्रकाशिका, By श्रीरामदासशर्मा Substance, country-made paper, 20×5 inches. Folia, 24. Lines, 10 on a page. Extent, 1,395 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sāhāvāzpur, District Tripurā, Paṇḍita Kālinātha Tarkaratna. Appearance, new. Prose. Generally Correct.

Beginning. ॐ नमो गणपतये ।
 प्रथम्य मातापितरौ विद्या शङ्करशर्मा ।
 गोपीनाथस्य कियती वाक्प्रवाहीः प्रकाशते ॥
 अक्षं गतवति गुप्ततरणौ प्रत्यर्थोपदेशभानुना सज्जिते ।
 अक्षरशङ्खप्रबोधचन्द्रिकेयं श्रमयतु तमः काष्ठापचाराधाम् ॥
 कैश्चिदिन्द्रसमं ज्ञातं शास्त्रं व्याकरणादिकम् ।
 तर्कं यन्त्रसमं ज्ञेयं तैरवस्थां रसार्थिभिः ॥
 यथा यन्त्रं विनेकूष्मां न रसः प्रच्युतो भवेत् ।
 तथा तर्कं विनाप्येषां नार्थः स्फुटितो भवेत् ॥
 प्रत्यारम्भे विद्वन्विनाशाय कृतमिह देवतामासोधारणरूपमङ्गलमाहौ शिष्य-
 शिष्यार्चनप्रवृत्त्याः शिष्यावबोधाय प्रतिजानीते यो जानाति इति । इत्यादि ।

End. (अक्षितम्) ।

विषयः । गोपीनाथकृतकातन्त्रपरिशिष्टीकायाः शङ्करकृतवाक्यान्वयम् ।

No. 50. कातन्त्रप्रदीपः By विद्यासागरः । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent, 2,253 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayaman-siñha Serpur, Paṇḍita Candrakānta Tarkālagkār. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो नारायणाय ।
 विकसन्तु मञ्जुकुसुमाङ्गी
 मम हृदि हरिपादपारिजातस्य ।
 राजभयादिव विभुना
 कायश्रुतो विनिर्मितो विद्यति ॥
 ममयति हितिसुतनिर्मिरं
 तिमिरकिशरीरघ्नः कीर्षि ।
 कल्लयति यत्र कल्लरो
 मधुकरमिथुनाङ्किते कमले ॥
 धातुः स्वं रूपमिति न्यायादाह भूप्रभृतय इति ॥ इत्यादि ।

End. सामान्यानिदेशे विशेषस्यानतिदेश इति शीपतिनोक्तं । आत्मस्य च विशेष-
 बाभावात् । स्यादवित्युक्तत्वादित्याहुः ॥

Colophon. इति महात्मसोपाध्यायश्रीकान्तपण्डितात्मजविद्यासागरभट्टाचार्यपुष्परीका-
 कृते कातन्त्रप्रदीपे चतुष्टयस्य तृतीयपादः समाप्तः ॥

विषयः । कातन्त्रशास्त्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 51. कातन्त्रदत्तिः By वरदत्तिः । Substance, Palm leaf, 13×3 inches. Folia, 85. Lines, 9 on a page. Extent, 2,151 ślokaś. Character, Bengali. Date, S. K. 1553 ? Place of deposit, District Farid-pura, Post Office Pálang, Village Dhánuká, Paṇḍita Jagadbandhu Vidyábhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो नरेशाय ।
 देवदेवं प्रवक्ष्यामि सर्वज्ञं सर्वदर्शिनम् ।
 कातन्त्रस्य प्रवक्ष्यामि व्याख्यानं सार्वभौमिकम् ॥
 कुमारसाराध मन्त्रेश्वरात्मजम्
 कृष्णापनम्बाङ्गमिदंकार यः ।

अनेकशास्त्रप्रतिबद्धबुद्धये
 नमोऽस्तु तस्मै भुवि सध्वंवर्णये ॥
 येन व्याकरणार्थं होपागमोऽर्थाङ्गुलं
 घातुपाच-समास नङ्कुटिलं सध्वंव मष्टत् ।
 आलोच्य जगतो जिताय जघुतः श्रीसध्वंवर्णा कविः
 सिद्धो वर्ण इतीह सूत्रमकरोत् ज्ञानाय तस्मै नमः ॥
 अल्पाक्षरसन्धिस्थं सारवद्गूढनिर्णयम् ।
 निर्दोषं चेतुमत्.....सूत्रमित्युच्यते बुधैः ॥
 संज्ञा च परिभाषा च विधिनिर्णय एव च ।
 प्रतिषेधोऽधिकारश्च बहुविधं सूत्रसूत्रयम् ॥
 संज्ञानिमित्तं कर्तारं परिमाणं प्रयोजनम् ।
 प्रागुक्ता सध्वंतन्त्राणां पञ्चादुक्तानुवर्णयेत् ॥
 इदं पुनर्विशिष्टम् । सिद्धो वर्णसमान्नायः सिद्धः अस्तु वर्णानां समान्नायो
 वेदितव्यः के पुनस्ते वर्णा अक्षराणि तेषां समान्नायः सूत्र-
 सिद्धवचनमन्ययानुपदेशार्थं अक्षरसमान्नायस्य सध्वंविशिष्टविदिता
 अक्षरानुष्ठेतेरक्षिरकास्तु । सिद्धो वर्णसमान्नायवचनं सुवादिषंज्ञावि-
 ज्ञानार्थं कः पुनरसौ वर्णसमान्नाय सिद्धकल्पादकारादि
 अकारपर्यन्तं इत्यादि ॥

End.

न योः पदाद्योष्टद्विरागमः । यकार वकारयोः पदाद्योः समीपस्वरस्य द्विर्ने
 भवति तयोश्चादौ द्विरागमो भवति स न तद्विते परतः । व्याकरणं वेति
 अधीते वा वैयाकरणः
 द्वारादीनामेति वक्तव्यं द्वारे नियुक्तः द्वीवारिकः द्वारपाश्वरे
 द्वीवारपाश्वं
 सध्वंमममाह सोवर्णममिकः अग्न इदं श्रीवर्णं
 स्वागतेन चरति स्वागतिकः सुद्वारेण चरति सुद्वारिकः अङ्गस्त्रापत्यं यात्रिः
 व्यवहारेण चरति व्यावहारिकः एवमादयोऽप्ये च द्रष्टव्याः ॥

Colophon.

इति वररचिह्ननायां ... सच ... कायां यशोमानशोधितायां इतो चतु-
 र्व्यप्रकरणं समाप्तम् । नास्ति चतुर्थये षष्ठः पादः समाप्तः । यथादृष्टत्वादि
 नमो भगवते वासुदेवाय ॐ नमो गोपाक्षाय ।

विषयः । पञ्चोक्तिम् सर्ववर्णाचार्यस्य कृतौ कातन्त्रव्याकरणे वररविषयं योजितायां हस्तौ नाम-करण-समाप्त-तन्त्रितप्रकरणकालकस्य चतुष्टयस्य दत्तिरस्ति ॥

No. 52. कातन्त्रवृत्तिचन्द्रिका By हरिरामः । Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 47. Lines, 6 on a page. Extent, 1,022 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala, Mayamausinha, Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance new. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

विश्वनाथपदद्वन्द्वं जला गुह्यपदं मया ।

भण्यते हरिरामेण व्याख्यासारं समाप्तः ॥

ग्रन्थारम्भे शिष्टाचारपरिपालनार्थं निखिलविघ्नविघातार्थं च शिवनमस्कारं निबध्नाति देवदेवमित्यादि ।

End. अस्मन्मते संयुक्तजातीयनामकस्थानेकस्योच्चारणं प्रति भेदो नास्ति इत्यतो योगविभागेन वक्तव्यः ।

Colophon. इति कातन्त्रवृत्तिचन्द्रिकायां सन्धौ पञ्चमः पादः समाप्तः ॥

विषयः । कातन्त्रवृत्तेर्वाख्यानम् । अथ च सन्धिपादपर्यन्तमस्ति ।

No. 53. कातन्त्रोत्तरपरिशिष्टं, By त्रिलोचनदासः । Substance, country-made paper, 13½×5 inches. Folia, 178 (without 1st to 28th). Lines, 6 on a page. Extent, 2025 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāsail, Post Office Rasuniá, District Dháká Paṇḍita Abhaya carāṇa Vidyaratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. (अष्टित) हेमन्ताद्वा तल्लूक् च । अस्माच्छेषेऽयं स्यात् तल्लूक् च वा । हेमन्तं हेमन्तं पक्षे हेमन्तिकं ॥ प्राहव एषः । अस्या एषः स्यात् प्राहवेष्यो जेयः । प्राहवेष्यं पयोवाचमिति रघुः ॥ सार्थं चिरं प्राक्ते प्रगेऽव्ययेभ्यस्तनङ् । सायादेः स्वननिपातनात्..... रभ्यः कालेभ्यः शेषे तनङ् स्यात् । सायन्तनं । सायन्तनीं तिथिप्रण्यः पङ्कजानां दिवातनीमिति भट्टिः । चिरन्तनं प्राक्ते-तनं प्रमेतनं अयथादिवातनं रदं नक्तन्तुनं । पौष्पमेतदिवातनमिति भट्टिः । पूर्वोक्तापराङ्गाभ्यां वा । आभ्यां शेषे तनङ् स्याद्वा । पूर्वोक्तेतनं पौष्पोक्ता अपराङ्केतनं आपराङ्गिकं । चिरपदपरारिभ्यस्तुः । रभ्यः शेषे ङो वा

छात् । चिरत्नं चिरत्नं पदम् । तस्युक् चेति कश्चित् । पदतनं वरा-
रितम् । केचित्परयोर्विभागां नेच्छन्ति । पुरो नः । पुराग्रन्थाच्चेन न छात् ।
पुराष्टः पुरातनः । उक्तं फलात् । पूर्वाः शेषविषयः । इत्यादि ॥

End.

सौ पदानो वा दधौ रेफः । क्लृप्त्यां सौ पदानो दधौर्वा रेफः छात् ।
अभिनक्ष्वं अचक्ष्वं अभिनक्ष्वं अचक्ष्वं अनानाक्ष्वं अनानाक्ष्वं । सख तः ।
क्लृप्त्यां सौ पदानो धातोः सख तो वा छात् । अचक्षाक्ष्वं अचक्षाक्ष्वं ।
इयवरक्षकारेभ्यः सेङ्गाशीरघतनीपरोच्चात् धो ङः । रभ्य रघु धो ङो वा
छात् । प्रचीवीङ् प्रचीवीङ् । दिदौयिधे दिदौयिधे । अक्षविधं अक्ष-
विधं । वेदिति किं तीर्थीधं । भूतपूर्वनाम्नान्यथात् नित्यं । मर्जो
मार्जिरनुषेक्षरे । अस्मिन् मर्जो मार्जोः छात् । परिमार्जनि परिमार्जनि ।
उं दधौपो न ऋतः । अस्मिन् न ऋतौ दीर्घः छात् । एष एङः ऋष ऋङः ॥
यः क्रूरपुत्रिरिह गतिं खवा चवेद्वा
यो बान्यथा क्षिणति भिन्नमुदाहरेद्वा ।
आचार्यपाणिनिमुनिप्रभृतेषु तस्य
भाषे पतेत् सपदि च्वा कठोरशायः ॥

Colophon.

इति सहेयसाधवदासकवीश्वरनयवीषिकोचनदासकवीश्वरविश्वनाथं का-
नकटनानुत्तरपरिशिष्टं समाप्तम् ॥

विषयः । जीपतिशेनेन कृतं कानकटनानुत्तरपरिशिष्टं सन्पूर्वमित्यस्मिन्नुत्तरपरिशिष्टे
समाप्त-तदित-भातुप्रकरणानि सन्पूर्वानि विष्णोचनदासेन विद्वत्तानि ।

No. 54. कामाख्यातर्क, By शिवः । Substance country-made paper,
14x4 inches. Folia, 36. Lines, 6 on a page. Extent, 480 ślokaś.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mājpadā District
Dháká, Bábu Rása vihári Ráya. Appearance, tolerable. Verse. In-
correct.

Begininng.

ॐ नमः परदेवतायै ।

जीर्देयुवाच ।

भगवन् सर्ववर्षां सर्वविद्याप्रिय प्रभो ।

सर्वदागन्तव्यं सर्वाननप्रकाशक ॥

एतानि सर्वतन्त्राणि साधनानि च भूरिशः ।

विद्यायाः सकला देव सपत्न्यानि प्रसादतः ॥

सारास्वतारतमं तन्म किं जानासि पदं प्रभो ।

अतीवेदं रचयानां तेनाहं नवबोधता ॥

वीरभट्टर उवाच ।

द्वयु देवि सुदा भक्ते मदीयप्राणवक्त्रमे ।

योगिकृपा मन्त्राविद्या कामाख्या वरवर्णिनि ॥

वरदानम्बदा नित्या मन्त्राविभववर्णिनी ।

सर्वेषां जननी सापि सर्वेषां तारिणी ममा ॥

रमणी चैव सर्वेषां सुखसुखतमा ग्नुभा ।

तस्यास्मान्नं प्रवक्ष्यामि सावधानावधारय ॥

विद्यास्तु सकला देव्या ये ये सिध्यन्ति साधकाः ।

यत्र कुत्रापि केनापि कामाख्या फलदायिनी ॥

कामाख्याविमुखा लोका निन्दिता भुवनत्रये ।

विना कामाक्षिकां कापि न दात्री सिद्धिसम्पदाम् ॥ इत्यादिः

End.

कामाख्यास्त्रयपूजा त्रिषु लोकेषु दुर्लभा ।

सत्यं सत्यं मन्त्रादेवि सत्यमेतद्ब्रवीमि ते ॥

भैरवेश पुरा प्रोक्ता कामाख्या पु + + स्थिता ।

पीतपुष्पेण होमेन रात्र्यं भवति निश्चितम् ॥

रक्तप्रखण्डहोमेन वश्येदक्षिणं जगत् ।

सद्यः प्रलयमायाति सद्यः खेचरतां त्रजेत् ॥

Colophon.

इति श्रीकामाख्यातन्त्रे चरपाञ्चतीसवादे पञ्चदशः पटलः समाप्तः ॥

विषयः । कामाख्याया उपसर्गनैव साक्यरूपमोक्षप्राप्तिः । तस्या मन्त्रोच्चारदिविधिः । मन्त्रमन्त्राद्यादिः । तस्याः पूजाम्नामः । तस्यै जवादिकुटुम्बदानमात्राद्यादिकथनम् । पञ्च-
मन्त्रविधिः । कथयूक्तुमादिविधिः । शक्तिं विना कसौ चक्रानुष्ठानदोषकथनम् । योगि-
पूजादिविधिः । कृतासाधनादिविधिः । गुह्यतन्त्रादिकथनम् । दिव्यवीरपद्मभावनिरूपणम्
देवताचार्यादिकथनम् । काश्चिकादिमन्त्रदीक्षिताणां वीराचारस्यावश्यकथनम् । अथ
अपुविमानप्रकारकथनम् । पूर्वाभिषेकविधिः । अभिषेकाधिकारनिरूपणम् । अथ मुक्ति-
मन्त्रनिरूपणम् । तत्र साहोक्त्य-साक्य-सायुज्य-निर्णायकरूपमुक्तिविधिरुक्तिमन्त्रकथनम् । अथ
विद्वन्मन्त्रावधनविधिः । कामाख्यारक्ष्य पूजनविधिः । कामाख्यातीर्थमात्राद्यादिकौतूहलम् ।
काशीदुर्गेचोरभेदनिरूपणम् । तयोः श्रानादीनां तुल्यनकथनम् । इति शब्दः ।

No. 55. कारकचक्रतन्त्रम् । Substance, country-made paper, 17×2½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 343 ślokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Viṣṇupura, Kādākuli, District Bānkurá, Rāmaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमोगणेशाय ।

प्रथम्य कमलाकान्तं वामोशं वाक्पतिं गुणम् ।

कारकचक्रस्य तत्त्वं तस्यैवे येन केनचित् ॥

ज्ञिया मित्येत्यादि षड्याः कार्योत्तरार्थः । तथाच ज्ञियादृष्टिकार्येणानिर्दिष्ट
कारकतावत्त्वं । देवदत्तकण्डुसं पञ्चमीत्यादौ स्मिन्निर्दिष्टान्ययमसम्बन्धेन
तत्पुननिर्दिष्टादृष्टिः । (इत्यादि)

End. अष्टितलाक्षेणो नास्ति ।

विषयः । कारकचक्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 56. कारकपादटीका, By सर्वविद्यालङ्कारः । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 82. Lines, 10 on a page. Extent, 3,382 ślokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Telivine Post Gadvetá Paṇḍita Candranátha Cūdāmaṇi. Appearance, tolerable. Prose. Generally. Correct.

Beginning. श्रीरामः । विहिततद्वितापि नामः कर्त्तादिसंज्ञाविधानपूर्वकं प्रथमादिवि-
भक्तिविधानार्थं तद्वितपादानन्तरं कारकपादसारभसायः कारकेषु सुखलान्
कर्तुं कर्त्तव्यं प्रथममभिदधाति । ज्ञियाप्रकृतिप्रत्ययविभागपरिकल्पनया शब्द-
साधुत्वप्रतिपादकशास्त्रस्य व्याकरणत्वे कथं संज्ञास्वरस्य व्याकरणत्वं । कर्त्तादि-
संज्ञाविधानेन सुप्रत्ययान्तस्य प्रकृतिभूत्ययविभागोऽयं ज्ञियते इत्यदोषः ।

End. षड्ठी । एतत्तु प्रयोगप्राचुर्यादुक्तं अर्थान्तरैःपि सूत्रे विभक्तिदर्शनात् पाठे
वार्तिकदेशे वार्तिकानोपचारः । षड्ध्यापाठस्तु सम्यगेव भावकर्त्तव्योरिति ।
एवञ्च द्वौ क्वचित् भावकर्त्तव्योरित्यनेपदमिति पाठो छिपिकरप्रमादादिव ।
भावकर्त्तव्योरिति पाठमिच्छने आत्मन इत्यस्माभावात् अनुदानजित आत्मने
पदमित्यादि ।

Colophon. इति मयद्भक्तिकुल्लवसर्वविद्यालङ्कारभट्टाचार्यविरचितायां पञ्चमकारक-
पादः समाप्तः ।

विषयः । कातन्त्रकारकस्य कारकपादस्य व्याख्यानम् ।

No. 57. कारकरत्नं, By दुर्गसिंहः। Substance, country-made paper, $19 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent, 350 çlokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Alágán Mayamansinha Govindadása, Kṛtiratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. नमो गणेशाय । वर्जशब्दोऽयमन्यत्नाभाववचनं ततो धातुविभक्त्यन्यत्नाभाव-
वर्धयवसिद्धिमिति कविराजः ।

End. शताय परिकृतस्याय तदर्थेनैव सिद्धान्ति अयतीति क्रियायोगे (शतेन)
कास्य उच्यते ।

Colophon. इति दुर्गसिंहविरचितं कारकरत्नं सम्पूर्णम् ।

विषयः । वटकारकायां विचारः ।

No. 58. कारकरत्नस्यं, By रूपरामन्यायपञ्चाननः। Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent, 616 çlokas. Character, Bengali. Date, S.K. 1709 ? Place of deposit, Brámaṇa maṇḍalī Rāmanārāyaṇa Bṛhṭácāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः सरस्वत्यै ।
कृत्यं प्रथम्य संसारदृष्टिस्थित्यन्तकारकम् ।
कृतं श्रीरूपरामेण रत्नस्यं कारकस्य हि ॥
पैत्र्यस्य पदभासाद्य भक्तियुक्तेन चेतसा ।
शिष्टरूपमवधानाय सुप्रसन्नानुसारतः ॥
अथ कारकनिर्णयः । तथाहि ।
कर्ता कर्म च करणं सम्प्रदानमतः परम् ।
अपादानाधिकरणं कारकाः वट् प्रकीर्तिताः ॥
एतेन वट्कारकनिरूपकेण क्रमनिरूपणं सिद्धम् ।

End. अथोच्यते द्विविकवादिमते कृते कारकेऽर्थनिर्दिष्टं प्रामिपदिकार्थस्य कृत्प्रिय-
मात् । अतएव पञ्चकवादी यत् कीकरोति तदेतदभिप्रायेण अमुके तु
कैरपि न स्वीकृतः । अतएव उक्त्याभावे अर्थानिर्दिष्टप्रामिपदिकार्थभाषानिर्दिष्टं
वाचका भवन्तीति वाक्यान् संकल्प्यते ।
तथाचोक्तं यस्मिन् वाच्ये विधीयन्ते त्वादि तथाहि तद्विज्ञाः ॥

समाधौ वा भवेद्यच्च स उक्तः प्रथमा ततः । त्वादिकिञ्च तथादिः कृतम् ।
 शेषा विभक्तिस्तु तत्तदुक्त्याकरणेऽनुसन्धेया ॥
Colophon. इति श्रीरूपरामन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचितं कारकचर्यं समाप्तम् ॥ ॥
 नवशान्धिविभुप्रसिन्नाब्दतमे श्रुतिपञ्चवासरेष्टमिरवौ ।
 शिवराम इदं कश्चिच्चित् पठितुं प्रथित्य रच्यंतमानकम् ॥
विषयः । निवारमुक्तेः कारकादिनिर्घयः ।

No. 59. काशीध्यानटीका । Substance, country-made paper, 18 x 5 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent, 101 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varasikurā Mayamansinha Ananda-mohana Cakravartti. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः काशे । करालवदनां घोरां इत्यादि । ईशिषां कालिकां ध्यायेत्
 साधकोत्तमः इत्यन्वयः ।

End. पुनः क्षेरलोपत् विकशितमाननसरोरुचमाननपद्मं यस्यां कां चाननं सरो-
 रचमिवेति कुत्रोपमा ॥ ॥ ॥

विषयः । करालवदनमित्यादिकस्य तन्त्रोक्तस्य काशीध्यानस्य व्याख्यानम् ।

No. 60. काशीसर्वस्वसम्पुटः, By श्रीछायाविद्यालङ्कारः । Substance, country-made paper, 19 x 5 inches. Folia, 134 (without one leaf). Lines, 8 on a page. Extent, 4,256 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mājparā District Dhākā, Bābu Rāsa Bihārī Rāya. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः कालिकायै ।

यामासां परात्परतरां शक्तोः सदा मोदिनीं
 प्रज्ञाद्यैकित्यैः सदाचितपदां सिद्धैः सदा सेवितां ।
 प्राणं ज्ञानं + + च ज्ञानमयं + तां विश्वरूपालिकां
 बन्धे इच्छित्कालिकां भवभयाग्निहारकारां शिवां ॥
 जगामि काशीं कलिकलापद्मां
 प्रज्ञादिभिः सेवितपादपद्मां ।
 भक्तप्रसादप्रतिपादशिषीं
 हेने सदानन्दविद्यामहाशयीं ॥

तपेशं चेषपाक्षश्च योगिनीं बहुलं तथा ।
 योगिबन्धुन उन्नतं ज्ञानमोक्षप्रदायकम् ॥
 व्यायवाग्नीशेषश्च योगिनीस्तन्मयेन धीमता ।
 श्रियते विदुषां प्रीत्यै काष्ठीसर्वस्वसम्युक्तः ॥
 षट्क्षीब्धमाख्योक्तं विद्यायः सत्परं
 बुधाः सदेवं परिहारकम् ।
 प्रत्यं सदाभोदविधानदत्तं
 भूयोऽपि याचे करसम्युक्तेन ॥
 अथ च ।
 काष्ठीतन्त्रं वीरतन्त्रं भैरवं तन्त्रसंज्ञकम् ।
 भैरवी च सहातन्त्रं तन्त्रश्च वीरभद्रकम् ॥
 वामदेवसहातन्त्रं तन्त्रं समयसंज्ञकम् ।
 फेन्कारिं योगिनीश्चैव सत्सुखस्तश्च यामस्तम् ॥
 वामरं भूतसंज्ञश्च सिद्धसारस्तं तथा ।
 योगिनीहृदयश्चैव काष्ठिकाहृदयं तथा ॥
 काष्ठिकाकुलसर्वस्वं कुमारीतन्त्रमुत्तमम् ।
 कुलावलिमहातन्त्रं चासुख्यातन्त्रमुत्तमम् ॥
 सुखसाहस्रमहातन्त्रं नीलतन्त्रं तथैव च ।
 कुलसारं विद्यसारं स्वतन्त्रं शारदां तथा ॥
 ज्ञानार्चनश्च भूतेशं कुलिकातन्त्रमुत्तमम् ।
 काष्ठीकल्पमहातन्त्रं तथा भावचूडामणियम् ॥
 वैष्णवोक्तश्च यत्तन्त्रं यदन्यत्क्षितिस्तन्त्रकम् ।
 काष्ठिकोपनिषत् कृत्तं गुणवाक्यप्रमाणतः ॥
 एतान् निश्चित्य यत्नेन उच्यते प्रत्यसंपन्नः ॥
 तथाहो प्रसन्नादानमप्रमंशमात्रं चन्द्रयामले ।
 आगमोक्तविधानेन कष्टौ देवान् यनेत् सुधीः ।
 न हि देवाः प्रसीदन्ति कष्टौ आन्यविधानतः ॥ इत्यादि ।

End.

अथ निषेधमाह यामले ।
 गुरुश्रद्धाघनं यानं पादुकोपान्तर्पौडकम् ।
 शानोदकं तथा श्यामं कृष्णैश्च कदाचन ॥

आचने ग्रहने वापि न तिष्ठेदसौ गुरौ ।
 अनुज्ञां प्राप्य तिष्ठेच्चैवैवं ज्ञापं समाभुवात् ॥
 वासे वा दक्षिणे वापि तिष्ठत्यत्र न चाभ्यसः ।
 अनुज्ञां गृहीत्वा गच्छेत् न च खेद्याभयं तथा (?) ॥

Colophon. इति न्यायवागीशभट्टाचार्यात्मज श्रीबीरब्रह्मविद्यालङ्कारविरचितः काशी-
 सर्वसंस्मृतो ग्रन्थः समाप्तः ॥

विषयः । अथ दीक्षाप्रसङ्गकथनम् । अष्टविधकाशीभेदकथनम् । तत्र कालिकाशब्द-
 निर्वचनम् । तन्मन्त्रोद्धारः । प्रातःकृत्यविधिः । गुह्योपादिः । कुलपञ्चमस्कारादिकथनम् ।
 शौचादिविधिः । स्नानविधिः । सन्ध्याविधिः । सूर्योपस्थानविधिः । पूजाविधिः । जप-
 पूजनयोस्तुल्यकथनम् । पञ्चश्रुदिकथनम् । आचमने मुद्रानियमः । कुलपञ्चमविधिः ।
 आसनविधिः । प्राद्यानामविधिः । भूतशुद्धिविधिः । प्राक्प्रतिष्ठाविधिः । ऋष्यादिन्यासविधिः ।
 अष्टन्यासकरन्यासयोः विधिः । साहकान्यासविधिः । बर्चन्यासविधिः । लौकिकन्यासविधिः ।
 तत्त्वन्यासविधिः । बीजन्यासविधिः । मुद्रापोढान्यासविधिः । शिवशक्तिन्यासविधिः । नव-
 पोढन्यासकथनम् । अन्तर्यामिविधिः । वक्षिर्यामिविधिः । तत्र अर्थादिविधिः । ध्यानादिप्रयोगः ।
 प्राद्यानामादिविधिः । मन्त्राकाशपूजाविधिः । आचरणपूजाविधिः । पारोदकमाहात्म्यकथनम् ।
 मन्त्राविद्यापूजनादौ कृतकादेरप्रतिपत्त्युक्तकथनम् । रश्मिहन्तपूजाविधिः । काष्ठाष्टकश्लोक ।
 कर्पूरादिश्लोक । दक्षिणकालिकाश्लोक । हरपरशुरामश्लोक । ब्रह्मगाथाकथनम् । कालिको-
 पनिघत् । कालिकाया जगन्मन्त्रकथनम् । कालिकायाः सर्वांशं सारकथनम् । काशीकवच-
 कथनम् । काशीकुङ्कुमकवचकथनम् । वैद्योक्तमन्त्रकवचकथनम् । सर्वांशं साधनकवचम् ।
 अष्टशक्तिस्तवः । वैद्योक्तमोचनकवचम् । काशीसहस्रनामस्तवः । मन्त्राशङ्कादिमाहाविधिः ।
 साक्षात्संस्कारविधिः । ब्रह्माचमोक्षादिशोधनविधिः । मन्त्रसंस्कारादिविधिः । मन्त्रसिद्धिकवचम् ।
 कुङ्कुमादिज्ञानोपायकथनम् । शिवावलिविधिः । जामादिवलिविधिः । पुरश्चरविधिः ।
 वीरपुरश्चरविधिः । नित्यशोभविधिः । विशेषशोभपद्धतिः । शोभनश्रवणपरिभाषादिकथनम् ।
 कामनाभेदेन शोभनश्रवणविधेयविधिः । कूर्पाचक्रविधिः । पञ्चवपुरश्चरप्रयोगः । सूर्योदयपुरश्च-
 रप्रयोगः । भरतकाशीनपुरश्चरप्रयोगः । रत्नपुरश्चरप्रयोगः । मन्त्रसिद्धिप्रसादकथनम् ।
 भूतशुद्धिविधिः । विज्ञातौमुद्राश्लेषादिकथनम् । कुलाचारमाहात्म्यादिकथनम् । कुमारीः
 पूजाविधिः । दूतीयागनिरूपणम् । योगिपूजादिविधिः । पञ्चमकारविधिः । विजयाश्रवण-
 कथनम् । मांसशोधनविधिः । मत्स्यशोधनविधिः । सुम्नशोधनविधिः । मैथुनशोधनविधिः ।
 शङ्खजेषु पीठनिरूपणम् । कवचकुङ्कुमादिशोधनविधिः । शोभितशुद्धिकथनम् । कवच-
 कुङ्कुमादेरनुकथनकथनम् । वीरसाधनविधिः । तत्र श्रवणकवचादिकथनम् । विविधेन प्रकारेण

प्रवसाधनविधिः । योगिनां नित्यस्त्यक्तयवम् । अथ वट्कर्मकथनम् । तत्र सहादनविधिः ।
विदेवविधिः । स्रग्भनविधिः । अदर्शनजनकयवम् । आकर्षणविधिः । वशीकरणविधिः ।
गुणचरविनिमप्रकारकथनम् ॥

No. 61. कालीसहस्रनामस्तुतिरत्नटीका, By पूर्णानन्दः । Substance, country-made paper, 18 × 4½ inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 990 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur Mayamansiñha, Mahámahopádhya Candrakánta Tarkálanjkára. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः काल्यै ॥

प्रथम्य कालीचरणारविन्दं ब्रह्मादिभिर्धैर्यमननपुण्यं ।
सहस्रनामस्तुतिरत्नटीकां तनोति तत्यादतलैकचित्तः ॥
कैलासशिखरे देवौ शङ्करं पप्रच्छ कैलासे किम्भूते रम्ये नानारत्ननिभृषिते
नानावृक्षलताकीर्ण्ये यात्रे नानापक्षिरवैर्युते चतुर्मण्डपयुक्ते चतुर्मण्डलेति
क्षचित् पाठः ।

End. यद्वा पाठयेत् पठेत्तेति दिवसं बन्धं न चरेत् अबन्धं दिवसं कुर्यात्
इत्यर्थः ।

इति गदितमशेषं कालिकावर्णरूपं
प्रपठति यदि भक्त्या सर्वसिद्धीश्वरः स्यात् ।
अभिनवसुखकामः सर्वविद्याभिरामो
भवति सकलसिद्धिः सर्ववीरा समृद्धिः ॥
सर्ववीरा सर्वश्रेष्ठा सर्वार्थिका वै समृद्धिर्भवेदिति ॥ ० ॥
इति संक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यत् कोटुमिच्छति ।

Colophon. इति पूर्णानन्दपरमहंसविरचिता सुन्दरीवरदानाख्यशेधासाध्यान्नामकाली-
सहस्रनामस्तुतिरत्नटीका समाप्ता ।

विषयः । कालीसहस्रनामस्तुतिरत्नटीका कालीशोचस्य व्याख्यानम् ।

No. 62. कालीसहस्रनामस्तोत्रटीका । Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 48. Lines, 8 on a page. Extent, 608 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1744. Place of deposit, Kánthálpárá, post office Naihati, Paṇḍita Rámatáraya Thákura. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै । अथ कालीसहस्रनामटीका ।
 कालीं कल्याणकर्त्रीं करकलितकरां कल्याणुर्नि हाराङ्गीं ।
 (.....) अथ परमकारुणिकः परमशिवो मुह्यन्तिमुह्यन्तरां परविद्यां
 कलिकलुषहरां श्रीमदक्षिणभालिकां श्रीविद्याप्रसावतः सहस्रनाम्नां टीकां
 प्रकाशयति कैलास इत्यादिना ॥

End. महाकालसंहिता कालीकालसम्वादे सुन्दरीक्रियाविशेषणमिति व्याख्या
 तथा पठन्ति तद्धि भावमिति ।

Colophon. इति श्रीमदादिनाथमहाकालोक्तमहाकालसंहितायां कालीकालसम्वादे
 सुन्दरीशक्तिदानाष्टकालिकारूपककाराष्टकसहस्रनामसोचटीका समाप्ता ॥
 शकाब्दा १७४४ ॥

विषयः । महाकालसंहितान्तर्गतकालीसहस्रनामसोचस्य व्याख्यानम् ।

No. 63. कालोत्तरम् । Substance, country-made paper, 11 x 2 inches.
 Folia, 9. Lines, 4 on a page. Extent, 81 ślokaś. Character, Bengali.
 Date, ? Place of deposit, Uṣṭhi Mayamansiṅha Kālicāndra Nyāyā-
 laṅkāra. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो मणेशाय ।
 कालोत्तरं प्रवक्ष्यामि राशिमभित्य केवलम् ।
 येन विज्ञानमन्त्रेण सर्वज्ञत्वमवाप्नुयात् ।
 स्वभावो लक्षणश्चैव सप्तत्युक्तयैव च ।
 कालस्त्युक्त्य सर्वेषां कालोत्तरः प्रकाशकः ॥
 भावचिन्तापस्त्युक्त्य महास्त्युक्तयैव च ।
 राशिक्रमेण विज्ञेया यच्च कालोत्तरं हि यः ॥

End. परे आश्रयणे मासि नवम्यां सितपक्षके ।
 गुरोर्ऽङ्गिरा वेददण्डे शूलरोमेण कथ्यति ॥

Colophon. इति कालोत्तरं समाप्तम् ॥

विषयः । राशिनवनादियोगक्रमेण चकालमरणादिकल्पणम् ॥

No. 64. काव्यप्रकाशविस्तारिका, By परमानन्दचक्रवर्ती । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 43. Lines, 7 on a page. * Extent, 1429 ślokās. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihati, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. (अस्य ग्रन्थस्याद्यपचयं नास्ति तेन प्रारम्भवाक्यभावात् अष्टादशपत्रस्थित
द्वितीयोक्तासस्य प्रारम्भवाक्यं लिख्यते)
यज्जनाष्टनिरूपयोद्देश्यलक्षणात्मकविभागपरं द्वितीयोक्तासं यावत् तत्-
क्रमेणेत्यादि प्रथमं शब्दस्य ततोऽन्यस्येत्याद्यर्थः क्रमश्च ।

End. (अस्य शेषांशस्थितत्वात् जगत्त्वारिण्यन्त्यस्थितद्वितीयोक्तासस्य समाप्तिवाक्यं
लिख्यते)
इति सचकारिणोद्घटशक्तिसत्वेन तादृशशब्दस्यैवान्वयव्यतिरेकान्वयविधानात्
अतएव शब्दसूत्रत्वव्यपदेश इति भावः ॥

Colophon. इति त्रीपरमानन्दचक्रवर्तिविरचितौ काव्यप्रकाशविस्तारिकायां द्वितीयोक्तासः ॥*

विषयः । काव्यप्रकाशनामकालङ्कारग्रन्थस्य व्याख्या ।

No. 65. काशीतत्त्वप्रकाशिका, By रघुनाथेन्द्रशिवयोगी । Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 41. Lines, 6 on a page. Extent, 645 ślokās. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ćrinagara, District Dhákā, Babu Rajanikānta Guha. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणपतये । मत्स्यपुराणे ।
यथा नारायणः श्रेष्ठो देवानां पुत्रोत्तमः ।
यथेश्वराणां गिरिशः स्थानानामेतदुत्तमम् ॥
वायुपुराणे ।
मत्स्यः पुत्रो नास्ति तत्त्वमा नास्ति चाङ्गनां ।
अविशुक्लसमं चेवं न भूतं न भविष्यति ॥
ब्रह्मपुराणे । मार्कण्डेय उवाच ।
एकमेव जगन्नाथ इन्द्रेण तत्प्रसादतः ।
लोकानाञ्च हितार्थाय नानाभारप्रशान्तये ॥

शैवभागवतानाञ्च वेदार्थप्रतिषेधकम् ।
 अस्मिन् चोक्तेरु पुण्ये निर्मले पुण्योपभोगे ॥
 शिवस्वायत्तनं देव करोमीति परं मन्त्रम् ।
 प्रतिष्ठेयं यथा तच्च तव स्थाने च मङ्गलम् ॥
 नतो ज्ञास्यन्ति लोकेऽस्मिन् एकमूर्तीं चरीचरौ ।
 प्रत्युवाच जगन्नाथः स पुनस्तं भक्त्यामुनिम् ॥
 यदेतत् परमं देवं कारयं भुवनेश्वरम् ।
 स्निग्धमाराधनार्थाय यस्त्य ते मतिरौदरी ॥
 मम हृदये विप्रेन्द्र कुच शीघ्रं शिवालयम् ।
 तत्प्रसादात् शिवलोके निष्ठसे त्वं तथाकथम् ॥
 शिवे संस्थापिते विप्र समस्तस्यापनं भवेत् ।
 नाभयोरकारं किञ्चिदेकभावौ द्विधाकृतौ ॥
 यो वदः स स्वयं विष्णुर्यो विष्णुः स भवेन्नरः ।
 उभयोरकारं नास्ति भवनाकाशयोरिव ॥
 मोक्षितो नाभिजानाति स ख मयकुब्जजः ।
 दृषध्वजः स एवेति त्रिपुरव्रजविजयः ॥

End.

पराशरूपपुराणे ।
 अथैवोत्तममात्रस्य जगन्मात्रस्य केवलम् ।
 वेदवेदान्तसारस्य प्रणवाख्यास्य पार्श्वेति ॥
 ब्रह्मणस्त्वर्थभूतोऽहं संसारद्रावकश्चिरात् ।
 हृदया मांसकं रूपं परिपूर्णं परास्तम् ॥
 ज्ञानन्दं सत्यचिद्रूपं तावकं तमसः परम् ।
 स्वयं भूतं निराधारं दास्यामि ॥
 अथैव मरणं सम्यक् यस्य सिध्यति देहिभिः ।
 विज्ञानसाधनं तेन सर्वं पूर्णमनुहितम् ॥
 शेषया ... विनश्यन्ति पापानि सकलाणि तु ।
 शेषयास्य समं नास्ति प्रायश्चित्तं च संशयः ॥
 तस्मात् सर्वं परित्यज्य चोक्तेनैव समाचरेत् ।
 जया मया च देवेशि शेषितञ्च सचर्षिभिः ॥
 चोक्तेष्वेवास्मात् साक्षात् सदा वक्तुं न शक्यते ।

जावालोपनिषत् साक्षात् स्वयं जानाति वा न वा ।

प्रत्यक्षं पुराणानि सादरं तस्य पार्षन्ति ।

वदन्ति लोकरक्षार्थं मन्त्राख्यानस्य भैरवम् ॥

Colophon. इति शिवयोगिरघुनाथेन्द्रविरचिता काशीतत्त्वप्रकाशिका समाप्ता ॥

विषयः । मत्स्यपुराण-वायुपुराण-ब्रह्मपुराण-परमशरोपपुराण-कुर्मपुराण-काशीपुराण-पद्म-पुराण-स्कन्दपुराण-महाभारतीयवनपर्व-चरित्र-श-वृक्षज्वावाल्मुनि-लघुजावाल्-चेताचतरोपनि-षद्भेदतन्त्र-काशीखण्डप्रभृतिभ्यः प्रामाणिकग्रन्थेभ्यः काशीचैवस्य माहात्म्यसूचकानां वचनानां संग्रहः प्रसङ्गतस्यात्र कपर्दीश्वर-धर्मेश्वर-केदारेश्वर-ललिवासेश्वर-जीरेश्वर-वीरेश्वर-दुर्गा-मणिक-र्षिकादीनां माहात्म्यकीर्तनञ्च ॥

No. 66. काशीभाष्यामृतं, By रामरत्नवन्द्योपाध्यायः । Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 355. Lines, 8 on a page. Extent, 8520 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala Mayamansiñha, Paṇḍita Harinātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः काशे ।

काशीविश्वेश्वरारायणगणपसुखान् सर्वदेवान् प्रणम्य

मत्ता गोखामिनं त्रीमुचमतिविनयैः श्रीधरानन्दसंज्ञं ।

काशीं ब्रह्मैव साक्षादिति हृदयसुखं तत्सदाज्ञानसुरात्

काशीभाष्यामृतं संविरचयति सुदा रामरत्नाख्यवन्द्यः ॥

चातुराग्रामवास्यादौ काशीनामो मतः परम् ।

जीरामरत्नवन्द्यः स कालचन्द्रद्विजार्धदः ॥

श्रीश्यामाचरणाख्यवन्द्यवपतेः काश्यां सभा सत्प्रभा

मस्यां काशीकथा सदा समुत्थिता तत् काशीभाष्यामृतं ।

व्यक्तीकृत्य तदाज्ञया प्रसूतितः जीरामरत्नो द्विजो

वाक्यानां रचनावद्वयं च सुदा श्रीकालचन्द्रो द्विजः ॥

विश्वेशं माधवं दुष्टं दण्डपाणिञ्च भैरवं ।

वन्दे काशीं मुचं गङ्गां भवानीं मणिकर्षिकाय् ॥

इति अक्षयवन्दना । मुनिछुतिपुराणैतिहासप्रसिद्धा काशीमुक्तिरनुत्तमा-

इति ।

End, सुक्तिचेवाधि सप्ताधि यत् संवेद्योद्दिनं फलम्
 यद्वरावाप्तदत्तास्तु निवेद्य मणिकर्षिकाम् ॥
 प्रयामदानपुण्यं यत् पुण्यं स्थाण्डिलप्रदम् ।
 काशीदर्शनमात्रेण तत् पुण्यं त्रययास्त्रिषु ॥
 यत् पुण्यमक्षमेधेन यत् पुण्यं राजसूयतः ।
 काश्चां तत् पुण्यमाप्नोति विराजशयनादुयमी ॥
 तुलापुरुषदानेन यत् पुण्यं सम्यगाप्यते ।
 काशीदर्शनमात्रेण तत् पुण्यं त्रययास्त्रिषु ॥
 इति विष्णोर्वचः कुला देवदेवो जगत्पतिः ।
 उवाच च प्रसन्नात्मा तद्यास्तु मधुसूदनम् ॥

Colophon. इति काशीभाष्याख्येऽष्टाशीतितमः परिच्छेदः : ८

विषयः । काशीभाष्यकरप्रयोजनकथनम् । ज्ञानाद्यभिमानभङ्गनायककथनम् । भव-
 प्वरादिनिरूपणम् । दिवोदासोपादनवर्णनम् । वारणासमाज्ञादिकथनम् । हिमाक्षयपार्श्व-
 स्थितसौम्यकाशीमाहात्म्यम् । पार्श्वस्था रकाक्षवनममनादिवर्णनम् । हरिहराभेदनिरूपणम् ।
 पद्मपुराणोक्तकाशीमाहात्म्यदिकथनम् । सर्वसम्मतकाशीसुक्तिनिरूपणम् । युगधर्मनिरूपणम् ।
 व्यासभिराचारवादिकथनम् । काशीसर्वोत्तमत्वादिकथनम् । काशीप्रादुर्भावादिकथनम् ।
 कपालभोजनतीर्थमाहात्म्यदिकथनम् । ब्रह्मचर्यादिपापनिष्कृतिनिरूपणम् । ज्ञानोपदेशादि-
 निरूपणम् । काश्चात्रयनिरूपणम् । निर्वाणपरोक्षादिनिरूपणम् । काशीक्षतपापप्रायश्चिना-
 दिनिरूपणम् । त्रिपुष्टोर्बेपुष्टधारावादिनिरूपणम् । शिवापराधभङ्गनादिप्रकारकथनम् । गङ्गा-
 माहात्म्यदिकथनम् । ब्राह्मणमाहात्म्यदिकथनम् । शिवप्रसादमाहात्म्यदिकथनम् । शिव-
 पूजाविध्यादिः । काश्चान्नितसर्वतोर्थनिरूपणम् । तारकोपदेशकथनम् । काशीक्षतपापयात-
 नादिनिरूपणम् । शिवविष्णुवैद्यभारभङ्गनादिकथनमेति विस्तरः ॥

No. 67. कौरदूतं, By रामगोपालः । Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 238 ślokaś. Character, Bengali. Date, S. K. 1778 Place of deposit, Dhánuká, Post office Pálauga, District Faridpura Paṇḍita Jagadbandhu Vidyábhūṣaṇa. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

विष्णुहीरोत्पलनिवसर्ग शोचपाद्वारविम्बं
 वर्षोत्तमं नवजलधरश्चासमशोचपादं ।

कुजईशीविखसदधरं सुन्दरं खेरवर्जं
 पूर्णानन्दं किमपि ललितं ज्योतिरासौक्यामि ॥
 हृन्दारणे खंगदगकुलाह्लादशून्ये तटान्ते
 भास्वत्युद्या दयितविरहोत्तामसम्पापितानां ।
 गोपस्त्रीणां इशां मण्डले दुःखिनीनां .
 चाचेत्युचैः नर्भेभिर्त् सख्यंदासीत् ॥°
 मध्ये तासामपि च शूद्राभे तत्रकातंस्तराङ्गी
 सुशोषीनां कमलजदलसालसत् कर्षिकेव ।
 दीना जीषा सज्जनयना नीरसा.... कण्ठी
 सत्यं नैष्कद्विरदृष्टनोत्तापतप्ता तदा किं ॥
 काचिदुगोपी विनयवचनैः सान्त्वयित्वा श्रगाक्षीं
 भर्तृर्वागागमनसुलभं जीवनं सानुमेने ।
 इत्थं चिन्ताकुलितहृदया पश्चिणं कीरमारात्
 प्रीत्यापन्नत् सुरसिकमनोहारिणं विम्वचसुं ॥
 प्रत्युचे तं सुमधुरगिरा प्रीत्ययित्वा वराङ्गी
 कीरास्त्राकं लमतिकुशलो दौत्यकर्मेष्टुताग्निन् ।
 वन्यस्त्रीणां विविधवचनं लक्षुषोद्भूततद्दुष्टं
 ओद्यत्येव प्रमुदितमना माधवो यादवाधः ॥ इत्यादि ॥

End

काचं कोवा मम तु दयितो नैव किञ्चित् खरासि
 श्लोकः कोऽपि स्फुरति हृदये श्यामलाङ्गोऽग्निरूपः ।
 कस्मादेतोर्दहति स च मां निर्दयः किं करोमी-
 त्युक्त्वा भूमौ व्यपतदिव सा संवत्सास्यन्दनाक्षी ॥
 कृष्णायावेदयितुमपि तां दुर्दृशां तत् प्रियाया
 सत्योत्कण्ठ्यात् भठिति मधुरां नागराय प्रियाय ।
 हृन्दारण्यादुदयितहृदयो यस्वरूपः प्रतप्ते
 कीरो धीरः सुसुदुपलभो दौत्यकर्मेष्टदहः ॥ .
 राधादेवोविरहसचितोपेन्मस्त्रीहारचक्षं
 ... नेदं क्षतमपि मया कीरदूतास्त्रकाव्यम् ।
 प्रभवकविना रामगोपासकैव
 प्रेमाश्लाघोऽक्षतमिव सदा सना आस्त्रादयन् ॥

दोर्दपेय वशीकृताः क्षितिभुजो यस्येव वज्रावनौ
यस्याशेषगुणप्रदीप्तयशसा प्रष्ठादितं ज्ञातलम् ।
वर्षेणो परिषत्सु यस्या कवयः श्रीकाशिदासोपमाः
कार्यं कोरवचोचरं वितनुते तस्मैकसभ्यो वुधः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Colophon.

शक्तेः वल्लभिशैलक्षितिपरिमणिते मार्गशीर्षे कुजाचे
तारिण्याः पादपद्मं स्मरश्चरद्दि ध्यायमानं मुनीन्द्रैः ।
नत्वा कीरास्त्रदूतं सुमधुरवचः स्त्रीयपाठार्थमेतत्
बालेखीदुरामनाथो वटुरिह च गुरोः संस्मरन् त्रीयुताब्जि ॥
श्रीदुर्गाचरणे सदा भवतु मे भक्तिः पदाक्षं गता ॥

विषयः । कीरमुखेन मधुरागतं श्रीकृष्णं प्रति श्रीराधायाः सन्देशप्रेरणम् ॥

No. 68. कीर्तनचिन्तामणिः, By रघुनाथभट्टः । Substance, country-made paper, 3×5 inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent, 176 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Agartalā Vṛddhānagara. Paṇḍita Mineçvara Śārbabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीगौरविधुर्जयति ।
अथ कीर्तनचिन्तामणिलक्षणम् ।
श्रीवाल्मीकिपुराणे यथा ।
श्रीमद्रूपगोस्वामिपदारविन्दचिन्ताया ।
गीतचिन्तामणिं ग्रन्थः श्रीरघुनाथेन मिश्रितः ॥
चरितं यथा ।
निमन्त्रणाधिवासोद्दिभाषकानाञ्च गाथकाः ।
साम्प्रतिधिरागाथां यत् यत् कीर्तनलक्षणम् ॥ इत्यादि ।

End.

सर्व्वेन स्मरणमेव(?) गौराङ्गः सद्यो भवेत् ।
पार्श्वे तथारूपेण प्रतिजम्बसु सङ्गमम्(?) ॥

Colophon.

इति श्रीरामादभुतिपुराणे भरद्वाजं प्रति श्रीवाल्मीकिमुनिनां तदुद्धृतः संक्षेपः
श्रीरघुनाथभट्टगोस्वामिरचितः कीर्तनचिन्तामणिग्रन्थमिति रक्तशालपङ्क्तोक्तः
सम्पूर्णम् ॥ (?)

विषयः । कीर्तनछा लक्षणव्यादिकथनम् ॥

No. 69. कुमारिकाखण्डः स्कन्दपुराणीयः । Substance, country-made paper, 12×4½ inches. Folia, 182. Lines, 10 on a page. Extent, 7,025 ślokaś. Character, Bengālī. Date, Sk. 1724. Place of deposit, Calcutta. Īyāmapukur Visvakoṣa Office. Bābu Nagendra Nātha Basu. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

त्रैगुणेशाय नमः । मुनय ऊचुः ।
 दक्षिणार्णवतीरेषु यानि तीर्थानि पञ्च च ।
 तानि ब्रूहि विशालाक्ष वर्षयन्त्यति तानि च ॥
 सर्व्वतीर्थफलं येषु नारादाद्या वदन्ति च ।
 तेषां चरितमाज्ञात्वां त्रीतुमिच्छामहे वधम् ॥
 उग्रव्रता उवाच ।
 शृणुध्वमिदुतं पुण्यं तत्कथां कुमारनायस्य महाप्रभावम् ।
 द्वैपायनो यन्मम चाह पूर्वं चर्षास्त्रुरोमोद्गमचर्चितान् ।
 कुमारगीता गाथाश्च श्रूयतां मुनिसप्तमाः ।
 या सर्व्वदेवैर्मुनिभिश्च पूजिता ॥
 साध्वान्चारुस्तम्भतीर्थं यो निषेवेत मानवः ।
 नियतं तस्य वासः स्यान्मम लोके यथा मम ॥

End.

इति वो वर्णितः पुण्यो महीसागरसम्भवः ।
 शृणुन् संकीर्तयन्नेन सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ॥
 य इदं आवयेद्दिद्वान् महीमहात्मासम्भवम् ।
 सर्व्वपापविनिर्मुक्तो ब्रह्मलोकमवाप्नुयात् ॥
 गुप्तचेवस्य सकलं भ्रात्रात्मा आवयेद्यदि ।
 सर्व्वैश्वर्य्यमवाप्नोति ब्रह्मचर्या व्यपोहति ॥
 शुल्लेवमखिलं खण्डं ब्राह्मणाय निवेदयेत् ।
 यथाशक्त्या सुवर्णं च गौं भूमिं प्रयतः शूचिः ॥
 सक्तुष्टे ब्राह्मणे तुष्टो महेशो जायते भुवम् ।

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे कुमारिकाखण्डे गुप्तचेवमाज्ञात्मा । अत ऊर्ध्वं कपिश-
 खानोपाख्यानं यस्यायमाद्यस्तोत्रकः । शौनका उवाच ।
 स्मृतं माज्ञात्मास्तुलं गुप्तचेवस्य कृतं ।
 ख्यानस्य कपिलस्यापि माज्ञात्मां बभूवर्षसि ॥
 शृणुमस्तु ॥ श्रीसंवत् १८४२ ॥ शकाब्दा १७९४ ॥

विषयः। पञ्चतीर्थादिनिरूपणम् । दामप्रसंशादिकथनम् । युगाद्यादिनिरूपणम् । नारद-
प्रस्थानप्रतिष्ठादिः । महीप्रादुर्भावकथनम् । कुमारेशमाहात्म्यादिवर्णनम् । तारकविजयादि-
वर्णनम् । पञ्चलिङ्गीपाष्ठानादिः । भूस्थित्यादिनिरूपणम् । वर्केश्वरमाहात्म्यादिकथनम् ।
महाकालप्रादुर्भावकथनम् । युगव्यवस्थादिकथनम् । महाकालमाहात्म्यादिकथनम् । भवादित्य-
माहात्म्यादिकथनम् । दिव्यवर्णनादिकथनम् । अयादित्यमाहात्म्यादिकथनम् । महाविद्या-
साधनादिकथनम् । वर्मरोकोपाख्यानादिश्च ।

No. 70. कुलचूडामणिः। Substance, country-made paper, 12 × 2½ inches.
Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 504 śloka. Character, Bengali.
Date ? Place of deposit, Hālisahar Khāsvāṭi Mahādeva Bhattā-
chāryya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । भैरव उवाच ।

असंख्या विपुरा देवि असंख्याता च कालिका ।
वागीश्वरी तथासंख्या तथा तद्वत् कुलाकुला ॥
मातङ्गिनी तथा पूर्णा विमला च सुनायिका ।
विपुरैकजटा दुर्गा याचान्या कुलसुन्दरी ॥
वैष्णवं गाणपत्यञ्च महासौरभतं तथा ।
शैवं शङ्करजातञ्च तत्किञ्चित् भूतसम्भवम् ॥
चतुःषष्ठिञ्च तन्त्राणि मातङ्का मुक्तमणि च ।
महाभाया (सम्भवञ्च) योमिनौयामलसम्भवम् (?) ॥
(तद्वत्सदृक्कृत्वा) भैरवाष्टकमेव च ।
(वज्रेरुपाष्टकं ज्ञानं) आमलाष्टकमेव च ॥ (?)
तन्त्रज्ञानं वासुकिञ्च महासम्पन्नं तथा ।
महाशङ्खं महादेवं यातुलं वातुलोद्भवम् ॥
अथपेशं मोक्षनेत्रं विशुद्धेश्वरमेव च ।
रवमेतानि तन्त्राणि तथान्यदपि कोटिशः ॥
शुभा देवि न कुत्रापि यातानन्दासि भैरवि ।
तत् कथं वदस्व श्रोत्रि मयि जन्मादवर्जिनि ॥
देवुवाच ।

इत्थं देव परामन्द परमार्थाविशारद ।
ओमिनीमुक्तकालस्य उपार्थं कथ्यते मया ॥

End.

भूतशुद्धिं प्राप्तायामह वीजं षडङ्गं विधाय विलम्बने रतमन्त्रं विलिख्य
अदलोद्भवां युवतीं समानीय तस्या योनौ भगमालां सम्पूज्य तत्र यन्त्रं
संस्थाप्य ध्यायेत् ।

चलज्ज्वलेन्दुसंकाशां तदवधारणविधयाम् ।

चिन्तयेत् योषितां योनौ क्षीभयेत् परमेस्वरीम् ॥ •

इति ध्यात्वा गन्धादिभिरभ्यर्च्य पुनः शक्तये दद्यात् ।

किं पुनर्मानसं देवि नैलोक्यमपि मोक्षयेत् ।

प्रकारान्तरमाह । भूतशुद्धिं प्राप्तायामह विधाय युवतीमस्तके यन्त्रं
संस्थाप्य ध्यायेत् ।

रक्तवस्त्रां स्त्रियं ध्यात्वा त्वदीयमहसा ततः ।

तस्या शूर्द्धिं स्मरेद्दद्यां स्वतृणीयूषवर्षिणीम् ॥

विषयः । गुणनिरूपणम् । स्थानादनिरूपणम् । कुलदेवतापूजादनिरूपणम् । कुलाङ्ग-
नादनिरूपणम् । यन्त्रादिलेखनोपायकथनम् । कुलाचारादनिरूपणम् । समयाचाररहस्यादि-
निरूपणम् । मद्यपानादिविधिः । वेतालादिसिद्धिप्रकारः । कुलाचारसङ्केतनिरूपणम् । प्रयो-
गादिचेति ।

No. 71. कुलदीपिका । Substance, country-made paper, 15 × 7 inches.
Folia, 47. Lines, 10 on a page. Extent, 940 ślokaś. Character,
Nāgara. Date ? Place of deposit, Kāśīdhāma Vindhyaçvarī-
prasāda Dubo. Appearance, new. Verse, Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो मघेशाय । अथ कुलप्रदीपिका लिख्यते । ॐ परापराये नमः ।

नमामि प्रथमां देवीं आदिसुर्तिं सनातनीम् ।

चिन्मयीं परमानन्दां विज्ञानज्ञानरूपिणीम् ॥

विलोक्य कुलशास्त्रं सम्प्रदायत्रयं मम ।

कौलिकानां क्षितार्चाय क्रियते कुलदीपिका ।

अथ कृष्टिक्रमे शक्तिपञ्चमे शिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्यं कथ्यते शृणु साम्प्रतम् ॥

आदिमारायणः साक्षात् परं शम्भुः स एव हि ।

End.

आधारविद्याषट्कं पुनरभिहितं क्रमात् ।

ब्रह्मविद्या परा चैव रहस्ययोगिनी तथा ॥

शाश्वती तु दृष्टमेवा समयापरधीनि ।
 कुलपञ्चाचरी पञ्चदशाभ्यां मुनिरात्मिका (?) ॥
 कौलविद्या तथा प्रोक्ता गुप्यतमविमर्षिणी ।
 समानाख्यादिसङ्केता विद्वानुरागपूर्विका ॥
 वाग्धादिनी ततः पश्चात् प्रोक्ता नुनरमाङ्गरी ।
 षोडशौ सूक्तिविद्या च विमूर्तिः पुरस्तन्वरी ॥
 सप्तविंशतितत्त्वानां मौनकेतुकलात्मिका ।
 अश्वरामिदं दिव्यं षडप्यसृष्टिं क्रमात् ॥
 जज्ञे श्रीपादुकां पूज्यं चरचानां क्रमादुत ।

Colophon. इति श्रीकुलदीपिका समाप्ता ।

विषयः । दशमहाविद्यामन्त्रानुष्ठानादिनिर्णयः ।

No. 72. कुलपञ्जिका, By महेशः । Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 533. Lines, 11 on a page. Extent, 27,797 çlokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Kolágrám, District Dháká, Çrí Hariçandra Ghaṭaka. Appearance, new. Generally Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ कुलपञ्जिका लिख्यते ।

बालकानां चित्तार्थाय निर्दोषकुलपञ्जिका ।
 क्रियते श्रीमच्छेन कुलीनस्योपकारिका ॥
 षट्त्रिंशद्वन्द्वमास्तौख्य निर्दोषस्तत्र वक्ष्यते ।
 निर्दोष इति पदमिति द्वन्द्वग्रन्थविषयकः ॥
 द्वन्द्वशब्देनाथ मुनिवच्यते ।
 पुलिया खड्गद्वयैव बलवीऽथ प्रीतिरः ।
 आचारकलाया ख्यातः सुराद्वयमेव च ॥
 बाणोऽथ श्रेष्ठरश्मिः श्रीविद्याधरकलाया ।
 राते वक्त्रे समाख्याता निर्दोषकुलपूयकाः ॥

इत्यादि । यूयं द्वन्द्वं मेखं इति पर्यायः । तन्मेखलावच्छिन्नस्य यूयं निर्दोषरूपम् । तत्तद् यूयं प्रकरणभेदेन कथ्यते । इत्यादि ।

End. राजवत्सल कन्या वं कीर्तिनारायण प्रं तत्तुतराममौदनकुलधुंनयः खल

कन्या विं मुं रामसन्तोष प्रं वं धर्मनारायण प्रं तत्सुत रामगतिविद्याभूषणः
 वल्लभं चो मुं रामसन्तोषः प्रं तत्सुताः निमर्चाद् गोकुल वंशवदनाः ।

Colophon. (अतःपरं न लिखितं)

विषयः । बङ्गीयराष्ट्रीयकुलीनानां वंशावलीकीर्तनम् । तेषामार्जिचेय्यादिकीर्तनम् ।

No. 73. कुलसंहिता वा नवरात्रादि कुलसंहिता । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Extent, 768 çlokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, District Dháká, Vikramapura Májpáddá Bábu Rásavihári Ráya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

कालीतन्त्रं समाप्तोक्तं यामलं भूतकामरम् ।
 कुलिकातन्त्रराजस्य खेचरीसाधनं तथा ॥
 कालीतन्त्रं बीजतन्त्रं विविधं परया सुदा ।
 कथ्यतेऽतिप्रयत्नेन साधकानां चिन्ताय च ॥
 मन्दरस्य मन्त्रादेवं भगवन्तं मन्त्रेश्वरम् ।
 पत्रस्य भक्तिशुभ्रता प्रेमविरलमानसा ॥
 वचःश्रवणमासीना विपरीतरत्नातुरा ।
 त्री पार्श्वेत्युवाच ।
 केनोपायेन देवेश द्रुतं सिद्धिर्भवेद्भूषाम् ।
 तन्मे वद दयासिन्धो भक्तानुग्रहकारक ॥
 कौलाचारं विशेषेण श्रवादिसाधनं तथा ।
 वदस्व गिरिजानाथ यदि क्लेशोऽस्ति मत्प्रति ॥
 इति देव्या वचः कुला भगवान् शङ्करोऽब्रवीत् ।
 क्लीलभावोऽतिदुर्लभो योगिनामपि दुर्लभः ॥
 छद्मवारसश्चापि वारितासि मया प्रिये ।
 तथापि तव आपस्यं वारितुं नैवमीश्वरः ॥
 तवक्लेशेन भक्ता च प्रेम्णा च गिरिसकले ।
 दासोऽहमिति ते क्लान्तश्चातिदुर्निर्गलम् ॥
 वदामि जगतां मातः शृणु सावधिता प्रिये । इत्यादि ।

End. सुचरं नीलद्वयं सौन्दर्यप्रदायकम् ।
 नवरात्रिं भिदं देवि गोपनीयं जया प्रिये ।
 यथा जारो जनन्याय यथान्याय च सङ्गमः ।
 यथा जारो गोपनीयो भर्तुरि प्राणवत्तमे ॥
 तथेदं गोपनीयं च प्रकाशं जया पुनः ॥

Colophon. इति सञ्चारस्ये शिवपार्ष्णीसंवादे नवरात्रादिकुलसंज्ञिता समाप्ता ॥

विषयः । तत्र कौलार्चनरूपम् । अथ साधकलक्षणविरचयनम् । साधिकालक्षणविर-
 चयनम् । कौलानां पूजाक्रमविधानम् । तत्फलविरचयनम् । पञ्चतन्त्ररूपम् । मन्त्रादि-
 शोधनविधिः । वलिदानविधिः । पात्रपञ्चविधिः । अर्पणविधिः । तर्पणविधिः । कर्त्तु-
 वीरभावस्य प्राशस्त्यविरचयनम् । साधनविधिः । तन्त्रदेशादिरूपम् । कौलानां कर्मकाण्ड-
 विधानम् । कौलगुरुलक्षणविरचयनम् । कौलाचाराधिकारविरचयनम् । गुरुप्रशंसाविरचयनम् ।
 कौलरक्षकविरचयनम् ।

No. 74. कुलसाम्भवी । Substance, country-made paper, 18×4½ inches.
 Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent, 283 ślokaś. Character, Bengali.
 Date ? Place of deposit, Hālisahar Khāsvāṭī Mahādeva Bhaṭṭā-
 chāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीगुरुवे नमः ।

नमामि शक्तपुत्रं परं ब्रह्म च सर्वदा ।
 शब्दस्पर्शरूपरसगन्धस्पर्शविनिर्जितम् ॥
 साधकानां चिह्नानां एतद्देव तद्गुरु ।
 दृष्टिपालनसंसारं तत्कृते तृतीयायकम् ॥(?)
 प्रथमं सर्वलोकाणां सर्वराज्यसुखप्रदं ।
 प्राचीनावलम्बनं शिवाकारममयम् ॥
 कैलासमिच्छरासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
 इत्येकं उवा देवीं ब्रूहि ज्ञानं सचेकर ॥

End. अनुपमं निराकारं निरम्बः शब्दः कृत्वा ।
 अथ सर्वं निरुद्धं शब्दं शब्दोपि निरुद्धम् ।
 वेदान्तसारसंज्ञं कथाये निरुद्धमितम् ।
 •सिद्धिं सर्वलोकाणां ज्ञानं कथाये निरुद्धमितम् ॥

Colophon. इति योगनाथे समानचरसम्भारे कुलशास्त्रो समाप्ता ।

विषयः । आध्यात्मिकज्ञानसुश्रुतीर्षादिनिरूपणम् ।

No. 75. कृष्णकर्णाभ्युदयीका (सारङ्गरङ्गदा) By कृष्णदासः । Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 66. Lines, 11 on a page. Extent, 1,188 çlokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Vāñkurá Kuncokol Bábu Yogindranátha Siñha Deva. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीकृष्णाय नमः ।

यद्भावभावितधियोऽय वाचां सुश्रामि दुर्गमतमासुनिपुङ्गवानां । (?)

रासोत्सुङ्गं मदनमोहनमनुतं तं राधासमेधितरसोक्तितं नतोऽस्मि ॥

कृपासुधाचरिद् यस्य विश्वमाज्ञायन्त्यपि ।

निचलैव सदा भाति तं श्रीचैतन्यमात्रये ॥

वसन्तो कृष्णमाधुर्यंकेलिसौन्दर्यसम्पदम् ।

कैचिन्न भावजा सम्यग् श्रेया लोलाग्रकक्ष गौः ॥

मन्दोऽपि कश्चित् श्रीरूपपदाभोजमधूनादः ।

कृष्णकर्णाभ्युदय्यास्यां विदधोति यथासति ॥

End. शक्तुसे पयि मेऽन्वस्य स्रलत्पदगतेर्मुक्तः ।

सकृपायहिदनेन सप्तः सन्त्वस्रम्वनम् ॥

Colophon. श्रीरूपचरणजालि कृष्णदासेन निर्रिता ।

कृष्णकर्णाभ्युदयीका टीका सारङ्गरङ्गदा ॥

विषयः । कृष्णकर्णाभ्युदयनामकस्य कृतिप्रत्यस्य आख्यानम् ।

No. 76. कृष्णानामार्थप्रकाशः । Substance, country-made paper, 12×4½ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent, 468 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura Kṛṣṇaganja Çaçibhūṣa Gosvámí. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. नमः श्रीकृष्णनाथे ।

श्रीचैतन्यसुशोभीषां चरेद्व्योति वर्धका ।

मज्जयन्तो जगत् प्रेक्षि विजयन्तां महाप्रभवाः ॥

कृष्णचैतन्यमद्वैतं नित्यानन्दं सभक्तवत् ।

जना मनोमि तत्प्रीत्यै तन्नामार्थप्रकाशकम् ॥
 युगेषु धर्मपादानां नियमक्षेपु साधनम् ।
 कसौ तु हरिनामैव केवलं गतिरित्यपि ।
 नामिनाकोरभिन्नं तस्मादाधिक्यमित्यपि ।
 नाम्नां साधनरूपत्वं सर्वसाधनगौरवम् ॥
 देशकालादिपात्राणां नियमाभावे इत्यपि ।
 नरुजकसु गोविन्दसेवास्तुल्यमेव च ॥
 सर्वाथैसाधनविधिर्निन्दकानाञ्च दूषणम् ।
 क्षतार्थत्वं तत्पराणां व्यतिरेकेण गर्हणम् ॥

End. सचचामाकां पुण्यानां विराहत्या तु यत् फलम् ।
 एकाहत्या तु क्षणस्य नामैकं तत् प्रयच्छति ॥
 पद्मपुराणे ॥

तारकं रामनाम स्थात् क्षण्यनाम च पावकम् ।
 तारकाज्जायते मुक्तिः प्रेम भक्तिश्च पावकात् ॥
 युगलनामसाक्षात् ॥ भविष्योत्तरे नारदं प्रति भगवद्भजनम् ॥
 मन्नामलक्षणापेन यत्फलं लभते नरः ।
 तत्फलं समवाप्नोतिराधाक्षणेति कौर्मनात् ॥
 क्षण्येति क्षणरं नाम राधया सच यो वदेत् ।
 चाकृत इव तस्याहं वसामि हृदि नारद ॥ * ॥

Colophon. इति क्षण्यनामार्थप्रकाशः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीराधाक्षण्याय नमः ॥

दिवसः । युगेषु धर्मपादनियमयुगसाधनादिनिरूपणक्षेपेन हरिनामसाक्षात्तयादिनिरूपणम् ॥

No. 77. क्षण्यभक्तिप्रकाशः । Substance, country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent, 1,225 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1696. Place of deposit, Viṣṇupura District Bāṅkura. Babu Rāmapallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीक्षण्याय नमः ।

श्रीक्षण्यचरणाश्रीर्णे प्रथम्य परका मुदा ।
 धानापुराचवाक्येन तस्मै भक्तिः प्रकाशये ॥

अज्ञानमिरिधंसी परमार्थप्रकाशकः ।

हृदयभक्तिप्रकाशोऽसु प्रमोदाय सतां सदा ॥

अथ प्रारिचितव्यपसिमाग्निकारणं श्रीकृष्णमन्त्रारं मङ्गलमाचरति
श्रीभागवतपद्येन ।

श्रीमीचतेऽव यपुषे तदिहं दराथ

गुञ्जावतंसपरिपिच्छकसवसुषाय ।

वन्यसले कवलवेचनिशालवेचु-

लक्षत्रिये वदुपदे पद्मपाङ्गजाय ॥

तथैव प्रत्यप्रतिपाद्यं श्रीकृष्णभजनकथं मङ्गलमाचरति । श्रीविष्णुयामल-
संहितावचनेन द्वाभ्यां ।

इह अस्तु सकलपुत्रवार्थमर्थयमावाप्तान्दुपायमनुसरतां श्रीभगवद्भक्तिमेव
परमोपायत्वेन स्तुतः पुत्रवार्थत्वेन श्रीभागवते परमरक्ष्यं श्रीवेदव्यास उप-
निवबन्ध । अन्यनिरूपणम् भक्तिनिरूपणोपकरणमेवेत्याशयेन तत्परस्त्रीकानां
मदर्थप्रतिपादकानाञ्च नानापुराणोक्तस्त्रीकानां संश्लेषास्मिन् श्रीकृष्णभक्ति-
प्रकाशके ग्रन्थे प्रथममुद्देशजनः । तत्र प्रथमकाण्डे श्रीकृष्णभक्तिप्रशंसा ।
मदभक्तनिन्द्या । श्रीकृष्णभजनम् । सर्वकालिकनैयत्यं । अधिकारिनियमा-
भावः । भक्तिकारणम् । यतानि प्रकारानि । द्वितीयकाण्डे निष्काम-
भक्त्यंगरीयस्त्वम् । भक्त्यर्थं फलञ्च । गुणपादात्रयाद्यङ्गनिरूपणम् ।
कर्माद्यङ्गनिरूपणम् । साधनभक्तिनिरूपणं तत्राधिकारिनिरूपणञ्च । ज्ञाना-
विश्वभक्त्यादिषु प्राधान्यकथनम् । अवय्वनिरूपणम् । कौतूहलनिरू-
पणम् । नासापराधाः । यदन्ते तत्त्वमापणम् । स्मरणनिरूपणम् ।
यादृशेवानिरूपणम् । तथैवार्थनिरूपणम् । तथैव सेवापराधाः । तदन्ते
तत्त्वमापणम् । वन्दननिरूपणम् । दास्यनिरूपणम् । तथैव दासभेदाः ।
सख्यनिरूपणम् । तथैव सखिभेदाः । आत्मनिवेदननिरूपणमित्यादि । अष्टो-
द्देशक्रमे एकैकशः प्रकारवशात्परमार्थो भक्तिप्रवृत्त्यर्थं श्रीभगवद्भक्तिप्रशंसामात्रं ।
श्रीभागवते भगवदासा एव सर्वतः कृतार्था इत्युच्यते ।

मन्नामनुतिमात्रेण पुमान् भवति निर्मलः ।

तस्य तोर्यपदः किम्वा दासानामवशिष्यते ॥

पुमानिति सामान्यपदेन सर्वोपकारकम् ॥ इत्यादि ।

अर्थो हि द्विधा शब्दस्य पञ्चितैरपपद्यते ।

देश्यं तत्पदं कैश्चिद्देशः कश्चिन्मलभाक् ॥

End.

तत्र देवी । यथा यासुनाचार्यसौम्ये ।
 वपुरादयोऽपि केऽपि गुणदोषान् यथाविधि ।
 तदयं तत्र पादपद्मयोरसाद्यैव (?) मया स्मर्त्तितः ॥
 देवो यथा जातिविवेके ।
 चित्तां कुर्यात् नरगर्भविज्ञोतस्य यथा पशोः ।
 तथ्यप्यं चरौ देवैर्विरचेद्वररक्षणात् (?) ॥
 भक्तिरसाद्यतस्मिन् ।
 दुष्करत्वेन विरले हे सख्यात्मनिवेदने ।
 केषादिदेव धीराणां लभेत साधनार्थनाम् ।
 इति भक्तिरसाद्यतस्मिन् ।
 शान्तो... प्रवृत्तया भक्तमर्यादयान्विता ।
 वैधी भक्तिरियं केचित् मर्यादामार्गं उच्यते ॥

Colophon—

इति श्रीकृष्णभक्तिप्रकाशे द्वितीयकाण्डे साधनभक्तिर्नाम सप्तमप्रकरणं
 सम्युक्तम् ॥ चरैकम् ॥
 रसाङ्कवद्विन्दुमिश्रितशक्ते व्यलेखि कृतिना श्रीचरिरामेश ॥

विषयः । प्रथमकाण्डे—

कृष्णभक्तिप्रशंसा । कृष्णभजनं तद्भक्तानां निन्दा च । सार्वकालिकनैयत्यकथनं अधि-
 कारिनियमाभावः । भक्तिकारणनिरूपणम् ।

द्वितीयकाण्डे—

निष्कामभक्तोर्गौरीयस्तकथनम् । भक्तिसत्त्ववफलादिः । गुणपादाश्रयासङ्गनिरूपणम् । कर्मा-
 सङ्गनिरूपणम् । साधनभक्तिनिरूपणम् । साधनभक्त्याधिकारिनिरूपणम् । ज्ञानाविधभक्त्यादिवृ-
 त्त्याः प्राधान्यकथनम् । अवयवकीर्तनादिः । नामावराधादिनिरूपणम् । स्मरणपादवैवा-
 चनादिनिरूपणम् । सेवापराधवन्दनदास्यादिनिरूपणम् । दासभेदादिकथनम् । सख्यसचि-
 भेदादिनिरूपणम् । आत्मनिवेदनादिष्वेति विस्तरः ।

No. 78. कृष्णयामलतन्त्रम् । Substance, palm-leaf, 18×2½ inches.
 Folia, 73. Lines, 5 on a page. Extent, 1,460 ślokaś. Character,
 Bengali. Date, ? Place of deposit, Usthi, Mayamansiñha. Paṇḍita
 Navakiçora Bhaṭṭācārya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. भग्नः नौकृष्णाय ।

सदाशिव-महाविष्णु-विष्णु-ब्रह्म-शिवोदयः ।

यस्यैवांशकलास्तस्यै नमः कृष्णाय चेतवे ॥
 इत्येवं वादयन् नमस्काराः । ॐ नमो देव्यै सरस्वत्यै दश नमस्काराः ।
 एकदा मुनिभिः सार्धं व्यासः सत्यवतीपुत्रः ।
 पित्रासने वसन् श्रीमान् श्रीमद्भद्ररिकात्रमे ॥ इत्यादि ।

End. नवकमलदलाच्छं तत्र
 निजचरचररोजानन्दमगं प्रशान्तं ।
 सरसमधुरभाषा क्लेशनाशाय दीना
 निजपतिमनिदीनं प्राञ्च दीनानुरक्ता ॥

Colophon. इति कृष्णयामलमन्त्रातन्त्रे सुषुक्लुन्ददर्शने नारदसम्भाषणम् ॥ * ॥ समाप्त-
 चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । व्यासनारदप्रश्नः । शम्भुप्रश्नप्रश्नः । कृष्णरचस्ये शिवप्रश्नप्रश्नः । चाराधेश्वरनिर्णये
 प्रश्नविष्णुप्रश्नः । चाराधेश्वरनिर्णये विष्णुमहाविष्णुप्रश्नः । उन्नावनारोहणनिकृष्टप्रश्नः । विद्या-
 धरादिप्रत्यगमनम् । विद्याधरीं प्रति कृष्णस्य शपः । विद्याधरेण सप्त नारदनिर्याणम् ।
 कृष्णकिङ्करोत्पत्तिः । मदाक्षसीपाष्ठानादिः । अतध्वजपिङ्गपुरप्रवेशः । कालयवनभस्त्रादि-
 कथनम् ।

No. 79. केदारखण्डः (स्वन्दपुराणोद्यः) । Substance, country-made
 paper, 16 × 4½ inches. Folia, 118. Lines, 9 on a page. Extent, 4,115
 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Çyāma-
 pukur, Viçvakoṣa Office. Bábu Nagendrapátha Vasu. Appearance, fresh.
 Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

यस्याज्ञया जगत्सृष्टा विरिञ्चिः पालको हरिः ।
 संचर्ता कालचक्राख्यो नमस्तस्मै पिनाकिने ॥
 तीर्थानामुत्तमं तीर्थं चैवाद्यां चैवमुत्तमम् ।
 तत्रैव तैमिशारख्ये श्रीनकाशालपोधनाः ॥
 दीर्घसर्पं प्रकुर्वन्ति सचिषां समतेन च ।
 देवां सन्दर्शनौतुष्यादागतो हि महातपाः ॥
 व्यासश्चिष्यो महाप्रज्ञो ह्योमशो नाम नामतः ।
 तपामृतं ते ददम्यर्जुनयो दीर्घसचिषः ॥

उत्तमं युगपत् सर्वं सार्वभसाः ससुत्तुकाः ।

इत्याद्येपाद्यमसहत् सुनयो वीतकलपाः ।

तं पप्रक्षुर्मेवाभावाः शिवशक्तौ सुविस्तरम् ॥

सुनय जनुः ।

कथयस्य सहाप्रश्नं देवदेवस्य श्रुतिना ।

सहिर्मानं सहाभावा ध्यानार्थेनसमन्वितम् ॥ इत्यादि ।

End.

अपचोऽपि वरिष्ठाः स्तुः प्रसादात् पुष्करस्य च ।

तस्मात् सर्वप्रयत्नेन पूजनीयो हि शङ्करः ॥

वक्त्रमां जगन्नामने शिवे भक्तिः प्रजायते ।

शान्तिनां कृतमुदीनां जगज्जगन्नि शङ्करः ॥

किं मया वक्त्रोक्तेन स श्रेयो हि सदा अभिः ।

पूजनीयः सदा देवो बन्धनीयः सदा शिवः ॥

अवैवोदाहरन्तीममितिचासं पुरातनम् ।

किरातेन कृतं यच्च त्रतं परममनुतम् ॥

येनैव भावितं विश्वं जगदेतच्छरावरम् ॥

Colophon.

इति स्कन्दपुराणे केदारखण्डे शैवशास्त्रे शैतोपाख्यानं द्वाविंशतसोऽध्यायः ।

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । प्रथमाध्याये शिवनाममाहात्म्यादिकथनम् । १ । १ । ४ । ५ अध्याये दक्ष-
यज्ञादिवर्चनम् । १ । ७ अध्याये छिन्नमाहात्म्यादिकथनम् । ८ अध्याये शिवार्चनमाहात्म्यादि
कथनम् । शिवस्य छिन्नकपले कारयनिकपवत् । ९ अध्याये चक्षाचक्षप्रसङ्गकथनम् । १० अध्याये
शिवस्य जगत्कर्तृत्वादिकथनम् । ११ अध्याये गथाधिपपूजादिनिकपवत् । १२ अध्याये बन्धनार्थं
तन्त्रादिकथनम् । १३ अध्याये देवासुरयुद्धादिवर्चनम् । १४ अध्याये शक्तविजयादिवर्चनम् ।
१५ अध्याये कर्मप्रशंसादिः । कर्मफलानिकपवत् । १६ अध्याये दक्षीचेष्टपाख्यानम् ।
१७ अध्याये हवासुरवधादिकथनम् । १८ । १९ अध्याये वक्षुपाख्यानादिः । २० अध्याये
पार्वत्युत्पत्त्यादिवर्चनम् । २१ अध्याये पार्वत्यास्तपस उद्योगादिवर्चनम् । २२ अध्याये पार्वत्याः
शिवसेवादिवर्चनम् । २३ । २४ । २५ अध्याये शक्तोर्विवाहादिवर्चनम् । २६ । २७ । २८ ।
२९ अध्याये तारकयुद्धादिवर्चनम् । ३० अध्याये तारकासुरवधादिवर्चनमेति ॥

No. 80. केरलशास्त्रोक्तसूत्रम्, (सटीकम्) । Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 40. Lines, 7 on a page. Extent, 245 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihati, Paṇḍita Candrakānta Tarkaratna. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Incorrect.

Beginning.

बौद्धा ।

सिद्धात्मनोपनिषद् शुद्धात् परमेष्ठिनः ।
श्रीपादं मयः किञ्चित् वीषाधरमुपास्यते ॥
फलानि लक्षदशाप्रकरणे विदुष्यते ।
वयं पाराशरी' चोरासमुत्पत्य ययामति ॥

अथ टीका,—

सिद्धात्मेति किञ्चित् मयःस्वरूपं तेजः सरस्वतीति यावत् तस्यापि विशिष्ट-
त्वात् उपास्यते भजामः । इत्यादि ॥

End.

धर्मकक्षाधिनेतारवन्द्योपाधयसंस्थितौ ।
राजयोगाविति प्रोक्तं विख्यातो विजयी भवेत् ॥ (?)
प्रतिज्ञान् समानीष्य पूर्वोद्दिष्टान् विबोधनः ।
तत्तदुपपन्नकथाभि क्रमेणैव विदुष्यते ॥

Colophon.

इति निकषाराधलीकृतकेरलशास्त्रोक्तसूत्रं समाप्तम् ॥
बौद्धा । अथ टीका,—

यथासमाप्तिक्रमेण मेवादीनां फलानि मन्वादिस्तौकैवच्यन्ते प्रतिज्ञान्
समानीष्य इत्यादि । इति केरलशास्त्रोक्तसूत्रव्याख्या समाप्ता ॥

विषयः । पाराशरीमतानुसारेण लक्षदशाप्रकरणनिरूपणमुक्तेन राजयोगादिनिरूपणम् ॥

No. 81. केरलिः । Substance, country-made paper, 16×1 inches. Folia, 40. Lines, 4 on a page. Extent, 526 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1732. Place of deposit, Pañcasār, District Dháká, Paṇḍita Mahendracandra Kāvyaśīrtha. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

ज्ञानदीपकमादाय वर्तनीकृत्य चत्वारिः ।

क्षरक्षेपेन संयुक्तिं वज्रिज्ञानोत्तराधरैः ॥

अ ए क च ङ त प य शा वर्गाः । उक्ताः शुभाशुभाक्षराः । एभिश्च
जगत् सर्वं ज्ञातुमक्षरैरेति । अ ए क च ङ त प य शाः प्रथमवर्गाः ।
आ ऐ ओ ऋ ऌ ड ण र द्या द्वितीयवर्गाः । इ खो ग ज ङ ढ व झ साः
तृतीयवर्गाः । ई औ ष भ्र ङ ष भ व चाक्षतुर्थवर्गाः । एभि रेवं + +
क्षरैर्द्विधापनं । इदानीं स्वरभेदा भाष्यन्ते । इत्यादि ।

End. प्रथमेन द्वितीयम् द्वितीयेन तृतीयकम् ।

उभये पक्षे सङ्ग्राह्यमयथा तृतीयमक्षरम् ॥

एते केरलिना मुद्रा चानिबिभारद्वैः (?) ॥

Colophon. इति श्रीचारादिज्ञानागमकेरलिः समाप्ता । शकम्बदाः १७२९ ।

विषयः । प्रज्ञकर्तुः प्रज्ञाक्षरविशेषपर्यालोचनेन तत्तत्प्रज्ञोत्तरकथनप्रकारः ॥

No. 82. कोटीनिर्ययः, By गोपालन्यायपञ्चाननः । Substance, country-made paper, 16×3½ inches. Folia, 113. Lines, 5 on a page. Extent, 1,712 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1792. Place of deposit, Aṇḍijyā, Mayamansiñha, Bābu Anandakiṇora Rāya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः श्रीकृष्णाय नमः ।

श्रीकृष्णचर्चाभोजनकरन्दमधुम्रतः ।

न्यायपञ्चाननो विद्वान् कुर्वते कोटीनिर्ययम् ।

आदित्यादिपक्षाः सर्वे नक्षत्राणि च राशयः ।

हीरेमायुः प्रकुर्वन्तु यक्षेयं अक्षपयिका । इत्यादि ।

End. ५ रा ह मासः ४ । १० दिने चण्डप्रसादमनुक्तं श्रीलामं रोषधुवचम् ।

Colophon. इति श्रीगोपालन्यायपञ्चाननविरचितायां(?) कोटीनिर्ययो नाम चतुर्थोऽध्यायः । शक १७८९ ॥

विषयः । कोटीकरचर्चानुपायनिरूपणम् ।

-No. 83. कोठीसारवली, By रामगोविन्दः . Substance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 65. Lines, 8 on a page. Extent, 1,744 ślokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Çáktá, via-Keránigāñja, District Dháká, Pañḍita Trilocana Tarkālañkára. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. .

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

गुणस्य ज्ञानदातारं देवीं स्नेहां तथैव च ।
 नवपञ्चानुगां बाबीं नमामि शिरसा मुनि ॥
 सुरान् नमस्कृत्य विष्णोश्च शास्त्रं
 ज्योतिः सदा कोविदरत्ननीया ।
 श्रीरामगोविन्दद्विजेन कोठी-
 सारावली चाद्य वितन्यते वै ॥
 न लब्धं वर्षबोधाय पाठार्थं बालकस्य च ।
 ज्योतिःशास्त्रोद्भूतः सारः संक्षेपेण मयोच्यते ॥
 आदौ लग्ननिर्णयः ।
 रामोऽगवेदे (१ । ४० ।) अलक्षित्वा भिवे- (४ । १०)
 बाँषो रसैः (५ । १) पञ्चमसागरैश्च (५ । ४०) ।
 बाणः कुवेदे (५ । ४१) विषयोऽह्ययुग्मैः
 (५ । १८ ।) क्रमोत्क्रमान्तेषु लुप्तादिमानम् ॥
 लग्नं दृष्टपक्षं द्विजं तत्संख्यं क्रमतः पक्षम् ।
 विपक्षश्च रवेर्भाग्यमेवं कल्पनसंस्थम् ॥
 चतुर्दिग्दशीतिषु प्रतक्षैव पुनः प्रतयम् ।
 अशीतिषु चतुर्दिग्दशीतिषु बुद्धिं बुद्धिं समादिशेत् ॥
 नावचादौ दिवाचानिर्वाचादौ वर्जते दिवा ।
 इति मन्त्रादिनिर्णयः ॥ इत्यादि ।

End.

चानिर्दुःखं सचत्कृतो जननाय च आयते ।
 मरुतं घातपादादि तद्दिने जायते भुवम् ॥
 तस्मिन् दिने च यो रोगो जायते पुत्रपत्न्य च ।
 असाध्यः स भवेन्नोक्तो मृत्युश्चेति दिवाचकः ॥

Colophon.

इति कोठीसारवलीमुदितादिदृशानयनं समाप्तम् ॥

विवक्षः । अथ प्रथमं सप्रतिषेधः । गृहादिनिरूपणम् । लोभनसंज्ञाकथनम् । दीप-
स्थितिनिरूपणम् । मेघादीनां वर्षकथनम् । यामार्जकथनम् । दण्डाधिपकथनम् । राशि-
देवतास्वरूपकथनम् । राशीनां मूरसौम्यादिविवेकः । मेघादीनां विशेषसंज्ञाः । पञ्चाशानुष-
नीचलकथनम् । भूस्थानिकोपकथनम् । अक्षद्वयमसिबरेक्षाकथनम् । सौम्यरेक्षाकथनम् ।
शेषाधिपति कथनम् । शीराकथनम् । नवांशप्रदिनिकपथम् । पताकाचरितकथनम् । जात-
कारिणकथनम् । जातपुत्रपञ्चकथनम् । तुङ्गादिफलकथनम् । नर्पुसकज्ञानकथनम् । तन्त्र्या-
ज्ञानकथनम् । आरजज्ञानकथनम् । सञ्चमरणयोगकथनम् । वैधव्यलक्षणकथनम् । अथ
रथादिपञ्चाषां दृष्टिकथनम् । पञ्चाषां बद्धभावविवेचनम् । पञ्चाषां द्वादशभावविवेचनम् ।
अथ केन्द्रकथनम् । पञ्चाषां नैसर्गिकमिबलकथनम् । पञ्चाषां नैसर्गिकशत्रुलकथनम् । तत्काल-
मिबलकथनम् । पञ्चाषां दिग्बलकथनम् । पञ्चाषां बलावल्लिखकपथम् । बद्धवर्गकथनम् ।
शेषफलकथनम् । शीराफलकथनम् । रेक्षाकथनम् । नवांशफलकथनम् । द्वादशांशादि-
फलकथनम् । नक्षत्राणां देवादिव्यकथनम् । अथ राशिफलकथनम् । अक्षमासफलकथनम् ।
वारफलकथनम् । तिथिनक्षत्रकरणफलकथनम् । तनुधनादिद्वादशस्थानगतपञ्चावस्थानफल-
कथनम् । पञ्चाशामष्टवर्गफलकथनम् । अथ अपत्यविवेककथनम् । नाक्षत्रिकदशाधिकपथम् ।
अक्षद्वैशाफलकथनम् । वसुदशानिरूपणम् । मास-दिन-अथदशानिरूपणम् । योगिनीदश-
कथनम् । अष्टमस्थाने पञ्चस्थित्या सरणं ज्ञातव्यमितिकथनम् । अथ आयुर्दायकथनम् । पञ्च-
खरकथनम् । वर्षदशादिफलकथनम् । दशान्दशादिनिरूपणम् ।

No. 84. कौतुककरनाकरः । Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 502 çlokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Tripurá, Mahárája's Library. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो महादेवाय ।

भूतैराकृतवक्त्रासुरसि करचरितं कुम्भैर्नीमानताड्यै
दमैर्द्वैरा रसज्ञां जघनमुच्यतया प्रखललम्बीं बदकीम् ।
पञ्चेतां दक्षपत्नीमिति सुरधरिता जल्पिते सोपञ्चासं
तां वीर्यै खेरवक्त्रः सपदि नतशिराः पातु वः पञ्चवक्त्रः ।
इत्यादि ।

End.

अथ एव तत्सम्पन्नजानाति इति सरोचं सञ्जोत्थाय तथाविधावक्त्र एव
राजपत्निषौ प्रक्षिप्तः ।

Colophon. इत्येतावदस्मि कौतुककरमाकरयः । नीचरिः । श्रीरामभट्टरत्नरत्नः साचरनिदं
पुस्तकम् ॥ १

विषयः । भूलुया-रतिप्रसिद्धराजधानीवासकयस्य गन्धर्वमायिकपुत्रस्य सत्यमायिक-
नाम्नः स्नापतेः कवितार्किकापरनामधेयेन पुरोधसा विरचितः प्रहसनश्लोकः ॥

No. 85. कौलावलीनिर्णयः, By ज्ञानानन्दपरमहंसः । Substance, country
made paper, 19×5 inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent,
1,277 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mājṣāḍā,
District Dhākā, Babu Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verse.
Incorrect.

Beginning. श्रीगुरवे नमः ।

नमः श्रीगुरुपादपद्मयुगलं सिद्धैः सदा सेवितं
शाक्तानां परिभावमोजजनकं कौलावलीनिर्णयम् ।
वन्द्येष्टं कुलवर्द्धनं सुकृतिभिः सेव्यं सदा कौलिकैः
भगवैरेव मनोहरैः + + + + प्रसादास्तयम् ॥
प्रातस्त्याय त्रिरसि सप्तसदलपङ्कजे ।
मन्त्रादित्यकिञ्चिन्मे विधोर्मन्त्रसंयुते ।
ध्यायन्निजगुह्यं धीरो रज्जताचलसन्निभम् ।
श्रीरामनसमासीनं शृङ्गाभरणभूषितम् ।
शृङ्गमास्थान्तरधरं वरदाभयपाणिकम् ।
बामोदशक्तिचिन्तं काव्येनावस्योक्तिम् ।
प्रियायाः सत्यचक्षुर्धृतपादकलेवरम् ।
बामेनोत्पलधारिण्यः शृङ्गाभरणभूषितम् ।
ज्ञानानन्दसमायुक्तं स्मरेत् तन्नामपूर्वकम् ।
मानसैरपचारैश्च सम्पूज्य कल्पयेत् सुधीः ।
गन्धं भूय्यात्तत्कं दद्यात्कौलावलीं ततः परम् ।
शूर्पं वाय्यात्तत्कं दद्यात् तेजसा दीपमेव च ।
नैवेद्यमन्त्रार्थं दद्यात् दद्याच्च मुकुटं तथा । °
चामरं पादुके चर्चं तथास्त्राङ्गभूषणम् ।
तन्मनुजविधानेन सम्पूज्य वाय्मवं तथा ।

यथाशक्ति जपं कृत्वा समर्प्यैव स्तुतिं पठेत् ॥

इत्यादि ।

End.

अथ कामकुला शक्तिः साधको रत्नसन्दिरे ।

रत्नकुलहारसंयुक्तो रत्नमन्त्रागुलेपनः ॥

रत्ननेत्रो रत्ननेत्रो रत्नकामकलादकः ।

रत्नपुष्पैश्च विविधैर्नैवेद्यै रत्नसन्निभैः ॥

नानोपचारबलिभिः कुङ्कुमादिविलेपनैः ।

शुद्धादिमन्त्ररन्ध्रात् सुहृत् + परमरूपिणीम् ॥

बन्धूककुसुमाकारकाञ्चीभूषितभूषणम् ।

रत्नकोदण्डपुष्पेषु वरदाभययुक्तराम् ।

उदीप्तकान्तिसिन्दूरभूषितां नयनोन्मेषाम् ॥

Colophon.

इति ज्ञानानन्दपरमहंसविरचिते कौलावल्लोकीर्णये दशमोऽध्यायः ॥

विषयः । अथ कौलिकानां प्रातःकृत्यनिरूपणम् । कुलमुषसंख्यादिकथनम् । कुलदृष्ट-
संख्यादिकथनम् । प्रातःकृत्याकरणे दोषकथनम् । कामविधिः । सन्याविधिः । तर्पणविधिः ।
षट्कर्मानिरूपणम् । तत्र कर्मभेदे वस्त्रभेदकथनम् । पूजास्थाननिरूपणम् । द्वारादिप्रवेशपूजा-
विधिः । कुर्मचक्रनिरूपणम् । अर्घ्यस्थापनविधिः । आसनविधिः । पूजाद्रव्यादनिरूपणम् ।
द्रव्यस्थापनस्थानादिकथनम् । फलपुष्पपत्रदानविधिः । पुष्पविवेचनम् । शक्तियुक्तेन पूजा कार्थ्येति
कथनम् । चक्रमध्ये स्त्रीपुरुषयोः पवेशनादिव्यवस्था । पूजादौ विजयादिलोकारविधिः ।
विजयादिशोधनविधिः । तत्र अनुपानविधिः । भूतशुद्ध्यादिचक्रमकथनम् । अन्तर्यजनविधिः ।
तत्र दशपुष्पकथनम् । अथ वाङ्मपूजःविधिः । तत्र यन्त्रद्रव्यनिरूपणम् । यन्त्रपुष्पनिर्णयः ।
पञ्चमकारविधिः । पञ्चद्रव्यशुद्धिकथनम् । अर्घ्यपात्रादिविधिः । षोडशोपचारविधिः । शक्ति-
विषये धूपनिरूपणम् । दशाङ्गषोडशाङ्गधूपादिविधिः । कुण्डस्थापिच्छादिविधिः । षोडशव-
निरूपणम् । अथ निविधपानसंस्कारकथनम् । अन्नपूर्णाभ्यानादिकथनम् । अन्नपूर्णाभ्यामादि-
कथनम् । कौलिकसंस्कारादिकथनम् । पानविधिः । सुरादिवैभ्यामादिकथनम् । चक्रमध्ये
वस्त्रावर्णकथनम् । ततः शान्तिस्तोत्रम् । मिलाकादिविधिः । आत्मसमर्पणविधिः । पञ्चैकत्व-
निरूपणम् । तत्र शक्तिशोधनादिविधिः । स्थानविषये पूजायां फलाधिप्यकथनम् । वामाचार-
भावेन पूजनीयदेवताकथनम् । पूजादृष्टकथनम् । शिवावलिप्रकारकथनम् । कुलवारोद-
निरूपणम् । नवकन्यानिरूपणम् । कुलादृष्टकथनम् । मङ्गलादृष्टकथनम् । शक्तिपूजाप्रकारः ।
अष्टयोगिसंस्कारादिकथनम् । गुरोरग्रतो निषिद्धकर्माकथनम् । गुह्यशिक्षाविधिनिषिद्धकर्माकथ-
नम् । शक्तिप्रशंसाकथनम् । अथ भावनिरूपणम् । अथ कामकलाध्यानादिकथनम् । वीरभाष-

कथनम् । तत्र चित्तासाधनादिविधिः । बलिदानविधिः । बीरसाधनविधिः । श्वसाधन-
विधिः । श्वलक्षणादिकथनम् । पञ्चमुष्ठीसाधनविधिः । अथ पञ्चपुरचरणविधिः । अथ
शरणास्तीनपूजायाः कर्तव्यताकथनम् । तत्र कुमारीपूजनादिविधिः । सुमुखीचारविधिः ।
शृगालादिदर्शने नमस्कारविधिः । तन्मन्त्रादिकथनम् । वज्रपुण्यादिपञ्चविधिः । काम्यपूजा-
विधिः । रत्नपूजाविधिः । निपुरावीरसाधनविधिश्चेति ॥

No. 86. क्रमदीपिकावृत्तिः । Substance, country-made paper, Folia, 45. Lines, 6 on a page. Extent, 1,215 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1691. Place of deposit, Kāñḥālpáḍā, Post office, Naiḥāṭī, Paṇḍita Rāma-tārāṇa Thākura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नमोऽस्तु गुरवे तस्मै केशवाय मङ्गलान् ।

यस्यावतारः सर्वेषामपवर्गाप्रसाधनम् ॥

तत्र तावत् प्रथमतः प्रारिखितस्याविज्ञेन परिसमाप्तार्थमिष्टलाभाय अन्यकार-
णभीष्टदेवतास्मरणाद्वक्तव्यमाशौर्वादिस्तुष्टिं मङ्गलमारब्धुं सम्मन्त्रादिकं सूचयति
प्रथमस्तोत्रेण तस्य प्रयोजनं निःशेषदुःखनिवृत्तिः । इत्यादि ।

End.

जगत्सृष्ट्यादिशक्तिमत् निरतिशयप्रकाशनन्दचिद्रूपं परं ज्योतिः सत्
प्रकृतिं विधत्ते स्वेष्टास्तीक्ष्णतविराट्कृपाधिष्ठानतया तिष्ठति । कृष्णं नौमि
प्रकीर्तयन् (?) करोमि स्तुतेत्यादिसङ्कोचद्वारेण तन्मय एव भवामि ॥

Colophon.

इति क्रमदीपिकावृत्तावहमः पटलः ॥ * ॥ शकाब्दा १९८९ ॥

विषयः । क्रमदीपिकायावैष्णवतन्त्रस्य व्याख्यानम् ॥

No. 87. क्षेत्रतीर्थवर्णनम्, (खान्दपुराणकाशीखण्डोद्यम्) । Substance, coun-
try-made paper, 14×3 inches. Folia, 19. Lines, 6 on a page. Extent,
342 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaḥḍal,
District Mayamansinha, Paṇḍita Kálicandra Bhaṭṭácáryya. Appear-
ance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ विश्वेश्वराय नमः । अनस्य उवाच ।

इतत् भविष्यं कुलाच्च यासस्य शिवनन्दन ।

आश्चर्यभाजनं ज्ञातस्तीर्थाणि कथयामुता ॥

धामन्दकानने यानि यत्र सन्नि पङ्कानन ।
नानि लिङ्गस्वरूपाणि समाचक्ष्य समागतः ॥ इत्यादि ।

End. इति नन्दिवचः श्रुत्वा देवो देवीसमायुतः ।
दिक् रथं समावृज्य निर्जगाम त्रिपिष्टपात् ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे काशीखण्डे सेवतीर्थवर्णनं नाम सप्तमवतितमोऽध्यायः ॥

विषयः । काशीस्थिततीर्थनियमनिरूपणसुखेन तत्तत्तीर्थानां माहात्म्यादिकथनम् ॥

No. 88. गयापद्धतिः, By रघुनाथभट्टः । Substance, country-made paper.
Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 440 śloka.s. Character, Nāgara.
Date, Sam. 1886. Place of deposit, Gobardhansarāi, Benares, Paṇḍita
Vindhyachandraprasāda Dube. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।
अथ गयापद्धतिलिख्यते ।
महाधरं प्रणम्याथ विष्ण्वाद्याः परदेवताः ।
रघुनाथो गयाकृत्यं याचारभादि भाषते ॥
अथ याचाप्रभृतिसकलमयाकृत्यप्रयोगः । इत्यादि ।

End. माछोपन्यासनासारो(?) रघुनाथिक निर्मितः ।
परामुद्देशसम्बोद्धप्रयोगक्रमसंघट्टः ॥
प्रीयतां पितरक्षेन देव्यादिमहाधरः ।
सकलव्यस्य प्रसादं लैर्यैः कश्चिदिह मे भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीमन्-माधवात्मजभट्टरघुनाथकृता गयापद्धतिलिख्यः सम्पूर्णा । महा-
धरार्पणमस्तु संवत् १८८६ मार्गशीर्षक द्वादशरवौ मन्वसमाप्तिः ॥ शुभं
भट्ट याचार्यैश्च लिखितं स्थायं परार्थम् ।

विषयः । गयातीर्थं याचारभमारम्भं तत्र कर्मव्यस्य पिण्डदानादिकस्य प्रयोगकथनम् ।

No. 89. गयाप्रकाशः । Substance, country-made paper, 10x5
inches. Folia, 21. Lines, 12 on a page. Extent, 315 śloka.s. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṇṭhālpáḍá, Post office, Naiháṭī. Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. अस्म्यप्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ॥

गयायां पिण्डप्रदानेन वनाद्रिमौचे ?

मोक्षायितो तीर्थबलप्रभावाद्बोधिचक्रं मरकतं गतो मो ॥

पितृन् पितामहाश्चैव तथैव प्रपितामहान् ।

प्रीत्ययामौति यतोयं जया दत्तमरिन्दम ।

तेनास्मद्व्युगपद्व्युगो जातो बाब्येन सप्तम ॥ इत्यादि ।

End. आरं ईश्वरीकुण्डे चकाराद्रुक्मिणीकुण्डे च आरकर्तुः सिद्धो भवतीत्यर्थः ।
मौरी चेति तत्र मन्त्रेश्वरकुण्डे मतस्त्रिंशत्तः पूजनात् सम्बन्धीभाष्यं प्रापितो
भवतीत्यर्थः ॥

Colophon. इति गयाप्रकाशः समाप्तः ॥

विषयः । गयासाहाय्यादिनिरूपणमुत्तेन तत्तीर्थकर्मव्यवहारादिचयनिरूपणम् ।

No. 90. गीतगोविन्दटीका, (सर्वज्ञसुन्दरी) । Substance, country-made paper, 15 × 2½ inches. Folia, 65. Lines, 6 on a page. Extent, 1,500 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk., 1650. Place of deposit, Kāṇṭhālpáḍá viś Naiháṭī, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य जगतामीशं लक्ष्मणरूपं सनातनम् ।

जियते गीतगोविन्दटीका सर्वज्ञसुन्दरी ॥

मेघमैन्दुरसम्बरं वनशुभ्रः श्यामासमासुद्रमैर्नक्तं भीरुरयमित्यादि । इत्यादि ।

End. किञ्चिन्तः सानन्दा बानन्देन सप्त वर्णमात्राः । किं तदित्याह गान्धर्वकलाह
यत् क्रोशस्व अस्ति यद्वैश्यावमनुष्यान् यत् शङ्खवे, विवेकतत्त्वम् । यत् काव्येषु
श्रीसायितम् । किञ्चिन्तस्य लक्ष्येकतानात्मनः । लक्ष्यसाधो एकतानचेति
लक्ष्येकतानम् । तदेव आत्मा यस्य एकतानोऽनन्यदृष्टिः ॥

Colophon. इति गीतगोविन्दे महाकाव्ये साध्वीनभारतकाव्येने सुप्रतीतपीताम्नरो नाम
द्वादशः सर्गः समाप्तोऽयं ग्रन्थः । शकाब्दा १६५० ।

च-वाच-ऋतु चन्द्रे च शक्ते परिमिते मया ।
 लिखिता जयदेवस्य टीप्पनीयं प्रथमतः ॥
 प्रथम्य भारती देवी श्रीनारायणशर्मा ।
 लिखिता शब्दशास्त्रस्य सम्प्रज्ञा शोधिता सुरैः ॥
 श्रीमधवाय नमः ।

विषयः । गीतगोविन्दनामकस्य कृष्णलीलाविषयकस्य काव्यस्य व्याख्या ।

No. 91. गीतगोविन्दप्रबोधः, By रमाकान्तः । Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 57. Lines, 6 on a page. Extent, 1,617 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dháká, Paṇḍita Candrakānta Nyáyālañkāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो मधेशाय ।
 गोपिकासकविषासु राधिका-
 भूविभङ्गपरिकल्पिताकारः ।
 नयनीरधरजिलरोत्तरः
 श्यामलो जयति नन्दनन्दनः ॥
 प्रथम्य मान्यान् वक्तुमानपूर्व-
 मन्यानुपपत्त्याय लताञ्जलीकम् ।
 श्रीगीतगोविन्दप्रबोधकुञ्जी-
 देवी रमाकान्त इमच्छकार ॥
 अनेकशः पूर्वविचक्षणायां
 विलासिताः सन्ति यदस्य टीकाः ।
 तथापि संक्षेपविशेषहेतो-
 र्मेव असः सङ्क्षिप्यं न वाच्याः ॥
 इह कलुः नानाविधवृत्तजनमयसकल-निखिलविभ्रममलक्ष्मणमस्कारकाश-
 खतुम्भीकाकवनचन्द्रेण तमेव प्रथमं प्रतिपादयन्नाह मेधैरिति । यद्युनाभं-
 स्त्रीरे राधासाधवयोः रचःकेलयो जयन्ति । रचसि निर्वर्जने सुरते रति-
 तिर्यगे वा केलयो रचःकेलयः । तथाच रचः सुरतगुणयोरिति रमसः ।
 रचो गुणं यथा स्नात् रतिः क्रियाविशेषश्च वा । इत्यादि ।

End. श्रीभोजदेवप्रभवस्य श्रीभोजदेवनामास्य पिता तस्यात् प्रभवस्य जातस्य ।

Colophon. इति श्रीगीतगोविन्दप्रबोधे द्वादशसर्गाख्या समाप्ता ।

यदत्र पूर्वपूर्वांसां टिप्पणीनां विरोधिता ।

छपया मयि तत्सर्वं सम्यक् सदसद्भिः ॥

समीक्षितरन्यटीकानां संक्षेप एव केवलम् ।

विशेषो यदि चाव्योक्तिस्तदा चिन्त्यो मनोविभिः ॥

कृतिनः सदसद्भिर्वेचका

भवतास्यां छपया कृतो मम ।

ख्यतये पथि पिच्छिके मुक्तः

खल्लतो दण्ड इवावलम्बनम् ॥

यो जातौ वसुधासनगुरोर्गोविन्दपादाम्बुज (?)

द्वन्द्वध्यानकराजिराजितद्भुदः श्रीरामभद्रात् सुतः ।

तेनैवाग्रमुदे मुदेयमुदिता टीका तरीव प्रियः

प्रायः केलिकलाकलानिधिलसत्काव्यान्ध्रिपारप्रबोः ॥

न तोख + + + द्विजराज प्राक्ते

देवीप्रबोधोद्यतिषो नवम्यां ।

श्रीगीतगोविन्दकविलटीका-

मिमां रमाकान्तकृतौ लिखेत् ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । जयदेवकृतस्य गीतगोविन्दनामकस्य छण्डीलावर्धनात्मकस्य काव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 92. गीतासारः । Substance, country-made paper, 13½ x 3½ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 110 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālikaccha, Parganā Sarail, District Tripurā, .Paṇḍita Kālicandra Nyāyapañcānana. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः कृष्णाय । अथ गीतासारः । अर्जुन उवाच ।

ॐकारस्य च साक्षात् रूपं स्थानं स्वरं तथा ।

तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि ब्रूहि मे परमेश्वर ॥

श्रीभगवानुवाच ।

शानु धारं महाबाहो यन्मे त्वं परिब्रूषसि ॥ इत्यादि ।

End. नमस्मि दशनात् सर्वे गीता यद्यद्बुद्धि स्थिता ।

यद्य तत्र प्रीतो भक्त्या स गच्छेत् परमं पदम् ॥ (?)

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसंवादे गीतासारः समाप्तः ॥

विषयः । श्रीकृष्णार्जुनसंवादखलेन श्रीकारस्य भाषास्वरूपस्थानादिरूपणम् ॥

No. 93. गुणप्रकाशः By वर्द्धमानोपाध्यायः । Substance, country-made paper, 15½ × 2½ inches. Folia, 79. Lines, 5 on a page. Extent, 2,123 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhánuká, Post Office, Pálaní, District Pharidpur, Paṇḍita Haramohana Tarkacūḍmaṇi. Appearance, tolerable. Prose. Generally Correct.

Beginning. श्री नमः शिवाय ।

एकत्र सन्निपतितसितकण्ठविष्णु-

मन्यत्र चन्द्रकिरणचित्तशुद्धिभावं ।

सन्ध्याजलास्त्रलिप्तमङ्गरिपोर्नमामि

हस्तप्रविष्टमिव पुष्पतमं प्रयागम् ॥

नतिवस्तुतेरपि प्रारिखितविप्लविषातकलात् तामादौ कृतां निबध्नाति तुष्टे-
रिति । तुष्टिरनुरक्तिरतुष्टिर्द्वेषः तदुभयमपि बन्धनौघमोचनौघयोरीश्वर-
विषयकमेव ।

परात्परतरं यान्ति नारायणपरायणाः ।

न ते तत्र गमिष्यन्ति यद्विशन्ति मर्जेच्छरम् ॥ इति श्रुतेः ।

यद्वा मोचनेच्छाबन्धनेच्छे तुष्टातुष्टौ ते ईश्वरस्त्रेव तदिच्छाया एकत्वेऽपि
तत्तत्फलपधानात् सिद्धसाधंजिज्ञीषावदौपाधिको भेदः सचकारिभेद-
समवधानाच्च तस्याः कार्याभेदजनकलात् तत्र वपन्नतः पुनरित्यनेन बन्धसा-
धुष्या मोक्षानन्तरं बन्ध इत्यर्थे विरोधादतुष्टेः पुनरिति योजना । तथाच
व्यवच्छेदार्थः पुनःशब्दो नावृत्त्यर्थ इति मोक्षदोषः । यद्वा वपन्नतः पुन-
रित्यनेन बन्धस्य निरन्तरावृत्तिरूपत्वे न मोक्षानन्तरवेति मोक्षदोषः ।
सुक्तिबन्धो दुःखसमस्त्यक्तव्यच्छेदवदपी तयोश्च शरीरावच्छेदलाघिचपरेन
मोक्षायतनं शरीरमेव ।

..... कारो वधे निश्चये च यत्ने यशसिपि ।

तुष्टारमेवेऽपि पुमान् जिज्ञां प्रतिप्रवेशके । इत्यादि ॥

End.

न च भट्टेरपेक्षाबुद्धेरित्वाभिपक्षकलाकारा दृष्टान्तादिभिः अस्माभिरपेक्षा
बुद्धेरित्वादित्यनकलेन तेषां प्राक् एवं घटविषयकबुद्धेः प्राक् च
जनकले भिन्ने तद्दृष्टान्तेनापेक्षाबुद्धेरपि विषयकबुद्धेः प्राक् अन्तर्जनकलमनु-
मेयं । न चाद्यानुमानेऽपेक्षाबुद्धिलस्योपाधित्वात् ननु जातो घट इति
विशिष्टप्रतीतेः सम्बन्धः सिद्धोत वर्तमाने विषये बाधकाभावात् न
अतीतानागतदेः तदभावे व्यवहाराभावात्तः तस्य अन्यत्वात् ।
न च ज्ञानविधवेन तदुद्भीविषयो वर्तमानेऽपि तथापि प्रतीत्योर्विषय-
वैलक्षण्यानुभावात् वस्तुतो जायामीति मानसानुव्यवसायगम्यं ज्ञानं प्रत्यक्षं
अन्यथा समाश्वासः अपि कार्यविशेषगुणत्वाच्च युगपन्मानस-
प्रत्यक्षत्वमनुमेयं अन्यथा परमाणादि ननु परमापुष्टतिः सत्तादिः
घटादौ प्रतीयते तच्च परमापुष्टतितया च तदुपपन्नः परमाचोरमौ-
न्द्रियत्वेन तदप्रतीत्यैव न स्यात् न परमापुष्टतिसन्निकर्षेण स्वययोग्यता-
भावात् सत्तादिः । (अतः परं अपिष्टतम्)

विषयः । क्वादिचतुर्विंशतिसंख्यकानां नैयायिकसम्मतगुणानां यथायथविचारपूर्वकं समा-
धानम् । “तुष्टेर्मेत्वयतो बन्धादतुष्टेर्भूतः पुनः कारागारमिदं विश्वं यस्य नोमि तमीश्वर”-
मिति किरणावलीनिष्ठास्तुतवभवत उदयनार्यस्य गुणधनस्य सङ्गोचरणं अस्मिन्पि तुष्टेरिति
साङ्ख्यिकस्योक्तमारभ्य व्याख्यानम् किरणावल्या उपरि किलेयं टीका ।

No. 94. गुणविवृतितिवेकः, by विद्यावागीशः. Substance, country-
made paper, 16 x 2½ inches. Folia, 157. Lines, 7 on a page. Extent, 5,600
çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barsikurá,
Mayamansihá, Paṇḍita Jayanátha Tarkálanákhára. Appearance, very old.
Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय नमः ।

कुक्षिनाधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचक्रद्बुद्धिर्षतिः ।

मोक्षयन्नखिलवामनां चनाः पातु कोऽपि यवमौदहः ।

श्रीमता मधुरानाथतर्कवागीशश्रीमता ।

गुणप्रकाश ॥

प्रारिखितवन्धुसमानिकामनया हतं भगवन्नमस्कारकृतं सङ्गं शिष्यशिष्या
आदौ विवर्णति ॐ नम इति । व्याख्यानमेतदनुमानदीपितिरचक्षे

... .. प्रकाशपञ्चिकासवतारयति । विनापीति निरूपयत्युक्तं प्रयोग
व्याख्यादिति भावः । इत्यादि ।

End. अत आद्य किमेति असमवायिकारणरूपेणोक्तमिति ।

Colophon. इति मन्त्राद्योपाध्यायश्रीविद्यावागीशभट्टाचार्यविरचितो गुणविदित-
विशेषः समाप्तः ।

विषयः । मयुरानाथस्तस्य गुणप्रकाशविदितनामकस्य गुणप्रकाशव्याख्यानप्रत्ययस्य व्याख्या ।

No. 95. गुणहन्दावनरहस्यम्, by हरिचरणः. Substance, country-
made paper, 10 x 4 inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent, 643
çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1602. Place of deposit, Viṣṇu-
pur, Kriṣṇaganja, Paṇḍita Çaçibhūṣaṇa Gosvāmī. Appearance, old.
Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीश्रीकेशरीकेशरी जयतः ॥

प्रपद्य हन्दावनमध्यमेकतः श्रीशङ्खपातुत्कलिकाकुलादा ।
उद्गाढयामि ज्वलतः कठोरां वाप्यस्य सुग्रां हृदि सुस्थितस्य ॥
अथे हन्दावस्य स्वरितमिह तोयौत्सवपराः
परामाणुः के वा न किञ्च परमानन्दहरी ।
अतो नीचेर्यापि खयमपि च यो नीचस्वस्थे
वैरेण्यां मे चेतस्युपदिष्ट दिग्ं चा कुर्व हपां ॥
... .. विचरते
सदा प्रेयास्यति कुतिरपि विरौति कुतिरपि । (?)
इति ज्ञात्वा हन्दे चरवमभिवन्दे तव हपां
कुर्वन् विप्रं मे पञ्चतु मितरां तर्पयिष्ये ॥ इत्यादि ।

End. अन्योन्यं रसकोकिकौतुकविधौ सख्यां रसे मय्यतां
प्राप्तायं रसकोकिकादिविरतैः कश्चिन् व्यक्ते जीतुसवः ।
याचौ पाण्डवनखनेन विरसतां वतीचासक्तम् (?)
नामारङ्गविचारकोतुकरसे श्रीकृष्णोन्मिरम् ।
... ..
सखि सचचरीहन्देरनुषय्यादिभिर्नवम् ।
सख्यान्वितयोः सख्यं कुर्वेत्तत् सख्यमिति ॥

इत्येवं कथितं साधो नैतिकं चरितं तयोः ।
 यथासति तथा कुर्व्यादुयथा तत्र गतिर्भवेत् ॥
 इति नत्वा गुणं तत्र पपात इच्छवद्भुवि ।
 तथा भवतु मे नित्यमिति विश्वासयाम्यहम् ॥
 बीमन्वीरसिक्खामनामा बीमो गुर्वहम् ।
 यत्पादाभोजमाधुयं नवं भावयतु तत्तच्छब्दम् ॥ (?)
 नाम्ना.....चरितचरः बीमुरोः सन्तुष्टपातो
 नामात्मन्प्रकटपुरैः पुस्तकं चात्र चले ।
 यद्यप्यालोऽप्रकटभजने चित्तवृत्तिर्निगूढे
 चित्ताख्यायां सपदि रक्षिका नित्यमाशोकयन्तु ॥
 !
 येषां सखीहन्निवेशमाधो आसौ भद्रा राजत एव चित्ते ॥
 चरितचरः सन्तुष्टपातो हन्दावनसन्तुष्टपातो च परिच्छेदस्तुतीयः ।
 सेवाप्रकाशः प्रथयतु ताम् ॥

Colophon. इति बीमप्रह्लादचरिते नित्यसेवाप्रकाशस्तुतीयः परिच्छेदः । शुभमस्तु
 शकाब्दा १६०९ ।

विषयः । वैष्णवशास्त्रं । प्रथमपरिच्छेदे-उत्कलिकावल्लीनिरूपणं तथा शब्दप्रकाशादि-
 निरूपणम् । द्वितीयपरिच्छेदे-सम्भावप्रकाशादिनिरूपणम् । तृतीयपरिच्छेदे-नित्यसेवाप्रकाशादि-
 निरूपणम् ।

-----.

No. 96. गुहपादुकाखोपट्टिका, by अमन्तरामः. Substance, country-
 made paper, 18x3½ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 215
 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahar,
 Khāsavāṭī, Paṇḍita Mahādeva Bhaṭṭācārya. Appearance, old. Prose.
 Generally correct.

Beginning. ॐ गुरवे नमः । अथ गुहपादुकाखोपट्टिका द्विजेन रच्यते ।
 गुरुपदेनाथ पठितैः सा प्रवृत्तताम् ।
 नत्वा बीमवसन्तोभं प्रत्यक्षं शिवरूपिणम् ।
 बीमनामकरासेव ज्ञात्वा चैव गुरोर्मतम् ॥ इत्यादि ।

End. अखिलनाम् त्रेषो नास्ति ।

विषयः । तन्मोक्तस्य गुणपादुकाक्षोपस्य व्याख्यानम् ।

No. 97. गुणपादुकाक्षोपटीका, by रघुनन्दनन्यायालङ्कारः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 101 ślokaś. Character, Bengali; Date, ? Place of deposit, Yaçodala, Mayamansiñha, Paṇḍita Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीशिवाय नमः ।

नमस्तस्मै भगवते परमात्मस्तुतिषु ।

गुरवे श्रीमते ज्ञानदाने सख्यायैर्दर्शिते ॥

सदाशिवपदं ध्यात्वा सचक्ष्वा वक्ष्यते मुदा । (?)

करोमि पादुकाक्षोपव्याख्यानं शिवसेवकः ॥

End.

यतत् वचनानुसारेण चक्ष्वायागमोक्तमन्त्रोपादानवार्था ये कुर्वन्ति
तेऽप्यतिशयसम्बुद्धयः ॥

Colophon.

इति रघुनन्दनन्यायालङ्कारविरचिता गुणपादुकाक्षोपटीका समाप्ता ।

विषयः । तन्मोक्तस्य गुणपादुकाक्षोपस्य व्याख्या ।

No. 98. गोत्रप्रवरविवेकः । Substance, country-made paper, 15×2½ inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 44 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kuṇḍi, Tháná Rájinagar, District Dháká, Paṇḍita Kālicāñkara Vidyālañkara. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अथ गोत्रप्रवरविवेको लिख्यते । तच्च—

जमदग्निभैरवाजो विश्वामित्राविमोक्तताः ।

वसिष्ठकर्माश्रमास्तथा सुमयो गोत्रकारिणः ॥

एतेषां यान्यपत्यानि तानि गोत्राणि मन्वते (?) ।

यतदुपलक्ष्यम् । अन्येषामपि द्वाभ्याम् । प्रवरस्तु गोत्रप्रवर्तको हुनिः

तच्च जमदग्निगोत्रस्य जमदग्निशौर्मेवविष्ठाः । इत्यादि ।

End.

द्वाभ्यामेव गोत्रस्य द्वाभ्यामेव-वाहिरस-वार्धस्यप्रवराः ।

Colophon. इति गोचप्रवरविदेकः समाप्तः ।

विषयः । जमघ्नादिगोचार्णो प्रवराणाञ्च सङ्ग्रहः ।

No. 99. गोरक्षसंहिता, by गोरक्षनाथः. Substance, country-made paper, 19×4 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 398 *glokas*. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñhālī, vid Mayamansīñha, Pañḍita Viçvanātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

असिंहकपिणे सिदात्मने पुष्पकपिणे ।
पदेस्त्रिभिस्तदादिभिर्निरूपिताय ते नमः ॥
साङ्गुतिरुनितर्य्योऽसौ भूतलो योगक्षिप्तया ।
सनकश्च परिधम्य मैमिषारण्यमात्रवान् ॥
सुगन्धिनानाकुसुमेः स्वादुसुतुल्यसंगतेः ।
ब्राह्मिभिः शोभितं पुण्यं जनकासनसंयुतम् ॥
स मुनिर्विचरंश्च दृष्ट्वास्मिन्नरोरधः ।
वेदिकायां समासीनं दत्तात्रेयं मन्त्रामुनिम् ॥ इत्यादि ।

End. तस्यादौ बोध्यते श्रीमं तुष्टायैमेतरे जनाः । (?)
भवतीति चरं नृणां मुक्तिरोपानसंज्ञकम् ।
मुष्णानुद्घनरक्ते तद्गोरक्षेण प्रकाशितम् ॥
नित्यं तेन सुतर्पिताश्च पितरः स्वर्गश्च नीताः पुन-
र्यथा ब्रह्मविचारयेन्मममपि प्राप्नोति धैर्य्यं मनः ।
× × × × × × ×
× × × × × × × ॥

Colophon. इति गोरक्षसंहितायां मुक्तिरोपानं समाप्तम् ।

विषयः । योगकैवल्योपायादिनिरूपणम् ।

No. 100. गोविन्दकल्पलता, by मीराचार्यः. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 68. Lines, 12 on a page. Extent, 2,349 *glokas*. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupur, vid Bāñkurá, Pañḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

कलयति कलवेषु सायया मोक्षयन्
 भवति मधुरविन्दुं लब्धमोविन्दुगीतम् ।
 कृततरवटुनीपिराहतं गोषु गोपी-
 जन इति च सुसमाख्यावल्लभं तच्च नला ॥ (?)
 समुदितमिदमेतत् पूजनं श्रीसुरारे
 विविधवदिति पुरा यज्ञारदाद्यैर्मुनीभिः ।
 सकलविभवसाध्यैर्धर्मासाध्यैर्मोक्षैः
 प्रकृति यदि कदाचिन्मागतो वा कथञ्चित् ॥
 जनेषु मर्त्येषु विशुद्धकर्मास्तु
 श्रीकृष्णमन्त्रं भवसिन्धुपीतम् ।
 नला पुनर्वर्चसि ह्यस्मिन्ने श्री-
 गुरोः पदं कञ्जजपांश्चमिर्मासम् ॥
 गावपत्यक्षया शान्तः शैवः घोरदिकलक्षः ।
 विभिन्नफलदाः प्रोक्ताः शत्रु(?) आसीन बान्धवाः ॥
 यतीनां ब्रह्मचारिणां वनस्थानाश्च योषिताम् ।
 सर्वेषां गृहमेधिनां विष्णुमन्त्राश्च बान्धवाः ॥
 आसारे घोरसंसारे सारं कृष्णपदार्चनम् ।
 तत्पदं नार्चितं येन पापिना पापकर्माणां ॥
 तदर्थं प्रवक्ष्यामि यथा ब्राह्मविधानतः ।
 गुपतः ब्राह्मणतः सम्यक् कुर्याद्दीर्घां प्रयत्नतः ॥
 आये दीर्घां प्रकुर्वीत सर्वार्थसिद्धिहेतवे ॥ इत्यादि ।

End.

ततश्च कृष्णभूतोऽसौ जायते नाम्नाया सुने ।
 अन्नं दद्यात् सालवेभ्यो बज्रमानपुरःसरम् ॥
 अष्टादशभोज्यैश्च ततो वस्त्राच्छुद्धरचादिभिः ।
 यतर्ते कथितं धर्मं सर्वधर्मोत्तमोत्तमम् ॥
 अथ विज्ञानभाषेण कृष्णात्मिकं समञ्जते ।
 न प्रकाशमिदं धर्मं न देयं यथा कदाचित् ॥
 मन्त्राः पराङ्मुख्या यानि आपदश्च परे परे ।
 इह लोके च दारिद्र्यं परमं परमं त्रीणि ॥

पुष्पकाय न हातर्षं परदाररताय च ।
 शठाय परश्रिष्याय नास्तिकाय विधेयतः ॥
 क्षियां सक्ताय दुष्टाय तथा कामातुराय च ।
 विदूषकाय शाक्ताय न प्रकाशमिदं शुभम् ॥
 शिवद्वेषरतायापि देवद्वेषरताय च ।
 विप्रद्वेषपरायापि निश्चितं न प्रकाशयेत् ॥
 लपणाय खलायापि भ्रष्टाचाराय निश्चितम् ।
 न प्रकाशमिदं ग्रन्थं प्रकाशं वैष्णवाय च ॥
 शाक्तस्थाने न पाथेदं(?) दुर्जने न प्रकाशयेत् ।
 अनाचाराय विप्राय तथा कोपरताय च ॥
 न शूद्राशु मतिं दद्याद्गोष्पिष्ठश्च कदाचन ।
 इह लोके च दारिद्र्यं परत्र पश्यातां व्रजेत् ॥
 ... मध्ये कालिन्द्यास्तदसन्निधौ ।
 यतद्गुह्यं समाख्यातं वैष्णवानां हिताय च ॥

Colophon. इति श्रीसमीराचार्यविरचितायां गोविन्दकल्पलतायां अष्टोदशः सर्गः ॥
 समाप्तसायं ग्रन्थः ॥

विषयः । १ प्रथमसर्गश्चे दीक्षादिनिरूपणम् । १ ये मन्त्राधिकाचार्यादिनिरूपणम् । अककुम्भ
 चक्रादिनिरूपणम् । १ ये मन्त्रचैतन्यादिनिरूपणम् । ४ र्थे मन्त्रसिद्धिस्तोत्रादिनिरूपणम् ।
 ५ मे कल्पमन्त्राचारादिनिरूपणम् । ६ छे आचारगतमासिकपूजादिनिरूपणम् । ७ मे मन्त्र-
 क्षवि-शब्दः-प्रवृत्तिनिरूपणम् । ८ मे गोपालमन्त्रपञ्चविध्यादिनिरूपणम् । ९ मे यजनविधि-
 प्रयोगादिनिरूपणम् । १० मे पुरश्चरणविध्यादिनिरूपणम् । ११ र्थे मन्त्रप्रभेदादिनिरूपणम् ।
 ११ र्थे कुण्डलक्षणव्यादिकथनम् । ११ र्थे योगमाहात्म्यादिकथनम् ।

No. 101. गोविन्दजीनाम्नतम्, by रघुनाथदासः. Substance, country-
 made paper, 12 x 4 inches. Folia, 85. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000
 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñthálpáḍá,
 vid Naihátí, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, very old. Verse.
 Generally correct.

Beginning. श्रीराधासाधनो जयेताम् ॥

श्रीगोविन्दं व्रजानन्दं सन्तोषामन्दमन्दिरम् ।

तं वन्दे परमानन्दं श्रीराधासङ्गमन्यितम् ॥

श्रीज्ञानमयं भुवनं जगत्पुष्पाचमय्यकरोत् प्रसन्नं ।

क्षत्रेणसम्यत्पुत्रयद्भुते तं श्रीकृष्णचैतन्यमनुं प्रपद्ये । इत्यादि ।

End. • चण्डितत्वात् शेषो नास्ति । प्रथमसर्गे श्लोकसंख्या ११० । द्वितीयसर्गे १०० ।
• तृतीयसर्गे ११० । चतुर्थसर्गे ७८ ।

विषयः । कृष्णस्य कुञ्जनिशान्मकेलिवर्णनम् । तस्यविद्यासर्वर्णनम् । भोजनकेलिवर्णनम् ।

No. 102. गौराङ्गविषदावली, by किशोरिमोहनगोखामो. Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 35. Lines, 3 on a page. Extent, 360 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Agartala, Vrddhanagar, Paṇḍita Mīṇēvara Śārbabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगौरचन्द्राय नमः ।

देवैस्तथा युतिगणैर्मन्त्रिणा न यस्या
प्रज्ञायते प्रभवता भवतापि ... ।
दुर्वाङ्मलीमसमतिर्मेनुजः कथं ख्यात्
श्रीगौरचन्द्र भवतः स्वनेऽस्य शक्तिः ॥ इत्यादि ।

End. येषां निदेशवशतो विषदावलीयम्
गौरप्रभोर्विरचिता रघुनन्दनेन ।
शोवर्धनचितिभृद्विक्रवाचिमले
मृकन्मिमांस्ततलपाः कपये मन्त्राणाः ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णयुगपावनावतारभगवन्नित्यानन्दकुञ्जकलाभिधि-श्रीहर-
नन्दनद्वितीयनाम्ना किशोरिमोहनगोखामिना कृता गौरविषदावली ॥

विषयः । श्रीगौराङ्गस्य मन्त्रमण्डलानि विशेषवर्णनानि ।

No. 103. गौराङ्गशतनाम, by सार्वभौमभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 2. Lines, 12 on a page. Extent, 48 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Agartala, Vrddhanagar, Paṇḍita Mīṇēvara Śārbabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. • श्रीगौराङ्गप्रभुर्जयति ।

नमस्तु त्व प्रपद्यामि देवदेवं जगद्गुरुम् ।

- नाम्नामहोत्तरस्तचैतन्यस्य मन्त्रात्मकः ।
 विश्वधरो जितक्रोधः । इत्यादि ।
- End.** विश्वधराय गौराय चैतन्याय नमः ।
 शचीपुत्राय मित्राय लक्ष्मीशाय नमो नमः ।
- Colophon.** इति श्रीसार्धभौमभट्टाचार्यविरचितं श्रीचैतन्यदेवस्य भक्तमहोत्तरनामस्तोत्रं(?)
 सम्पूर्णम् ॥
- विषयः ।** श्रीगौराङ्गदेवस्याहोत्तरस्तनाम स्तोत्रम् ।

No. 104. गौराङ्गस्तोत्रम्, By विराजगोस्वामी. Substance, country-made paper, 16×1½ inches. Folia, 1. Lines, 4 on a page. Extent, 8 ślokas. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, Çāktā, Thānā Kerānigañja, District Dhākā, Paṇḍita Trilocana Tarkālāṅkāra. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो नमो शाय ।
 हरिकीर्तननर्तनकीर्तिभूतं
 हरिनामविकीर्तितदेवधरम् ।
 धृतभाग्यशचीपुत्रभागवतं
 स्मरन्नेऽपि चरन्मन्दमण्डलम् ॥
 तुलसीदलविकीर्तितमाद्यधरं
 हरिम् । स्मरन्तो धृतगौरतनुम् ।
 सुरसिन्धुतटे धृतवाङ्मयं
 शुकजपितभागवतानुभवम् । इत्यादि ।

End. य इदं पठेत् स्वधर्मादरतो
 नचि बन्धनं पुनरस्य कदाचि ।
 इह वैव परमं च मुक्तिपदं
 लभते लभते + + येन वरः ।

Colophon. इति श्रीविराजगोस्वामिविरचितं श्रीगौराङ्गस्तोत्रं समाप्तम् ।

विषयः । मुक्तकथनयानेन श्रीगौराङ्गसत्प्रभो कृपादिबर्षनात्मकं स्तोत्रमेतत् ।

No. 105. गौराङ्गाष्टकाशिकम्, By नरहरिसरकारः. Substance, country-made paper, 13×3½ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent, 49 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgartalā, Vṛddhanagarī, Paṇḍita Mineçvara Sārvabhauma. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीगौरविपुञ्जयति ।

श्रीगौराङ्गमहाप्रभोस्वरूपयोर्था केशशेषादिभिः

सेवा-गम्यतया स्तम्भविचिता सा नै र्यया लभ्यते ।

तां तन्मानसिकस्फूर्तिं प्रचयितुं भाव्यां सदा सप्तमेः

श्रीमि प्रात्यक्षिकं तदीयचरितं श्रीमन्नवदीपजम् । रत्यादि ।

End.

श्रीगौराङ्गविधोः स्थापननि नवदीपेऽष्टकाशोद्धवां

भाव्यां भाव्यजेन गोकुलविधौलौलासृतेरादिशत् ।

श्रीलां शोभयेद्व दशकं प्रत्यन्ततो यः पठेत् (?)

तं प्रीयति सदैव यः कथयति तं श्रीमि ॥

Colophon.

इति श्रीनरहरिसरकारप्रणीतं श्रीगौराङ्गमहाप्रभोरष्टकाशिकं समाप्तम् ।

विषयः । श्रीगौराङ्गाष्टकाशिकभजनविधानकथनम् ॥

No. 106. गौरीकस्तुतिका । Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent, 487 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Çerpur, Mayamansiñha, Bābu Haracandra Caudhuri. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः काल्ये । देवुवाच ।

ज्ञातं भवत्प्रसादेन यथा कालस्य वचनम् ।

मन्त्रस्य सारसम्भूतमिदानीमोचयं वद ।

येन शिष्यन्ति देवानि सन्ति तानि चित्तानि च ।

अररोगचरं कोपं तद्वद विपुराणक ।

सन्त्योचध्यान्येकानि समुद्यादां चित्ताव च ।

पूर्वमेतु यत् तया प्रीतिं प्रत्यक्षं कथयस्व मे ।

इत्येव उवाच ।

तिसिन्धुचवचारेण चतुर्भेदेः परिग्रहः ।

चतुर्भेदेः चतुर्भेदेः चतुर्भेदेः चतुर्भेदेः । रत्यादि ।

End. कालस्य रत्ननोपायं तपि सत्यं वदाम्यहम् ।
 विना सत्यमुक्तं काशीनाथं गर्भाध्वबोधकम् ।
 कालस्य निकटं शाला भञ्ज काशीं समाहितः ॥

Colophon. इति गोपालसंहितायां हरगौरीसम्वादे गौरीककुलिका समाप्ता ॥ • ॥

विषयः । हरदेवीसम्वादेन श्रीवधादिनिरूपणमौपशङ्कणकालादिकथनम् ॥

No. 107. ग्रहयागप्रयोगः (कौमुदीसम्मतः) । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 13. Lines, 6 on a page. Extent, 175 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varsikurā, Mayaman-siñha, Bābu Ānandamohana Cakravartī. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो मणेशाय । अथ कौमुदीसम्मतग्रहयागप्रयोगः । प्रातः कृतनित्य-
 क्रियो यजमानो ब्राह्मणवयं वाचयेत् । पुण्यां स्तुतिं श्रद्धिं चेतः । इत्यादि ।

End. धेनुः शङ्खस्तथानङ्गान् जेमवाचो जयास्तथा ।
 कृष्णा गो वीर्यसम्पन्नो प्रजापतिं दक्षिणां क्रमात् ॥

Colophon. इति कौमुदीसम्मतग्रहयागप्रयोगः समाप्तः ॥

विषयः । विरोधिप्रजापतिं शान्त्यै करणीयस्य यागस्य प्रयोगादिनिरूपणम् ।

No. 108. ग्रहयागप्रयोगतत्त्वम् । Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Extent, 532 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Teliveni, Post Gadbatā, District Medinīpura, Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्याय । अथ ग्रहयागप्रयोगः ।
 ध्यात्वा गुरुपदद्वयं नत्वा च शङ्करात्मजम् ।
 ग्रहयागप्रयोगतत्त्वं वक्ति नीरघुनन्दनः ॥ (?)
 तत्रादौ रविमोक्षबुधजीवशुक्रेषु चारेषु शोभनाः । चित्राशुक्राश्विगशितो-
 रवतोपुष्पाश्विनौ चकारोद्विष्टुत्तराश्वेषु चन्द्राश्विनौ शुभलक्षणे कार्यः ।
 तत्र चालग्रहभूतनराधिपप्रवक्ष्यन्ते तेषु दुःखरोगाग्निमयकुतुःखपापघ-
 णीकादिभिर्मितकं शान्तिकं मङ्गमासादावपि कर्तव्यमिति ।

प्रचदोषैः प्रपीयमानस्तु न चपेक्षते ।

अकालेऽपि च कर्मणं नात्र कालविचारणम् ॥ इत्यादि ।

End.

ॐ सन्ततस्तन्मन्त्रं देशकालाच्च वस्तुतः । (?)

सर्वं करोतु निम्ब्रं नामसङ्कीर्तनं चरः ॥

अज्ञानाद् यदि वक्त्र मोक्षं प्रप्रेषितास्तेषु च ।

अरणादेव तद्विष्णोः स्मर्यं स्यादिति श्रुतिः ॥

ॐ यद्वरं परिभटं साक्षात्तु यद्वेत् ।

पूर्वं भवतु तत्सर्वं श्रीचरनामासङ्कीर्तनात् ॥

ॐ मया कृतं कर्म कीदृशं जातं इति वृत्तेत् ॥ ॐ सर्वं साक्षात् जातं सर्वं
वेदोक्तमासीत् प्रत्युत्तरमिति ॥

Colophon.

इति बन्धुघटीयचरित्ररभडाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं पञ्च
यामप्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ॥

विषयः । विरोधिप्रकाशां शान्ति करणीयस्य पञ्चयामस्य विधिः प्रयोगादिश्च ।

No. 109. घटकपंरकाथटीका । Substance, country-made paper, 18 x 4½ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 102 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kānihāri, Mayamansiūha, Paṇḍita Mukundacandra Smṛtiratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning

ॐ नमः शिवाय । निश्चितमित्यादि । नीरद्वैर्भैः अमाकाशसुपेत्य प्राप्य
निश्चितम् । आश्चर्यमित्यर्थः । इत्यादि ।

End.

घटकपंरेण चित्रघटेन तस्मै उदकं वक्ष्यं भावानुरक्तेति आदौ तृतीया-
तनुपुत्रे पञ्चात् कर्मधारयः ॥

Colophon.

इति घटकपंरकाथटीका समाप्ता ।

विषयः । वर्षावर्षनात्मकस्य घटकपंरकविप्रयोगस्य घटकपंरकाथटीकास्य चित्रकाव्यस्य
याज्ञानम् ।

No. 110. चन्द्रनधेयुदानतत्त्वम्, By वाचस्पतिमिश्रः. Substance, country-made paper, 18 x 3½ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 186 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭihālī, Mayamansiūha, Paṇḍita Navakiçora Tarkacūdāmapī. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

मत्ता शिवं चन्दनचर्चिताया
धेनोः प्रदाने सविधिं प्रयोगम् ।
रत्नाकरादेर्लिखितं विस्तोक्तं
तनोति वाचस्यतिरघुबुद्धिः ॥ इत्यादि ।

End. जीवत्पितृकष्टोत्सर्गनिषेधे पतिपुत्रवत्याः प्रथमपञ्चारः । सोऽपि तस्याः
पुत्रानधिकारमात्रप्रत्युक्तकष्टोत्सर्गभावः ॥

Colophon. इति वाचस्यतिमित्रविरचितं चन्दनधेनुदानतन्त्रं समाप्तम् ॥

विषयः । पतिपुत्रवत्या नाय्या चतायाः स्तर्गार्थं कष्टोत्सर्गनिषेधात् तदनुकल्पीभूतचन्दन-
धेनुदानविधिः तत्प्रयोगादिषु ।

No. 111. चन्दनधेनुत्सर्गपद्धतिः, By रत्ननाथभट्टाचार्यः. Substance,
palm-leaf, 16×1½ inches. Folia, 37. Lines, 3 on a page. Extent,
472 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1687. Place of deposit,
Viṣṇupura, Kādākuli, District Vāṅkurā, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna.
Appearance, old. Generally correct.

Beginning. ॐ ह्य्याय नमः ।

प्रथम्य पीताम्बरपादपङ्कजं
पिनाकि-पद्मोद्भवसेवितं सदा ।
वितन्यते चन्दनधेनुपद्धतिः
कौरवनाथेन मुदे सतामियम् ॥
देवः ।

पतिपुत्रवती नारी क्षियते भर्तुरपतः ।
चन्दनेनाङ्किता धेनुस्तस्याः स्तर्गाय दीयते ।
एव चपत इति वचनात् । प्रेषितभर्तृकाया कष्टोत्सर्गं कुर्यादिति केचित्
तन्मन्त्रं । यदाच जातुकर्षः ।
चन्दनेनाङ्कितं हत्वा दद्यात् धेनुं हिजातये ।
इदं नैवोत्सर्गमेतस्या यावद्भर्ता च जीवति ॥ इत्यादि ।

End. उदाहरति वेदार्थान् यज्ञविद्याः कुतोरपि ।
नृत्तिकृतिसमापन्नमाचार्यं तं प्रचक्षते ॥

इति परिशिष्टवचनाद्यज्ञादिकर्तुर्ग्रायवादिदेवार्थाध्यापकस्य चाचार्य्यलम् ।
 शृङ्गाणां तदसम्भवात्तान्त्रिकमन्त्रदातुरेव । तथाच नरसिंहपुराणम् ।
 द्रुतिस्मृतिपुराणेष्वपि त्रौनस्य शृङ्गजन्मनः ।
 गर्भाधानादिसंस्कारेषु तस्य च महामुने ॥
 इयमेव परा श्रद्धिर्होवा या तान्त्रिकी भवेत् ।
 यस्माच्च लभते मन्त्रं शृङ्गः सेवेत तं सदा ॥
 प्राणैर्धर्मिण्या वाचा स एवाचार्य्यं लभ्यते ।
 न मन्त्रं बुद्ध्या जानीयाद्विष्णुरूपो गुह्यमन्तः ॥

Colophon. इति नवद्विषोपरलनाथभट्टाचार्य्यकृता चन्दनधेनूत्सर्गपञ्चतिः समाप्ता ॥
 शकाब्दाः १६८७

विषयः । पतिपुत्रवत्या नाथ्यां स्तथायाः स्वर्गार्थं दृषोत्सर्गनिषेधात् तदनुकम्पीभूतस्य
 चन्दनधेनूत्सर्गस्य विधिः प्रयोगादिश्च ॥

No. 112. चाटुपुष्पाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 9×6 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 34 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tripurā, Mahārāja's Library. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. त्रौराधिक्ये नमः ।
 नवगोरोचनागौरीं प्रवरेन्द्रीवराम्भराम् ।
 मणिस्रवकविद्योतिरेषी ॥ इत्यादि ।

End. कवणां मुहुरर्थये परां
 तव हृन्दावनसप्तवर्णिनि !
 अपि केशिरिपोर्यथा भवेत्
 स चाटुपुष्पजनभाजनं जनः (?) ॥
 इमं हृन्दावनेचर्यां अनो यः पठति स्वयम् ।
 चाटुपुष्पाञ्जलिं नाम स स्यादस्याः कृपास्यदः ॥

Colophon. इति चाटुपुष्पाञ्जलिः समाप्ता ।

विषयः । हृन्दावनेचर्याः स्ववात्सल्यकानि कतिपयानि पञ्चानि ।

No. 113. चिकित्सारत्नम्, By जगन्नाथदत्तः. Substance, country made paper, 16×3 inches. Folia, 101. Lines, 6 on a page. Extent, 2,110 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1715. Place of deposit, Dhākā, Bābū Bhagavāncandra Dāsa Kavināja. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

पञ्चाननाय फणिराजविभूषणाय
स्वर्गपवर्गफलदाय फलान्तकाय ।
गौरीप्रियाय भुवनत्रयवन्दिताय
तेजोमयाय च नमः परमेश्वराय ॥
प्रणम्य गुह्यपादाब्जं दृष्ट्वा बहुभिषङ्मतम् ।
श्रीजगन्नाथदत्तेन चिकित्सारत्नमुच्यते ॥
रोगमादौ परीक्षेत ततोऽन्नन्तरमौषधम् ।
ततः कर्म भिषक् पञ्चाङ्गज्ञानपूर्व्वं समाचरेत् ॥
आसुरी मानुषी दैवी चिकित्सा त्रिविधा स्मृता ।
सूतप्रधाना दैवी स्याच्छेदभेदादिकासुरी ॥
षड्रसा मानुषी प्रोक्ता क्षेमपूजादिमुक्ता ।
कलौ चान्य + + लोके मानुषी तेन पूजिता ॥
बटिका गुडिका लक्ष्युर्गोरक्षिण पिण्डकाः ।
छतं तैलं गुडो लेपः स्वेदाग्निकषायकाः ॥
पुटपाकक्षया शुष्काभरणो धूमधारणे ।
वृक्षव्यानि यथाद्योग्यान्यनेकानि यथा तथा ॥ इत्यादि ।

End

निद्राक्षन्धनमेतच्च शूलदेवेन भाषितम् ।
माचिषं नवनोतञ्च कुष्ठञ्च मधुयष्टिका ॥
सौभाग्यं भगलेपेन दासवच्च भवेत् पतिः ।
निम्बकाष्ठञ्च धूपेन धूपयित्वा भगं स्त्रियः ॥
सुभगाः स्युः पतिस्त्रासां दासवच्च भवेद्भुवम् ।

Colophon. इति सप्तमाधिकारः । इति चिकित्सारत्नं समाप्तम् । शकाब्दः १७१५ ॥

विषयः । ञ्जरादिरोगाणां चिकित्साकरणम् । तत्र दैवी-मानुषी-आसुरी चेति चिकित्सा त्रिविधेति निरूपणम् । अथ सामान्यचिकित्सा । तत्र षडङ्गलविधानम् । नात्र-

रादिपाचनकथनम् । गुडुआदिपाचनकथनम् । अथ वातज्वरे चिहुलश्वररसकथनम् । अथ पित्तज्वरे यवपटोलविधानम् । धान्यशर्कराविधानम् । घनचन्दनादिविधानम् । दाहप्रति-
क्रियाविधानम् । ज्वरकेशरिरसकथनम् । शीतभञ्जीरसकथनम् । अथ कफज्वरे कटुफलादि-
विधानम् । पर्णखण्डेश्वरविधानम् । प्रसृष्टेश्वररसकथनम् । कफकेतुसरसकथनम् । अथ वात-
पित्तज्वरे नवाङ्गपाचनविधानम् । पञ्चभूतविधानम् । नवज्वरे अङ्गुशविधानम् । अण्डेश्वररस-
विधानम् । अथ वातकफज्वरे बालुकासेदविधानम् । पञ्चकोष्ठविधानम् । शीतारिरसकथनम् ।
रसचन्द्रिकाकथनम् । सौभाग्यवटिकाकथनम् । अथ पित्तज्वरज्वरे कण्टकार्यादिविधानम् ।
धान्यपटोलविधानम् । अमृताष्टकविधानम् । चन्द्रशेखररसकथनम् । अथ सन्निपातज्वरे
लङ्गनसेदनज्वरनिष्ठिवनादिविधानम् । अष्टाङ्गवलेष्टिकविधानम् । बृहन्नवाङ्गविधानम् । मृत्यु-
ञ्जयरसविधानम् । बृहत्पञ्चमूल्यादिविधानम् । दशमूली-चतुर्दशमूल्यादिविधानम् । लङ्गी-
विज्ञासरसकथनम् । वेतासरसकथनम् । भैरवेश्वररसकथनम् । पञ्चवक्त्ररसकथनम् । अथ
कर्णशोथे प्रलेपविधानम् । अथ जीर्णज्वरे भाग्यादिपाचनविधानम् । मेघनादरसकथनम् ।
सर्वज्वरशोथकथनम् । अथ विषज्वरे मुस्तकादिपाचनविधानम् । दाह्यादिपाचनविधानम् ।
भेदिज्वराङ्गुशकथनम् । ज्वराग्रनिरसकथनम् । वैशोक्यज्वरजिद्रसकथनम् । अर्जुनारोचरस-
कथनम् । मण्डालारङ्गुशरसकथनम् । बृहत्सर्वज्वरशोथकथनम् । अथ कम्पज्वरे शीतमातङ्ग-
सिंहरसकथनम् । विजयायोगकथनम् । अथ धातुज्वरज्वरे सुदर्शनचूर्णकथनम् । बृहत्सर्वज्वर-
शोथकथनम् । अङ्गारकतैलकथनम् । लाक्षादितैलकथनम् । बृहत्लाक्षादितैलकथनम् ।
अष्टाङ्गपञ्चकथनम् । अथ अज्वरज्वरे दूर्वाद्यतैलविधानम् । अथ ज्वरातिसारे श्लेष्मरादिपाचन-
विधानम् । अशीरपञ्चमूल्यादिपाचनविधानम् । आमन्दभैरवरसकथनम् । कनकसुन्दररस-
कथनम् । प्राचेष्टरसकथनम् । अथ आमातिसारचिकित्सा । तत्र धान्यपञ्चक-धान्य-
चतुष्पादिविधिः । अथ फल्गातिसारे कंकटादिविधानम् । मोचादिचूर्ण-मुस्तादिचूर्णसम्पञ्च-
मूल्यादिविधानम् । कुटजावलेष्टविधानम् । शिवादिचूर्णकथनम् । गङ्गाधरचूर्णकथनम् ।
खड्गचतुःसमविधानम् । खड्गप्रयोगविधानम् । कुटजाष्टकविधानम् । पाठादिचूर्णविधानम् ।
रसाङ्गनादिचूर्णविधानम् । अथ हर्षतिसारे बृहत्खड्गाभयोगादिकथनम् । अथ प्रवाहिकायां
जातिफलाद्यविधानम् । अथ अभयानरसिंहरसकथनम् ।

अथ पञ्चबीरोगचिकित्सा । तत्र कुटजावलेष्टादिविधानम् । खड्गवटिकाविधानम् ।
मङ्गधरचूर्णविधानम् । जीरकाद्यचूर्णविधानम् । जातीफलस्यचूर्णविधानम् । मन्मथ-
विधानम् । स्वपक्वभरसविधानम् । पञ्चबीरोगेन्द्रवटिकाविधानम् । पानीयभक्तवटिकाविधानम् ।
रत्नपेटीविधानम् । लोहपेटीविधानम् । खर्षपेटीविधानम् । अथ संप्रदायचर्मां
वाङ्मरीहृतविधानम् । वीरवङ्गादिमोहकविधानम् । जीरकायमोहकविधानम् । पञ्चबी-
रमिहिरतैलविधानम् ।

रोगचिकित्सा । तत्र शूलरसोदकविधानम् । प्राक्प्राग्निविधानम् । कुष्ठ-
 नम् । चर्मोन्मूलनविधानम् । यमानिकामोदकविधानम् । अथ कर्णोन्मूलनवि-
 धिमुद्रकविधानम् । रासवाचरसकथनम् । वाङ्मनसरसकथनम् । बृषदधि-
 नम् । मध्याह्नवटिकाकथनम् । दुग्धसारोदककथनम् । शरीरकोषकथनम् ।
 रोगचिकित्सा । तत्र त्रिसिमुद्गररसकथनम् । कौटव्यरसकथनम् । त्रिसिधामिनी-
 नम् । विद्वत्तद्विष्टकथनम् । अथ पाण्डुरोगचिकित्सा । तत्र नारायणक्षौ-
 । पुनर्नवाग्न्यूरविधानम् । पुनर्नवाग्न्यूरविधानम् । अथ रक्तपित्तोन्मूलनचिकित्सा ।
 दिग्मुद्रिकाकथनम् । कुष्ठपञ्चकथनम् । अथ यक्ष्मरोगचिकित्सा । तत्र चयोदश-
 न् । राक्षोदशकथनम् । वासान्धकथनम् । मांसिमांसोदकविधानम् । यक्ष्मा-
 कथनम् । शूलरोगविधानम् । मध्याह्नवटिकाकथनम् । यक्षाहाररसकथनम् । बृष-
 नैलकथनम् । अथ काशरोगचिकित्सा । तत्र समशर्करापूर्वकथनम् । कण्टकायनै-
 न् । काशसंशारभैरकथनम् । अन्ध्राक्षरसकथनम् । राजसमाहाररसकथनम् । अथ
 चिकित्सा । तत्र मध्याह्नविधानम् । पिप्पल्यादिकौषकथनम् । अथ चिन्ताशोषे पुनरुत्तर-
 नम् । अग्निकुठाररसकथनम् । अथ क्षारभेदचिकित्सा । तत्र कल्याणालेपकथनम् ।
 रक्तघ्नकथनम् । अथ शरीरकचिकित्सा । तत्र अक्षतदुग्धरसकथनम् । अथ उर्दि-
 चिकित्सा । तत्र यक्षादिपूर्वविधानम् । अथ कल्याणचिकित्सा । अथ मृत्वाचिकित्सा । अथ
 दात्यचिकित्सा । अथ उन्मादचिकित्सा । तत्र कल्याणघ्नविधानम् । शीरकल्याणघ्नकथनम् ।
 शिवाघ्नकथनम् । शिवानिलविधानम् । अथ अपकारचिकित्सा । तत्र गन्धकादिलोचविधानम् ।
 मध्याह्नविधानम् । पादाचनरसकथनम् । अथ वातरोगचिकित्सा । तत्र रघो-
 पिष्टविधानम् । चयोदशकगुग्गुलुकथनम् । विष्णुनैलकथनम् । मध्यममारायणनैलकथनम् ।
 कुष्ठप्रसारणनैलकथनम् । सिद्धार्थनैलकथनम् । बृषक्षतपुष्पादिनैलकथनम् । चिमशाननैल-
 कथनम् । वातारिगुग्गुलुकथनम् । वातकुष्ठानकनैलकथनम् । बृषद्वानारिगुग्गुलुकथनम् । चं-
 नागघ्नविधानम् । चंदादिघ्नकथनम् । वातगजाङ्गुररसकथनम् । मध्याह्नविधानम् ।
 अथ वातरक्तचिकित्सा । तत्र विविधगुग्गुलुविधानम् । गुग्गुणादिकौषकथनम् । रघुपिप्प-
 लविधानम् । द्वादशरसकथनम् । बृषद्वगुग्गुनैलकथनम् । बृषद्वगुग्गुदिनैलकथनम् ।
 अथ उदररक्तचिकित्सा । तत्र चयोदशकगुग्गुलुविधानम् । अथ वातरोगचिकित्सा । तत्र
 राक्षोदशविधानम् । राक्षोदशविधानम् । योगराजगुग्गुलुकथनम् । बृषप्रयोगपिष्टकथनम् ।
 मांसिमांसोदकविधानम् । वासान्धविधानम् । बृषक्षतपुष्पादिनैलकथनम् । अथ शूल-
 रोगचिकित्सा । तत्र परिचामशूलैः शैवानरलोचकथनम् । पिप्पलिके मारिकेलकुष्ठ-
 विधानम् । गुवाक्षकुष्ठविधानम् । बावीलोचविधानम् । शूलवक्षिणीवटिकाकथनम् । शूल-
 नैलकथनम् । अथ उदरवर्गोन्मूलनचिकित्सा । तत्र नाराचयोगकथनम् । अथ गुल्मोन्-

चिकित्सा । तत्र अभयार्थिकाविधानम् । माराचरसकथनम् । गुणकाशान्
 अथ चूडोगचिकित्सा । तत्र अर्जुनहृतकथनम् । हृदयानुरसकथनम् । अ-
 चिकित्सा । अथ दूधकृच्छ्रचिकित्सा । तत्र कुशावलेषकथनम् । कर्पूरमोदक-
 दूषाघातचिकित्सा । तत्र गोचुरहृतकथनम् । अथ दूधतिसारचिकित्सा । त-
 कथनम् । धात्रीहृतकथनम् । तारकेन्द्ररसकथनम् । अथ अम्लीचिकित्सा । तत्र
 हृतविधानम् । अथ मेचरोगचिकित्सा । तत्र न्यधोधादिपञ्चकविधानम् । मेष-
 कथनम् । दाडिमामाद्यहृतविधानम् । प्रमेचमजसिंहहृतकथनम् । अथ श्लोकादौ-
 चिकित्सा । तत्र विडङ्गादिलोचकथनम् । दूधवाद्यलोचकथनम् । अथ अत्यन्तौषधि
 अथ काशेचिकित्सा । तत्र निदानकथनम् । अक्षमन्त्रहृतकथनम् । अथ उदररोगि-
 तत्र पुनर्नवाष्टकविधानम् । उदरारिरसकथनम् । सासुग्राह्यचूर्णकथनम् । अथ शो-
 चिकित्सा । तत्र मानसछादिविधानम् । इन्ध्रभेदिरसकथनम् । अद्रिसुखचूर्णकथनम् ।
 हृतकथनम् । अथ शीघ्ररोगचिकित्सा । तत्र मथिमृत्तिकादिविधानम् । अभयार्थवच-
 नुषद्विगुणपिप्पलीकथनम् । ताम्रकल्परसकथनम् । पञ्चाशतताम्रकथनम् । शीघ्रक्षिपीव-
 कथनम् । लोचनचतुष्टयकथनम् । शीघ्रज्येष्ठरसकथनम् । अथ शोथचिकित्सा ।
 सिंहाद्यादिपाचनविधानम् । पुनर्नवाष्टकथनम् । शोथार्द्ररसकथनम् । अद्रिसुखच-
 कथनम् । दुग्धवटिकाकथनम् । तत्र मधूरकथनम् । वृषभक्षुद्रलकादिनेत्रविधानम् । अ-
 श्विरोगचिकित्सा । तत्र श्विचरयोगकथनम् । भित्तान्मरसकथनम् । अथ मल्लमण्डा-
 चिकित्सा । अथ स्त्रीपदचिकित्सा । तत्र प्राचनभरसकथनम् । अथ विप्रचिकित्सा । अथ
 त्रयशोथचिकित्सा । तत्र विडङ्गादिमृगलुकथनम् । अथ त्रयचिकित्सा । तत्र सप्तदशपञ्च-
 मादिकथनम् । त्रयराक्षसनेत्रकथनम् । अथ दग्धप्रचिकित्सा । अथ भग्नचिकित्सा । अथ
 माङ्गीप्रचिकित्सा । अथ भग्नरसचिकित्सा । तत्र सप्तविंशतिमृगलुकथनम् । अथ उपद्रव-
 चिकित्सा । तत्र वीरमाधरसकथनम् । सामान्यप्रयोगकथनम् । अथ शूकदोषचिकित्सा । अथ
 कुष्ठरोगचिकित्सा । तत्र पैन्धन्यविधानम् । पद्ममिश्रहृतकथनम् । उदयभास्कररसकथनम् ।
 मन्त्राश्लेषरसकथनम् । अथ ताम्ररसकथनम् । वृषभक्षिप्यादिनेत्रकथनम् । मन्त्राश्लेष-
 विधानम् । कर्मप्रसारनेत्रकथनम् । अथ शीतपिण्डचिकित्सा । अथ पिण्डचिकित्सा । तत्र
 सितामसूरादिविधानम् । मारिकेलाश्वतविधानम् । अथ विषचिकित्सा । तत्र अश्वनादि-
 पाचनविधानम् । अथ विस्फोटकचिकित्सा । अथ चायुरोगचिकित्सा । अथ मल्लमण्डि-
 चिकित्सा । तत्र पापाककरसकथनम् । अथ चूडरोगचिकित्सा । तत्र कुष्ठादिनेत्रविधानम् ।
 अथ गुदधर्मचिकित्सा । तत्र श्मश्रुजादिनेत्रविधानम् । अथ मुचुरोगचिकित्सा । तत्र माण्ड-
 ताम्रचूर्णविधानम् । अथ दिव्यचूर्णकथनम् । अदिरवटिकाकथनम् । अथ कर्बुरोगचिकित्सा ।
 तत्र शम्भुनेत्रकथनम् । दमदूतनेत्रकथनम् । अथ नासारोगचिकित्सा । तत्र सामान्य-

धीमकथनम् । गृहधूमाद्यनैलकथनम् । अथ नेत्ररोगचिकित्सा । तत्र कुमारीवर्णिकाकथनम् ।
 चन्द्रोदयवर्णिकाकथनम् । नयनाश्रयविधानम् । अथ राश्याभ्युपेक्षा । अथ शिरोरोगचि-
 कित्सा । तत्र गगनसुन्दररसकथनम् । षड्विन्दुनैलकथनम् । महादशसूत्रादिनैलकथनम् ।
 महाफलकनैलादिकथनम् । बुधसूत्राद्यनैलकथनम् । महावक्त्रनैलकथनम् । अथ प्रद-
 रोगचिकित्सा । तत्र अशोककृतकथनम् । पदरान्नाकरसकथनम् । अथ सोमरोगचिकित्सा ।
 अथ धोनिव्यापकचिकित्सा । तत्र विविधनैलविधानम् । अथ निक्षोभकरणाविधिः । तत्र
 कर्पूरादिनैलकथनम् । अथ ऋतुकारणकथनम् । ऋतुशूलचिकित्सा । अथ बन्ध्याचिकित्सा ।
 तत्र फलकृतकथनम् । अथ गर्भस्त्रावचिकित्सा । तत्र सङ्घरादियोगकथनम् । गर्भविलास-
 कथनम् । गर्भचिन्तामणिरसकथनम् । अथ पञ्चविधानकथनम् । अथ मयकन्दशूलचिकित्सा ।
 अथ स्तनिकाचिकित्सा । तत्र स्तनिकादशसूत्रविधानम् । सङ्घरादिविधानम् । स्तनिकारस-
 विधानम् । सोभाग्यशुद्धीकथनम् । अथ स्नानरोगचिकित्सा । तत्र वक्त्रकाञ्चिकविधानम् । अथ
 बाह्यरोगचिकित्सा । तत्र बाह्यचातुर्भेदिकाविधानम् । घातव्यादियोगकथनम् । रज्ज्यादि-
 चूर्णकथनम् । बाह्यचातुर्भेदविधानम् । शिशुपञ्चकथनम् । अष्टमङ्गलकृतकथनम् । अथ
 ग्रन्थाशुद्धीचिकित्सा । अथ विषचिकित्सा । तत्र विषवस्त्रपातरसकथनम् । कुक्षुरविषशान्ति-
 कथनम् । अथ रसायनविधिः । तत्र चतुर्भुजरसकथनम् । वसन्तनिलकरसकथनम् । रस-
 सिन्दूरकथनम् । त्रीकामदेवरसकथनम् । पूर्वचन्द्ररसकथनम् । अथ बाजीकरणाविधिः । तत्र
 त्रीमन्थरसकथनम् । पूर्वचन्द्ररसकथनम् । त्रीमन्थररसकथनम् । रतिवस्त्रभेदकथनम् ।
 कामशोपकविधिः । अथ ध्वजभङ्गचिकित्सा । तत्र मेहरारिरसकथनम् । अथ क्षामनादि-
 विविध । इति शम् ।

No. 114. चिकित्सासारदीपिका, By *हरानन्ददासकविराजः. Sub-
 stance, country-made paper, 14×2½ inches. Folia, 271. Lines, 7 on a
 page. Extent, 6,925 ślokaś. Character. Bengali. Date, Sk. 1705.
 Place of deposit, Dhākā, Bhagavāncandra Kavirāja. Appearance, old.
 Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

जयत्यधरपद्माश्रयतरेण सपूरवन्
 जगज्जलमनोहरसुनितचारवर्गं सुकः ।
 अमीडकलदायकः शरवदः शरयैषिषां
 हरिः कृतकसद्गुणोत्तमकदम्बशृङ्गस्थितिः ।
 श्रीहरानन्ददासेन कविचन्द्रेण भीमता ।

जितये वासुधाय चिकित्सासारदीपिका ॥

अथ शास्त्रावतारः ।

यद्वज्रोऽयः पञ्चसंख्यामतेभ्यो

वेदा जाता अक्षयजुःसामभेदम् ।

वायुर्वेदोऽथर्ववेदश्च तस्मिन् ।

वाक्का शक्नो जीवसादस्य भक्तिः ॥

वाक्से वेदः पञ्चमो वैद्यकाण्डो

वेत्ता कश्चित् तस्य वाक्से मन्त्रेशान् ।

तस्याश्वासाधैम तस्मन् तुरावाट्

तस्याज्ज्वाला वज्रमर्चामि शास्त्रम् ॥

धर्मायैकस्मिन्वापामारोम्यं ब्रूयुस्तमम् ।

रोमासस्याकचर्तारः त्रयसो जीवितस्य च ॥

क्षयिदर्थः क्षयिदर्थः क्षयिन्मिषं क्षयिद्वयम् ।

कल्पाभ्यासः क्षयिवापि चिकित्सा नास्ति निष्कला ॥

वाग्धेकजपरिज्ञानं वेदनायाश्च निग्रहः ।

यतश्चैवस्य वैद्यत्वं न वैद्यः प्रभुरायुषः ॥

यावत् कष्टमताः प्राप्ता यावद्वास्ति निरिन्द्रियम् ।

तावच्चिकित्सा कर्मणा काष्ठस्य कुट्टिका मतिः ॥ इत्यादि ।

End.

काकोली-वाक्का-चन्द्रम-जातिफल-खण्ड-दावचिनि-यखापि-तेजपत्र-नामे-
श्वर-पिप्पली, यथा प्रति १ पल अगमदकसूरी माषा ॥ एकौकृत्य अग्निक-
मध्ये ग्राहयेत् । ततो जातरसं पाययेत् । द्रव्यस्यारविः ॥

Colophon.

इति श्रीचरानन्ददासकविचन्द्रविरचितायां चिकित्सासारदीपिकाशास्त्रास-
धन(?) समाप्तम् ॥ समग्रोऽयं ग्रन्थः ।

संक्षेपान्मूलशास्त्रं छिन्विता ग्रन्थमौरवात् ।

जीजनम्रायदत्तं किञ्चिद्विस्तारतः कृतम् ॥

यद्यपि कविचन्द्रश्च रचिता सारदीपिका ।

विकारीश्च मया प्रोक्तचिकित्साशास्त्रः शुभः ॥

इति शकाब्दाः १७०५ ।

विषयः । अथ प्रथममायुर्वेदागमप्रशंसा, ततः शान्तिवर्णादिकवचनम् । अथ शारीराधि-
कारः । तत्र ब्रूवादिपरीक्षाविधिः । नादिकापरीक्षाकवचनम् । नाकोपरीक्षाकवचनम् । अथ

परिभाषाकथनम् । हाचकार्गनिरूपणम् । खेचपानखेदवमनादिविधिः । वलिकर्माकथनादिकम् ।
 मस्यधूमपानादिकरचविधिः । गण्डूषविधिः । अङ्गनविधिः । देशनिरूपणम् । द्रव्यगुणकथनम् ।
 तत्र रसादिनिरूपणम् । धान्यादिवर्गेनिरूपणम् । फलशाकबुलादिनिरूपणम् । मत्स्यामांसादि-
 निरूपणम् । पानीयचौरदधितक्रादिगुणकथनम् । औषधादिगुणकथनम् । आयासादिगुणकथनम् ।
 चिमादिगुणकथनम् । औषधकरणादिदिननिरूपणम् । अनुपानादिविधिः । तैलमूत्रनादि-
 विधिः । गन्धमात्रादिकथनम् । रसायनविधिः । तत्र यन्त्रनिरूपणम् । रसादिशुद्धिकथनम् ।
 वदगुणगन्धनिरूपणम् । रसकर्पूरादिविधिः । यौतकतभस्मकृतादिनिरूपणम् । रससिन्दूरादि-
 विधिः । मन्त्राष्टावकादिविधिः । सर्वरौप्यतामादिधातुनां मारणशोषनादिविधिः । मनः-
 शिखाशुद्धादिशुद्धिकथनम् । मत्स्यादिपित्तशुद्धिकथनम् । अथ विषादिशोषनप्रकारः ।

अथ चिकित्साप्रकरणम् । तत्र अरसा पूर्णरूपादिकथनम् । पथ्यापथ्यकथनम् । सामान्यज्वरे
 नामरादिपाचनविधिः । एवं अङ्गादिपाचनविधिः । गुकुत्थादिपाचनविधिश्च । अथ वातज्वर-
 निदानादिकथनम् । तत्रैव बुधत्पञ्चमूत्रादिपाचनविधिः । शासपण्यादिपाचनविधिः । चिन्तु-
 क्षेत्ररसादिकथनम् । अथ पित्तज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र कटुकलादिपाचनविधिः ।
 धान्यशर्करादिविधिः । वनस्पन्दनादिविधिः । जेपनविधिः । ज्वरकेशरिरसविधिः । शीतभक्षी-
 रसविधिः । ज्वरभैरवरसविधिश्च । अथ कफज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र अवलोकादिविधिः ।
 ऊताशनरसकथनम् । पथ्येक्षेत्ररसकथनम् । प्रथ्येक्षेत्ररसकथनम् । पञ्चाननरसकथनम् ।
 कफकेतुरसकथनम् । मन्त्राकफकेतुरसकथनम् । स्त्रेयकालान्तररसकथनम् । अथ वातपित्त-
 ज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र गवाक्षपाचनादिकथनम् । पञ्चभद्रपाचनकथनम् । विपुराभैरव-
 रसकथनम् । जघावटिकाकथनम् । ज्वरधूमकेतुरसकथनम् । रत्नगिरिरसकथनम् । जवज्वरा
 कुशरसकथनम् । अथेक्षेत्ररसकथनम् । अथ वातक्षेत्रज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र पञ्चकोला-
 दिपाचनादिविधिः । रसचन्द्रिकारसकथनम् । सोभाग्यवटिकाकथनम् । अथ पित्तक्षेत्रज्वर-
 निदानादिकथनम् । तत्र कण्टकाय्यादि-धान्यपटोलादि गुकुत्थादिपाचनविधिः । चन्द्रक्षेत्ररस-
 कथनम् । अथ सन्निपातज्वरनिदानकथनम् । तत्र बाहुकासेदादिविधिः । मस्यनिडीवना-
 दिविधिः । अष्टाङ्गवलोकादिविधिः । बुधत्पञ्चमूत्रादिपाचनविधिः । बुधत्पञ्चमूत्रादिपाचन-
 विधिः । एवं द्रवमूत्रादिपाचनविधिः । लक्ष्मीविद्यासरसकथनम् । वेतासरसकथनम् । भैरवे-
 क्षेत्ररसकथनम् । विदोषनीचरसकथनम् । सन्निपातसूर्यरसकथनम् । सूर्यिकाभरसरस-
 कथनम् । लोकनाथरसकथनम् । अग्निकुमाररसकथनम् । नीलकण्ठरसकथनम् । विनामसि-
 रसकथनम् । सन्निपातशुक्लान्तररसकथनम् । भैरवनादरसकथनम् । सन्निपातकालान्तररस-
 कथनम् । ललाटनिकाररसकथनम् । विलम्बनिरसकथनम् । भारिधामरसकथनम् । वीरभद्र-
 रसकथनम् । विनेवरसकथनम् । पञ्चवज्ररसकथनम् । मन्त्रभैरवरसकथनम् । अङ्गनभैरवरसकथनम् ।
 रसचक्राभिरसकथनम् । भस्मक्षेत्ररसकथनम् । अकान्तभैरवरसकथनम् । अथ अभिन्यासज्वर-

निदानादिकथनम् । तत्र ग्रन्थादिपाठोक्तिकथनम् । सप्तम्यायकरसकथनम् । अथ कर्षणीय-
निदानादिकथनम् । तत्र सुदृष्टियाकथनम् । अथ जीर्णनिदानादिकथनम् । तत्र
निदिग्धिकादिविधिः । भाषादिविधिः । सुदृष्टियोगकथनम् । धात्रीमोदकविधिः । मेघनादरस-
कथनम् । अथ विषमन्तरनिदानादिकथनम् । तत्र सुदृष्टियोगकथनम् । सुककादि दास्यादिपाचन-
विधिः । मन्त्राभिराहुसरसकथनम् । विद्यावस्तुभरसकथनम् । अरराजरसकथनम् । विषमन्तरा-
न्तकलोचकथनम् । सत्यन्तरलोचकथनम् । जीरकादिमोदककथनम् । वृक्षसत्यन्तरलोचकथनम् ।
पैलोक्त्यन्तराजिद्रसकथनम् । रविमुन्दरसकथनम् । शीतभक्षीरसकथनम् । शीतारिरसकथनम् ।
अर्धेनारीसरसकथनम् । अथ राविन्तरनिदानकथनम् । तत्र सुदृष्टियाकथनम् । विषेसरस-
कथनम् । अथ कप्यन्तरनिदानकथनम् । तत्र कप्यकाद्यादिपाचनविधिः । शीतमातृशिशिरस-
कथनम् । विजयायोगकथनम् । भारतपेषादिविधिः । अथ ह्यधिकदिप्परकथनम् । तत्र
मद्योषादिकथनम् । अथ अधिकदिप्परचिकित्सा । अधिकारिरसकथनम् । अथ चातुर्थकनरे
सुदृष्टियाकथनम् । चातुर्थकारिरसकथनम् । सुदर्शनचूर्णकथनम् । अर्धैरनचूर्णकथनम् ।
अक्षररक्षितैलुविधिः । स्वपक्षाद्यादितैलकथनम् । वृक्षकाद्यादितैलकथनम् । पिप्पल्यादितैल-
कथनम् । अष्टाङ्गभूपकथनम् । अपराजिताभूपकथनम् । अथ अक्षरैरेव दूर्वादिनैलकथनम् ।
अन्तरक्षिदानविधिः । मन्त्रवक्षिदानादिविधिः । अथ अन्तराग्निसारचिकित्सा । तत्र श्वैवेरादि-
योगकथनम् । शरीरादिशोगकथनम् । वृक्षदुग्धुषीपक्षपक्षादि-दग्धकृष्णादिपाचनकथनम् ।
योषादिचूर्णकथनम् । कुडजावलेषादिकथनम् । आनन्दभैरवरसकथनम् । कनकमुन्दरस-
कथनम् । अक्षतार्धवरसकथनम् । मन्त्राध्वनिकाकथनम् । अथ अग्निसारनिदानकथनम् ।
आग्निसारचिकित्सा । आन्यपक्षकादिकथनम् । अतुःसमगुक्कादिकथनम् । ककुडादिसुदृ-
ष्टियोगकथनम् । तत्र कुडजापुटपाकादिविधौषधकथनम् । अथ रक्ताग्निसारचिकित्सादिः । तत्र
सुदृष्टियाकथनम् । कुडजाहकादिपाचनकथनम् । पाठादिचूर्णविधिः । अर्धैरतिशारे सुदृष्टियोग-
कथनम् । अथ प्रवाहिकायां सुदृष्टियोगकथनम् । अभयनरधिहरसकथनम् । अतसञ्जीवनरस-
कथनम् । अथ प्रक्षयचिकित्सा । तत्र सुदृष्टियाकथनम् । अक्षवक्षिकाकथनम् । कुडजावलेष-
कथनम् । अंसपटलोसरसकथनम् । मन्त्राध्वनिकाकथनम् । वृक्षदग्धधरचूर्णकथनम् । अक्षवक्ष-
दिचूर्णकथनम् । वृक्षवक्षदिचूर्णकथनम् । जीरकादिचूर्णकथनम् । विजयभैरवचूर्णकथनम् ।
आतिपक्षाद्यचूर्णकथनम् । मृदागन्धकथनम् । मन्त्रवक्षधरसकथनम् । प्रक्षयनीम्बवक्षिका-
कथनम् । प्रक्षयवक्षिकाकथनम् । प्रक्षयनीम्बवक्षिकथनम् । प्रक्षयनीम्बवक्षिकथनम् । विपुर-
रसकथनम् । रसपथ्यटीकथनम् । रसश्विनन्धकृष्णादिनिरूपणम् । पक्षाघातपथ्यटीकथ-
नम् । विजयपथ्यटीकथनम् । 'क्षौद्रपथ्यटीकथनम् । सुवर्णपथ्यटीकथनम् । पक्षाघातलोच-
कथनम् । मगनमुन्दरसकथनम् । विद्यानाध्वनिकाकथनम् । प्रक्षयनीम्बवक्षिकथनम् । अथ
सङ्क्षयपथ्यटीका नामाचारमन्त्रकथनम् । आक्षेपीकथनम् । कक्षाध्वनिकथनम् । प्रक्षय-

भिषिरतैलकथनम् । कण्टावलेपकथनम् । मदनमोदककथनम् । बुधश्चतुर्भोगकथनम् ।
 कामेश्वरमोदककथनम् । जीरकाश्मोदककथनम् । खवडाश्मोदककथनम् । सत्पनायिका-
 चूर्णकथनम् । मायिकाचूर्णकथनम् । जातिपुष्पाश्मदिकाकथनम् । मन्त्राध्वनिकाकथनम् ।
 पद्मचौकवाटरसकथनम् । विजयाभिरचूर्णकथनम् । अथ शोषपद्मार्थं वारिभोगधरसकथनम् ।
 खवडादिमधूरकथनम् । अथ अर्शोनिदानकथनम् । धूपनलेपनादिविधिः । गुरुरश्मोदक-
 कथनम् । ओषादिचूर्णकथनम् । बुधश्चतुर्भोगकथनम् । प्राचदागुडिकाकथनम् । वाङ्-
 शीलमुक्ककथनम् । खवडोत्तमादियोगकथनम् । कुठजावलेपकथनम् । चन्द्रप्रभायटिकाकथनम् ।
 तीक्ष्णमुक्ककथनम् । अर्शोघ्नरसकथनम् । अथ अजीर्णनिदानकथनम् । तत्र चिह्नद्वयचूर्ण-
 कथनम् । सिन्ध्यादिचूर्णकथनम् । अग्निमुक्कचूर्णकथनम् । अथ विटभमिच्छपिकाचिकित्सा ।
 तत्र मुहूर्तिप्रियाकथनम् । मेथिमोदककथनम् । चरीतकीचपकथनम् । रामवाधरसकथनम् ।
 ऊताग्रनरसकथनम् । अग्निकुमाररसकथनम् । मन्त्राध्वनिकाकथनम् । बुधश्चतुर्भोगकथनम् ।
 मन्त्रोदधिरसकथनम् । बुधश्चतुर्भोगधिरसकथनम् । अजीर्णकण्ठरसकथनम् । ज्ञानाधरसकथनम् ।
 राजयज्ञभरसकथनम् । मुक्तापाकवटिकाकथनम् । अग्निजननीवटिकाकथनम् । आनन्दोदधरस-
 कथनम् ।* सुकुमारमोदककथनम् । अथ त्रिमिनिदानकथनम् । तत्र मुहूर्तिप्रियाकथनम् ।
 विष्वक्कद्विष्टकथनम् । त्रिमिमुक्करसकथनम् । कौटव्यरसकथनम् । त्रिमिकोडान्तरस-
 कथनम् । त्रिमिघातिनीगुडिकाकथनम् । अथ पाण्डुनिदानकथनम् । तत्र मुहूर्तिप्रियाकथनम् ।
 विष्वक्कादियोगकथनम् । नारायणलोककथनम् । पुनर्णवामधूरकथनम् । विकचयलोककथनम् ।
 पाण्डुनिधरसकादिकथनम् । अथ रत्नपित्तनिदानकथनम् । तत्र यक्षादिगुडिकादिकथनम् ।
 वासाघ्नकथनम् । कुष्माण्डचपकथनम् । शर्करावलेपकथनम् । पैलोक्यदुन्दररसकथनम् ।
 अथ राजयज्ञनिदानादिकथनम् । तत्र खवडादिचूर्णकथनम् । तालिशदिमोदककथनम् ।
 वासावलेपकथनम् । सागलायघ्नकथनम् । चन्द्रनादितैलकथनम् । यक्षान्तकलोककथनम् ।
 शृङ्गाराधकथनम् । रजसादिचूर्णकथनम् । शृङ्गाकरसकथनम् । धान्यदशमूलकथनम् । राक्ष-
 दशमूलकथनम् । बुधश्चन्द्रनादितैलकथनम् । रत्नमधुपीठलोककथनम् । अथ काशनिदानादि-
 कथनम् । तत्र मुहूर्तिप्रियाकथनम् । चरीतकादिमोदककथनम् । अगस्त्यचरीतकादिकथनम् ।
 कण्ठकार्यवलेपकथनम् । सत्परेवेन्द्रगुडिकाकथनम् । रसगुडिकाकथनम् । काशसंहारभैरव-
 कथनम् । चन्द्रावतरसकथनम् । राजयज्ञादिकथनम् । भागीशर्करावलेपकथनम् । अथ
 चिह्ननिदानादिकथनम् । पिप्पल्यादिचूर्णकथनम् । अथ वाङ्निदानादिकथनम् । तत्र
 भात्रीमुक्ककथनम् । खवडावलेपकथनम् । गुरुरश्मिरसकथनम् । वासादिचूर्णकथनम् ।
 अथ सरभेदनिदानकथनम् । तत्र कक्षावाधलेपकथनम् । निदिग्धिकावलेपकथनम् ।
 त्राक्षोदककथनम् । कर्पूरमोदककथनम् । अथ चरीतकनिदानकथनम् । तत्र मुहूर्तिप्रिया-
 कथनम् । कण्ठचर्चकादिकथनम् । अथ चर्दिनिदानादिकथनम् । तत्र मुहूर्तिप्रियाकथनम् ।

अहिरेतुकथनम् । एखादिचूर्णकथनम् । शिखरीमल्लकथनम् । कुमुदेवरसकथनम् । अथ
 लव्यानिदानकथनम् । तत्र सुद्विज्ञियाकथनम् । अथ ब्रह्मनिदानकथनम् । तत्र सुद्विज्ञिया-
 कथनम् । शीतलरसकथनम् । अथ मदात्ययाधायकथनम् । अथ गुल्मादिनिदानकथनम् ।
 तत्र सुद्विज्ञियाकथनम् । कल्लपष्टकथनम् । चैतसष्टकथनम् । शिवाष्टकथनम् । शिवा-
 तैलकथनम् । विकचयाश्चकथनम् । अथ अपस्मुरनिदानकथनम् । तत्र सुद्विज्ञियाकथनम् ।
 भूपाङ्गनादिविधिः । ब्राह्मीष्टकथनम् । मन्त्राष्टकथनम् । अथ वातनिदानकथनम् ।
 तत्र सुद्विज्ञियाकथनम् । रघोनपिष्टकथनम् । वयोदशग्रगुगुलुकथनम् । पथ्यागुगुलुकथनम् ।
 मन्त्राष्टकपष्टकथनम् । बृहत्प्राग्सादिष्टकथनम् । सत्यविष्णुतैलकथनम् । बृहद्विष्णुतैल-
 कथनम् । मधुमन्त्रारायणतैलकथनम् । मन्त्राारायणतैलकथनम् । कुक्षप्रसारणतैलकथनम् ।
 सत्यप्रापतैलकथनम् । बृहत्प्रापतैलकथनम् । सप्तप्रसमापतैलकथनम् । शीतारिरसकथनम् ।
 वातारिगुगुलुकथनम् । विजयभैरवतैलकथनम् । हिमसागरतैलकथनम् । बृहद्वातारितैलकथनम् ।
 वातकुलान्तकतैलकथनम् । बृहत्तपुष्यादितैलकथनम् । सत्यगुडुचीतैलकथनम् । बृहद्गुडुची-
 तैलकथनम् । केशोरगुगुलुकथनम् । बल्लगुगुलुकथनम् । भैरवगुगुलुकथनम् । गुडुचादिहोच-
 कथनम् । रसमाषिककथनम् । मन्त्रातलेष्टकथनम् । द्वादशाङ्गवकथनम् । बाङ्गवारितैल-
 कथनम् । विषविन्दुकतैलकथनम् । अथ जलस्थानिदानकथनम् । तत्र चिकित्साकथनम् । अथ
 आमवातनिदानकथनम् । तत्र रासासन्नकादिकथनम् । रास्त्रादशमूलादिकथनम् । क्षेपनादि-
 कथनम् । बृहद्रघोनपिष्टकथनम् । योगराजगुगुलुकथनम् । मन्त्रारघोनपिष्टकथनम् । सिंघ-
 नादगुगुलुकथनम् । आमवातमजसिंघमोदकथनम् । स्वेदादिविधिः । बृहत्सैन्धवाद्यतैलकथनम् ।
 आमवातचररसकथनम् । आमवातारिगुडिकाकथनम् । अथ शूलनिदानकथनम् । तत्र
 सुद्विधोगकथनम् । अतुःसप्तचूर्णकथनम् । विफलासष्टूरकथनम् । अतुःसप्तचूर्णकथनम् ।
 परिणामे सुद्विज्ञियाकथनम् । नारिकेलपष्टकथनम् । आमलकीपष्टकथनम् । शतावरीम-
 ष्टूरकथनम् । धात्रीलौककथनम् । शूलप्लीष्टकथनम् । विद्याधराधकथनम् । शूलगजैन्द्र-
 तैलकथनम् । अथ उद्वर्गनिदानकथनम् । तत्र नाराचचूर्णकथनम् । सुद्विज्ञियाकथनम् ।
 अथ गुल्मनिदानकथनम् । तत्र सुद्विज्ञियाकथनम् । कारुण्यपष्टकिकाकथनम् । गुल्मकाष्ठा-
 मल्लरसकथनम् । इन्दीवरीतकिकथनम् । विद्याधररसकथनम् । नाराचरसकथनम् । अथ
 शूद्रगेनिदानकथनम् । तत्र सुद्विधोगकथनम् । अल्लुष्टकथनम् । अथ उरोपचिकित्सा ।
 अथ ब्रह्मनिदानकथनम् । तत्र सुद्विज्ञियाकथनम् । विकटकादिष्टकथनम् । कुशा-
 लेष्टकथनम् । शर्करावलेष्टकथनम् । अथ ब्रह्मातनिदानकथनम् । तत्र सुद्विधोगकथनम् ।
 मोक्षुराद्यतकथनम् । अथ ब्रह्माग्निनिदानकथनम् । तत्र सुद्विज्ञियाकथनम् । धात्रीहृत्-
 कथनम् । तारकेचररसकथनम् । अथ अम्बरीशर्करानिदानकथनम् । तत्र सुद्विधोगकथनम् ।
 कुष्ठलपष्टकथनम् । वचनगुडकथनम् । अथ प्रमेहनिदानकथनम् । तत्र सुद्विज्ञियाकथनम् ।

दाक्षिणादिहृतकथनम् । इन्द्रपत्नीकथनम् । बृहदादिमाधृतकथनम् । सीमेचररसकथनम् ।
 बृहन्नामनाथरसकथनम् । मेघसुन्दरतैलकथनम् । बृहन्नेचसुन्दरतैलकथनम् । कर्पूरभोदककथनम् ।
 अथ श्रीछादोर्म्यनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिजियाकथनम् । विङ्कणादिहोचकथनम् । अथ
 काशेचिकित्सा । अथ उदररोगनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिजियाकथनम् । सामान्यचूर्ण-
 कथनम् । अग्निमुचूर्णकथनम् । पुनर्नवाहककथनम् । विन्दुहृतकथनम् । मानमप्यविधिः ।
 नासाचरसकथनम् । उदरारिरसकथनम् । इन्ध्राभेदिरसकथनम् । दृष्टदुदरारिरसकथनम् ।
 उदरचरताजयोगकथनम् । अथ स्त्रीचनिदानादिकथनम् । तत्र मुष्टिजियाकथनम् । मानादि-
 गुडिकाकथनम् । अभयान्नचकथनम् । यज्ञतानिखरसकथनम् । स्त्रीकनाथरसकथनम् । अथ
 शोथनिदानादिकथनम् । तत्र मुष्टियोगकथनम् । शिंखाद्यादियोगकथनम् । यंत्रचरीतकौ-
 विधानम् । कटुकायाहोचकथनम् । विकट्टादिहोचकथनम् । शूक्यवृत्त्यादिनैलकथनम् ।
 वायुकिभूषणरसकथनम् । दशमूलगुडकथनम् । बृहन्नेचसुन्दरादिनैलकथनम् । अथ दृष्टि-
 निदानकथनम् । तत्र मुष्टिजियाकथनम् । शतपुष्पादिहृतकथनम् । नित्यानन्दरसकथनम् ।
 दृष्टिचररसकथनम् । अथ गल्लगण्डमाह्लाह्लादिचिकित्सा । अथ स्त्रीपदनिदानकथनम् । तत्र
 मुष्टिजियाकथनम् । लेपादिशोधनविधिः । विषनैलकथनम् । त्रणलेपनविधिः । शरीर-
 त्रयचिकित्सा । विपरीतमज्जनैलकथनम् । त्रचरासतैलकथनम् । अथ दन्तत्रयचिकित्सा । अथ
 भग्नचिकित्सा । अथ नाड्योत्रयचिकित्सा । तत्र सप्तगुग्गुलुकथनम् । अथ भग्नरनिदान-
 कथनम् । तत्र मुष्टिजियाकथनम् । सप्तविंशतिगुग्गुलुकथनम् । विद्यमननैलकथनम् । भग्नर-
 चररसकथनम् । अथ उपदंशनिदानकथनम् । तत्र मुष्टियोगकथनम् । त्रौमन्धयरसकथनम् ।
 सामान्यप्रयोगकथनम् । अथ शूक्यदोषचिकित्सा । अथ कुष्ठनिदानकथनम् । तत्र पञ्चनिम्ब-
 कथनम् । विषेचररसकथनम् । पञ्चतिक्तहृतकथनम् । अष्टतमभक्षान्तकथनम् । मन्दाभक्षान्तक-
 कथनम् । सिन्दूरायनैलकथनम् । अक्षतैलकथनम् । बृहन्नेचदिनैलकथनम् । मन्दाव-
 नैलकथनम् । विषतैलकथनम् । बृहत्सुमराजतैलकथनम् । कन्दर्पप्रसारनैलकथनम् । अष्टता-
 पुरहोचकथनम् । उदयभास्कररसकथनम् । ताम्रकेशररसकथनम् । चरितास्रभक्षविधानम् ।
 मन्दाताम्रकेशररसकथनम् । अथ शीतपित्तचिकित्सा । अथ अक्षपित्तचिकित्सा । तत्र नारि-
 केलाष्टतकथनम् । शतावरीहृतकथनम् । औषपतिकचूर्णकथनम् । शितामसूरकथनम् ।
 आमस्रकादिहोचकथनम् । अथ विषवंचिकित्सा । तत्र अष्टतादिपाचनकथनम् । बृहद-
 क्षतादिपाचनकथनम् । काष्ठाग्निचन्द्ररसकथनम् । अथ विस्फोटकचिकित्सा । अथ स्नायुरोग-
 चिकित्सा । अथ मस्त्रिकाचिकित्सा । अथ सुह्रोगनिदानकथनम् । तत्र मास्रत्यादिनैल-
 कथनम् । स्नुषादिनैलकथनम् । गुग्गुनैलकथनम् । अथ गुदभेदचिकित्सा । तत्र कुष्ठकाष्ठो-
 हृतकथनम् । भट्टराजतैलकथनम् । अथ सुह्रोगचिकित्सा । अथ दन्तोगचिकित्सा । अथ

जिह्वाचिकित्सा । तालुचिकित्सा । तत्र कालकचूर्णकथनम् । चथादिचूर्णकथनम् । अदिर-
 वटिकाकथनम् । बृहत्तुषदिरवटिकाकथनम् । अथ कर्णरोगनिदानकथनम् । तत्र सुष्ठिगिया-
 कथनम् । श्रोतैलकथनम् । दशमूलतैलकथनम् । जातितैलकथनम् । शम्भूकतैलकथनम् ।
 धुमूराद्यतैलकथनम् । बृहत्शम्भूकाद्यतैलकथनम् । अथ नासारोगनिदानम् । तत्र चित्ररोगनिकी-
 कथनम् । सुष्ठियोगकथनम् । गृहधूम्राद्यतैलकथनम् । अथ नेत्ररोगनिदानकथनम् । तत्र सुष्ठि-
 क्रियाकथनम् । बृहद्वासादिविधानम् । चन्द्रोदयवर्णिकथनम् । कुमारीवर्णिकथनम् । पिप्पला-
 वर्णिकथनम् । बृहत्पिप्पलावर्णिकथनम् । सप्ताश्वतलोदकथनम् । अश्वत्थविधानम् । अथ शिरो-
 रोगचिकित्सा । तत्र बह्विन्दुतैलकथनम् । अथ सूर्यावर्णचिकित्सा । तत्र मयूरचूतकथनम् ।
 दशमूलतैलकथनम् । बृहद्दशमूलतैलकथनम् । सोमसर्पतैलकथनम् । कणकतैलकथनम् । मन्दा-
 कणकतैलकथनम् । मन्दासप्तारजतैलकथनम् । बृहद्भुम्राद्यतैलकथनम् । बृहत्कणकतैलकथनम् ।
 मन्दादशमूलतैलकथनम् । मन्दाश्वत्थतैलकथनम् । अथ प्रदरनिदानकथनम् । तत्र सुष्ठियोग-
 कथनम् । शीतकल्पाष्टकथनम् । अशोकष्टकथनम् । प्रदरान्नकरसकथनम् । अथ सोमरोम-
 निदानकथनम् । तत्र चिकित्सा । अथ योनिव्यापचिकित्सा । तत्र सुष्ठिकतैलकथनम् । अथ
 दन्तशूलचिकित्सा । अथ निजोमौकरषविधिः । अथ मन्थ्याचिकित्साविधानम् । तत्र फलप्लुत-
 कथनम् । सोमप्लुतकथनम् । अथ गर्भोत्पादनविधानम् । अथ पुंसवनविधानम् । अथ वृद्धगर्भ-
 चिकित्सा । अथ गर्भचिकित्सा । अथ चन्दनादिपाचनकथनम् । क्षौवेरादिपाचनकथनम् । अथ
 गर्भविनाशकथनम् । तत्र सुष्ठियोगकथनम् । गर्भचिन्तामणिरसकथनम् । अथ प्रसवविधिः । तत्र
 मन्त्रविधिः । अथ मरकन्दशूलचिकित्सा । अथ स्त्रिकादशमूलकथनम् । सप्तचरादिपाचन-
 कथनम् । वज्रकाष्ठिककथनम् । सोभाग्यशूलकथनम् । स्त्रिकाचररसकथनम् । स्त्रिकाचर-
 कथनम् । अथ स्तनविद्रधिचिकित्सा । तत्र स्तनरोगचिकित्सा । तत्र काशीरतैलकथनम् । अथ
 शिशूचिकित्सा । तत्र ज्वरादौ चातुर्भेदिकापाचनविधिः । धातव्यादिपाचनकथनम् । राजन्यादि-
 चूर्णकथनम् । बालचतुःसमादिकथनम् । बालरसकथनम् । अश्वगन्धाष्टकथनम् । अष्टमह-
 ष्टकथनम् । अथ दन्तककुमरचिकित्सा । अथ शय्याशुचिकित्सा । अथ विषाधिकार-
 चिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् । विषवस्तरसकथनम् । अथ रसायनाधिकारः । तत्र
 पूर्णचन्द्ररसकथनम् । चतुर्भुजरसकथनम् । मन्दाकल्पतरसकथनम् । वसन्ततैलकरसकथनम् ।
 औकामदेवरसकथनम् । रसकर्पूरकथनम् । अथ वज्रीकरषविधिः । तत्र आचक्षरकथनम् ।
 पूगक्षरकथनम् । कामाग्निसन्धीपनरसकथनम् । रतिवज्रभमोदककथनम् । मन्दाचरसकथनम् ।
 पूर्णचन्द्ररसकथनम् । मन्त्रेश्वररसकथनम् । परमानन्दरसकथनम् । कामदीपकरसकथनम् । अथ
 ध्वजभद्रचिकित्सा । अथ वीर्यसाधनविधिः । अथ वशीकरषविधिः । तत्र आसवधानविधानम् ।
 मधुसवनकथनम् । तत्र चारिडकथनम् । दशमूलारिडकथनम् । इति शः ।

No. 115. चिन्तामणितन्त्रं, By शिवः. Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent, 252 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikramapur, Mājṣpādā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verso. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

पार्थिववाच ।

देवदेव महादेव नीलकण्ठ तपोधन ।
 शूलपाणे महादेव कथ्यतां सन्मशेखर ॥
 सख्ये हि परमानन्द युतं तव सुखान्मुजात् ।
 एवं प्रख्यामि देवेश गुह्यतन्त्रं मशेखर ॥
 मन्त्रतन्त्रं मशेशान् चैतन्यस्य तपोधन ।
 योनिमुद्रां मशेशान् तत्त्वत्रयं परायणम् ।
 एतदेव महादेव कथ्यतां मे पिनाकधृक् ॥
 ईश्वर उवाच ।

शृणु पार्थिवि ब्रह्मामि दासोऽहं तव सुमते ।
 क्षतिगुह्यं महासुखं तत्त्वत्रयं वरानने ॥
 सारास्सारतरं मन्त्रमतिगोप्यं श्रुचिस्मिते ।
 ब्रह्मापि ज्ञायते देवि कथं तत्त्वत्रयाम्यहम् ॥
 कथयामि महादेवि दासोऽहं तव सुमते ।
 न चैतत्कथ्यते देवि तव क्रोधः प्रजायते ।
 जया क्रोधे कृते देवि ज्ञानिः स्यान्मम कामिनि ॥
 मन्त्रार्थं मन्त्रचैतन्यं धर्माधर्मकामदं त्रये ।
 योनिमुद्रां मशेशानि साक्षात्कोशप्रदायिनीम् । इत्यादि ।

End.

एतन्मन्त्रमनं कृत्वा जीवन्मुक्तः स एव तु ।
 एतन्मन्त्रमनं देवि सर्वतन्त्रेषु ब्रह्मते ॥
 शिवे विष्णौ मशेशानि तत्रात्र मन्त्राधने ।
 शक्तित्रयेषु देवेशि सर्वविद्यासु ब्रह्मते ॥
 सत्यं सत्यं पुनः सत्यं सत्यमेव ब्रह्माव्ययम् ।
 यत्नेन कृत्वा देवेशि हृदये धारणं चरेत् ॥ (?)

Colophon. इति श्रीविष्णुसहिते सुप्रामन्त्रार्थ-चैतन्यनिरूपणे पार्श्वेतीश्वरईवार्
सप्तमः पटलः ॥

विषयः। शिवाश्रितयोः संवादेन योनिबीजादिकथनम् । रक्षस्योनिमुद्राकथनम् । कुण्ड-
लिनीध्वनादिकथनम् । योमिकवचकथनम् । आधारावक्रादिक्रमेण कवचपाठफलकथनम् ।
मन्त्रवचधारावचकथनम् । षट्चक्रक्रमेण मन्त्रार्थकथनम् । षड्दलवर्णनम् । मणिपूर-
वर्णनम् । हृत्पद्मवर्णनम् । विष्णुबाणवर्णनम् । आम्नापुरवर्णनम् । मन्त्रचैतन्यप्रकारकथनम् ।
सुप्रामन्त्रार्थनिरूपणम् । चैतन्यरक्षकथनम् ॥

No. 116. चैतन्यकल्पः (ब्रह्मयामलान्तर्गतः) । Substance, country-made
paper, 13 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 196 ślokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kānṭhālpādā viś Naihāṭī,
Paṇḍita Rāmatārāpa Thākura. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीचैतन्यचन्द्राय नमः ।
कस्यो पुरांनन्दस्मिन्वनजयो गौरस्तनू-
नवद्वीपे जातः सुरचुनोसमीपे शचीस्तनः ।
दद्यापिभ्योऽपि सकवचमपि हरेर्नाम निश्चितं
तस्मिन्ना पापाद्वै जगति विजयते गौरचन्द्रावतारः ॥ (?)
पार्श्वेत्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश कृतिस्त्रित्यन्तकारक ।
चैतन्यकल्पं भगवन् कथयस्व मयि प्रभो ॥
नवद्वीपे कथं कस्यो भगवान् भक्तवत्सलः ।
जातः किं कस्यो जन्मा च श्रेष्ठाः पुत्रः प्रभूय च ।
तद्ब्रह्म मन्त्रावाचो यदा ते यदि ज्ञायते ॥ इत्यादि ।

End. भक्तप्रियो गौरचन्द्रो भक्तवत्सलः शचीस्तनः ।
तस्मात् तं ये भजन्तीह तेषां वरः शचीस्तनः ॥
कुला चैतन्यकल्पं हरिभजनविधिं विस्मिता मेकपुत्री
कामन्द्युप्रसुदितस्तुष्टौ महारं खावयन्ती ।
मायत्युपैरिगुंमयं कोकविचाररूपं
कुला कुला विमनिरिदता तद्गता संवधुत ॥

Colophon. इति ब्रह्मयामले श्रीचैतन्यकल्पे शिवदुर्गाष्टकादे चैतन्यकल्पं नाम पञ्चमी-
ऽध्यायः ।

श्रीचैतन्यनित्यानन्दाभ्यां नमः । हरये नमः ।

विषयः । अथ प्रथमं हरपार्ष्वतीसंवादेन चैतन्यदेवस्य अवतारप्रयोजनकथनम् । नामा-
विधं चैतन्यस्य महिमादिवर्णनम् । ततः श्रीचैतन्यदेवस्य क्रीडादिः ।

No. 117. चैतन्यविजासायतनम्, By नन्दकुमारगोस्वामी. Substance,
country-made paper, 13×3 inches. Folia, 178. Lines, 6 on a page. Ex-
tent, 2,937 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Cuāmasinā, Post office Rādhānagarā, District Vāñkurā, Śrī Nikuñjavihārī
Gosvāmī. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. श्रीश्रीकृष्णचैतन्यचन्द्राय नमः ।

गुरोः पादाम्बुजं नमि कवचासवपूरितम् ।
यस्य ध्यानामुल्लेखोऽपि सर्वसिद्धिप्रदायकः ॥
श्रीकृष्णवृत्तिनिन्द्यदेशवचिरं विष्णुदुःखहृतं
न्यस्तोष्ठाधरवेषुमिन्दुवदनं कन्दर्पदं पाङ्कजम् ।
गुञ्जालपुष्पिरोरुचं निरुपमं बङ्गालकामखिलं
शूङ्गावसथूरपुष्पकुसुमं वन्दे ब्रजेन्द्राङ्गजम् ॥
वाङ्मार्गप्रतिमाङ्गमम्बुजपदद्वन्द्वं सुखमूर्तिं
शुभसङ्गटिकधितैकदर्शनं कल्पमूरं सुन्दरम् ।
दीप्यवाचकरीन्द्रबल्लमनिर्गं कल्याणिसंधारिणं
वन्दे शैलसुतासुतैर्गणपतिं तं विभ्रविध्वंसिनम् ॥
वन्दे व्यासपराशरादियमिनो भोजान्मरीचाङ्गुल-
प्रज्ञादासं विभीषणं कपिपतिं भक्ताग्रगण्यं परम् ।
अमूर्तोऽवशोनकादिसञ्चितशोभानपादाक्षजं
बाष्पीकिं शुक्लनारदप्रभृतिकं भक्ताङ्गिभूषणम्पि ॥
संदर्भहेमवचिरांशुसुखाचरुचं
वाङ्मार्गसुखवसनं कमलाचमोचम् ।
राधासुभावमलद्भुविभोतदेशं
प्रेमाख्यं द्विजवरं प्रब्रजामि भौरम् ॥

बन्दे श्रीलक्ष्मणैतन्यं कवचाकरविषयम् ।
 प्रमार्दिताङ्गवधिरं कीर्तनामन्दमोक्षितम् ॥
 नित्यानन्दं प्रभुं बन्दे श्रीवासादेतदुन्दरो ।
 गदाधरं स्वरूपं गौरभक्तगण्यम्पि ॥
 बन्दे रूपसनातनो रघुवरं श्रीजीवगोपालको
 दासश्रीरघुनाथमीश्वरपदे दातुं सुभक्तिम् ये ।
 नानाशास्त्रपुराणवेदनिगमादुद्धृत्य सारामलं
 प्रातःकालं ब्रजराजनन्दनमुपयन्त्यान् ब्रह्मन् सुन्दरान् ॥
 कीदृक् प्रेम प्रणयिनि पराराधिकाया मयीतः
 स्वादुत्वं वा स्मरविशेषकं पीडनम्पि कीदृक् ।
 ज्ञातुं तत्तत्प्रपन्नविभामापिधाय ब्रजेश-
 कस्या देवयुतिमनुदधवाविरासीच्छीजः ॥
 आख्यावलीं प्रेमरसश्च संदद
 ज्ञानान् समुच्चैर्मिथ्याविराभवत् ।
 श्रीलक्ष्मणादादिभिरेव विद्वता
 लोलासदीयाक्षरिताद्यतादिषु ॥
 प्रबल्लुमेर्षां चरचप्रसादतः श्रीगौरलोलालवमेवमुत्तरे ।
 ममेव यतः किमु दर्शनाय ते घनां न गौराङ्गरिषवर्धनम् ॥
 मतिश्चतेन मया रचितोऽप्ययं
 जनमलं ननु नाशयिता भुवम् ।
 अक्षिभवेपि मणिर्न तमसयं
 किमु न नाशयति अक्षमस्थितः ॥
 भो भोः साधवः कुलावधानं क्रियतां, द्वापरयुगावसानमवगत्यात्मकाङ्क्षाहित-
 चेतःप्राकट्यप्रचण्डप्रवृत्ततरुदीर्घभीषकत्वपतारकं सशूलमुद्गरचक्रचर्मशरा-
 सनाथासुधवमूर्ध्नि तरुतोत्पलप्रतिष्ठापिद्वयधोरतरारि कुलसंमर्दकप्रचण्डोर्द-
 चप्रतापकमित्तमश्यास्त्रमखल-निविधवातनाकर-कर्षक-कुक्षिशूल-धिक्षुत-
 चीमलक्ष्मिराजो मर्त्यभूमाववततार । ततः स एव अक्षर्मनिर्दयक्रोधकामा-
 द्दिरिपुपुङ्गवाः ! आगच्छत इतं कर्म साध्यतां मम संप्रति ।
 ततोऽवर्णो निर्देषयागत्य कामादिभिः सद्यः प्रपन्नं पात्रं स्वपतिमात्र-
 क्षिणा कृताङ्गभिः ।

किसर्षसाक्षयो राजन् किम्वा कार्यं सचत् प्रभो ।

साधयामो वयं सद्य एवासाध्यमपि इतम् ॥

ततः कलिः ।

वन्यो तौ निर्दयाधर्मी तुष्टोऽहं वचनेन वः ।

भाष्यतं शयिवीमध्ये यथादिः कुरतं वयम् ॥ इत्यादि ।

End.

इत्याद्याचेपर्यं वाक्यमुक्त्वा श्रीगौरमुन्दरः ।

भक्तैर्लोकां चकाराप्यां श्रोतुमिच्छुः प्रदाम् ॥

शचीतनयतत्त्वतद्गुणचरित्रलौकादिकं

मुनीन्द्रसुरपुङ्गवैरपि न वेदमन्येन किम् ।

वदेत् यदि शारदा युगमसंख्यमेवानिशं

सहस्रवदनोऽपि तौ न खलु तव किञ्चित् समी ॥

ये न पुनं गौरमुष्णानुकीर्तनं ये नास्ति तस्य पदाम्बुजद्वयम् ।

ये नो हतसंज्ञनसङ्ग आदरात् ते मुहुर्मन्यां यमदूतशासनाः ॥

× × × ×

× × × × ।

ते सर्वपापैर्विमुक्ता नराधमा दुष्टाः कृतघ्ना भवकूपवासिनः ॥

श्रूयतां श्रूयतां भक्ताश्चेतन्यगुणकीर्तनम् ।

तस्माच्च परमानन्दप्राप्तिः स्यान्नाच्च संशयः ॥

आचार्यश्रीनिवासप्रभुकुल-उद्धारावकाशवृद्धिभाक्-सु

जानः पञ्चाननाख्यां जनकुलविदिनः प्राज्ञ ईशानुकम्प्यः ।

तत्पुत्रेणैव किञ्चिद्वर्णितमिह मया ज्ञानहीनेन यत्नान्

श्रीश्रीगौराङ्गलीलुस्तमिति हृषया मोषदास्यं भवङ्गिः ॥

श्रीरामचन्द्रेण विशोधिते वज्रयत्नाच्छ्रिते विष्णुपुराणिवासिना ।

अन्येऽन दोषो यदि वर्णते कियदवाप्त दुःखः सुधियो विविच्यताम् ॥ ।

Colophon.

इति श्रीमदकुमारगोस्वामिबिरचिते श्रीचेतन्यविद्यासाधनग्रन्थे अन्त्यकाण्डे

प्राप्तमभर्णकारसाक्षाद्वनं नाम पञ्चमो विद्यासः ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । अत्र आदिकाण्डे प्रथमविद्याये कलेरुपाख्यानवर्णनम् । १ ये प्रभोर्जन्मलीला-
वर्णनम् । २ ये गौराङ्गोद्वाहादिवर्णनम् । ३ र्थे विवाहादिलीलावर्णनम् । ४ से सङ्गासोप-
पन्नादिवर्णनम् । मध्यकाण्डे प्रथमविद्याये गौराङ्गसङ्गासपञ्चवर्णनम् । १ ये लीलाचखम-

नादिवर्णनम् । १ ये चौरचोरगोपीमाधवरिवर्णनम् । ४ ये चार्यभोमोपदेशवर्णनम् । ५ मे
 रासानन्देन सप्त मेकनादिवर्णनम् । ६ छे गौराङ्गस्य तीर्थाटनादिवर्णनम् । ७ मे गौडवासिभक्तेः
 सप्त मेकनवर्णनम् । ८ मे पुनर्नीलाचलप्रत्यागमनम् । ९ मे दृष्टवानधमवर्णनम् । १० मे श्रीम-
 द्रूपद्युपदेशादिवर्णनम् । अन्त्यकाण्डे प्रथमपिण्डासे श्रीमद्रूपमेकनादिवर्णनम् । १ ये चरिदास-
 निर्याणादिवर्णनम् । २ ये नवानुरागरसास्त्रादनिरूपणम् । ४ ये अभिसारादिरसवर्णनम् ।
 ५ मे प्रोषितभर्तृकारसास्त्रादनम् । इति ।

No. 118. चौरपञ्चाशत्काव्यस्य कालिकापञ्चटीका, By श्रीराधाकृष्णशर्मा.
 Substance, country-made paper, 7x2 inches. Folia, 15. Lines, 8 on a
 page. Extent, 482 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. (?) Place
 of deposit, Kāñhālpādā viś Naihātī, Pañḍita Rāmatārāṇa Thākura.
 Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. नौदुर्गा ।

मत्ता कालीपदद्वन्द्वं सेवितं सुरराजिभिः ।
 राधाकृष्णेण व्याख्यातं काव्यं सौन्दर्यमेव च ॥
 अभिरामाक्षजः श्रीमद्भद्रराममहाशयः ।
 एकदा संसदि प्राप व्याख्यां कर्तुं द्रुतञ्च माम् ॥
 नवेमाने महाकाव्याः पञ्च व्याख्यातुमादतः ॥ इत्यादि ।

End.

× × × ×
 × × × × ।

श्रीराधाकृष्णविप्रसूचिनिगिरिदुतापञ्चमस्त्रिंशत् सुकाये
 शास्त्रे प्रख्यातबुद्धिः सुविदितमकरोद्भद्ररामेव चोक्तः ॥
 शास्त्रे चन्द्राङ्गरामान्मुधिसुतमणिते तन्मर्मज्ञं सूनुः
 अन्त्यं कोविदैस्तन्मयं यद्विदितं प्राज्ञास्त्रिंशत् के करोमि ।

× × × ×
 × × × × ।

Colophon.

इति चौरपञ्चाशत्काव्ये पञ्चाशत्श्लोककाये श्रीराधाकृष्णकृतकालिकापञ्च-
 व्याख्या सम्पूर्णा । नौदुर्गा ।

विषयः । चौरपञ्चाशदपरनामकस्य प्रहाररसात्मकस्य सौन्दर्यकाव्यस्य कालिकापञ्च
 व्याख्यानम् ।

No. 119. जपरहस्यम्. Substance, country-made paper, $13 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 360 ślokas. Character. Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṇṭhālpādā vid Naihati, Paṇḍita Navinacandra Thākura. Appearance, new Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ परमदेवतायै नमः । चञ्च जपरहस्यम् । तत्रादौ प्रातः कर्मयोगमाह ।
प्रातःकाले च शय्यायां जपस्य निर्वणं गृह्य ।
पूर्वोक्तमात्रकान्यासं विन्यसेन्मात्रकाख्ये ॥
तथा एकादशद्वारे चौरमन्त्रांश्च विन्यसेत् ।
दशधा चैव मन्त्रस्तु एकधा वापि संजपेत् ॥ इत्यादि ।

End. पुनर्णकारमारभ्य श्रीकण्ठानां मनु जपेत् ।
विशोम इति विख्यातः शकारं केवलं जपेत् ॥
अष्टवर्गस्यवर्णेषु सप्त सृष्टमयाष्टकम् ।
अष्टोत्तरशतं जप्त्वा समर्थं प्रणमेद्विद्या ॥
सर्वान्तरात्रानिलये स्तुतपिणि ।
गृह्याणां कर्जपं सातारङ्गपूर्णे नमोऽस्तु ते ।
समर्थं जपमेतेन प्रणमेद्विद्या ॥

Colophon. ॐ गुरुभ्यो नमः ॥

विषयः । जपनिर्वणः । जपक्रमनिरूपणम् । कुङ्कुमादिनिरूपणम् । सेतुनिरूपणम् ।
शुद्धजिह्वादिशोधननिरूपणम् । दीपनीनिरूपणम् । मन्त्रचेतन्यादिनिरूपणम् । जपकाण्ड-
कर्तव्यनिरूपणम् । मात्रसंपूजादिनिरूपणश्चेति ।

No. 120. जातकदीपः, By लौहित्यवरसेनः. Substance, palm-leaf, 17×1 inches. Folia, 100. Lines, 4 on a page. Extent, 1,831 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1747. Place of deposit, Dhākā, Pāñcasāra, Paṇḍita Mahendracandra Kāvyaśārtha. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमोऽग्रेभ्यः ।
जयति कमलवन्धुर्जीवन्मोक्षकचक्र-
जिगृह्यमयशरीरो ब्रह्मलब्धेशदेवः ।

अनुगतजनभर्ता रोगशोकैकहर्ता
 भुवनजननरक्षानाशहेतुर्विवक्षान् ॥
 अन्यस्मिन् भुजआदीनां न हि अन्तःफलान्विते ।
 एकत्र कथितान्येव मनुभिर्मतभेदतः ॥ (?)
 तच्छास्त्रपयसां सारैः + + येव प्रकाशकः ।
 एकत्र अनबोधार्थं क्रियते आतदीपकः ॥
 शास्त्रमेतत् पुरा यच्च कृतं कर्म शुभाशुभम् ।
 व्यग्रपत्यन्भकारे तद्द्रव्यं दीप इवोज्ज्वलः ॥
 तच्च राशिपञ्चाङ्गाच्च भेद आदौ निगद्यते ।
 नो ज्ञात्वा भेदमेतेषां को देव वक्तुमर्हति ॥
 शास्त्रप्रशंसा । इत्यादि ।

End. श्रुतिर्पञ्चमटीपयोनिधितटीनिःशेषसारोद्गृह्यै-
 र्देवानां सदसद्विचाररचनावैदग्ध्यप्रवर्धयितुं ।
 श्रीलोकित्यवरण वैद्यकुलजेनाकारि यो यत्नतो
 प्रयत्नैव विरासमत्परागुणाः सञ्जातदीपं जनाः ॥

Colophon. इति लोहित्यवरसेनविरचिते आतकदीपके निर्व्याणो नाम पञ्चविंशति-
 तमोऽध्यायः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । अथ प्रथमं राशिभेदनिरूपणम् । तच्च राशीनां स्त्रभावादिभेदकथनम् । पञ्चभेद-
 निरूपणम् । तेषां क्रूरधौम्यादिकथनम् । गोचरनिरूपणम् । नवांशादिकथनम् । षड्वर्गादि-
 कथनम् । मुल्लविकोषादिकथनम् । वज्रावज्जनिरूपणम् । केन्द्रादिकथनम् । प्रचवर्णादि-
 कथनम् । द्रेक्षाणादिनिरूपणम् । पञ्चाणामुपनीचलादिकथनम् । राऊकेलोर्मुल्लविकोषादि-
 कथनम् । दिक्पतिराशिकथनम् । शृङ्गोदयादिकथनम् । राशिवलावलकथनम् । तन्वादिचञ्चा-
 कथनम् । लग्नमानकथनम् । उपचयसंज्ञाकथनम् । केन्द्रादिकथनम् । नृपादिचञ्चाकथनम् ।
 क्रूरधौम्यज्ञाननिरूपणम् । दिक्पतिविवेकः । नपुंसकाद्यभिपकथनम् । आत्यभिषादिकथनम् ।
 तत्कालमिचामिचकथनम् । दृष्टिनिरूपणम् । गोचरफलकथनम् । फलकालनिर्णयः ।
 औषधधारणव्यवस्था । पञ्चमादिताराफलकथनम् । नाडीनक्षत्रनिरूपणम् । संक्रान्ति-
 निरूपणम् । रथादिफलकथनम् । रेखादिफलकथनम् । अष्टवर्गकथनम् । मण्डपवर्ग-
 कथनम् । अथ गर्भाधानादिकथनम् । आतकलग्नादिनिरूपणम् । आरयोगकथनम् । नौकादौ
 जलकथनम् । मातृपुत्रजातस्य शुभाशुभकथनम् । सञ्जादिज्ञानकथनम् । तावादिज्ञानकथनम् ।
 जलकथनम् । पिङ्गवज्जाननिरूपणम् । शिशुरिदिकथनम् । द्रेक्षादिपञ्चादिकथनम् ।

माधुरिद्यादिकथनम् । पिण्यायुःकथनम् । दशाकथनम् । अष्टमचन्द्रादिदशाकथनम् ।
 दशारिष्टकथनम् । अकर्दशानिरूपणम् । नाचपिकदशाकथनम् । केतुपताकिनिरूपणम् ।
 रथादिसप्तचेवफलकथनम् । नवांशादिफलकथनम् । तन्वादिभावकथनम् । गुरुभौरयोः पर-
 स्परदृष्टिकथनम् । राशिशीलकथनम् । गघनशीलकथनम् । उंयफलादिकथनम् । तन्मगत-
 तुङ्गादिकथनम् । सुलविकीयफलकथनम् । स्रग्टचस्थपचफलकथनम् । भिचग्टद्वयपचफल-
 कथनम् । नौचपचफलकथनम् । श्वग्टचस्थपचफलकथनम् । द्विप्रदयोगकथनम् । विप्रचयोग-
 कथनम् । प्रप्रचयोगकथनम् । पतितयोगकथनम् । पातकयोगकथनम् । पातकयोगभङ्गकथनम् ।
 शीर्षादिच्छेदयोगकथनम् । विशूलयोगकथनम् । वज्रदन्तयोगकथनम् । कुष्ठदङ्गुलीयोगकथनम् ।
 काययोगकथनम् । खड्गयोगकथनम् । पशुदन्तयोगकथनम् । जलजल्लुप्तयोगकथनम् । क्षीर-
 चतुर्दशयोगकथनम् । श्रुदादियोगकथनम् । दारिद्र्यादियोगकथनम् । भिक्षाभनादियोगकथनम् ।
 अल्लर्कादियोगकथनम् । दोलाच्छ्वेदयोगकथनम् । विभयोगकथनम् । धनज्ञानकथनम् ।
 सुखज्ञानकथनम् । स्वपतियोगकथनम् । राजयोगभङ्गकथनम् । स्त्रीणां लज्जादिस्थपचफल-
 कथनम् । वैधव्यादियोगकथनम् । सच्चसरणयोगकथनम् । कुल्लटायोगकथनम् । बन्धादिभोग-
 कथनम् । प्रप्रचयोगकथनम् । स्वतापत्यादियोगकथनम् । स्वत्यगीतादियोगकथनम् । पतिद्वेप-
 योगकथनम् । शुभाशुभयोगकथनम् । ब्रह्मवादिनोयोगकथनम् । शिन्पादियोगकथनम् ।
 निधनखानफलकथनम् । गङ्गासरणादियोगकथनम् । स्वत्युज्ञाननिरूपणम् । जलस्वत्युयोगादि-
 कथनम् । स्वत्युखानज्ञाननिरूपणम् । जलसमये सरणसमये वा मोक्षगतिनिरूपणम् ।
 देवलोकादिगतिनिरूपणम् । इति शम् ।

No. 121. जातकसारः, By गोविन्दानन्दः. Substance, country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 324 lokas. Character, Bengali. Date, . Place of deposit, Brāhmanāmaṇḍali vid Bāāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhattachāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

नला सूर्यपदद्वन्द्वं गोविन्दानन्दशर्मा ।

त्रिधा जातकसारोऽयं क्रियते सद्दिदां मुदे ॥

प्राचीनसंज्ञया सख्यं प्रकाशोक्तिर्यते मया ।

संज्ञाध्यायमतो वख्ये फलं पद्यान् वितन्वते ॥

देहो द्रव्यपराक्रमो सुखसुतो कलत्रं स्वतिर्भाग्यं ।

रात्र्यपदं क्रमेण गदितं लाभशयौ लघ्नतः ॥ इत्यादि ।

× × × ×
× × × × ।

End. इत्थं तातादिकानामपि अनुषि तथा खेचराणां सुतेनं
वाचं शीराममसैलदनु तनुपदुक् भार्गवो राजपूज्यः ॥
जातस्य लग्नभवनादशमं प्रकल्पा तातालयं जातकवद्विचिन्त्यं ।
सर्वेषु भावेषु विशेषयुक्त्या तेषां सदा दुष्टमदुष्टमायैः ॥

Colophon. इति सर्वभावाध्यायः ॥ श्रीदुर्गा शरणम् ।

विषयः । अत्र प्रथमं प्राचीनसंज्ञादिकथनम् । ततः अयनांशादिनिरूपणम् । सर्वभावा-
साधारणफलादिनिरूपणम् । लग्नभावफलादिनिरूपणम् । सर्वभावनिरूपणम् ।

No. 122. जीर्णमञ्जरी. Substance, country-made paper, 16½ × 3 inches. Folia, 5. Lines, 4 on a page. Extent, 72 ślokas. Character, Bengali. Dato, ? Place of deposit, Sonāraūga, District Dhākā, Bābu Prabhātacandra Sena. Appearance, tolerable. Verse. Generally 'correct.

Beginning. नमो मधेशाय ।
नारिकेलफलेषु तण्डुलमयं शीरं रसाक्षे चिन्तं
जम्बीरोत्तरसाद् दृते समुचितः सर्पिलु मोचाफले ।
गोधूमेषु च कर्कशे चिन्ततमा मांसात्यये काञ्चिकं
नामरङ्गे (?) मुद्गभक्ष्यस्य कथितं पिप्परीके कोद्रवाः ॥
शिष्टा द्वे सलिलं पियालफले पण्यां चिता सावले
खण्डं शीरं भवेत्तत्सुचितं कोष्ठाभ्युकोल..... । (?)
मत्स्ये चूतफलान्वजीर्णमनं मध्वन्मुपानात्यये
तैलं पुष्करले कटुप्रशमनं घोषास्तु बुद्ध्या जयेत् ॥ इत्यादि ॥

End. शीतोदकं नखजरोमचारि नारीपयसाञ्जनरोगनाशि ।
श्लोदकं धूमके प्रशस्तं धात्रीप्रक्षेपोऽतिविरेचनेषु ॥
ममसा मांसं जमनेऽनुकूलं प्रभातमुष्णं क्षुरतावसाने ।
शीरो.....सैन्धवसाधितान्नु जागाच्छुक्तं क्षुरतातिरेके ॥
अवधपूरणे तिलतैलतः अवधपूरणेन सुखं विदुः ।
करचनेषु गर्देषु च कारयेत् करचमाचकजद्रवजं पुनः ॥

Colophon. इति जीर्णमञ्जरीपथः समाप्तः ॥

विषयः । केपु केपु द्रव्येषु कामि कामि द्रव्याणि जीर्णतानुकुलानि भवन्तीत्यस्य निरूपणम् ॥

No. 123. ज्ञानतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 286 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Thānā Rāṇinagar, Paṇḍita Kālīdhana Vidyābhūṣaṇa. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

कैलाशशिखरे रम्ये गन्धर्वगणसेविते ।
 व्याघोर्षकःस्थिता देवी पृच्छति स्म नगात्मजा ॥
 गणेश मन्दि-चन्द्रेश भूतनाथ मदीश्वर ।
 अनेकतन्त्रमन्त्राणां प्रकाशोद्भरणानि च ॥
 भेदश्च कौलकथैव शापाशुद्धार एव च ।
 त्वत्प्रसादान्मया नाथ ज्ञातं तत्त्वं न संशयः ॥
 नानातन्त्रेषु देवेश विद्यार्णवसमीप्युता ।
 इदानीं श्रोतुमिच्छामि मन्त्राङ्गनामनिर्णयम् ॥
 मन्त्रसङ्केतकं नाम वज्रधा मयि सूचितम् ।
 अस्मिन्सु निर्जने देव यदि स्तोत्रोक्तिं मां प्रति ।
 तद्ब्रह्म सच्चादेव नात्र कार्या विचारणा ॥
 नो चेत् सत्यं वदाम्यस्य पुरस्कृत्य तवापतः ।
 प्रापत्यामं करिष्यामि सत्यं सत्यं न संशयः ॥
 ईश्वर उवाच ।
 साधु ब्रह्म त्वया भद्रे यन्मन्त्रं मनसि स्थितम् ।
 योषिष्यपक्षभावत्वात् पुरा नोक्तं त्वयि प्रिये ॥
 इदानीं स्थिरतां ज्ञात्वा कथयामि वरानने ।
 न प्रकाशं सच्चादेवि कदाचिदपि पार्श्वनि ॥
 प्रकाशिते सच्चात्मने सिध्यन्ति सिद्धयस्तथा ।
 पुनरुक्तं मया देवि न वक्तव्यं सुनिश्चितम् ॥
 विना रूपेण शोभेन पूजया वा ह्यपान्विते ।
 येन विज्ञानमात्रेण मन्त्रसिद्धिः प्रजायते । इत्यादि ।

End. मन्त्राश्च वाचका श्रेया वाच्यत्वं समुदीहितम् ।
मन्त्रसङ्केतमशाला यो जपेत् कालिकां पराम् ॥
शतलक्षप्रजोऽपि मन्त्रसिद्धिर्न जायते ।
मन्त्राः पराङ्मुखा यान्ति अप्यदश्च दिने दिने ॥
जपपूजादिकं सर्वमभिचाराय कल्पते ।
अन्यो निरयमाप्नोति सत्यं सत्यं न संशयः ॥

Colophon. इति सर्व्वतन्त्रोत्तमे ज्ञानतन्त्रे कालीमन्त्राङ्गनिर्णयो नाम सप्तमः पटलः ।

विषयः । अत्र प्रथमं शिवाश्रित्योः संवादेन तत्त्वज्ञानस्वरूपतत्प्राप्त्युपायादिकथनम् । तत एकाक्षरादिमन्त्रकथनम् । मन्त्रोच्चारसाधनकथनम् । मन्त्राविद्यास्वरूपादिकथनम् । तत्र अङ्ग-संख्यानादिकथनम् । बाह्यामन्त्रनिरूपणम् । भैरवाङ्गनिर्णयः । सुवनेश्वरीविद्यानिरूपणम् । तन्त्र-मन्त्राङ्गनिरूपणम् । त्रिवर्गसाधनौविद्याकथनम् । त्रिपुराविद्याकथनम् । अन्नपूर्णासन्त्राङ्गनिर्णयः । मन्त्रात्रिपुरसुन्दरीमन्त्राङ्गनिर्णयः । कालीमन्त्राङ्गनिर्णयश्च ।

No. 124. ज्ञानतन्त्रम् . (१० म परिच्छेदः) Substance, country-made paper, 19 x 5 inches. Folia, 6. Lines, 9 in a page. Extent, 388 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahar, Khāsvāṭī, Paṇḍita Mahādeva Bhaṭṭācāryya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।

नारद उवाच ।

यत्त्वयोक्तं महादेव विस्तारेण श्रुतं मया ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि संक्षेपात् गुह्यलक्षणम् ॥
दीक्षाकालमकाले च तथा कैव पुरस्क्रियाम् ।
माहाभिधानं देवेश नित्यं कथय प्रभो ॥ इत्यादि ।

End. चतुर्धात्रिमिषो विप्रः पूजा वासुरताः सदा ।
गार्हस्थ्यात्रिमिषो विप्रः पूजा दक्षरताः सदा ॥ (?)
ब्राह्मणस्य सुरा पीला ब्राह्मण्यादेव जीयते ।
तस्मात् ऋष्यो विप्रस्य दक्षिणाचारपूजनम् ।
कुर्व्यात् तथा विना वेद्यां क्षत्रियं वा न पूजयेत् ॥

Colophon. इति शिवनारदसम्वादे ज्ञानतन्त्रे दशमः परिच्छेदः ।

विषयः । ज्ञानतन्त्रस्य दशमपरिच्छेदेऽस्मिन् प्रथमं गुणनिरूपणम् । ततो मन्त्रचिह्न-
पायादिनिरूपणम् । मुक्तिनिरूपणम् । पूजाचोमादिनिरूपणम् । प्रणवभेदनिरूपणम् । शपोडा-
रादिनिरूपणम् ।

No. 125. ज्ञानभैरवीतन्त्रम् . (षष्ठः पटलः) Substance, country-made
paper, 12×3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 27 ślokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamansinha, Yaçodul,
Paṇḍita Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ ज्ञानभैरवीतन्त्रम् ।
शृणु देवि प्रवक्ष्यामि रक्षस्यं विजडोत्तमम् ।
पुनं ब्रह्मस्यं देवि अद्भुतं वरवर्चिनि ॥ इत्यादि ।

End. ब्रह्मचिन्तामणौ तन्त्रे पूर्वमुक्तं विशेषतः ।
अधुना कथिता रस्यं रक्षस्यं विजडात्मकम् ।
पठनात् सर्वपापेभ्यो मुक्ता भवति मानवाः ॥

Colophon. इति ज्ञानभैरवीतन्त्रे षष्ठः पटलः ।

विषयः । विजडादेया रक्षसादिनिरूपणम् ।

No. 126. ज्ञानमार्जनीतन्त्रं (योगशास्त्रम्) . Substance, country-made
paper, 10×2½ inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 168
ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Dhākā, Vikrampur, Toghare, Paṇḍita Içvaracandra Vidyālañkāra. Ap-
pearance, fresh. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।
ममामि यत्तुपुत्रं परं ब्रह्म स सर्वदा ।
शब्दस्पर्शरूपरसगन्धाकारविवर्जितम् ॥
साधकानाम् चित्तानामेतद्देहानु तद्गुणे ।
दृष्टिपादनसंचारं कुर्वते नितयात्मकम् ॥
प्रथमं सर्वलोकानां सर्वराज्यसुखप्रदम् ।
प्राची + + + स्थापनाय शिवाकारत्वनामयम् ॥

केलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।

पप्रच्छ पार्थिवो देवीं ब्रूषि ज्ञानं महेश्वर ।

श्रीदेव्युवाच ।

कुतः दृष्टिर्भवेदेव कथं दृष्टिर्भिन्नमिति ।

ब्रह्मज्ञानं कथं देव दृष्टिसंसारमर्जितम् ॥ इत्यादि ।

End.

अनुपम्यं निराधारं शब्दं तस्य तदुच्यते (?) ।

अचलं निर्मलमेव शून्यं वापि निरुद्धम् ॥

वेदान्तसार + + + समाप्ते शिवभाषितम् ।

सिद्धान्ति सर्वयोगानां नाव कार्या विचारणा (?) ॥

Colophon.

इति योगशास्त्रे उग्रामहेश्वरसंवादे ज्ञानमार्कण्डीतन्त्रं समाप्तम् ॥

विषयः । शिवाश्रितयोः संवादेन ब्रह्मज्ञानोपायकथनम् । अष्टादशविद्याकथनम् ।
शाङ्करीविषयो गुप्तलकथनम् । अध्यात्मविद्यासूत्रादिकथनम् । निदद्यादिसिद्धान्तकथनम् ।
शरीरतत्त्वकथनम् । शरीरे चन्द्रसूर्यादीनां क्रमेण स्थाननिरूपणम् । आहारनिद्रासुषुप्तादि-
कारणकथनम् । तत्र तत्र मनसः कर्तृत्वकथनम् । शिवशक्तिरूपादिकथनम् । षट्चक्र-
निरूपणम् । त्रिगुणविदेवमादितत्त्वकथनम् । ज्ञानदयाशक्तिप्रभृतीनां पिष्टमाहभगिनीत्वादि-
रूपकथनम् । मायासौक्ष्म्यरूपादिकथनम् । ब्रह्मज्ञानरूपादिकथनम् । अथ योगलक्षणदि-
कथनम् । संयमादौ नामावयवकथनम् । सूक्ष्मसूक्ष्मलक्षणयादिकथनम् ॥

No. 127. ज्ञानलक्षणाविचारः . Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 168 ślokas. Character, Bengali. Dato, Sk. 1639. Place of deposit, Brāhmaṇamaṇḍali viśā Bārasāt, Paṇḍita. Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः । सप्रकारकज्ञानकोपनायकलसते ज्ञानलक्षणाया षटलप्रकारक-
प्रत्यक्षं प्रति सप्रकारकषटलज्ञानलेन न चेतुता । अन्त्यां सप्रकारकात्
षटलनिर्भिकरूपकात् षटोपनीतभागापत्तेः । इत्यादि ।

End.

तादृशबोधे च विशेषतयायच्छेदकप्रकारकज्ञानचेतुतया निर्विकल्पकस्य
सम्भवेऽपि द्वितीयचक्षेऽपि प्रत्यक्षापत्तिर्न सम्भवति विशिष्टपुद्गलरूपे तत्का-
रचप्रकारस्तु स्वयमेव विचिन्त्यतां विशेषितच्छेदसधिकसम्यक् इति कृतं
प्रपञ्चम् ॥

Colophon. इति ज्ञानलक्षणाया विचारः सम्पूर्णः ।

बङ्गसमयहराचिकित्सा-

खेन्दुसम्पत्तशक्रीयवत्सरे ।

× × × ×

× × × ×० ॥

विषयः । न्यायशास्त्रीयज्ञानलक्षणाया विचारः ।

No. 128. ज्ञानादयरहस्यम् । Substance, country-made paper, 18½ x 3 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 402 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhānukā, Post office Pālaṇ, District, Pharidpur, Bāṇḍita Kālikin̄kara Vidyābhūṣaṇa. Appearance, old Prose. Generally correct.

Beginning. अनुमितिं प्रति साध्यव्याख्यावच्छिन्नहेतुप्रकारतानिकपितर्पदेविशेष्यता-
शालिज्ञानलक्षपविशिष्टपरामर्शत्वेन न हेतुता किन्त्वव्याप्यतावच्छेदकप्रका-
रकव्याप्तिज्ञानत्वेन व्याप्यतावच्छेदकप्रकारकपक्षधर्मताज्ञानत्वेन च हेतुता
इयं एवं धूमो वक्रियाया धूमवान् पर्वत इत्याकारकज्ञानान्वयान् तथा-
विध.....दधनमितिपत्ययते न केवलं विशिष्टपरामर्शादेव अतएव
धूमो वक्रियायाः लोकवान् पर्वत इत्याकारकज्ञानादयानुमित्यापत्तिः ।
धूमलाः लोकलयोः भयोरेव व्याप्यतावच्छेदकत्वादिति तु न शङ्कनीयं यतो
व्याप्यतावच्छेदकत्वेन धूमलादिकं कारणतावच्छेदककोटौ निवेश्य न कार्य-
कारणभावं कल्पयामः । किन्तु विशिष्टधूमलिङ्गकानुमितिं प्रति धूमलाव-
च्छिन्नविशेष्यकव्याप्तिप्रकारकज्ञानत्वेन पर्वतलावच्छिन्नविशेष्यकधूमलावच्छिन्न-
प्रकारकज्ञानत्वेन चेति नोपदर्शितापत्तिप्रसङ्गः ॥ इत्यादि ।

End. सामग्रीप्रतिबन्धकतायां विशिष्ट.....उत्पन्नकलापेक्षया तादृश-
प्रतिबन्धप्रतिबन्धकभावस्यैव कल्पयितुमुचितत्वादिनि चेदस्येतादृशरीत्या उप-
दर्शितानुमितिसामग्रीप्रतिबन्धकलाधिक्यपरीहारः । तादृशानुमितिसामग्र्या-
प्रतिबन्धतावच्छेदकगौरवं दुष्कारमेव तथापि सम्पत्ते तादृशसामग्र्या-
पर्वतविशेष्यकानुमित्यन्वयवक्रिज्ञानलक्षमेव प्रतिबन्धतावच्छेदकं षट्प्रत्यक्षादेस्तत्-
प्रतिबन्धतावच्छेदकानां ज्ञानलक्षेऽपि अतिविरहात् । भवन्ति तु सत्प्रत्यक्षादि-
साधारणवक्रिमत्पर्वतहतिवक्रियाया धूमप्रकारतानिकपितर्पदेवधूमवत् पर्वतला-

वच्छिन्नविशेषताशास्त्रानुमित्यन्वयान्मादेरेव तथालुपेयं । केवलस्यानुमि-
त्यन्वयानलस्य तथाले समानविषयकशब्दोपादौ व्यभिचारप्रसङ्गात् । एवञ्च
वच्छिन्नानुमितिसामग्रीप्रतिबन्धकतायां
.....
एकज्ञानविशिष्टापरज्ञाननिवेशप्रयुक्तमुपदर्शितगौरवं । मीमांसकमते तादृश-
खलीयतादृशानुमितिसामग्रीनियतोपदर्शितसामग्रीचामननानां प्रतिबन्धता-
वच्छेदकगौरवमिति मीमांसकमतमेव साधीयः ॥

Colophon. इति ज्ञानादयस्त्रयस्य ॥

विषयः । एककालीनं ज्ञानद्वयं सम्भवति न वेति विचारः ।

No. 129. **ज्ञानार्थः ।** Substance, country-made paper, 17 × 5 inches.
Folia, 50, Lines, 8 on a page. Extent, 1,764 ślokas. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, Mājṣāḍā, District Dhākā, Bābu Rāśavihārī
Rāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

त्रीदशुवाच ।

गणेशमन्त्रिचन्द्रेशसुरेन्द्रपरिवारित ।

जगद्वन्द्वं पञ्चाधौश किं लया जयते सदा ।

अक्षमालेति किं नाम संशयो मे हृदि स्थितः ॥

शब्दालीनं परं ब्रह्म तमेव परमार्थवित् ।

कथयामन्मनिःशब्दसामान्यमनसमिच्छयात् ॥

ईश्वर उवाच ।

कथयामि वरारोहे यन्मया जयते सदा ।

ककारादि-चकाराणां साहकार्यरूपिणी ।

अतुर्देवकरोवेता विन्दुचयविभूतिना ।

अनुकारैश्च देवेभि विन्दुवैकेन मञ्जिता ॥

विश्वेभ्यश्च विन्दुभ्यां संख्याभ्यां विराजिता ।

ककाराद्यक्षमाक्षान् शक्तिरूपं मत्तेश्वरि ॥

ककारादि-चकाराणां वशीकृतं शिवकथितः ।

वक्ष्यमानात् सदात्मने बोधारण्यजिता जनः ॥

उचरेत् सरसंभिन्नासदा देवि न संशयः ।
 पञ्चाशद्वर्षकपेय शब्दाद्यं ब्रह्म उच्यते ।
 अकारः प्रथमो देवि अकारोऽन्तिम उच्यते ।
 अक्षमाक्षेति विख्याता मातृकार्थरूपिणी ॥
 शब्दब्रह्मस्वरूपं शब्दातीतम् उच्यते ।
 शब्दातीतं परं धाम मन्मथारचितं सदा ।
 आत्मस्वरूपं जानीषि वसन्तु परमेश्वरः ॥ इत्यादि ।

End.

नवचक्रे स्थिता या च चक्रेषु नवकाय च ।
 रश्मिहस्ताय देवेभि प्रत्येकं तारपूर्वकम् ॥
 पवित्रकं समर्थं गुणं समोचयेत् प्रिये ।
 सर्वालङ्कारवर्जं मानाधनसमुच्चयैः ।
 तत्प्रसादपवित्रं धारयेत् तदनन्तरम् ॥
 तद्ब्रह्मोमं निर्वृत्य पवित्रं समर्चयेत् ।
 कुमारीपूजनं कुर्यात् ततः सुवासिनीमयम् ॥
 योगिन्यो योगिनश्चैव ब्राह्मणा विविधा गणाः ।
 पूज्या हि परमेशानि यदीच्छेत् सिद्धिमात्मनः ॥

Colophon. इति श्रीशानार्चने नित्यात्मने पवित्रार्चविधिर्द्वाविंशतितमः पटलः ॥

सम्पूर्णोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । अथ प्रथमं अक्षमाक्षानिर्घेयः । ततः पिपुराया मन्त्रभेदादिकथनम् । पिपुरा-
 बाह्यामन्त्रादिकथनम् । बाह्यामन्त्रादिकथनम् । पिपुरासाधनविधिः । तत्र मायचीनिक-
 पचादिकम् । अष्टादिनिकपचम् । अक्षयानिर्घेयः । अक्षोद्वारविधिः । तन्नामकथनम् । मण्डल-
 पूजादिनिकपचम् । सुत्रालक्षणादिकथनम् । पिपुरेश्वरीकृतविधिः । कुमारीकृतविधिः । यजन-
 बलिदानादिविधिः । पञ्चसिंहासनविधिः । तत्र प्रथमपञ्चसिंहासनविधिः । द्वितीयपञ्चसिंहा-
 सनविधिः । मन्त्रापिपुराश्रुतीद्वादशविधिरवम् । षोडशाक्षरीबीजविद्याविधिः । तन्नामपूजा-
 विधिः । तद्वर्णनविधिः । बीजमन्त्रादिप्रयोगकथनम् । पञ्चाशत्-पीठकथनम् । षोडशाक्षर-
 विधिः । अक्षयानिर्घेयानिर्घेयः । तत्र समाधिनिकपचम् । ब्रह्ममाहादिविधिः । तत्र तत्र-
 प्रत्येकं पञ्चभुक्तिबीजमन्त्र । रत्नपूजाविधानम् । पिपुराबीजसाधनविधिः । पिपुराजपशोम-
 विधानम् । तत्र कुम्भविधिः । ज्ञानशोमविधिः । कुमारीपूजाविधिः । द्वितीयजनविधिः । तत्र
 जीवां जातिभेदादिकथनम् । दीक्षाविधिः । पवित्रार्चविधिः ।

No. 130. ज्ञापकावली, By हरमोविन्दः. Substance, country-made paper, 14×2½ inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent, 829 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1763. Place of deposit, Telivini *grā* Gaḍvetā, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामः ।

श्रीमपादाजमाध्वीकं भवासाध्यविभेषजम् ।

अन्विष्टं पातुं मे खान्ता त्वाङ्गान्यत् पेयमुत्तमम् ॥

नला योगुवचरणं शरणीकृतहरमोविन्दचरणः ।

ज्ञापकद्वन्द्वं तनुते सुबन्तपादे यथाधिवचम् ॥

लुक् ॥ लुगिति अत्युच्चं कानं नाम एतच्च लुकि स्त्रीविहितस्य चेति निर्देशेन बोधितं अन्यथा लुङ्गतेः किवन्तस्य रूपले लुङ्गिति ख्यात् । चिक्राद्यर्थेति चिक्रं चिक्रं ज्ञानं तदेवार्थः प्रयोजनं कार्यं यस्य स चिक्राद्यः तस्य ज्ञानकारणस्य इत्यर्थः एतेन जसादिप्रत्ययादीनां जकारादेर्जसादिज्ञानं प्रति कारणत्वात् लुगिवधीयते ॥ इत्यादि ।

End.

अनादिदृष्ट्यै सादेयं च तेनादेशेऽष्टन इत्यत्र न ख्यात् एवं हेरेदिदित्यत्र सुपोऽनुवृत्तिर्ज्ञापकत्वेन बोध्या ।

गुरुपदिष्टज्ञानाध्या × × × × ।

अन्तीर्षा हरमोविन्दो निर्माय ज्ञापकावलीम् ॥

Colophon.

इति सुबन्तज्ञापकावली समाप्ता ॥ शकाब्दः १७६३ ॥

विषयः । सुबन्तपादस्य संचेषेण व्याख्यानम् ॥

No. 131. ज्ञेयार्थसारः, By कृष्णः. Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 159. Lines, 5 on a page. Extent, 5,257 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1666. Place of deposit, Pañcasāra, District Dhākā, Paṇḍita Mahendracandra Kāvyaatirtha. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

रामः शरवम् ।

यं ब्रह्मा गिरियोन्मदेवज्ञवयो वेदोपवेदादिभि

संज्ञैर्द्विचपदैः सुबन्ति सभवं मायावर्जोन्मत्तम् ।

विद्यायाश्चिह्नशक्तयोऽहविभवा न्यत्यन्यव्यवहाराणि
 स्तं कृष्णो विप्रिनोति तारकमहो ज्ञेयार्थसारं नमन् ॥
 यस्यापि लक्ष्मणा निवसति सगुणा खेच्छयाऽग्रा गृह्येता
 सोऽव्याक्तां यत्र विचं समुद्रविलयं याति वेदानुचितम् ।
 यस्यानानन्दभूतिर्गमयति क्षुत्तां त्रिभुक्तोकाधिपत्यं
 तादृग् दुःखोर्मिसाक्षाकुलभवजलधेसारकं यस्य नाम ॥
 स्वामिना लिखितं यद्यद्वानाख्यानेषु निश्चितम् ।
 तदेवैकत्र संगृह्य ज्ञेयसारो निरूप्यते ॥
 येषां स्त्रीयदशादृष्टौ नास्त्येव परिवेदना ।
 तेषां नातिप्रियो ह्येष निमित्तस्येव मन्त्रवाक् ॥
 भयापमानेषु वियोगरोगाद्यामनदुःखां विदुषो दशां स्वाम् ।
 यस्तस्य नूनं भवितैष मोदकद्विदाघतप्तस्य यथा हिमाश्वः ॥
 येन क्रमेण यद्वाचं तन्निर्घण्टनमुच्यते ।
 प्रथमं शास्त्रसाङ्गत्यं ततो दुःखपरम्परा ॥
 तदानीं सुखसाधने च उपायानां प्रदर्शनम् ।
 अत्रमाणां लक्षणानि प्रकाराचारनिर्णयः ॥
 तदपि धृष्टतायां तदर्थान्तिक्रमे तथा ।
 प्रायश्चित्तप्रमाणानि सन्न्यासेऽप्यधिकारिता ॥
 भक्तिज्ञानापरीपाके भट्टले मरणेऽपि वा ।
 दशजन्मोत्तरं सिद्धिः प्रायश्चित्तञ्च × × × ॥
 अतिक्रमेण पातित्यं तीर्थादिषु फलाफलं ।
 तत्र देशादिशुद्धिवाचका नास्तिकता स्मृते ॥
 तथा हरिपराङ्मुख्यं फलं × × × केनचित् ।
 सर्वार्थविकलस्यापि फलं पातित्यखण्डनम् ।
 भगवद्भक्तिमात्रात्मान् तच्छास्त्रेवार्थवादता ॥ इत्यादि ।

End.

आकाङ्क्षायां स्थितायामेकत्र निर्णीतः शास्त्रार्थो वाचकमन्तरणान्यथापि
 कल्पत इति न्यायाद्व्यवस्था । भक्तानाम् भक्तः सान्त्व्ये चोक्त्ये वा
 तदेवाकौ तत्तुषे वा कायशूत्रेण वा सुकृदुःखौक्त्येन प्रारब्धाप्रारम्भभोजी-
 तत् तदभावे त्रिपुराचोक्तरीत्या मोक्ष इति । अन्यदेशोपासकानामप्येवम् ।

Colophon.

जीरासः । शकाब्दाः १९९९ ॥

विषयः । अथ प्रथमं शास्त्राणां सङ्गतिकथनम् । तेषां प्रामाण्यादिकथनम् । अदृष्टार्थ-
दृष्टार्थभेदात् तेषां द्वैविध्यादिकथनम् । वेदान्तसांख्यवैशेषिकादिशास्त्राणां समन्वयादि-
कथनम् । अथ जीवसत्त्वादिकथनम् । जीवशक्त्यविवेचनम् । सर्वेषां शास्त्राणां वास्तवैक-
मत्यदिकथनम् । आक्षिप्त्वादिसत्त्वादिकथनम् । अहंदिक्ष्यकथनम् । कार्यकारणयोः
सत्त्वादिकथनम् । वैधर्म्यसाविवेचनम् । वर्णाश्रमधर्मनिरूपणम् । अथ प्रवृत्तिमार्गस्य दुःख-
जनकत्वकथनम् । अथ दुःखहानिदुःखावाप्तापायकथनम् । तत्र निवृत्तिमार्गप्रशंसादिकथनम् ।
आश्रमसंन्यासादिकथनम् । आश्रमाणामावश्यकत्वकथनम् । अनाश्रमताजनितापापप्रायश्चित्तकथनम् ।
सद्ग्रासपक्षपातशुक्तिरिति निरूपणम् । कलौ शीघ्रकालं त्रय्युपर्ययानप्रख्यापनयोः प्रतिषेध-
कथनम् । सद्ग्रासाधिकारितादिकथनम् । भक्तिज्ञानयोर्माहात्म्यादिकथनम् । नित्यकर्म-
कारणद्वौ प्रायश्चित्तकथनम् । तदतिश्रमे पातित्यादिकथनम् । तीर्थविधि-तत्तत्फलफल-
कथनम् । भगवद्भक्तिमाहात्म्यादिकथनम् । भगवत्तत्त्वप्रतिपादकश्रुत्यादिशास्त्राणां नार्थ-
वादलशङ्केति निरूपणम् । अपराधसालमोपायकथनम् । भक्तस्य दशजन्मोत्तरं कृतार्थता-
कथनम् । निवादीनामपि वैश्यावलम्बनम् । अथ उपास्यदेवतानिरूपणम् । सर्वेषां देवानां
भगवद्भक्तादिकथनम् । भगवद्भक्तिसत्त्वादिकथनम् । विस्तारतो भक्तियोगनिरूपणम् ।
सत्त्वादिगुणधर्मकथनम् । प्राज्ञात्मिकदृष्ट्यादिकथनम् । सगुणनिर्गुणत्रयनिरूपणम् । सत्यादि-
लक्षणकथनम् । अविमादिलक्षणकथनम् । योगसिद्धिलक्षणकथनम् । एकानेकजीव-
वादकथनादिकम् । स्रष्टृदेवादिकथनम् । तीर्थादिभक्त्युपलक्षणम् । मरणोत्तरमतिनिरु-
पणम् ॥ इति शम् ।

No. 132. ज्योतिःसागरसारः, By विद्यानिधिः. Substance, country-
made paper, 16 x 2½ inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent, 764
çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1670. Place of deposit, Bharākor,
District Dhākā, Bābu Dvārikānātha Dāsa. (Vaidya.) Appearance, old.
Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो नवेशाय ।

अमहीमं रविं नत्वा लोकानुपचकारकम् ।

ज्योतिःसागरसरोऽयं जीविषानिधिर्नमो नते ।

रविः सोमो मङ्गलश्च बुधो जीवः शिवः शनिः ।

रवेर्वा नाभसो वाराः शनैरे कविताः क्रमात् ॥

शुभेष्टदुष्टजीवानां वाराः सर्वेषु शुभमाः ।
 भानुभुवनमन्दानां शुभकर्णसु केचपि ॥
 नृपाभिवेको नृपतिप्रयाचं
 नृपस्य कार्यं नृपदर्शनम् ।
 यथाग्निकार्यं भुवि किञ्चित्तु
 सर्वं + मादित्यदिने प्रशस्तम् ॥
 भेदादिघातं नगरे पुरे वा
 सेनापतिश्च + तथैव राज्ञाम् ।
 व्यायामशक्तं ययमानि चौर्यं
 कुर्यादिने भूमिदुतस्य सर्वम् ॥ इति वाराः । इत्यादि ।

End. रात्र्याग्निर्जम्भे शीघ्रं दुष्टं दत्ते जयो मये ।
 नेत्रे भूतिः त्रियो वस्ते पादे पीडां विनिर्दिशेत् ॥

Colophon. इति श्रुतिःसागरसारोद्भूतं समाप्तः ॥
 प्रथम्य गौर्याचरचारविन्दं मुकुन् मण्डं अनकञ्च देवान् ।
 समप्रवट्चन्द्रगते शकाब्दे श्लोकैः पुस्तोः सकसध्ययनार्थम् ॥ (?)

विषयः । शुभकर्णसु वारनिरूपणम् । वारवेलादिनिरूपणम् । कालवेलादिनिरूपणम् ।
 अक्षतयोगादिनिरूपणम् । पापयोगरिष्टादिनिरूपणम् । मन्त्रवतदधिपादिनिरूपणम् । उत्पा-
 तादियोगनिरूपणम् । यमघण्टादियोगकथनम् । राशिमन्त्रयोगविभागकथनम् । लग्नादि-
 निरूपणम् । चन्द्रशुभिताराशुभ्यादिकथनम् । उद्वाहादिसंस्कारेषु रव्यादिशुभिकथनम् । प्रश्न-
 मानादिकर्णविवेकः । विवाहयोग्यमाकृतिविधिरूपनिरूपणम् । नववध्वागमनविधिः । हिरा-
 गमनविधिः । प्रथमरजोदर्शने शुभाशुभनिरूपणम् । उपगमनविधिः । जातकनिरूपणम् ।
 नामकरणाप्रशन्नचूकोपनयनादिकालनिरूपणम् । अनध्यायकालनिरूपणम् । विद्यारम्भकाल-
 निरूपणम् । नववत्सपरिधानकालनिरूपणम् । नवशर्यादिभोगकालकथनम् । चारोग्यज्ञान-
 विधिः । मौकगठनादिकालनिरूपणम् । नौजवपनादिकालकथनम् । धान्यस्येदनकालकथनम् ।
 अम्बुवाचीकालनिरूपणम् । गृहनिर्माणयोग्यभूमिनिरूपणम् । गृहस्थाननिरूपणम् । गृहचार-
 तत्प्रवेशादिकालकथनम् । नागशयनसमयनिरूपणम् । यात्राकालकथनम् । अयनचक्रादि-
 निरूपणम् । इति ग्रम् ।

No. 133. ज्योतिःसारः, By राघवेन्द्रशर्मा. Substance, country-made paper, 17×1 inches. Folia, 44. Lines, 3 on a page. Extent, 783 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Phursāil, District Dhākā, Paṇḍita Jagaccandra Śārbabhauma. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः सवित्रे ।

नलाचर्मायमज्ञानायाज्ञानतमोपपद्यम् ।

तन्यते राघवेन्द्रेण ज्योतिःसारो बुधप्रियः ॥

चित्तेन्दुबुधजीवानां वाराः सर्वेषु शोभनाः ।

भानुभूतमन्दानां शुभकर्मास्तु केचपि ॥

रवेर्वर्च्यं सतुःपद्य सोमे सप्तद्वयं तथा ।

कुजे षष्ठं द्वयं चैव बुधे पञ्चतमौपकम् ॥

गुरौ सप्ताष्टकेषु निचलारि च भागवे ।

शनावाद्यष्ट षष्ठस्य शेषस्य परिवर्जयेत् ॥ इत्यादि ।

End.

क्षतान्तकुजयोर्वारि यस्य जन्मदिनं भवेत् ।

अष्टमयोगसंप्राप्ते विप्रसक्त्य पदे पदे ॥

अथ सौरारयोर्दिने शुक्ला देयान्ते तु काष्ठममिति प्रत्येकदोषशान्ति-
दर्शनात् क्षतान्तकुजयोरित्यत्रापि बाक्यद्वयं प्रतीयते ॥

Colophon.

इति राघवेन्द्रशर्माक्षतान्तो ज्योतिःसारः समाप्तः ॥

विषयः । वारवेलादिनिरूपणम् । काष्ठवेलाग्निरूपणम् । मन्दादिनिरूपणम् । साध-
दग्धादिनिरूपणम् । दिनदग्धादिनिरूपणम् । रिह्यादिनिरूपणम् । नक्षत्रराश्यादिकथनम् ।
कर्माविशेषे विहितविहितनक्षत्रादिनिरूपणम् । करकाद्यादियोगकथनम् । चूडाविवाहयागादि-
दिननिरूपणम् । अष्टवर्गादिनिरूपणम् । जतिकनिरूपणम् । अथ सौरकर्मादिनकथनम् ।
विद्यारम्भादिदिनकथनम् । मृगशारम्भादिदिनकथनम् । देवतामठनादिदिनकथनम् । पुष्करि-
याधारम्भादिदिनकथनम् । अथ नक्षत्रादिभेदेषु व्यादिभोगकाशकथनम् । राजदर्शनादिदिन-
कथनम् । योगिन्युद्वादिनिरूपणम् । यात्रायां शुभाशुभदर्शनफलकथनम् । दिनचर्यादि-
कथनम् । पञ्चदशदर्शनादिविधिश्च ।

No 134. ज्योतिःसारसंग्रहः, By बृहद्यानन्दविद्यालङ्कारः. Substance, country-made paper, 14½ x 3 inches. Folia, 40 (without 14-20). Lines, 3 on a page. Extent, 323 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sāṃsiddhi, viā Chinagar, District Dhākā, Paṇḍita Kṛṣṇakiṣora Nyāyavāgiṣa. Appearance, tolerable. Verse. Generally Correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

बन्धुं परमानन्दमज्ञानतिमिरापहम् ।
भवसागरपाराय गौतं वेदान्तैर्मुक्तः ॥
विद्यालङ्कारविष्णोस्तद्बृहद्यानन्दशर्मा ।
ज्योतिःशास्त्रं समालोक्य ज्ञायते सारसंग्रहः ॥
पण्डितैर्ज्ञायते सर्वं तदर्थं न परिश्रमः ।
संक्षिप्तविषयस्यो बाह्यैर्गृह्यतां शुद्धा ॥
अथ बाह्यं विवाहस्तु निषेकनामनी तथा ।
अन्नप्राशनचूड़े च कर्षवेधोपवीतके ॥
गृहस्थानगृहचारम्भो गृहसञ्चार एव च ।
हस्तयोजनवह्नीजवपनं धान्यकर्तनम् ॥
नवाग्रं जातको यावा विद्यारम्भो ... ॥
... ॥ यथा गौरवान्नतरे मताः ॥
अथ विवाहः ।
बुधेन्दुशुक्लजीवार्ता दिनैरेतैर्विवाहिता ।
कन्या सुखमवाप्नोति पुत्रभाग्यधान्विता ॥ इत्यादि ॥

End. नौकासाक्षना ।

अश्विस्तुषानिधि-पूर्वमिवधनान्युतभेषु क्षणे ।
तारकयोगतिथौन्दुविशुद्धौ नौगमनं शुभम् शुभचारे ॥
इति नौकागमनम् ॥ इति ॥
(स्वरिसमाप्तिस्तुतकं बाह्यं नास्ति ॥)

विषयः । विवाह-गर्भाधान-नामकरणाप्राशन-चूड़-कर्षवेधोपवीत-गृहस्थाननिर्बन्ध-गृहचारम्भ-गृहसञ्चार-हस्तयोजना-बीजवपन-धान्यकर्तन-नवाग्र-जातकविवेक-यावाविवेक-विद्या-रम्भ-नौकागमनबाह्यनादिषु काष्ठादिनिर्बन्धकथनम् । तत्र प्रथमं विवाहप्रकरणम् । तत्र तिथि-

नक्षत्रवारभेदे विवाहस्य शुभाशुभलक्षणकथनम् । तत्र प्रथमं वारनिर्णयकथनं, चन्द्रशुद्धि-
कथनं, रविशुद्धिकथनं, गोचरशुद्धिकथनम् । गोपुल्लिविवरणदिवानिवाहनिषेध-माङ्गीनक्षत्र-
विवरणकथनम् । ततो गर्भाधानप्रकरणम् । तत्र प्रथमं प्रथमतो मासवारभेदे शुभाशुभलक्षण-
कथनम् । ऋतोद्युतुर्थादिषोडशान्तदिवसानां मध्ये गर्भात्ययस्य जातकस्य शुभाशुभलक्षणनिर्णय-
विवरणम् । गर्भधारणे तिथिनक्षत्रादीनां भेदेन फलभेदकथनम् । नक्षत्राणां खट्विप्रभुवेति
विविधग्रहभेदे नामकरणस्य फलाफलकथनम् । अथ चन्द्रप्राशनं । तस्य च बढाहमादिमासभेदे
फलभेदकथनम् । चूडाकरणस्य शुभवारादिकथनम् । जन्ममासे जन्मनक्षत्रे जन्मदिवसेऽपि
चूडाकरणस्यापरिहाय्यत्वकथनम् । कर्षवेधोपनयन-गृहप्रवेश-चलचालन-बीजवपनानां वार-
मासतिथिभेदकथनम् । जातकस्य लग्ननिर्णयनं । लग्नस्य राशीनां शुभाशुभनिर्णयकथनम् ।
यात्रायां दिग्भेदे तिथिनिर्णयकथनम् । विद्यारम्भस्य वारतिथिनक्षत्रनिर्णयकथनम् । देवता-
प्रतिमागठनस्य कालनिर्णयकथनम् । कालशुद्धिकथनम् । मासदृग्धानिरूपणम् । नववध्वानयनस्य
कालनिर्णयकथनम् । मौकाचालनस्य वारतिथिनक्षत्रादिकथनम् । कालराधिकथनम् ॥

ग्रन्थकारेणात्र नवग्रहचक्र-रत्नमाला-यामिषवेध-खजूरवेध-खला-वराहसुनि-चिन्तामणि-भीम-
पराक्रम-याज्ञवल्क्यप्रभृतीनामुद्धृतानि वचनानि ॥

No. 135. शकारभेदः, By पुरुषोत्तमदेवः. Substance, country-made paper, 14 x 2½ inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent, 150 ślokaś. Character, Bengali. Date, 1663. Place of deposit, Serpur, Mayaman-sipha, Paṇḍita Durgāsundar Kṛtiratna. Appearance, old. Verse. Incor-rect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

शब्दाशोषेयतो + + यतो व्याख्या प्रवर्तते ।

गुरवे शम्भवे तस्मै नित्यं वाग्राधने नमः ॥

सरस्वत्याः प्रसादेन कविर्नृणां यत्यद्म् ।

प्रसिद्धमप्रसिद्धं वा तत् प्रमादमिदोच्यते ॥

शिवं भद्रं शिवः शम्भुः शिवा गौरी शिवाभया ।

शिवः कीरः शिवा ज्योती भवेदामलकी शिवा ॥

End.

अखिलमातु समान्निष्ठैश्चकं वाक्यं नास्ति ।

Colophon.

रति पुरुषोत्तमदेवविरचितो शकारभेदः समाप्तः । शकाराब्दाः १६६९

विषयः । शिवमोर्द्यादिशब्दस्य नामार्थक्यमनुजेन चकारान्तशब्दानां नामार्थनिरूपणम् ।

No. 136. तत्त्वचिन्तामणिः, By पूर्णानन्दः. Substance, country-made paper, 20 x 4½ inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent, 3,450 ślokaś. Character, Bengali. Date, (?). Place of deposit, Kāñthāl-pārā, viś Naihāṭī, Bābu Hemacandra Bandyopādhyāya. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. अथ प्रथमपथं नास्ति तेन द्वितीयपथस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् । तस्मात्कानं वन्दे परमसुखसन्माननिलयम् ॥
अथ अलु दुरक्तदुःसम्पदोत्तरसंसारसागरान्तब्रह्मशोकसन्मानप्रबलबाहु-
वानलम्बास्त्राजालकवल्लविकलसकलपद्मजम्बाहृताये विज्ञानदत्तमनाः
परमकाव्यिको भगवान् शिवः परदेवताराधनरक्षप्रतिपादनपरानेकशत
कोटिविस्मयितस्तत्सारासुपन्यस्तवान् । तत्र च श्रीमन्निर्वाणक-
परमसंज्ञयोगुदधीनज्ञानन्दसुखारविन्दनिधुन्यमानपरमरक्षप्रतिपादनरक्षनिगम-
कन्दसन्दोहहेतु-नित्यानन्दचौपूर्णानन्दपरमसंज्ञः श्रीतत्त्वचिन्तामणिं चतुर्दश-
शताधिकजनवतिशकाय्ये वितनोति ॥ ननु किं तावत् आत्मवस्तु
परं तस्य विज्ञायतनकूलकक्षरहित-नित्यशुद्ध-बुद्धसुखसकल-आप्तसुखसु-
खादिप्रपञ्चप्रकाशक-गुणवयासीत-निराकाराधिमादिसध्याम्परहितमेव -
मात्मवस्तु तदंशा जीवसंज्ञकाक्षे अनाद्यविद्योपपत्ताः शरीरमाख्याय नामा-
विषयसुखदुःखभोगं कुर्वन्तीति । इत्यादि ।

End. अखितत्वात् शेषो नास्ति तेन पञ्चदशधिकशतपथस्य समाप्तिवाक्यं लिखितं
यथा,—
यासां प्रसादस्त्राभेन कामरूपो भवेन्नरः ।
याभिर्विचक्षणो विचचारो विचविनोदवान् ॥
पद्मावारमये तु अत्र संधिनय पूजयेत् ।
चन्द्रचन्दनकपूरीचगमाभिसदोद्भवीः ॥
विकाशजो भवेद्देवी तेषु सम्यक् विचिन्तयेत् ।
पूजोद्याने सजेद्देवी विब्रह्मैर्दिनानिभम् ।
विवसंकाय तत्पुण्यैर्जायते मन्मथोपनः ॥ अतः परं अखितम् ।

विषयः । तत्त्वज्ञाननिरूपणम् । दीक्षा-दीक्षास्थान-दीक्षाङ्गादिनिरूपणम् । मण्डपकर-
नियमनिरूपणम् । दीक्षादिनपूर्वकृत्यादिनिरूपणम् । षट्चक्रात्मनिरूपणम् । कुण्डलचक्रनिरू-
पणम् । शीमविधिनिरूपणम् । त्रिपुरासुन्दरीमन्त्र-पञ्चमौविद्या-कौशिताविद्यादिनिरूपणम् ।
शृङ्गाशृङ्गफलमन्त्रादिनिरूपणम् । त्रिपुरार्चनादिनिरूपणम् । द्विविधज्ञानप्रकारनिरूपणम् ।
योनिपौठ-मनःपौठ-यन्त्रपौठ-पादपादेषु पूजननियमनिरूपणम् । यन्त्रोद्धारनिरूपणम् । लव-
कवचादिनिरूपणम् । पुरश्चरणोपायनिरूपणम् । ब्रह्मचर्यादिदोषप्रायश्चित्तनिरूपणम् ।

No. 137. तत्त्वप्रकाशः, (प्रथमकल्पपर्यन्तः) By ज्ञानानन्दब्रह्मचारी. Sub-
stance, country-made paper, 12×6 inches. Folia, 47. Lines, 6 on a page.
Extent, 881 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1730. Place of
deposit, Kṛṣṇapurā, Post Vaidyervāzār, District Dhākā, Ārī Madanamohana
Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ गुरवे नमः ।

नमो तत् कुलनाथमर्चकमले नित्यालये चिन्मये
यद् गतो कुलकुण्डलीकुलपथं भिला सदा क्रीडति ।
ज्ञानानन्दधरासरेण बल्ललङ्कारोक्तं तन्त्राणि वै
शास्त्राणां चित्काम्यया विरचितसालप्रकाशो मुदा ॥
गुरुणाञ्च कृपां लब्ध्वा साधकः शक्तिसाधनात् ।
शिवत्वं येन साग्रेण लभ्यते स प्रकाशितः ॥
आत्मतत्त्वबोधाय धमनाश्रय वै तदा ।
वक्ष्यामि कुलसंगीतां ग्रन्थे प्रथमकल्पके ॥
.....
.....
आगमोक्तविधानेन कलौ देवान् यजेत् शुधीः ।
न हि देवाः प्रसीदन्ति कलौ चान्यविधानतः ॥
संप्राप्ते षोडशे वर्षे दीक्षां कुर्यात् प्रव्रजतः ।
रसैर्मन्त्रैश्च चित्तमयः सौवर्चतां व्रजेत् ।
दीक्षाविबलया ज्ञात्वा शिवत्वं लभते भुवम् ॥
सुन्दरीरत्नावल्याम् । ब्रह्मराष्यं प्रति देवीवाक्यम् ।

यथा वा गुरुकायस्याल्लभते बीजमव्ययम् ।

..... दृष्टे समुद्भूते फलभागे जायते नरः ॥ इत्यादि ॥

End.

साम्य इति सम्यक् तत्तत्देवत्वप्राप्तिः साम्यसुक्तिः । तस्मात् कश्चित्
वद्विधा सुक्तिश्च कथ्यते । तन्त्रान्तरे । साहोक्षसारूप्यसायुष्य

यदुक्तं कुलतन्त्रेण महादेवेन पार्ष्णिनि ।

आत्मतत्त्वप्रबोधाय तन्मया परिभाषितम् ॥

..... विदुषां बोद्धव्यः ।

भसात्मकानां भ्रमनाशचेतुर्मथोदित + कुलसंगीतायाम् ॥

सिद्धलिङ्गैर्विनान्येषां बोद्धव्यो विदुषां कश्चित् ।

ज्ञानलङ्घुमिव ग्रन्थो ज्ञानिनां कुलयोगिनाम् ॥

ज्ञानेन, लभते मोक्षं ज्ञानेन कुलसाधनम् ।

नित्यानन्दमयं ज्ञानं ज्ञानानन्दमयो गुरुः ॥

ज्ञानानन्दमयं ब्रह्म ज्ञानानन्दमयं जगत् ।

ज्ञानानन्दमयो ग्रन्थो ज्ञानानन्देन भाषितः ॥

इति श्रीज्ञानानन्दब्रह्मचारिणा विरचिते तत्त्वप्रकाशे कुलसंगीतायाम् पञ्चमो

विरामः । सम्युक्तः प्रथमः कल्पः ॥

Colophon.

यद्वाची यमुनादिजाह्नवीयुतं तीर्थं विश्रुतात्मकं

लौचित्यं खलु तस्य पश्चिमतटे पामे जिनाईग्राह्यके ।

काशीमन्दिरसन्निधौ निजपुरे बडे कुजे वासरे

निशतृप्तप्रविधौ शके कृत इह ग्रन्थो रवी कर्कटे ॥

विषयः । विरचित एव तत्त्वभूता, ज्ञानानन्दब्रह्मचारिणा द्वादशकल्पात्मकस्तत्त्वप्रकाश-
कथाश्लिष्ट प्रथमकल्पमात्रात्मके सन्ति पञ्च विरामाख्य प्रथमविरामे शिवत्वप्राप्तिबोधकलक्षण-
निरूपणम् । द्वितीये बीजमन्त्रनूपूर्वकं दृष्टेयव्यतिकारनिरूपणम् । शरीरं संमन्त्र्य आत्मब्रह्म-
निरूपणम् । तृतीये आत्मनिरूपणम् । प्रकृतिनिरूपणम् । साकारकल्पनानिरूपणम् । महा-
विद्यादिशक्तिनिरूपणम् । कुण्डलीमन्त्रनिरूपणम् । मातृकावन्धननिरूपणम् । षट्षत्रलक्षण-
निरूपणम् । चतुर्थे बुद्धब्रह्माख्ययोगेन बुद्धबुद्ध्याख्यमन्त्रनिरूपणम् । पञ्चमे अक्षरार्णवविधि-
निरूपणम् ।

No. 138. तन्त्रदीपिका, By गोपालन्यायपञ्चाननः. Substance, country-made paper, 18×6 inches. Folia, 42C. Lines, 12 on a page. Extent, 19,30 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikrampur, Mājparā, Bābu Rāsvihāri Rāya. Appearance, tolerable. Prose and verse. * Incorrect.

Beginning. नित्यां प्रणम्य चिद्रूपी नित्यानन्दश्च निर्गुणम् ।
 अखण्डं परमानन्दं गुरुब्रह्ममयं तथा ॥
 विलोक्यागमशास्त्राणि विविधान् सङ्गृह्णानपि ।
 श्रुतिस्मृत्यविरोधानि ज्ञानस्य कारणानि च ॥
 आगमवागीशपौत्रेषु हरिनाथस्य स्तुतुना ॥
 श्रीगोपालेन विशेषेण कृतं यं तन्त्रदीपिका ॥
 दीक्षादिस्वच्छण्डैव मन्त्रयन्त्रादिनिर्णयम् ।
 तन्त्रेऽस्मिन् संप्रवक्ष्यामि विदुषां प्रीतिहेतवे ॥
 अथ का दीक्षा । यतो-दिव्यप्रबोधोदय-दुरितक्षयौ च स्थातां सा । तथा
 सारदातिलके ।
 दिवं ज्ञानं यतो दद्यात् कुर्व्यात् पापस्य संक्षयम् ।
 तस्माद्दीक्षेति सा प्रोक्ता देशिकैस्तन्त्रवेदिभिः ॥
 इति सम्प्रदायविद्ः । तन्न ब्रह्मविज्ञान + + मन्त्रातीर्थावगाहनादि-
 क्षतिप्रसङ्गे । बहुसङ्गुक्षपदेशगम्यादृष्टजनिका तान्त्रिकी क्रिया दीक्षे-
 त्याहुः तदपि न पुरश्चरणादावतिप्रसङ्गात् । उच्यते । वैधमन्त्रप्रवृत्तं
 दीक्षा । वैधमन्त्र तन्त्रविबोधितम् । तथा साराधली दीक्षाशेखर-दीक्षा-
 दर्शने तन्त्रान्तरवचनम् ।
 अदीक्षितोऽपि मरणे रौरवं नरकं व्रजेत् ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन सदा कुर्व्याच्च तान्त्रिकात् ॥ इत्यादि ।

End. कुलार्थवे ।
 मोदेति दाक्षमायाति न दृढं याति लक्षयम् ।
 स्वयं विभक्त्याय + + भासते साधनं विना ॥
 यथा ध्यानस्य सुमर्थ्यात् जीवोऽपि भस्मरायवे ।
 तन्न समाधिप्राप्त्याद् ब्रह्मभूतो भवेन्नरः ॥
 मोतकीवे ।

आत्मनो मरत्वं नास्ति न वा तस्य च जीवनमित्यादि ।

अविश्वासो न कर्तव्यो यथाशास्त्रं समीरितम् ।

विधेयस्तस्य मन्त्रैर्धर्मोरा बद्धोऽयमङ्गलिः ॥

Colophon. इत्यागमवागीशभट्टाचार्यपौत्र-वरिनाथभट्टाचार्यात्मज-श्रीगोपालपञ्चानन-
विरचिता तन्त्रदीपिका समाप्ता .

विषयः । अथ दीक्षाशब्दार्थविवेचनम् । सर्वेषु आत्मेषु दीक्षाया आवश्यकलक्षणम् ।
गुरुपदार्थनिरूपणसुखेन गुरुलक्षणैर्वादिष्यते । दोषयुक्तगुरुमन्त्रयोस्तु त्याग्यताकथनम् । शिष्य-
लक्षणस्य कथनम् । निषिद्धशिष्यलक्षणस्य कथनम् । महाविद्याकथनम् । पित्रादिभ्यो मन्त्रप्रवृत्तिनिषेध-
कथनम् । निर्बीजमन्त्रलक्षणैर्वादिष्यते । स्वप्नलब्धमन्त्रे विशेषलक्षणम् । नक्षत्रचक्रादिविवे-
चनम् । वैरिमन्त्रत्यागप्रकारकथनम् । नक्षत्रचक्रकथनम् । राशिकथनम् । अक्षयचक्रकथनम् ।
भौतिकचक्रकथनम् । वर्गचक्रकथनम् । षट्षिधनिचक्रकथनम् । सर्पचक्रकथनम् । अथ दीक्षा-
कालनियमादिकथनम् । कालदोषप्रतिप्रसवकथनम् । उपदेशविधिकथनम् । शुद्धादौ प्रवृ-
त्तिनिषेधकथनम् । दक्षिणानियमादिकथनम् । पञ्चायतनीदीक्षाविधिकथनम् । प्रसङ्गात्
विविधद्वयपञ्चकथनम् । नित्यपूजाविधिकथनम् । प्रातःकृत्यविधिकथनम् । अथ सांख्यलक्ष-
कथनम् । सन्ध्याविधिकथनम् । संचेपतः सन्ध्याविधिकथनम् । खानविधिकथनम् । गायत्री-
कथनम् । यागमण्डपविधिकथनम् । पञ्चशुद्धिविधिकथनम् । सामान्यार्थविधिकथनम् । त्रैविद्या-
द्वारपात्रादिपूजाविधिकथनम् । आसननिरूपणम् । भूतशुद्धिविधिकथनम् । मातृकान्यास-
विधिकथनम् । प्राणायामविधिकथनम् । अष्टादिन्यासकथनम् । पौठन्यासविधिकथनम् । करा-
न्यासविधिकथनम् । अङ्गन्यासे अङ्गुलिनियमकथनम् । अङ्गन्यासादेरावश्यकलक्षणम् । व्यापक-
न्यासकथनम् । मानसपूजाविधिकथनम् । वाङ्मयपूजाक्रमकथनम् । अर्घ्योत्पादनविधिकथनम् ।
अर्घ्यपादननियमकथनम् । प्रोक्षणीपात्रादिनियमकथनम् । पौठपूजाविधिकथनम् । गुरुपूजा-
विधिकथनम् । तन्त्राणादिकथनम् । गुरुपूजाया नित्यलक्षणम् । त्रैविद्यायां विशेषगुरुक्रम-
कथनम् । पूजाधारनियमकथनम् । शास्त्रपाने आवाहनविसर्जनविषेधकथनम् । अनुक्तकथने
यन्त्रविषेधकथनम् । आवाहनादिसुत्राविधिकथनम् । प्राक्प्रतिष्ठाविधिकथनम् । षोडशोप-
चारादिविधिकथनम् । पाश्चादिदानक्रमकथनम् । गन्धदानसुत्राकथनम् । विचिताविचितसुत्रा-
कथनम् । दशह्वादिधूपकथनम् । नैवेद्यद्रव्यनियमकथनम् । नैवेद्यादिद्रव्याणां निषास्त्रकाल-
नियमकथनम् । आचरणपूजाविधिकथनम् । नीराजनाविधिकथनम् । तर्पणविधिकथनम् ।
नित्यपूजाङ्गलिविधिकथनम् । नित्यपूजायां जपसंख्यानियमकथनम् । १८लक्षमात्राविधान-
कथनम् । माससंस्कारविधिकथनम् । विविधजपलक्षणैर्वादिष्यते । नित्यहोमविधिकथनम् ।
अष्टाङ्गप्रणामविधिकथनम् । पञ्चाङ्गप्रणामविधिकथनम् । षडङ्गप्रणामविधिकथनम् । देवता-

विशेषे प्रदक्षिणादिनियमकथनम् । विकीर्णादिनमस्कारफलकथनम् । पूजानमरं शङ्खपूजा-
विधिकथनम् । सर्वदेवानां संक्षेपतः पूजाविधिकथनम् । स्तुतिकीर्तनां पूजामिच्छादि-
विधिकथनम् । नैमित्तिकपूजाविधानकथनम् । नैमित्तिकपूजाभङ्गे प्रायश्चित्तकथनम् ।
परमयोगिनां सुख्यपूजाविधिकथनम् । परादिपूजासङ्केतकथनम् । परापूजासूचककथनम् ।
तत्र सन्ध्याकथनम् । तर्पणविधिकथनम् । अर्घ्यविधिकथनम् । न्यासविधिकथनम् । पङ्कजादि-
विधिकथनम् । ध्यानविधिकथनम् । आनारपूजाविधिकथनम् । अपविधिकथनम् । चोमविधि-
कथनम् । कुण्डस्थाननिरूपणम् । मण्डपप्रमाणकथनम् । शङ्खादिप्रमाणकथनम् । पताकाविधि-
कथनम् । ध्वजविधिकथनम् । तारणविधिकथनम् । वेदिनिर्माणविधिकथनम् । दीक्षाशङ्कराग-
कथनम् । बलिमण्डलविधिकथनम् । शङ्कुरार्पणविधिकथनम् । योनिकुण्डादिविधिकथनम् ।
काम्यचोमार्थं कुण्डविशेषकथनम् । नागशौर्ध्वविशेषकथनम् । कुण्डमानाञ्जने दोषकथनम् । शैव-
कुण्डपक्षे योनिविशेषकथनम् । कुण्डसंस्कारादिचोमकथनम् । च्वाच्यस्थालीविधिकथनम् ।
दीक्षाचोमविधिकथनम् । वज्रेः शोभनवर्णनियमकथनम् । सुक्लुवादिलक्षणकथनम् । कर-
मालानियमकथनम् । तत्र मणिनिरूपणम् । कामनाभेदे मालाविशेषनियमकथनम् । अथ पुर-
स्सरविधिकथनम् । तत्र स्थानादिनियमकथनम् । भक्ष्याभक्ष्यनियमकथनम् । शय्यादिनियम-
कथनम् । भूतलिपिविधिकथनम् । अथ घण्टणकालीन-पुरस्सरविधिकथनम् । मन्त्राणां द्वा-
संस्कारविधिकथनम् । पुरस्सरप्रयोगकथनम् । अथ कलावतीदीक्षाविधिकथनम् । तत्र नव-
रत्नादिकथनम् । सर्वतोभद्रमण्डलविधिकथनम् । पद्मामण्डलविधिकथनम् । विष्णोर्हिनी-
सुत्राविधिकथनम् । मन्त्रसङ्केतकथनम् । अथ गणेशमन्त्रकथनम् । तस्य पूजाप्रयोगकथनम् ।
अथ चैरम्भगणेशमन्त्रकथनम् । तत्र पूजाविधिकथनम् । अथ हरिद्रागणेशमन्त्रकथनम् ।
उच्छिष्टगणेशमन्त्रकथनम् । अथ सूर्यमन्त्रकथनम् । तत्र पूजाविधिकथनम् । अथ मार्गधर्ममन्त्र-
कथनम् । तत्र पूजाविधिकथनम् । अथ शिवमन्त्रकथनम् । तत्र पद्माक्षराहाक्षरादि-
मन्त्रकथनम् । मृत्युञ्जयमन्त्रकथनम् । दक्षिणाशुर्तिमन्त्रकथनम् । नीलकण्ठमन्त्रकथनम् ।
अर्धनाटीश्वरमन्त्रकथनम् । अष्टेश्वरमन्त्रकथनम् । तुम्बुलमन्त्रकथनम् । अष्टोपशूलपाणि-
मन्त्रकथनम् । अथ विष्णुमन्त्रकथनम् । तस्य पूजादिविधिकथनम् । वासुदेवमन्त्र-तत्-
पूजाविधिकथनम् । लक्ष्मीवासुदेवमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । दधिवामनमन्त्र-तत्पूजा-
विधिकथनम् । जयजैवसुन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । हरिसिंहमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् ।
हरिहरात्मकमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । वराहमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । अक्षेपु मन्त्रेषु
प्रत्येकं काम्यविधिकथनम् । अथ श्रीलक्ष्मणमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । बाह्यगोपामन्त्रकथनम् ।
लक्ष्मणमन्त्रविषये काम्यनैमित्तिकयोर्विधिकथनम् । वैष्णवानां द्वादशशुद्धिविवेचनम् । नीराम-
मन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । लक्ष्मणमन्त्रकथनम् । अथ दुर्गामन्त्रपूजाविधिकथनम् ।
महोदधिरौप्यमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । जयदुर्गामन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । शुद्धिनीमन्त्र-

तत्पूजाविधिकथनम् । वनदुर्गामन्त्र-तत्पूजाविधानकथनम् । कात्यायनीमन्त्र तत्पूजनविधि-
 कथनम् । अथ दशमहाविद्यामन्त्रविधिकथनम् । तत्र कालीमन्त्र तत्पूजादिविधिकथनम् ।
 विद्याकालीमन्त्र-तत्पूजनविधिकथनम् । श्मशानकालीमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । गुह्यकाली-
 मन्त्र तत्पूजाविधिकथनम् । एकजटाकालीमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । भद्रकालीमन्त्र-तत्-
 पूजाविधिकथनम् । महाकालीमन्त्र तत्पूजाविधिकथनम् । श्मामादिविषये काम्यविधिकथनम् ।
 अथ तारामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । अथ बालकसंस्कारविधिकथनम् । परमयोगिरहस्य-
 पुरश्चरविधिकथनम् । परमयोगिवीरसाधनविधिकथनम् । अथ श्रवसाधनविधिकथनम् । अथ
 श्रीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । महाधोऽश्वीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । सन्ना-
 यती मधुमती-मन्त्रादिविधिकथनम् । पञ्चमौविद्याविधिकथनम् । श्रीचक्रदर्शनादिकथनम् ।
 श्रीविद्यायाः काव्यादिविधिकथनम् । अथ भुवनेश्वरीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । अथ
 भैरवीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । तत्र सम्यत्प्रदर्भैरवीमन्त्रविधिकथनम् । कौलेश-
 भैरवीमन्त्रादिविधिकथनम् । अघोरभैरवीमन्त्रादिविधिकथनम् । चैतन्यभैरवीमन्त्रादिकथनम् ।
 कामेश्वरीभैरवीमन्त्रादिकथनम् । षट्कूटाभैरवीमन्त्रादिकथनम् । नित्याभैरवीमन्त्रादिकथनम् ।
 चन्द्रभैरवीमन्त्रादिकथनम् । भुवनेश्वरीमन्त्रादिकथनम् । तत्र तत्र काम्यविधिकथनम् । अथ
 प्रचण्डचण्डिकासन्त्रादिविधिकथनम् । शिखरसन्त्रादिविधिकथनम् । तत्र मन्त्रवासनामन्त्रार्थ-
 कथनम् । अथ धूम्रावतीमन्त्रादिकथनम् । अथ वगलासुखीमन्त्रादिविधिकथनम् । अथ
 मानिकीमन्त्रादिविधिकथनम् । अथ लज्जीविद्यामन्त्रादिविधिकथनम् । महालज्जीमन्त्रादिविधि-
 कथनम् । अथ बालाविद्यामन्त्रादिविधिकथनम् । अथ अन्नपूर्णासन्त्रादिविधिकथनम् । अथ
 प्रकीर्णकसन्त्रादिविधिकथनम् । तत्र सरस्वतीविद्याविधिकथनम् । पारिजातसरस्वतीमन्त्रादि-
 विधिकथनम् । परशोनिमन्त्रविधिकथनम् । अजपाराधनविधिकथनम् । त्रिंशत्विद्याविधि-
 कथनम् । विपुटाविद्याविधिकथनम् । अक्षारोक्षणमन्त्रकथनम् । पद्मावतीमन्त्रकथनम् । नित्या-
 मन्त्रकथनम् । आपदुद्धारवटुकमन्त्रकथनम् । खेचपालमन्त्रकथनम् । रुद्रमन्त्रकथनम् । चन्द्र-
 मन्त्रकथनम् । मायवीमन्त्रकथनम् । धनदामन्त्रकथनम् । विशालाक्षीमन्त्रकथनम् । गीरी-
 मन्त्रकथनम् । ब्रह्मसौमन्त्रकथनम् । हनुमत्कथनम् । शार्ङ्गपट्टीमन्त्रकथनम् । श्मशान-
 भैरवीमन्त्रकथनम् । आलामालिनीमन्त्रकथनम् । निगडविमोक्षणमन्त्रकथनम् । अश्वकमन्त्र-
 कथनम् । हस्त्युग्रयविद्याकथनम् । अथ आकर्षणविधिकथनम् । विद्वेषणविधिकथनम् । उच्चाटन-
 विधिकथनम् । सुखप्रसवमन्त्रकथनम् । अदर्शनप्रकारकथनम् । योगिनीसाधनविधिकथनम् ।
 उच्छिष्टाष्टाङ्गिनीमन्त्रकथनम् । कर्षपिशाचीमन्त्रकथनम् । मञ्जुघोषमन्त्रकथनम् । तारिणी-
 मन्त्रकथनम् । अथ सारसतकथनम् । कात्यायनीकथनम् । अथ षट्कर्षविधिकथनम् ।
 अथ अपादौ माहानियमकथनम् । तत्र अङ्गुलिनियमकथनम् । अथ सेतुनिरूपणम् । मन्त्र-

विष्णुपायकथनम् । मन्त्रविद्विज्जकथनम् । मन्त्राणां शापोदारादिविधकथनम् । अतु-
बहुपचारनियमकथनम् । तन्मन्त्रादिकथनम् । ब्रह्मसामाङ्गादिकथनम् । सुभाषकारादिकथनम् ।
ग्रान्थदक्खानविधकथनम् । निग्रहासुपायकथनम् । वेतासादिसिद्धिकथनम् । अथ ज्ञानसाहि-
वलिनिरूपणम् । बौरभावकथनम् । पशुभावकथनम् । परमयोगिनां कुलाचारकथनम् । भवा-
चीनचक्रकथनम् । समयाचारविधकथनम् । तथ कुलवारादिकथनम् । शिवावलिविधि-
कथनम् । कुलटचक्रकथनम् । अवधूतव्यतिरिक्तानां ऋष्यादीनां पराङ्मानिवेधकथनम् ।
कलौ वृत्तीयागादिनिवेधकथनम् । वीराणां पुरस्सरविधकथनम् । कुमारीनिरूपणादिकम् ।
योगप्रक्रियाकथनम् । तत्र आद्यनादिकथनम् । योगविशेष मोक्षप्राप्तिकथनम् । इति श्रम् ।

No. 139. तन्त्रप्रदीपः, By जगन्नाथः. Substance, country-made paper, 17×7 inches. Folia, 75. Lines, 13 on a page. Extent, 4,509 śloka. Character, Bengali. Date, Sk. 1735. Place of deposit, Kātibhālī, Mayamansjipha, Paṇḍita Visvanātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो दुर्गायै ।

तत्र प्रथमं दीक्षां विना अपस्य दुष्टलात् सा निरूप्यते ।
प्रथम्यं विपुलां देवीं 'संसारार्थवन्तारिणी' ।
तन्त्रप्रदीपं तनुते जगन्नाथो द्विजोत्तमः ॥
दिश्यं ज्ञानं यतो दद्यात् कुर्व्यात् पापस्य संशयम् ।
तस्मात् दीक्षेति संग्रोक्ता मुनिभिस्तन्त्रवेदिभिः ॥
मननं विश्वविज्ञानं बाधं संसारबन्धनात् ।
यतः करोति संसिद्धिं मन्त्र इत्युच्यते दुर्गे ॥ इत्यादि ।

End.

गमने पवने प्राप्ते ध्वनिचयस्यते मन्त्रान् ।
घण्टादीनां प्रवाद्यानां सिद्धिस्तस्य न कूरतः ॥
प्राणायामेन युक्तेन सर्वरोगक्षयो भवेत् ।
सृष्टिं ध्यात्वा गुहं भक्त्या तन्त्राणां सारमेव च ।
विशोक्य बीजमन्त्रायश्चकार तन्त्रप्रदीपकम् ॥
जयानोः काश्चिदात्मन (?) जगन्नाथेन बीजता ।
मान्ना तन्त्रप्रदीपोऽयमकारि मास्त्रास्त्रया ॥

Colophon. इति श्रीजगन्नाथसत्त्वार्थनिर्विरचिते तन्त्रप्रदीपे नवमः परिच्छेदः ।

शकाब्दः १०१५ ।

विषयः । मन्त्रदीक्षाशब्दयोर्युक्तिमुक्तेन दीक्षादेः फलनिरूपणम् । गुपलक्षण—शिव्यलक्षण—
अष्टादिनिरूपणम् । दीक्षाकालादिनिरूपणम् । दीक्षाप्रयोगादिनिरूपणम् । पुरस्करण—प्रक्ष-
पुरस्करणानि निरूपणम् । रामविष्णुसूर्यादीनां मन्त्रादिनिरूपणम् । तेषां स्वकवचादिनिर-
ूपणम् । धन्वसंस्कारनिरूपणम् । नित्यहोमादिविधिकथनम् । कुण्डादिनिरूपणम् ।

No. 140. तन्त्ररत्नं वा कुलरहस्यं, By आनन्दानन्दनाथः. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 34. Lines, 8 on a page. Extent, 850 çlokas, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikrampur, Mājparā, Bābu Rāsavihāri Rāya. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो महादेवाय ।

नमामि देवीं कुलवर्षगम्यां कुलाङ्गनासेवितपादपद्माय ।

कुलाद्यतादानविधानदत्तामालोक्तपूर्वायतनेवपद्माय ॥

कुलागमग्रं कुलतत्त्वचित्तं विचारशीलं परिवर्ज्जनम् ।

श्रीचक्रपूजादिविधानदत्तं नमामि भक्त्या गुप्तमीशरूपम् ॥

आनन्दानन्दनाथेन सप्तजानन्दसूनुना ।

इदं कुलरहस्याख्यं तन्त्ररत्नं विधीयते ।

चक्रानि तन्त्राणि विश्लोक्य यत्नतः

श्रीचक्रपूजाविधिरेव लिख्यते ।

एवं समासाद्य भद्रास्त्रिनावं

प्रयामि पारं किञ्च कौलिकेन्द्राः ॥

अथ कुलोपनिषत् । अथातो चर्मजिज्ञासा । इत्यादि ।

End.

तथा सप्तसंस्कारादि ।

अङ्गुष्ठानामिकायोमाह्वामक्षेत्रे तर्पयेत् ।

अङ्गुष्ठतर्जनीयोगादक्षेत्रं पुन्यपातनम् ॥

अङ्गुष्ठो भैरवो देवो अनामा चण्डिकापरा ।

अनयोर्योगतो द्वयं केवलं परमाद्यतम् ॥

सासमाप्तं द्वितीयं द्वयमध्ये विनिश्चितम् ॥

Colophon.

इत्यनं समाप्तम् ।

नत्वा भवानौचरणारविन्दं भक्त्या हृदिस्थं सुखदं मराणाम् ।

रवेर्दिने कर्कटमे च भानौ लिखेत् रत्नं द्विजरासदेवः ॥

विषयः । कौलिकोपनिषत्सारकथनम् । कौलिकसूत्रादिकथनम् । आत्मरहस्यकथनम् । कौलप्रतिष्ठाकथनम् । तत्र शक्तिप्राधान्यकथनम् । कौलिकेश्वरलक्षणादिकथनम् । कौलिकेन्द्र-
लक्षणादिकथनम् । पञ्चमकारविधिः । शक्तिभेदनिरूपणम् । मुख्यश्रियार्थलक्षणादिकथनम् ।
कौलदीक्षाविधिः । शक्तपूजाविधिः । शक्तौनां लक्षणादिकथनम् । आचार्यलक्षणादिकथनम् ।
ब्रह्मोत्पत्तिविधिः । देशभेदे ब्रह्मविशेषविधानकथनम् । मांसविवेचनम् । बलिदानविधिः ।
विजयापह्णविधिः । कुलस्त्रीछात्यनिरूपणम् । पात्रपरिमाणादिकथनम् । कलसादिनियम-
कथनम् । आनन्दभैरवीपूजाविधिः । सुद्रादिशोधनविधिः । श्यामादिविद्यायाः कुम्भस्थापनादि-
विधिः । तत्त्वगुडिविधिः । तर्पणादिविधिश्च । इति ॥

No. 141. तर्कप्रदीपः, By रामहरिः. Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 188 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi, Paṇḍita Haraprasād Cāstri. Appearance old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

यस्याः पादमखेन्दुरङ्कततमः संचारयत्यज्ञता-
ध्वानं तद्गतचेतसां विषयिणां तद्ब्रह्मयत्नरम् ।
तस्याः पादसरोरुचं परिणमंस्तर्कप्रदीपाङ्कयं
ग्रन्थं रामचरिर्द्विजो वितमुते श्रीमान् सतां सुखदे ॥
गीतमानां मते तत्र पदार्थाः षोडशैव हि ।
सप्रमाणः प्रमेयोऽयं संशयः सप्रयोजनः ॥ इत्यादि ।

End.

संसर्गाभाव एवात्र चिन्तिषः परिकीर्तितः ।
प्रागभावस्तथा ध्वंसोऽप्यत्यन्ताभाव एव च ॥
यस्य नाशः संसृत्यग्रे प्रतियोगिनि जायते ।
प्रागभावः च विज्ञेयो ध्वंसो ध्वंसविवर्जितः ।
नित्याभावस्तु विज्ञेयोऽत्यन्ताभाव एव सः ॥
एत्यन्त्याभाव एवासौ चित्तप्रतियोगिकः ।

× × × × ×

Colophon. रति तर्कप्रदीपे पदार्थनिर्णयो नाम पञ्चमःश्लोः ॥ ॐ ॥

विषयः । न्यायसम्मतानां षोडशपदार्थानामेकैकशो निरूपणम् ।

No. 142. तर्कभाषाभाषार्थदीपिका, By गौरीकान्तभट्टाचार्य. Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent, 876 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Roşadi viâ Veltali, District, Dhākā, Paṇḍita Rāsamohana Sārbbhauma. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

ॐ तद्देभिः प्रतिपादिताय

नित्याखिलेच्छाकृतिधीयुताय ।

श्रीलघनश्यामकलेवराय

नमोऽस्तु तस्मै जगदीश्वराय ॥

उज्ज्वला तर्कभाषायामियं भाषार्थदीपिका ।

भट्टाचार्येण धीरेण गौरीकान्तेन तन्वते ॥

मातभारति हे शिरोमणिवन्द्योऽयं ज्ञानसत्कोशः

साङ्गकारतयैव केशवकृतिव्याख्यासु किं लब्धये ।

कर्पूरप्रचुरोजसत् अदिरयुक्त

... .. का नाम क्षतिः ॥

इह सखे प्रेक्षावन्तो घन्याभिधेयप्रयोजनमनुसन्धानं प्रतीत्यैव तदध्ययनादौ प्रवर्तन्ते । तदुक्तोपेक्षार्थं सिद्धसम्बन्धं शीघ्रं श्रुता प्रवर्तते । शास्त्रादौ तेन वक्तव्यः सम्बन्धः सप्रयोजन इत्यतः प्रारिक्षितप्रत्ये प्रेक्षावत्प्रवृत्तये प्रयोजनाभिधेयसम्बन्धान् दर्शयन् शिष्यावधानाय तर्कभाषाप्रकाशनं प्रतिजानीते । बाह्योऽपीति । बाह्य इव बाह्यः प्रकृतशास्त्रपरिभाषानभिज्ञ इत्यर्थः । अग्निमानवक इतिवत् मौख्यप्रयोगः, अलसः दुरुद्धभाष्यपन्थादि-बोधानुकूलभाषार्थवृत्तरत्याख्या सामर्थ्यविकलः स्वबन्धुतोऽपि सन् यो जनोऽप्येन भुवेनाध्ययनेन न्यायः प्रतिज्ञाचेतुदाहरणोपमयनिगमनान् पञ्चावयवसमुदायः तत्सम्बन्धीति न्यायः नीयने निर्द्वायेन अर्था अनेनेति व्युत्पन्ना शास्त्रे तर्कविद्यायामिति यावत् । इत्यादि ।

End. निमित्तमिति तान्त्रिकव्यवहारात् असमवायिकारणभेदवदितत्वात् निमित्त-
कारणत्वेति यावत् सत्यं किन्तु सामान्यसमवायिकारणलक्षणमिदं अतएव
कुलाङ्गानुरूप ... संयोगादेरपि लक्ष्यत्वमेव तेषामपि घटकुलालसंयोगादि-
रूपसंयोगजनसंयोगासमवायिकारणत्वात् । एवमवयवभागमादेरपि अवयवासम-
वायिकारणत्वात् । परन्तु ज्ञानादृष्टादेरात्मविशिष्टगुणस्य किञ्चित् कार्यम् ।
इत्यादि ।

Colophon. अष्टितशेषत्वात् परिसमाप्तिरूपकं वाक्यं नास्ति ॥

विषयः । केशवमिश्रकृततर्कभाषाया व्याख्यानम् । दूषितस्थानेन प्रत्यकारेण तत्रभवाम्
शिरोमणिः केशवमिश्रश्च ॥

No. 143. तर्कसंग्रहचन्द्रिका. Substance, country-made paper, 18×2
inches. Folia, 54. Lines, 8 on a page. Extent, 2,592 ślokaś. Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupur viś Vāṅkūrā, Āri
Rūprām Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. (अष्टितशेषत्वात् प्रारम्भवाक्यं नास्ति तेन तृतीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम्)
विशेषणं द्विविधं भिन्नमभिन्नत्वेति भिन्नं यथा घटस्य घटत्वं अभिन्नं यथा
घटस्य घट एव । घटस्य घटत्वं यथा ज्ञायमानं तस्य आचरणं तथा घटो-
ऽपि घटत्वेन ज्ञायमानः । इत्यादि ।

End. वेदवाक्यजा बुद्धिः सर्व्वापि सर्व्ववाक्यजापि प्रमा यथा कर्तुर्वेदकर्तुर्मैत्रेय-
स्याप्रत्नान् तद्व्यभिचयन्यादित्यर्थः । ७ लौकिकं वाक्यं यदनाप्तोक्तं तदप्रमाणं
तज्जनितबुद्धिरप्यप्रमा । बुद्धिप्रकरणमुपसंहरति निरूपितेति
... .. ॥

Colophon. इति तर्कसंग्रहचन्द्रिकायां प्रमाणप्रकरणं समाप्तम् ॥ अतः परं अष्टितम् ।

विषयः । आश्रयवाक्यादीनां निरूपणादिमुखेन पदार्थोद्देशादिनिरूपणम् । प्रत्यक्षत्वादि-
निरूपणम् । गुणलक्षणादिनिरूपणम् । अनुमानादिनिरूपणम् । उपमानादिनिरूपणम् ।
शब्दादिनिरूपणम् । प्रमाणादिनिरूपणम् ।

No. 144. ताजिकसारः, By केशवभट्टः. Substance, country-made paper, 17 x 1 inches. Folia, 54. Lines, 4 on a page. Extent, 1,013 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikrampur, Bayārāgādi, Paṇḍita Rāmasundara Vidyāratna. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणपतये ।

जीरामस्य पदारविन्दयुगलं जलाय वागीश्वरं
 डेरम्बं तपनादिकं यच्चगुणं ब्रह्मं यशोदासुतम् ।
 वक्ष्ये ताजिकसारमल्पसुगमं रम्यं सुबोधप्रदं
 नानाताजिकतो विलोक्य रचितं दैवज्ञचर्पप्रदम् ॥
 यत्पूर्वार्जितमात्मदेहजनितं दैवं शुभं बाधुभं
 तत्सर्वं हि विपाकमेति नियते वर्षादिके निश्चितम् ।
 सर्वैः समस्तमव जन्मनि परं जन्तोः स्फुटं स्वरिभि-
 क्कक्षात् तत्परिचिन्त्य वर्षचरितं वक्ष्ये फलं भूमिमत् ॥
 यातो वर्षगणो हि जन्मसमयात् स्थाप्यस्तुर्वा जमान्
 पञ्चाङ्गाग्निभिरिन्द्रियेन्दुभिरनारामैः खरामैर्जितः ।
 जन्माचरणनाडिका + न युतः स्वादिष्टवर्षादिको
 यातोऽ + दिक्षयः स यो + निदिने यद्गुण्यतः साधितः ॥ (?)
 इत्यादि ।

End.

सुग्रेष्ठां गपतीमिद्यस्तुनरेड स्नाय्य × पोषोतयोः
 सौख्यं वेन्दुहमिन्दुहम् युतिरिहोय्यो च हटो तथा ।
 देहस्त्रामिषु सौख्यदौ च विपरीतौ भावदुष्टप्रदा
 + + + गुणैः प्रकल्प + + तो मासेऽव वेद्यं फलम् ॥ (?)

Colophon.

इति केशवभट्टविरचितताजिकोक्तवर्षफलपद्यतिः समाप्ता ॥

विषयः । जातकनिरूपणम् ॥

No. 145. तान्त्रिकयात्रापद्धतिः. Substance, country-made paper, 17 x 3½ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 45 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālikaccha, District, Tripurā. Paṇḍita Rājacandra Sārbbabhauma. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

पार्श्वतो परमा धन्या सदा शङ्करवक्त्रभा ।

उवाच नीलकण्ठं तं भक्त्या गद्गदया मिरा ॥

शृणु देवं जगन्नाथ विशेषज्ञैश्च शङ्कर ।

प्रमाणं व्योतिषे ग्रन्थे यात्रायां बङ्गकण्ठकम् ॥ इत्यादि ।

End.

पठित्वा च इमं श्लोकं गृहीत्वा रक्तचन्दनम् ।

प्रदेशिन्या जत्र क्षिपेदुत्तरपश्चिमे ॥

Colophon.

इति तान्त्रिकयात्रापद्धतिः सप्तम्या ॥

विषयः। येषु येषु दिवसेषु नास्ति यात्राविधिकेषु तेषु दिवसेषु केन केन तन्त्रोक्तविधिना यात्रा शुभा भवेदिति निरूपणम् ।

No. 146. तारातन्त्रम् . Substance, country-made paper, '14x2½ inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent, 180 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñthālpārā viś Naihāṭi, Paṇḍita Rāmatāraṇa Ṭhākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो भगवत्यै ।

कैलासशिखरे रम्ये देवदेवं महेश्वरम् ।

पद्मं भैरवी देवी शयनीये सुखोपिता ॥

पुरा यो कथितो बुद्धवशिष्ठो कुलभैरवो ।

केन मन्त्रेण देवेश सिद्धो तो वद मे प्रभो ॥

इति ब्रह्मः स देवेशो भैरवीं वाक्यमब्रवीत् ॥

त्रैभैरव उवाच ।

स एव परमो देवो बुद्धरूपी जनार्दनः ।

उपतारापद्ममन्त्रं पञ्चार्थं परिकथ्य च ॥

छद्मार्द्धि-कर्मकर्ता च सज्जरासरतां ययौ ।

वशिष्ठोऽथैनमाराध्य नक्षत्रश्लोकमागतः ॥ इत्यादि ।

End.

तारातन्त्रं त्रैभैरवतन्त्रं काञ्चीतन्त्रं मुकुटितम् ।

सर्वथा गोपनीयैव शक्तिं वक्ष्येऽश्लोकेऽप्येवम् ॥

देयं शिष्याय शान्ताय साधकाय सदात्मने ।

विद्याधिने सतन्त्राय गुह्यतन्त्राय सुव्रते ॥

अन्यत् यत् तत्सर्वं गुह्यवस्तुतः ।

विषयवेदवादेऽपि श्रुतं ज्ञान संशयः ॥

Colophon. इति भैरवभैरवीसम्वादे तारान्तर्गतं समाप्तम् ॥

विषयः । बुद्धदेवाचरितप्रान्तःकृत्यादिनिरूपणम् । निविधपूजास्तु मानसिकयान्तिकपूजा-
विधिनिरूपणम् । कुलाचारानिर्निरूपणम् । पुरश्चरणनिरूपणम् ।

No. 147. तारापूजापद्धतिः . (ताराभक्तिसुधारणवीया) Substance,
palm-leaves, 20×2 inches. Folia, 36. Lines, 3 on a page. Extent, 492
çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1631. Place of deposit, Mayaman-
simha, Çerpūr, Bābu Haracandra Caudhuri. Appearance, old. Prose.
Incorrect.

Beginning. श्रीगुरवे नमः ॥ अथ तारापूजा । × × × ज्ञाताज्ञातसंपापं स्मरन्
निवारयुक्तार्थम् ।

देवि त्वं प्राप्तं कर्म पापान्नामभूत्तमम् ।

तन्निःसारय चित्ताख्ये पापं फट् फट् खाद्या ॥ इत्यादि ।

End. निर्मास्यं शिरसि धृत्वा हृत्वेन च पादोदकं मुक्ता भक्त्यो नैवेद्यादिकं
दत्त्वा स्वयमपि सुहृद्भ्योऽर्प्यैः सार्धं मुक्ता साक्षात्तं देवीरूपं ध्यात्वा यथासुखं
किञ्चित्कालं विचरेत् ॥

Colophon. इति ताराभक्तिसुधारणवे पूजापद्धतिः समाप्ता ॥ शकाब्दाः । १९११ ।

विषयः । तारादेव्याः पूजाविधिः प्रयोगश्च ।

No. 148. ताराहस्त्यम्, By ब्रह्मानन्दः . Substance, country-made paper,
12×4 inches. Folia, 80. Lines, 8 on a page. Extent, 1,440 çlokas.
Character, Bengali. Date, Sk. 1735. Place of deposit, Mayamansimha,
Nahātā, Paṇḍita Kāçīçvara Bhāṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Versu.
Generally correct.

Beginning. ॐ नमस्तारिणे ।

तारां सारतरां चित्तोक्तजननीं सर्वार्थसिद्धिप्रदां .

सर्वोच्छां शुभदां सदाशिवमयीं देवीं सदा नन्दिताम् ।

नत्वा राजेसरोजे (?) सकलगुणमयीं तद्गच्छं तनोति
ब्रह्मानन्दलनुभवद्युतः साधकानां चिन्ताय ॥ इत्यादि ।

End.

पद्मरश्मिमयं मन्त्रं ब्रह्मदीक्षापदं ततः ।
मदीयमङ्गुरार्थं कुलाचारार्थमेव च ।
सात्रत्यं मद्भक्तो बुद्धा गोपयित्वा तु साधयेत् ॥
यथास्ते कमला कृताङ्गलिपरा वीणाधरा शारदा
तारावाक्यमनुस्मरन् प्रियतमस्योमावचः कारयन् ।
+ + + +
+ + + + ॥

Colophon.

इति श्रीब्रह्मानन्द-परमहंस-परिब्राजकावधूतविरचितं तारारश्मिं समाप्तम् ।
शक १७१५ ॥

विषयः । प्रातःकृत्य-सन्ध्याकृत्यमन्त्रोच्चारदीनां निरूपणम् । शिवलिङ्गपूजादिनिरूपणम् ।
पूजाहोमादिनिरूपणम् । तन्त्रादिरश्मिनिरूपणम् । पुरस्करादिनिरूपणम् । एकग्रहाक्षोब-
नवचादिकथनम् ।

No. 149. तारिण्यष्टकम्, By रामजय. Substance, country-made paper,
17×2½ inches. Folia, 1. Lines, 6 on a page. Extent, 19½ lokas. Char-
acter, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Paṇḍita Candra-
kānta Nyāyālaṅkāra. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमस्तारिण्यै ।

चण्डमुखमुष्टरक्तपानतोषकारिणी
मा कुबल्य नाम मातराग्र्य इत्यनामिनी ।
मय्यसङ्गभीतिदानमय ते च किं फलं
किङ्करे च तारिणीति मा कुबल्य निष्कलम् ॥ १ ॥
घोरवैरिनाशघेष्टया च सर्वरक्षिणी
धर्मवर्द्धदर्शनेन सर्वपापनाशिनी ।
आश्वे च भैरवीति नाम ते च भीरकं
किङ्करे च तारिणीति मा कुबल्य निष्कलम् ॥ २ ॥ इत्यादि ।

End.

तद्गतस्य रोगशोकभीतिनाशकारिणी
तत्कथं न मे भवानि दुर्गतौघनाशिनी ।

त्वद्यामयीति नाम मे कथञ्च निर्देयं
 किङ्करे च तारिणीति मा कुर्वन् निष्कलम् ॥ ८ ॥
 तारिण्यष्टकमेतदिह यो भक्त्या पठेत् प्रत्यहं
 स श्रीरामजयेन रचितं त्रिप्रेण दुःखापहम् ।
 संसारे स पुनर्न पतितो लोको भवेत् सागरे
 तस्याभीष्टसमस्तमिह वै मोक्षश्च पारविकम् ॥ ९ ॥

विषयः । लोचन्यानेन तारिण्या माहात्म्यादिकीर्तनम् ।

No. 150. तिथितत्त्वटीका, By काशीनाथतर्कालङ्कारः. Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 33. Lines, 8 on a page. Extent, 1,155 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Pharidpur, Nadiyā. Pañḍita Çaçibhuṣaṇa Smṛitiratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो रघुनन्दनाय ।

काशीनाथं प्रथम्याय श्रीकाशीनाथधीमता ।
 त्रियते तिथितलीयकूटार्थस्य निरूपणम् ॥
 प्रथम्येति । प्रकर्षेण नलेत्यर्थः । नमस्कारस्य स्वापकर्षबोधकस्यापारः ।
 धालर्थतावच्छेदकफलस्य स्वापकर्ष एव । रामस्य तद्वशाभावात् धालर्थता-
 वच्छेदकफलशालिलं न स्यात् । इत्यादि ।

End.

पर्येनरदाक्षसु ततिथौ कार्यः एवं पर्येनरदाक्षप्रयुक्तचिराचाशौचं व्यवहृत्य
 तदशौचान्ते दृष्टोत्सर्गादिकं आद्यप्रादुर्भाव कर्तव्यम् । एवं पर्येनरदाक्षं विना
 न तत्तत्तत् इत्यवधारणात् सपिण्डानां चिराचाशौचं मुख्यमरणानन्तरं
 सम्प्रत्युत्पन्नमपि सपिण्डानां तद्विधानात् । पर्येनरदाक्षे चिराचाशौचं ननु
 सपिण्डमात्राणां इति श्रुत्यपि प्रवृत्तौ मत्तं । चारुलताटीकाद्वयुक्त-
 पञ्चवर्षमन्तकदाक्षकाले चिराचाशौचं नान्येषामिति । अत्र द्वादशाब्दीन्तरं
 गमनतिथौ पर्येनरदाक्षे प्रतिभासे गमनसजातीयतिथौ प्रतिभासिकं कर्तव्य-
 मिति व्यवहारः पतितवत् क्षणैकादश्यां संभावस्यायाम्ना कार्यमित्यनेन यत्र
 तत्र द्वादशाब्दीन्तरतिथौ गमनतिथिं विनापि पर्येनरदाक्षं
 कार्यः । यत्र गमनतिथिरपि विस्मृता तत्राषाढाद्यन्यतममासीय क्षणैका-
 दशीममावस्याम्ना आदाय द्वादशाब्दग्रथनया तदुत्तरं क्षणैकादशीममा-
 वस्याम्ना स्वततिथिं मत्ता आशादिकं कार्यमिति ।

सामान्यकाण्डमहानं सद्यसा प्रविष्टं
 नदिर्युतं सरभसिंहविहङ्गमानाम् ।
 वाक्पाठवं निजमवेक्ष्य बद्धप्रयत्ने-
 निबन्धमेवं बुधा प्रयासः ॥ (?)
 सामान्यकाण्डं तिथितत्त्वखण्डं ,
 ब्रह्माण्डमध्ये + + + + सुखे ।
 + + + + + छतिनां प्रचण्डं
 शाखाप्रकाण्डं स्मृतिशास्त्रखण्डम् ॥

Colophon. कर्कटाग्ररेवमनि खचन्द्रे गुणवासरे ।
 वदनादिमचन्द्रेण लिखिता पुस्तिका मया ॥
 टीकेयं तिथितत्त्वस्य सामान्यकाण्डकस्य + ।
 + + + +

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृततिथितत्त्वस्य व्याख्यानम् ॥ (सामान्यकाण्डपर्यन्तम्)

No. 151. तिथिनिर्णयः, By रमापतिशर्मा. Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 93. Lines, 5 on a page. Extent, 1,424 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1633. Place of deposit, Dhākā. Hāḍiyā, viā Vaidyervāzār, Çriyukta Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नला लक्ष्यपदद्वन्द्वं श्रीरमापतिशर्माणा ॥
 क्रियते निर्णयस्थितेर्वासानां शुद्धबुद्धये ॥
 तत्र प्रायशः सङ्कल्पानामेव कर्मणामारम्भकत्वात् आदौ स एव निरूप्यते ।
 कायवाङ्मनोभौ रचितं कर्म फलस्य समर्थमिति श्रुत्या वयाषामङ्गलमुक्तम् ।
 तत्र केन रूपेण कस्याङ्गलमित्यत्र मनसा सङ्कल्पयति वाचा अभिलपति
 कर्मणा उपपादयतीति । सङ्कल्पयतीति असुककामेन मया इदं कर्मव्य-
 मिति निश्चिनोति । वाचा वाक्येनाभिलपति मनसा निश्चितमर्थं तद्बोधक-
 पदैरभिधत्ते । कर्मणा कायवाचारेण उपपादयति यथाविधि समापयती-
 त्यर्थः । सङ्कल्पयतीत्यादिषु विध्यर्थे लट् । ननु असुककर्मार्थं करिष्ये इति

सङ्कल्पे कर्मपदेन साङ्गप्रधानमेव कर्मोच्यते । तथाच किञ्चिदपि अङ्गं
सङ्कल्पात् प्राग्नाचरणार्थं करिष्ये इति प्रतिज्ञावाधापत्तेः । अथ कर्मव्या-
धिवारूपदेवतावाचनादौ का गतिः न च तत्राङ्गत्वमिति वाच्यं तस्य
प्रधानोपकारकत्वाभावे स्वातन्त्र्येण फलवर्त्तनाभावेन तत्करणस्य वैयर्थ्या-
पातात् उच्यते तत्राङ्गपदेन प्रधानप्रयोगान्तर्गतमङ्गमुच्यते । ज्ञानसन्त्या-
शिखाबन्धनादेर्न प्रधानान्तर्गतत्वं × × विशिष्टशिखाबन्धनस्याङ्गविनाशित्वे-
नादृष्टद्वारा अङ्गत्वम् । पूर्वदिनकर्मव्यदेवतावाचनादिवारणाय प्रधानेत्यादि ।
प्रधानान्तर्गतत्वञ्च प्रधानकालकर्मव्यत्वेन वेदबोधितत्वम् । प्रधानकालञ्च सङ्क-
ल्पावधिकर्मसमाप्तिपर्यन्तो घाञ्चः । न च शिखाबन्धनस्यादृष्टजनकत्वे तद-
पूर्वमेव प्रधानपूर्वसिद्धौ कर्मकाले मुक्तशिखस्यापि कर्मं साङ्गं भवत्विति
वाच्यं तदानीं शिखामोचनेन पूर्वापूर्वनाशात् । इत्यादि ।

End.

ॐ अथाच्यततीयायां गङ्गातीरे सर्वदानसर्वयज्ञसर्वतीर्थे सर्वतपोजन्य-
फलसर्ववृत्तगुणफलप्राप्ति-स्वर्यकोटिप्रतीकाशदिव्यस्त्रीकोटिसंयुतदिव्यरत्न.....
विचित्रवक्त्रविमान काचयकालव्यापि-स्वपिष्टगणसहित-स्वक्रीडन-
दातव्यग्रामभूष वक्त्रभोगोपभोगपूर्वकयोगि-
कुलजन्मादिमादिगुणयुक्ता परमब्रह्मलोककाम इमं ग्रामं
विष्णुदैवममित्यादि
... .. तथाच ब्राह्मे ।

सर्वदानानि नियमा यमाश्चैव तपांसि च ।

यज्ञो दानं तथा जपं ब्राह्मन्तु सूरपूजनम् ।

गङ्गायान्तु त्रुतं पापं कोटिकोटिगुणं भवेत् ॥

Colophon.

इति श्रीरामायणसिद्धान्तविरचितं दानाधिकार × × समाप्तम् ॥

रामचन्द्रतुल्यचन्द्रमते च शक्ते

मत्वा भवानीचरणारविन्दम् ।

आधाढ्यमासस्य सितानवम्या-

मलेखि यत्ना शर्मा ॥

श्रीलक्ष्मणाय नमः ।

भग्नशठकटीपीठ रघोमुखाः ।

यत्नेन लिखिता चेयं पुण्यवत् परिपालयेत् ॥

श्रीमद्गुरवे नमः ॥ श्रीलक्ष्मणाय नमः ॥ ॐ सरस्वत्ये नमः ॥

विषयः । सङ्कल्पनिरूपणम् । मलमासनिरूपणम् । वैदिककर्माद्यु मासोक्तेष्वविधानम् ।
 उपवासविधिः । सन्ध्याविधिः । निषेधपर्युदासविवेचनम् । विकल्पविवेचनम् । युष्मादिविवेचनम् ।
 सायाङ्गादिकालनिर्णयः । आपराह्निकत्रादिकालकथनम् । निमित्तोक्तेष्वे विधिनिरूपणम् ।
 जन्मतिथिव्यवस्थानिर्णयः । शुद्धस्थानुपनोतस्थ . च पौराणिकमन्त्रपाठनिषेधकथनम् । प्रति-
 पदादितिथिनिरूपणम् । तत्र कुम्भाष्टादिभक्षणनिषेधकथनम् । अथ द्वितीयानिरूपणम् । तत्र
 रथद्वितीयाया धाद्वितीयायाश्च निर्णयः । अथ तृतीयानिरूपणम् । अथ चतुर्थानिरूपणम् ।
 तत्र नष्टचन्द्रनिरूपणम् । अथ पञ्चमीनिरूपणम् । तत्र नागपञ्चमी-श्रीपञ्चमीनिर्णयः । अथ
 षष्ठीनिरूपणम् । तत्र अरण्यषष्ठी-स्कन्दषष्ठीनिरूपणम् । एवं सप्तम्यादितिथीनां तत्तत्तिथि-
 विशेषप्रतानाञ्च निर्णयः । अथ यजमानस्याशौचे पुरोहितेनैव तत्कार्यमिति व्यवस्थादिनिरू-
 पणम् । आबोधनात् दक्षिणान्तर्पथ्यं दुर्गोत्सवे तत्तत्तिथिकर्त्तव्यादिनिर्णयः । अथ मत्स्यादि-
 त्यागफलकथनम् । हरिशयनव्यवस्थाकथनम् । अथोरचतुर्दश्यादिप्रतनिर्णयः । कालिकापूजा-
 शिवरात्रिव्यवस्थाकथनम् । कोजागरकथनम् । दोलयात्राव्यवस्थाकथनम् । रविसंक्रमण-
 रानिसंक्रमण-सन्ध्यासंक्रमणानां निर्णयः । संक्रमणे निषिद्धविहितोभयकूपकर्माणां निर्णयः ।
 कार्तिककृत्यनिरूपणम् । कार्तिकमाघादिमासे प्रातःस्नानविधिः । ग्रहणे पार्वणविधिक-
 त्वादिविधिकथनम् । अमावस्याकृत्यनिरूपणम् । अश्वयुक्कृत्यपञ्चमाद-तिलनर्पण-उत्सवादान-
 लक्ष्मीपूजादिकथनम् । अर्द्धोदययोगनिरूपणम् । मन्वन्तरानिरूपणम् । भूम्यादिदानाधिकार-
 कथनश्चेति ॥

No. 152. तिथिविवेकः, By श्रृङ्गपाणिः . Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 168 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1723. Place of deposit, Bhātpādā, Paṇḍita Rāmadra Nyāyavāgiṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ परमदेवतायै नमः ।

वचनद्वैधसंज्ञातसंशयच्छिदुरः सताम् ।

तनोतु मुदमत्युद्बैर्द्विषण्यतिथिनिर्णयः ॥

प्रतिपदादितिथिविशेषविहितानां स्नानदानादिकर्माणामखण्डतिथौ निःसंशय-
 मनुष्ठानम् । यदा तु वृद्धिज्ञासादिना दिनद्वयेऽपि तत्तत्तिथिप्राप्तिस्तदा कुत्र
 क्रियते इति संशये कथं निर्णयः तत्र संवत्सरप्रदीपः ।

सा तिथिस्तद्धोरात्रं यस्यामभ्युदितो रविः ।

तथा कर्माणि कुर्वीत श्रावणद्वौ न कारणम् ॥ इत्यादि ।

- End.** अक्षं गते चन्द्रे यथा वायुपुराणम् ।
 दिवारारौ व्रतं यच्च एकमेव त्रियौ यथा ।
 तस्मात्सुभयगामिन्यासाचरेज्जु व्रतं व्रतौ ॥
 तेन प्रतिपद्युक्तापि द्वितीया कर्माथं दिवारारौ च लभ्यते तदा न युग्मा-
 दरः कार्यः । द्वितीया तृतीया युग्मदिने द्वितीयाकालस्याभावादित्यर्थः ॥
- Colophon.** इति साङ्गिहयान महासहोपाध्याय-श्रीशूलपाणिविरचित-तिथिविवेकः
 समाप्तः ॥ शकाब्दाः । १७९३ ॥

विषयः । तिथिविवेके कार्यविशेषाणां निरूपणम् । तिथिद्वयप्राप्तकर्मानिकराणां कर्मा-
 कालादिनिरूपणञ्च ।

No. 153. तीर्थतत्त्वं, By रघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 432 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāḍari, Mayaman-sipha, Paṇḍita Rāmakamala Bhattachāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः कालिकायै ।

प्रणम्य सच्चिदानन्दं रामं कामदमीश्वरम् ।
 स्मृतितत्त्वे तीर्थतत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥
 अथ यात्राविधिः । प्रथमं तीर्थयात्रा । पूर्वदिने संयतो भूत्वा यात्रादिने
 तीर्थयात्रानिमित्तकं बह्वर्षिःसमन्वितं दृष्टिपूर्वं विधाय पार्श्वेयत्राजं कला
 गृह्णादुयात्रा कर्त्तव्या ॥ इत्यादि ।

End.

ऋणमोचनं तीर्थं + + + + यमुनाया उत्तरकूले ऋणमोचनस्थाने
 पितृऋणमोचनपूर्वकामस्तलप्राप्तिः फलम् । यत्र यत्र यदुद्यद्फलमुद्दिष्टं तत्र
 तत्फलकामः कर्म कुर्यात् । ततः स्वदेशगमने सति यत्कर्त्तव्यं तत्प्रागेव
 लिखितमिति ॥

Colophon.

इति बन्दावलीय-चरित्रभट्टाचार्यात्मज-श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं तीर्थ-
 प्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ॥

विषयः । तीर्थयात्रादिनिरूपणमुखेन गयावाराणस्यादितीर्थकर्त्तव्यकर्मानिषयप्रयोगादि-
 निरूपणम् ॥

No. 154. तुलापुरुषदानपद्धतिः, By नारायणभट्टः. Substance, country-made paper, 10×6 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent, 1,102 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares. Paṇḍita Bindhhyāṣṣavarīprasāda Dubo. Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

विश्वेशवाण्यौ रघुनाथतामौ

प्रणम्य रामेश्वरभट्टसूनुः ।

नारायणाख्यस्तनुते विचार्य

तुलामहादानविधिप्रयोगः ॥ इत्यादि ।

End. ततः पूतेनानेन तुलापुरुषदानेन परमेश्वरः प्रीयतामितीश्वर + + +
मन्त्राशिषौ गृहीत्वा तान् सानुनयं विद्वन् + + सुञ्जीवेति ।

Colophon. इति श्रीमद्विद्वत्कुटुम्बाधिकार-श्रीरामेश्वरभट्टसूत-नारायणभट्टकृता तुलापुरुष-
दानपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । तुलापुरुषदाने विधिव्यवस्थादिकथनं तत्प्रयोगश्च ।

No. 155. त्रिकूटारहस्यम् । Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 65. Lines, 9 on a page. Extent, 2,100 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mājṇāpāḍā, Vikramapura, District Dhākā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीभैरवे नमः ।

अथ त्रिकूटारहस्यम् । तत्र सूर्य्यपञ्चमे पूजापद्धतिर्लिख्यते । स्याद्भाष्ये
विधिवत्साधकः खाला धरण्यां यन्त्रं सिन्दूरैश्च रक्तचन्दनेन वा विलिख्य स
यथा ।

त्रिकोणं विन्दुसंयुक्तमष्टकोणं मण्डेश्वरि ।

द्वत्तमष्टदंष्ट्रं देवि भूगृहेषोपशोभितम् ॥

इति विलिख्य आसनशुद्धिमाहकान्यासं विधाय ऋष्यादिन्यासं कुर्यात् ।

अस्य सूर्य्यपञ्चमपूजामन्त्रस्य सदाशिवस्त्वभिः पंक्तिचन्दः श्रीभैरवी देवता
वाग्यववीजं तामोर्विशक्तिं कामराजकीलकं धर्मायकाममोचार्थं पूजायां
विनियोगः । इत्यादि ।

End.

सर्वधर्मेषु यदर्थं सर्वशस्त्रेषु यत्फलम् ।
 सर्ववेदेषु प्रोक्तेषु यत्फलं परिकीर्तितम् ॥
 तत्पुण्यं कोटिगुणितं सलज्जस्मा लभेन्नरः ।
 शुद्धा भवेच्च वल्लवान् पुत्रयान् सर्वसम्पदः ॥
 देहान्ते परमं स्थानं यत् सुरैरपि दुर्लभम् ।
 स यास्यति न सन्देहः क्षत्रराजप्रकीर्तनात् ॥

Colophon.

इति विक्रुटारक्षस्ये महाविपुरसुन्दरीसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । (आदर्शोऽयमाद्यन्तहीन इति विज्ञेयम् ।) अथ प्रथमं स्वर्यपदणकालीनपूजा-
 पद्धतिः । एवं चन्द्रोपरामे पूजाविधिः । भूमिकम्पादौ पूजाविधिः । अथ चैत्रमासादौ नव-
 रात्रपूजाविधिः । आश्विने नवरात्रपूजाविधिः । कन्यासंक्रान्तौ पूजाविधिः । अथ स्रम्भनादि-
 विधिः । दौपदानविधिः । शक्तिपूजाविधिः । अथ श्रीविद्याया मन्त्रोदारादिकथनम् । तद्वा-
 नादिकथनम् । विक्रुटानिरूपणम् । तत्र पुरस्करणविधिः । कुलाचारविधिः । वामाचार-
 विधिः ॥ कामेश्वरमन्त्रोदारादिकथनम् । तस्य विक्रुटोदाराविधिः । विक्रुटाया नित्यपूजा-
 विधिः । विक्रुटागायत्रीकथनम् । अथ समयपूजानिरूपणम् । अथ पद्मरत्नेश्वरीविद्याकथनम् ।
 अथ वज्रपद्मरत्नकवचकथनम् । चिन्तामणिकवचकथनम् । जगन्मङ्गलकवचकथनम् । जगद्गौश-
 कवचकथनम् । कामिककवचकथनम् । अक्षरनामकवचकथनम् । विष्णुनामकवचकथनम् ।
 वैष्णोव्यभूषणनामकवचकथनम् । विष्णुपाञ्चकवचकथनम् । सर्वार्थसाधकनामकवचकथनम् । सर्व-
 सिद्धिप्रदानमकवचकथनम् । वैरिनाशनकवचकथनम् । विजयकवचकथनम् । विषापहकवच-
 कथनम् । शक्तिसाधनकवचकथनम् । विक्रुटान्तस्तस्य खण्डे संस्थापनफलकथनम् । अथ महा-
 शक्तिन्यासकथनम् । कामराजमन्त्रकथनम् । श्रीविद्यापूजापद्धतिः । तत्र अपहोमादिविधिः ।
 अथ काम्यहोमद्रव्यादिकथनम् । अथ श्रीचक्रमाहात्म्यादिकथनम् । पञ्चमौक्तवराजकथनम् ।
 मकरन्दक्षवराजकथनम् । श्रीचक्रलौभाग्यकवचकथनम् । विपुरसुन्दरीसहस्रनामकथनम् ॥

No. 156. त्रिपुरान्तकशिवपूजा । Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 47 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭihālī, District Mayamausimpha, Paṇḍita Jagaccandra Śmṛtipāṇcānana. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । पार्वत्युवाच । .

वद ईशान सर्वज्ञ सर्वतत्त्वविदावर ।

महारोगे महादुःखे महादारिद्र्यशङ्के ।

नामाद्याधिगते वापि नानापीडादिशङ्कटे ।
 राज्यनाथे राजभये कारागारगते पुनः ॥
 राज्ञः गुप्ते च देवेश तथाच पञ्चपीडिते ।
 केनोपायेन तं नाथ मुच्यते बन्धं शङ्कर ॥

End. सर्वाणि चितां कर्मणे लभते नाथ संशयः । (?)
 सत्यं सत्यं महेशानि मम वाक्यं श्रुत्वा न च ॥

Colophon. इति लिङ्गाचमनन्ते त्रिपुरान्तकशिवपूजा समाप्ता ।

विषयः । त्रिपुरान्तकशिवपूजाविधिसूत्रप्रयोगश्च ।

No. 157. त्रिपुरासारसमुच्चयः. By भट्टनागः. Substance, country-made paper, 14 × 2½ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent, 198 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṇthālpādā, Post office Naihati, Paṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो मोहिन्यै ।

प्रश्नः प्राचीनवर्चःप्रसुखसुरवराज्ञीककोटीरकोटि-
 स्त्रिष्टस्यष्टेन्द्रनीलामलमपि मधुप ।
 श्रीपादाभोजयुग्मं नखसुखविलसद्भ्रमिकिञ्जल्कपुञ्जम्
 सिञ्जन्मञ्जीरचंश्रीमुखरितमनिशं मङ्गलंभो भवान्याः ॥
 भक्त्या गुरोर्भवपयोनिधिपारचेतुन्
 श्रीपादपद्मसङ्करेणुकथाम् प्रणम्य ।
 लम्बोदरश्च कथयामि गुरुपदिष्ट-
 माराधनक्रममन्त्रं कुलनायिकायाः ॥

End. उर्वीभूतुमिरोदजानुवरयोस्तुंक्तांश्च भीमाहतीन्
 भीतीशेनं निशाकराजं संहितेनाभ्यर्चयेत् साधकः ।
 प्रियङ्गुश्चामात्रं परिकल्पितपाणिं मन्त्रिमयो-
 ल्लसत्पूजापीडं द्विरद्वरसाधिततनुम् ॥ ० ॥

Colophon. इति भट्टनागविरचिते त्रिपुरासारसमुच्चयेऽष्टमः पटलः ॥

विषयः । अथ प्रथमं त्रिपुरोत्थितनिरूपणम् । ततो न्यासादिनिरूपणम् । नाड्यादि-
निरूपणम् । नाड्यादिस्थितिनिरूपणम् । त्रिपुरयन्त्रादिनिरूपणश्चेति ।

No. 158. दक्षिणकालिकास्तवः । Substance, country-made paper, 13×1 inches. Folia, 2. Lines, 2 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyākūṭa, District Tripurā. Bābu Kedāranātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

अथ श्यामास्तवः ।

मन्त्रामेवप्रभां घोरां बालार्कलोचनवयाम् ।

वृमुष्मस्तनिनीं वन्दे देवीं दक्षिणकालिकाम् ॥ इत्यादि ।

End.

सुनीम्बैः पूजितामाद्यां सर्वदेवैर्नमस्कृताम् ।

सर्वशापहरिणीं वन्दे देवीं दक्षिणकालिकाम् ॥

इति स्तोत्रं पठेत् यो हि सर्वबाधफलप्रदम् ।

तस्य गेहे रमेक्ष्णीः सर्वत्र विजयी भवेत् ॥

Colophon.

इत्येकवीरकल्पे दक्षिणकालिकास्तवः समाप्तः ।

No. 159. दक्षिणकालिकास्वरूपपाण्डुस्तोत्रराजपञ्चाचारटीका । Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent, 500 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1781. Place of deposit. Bhāṭpādā 24-Parganas, Pandita Rāmeṇdra Nyāyavāgīca. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

कालीं कालचरीं परात्परतरां विशम्भरां त्रीधरां

पूर्वानन्दपरां पराभयकरां ब्रह्माष्टभाषोदराम् ।

कालीनाथदृढस्वशासनकरां सर्गापवर्गप्रदां

चन्द्राकाग्निविनिन्द्यदीपनधरां सर्वत्रयामात्रये ॥

प्रणम्य जगदीशानं कृष्णमाथं शिवं गुप्तम् ।

तीर्त्थं सुखबोधाय सद्मन्त्रेण तन्यते ॥ •

अथ श्रीमदक्षिणकालिकायाः परमकाव्युक्त-श्रीमन्महाकालविरचित-कर्पूर-
मित्यादिसंस्कृतपाण्डुस्तोत्रस्य वामाचारविरचितं नामान्याख्यासञ्ज्ञापि दिव्यवीर-
मयो भावः कलौ नास्ति कदाचन । इत्यादि ।

End. एवं स केलिकलया खेलाया प्रतिजनुः प्रतिजकनि भक्तो भवति । स च चिरं चिरकासं जीवन्मुक्तो भवति । एतत् स्तोत्रद्वयलब्धं यत् यत् फलं तत् साधकस्तोत्रोत्तरनिष्ठाभेदेनोत्तरं बोद्धव्यमिति तात्पर्यार्थः ॥

Colophon. इति श्रीमन्महाकालविरचित-श्रीमदक्षिकालिकासूक्तपाण्डितोत्रराजपञ्चा-चारविहितटीका समाप्ता ॥ ० ॥ शकाब्दाः । १७८१ ।

विषयः । कर्पूरादिस्तोत्रनाम्ना प्रसिद्धस्य कालिकासूक्तपाण्डितोत्रस्य पञ्चाचारविहिता व्याख्या ॥

No. 160. दत्तकतत्त्वनिर्णयः. By इन्द्रिनाथमिश्रः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent, 234 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varasikurā, District Mayamansingha, Paṇḍita Jayanātha Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

शिवस्य शिवस्य शिवस्य पदं

षट्सप्तसप्तसप्तशतपदम् ।

प्रतिपत्य विगत्य विद्येपपद-

न्वनपत्यमपत्यविशेषविधिम् ॥

वस्तु श्रीहरिनाथशर्माण इह ग्रन्थे प्रहतिः सता-

मामोदाय विज्ञाय मनुसरमिदं कोप्यन्निधीरायत । (?)

ग्रन्थं दत्तकतत्त्वनिर्णयमिमं श्रुतिः सुलक्ष्णा तथा

गात्रेयस्य धनञ्जयेन विदिता श्रुतिर्यथा मानवैः ॥

न कार्यं मानुसार्थं परमकृतिनो ग्रन्थविषये

ह्यपापारावारा भवत भवतः प्राच्येय इदम् ।

न दूष्यं वै दूष्यं निजमपि च यत् कुत्सितवचः

... .. मम भवतु मोदाय भवताम् ॥

एव मरीचिः ।

अनपत्यम् अन् गतिः काच न विद्यते ।

... .. वन प्रकर्तव्यः पुनः प्रतिनिधिः सदा ॥

एवम् कन्याया अपि अपत्यमात् तनुचक्षेपत्यसामान्याभावकपानपत्यता विरहात् । इत्यादि ।

- End.** स पित्रभ्यः पिता दद्यात् सुतसंस्कारकर्त्तुम् ।
 पिण्डानोद्वहनात् तेषां तस्याभावेऽपि तत्क्रमात् ॥ (?)
 पिता कुर्यात् तदस्यो वा तस्याभावेऽपि तत्क्रमात् ॥
 इति वचनाभ्यां दत्तपितृकौरसपुत्रस्येव संस्कार्यक्रमेण सपिण्डादिभिः
 कर्त्तव्या इति ।
 विवर्यं गुणवाक्यस्य यदन भाषितं मया ।
 तत् सन्त्यं धीरेव दत्ततत्त्वमुभुत्तमया ॥
- Colophon.** इति हरिनाथमिश्रविरचितो दत्तकतत्त्वनिर्णयः समाप्तः ।
- विषयः ।** दत्तकविधादिनिरूपणमुखेन तदुपपन्नविधादिनिरूपणम् ।

No. 161. दत्तकदीधितिः. By अनन्तभट्टः. Substance, country-made paper, 19 × 4 inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent, 351 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 भुतिभूतिपुराणादिमीमांसान्यायविक्रमम् ।
 विचार्य्यानन्तभट्टेन क्रियते दत्तदीधितिः ॥
 तत्रादौ दत्तकप्राप्त्याप्राप्त्यलविषयम् । इत्यादि ।

End. ततश्च प्रतिपक्षीना उपनयनान्तसंस्कारस्यौरससमानांशभागित्वं दत्तकस्य
 तत्कर्तृकसकलतदन्तसंस्काररहितस्य तु विवाहमाचधनस्त्राभो नान्यधन-
 स्त्राभः । सत्यौरस कतिपयसंस्कारस्त्राभे चतुर्थांशस्त्राभ इति व्यवस्था । इति
 दद्यादनिर्णयः । दत्तकपुत्राणामपि स्त्रीकार उक्तविधिना कार्यः । वक्ष्यामि
 पुत्रसंप्रप्तमित्यादिगतपुत्रपदस्य पुमान् पुत्र इत्यादिविषयाभावात् इति-
 चासपुराणेषु कन्यादत्तकोक्तेषु पत्राभावे सा रिक्त्या लभते दुहितृत्वादिति
 शिष्यम् ।

सतां सन्तोषसिद्ध्यर्थमिति दत्तकदीधितिः ।

अकार्यनन्तभट्टेन तेन तस्य सुदेशु सा ॥

Colophon. इति महासहोपाध्याय श्रीमद्वनमहविरचिता दत्तकदीधितिः सम्पूर्णा ।
 * श्रीरत्न मयि लेखके ॥

विषयः । अत्र प्रथमं दत्तकपाद्यापाद्याविचारः । ततो दत्तकपञ्चयामहोमादिनिर्णयः ।
दत्तकानां निवाद्याद्युपयोगिगोषादिनिर्णयः । दत्तकसापिण्यविवेचनम् । धनविभागनिर्णयश्च ॥

No. 162. दत्तकोज्ज्वलः. By बर्द्धमानः. Substance, country-made paper, 20×3 inches. Folia, 7. Lines, 5 on a page. Extent, 408 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Naihāṭi, Paṇḍita Hara-prasāda Ḍāstri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥

निधाय चूदये कालीचरणं सख्यसिद्धिदम् ।
विप्रब्रीर्द्धमानेन क्रियते दत्तकोज्ज्वलः ॥
सन्वादिवाक्यमाख्याय परस्परविरोधिनाम् ।
विदुषां संशयक्षित्यै सिद्धान्तोऽत्र प्रकाशते ॥
इह यद्यपि प्रथमपुत्रीत्यादनेनेव पिष्टुषामष्टणलं सन्वादिभिरभिहितं तथापि
तत्पुत्रमरणे प्रयोजनपर्यन्तरहितस्याजातपुत्रस्य च पिष्टोदकक्रियासर्थं पुनः
पुनरकरणमावश्यकं यदाह मनुः । इत्यादि ।

End. दत्तकस्य उपरितनपुत्रवचयसम्पत्तिजनने मरणे वा चिरात्तशौचमिति ।
दत्तकस्य जनककुले सम्बन्धाभावतया चशौचं नास्तीति । सगोत्रदत्तकस्य
प्रचीडकुले सम्पूर्णशौचमिति कश्चित् । दत्तकपुत्रस्य क्षौरसतया सम्पूर्णा-
शौचं पार्ष्ण्याधिकारिलक्ष्य इति । दत्तकस्य पुनरव्यग्नप्रचीबीरवेन साधे
अंशत्रयस्यैकांशभागिलमिति । दत्तकस्य पुनरव्यग्नप्रचीबीरवेन साधे सप्त-
शिलमित्यपि कश्चित् ।

Colophon. इति सन्वासहोपाध्याय-ब्रीर्द्धमानकृत दत्तकोज्ज्वलः समाप्तः ॥ श्रीगुरवे नमः ।

विषयः । दत्तकपञ्चयविध्यादयः संक्षेपेण प्रकाशिताः । तन्मतभेदाश्च प्रदर्शिताः ।
क्षौरवपुत्रेण साधे दत्तकस्य धनविभागस्य सम्यक् विचार्य्य विवेचितः ।

No. 163. दानकौस्तुभे, (क्रियाकौस्तुभेऽथवा) . By गोविन्दानन्दकविकङ्क-
णाचार्यः. Substance, country-made paper, 13×2½ inches. Folia, 119.
Lines, 5 on a page. Extent, 2,231 ślokaś. Character, Bengali. Date,
Sk. 1533. Place of deposit, District Vāñkudā, Viṣṇupura, Rāmavallabha
Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

(अथ प्रथमपञ्चयं नास्ति तेन चतुर्थपञ्चप्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।)

हृदोगस्तु कइदं कस्या अदात् कामः कामायादात् कामो दत्ता कामः
 प्रतिगृहीता कर्म समुद्रमाविशत् कामेन त्वां प्रतिगृह्णामि कामेन ते इति
 पठित्वा असुक्रद्वयं असुकर्देवतमिति वदेत् । इदमत्र विचार्यते । मनसा
 सकल्पयति वाचाभिप्रेतमिति कर्मणा चोपपादयतीति चारीतवचनमादसुक-
 कामनया मयेदमनुष्ठानमिति सकल्पितस्य कर्मणो वाचाभिप्रेतमिति कर्मणे
 एकयुगवदवाचिन्यायेन फलस्याभिप्रेतापो दुर्निवारः । तथाच गीतमः ।
 अन्तर्जानुकरं कृत्वा सकृशं सतिहोदकम् ।
 फलं समभिसन्धाय प्रदद्यात् अद्वयान्वितः ॥ इत्यादि ।

End.

ॐ पूर्णादर्शित्यन्तं ॐ सप्तमे इत्यन्तं ॐ पुनस्त्वे इत्यन्तं स्थापानेन मूलमन्त्रेण
 च पूर्णाङ्कतिं समाप्य ब्रह्मदक्षिणां दत्वाग्निं विसर्जयेत् । ॐ समुद्रं गच्छ
 स्थापेतिमन्त्रेणाग्निं विहृजेत् । ॐ दिवं ते धूमो गच्छत्यन्तरिक्षं ज्योतिः
 प्रथिवीं भस्मना प्रण स्थावा इति त्रिं शीतलयेत् । इत्यग्निसंस्कारविधिः ॥
 अग्नेर्नामान्युक्ताणि कपिलपञ्चरात्रे ।
 लौकिके पावको अग्निः पृथग्परिकीर्तितः ।
 अग्निस्तु सावतो नाम गर्भाधानेऽभिधीयते ॥
 पुंसवने चन्द्रनामा शुद्धात् (?) कर्मणि शोभनः ।
 सौमन्ते मङ्गलो नाम प्रगल्भी जातकर्मणि ॥
 नान्ति वै पार्थिवो नाम प्राशने च शुचिस्तथा ।
 सत्यनामाश्च ब्रूयायां व्रतादेशे समुद्भवः ॥
 गोदाने सूर्य्यनामेति केशान्ते अग्निवचने ।
 वैश्वानरो विसर्गे तु विवाहे योजकः स्मृतः ॥
 चतुर्थ्यान्तु शिखी नाम धृतिरग्निस्तथापरे ।
 चावसथ्ये भवो ज्ञेयो वैश्वदेवे च पावकः ॥
 पूर्णाङ्क्यां ऋद्धो नाम शान्तिके वरदस्तथा ।
 पौष्टिके वल्लद्वैव क्रोधोऽग्निरभिचारिके ॥
 प्रायश्चित्ते विधुष्यैव पाकयज्ञे उत्ताशनः ।
 देवानां ज्यवाश्चस्तु पिष्टृणां कथपादनः ॥
 वज्रायै कामदो नाम वनदाज्ञे तु स्रुतकः ।
 कोष्ठे तु जठरोऽग्निस्तु ज्ञायादधतके तथा ॥

समुद्रे वाङ्मयो ह्यग्निः क्षये सम्मर्गको भवेत् ।
 लक्ष्मणे च वक्रिः स्यात् कोटिहोमे ऊताशनः ॥
 मत्स्यस्तुतिप्रतिष्ठायां स्त्रीचिन्तय प्रकीर्तितः ।
 वास्तुयागे प्रजापतिः ॥
 जलाशयप्रतिष्ठायां वरुणः समुदाहृतः ।
 एतानि होमे नामानि ज्ञातव्यानि चविर्भुजः ॥
 आह्वय चैव होतव्यं यो यव विहितोऽनलः ॥
 गणपतिभट्टतनुजो गोविन्दानन्दपण्डितः श्रीमान् ।
 समस्त सन्तोषार्थं सत्त्वतां दानकौमुदीमेताम् ॥
 सर्व्वकार्यामिने तस्मै गोविन्दाय नमो नमः ।
 अत्रानुरागं धास्यन्ति यत्कृपाभिर्विपश्चितः ॥ * ॥

Colophon.

इति गोविन्दानन्दकविकल्पवाचार्थविरचितायां त्रिंशत्कौमुद्यां दानकौमुदी
 नाम द्वितीयो ग्रन्थः समाप्तः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ शक्र १५२९
 सङ्गम ८१८ ॥ * ॥

विषयः । विवाहादिप्रयोगादिनिरूपणम् । दानवाक्यविचारसुखेन दानविधादिनिरूपणम् । विचारसुखेन आद्यमासादिपदोक्तसार्व्वक्यादिकथनम् । रजतकाञ्चनधेनुदानादिविधि-
 प्रयोगादिनिरूपणम् । कूपजलाशयादिप्रतिष्ठादिप्रमाणप्रयोगनिरूपणम् । होमादिनिरूपणम् ।

No. 164. दानकौमुदी । Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent, 847 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāñkuḍā, Kuncokol, Bābu Yogindranātha Siphia Deva. Appearance, old. Verso and prose. Incomplete.

Beginning.

नमो गोपीजनवत्सभाय ।
 अन्नः क्षीरतयोज्ज्वला जलकण्ठशार्करीपञ्चाङ्गुरा
 किञ्चित् पाण्डुलिताङ्गुला रश्मिकर्तुस्सिन्धु उरोदुहती ।
 ब्रह्मायः पयि माधवेन मधुरव्याधुग्नतारोत्तरा
 राधायाः किञ्चकिञ्चित्सर्वकिनी हृदिः त्रिंशं वः त्रिंशत् ॥
 अपि च ।
 विभुरपि कलत्रम् सदाभिनुर्धि
 गुरुरपि गौरवार्थं विहीनः ।

सुद्धरपचितवक्रिसापि शुद्धो

जयति सुरदिशि राधिकानुरागः ॥

नान्द्यन्ते सुवधारः । अलमतिविस्मरेण । समन्तादवलोक्य ज्ञान कथं
मदीयनान्दीचन्द्रिकासन्दीपितभावबभूवुरा नन्दीश्वरमिरेषपत्यकायां सूर्यते
सतां मण्डली । इत्यादि ।

End.

राधाकुण्डतटीकुटीरवसतिस्त्यान्यकर्मा जनः

सेवामेव समक्षमच युवयोर्यः कर्तुमुत्कण्ठते ।

हृन्दारण्यसम्बिदो द्रुतपदक्रीडाकटाक्षयुते

क्षणाक्षक्षयरस्य माधवपत्नी तूष्णे विधेयस्तथा ॥

छायाः सङ्घर्षमभ्युपगमन् । भगवति तथास्तु तदेहि प्रतिलिङ्गाभीष्टकृतो

यः प्रयास इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

Colophon.

इति दानकेलिकौमुदी नाम भाषिका समाप्ता ॥

कथिता सुमनःसुखदा यस्य निदेशेन भाषिकाच ।

मेघं तस्य मम प्रियसुहृदः कण्ठतटीं क्षणमलङ्कुरताम् ॥

मते मङ्गलते (?) शके चन्द्रश्वरसमन्विते ।

नन्दीश्वरे निवसता भाषिकेयं विनिर्मिता ॥

विषयः । राधाछायायोर्हृन्दावनकुञ्जविचारादिवर्षनाम्नाकं दृश्यकायमिदम् ॥

No. 165. दानसागरः. By वल्लालसेनः. Substance, country-made paper, 18x5 inches. Folia, 242. Lines, 9 on a page. Extent, 11,434 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Viçvakoṣa office, Bābu Nagendranātha. Vasu. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

ये साक्षादवनीतछास्रतमुजो वर्षात्रमन्यायसां

वेषां पाणिषु निःक्षिपन्ति छतिनः पाथेयमासुक्ष्मिकम् ।

यद्दङ्कोपनताः पुनन्ति जगतीं पुण्ड्रिक्वेदोगिर

स्त्रेभ्यो निर्भरभक्तिसङ्क्रमनमन्यौलि द्विजेभ्यो नमः ॥

हृन्दीभिस्तेकरग्रेण नुतिनियमगुणस्ववर्षारिषय्यां-

मय्यादागोषशैलः कलिषकितसदाचारसञ्चारवीमा ।

सदृश-सख्यवन्मादैवपुत्रपुत्राणिद्वयसन्तानाचार-
 वषेसुंक्ताभारथीनिवास मदमालभुषणं सेनवंशः ॥ (?)
 तत्रालङ्कृत-सपेयः (?) स्थिरघनहायाभिरामः सतां
 सख्यन्दप्रथेयोपभोगसुलभः कल्पद्रुमो जाह्नवः ।
 हेमन्तः परिपन्थिपङ्कजसरः सर्गस्य नैसर्गिकै
 वद्रीतः स्वर्गैषदानमचिमा हेमन्तसेनोऽजनि ॥
 तदनुजविजयसेनः प्रादुरासीद्वरेन्द्रो
 दिशि विदिशि भजन्ते यस्य वीरध्वजलम् ।
 शिखरविनिश्चिताज्ञा वैजयन्ती वचनः
 प्रवृत्तिपरिगृहीताः प्राशवो राजवंशाः ॥
 सर्व्वांशाः परिपूरयन्नुपचितश्रीदानवारां घनै-
 रासारैरभिषिक्तनिष्कैल्यशः शालेयभृमण्डलः ।
 दैन्योत्तापभ्रतामकालजलदः सर्व्वोत्तरः क्षाभ्रतां
 श्रीवज्रालम्बपक्षतोऽजनि गुणाविर्भावगोद्वेष्टरः ॥
 वेदार्यस्तुतिसंग्रहादिपुत्रयः स्नाथो वरेन्द्रोत्तले
 निस्तन्तोक्त्वलवीचिनाशनयनः सारपूतं ब्रह्मणि । (?)
 षट्कर्मा भवदार्यशौलनिलयः प्रख्यातसत्यव्रतो
 ह्यारैरिव गोप्यतिनैरपतेरस्थानिबद्धो गुहः ॥
 आभ्यातसकलपुराणस्तुतिधारः अक्षया गुरोरस्मात् ।
 कलिकलषो वदानं (?) दाननिबन्धुविधाकामोऽपि ॥
 दुरधिममधर्मनिर्णयविषयाध्यवसायसंशयस्तिमितः ।
 नरपतिरयमारभे ब्राह्मणचरणारविन्दपरिचर्याम् ॥ इत्यादि ।

End.

अथ धान्याद्यपेक्षितं द्रव्यं विष्णवे देयम् । तथाच विष्णवे दानाग्नित्तौ
 विष्णुधर्मोत्तरे ।

यत्किञ्चिदेव देवाय दद्याद्भक्तिसमन्वितः ।

तदेवाचयमाप्नोति स्वर्गलोकश्च गच्छति ॥

Colophon.

इति मङ्गराजाधिराज निःशङ्कशङ्कर श्रीमद्वत्सालसेनदेवविरचिते श्रीदान-
 सागरे बाह्यदेवसम्प्रदानकदानावर्तः ॥

धर्मस्थाभ्युदयाय नालिकपद्मेन्द्रेण जातः कलौ

श्रीकान्तोऽपि सरस्वतीपरिहतः प्रत्यक्षनारायणः ।

पादाभोजनिषस्रविषस्रसुधासास्राञ्जलक्षीयुतः
 श्रीवत्सालनरेन्द्रो विजयते सद्गृहपिन्नामणिः ॥
 दाराणामरिरैत्य सम्रसपरित्यक्ताग्नपामाशने-
 र्वत्नोद्दीरितकाकुकातरमिरां प्राणेशभिषाञ्जली ।
 येनाच्छिद्य यशांसि दुर्जयजरङ्गशार्जितावेक्षणा-
 दौर्लौलादलितो रणे कवचया त्यक्तः स गौडेश्वरः ॥
 विद्वद्धिः शम्भुकामैः कलिकलुषमलम्बेदिनो दानधर्मा-
 नन्योन्यामर्पदोषप्रणिहितमतिभिर्लौर्निर्गुक्ता द्विजाग्रैः ।
 असाक्षीदेनमेवां मतमनतिरस्यसम्यङ्निबन्धं
 सद्गुणलसेनामलकुलकुसुदामोदचन्द्रो नरेन्द्रः ॥
 तस्येव कर्म नियताखिलजीवलोक-
 तापवर्थापशमनः पुण्योत्तमस्य ।
 (?) सुभेनापगतां कलिपङ्कनोदौ
 श्रीदानसागरमयः पयसां प्रवाहः ॥
 यद्यद्विचितमेष्टिकं सुखनिनां श्रेयो यदासुखिकं
 सर्व्वं तत्तद्विद्याश्रमेष्ट सुखभं निर्णीय निःसंशयः ।
 श्रीवत्सालनरेन्द्रवर्णित मन्वत्सगं सर्व्वार्थद- (?)
 मेतं संप्रति दानसागरमविश्वैकभाजो जनाः ॥

Colophon.

इति परममाज्ञेश्वरनिःशङ्कशङ्करश्रीमद्गुणलसेनदेवविरचितः श्रीदानसागरः
 समाप्तः ॥ ० ॥

विषयः । अथ प्रथमं ब्राह्मणप्रशंसा । दानप्रशंसा । पात्रप्रशंसा । ततो दानपात्रापात्र-
 निरूपणम् । सात्त्विकराजसादिदानफलम् । दानकालादिनिरूपणम् । अथ तीर्थनिरूपणमुखेन
 मत्प्रशंसादिकथनम् । देयस्वरूपनिरूपणम् । दानापवादः । दानविधिः । नक्तपरिभाषा ।
 क्षीमपरिभाषा । श्रमगणपरिभाषा । मानपरिभाषा । तुलापुत्रपादिनिरूपणम् । क्षिरण्यभ-
 महादानादिनिरूपणम् । ब्रह्माण्डमहादानम् । गोसङ्ख्यदाननिरूपणम् । कामधेनुमहादानम् ।
 क्षिरण्यमहादानम् । अश्वरथदानम् । जेमक्षक्षिरथमहादानम् । पञ्चलाङ्गलमहादानम् ।
 धरादानम् । विश्वकर्ममहादानम् । महाकल्पलतामहादाननिरूपणम् । रत्नमहादानम् ।
 महाभूतघटदानम् । प्रथमावर्णे इति श्रुतयाः सन्ति । अथ द्वितीयावर्णश्रवणः । अथ च दश-
 प्रकारमेष्टदाननिरूपणम् । तृतीयावर्णे अलङ्कृतगर्वादानादिनिरूपणम् । चतुर्थावर्णे अलङ्कृत-
 गर्वादाननिरूपणम् । पञ्चमावर्णे अलङ्कृतवृषदानादिनिरूपणम् । षष्ठे गवाक्षिकदाननिरूप-

पथम् । सप्तमावर्ते भूमिदाननिरूपणम् । अष्टमे आसनदानम् । नवमे वारिदानप्रशंसा । दशमे तैजसदानादि । एकादशे जलपात्रदानम् । द्वादशे अन्नदानादि । त्रयोदशे भक्ष्यदानम् । चतुर्दशे स्नानदानम् । पञ्चदशावर्ते वृत्तदानम् । षोडशसप्तदशयोः दधिक्षीरदानादि । अष्टादशो नविंशयोः मन्त्रदानादिनिरूपणम् । विंशैकविंशयोः मधुवनस्यातिदाननिरूपणम् । द्वाविंशे अभ्यङ्गदानम् । २३ शे गन्धदानम् । २४ शे धूपदानम् । २५ शे अनुक्षेपनादिदाननिरूपणम् । २६ शे पुष्पदानम् । २७ शे वस्त्रदानम् । २८ शे यज्ञोपवीतदानम् । २९ शे सुवर्णदानम् । ३० शे रौप्यदानम् । ३१ शे दीपदानम् । ३२ शे पुराणदानम् । ३३ शे कल्पदानम् । ३४ शे प्रैषदानम् । ३५ शे शस्त्रदानादयः । ३६ शे तिलदानम् । ३७ शे वृक्षदानादि । ३८ शे सम्भारदानम् । ३९ शे क्षण्यजिनदानम् । ४० शे ज्वनदानम् । ४१ शे पादुकादानम् । ४२ शे यानदाननिरूपणम् । ४३ शे निचत्वारिंशदावर्ते गजदानादिनिरूपणम् । ४४ शे सङ्घदाननिरूपणम् । ४५ शे आरोग्यदानम् । ४६ शे अभयदानम् । ४७ शे मासोपलक्षितनियतदानम् । ४८ शे अनियततिथिदानम् । ४९ शे नक्षत्रादिदाननिरूपणम् । ५० शे मासव्याप्तिदानम् । ५१ शे संक्रान्तिदानादिनिरूपणम् । ५२ शे वसुदेवदाननिरूपणम् । ५३ शे प्रकीर्णदानादिनिरूपणम् । ५४ शे सामान्यदेवतासम्प्रदानकदानादि । ५५ शे सूर्यसम्प्रदानकदानादि । ५६ शे मङ्गेश्वरसम्प्रदानकदानादि । ५७ शे वासुदेवसम्प्रदानकदानादिनिरूपणनिति ।

No. 166. दायकारिका . By मोहनचन्द्रवाचस्पतिः . Substance, country-made paper, 20 x 4 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 19 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichhāpurāgrāma, Paṇḍita Vrajanātha Vidyārātma. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. नत्वा गुरुन् समासेन दायभागस्य सारनः ।
 द्विजमोचनचन्द्रेण कारिका लिख्यते मया ॥
 अथ स्त्रीधनाधिकारक्रममिर्णयः ।
 कन्याधनेऽधिकारः स्यात् सोदरधातुरग्रतः ।
 तदभावे मातुरेव पितुः स्यात् तदनन्तरम् ॥
 वरदानातिरिक्ते तु वाग्दत्ताकन्याकाधने ।
 एवं क्रमेणाधिकारो ज्ञातव्यः पण्डितैः सदा ॥ इत्यादि ।

End. बाह्यप्रश्नो नयेदेकतौषंसेवी च नापरः ।
 प्राप्नुयाच्च यतिधनं सन्निध्यो नापरः क्षयित् ॥

स नैष्ठिकब्रह्मचारी धनमाचार्यः आमुयात् ।

उपकुर्वन् ब्रह्मचारिधनं पिबादि वा नयेत् ॥

Colophon. इति श्रीमोहनचन्द्रविद्यावाचस्पतिविरचिता दायभागकारिका समाप्ता ।

विषयः । संक्षेपतो दायधिकारक्रमकथनम् ।

No. 167. दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका. By श्रीमदच्युतचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent, 875 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1693. Place of deposit, Viṣṇupura, District Vīṅkuḍā, Paṇḍita Mahendranātha Bhaṭṭācāryya. Purchased by Government of India, Calcutta. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ कृष्णाय नमः । अपरे ब्रह्मशास्त्रमिति मनुनेव ब्रह्मावतारत्वसुक्तमिति तद्वाचकं मनुपदमतः प्रसङ्गान् मङ्गलमाचरन्नर्थमाविष्करोति मन्वादीनि । सशब्दनिर्देशेन मनोरादिपदनिर्दिष्टेतरविधादर्थो गौरवमावेदयदर्थदितर-
कृतिविरोधात् तत् स्मृते मभिहितं अविस्मर्य यथार्थतामर्थ्य-
णाभिसन्धाय विवादः अपुत्रधनं प्रथमं पितुरेव धातुरेव पत्न्या खेत्यादि
परस्परविषयवाद इत्यर्थः । पुत्रानां विवादो विवदार्थवाक्यं संशयः तेषां
प्रबोधाय यथार्थतामर्थ्यनिश्चयार्थं संशयनिरासार्थं वा एवं दुरुद्धविषया-
कर्णेन सुमतयोऽवहिताः केवलमधिकुर्वन्तीति उक्तं सुधिय इति अर्थः स्वर्ग-
भरकाभावसाधनत्यागस्त्रेयनिष्ठितश्रुतसंशयविषयसखलतद्भावान्यतरनिर्णयो
ज्ञेयः । उद्देशानन्तरं खल्लेखेन दायभागशब्दार्थं निर्णेतुं प्रतिजानीते
अथेति । विभागोऽर्थेऽस्येति विभागः खलनिर्णयानुकूलो व्यापारः अर्थस्यान-
वच्छिन्नधनस्य यत्रावच्छेदे तदवच्छिन्नधनरूपं यद्वा अर्थेऽस्येति सप्रत्यर्थे षष्ठी
व्यापलात् तेन यस्मिन्नर्थे इति सामानाधिकरण्येनान्वयः । इत्यादि ॥

End.

यथा चोक्तम् ।

अनुमानाद् वरः साक्षी साक्षिभ्यो लिखनं गुरु ।

अविषदा विपुलवी भक्तिस्त्रेभ्यो गरीयसीति ॥

पाकधर्माः वैश्वदेवधर्मादयः । आगमो धनागमनोपायः क्रमादित्ययो
ब्रह्मविनियोगः प्रातिभावं लक्षणाकम् ।
न्यायस्त्रेति न्यायो व्यापारज्ञानव्याप्यज्ञानयोः कार्यकारणभावः । नाकार्येति

श्रीधराचार्यैर्युक्तं तदेव शास्त्रार्थो नाम्नी ... । यथा, ये दायभागप्रकरणे
प्रकृतज्ञान ... । तेषां रत्नममुरागोऽन्ये नास्माभिः कर्तुं शक्य
इत्यर्थः । तर्हि किमर्थं प्रयास इत्यत आह किन्त्विति प्रमाणाधीनज्ञानानां
प्रमाणादर्शनां सुनीनां सम्वादमाचक्षते वाक्यविरोधपरिहाराय कतिनः
पण्डितस्य मम यत्न इत्यर्थः ।
इति वक्तुमिच्छेति सूचोपमम् ॥

Colophon. इति श्रीमद्व्युत्पन्नवर्णिविरचिता दायभागसिद्धान्तकुसुदचन्द्रिका समाप्ता ॥
शकाब्दा १६८१ । श्रीहरिः शरणम् ।

विषयः । जीवतवाचनकतदायभागस्य व्याख्यानम् ।

No. 168. दायभागार्थदीपिका. By रघुरामश्रीरोमणिः. Substance,
country-made paper, 12 x 5 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent,
232 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hāli-
sabar, Valdeghātā, Bābu Girīṇa Candra Gangopādhyāya. Appearance,
tolerable. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

विद्याभूषणविख्यातः श्रीमान् रघुमणिः सुधीः ।
सर्वदेशेषु विख्यातः सर्वशास्त्रविशारदः ॥
विप्रश्रीरघुरामेण तन्वाचेनातिशयतमः ।
क्रियते दायभागार्थदीपिका दृष्टिदीपिका ॥
जीवतवाचनकते दायभागोऽन्विदुस्तरे ।
अर्थमालोचनञ्च संचेषेण प्रकाशिता ॥
सर्वव्यवस्थापद्यालौ प्रणालीपरिपूजिता ।
विदुषामपि चान्येषां सुखबोधाय कल्पिता ॥
गुरुणा तेन कतिना सन्तुष्टेन विवेचिता ।
सुरैश्च श्रीनमिमिति कीर्तितः सचिव सुधीः
विद्यासहस्र विनमो व्यवहृतौ दाने च श्रीलै वरः ।
तेनादिहृतया मया विरचिता स्मार्थे परार्थे परा
योऽयमन्यदुक्तुमसामरङ्गले रामेश्वरस्थान्वयः ॥

मासवर्षं बहुविधं निपुणं विभाज्य
 या भाविता कृतिरियं दुषिषा भवन्तिः
 किञ्चित् क्षपाक्षितमनोऽपि निधेयमेव
 नीमत् सुखं मम तदा सफलप्रयासः ॥
 पित्रादीनां सल्लाघे यदर्थं स्यात् सुतादिगम् ।
 पुत्रत्वादिकसम्बन्धात् तत् दायः परिकीर्तितः ॥

End. विभागज्ञानं विभागधर्मेनिर्णयो लिखितेन च साक्षिषा व्यवहारेणापि तथा
 क्रयविक्रयादिना युक्त्या विभक्तता ज्ञेया । प्रथमायमृष्टादिभिः ।
 तत्र साक्षी सपिण्डोऽतः सम्बन्धी तत् परः परः ।
 देशजातिकुलश्रेयो-धर्मान् वीक्ष्य मन्त्रोपनिषत् ।
 तेन तेनैव धर्मेण तत्र तत्र विनिर्णयेत् ॥

Colophon. इति श्रीरघुमणिविद्याभूषणभट्टाचार्याधीनशास्त्र श्रीरघुरामशिरौमणिभट्टा-
 चार्यकृता दायभागार्थदीपिका पद्यावली समाप्ता ।

विषयः । संचेषेण दायभागार्थनिरूपणम् ।

No. 169. दीपिकावली. By हरिकृष्णः. Substance, country-made paper
 14×2 inches. Folia, 49. Lines, 5 on a page. Extent, 796 śloka.
 Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Candrakirtigrāma, Post
 office Vaidyervāzār, District Dhākā, Paṇḍita Bhavānikānta Nyāyaratna.
 Appearance, old. Prose and verso. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

कर्णपूरीक्षताखण्डनैवेदनवपकवम् ।
 नन्दोद्धरमहं वन्दे पार्ष्वतीप्राणनायकम् ॥
 को विदामो अज्ञानां ज्ञानदायिनी ।
 हरिकृष्णेण धीरेण क्रियते दीपिकावलिः ॥
 सर्वकर्माण्युपादेया विशुद्धिसिद्धतारयोः ।
 तच्छ्रुत्वा चैव सर्वेषां प्रज्ञायां फलदात्मता ॥ •
 अस्मार्थः । सर्वकर्माणि विवाहादौ अशुद्धतारयोः शुद्धिप्रादेया प्राप्ता तत्
 शुभा सर्वेषां प्रज्ञायां फलदात्मता फलदात्मताम् ॥ यतः सर्वे प्रज्ञासद्विज्ञो
 शुभा अपि न शुभफलदा इत्यर्थः ।

चन्द्रताराशुद्धिप्रशंसा ।

सप्तमोपचयाभ्यस्तचन्द्रः सर्व्वेन शोभनः ।

शुक्लपक्षे द्वितीयस्तु पञ्चमो नवमस्तथा ॥

अस्यार्थः । सर्व्वेन शुक्लपक्षे कृष्णपक्षे च शोभनः शुक्लपक्षे पुनः द्वितीय-
पञ्चमनवमस्थोऽपि शुभः ॥ आद्यस्य इति । अत्र जन्मनक्षत्रगतादपि
नाङ्गीनक्षत्रदोषो नास्ति । तथाच वराहः ।

जन्मनक्षत्रगतचन्द्रः प्रशस्तः सर्व्वकर्मास्तु ।

... .. ॥

चन्द्रशुद्धिः ।

सितशनिकुजजीवाकर्कास्त इन्दुर्नराणां

व्यय नवमस्थो ॥

सुसुतनिधनगणेश्वरपुत्रार्थगोऽपि

प्रचुरशुभफलं स्याद्वामवेधेन शुद्धिः ॥ इत्यादि ।

End.

अथ वर्षाज्ञानम् ।

पञ्चम्यादिषु पञ्चसु कुम्भार्के भवति यदि रोहिणीयोगः ।

अधमत्तमाधमाधम मङ्गदम्भर्षा पातः ॥

अस्यार्थः । कुम्भार्के फासुमे यदि शुक्लपक्षस्य कृष्णपक्षस्य वा पञ्चम्यादिषु
यदि रोहिणीयोगो भवति एतदुक्तं भवति पञ्चम्या रोहिणीयोगे अधमत्तमा
वर्षा ज्ञेया षष्ठ्या योगे अधमा सप्तम्या योगे मध्यमा एवं यथासंख्येनान्वयः ॥

Colophon.

इति त्रीचरिखण्डतिना कृता दीपिकावलिः समाप्ताः ॥ शुभमस्तु
शकाब्दाः । १६१९ ॥

विषयः । अत्र प्रथमं चन्द्रताराविशुद्धिनिरूपणम् । चन्द्रताराशुद्धिप्रशंसा । अथ
जन्मादिसंज्ञानिर्ययः । राशिविभागनिर्ययः । लग्ननिर्ययः । राशिभोगनिर्ययः । दिग्धिषति-
निर्ययः । नक्षत्रनामनिर्ययः । योगनिर्ययः । योगानां वर्जनीयभागकथनम् । गन्दादिसंज्ञा-
निर्ययः । शुभाशुभप्रचलननिर्ययः । वारवेष्टानिर्ययः । उत्यातयोगनिर्ययः । अमृतयोग-
निर्ययः । मन्त्राभ्युद्योगनिर्ययः । अमृतयोगनिर्ययः । अमृतयोगप्रशंसा । उद्यादिसप्तगण-
निर्ययः । काष्ठशुद्धिनिर्ययः । वर्जनीकाष्ठनिर्ययः । अभिचारवादनिर्ययः । विवाहादियानिष-
र्षसंक्षिप्तनिर्ययः । वारनिर्ययः । वैवाहिकतियनिषेधनिर्ययः । मोधूनिनिन्दा । गणपल-
निर्ययः । नाङ्गीनक्षत्रयोगे मरणनिर्ययः । षडष्टकदोषनिर्ययः । नववध्यागमननिर्ययः

पुनर्विवाहनिर्णयः । निषेकनिर्णयः । पञ्चाशत्तनिर्णयः । नवाम्ननिर्णयः । विद्यारम्भनिर्णयः ।
उपनयननिर्णयः । हस्तप्रवाह-बीजवपन-गृह्यारम्भ-गृह्यस्थाननिर्णयः । अश्वषादिविचारनिर्णयः ।
गण्डस्थाननिर्णयः । यात्राविधिनिर्णयः । योगिनौफलनिर्णयः । नक्षत्रगुलनिर्णयः । काल-
निर्णयः । विषुवादिस्त्रांशनिर्णयः । धान्यमूल्यज्ञाननिर्णयः । वर्षाज्ञाननिर्णयादिस्तृचकवचन-
सङ्ग्रहसंग्रहः तेषां व्याख्यानञ्च ॥

No. 170. दुर्गापूजापद्धतिः । (वलिनारायणीया) Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 57. Lines, 8 on a page. Extent, 1,995 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1774. Place of deposit, Vakāḍī, Toliveni, District Medinipurā, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥ अथ वलिनारायणीयदुर्गापूजापद्धतिः ॥ तत्र शुक्ल-
पट्यां सयं समये निवर्तितनित्यक्रियः निष्कोटर-वस्त्राद्यनुपचर-सफल-
वित्पट्टसमीपं गत्वा तन्मूलस्थानं गोमयेनोपलप्य प्राङ्मुख उद्गुण्ठो
वा उपविश्य ॥ ॐ कर्त्तव्येऽस्मिन् वार्षिकशरत्कालीनायाः त्रैजयदुर्गा-
भट्टारिकायाः शुभबोधनामन्त्रणकर्माणि ॐ पुण्याहमित्यादि पुण्याहवाचनं
कृत्वा स्तुति प्रवाच्य यथा अयं क्षणः शुभक्षणीःस्तु तत्र तारावारप्रचनक्षवा-
णामन्त्रेण योगोऽस्तु सङ्कल्पं कुर्यात् । यथा ॐ अथा
क्षिणे मासि शुक्ले पक्षे षष्ठां तिथौ अस्मिन् विशिष्टभारतभूप्रदेशे गणपति-
दुर्गाभट्टारिकायाश्चरणसरोजसन्निधौ असुकगोचः श्रीअसुकदेवशर्मा अशेष-
शत्रुक्षयोत्तरोत्तरराज्यलक्ष्मीष्टदिपुत्रपौत्रधनधान्याश्ववर्ष्त्रिसप्तम्यपेक्षितसिद्धि
विपण्णान्तिकामः अःकर्त्तव्यश्रीदुर्गाभट्टारिकागृहप्रवेशनपूर्वकभगवत्पुरा-
णान्तर्गत ब्रह्मविहितशरत्कालीनसप्तम्यष्टमीनवमीपूजानिमित्तं गणपत्यादि-
देवतापूजापूर्वकं हृन्दारकहृन्दयन्त्रितचरणारविन्द्याः वार्षिकशरत्काली-
नायाः त्रैजयदुर्गाभट्टारिकायाः शुभबोधनामन्त्रणकर्माहं करिष्ये ॥
इत्यादि ।

End. ततो गृहमागत्य अष्टिद्रावधारणं कृत्वा कथानुचितेति शान्तिं कृत्वाशीर्वाहं
दत्वा ब्राह्मणेभ्यः सुहृदुभ्यश्च भोजनवस्तुताम्रलानि प्रदाय । देवो जयदुर्गा
प्रशङ्का कालरात्री प्रीयतामित्युक्त्वा तै ब्राह्मणादयः प्रीयतामिति प्रति
वचनं दद्युः ॥

Colophon. इति बलिनारायणीये दुर्गापूजा समाप्ता ॥ • ॥ शकाब्दाः । १७७४ ॥

विषयः । अथदुर्गाभट्टारिकायाः पूजाविधिः प्रयोगादिश्च ।

No. 171. दुर्गाचर्तत्त्वम्. By रघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 652, çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, District Mayamansingha, Paṇḍita Harasundara Tarkaratna. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

प्रणम्य जगदीशानीं दुर्गां तत्प्रतीतये बुधः ।

शरदृर्षाविधिं तस्याः वक्ति चौरघुनन्दनः ॥

अवस्थायाः प्रपञ्चस्तु विज्ञेयस्थितितत्त्वतः ।

पूजाविषेयं सम्यक्त्वं ज्ञातव्यं कीवद्वैरिच ॥

अथ दुर्गाचर्तत्त्वम् ।

शरत्काले महापूजा क्रियते या च वार्षिकी ।

तस्यां भवेत्तन्माहात्म्यं मुक्ता भक्तिसमाहितः ॥ इत्यादि ।

End.

अष्टमं खड्गं दृष्ट्वा देवप्राक्ष्णपूजनम् ।

दानं कुर्वीत कुर्याच्च स्नानं सर्व्वौषधिले ॥

Colophon.

इति बन्द्यवटीय-चौहर्षिचरभट्टाचार्यात्मज-चौरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं
दुर्गाचर्तत्त्वं समाप्तम् ॥ • ॥

विषयः । शरत्कालीनदुर्गापूजाव्यवस्था तत्र प्रमाणादिश्च ।

No. 172. दुष्टजलाशयप्रतिष्ठाविधिः । Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 54 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodal, District Mayamansimha, Kālācārd Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय । अथ दुष्टजलाशयप्रतिष्ठाविधिः लिख्यते ।

वासीकूपतङ्गागेषु विपन्ने पशुमानुषे ।

तस्य द्युर्धिं प्रवक्ष्यामि स्तूपूर्व्वोक्तिं यथाविधि ॥

End. ततः पूर्णां दये (?) प्राप्स्यन् विद्वन् दक्षिणां कृत्वा शान्त्युदकं दत्त्वाच्छिद्राव-
धारणं कुर्यात् ।

Colophon. इति वशिष्ठपञ्चरात्रोक्तदुष्टजलाशयप्रतिष्ठाविधिः समाप्तः ॥ • ॥

विषयः । बापीकूपतडागादिषु पशुमानुषादिशवसंस्कारे सति तस्य पुनः संशोधनविधिः
तत्प्रयोगश्च ।

No. 173. देवविवाहपद्धतिः । Substance, country-made paper, 12 × 2½ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 92 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1690. Place of deposit, Serpur, Mādhavapura, District Mayamansingha, Paṇḍita Gaṅgādharma Tarkasiddhānta. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः । अथ देवविवाहपद्धतिर्लिख्यते ।
उद्दीष्टां संस्थिते सूर्ये माघे वा मधुमासके ।
विवाहं कारयेद्वा गृहस्थेन विपश्चिता ॥
सुयोगे सुदिने वाद्य हत्तीयायां विशेषतः ।
वैशाखस्य सूर्येष्ठ विवाहं कारयेत् गुरुः ॥ इत्यादि ।

End. ततो दक्षिणां दत्त्वाच्छिद्रावधारणं कुर्यात् । ततः स्वयं देवं नीत्वा
श्रद्धायां स्थापयित्वा षोडशोपचारैस्तस्मिन् मिथुनं सम्यक् नानाविध-
मन्त्रोत्सवं कुर्यात् ।
सर्वं विधानतः कृत्वा कन्यादानफलं लभेत् ॥

Colophon. इति देवविवाहपद्धतिः समाप्ता । शुभमस्तु शक्याब्दः । १६९० ॥

विषयः । विष्णुप्रतिष्ठतिविवाहनिरूपणमुखेन तत्फलनिरूपणम् ।

No. 174. देवीगीता । Substance, country-made paper, 15 × 3 inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 94 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaṇḍal, District Mayamansingha, Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवायै ।

न चीनं नापीनं न हि परिमितं नापरिमितम् ।
न रक्तं नारक्तं न हि धवलितं नाधवलितम् ॥

निराकारं नित्यं विगुहरितं देवमजडम्
तमात्मानं वन्दे परमसुखसप्तमानिलयम् ॥
कुर्मो उवाच ।

एवं सर्वगतं सूक्ष्मं कूटस्थमचक्षुः भुवम् ।
योगिनस्तत् प्रपश्यन्ति महादेव्याः परं पदम् ॥ इत्यादि ।

End. तेषां नित्याभियुक्तानां मया तत्त्वं समर्चितम् ।
नाश्यामि ततः क्लेशं ज्ञानदीपेन चाचिरात् ॥

Colophon. इति कुर्मोपुराणे दशमाध्याये देवीगीता समाप्ता ।

विषयः । आत्मज्ञानादितिरूपपदमुक्तेन देवीमाहात्म्यनिरूपणम् ।

No. 175. देवीमाहात्म्यकौमुदी. By रामकृष्णः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 23. Lines, 8 on a page. Extent, 793 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1687. Place of deposit, Sātibheyepādāgrāma, Post Office Vaidyervāzār, District Dhākā, Paṇḍita Nilakamala Śmṛtibhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो दुर्गायै ।

भगवन्तं नमस्कृत्य देवीं भगवतीमपि ।

तस्यै रामकृष्णेण देवीमाहात्म्यकौमुदी ॥

अथ तमेव विदित्वेति युतेस्तत्त्वज्ञानस्य मोक्षसाधनत्वं सिद्धं तत्त्वज्ञाने च
महासायाः कर्तव्यादी कर्तव्यादिज्ञानद्वारा अतस्तत्प्रीतिं विना
तत्त्वज्ञानं न संभवति । प्रीतिश्च आराधनं विना आराधना च प्रभावज्ञानं
विना । तत्प्रभावः सुरधाय राक्षसेधोमुनिना उक्तस्तयोः सम्पादो मार्क-
ण्डेयेन उक्त इति भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनकृतं मार्कण्डेयवाक्यमवतारयति
मार्कण्डेय उवाचेति । एवं कथा मार्कण्डेयेन पुरा ऋषिकृष्णिं प्रति पुराणं
कथितं सावर्णिरित्यादि ।
सूर्यस्य पत्नीद्वयं संज्ञा स्वर्णा च तत्र स्वर्णाया अपत्यं सावर्णिवीरिणा-
दिषु । पितृनामज्ञानार्थमाह सूर्यतनय इति । अष्टानां पूरणोऽष्टमः तथाहि
स्वायम्भुवः स्वारोचिषः चाक्षुषः वैवस्वतः सावर्णि-
... .. मरुसावर्णिषः सार्वर्षिसार्वर्षयस्तुर्दशमनवः तथाष्टमः
सावर्णिः । ननु अष्टमपदं यथे तस्य वस्तुत एवाष्टमत्वमिति चेन्नर्हि

अन्यथा व्याख्येयं अष्टभिरणिमादिभिर्मानो अस्तेति अष्टमः । स्त्री-
 खेवं योजना योऽष्टमो मनुः सावर्णिः पुराणे कथ्यते तदुत्पत्तिं मम मनः
 विस्तीर्ये मदतः निशामय शृणु उत्पद्यतेऽनेनेति उत्पत्तिर्नैवामायाऽनुभावस्तं
 शृणु ॥ उत्थादि ॥

End.

प्राज्ञः स वैश्वः ज्ञानं कीदृशं समेत्यहमिति सङ्गः बोधः तस्य विभुतिकारकं
 अयं भावः घनादौ समेति बुद्धिः देहे अहमिति बुद्धिश्च संसारहेतुः
 तदुत्पत्तिकारकं तत्त्वज्ञानमेवेति । अहोभिरित्यनेन
 सम्यग्ज्ञं नित्यमेव तेन निभिः । अतस्तेति भुवि जन्म तदर्थं अतः
 अन्यथा देवोद्गर्भनात् कथं पुनर्जन्म इत्यस्य वैश्व्यादपिच तेन
 जन्मविना न मन्वन्तराधिकारः तेन तस्य जन्मार्थमेव मरणम् । सावर्णिरिति
 सावर्णिकः सम्बोधनं संसारनिवृत्तिं दृष्ट्वापि तुष्टत्वात्
 तत्र ज्ञानं भविष्यतीत्यादौ कास्त्री नोक्तत्वेन तत्तद्व्याख्यादित्यभिप्रायः ।
 इत्युक्तं अभिलषितं तथोक्ताभ्यां अन्वर्तिता अदृष्ट्या दुर्भूष । महात्माया-
 नुभावेन यथा मन्वन्तराधिप इत्यनेन यदुक्तं तत् स्मरयति एवं देव्या इति
 स्वर्याज्जन्म समासाद्य प्राप्य सावर्णिर्नाम मनुर्भविता भविष्यति इति देवी-
 माहात्म्या समाप्तम् ॥

Colophon.

वेदव्याख्येन कवणासागरेण विनिर्मिता ।
 पतितानां जीवनाय अण्डो विजयते चिरम् ॥
 व्याख्याता रामलक्ष्मणे अष्टिकेयं यद्यामति ।
 सर्वज्ञानां हि तात्पर्यं कोऽज्ञो विप्रातुमीश्वरः ॥
 इति महात्महोपाध्याय उद्दीच्य-श्रीरामलक्ष्मणभट्टाचार्यविरचिता अष्टिका-
 टिप्पणी समाप्ता ॥ समाप्तेयं पुस्तिका शकाब्दाः । १६८७ ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गतस्य सप्तशतीनामकस्य देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ॥

No. 176. देवीमाहात्म्यचन्द्रिका. By शिवाचार्यः. Substance, country-
 made paper, 12×2½ inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent, 1,456
 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñthālpāṭā,
 Post Office, Naihati, Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Prose.
 Correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

प्रथम्य परमां देवीं कुमतिध्वंसकारिणीम् ।

शिवाचार्यो वितनुते देवीमाहात्म्यचन्द्रिकाम् ॥

यच्चतुर्भुजंमित्रेण धृतिदासादिनाच यत् ।

लिखितं तत्समाप्तोक्तं रच्यते तत्समाप्तः॥

प्राक्षिण जैमिनिर्देहाभारतकथां श्रोतुमिच्छन् मार्कण्डेयमहाविष्णुपगम्य दृष्ट्वा

वान् नाचमस्माकं कथासुखेण इति । इत्यादि ।

End.

अखितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 177. देवीमाहात्म्यटीका, सिद्धान्तमञ्जरीनाम्नी. By कल्याणन्दः.
Substance, country-made paper, 11×2½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 250 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1752. Place of deposit, District Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीश्रीरामः । ॐ चण्डिकायै नमः ।

भवानीचरणार्ज्जं प्रथिपत्य प्रणीयते ।

सिद्धान्तमञ्जरी चण्डिकाः कल्याणन्देन धीमता ॥

चण्डिकायाः पूर्वपक्षं कृत्वा नत्वा शिवापतिम् ।

राक्षसाः जियते तस्य सुखीपक्षतये मया ॥

षट्सम्वादः ॥ आदौ पञ्चमुनिगणसम्वादस्तत्र मार्कण्डेयश्रीचक्रसम्वाद-

स्तत्र मेघसुरसम्वादः ॥ निशामय तदुत्पत्तिमिति ॥ इत्यादि ॥

End.

ननु आह शब्दे अलोपो भवति कथमेतत् कश्चिदपवादविषयेऽप्युत्तमो विधि-

निर्विशत इति आह अक्षरलोपप्राप्तेऽपि बुद्धिः ॥ उपेक्षीति कश्चित् ॥

यद्वा अकारादिति एहि पञ्चाक्षोपः । अ इति सुरसम्बोधनम् । तथाच

कृत्ये सम्बोधनेऽप्युपे शोभायामः प्रकीर्तितः ।

नत्वा देवीपदद्वन्द्वं कल्याणन्देन भिक्षुणा ॥

संक्षिप्य रचिता श्लोका देवीमाहात्म्यटीकया ॥ * ॥

Colophon.

इति कल्याणन्दविरचिता सिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ॥ शुभमस्तु शक १७५१ ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यास्य संक्षेपेण व्याख्यानम् ।

No. 178. देवीमाहात्म्यटीका . By गोपालः . Substance, country-made paper, 13 × 2½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 288 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura, District Vāṅkuḍā, Śrī Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ॥

यस्याः कोटि जगन्नि सन्नि कनिधा नो सन्नि वादलं
चिद्यत्र ब्रह्मसंकेन्द्रशङ्करमुखाः कोकनक्ष आसवे । (?)
यत्पादाक्षरजःकणावधशिवास्तदुब्रह्म यत्यञ्जसा
तां वन्दे जगदीश्वरीं भगवतीं सच्चिन्मयीमम्बिकाम् ॥
श्रुतिं स्मृतिं चापि पुराणजातं
विश्लोक्य तन्त्राणि शिवोदितानि ।
गोपालनामा विबुधो विषये
टीकामिमां सप्तशतीस्तवक्ष्ये ॥
यद्यस्मि टीका प्रचुरा कवीनां
निवेशितास्तत्र च सत्प्रमेयाः ।
तद्यापि टीका सम दर्शनीया
बुधैरयं मुद्भिं क्षतोऽञ्जलिर्मे ॥
सन्नि चेत् बहवो दोषा गुणलेशोऽपि कुपयित् ।
अगुण्टकान् गुण्टकान् सन्तो गुणकणं सम ॥ इत्यादि ।

End.

अखिलत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्याव्याख्यानम् ।

No. 179. देवीमाहात्म्यविवरणम् . By गोपालमिश्रः . Substance, country-made paper, 12 × 9½ inches. Folia, 88. Lines, 7 on a page. Extent, 2,233 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1618. Place of deposit, Hālisahar, Caudhuripādā, Vecārāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

दुविचार्यै बल्लभार्थान् मौक्त्याभ्यामकाङ्क्षिणा ।

मौक्त्योपासकमित्रैश्च चण्डोद्याख्या वितन्यते ॥

पुरा किञ्च भगवद्वाद्वायव्यशिखेण महाभारतविषयकथाकाङ्क्षिणा जेमिनिना
मार्कण्डेयमुनिः ब्रुवः ॥ इत्यादि ।**End.**एवं चनेन प्रकारेण कवियर्षभः कवियमेव । यथा स्युश्चरपदे व्याघ्रपुङ्गव-
र्षभकुञ्जराः शिञ्जरादूर्ध्वनागाद्या इत्यमरः । देव्याः सकाशात् वरं लब्ध्वा
स्युर्ध्वान् जन्म समासाद्य सावर्णिमनुभविता इत्यन्वयः । एतत् द्विपाठः
कर्त्तव्यः इति ॥**Colophon.**

इति मौक्त्योपासकमित्रतायां चण्डोदीकायां देवीमाहात्म्यविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 180. देवीमाहात्म्यवृत्तिः. By गोविन्दरामसिद्धान्तवागीशः. Substance, country-made paper, 16 x 4 inches. Folia, 62. Lines, 7 on a page. Extent, 1,736 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nāḍiyā-grāma, Post Office Lonsing, District Pharidpur, Paṇḍita Čaçibhūṣaṇa Smṛtiratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमस्तुतिर्कायै ।

यत्पादपद्ममणिर्गं परिचिन्त्य भक्त्या

योगीन्द्रहृदपरिवन्द्यपदो चरोऽभूत् ।

तत् देवमानुषसुरारिगणैः प्रपूज्यं

भक्त्याप्यनन्यगतिकः सततं नमामि ॥

यस्याः प्रसादात् बलभृत्प्रधानाः

सुराश्चभाजोऽप्यभवन् दिगीशाः ।

तस्याः स्तुतेष्टतिरियं प्रकाशते

गोविन्दपुराणेषु विपश्चितां सुदे ।

यथाप्यत्र ब्रह्मभिरिव निबन्धद्विर्विधं व्याख्यातं तथाप्यस्य रचय्यविशेष-
विज्ञानयैतद्विद्वद्भिरास्त्रोक्तनीयम् ॥ पुरा किञ्च भगवद्वाद्वायव्यशिखेण
जैमिनिभारतीयकथामन्तरं सावर्ण्युत्पत्तिं भगवन् मार्कण्डेयं ब्रह्मण् काण्ड्या-
नरव्यासतेन तेन कथां कथयितुं नम नार्थं समयः किन्तु विन्ययमेत-

वासिनः सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञा मन्त्रिण्याचलारः पक्षिणः सुखान् शृण्वेत्युप-
दिष्टोऽसौ गत्वा तान् पृष्ठवान् ते च साङ्गदमात्मभाग्यं वर्णयन्तो मेधः-
सुरथसम्वादात्मिकां भाण्डरये मार्कण्डेयेन कथितामिति चासकथासुपवर्ण-
यितुमारभमाणा जचुर्मार्कण्डेय उवाचेति । " अकण्डोरपत्यं मार्कण्डेयः ...
... .. पूर्व्वस्वरस्य बुद्धिः । इत्युकारलोपः ।
यद्यपि जैमिनिमुनिस्थाने पक्षिणामेव वचनकर्तृत्वं सतः पक्षिण जचुरित्येव
वक्तुं युज्यते तथापि मार्कण्डेयेनोपदिष्टाः कथाः पक्षिभिरवच्यन्ते इति मार्क-
ण्डेय उवाचेति । सावर्णिरिति । योऽष्टमो मनुः कथ्यते स सावर्णिस्तदु-
त्पत्तिं मम स्थाने निशामय शृणु मम किम्भूतस्य विस्ताराद्भूतः प्रपञ्चात्
कथयतः सावर्णिरिति दिलादन् । अष्टमो मनुः किम्भूतः सूर्य्य-
तनयः सूर्य्यतनय इति पदेन समुद्रकन्यायाः सवर्णाया अपत्यव्याप्तिः ।
सावर्णिरिति पदेन सूर्य्यपत्न्याऽप्याया अपत्यव्याप्तिरिति । ननु निशा-
मयेत्यत्र शमोऽदर्शन इत्यनुशासनात् कथं नमानुबन्धानां श्रवणं सत्यं संज्ञा-
पूर्व्वकलात् श्रवण इति केचित् । वस्तुतस्तु दृष्टेरपि ज्ञानवचनादित्यनुशासनात्
ज्ञानातिरिक्तबोधन एवास्मै सानुबन्धत्वं यथा
उपश्रमयति रोगानिति प्रकृते तु अवर्णं ज्ञानं शमोऽर्थः ॥ इत्यादि ॥

End.

मार्कण्डेय उवाच । इतीति । देवी इति एवं प्रकारेण तयोर्व्यथाभिहितं
वाञ्छितं वरं दत्त्वा भक्त्या ताभ्यामभिष्टुता सती सद्यस्तत्त्वार्थं अन्वर्तिता
अदृष्टा बभूव । एवमिति । एवं प्रकारेण देव्या देवीसकाशाद् वरं लब्ध्वा
अविश्रान्तेः सुरथः सूर्य्यात् जन्म समासाद्य संप्राप्य सावर्णिर्मनुर्भविता ।
स्रोतमेतत् वारद्वयं केचित् पठन्ति तदिह प्रमाणं वचनाभावात् । प्राचीन-
व्यवहारभावाच्च ॥

Colophon.

वेदाग्निरेतो नयनानि (?) शृण्वी-
गते शकान्दे गिरिजापदात्मम् ।
सच्चिन्मय अष्टौ क्षुतिरिति मेता
गोविन्दराजो विनयान विप्रः ॥
मयोक्तमिह यत्किञ्चित् विदुश्चेत्तत् भवेत् ।
तत् अन्तर्ध्वं विपश्चिद्भिः जमासारा हि साधवः ॥
इति श्रीगोविन्दराजसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्य्यस्तोत्रायां देवीमाहात्म्यादौ देवी-
माहात्म्यं समाप्तम् ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ॥

No. 181. देवीमाहात्म्यवृत्तिः. By नरसिंहचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 14 x 1 inches. Folia, 112. Lines, 3 on a page. Extent, 1,407 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurāgrāma, Paṇḍita Hariprasāda Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमस्तुभ्यै ।

देव्याः पादयुगं मनोज्ञमनुलं ब्रह्मादिभिः सेवितं

भौरोर्भीतिहरं भयं सुररिपोर्मुक्तिप्रदं योगिनाम् ।

नला कोषमशेषशब्दगहनं ज्ञाला च तन्त्रं सुने-

स्तस्याः श्रीनरसिंह एष तनुते माहात्म्यतन्त्रं कृतम् ॥

पुरा किल भगवद्वाट्यायणशिष्येण भारतकथाकाङ्क्षिणा जैमिनिना मार्क-

ण्डेयमुनिः शृष्टो नाथं कथासमय इत्युपेक्षमाणो विन्यासलनिवासिनश्चतुरः

पक्षिणः प्रक्ष्यसीति तमादिदेश । तदनन्तरं जैमिनिना शृष्टो मार्कण्डेय-

भागुरिसंवादात्मकमितिहासमनुवर्णयन्कालात्कथामारभमाणो जलुमार्कण्डेय

उवाचेति । इत्यादि ।

End.

ताभ्यामित्युभयवान्वयः । ताभ्यां दत्त्वा ताभ्यामभिवृत्तेति एवं वरं देव्याः

सकाशात् लब्ध्वा क्षत्रियर्षभः क्षत्रियश्रेष्ठः सुरथः सूर्याञ्जना समासाद्य

सम्प्राप्य सावर्णिमनुर्भविता ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे

देवीमाहात्म्यं समाप्तम् । माहात्म्यमिति सहात्मनोभावः माहात्म्यं यत् ।

एवं सर्व्वत्रैव योज्यम् ॥

Colophon.

इति श्रीनरसिंहचक्रवर्तिहता देवीमाहात्म्यटीका समाप्ता ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणीयदेवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ॥

No. 182. देवीमाहात्म्यमञ्जरी. By नरसिंहचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 12 x 2½ inches. Folia, 58. Lines, 7 on a page. Extent, 1,573 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1595. Place of deposit, Ariyādaha Parganas, Paṇḍita Haripada Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. अथ प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रप्रारम्भवाक्यं लिखितम् ॥ सूर्यतनयः
तदुत्पत्तिं निशामय शृणु जानीहि चेत्यर्थः । समानः वर्षो यस्याः स
सवर्षा अस्या अपत्यं सावर्णिः इत्यादि ।

End. एवं अभिलिखितं वरं देव्याः सकाशात्तद्ध्या चचियर्षभः सुरथः सूर्याज्जन्म
समासाद्य संप्राप्य सावर्णिर्भनुर्भविता* ।

Colophon. इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्यं समाप्तम् ।
कृता श्रीनरसिंहेन द्विजेन चक्रवर्तिना ।
सतां चित्तविनोदाय देवीमाहात्म्यमञ्जरी ॥ ० ॥
बाणाङ्गेषुविधी श्राके मासे च त्रावणाङ्गवे ।
पूर्णाङ्कता पुस्तिकैषा राजेन्द्रेण दिज्जन्मना ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यटीका ।

No. 183. देवीमाहात्म्यवृत्तिः, (तत्त्ववबोधिनी) . By विद्याविनोदार्थः .

Substance, country-made paper, 14 × 4½ inches. Folia, 50. Lines, 10 on a page. Extent, 1,750 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahar Valdeghātā Bābu Girīṇa Candra Gaṅgopādhyāya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमस्तुष्टिकायै ।

नला असजया (?) गूढं भान्तमेकमनिकवत् ।
विद्याविनोदार्थस्य चण्डीटीकां करोत्यमुम् ॥ इत्यादि ।

End. विवस्वतो जन्म उत्पत्तिं समासाद्य सावर्णिर्भनुर्भविता सावर्णिरभूत् सन्-
भविष्यति इत्यर्थः । अद्यतने लट् अतएव स बभूव सचाभाग इति प्रथम-
मपि सङ्गतम् ।

Colophon. इति विद्याविनोदार्थकृतायां चण्डीटीकायां तत्त्ववबोधिण्यां देवी-
माहात्म्यं समाप्तम् ॥ ० ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्या ।

No. 184. देवीमाहात्म्यवृत्तिः, (तात्पर्यकौमुदीनाम्नी). By रघुनाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61. Lines, 8 on a page. Extent, 2,653 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1617. Place of deposit, Sātbheyepādāgrāma, Post Office Vaidyerbāzār, Parganā Sonarghāṭ, Paṇḍita Tārākānta Vācaspati. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः सरस्वत्यै ।

मङ्गल्ये सर्वकर्मदायै प्रणम्यते ।

माहेश्वरादशं सिद्धौ वैरम्भमवलम्बते ॥

आनन्दैकनिकेतनं सुखतीर्णां

ब्रह्मेन्द्रादिनमस्कृतं

न सङ्गावबोधनां

तद्वन्द्ये जगदम्बिकापद्मं रक्ताम्बुजाभप्रभम् ॥

सत्कुलद्विजराजेन सम्मनोहारिवर्त्मना ।

श्रीमता रघुनाथेन कौसु

... .. न तत्त्वप्रदायिनी ।

तात्पर्यकौमुदी धीरा यथावदवधीयताम् ॥ ० ॥

इह तु देवीमाहात्म्याख्यावसरे प्रथमं तत्पाठविशेषो लिख्यते । ॐ नारा-

यण कस्य नारायणादिनामषट्कनिरूपितदेवता नमस्कृत्य ।

नारायणं नमस्कृत्य नरक्षेत्रं नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥

तत्र नारायणप्रणयकालीनं सागरजलं नरः क्षतरासादि-

शरीरपरिष्वङ्गोत्तारविशेषः । नरोत्तमः पुत्रोत्तमः श्रीकृष्ण इति यावत् ।

कृष्णस्य भगवान् स्वयमिति भागवतग्रन्थात् । देवी भगवती आद्या शक्तिः ।

यदनुग्रहात् स श्रेष्ठं ब्रह्मधिकं भवति । सरस्वती सर्ववाक्म-

याधिकृतदेवता वाग्देवतेति यावत् । आसः पुराणेतिहासादीनि शास्त्राणि

वेदायनि वा (?) आसो वाह्रायणः कवीन्द्र इति व्याख्यायते । एतान्

प्रणम्य जयं उदीरयेत् पठेदित्यर्थः । तत इत्यस्य वाक्यालङ्कारप्रयोजन-

मात्रमर्थः । आनन्दार्थस्य यवनपदेनोपलब्धेः । जयमिति कृष्णहैपायन-

श्रुतपुराण-भारत भागवतादि । एतस्य देवीमाहात्म्यस्य सिद्धन्त-

स्वरूपत्वात् । तदादौ तदन्ते च प्रथमं इत्या पठेत् इति शास्त्राचारः ।

तत्पाठस्तत्र तादृशसङ्ख्यसमाहिततत्पुस्तकमध्यर्चासने स्थापयित्वा पठे-
दित्यास्तां विचारः । इत्यादि ।

End.

एवमिति एवंप्रकारेण सूरयः देव्या वरं लब्ध्वा क्षत्रियवर्षभः क्षत्रियश्रेष्ठः
सूर्याङ्गना समासाद्य ... पुनरावृत्तिः समाप्तिं द्योतयति । तथा साया-
दिति चातुर्भुजौ ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीरघुनाथचक्रवर्तिहतायां नाट्यय्यंकोमुद्यां देवीमाहात्म्याढीकायां
देवीमाहात्म्याख्यानां समाप्तम् ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत देवीमाहात्म्यास्य व्याख्यानम् ।

No. 185. देवीमाहात्म्यवृत्तिः, (विद्वन्मनोरमा). By गौरीवरः. Substance, country-made paper, 13 x 3½ inches. Folia, 55. Lines, 10 on a page. Extent, 2,681 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1515. Place of deposit, Kāṭhālpādā viś Naihāti, Paṇḍita Rāmatārāṇa Ṭhākura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमस्तुभ्यै ।

पान्ते वां तच्छिकाचण्डकोदण्डखण्डनिष्ठनाः ।

दुरितोद्यतमस्त्राण्डे खण्डनैकान्तपण्डिताः ॥

संक्षिप्तसारविदुषा श्रीगौरीवरशर्मणा ।

क्रियते सप्तशतिकाढीका विद्वन्मनोरमा ॥

... द्वैपायनाभिधानमध्वरिदेव्यासप्रोक्तजयास्त्वमार्कण्डेयपुराणान्तर्गतसाव-
र्षिकमन्त्रमयीय सावर्षिः सूर्य्यतनय इत्यादि सावर्षिर्भविता मनुस्मृत्यन्तस्थ
देवीमाहात्म्याप्रकाशकस्य ग्रन्थसन्दर्भस्य यथाशक्ति व्याख्यानमाचक्षे ॥

End.

एवमनेन प्रकारेण क्षत्रियवर्षभः क्षत्रियश्रेष्ठः तथाच स्युषस्तरपदे व्याघ्र-
पुङ्गववर्षभकुञ्जराः । सिंहशार्ङ्गलनागाद्याः पुंसि केढार्धगोचरा इत्यमरः ।
सूरयः देव्याः सकाशात् वरं लब्ध्वा सूर्याङ्गना समासाद्य सावर्षिर्भनु-
र्भविता इति ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीगौरीवररुतायां विद्वन्मनोरमायां सप्तशतिकाढीकायां देवीमाहात्म्या
समाप्तम् ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

वाचेन्दुपद्मेन्दुमिति शब्दाब्दे प्रथम्य गौरीचरणारविन्दम्-

... .. ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणकर्तृ-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 186. देवीमाहात्म्यटीका, (सप्तशतीविवेकः). By रामचन्द्रवाचस्पतिः.
Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a
page. Extent, 2,250 ślokaś. 'Character, Bengali. Date, (?) Place
of deposit, Bhātpādā, 24-Parganas, Paṇḍita Rāmendra Nyāyavāgiṇa.
Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
यामाकुराद्यां प्रकृतिं सुनीन्द्रा
यामेव धार्यो' प्रतिपालनेन ।
अमे तु हन्तरी' हररूपधार्यो'
अव्याज्यगन् पञ्चतनन्दिनी सा ॥
प्रथम्य अष्टौशरणारविन्दं
श्रीरामचन्द्रो द्रुतमयजन्ता ।
सुबोधिनी' सञ्जनतोषिणीश्च
सकार अष्टौमहामैकसाराम् ॥
... ... सप्तशतीविवेकां
तनोति सम्पौषकरौ' कवीनाम् ।
पुरा किल भगवद्भारायणमिष्येव भारतविषयकीर्तिना जैमिनिना प्रष्टो
मार्कण्डेयो मुनिः । इत्यादि ॥

End.

देवो इति वरं तयोरभिलषितं दत्त्वा ताभ्यां वैश्यसुराभ्यां अभिदुता सती
सद्यस्तत्त्वयान् अकार्क्षिता बभूव । अकार्क्ष्यौ । एवमिति एवं देव्याः सका-
शान् वरं लब्ध्वा अविशर्षभः अविश्वेष्टः सुरवः सूर्याज्जन्म समासाद्य
प्राप्य सावर्षिकं नुर्भविता ॥

Colophon.

इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्षिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्यं समाप्तम् ॥
इति रामचन्द्रवाचस्पतिविरचिता अष्टौटीका समाप्ता ॥ ० ॥

निषयः । मार्कण्डेयपुराणकर्तृ-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 187. दोलयात्राप्रमाणतत्त्वम्. By रघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 14×2½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 132 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, District Mayamanasimha, Paṇḍita Harasundara Tarkaratna. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. श्रीहरिः । फाल्गुणपौर्णमास्यां दोलयात्रामाह तीर्थचिन्तामणौ ब्रह्मपुराणम् ।
फाल्गुण्यां संयतो भूत्वा गोविन्दस्य पुरं व्रजेत् ।
नरो दोलागतं दृष्ट्वा गोविन्दं पुरुषोत्तमम् ॥ इत्यादि ।

End. पश्यन् द्वितीयं चरति गोचर्याद्युपपातकम् ।
लिखन्त्यग्रेषुपापानि तृतीये च न संशयः ॥
इमां यात्रां कारयित्वा स्रक्वर्त्तौ भवेन्नरः ।
ब्राह्मणस्य चतुर्वर्त्ते ज्ञानस्य जायते भुवम् ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं दोलयात्राप्रमाणतत्त्वं सम्पूर्णम् ॥
विषयः । श्रीकृष्णस्य दोलयात्राप्रकरणदिनिरूपणम् ।

No. 188. दोलयात्रामृतम्. By नारायणतर्काचार्यः. Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 123 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhaka Vikramapura Vajrayoginigrāma Paṇḍita Kālikānta Cīromani. Appearance fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
नत्वा गोविन्दपादाङ्गं दृष्ट्वा च कृतिसङ्कुचाम् ।
नारायणो वितनुते दोलयात्रासदनं सुधीः ॥
स्कन्दपुराणे ।
फाल्गुने मासि राजेन्द्र वर्षमर्द्धं चि ज्ञानिने । (?)
गोविन्दं दोलयेद् यो वै स वैकुण्ठपुरं व्रजेत् ।
कृतिकायां ध्यात्वा त्रयं श्रेष्ठायै सपत्नं तथा ।
दोल उत्तरफल्गुण्यां यात्रामेतां सुदुर्लभाम् ॥
ब्रह्मवैवर्ते ।
अभिवासः सप्ताने च फाल्गुण्यर्धे व्रतोत्तम ।
गोविन्दं दोलयेद् यो वै स वैकुण्ठपुरं व्रजेत् ॥ इत्यादि ।

End. षोल्लिकां कारयेद् यस्तु पौर्षमास्यां नरोत्तम ।
 सप्तसा कुलमादाय विष्णोर्लोकं महीयते ॥
 दशाक्षरविधानेन पूजयेत् अनाईनम् ।
 षोडं हर्त्ता विधानेन ततोऽप्यार्चा समापयेत् ॥

Colophon. इति नारायणतर्कचार्थविरचितं दोलयाचाष्टतं समाप्तम् ।

विषयः । फागुनपौर्षमास्यां भगवतो दोलयाचाविधिविवेचनम् ॥

No. 189. **ब्रह्मगुणसङ्कुचटीका.** By शिवदासः . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 77. Lines, 7 on a page. Extent, 2,194 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā Bhagavān Candra Dāsa Kavirāja, Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 दशाननादितिमिरपरिभूतमिदं जगत् ।
 प्रससाद् यतस्तस्मै कस्मैचिन्महये नमः ॥
 कथादशांश्चापुर्व्वेदतन्त्राणां पारहस्यनः ।
 तातस्यानन्तयेनस्य बन्धे चरत्पङ्कजम् ।
 मन्त्रादिनिष्कायोऽयं यस्याः प्रादुरभूत् किल ।
 सतीं गुणमयीं भक्त्या भैरवीं जननीं भजे ॥
 रचितचक्रदत्तेन यो ब्रह्मगुणसङ्कुचः ।
 लीमता शिवदासेन तस्य व्याख्या विधीयते ।
 मोक्षाश्चक्रे च ये ब्रह्मगुणा विस्तारभीषया ।
 तेऽपि प्रसङ्गतो बोध्याः शिष्यमुत्पत्तये मया ॥ इत्यादि ।

End. इदानीमस्य सङ्कुचग्रन्थोपादेयतां दर्शयितुमाह ।
 मन्त्राणां सारमात्राय ब्रह्मानां गुणसङ्कुचः ।
 भिन्नजामुपकाराय रचितचक्रपाणिना ।
 ाषीत्-सभायां शिष्टरेचरस्य
 ऽम्बप्रतिष्ठः किल लाडयेनः ।
 ाषीविद्यासं कविसाम्प्रभौमं
 भक्तिय चः प्राप चन्द्रो दुरापम् ॥

काकुत्स्थसेनसु ततस्ततोऽभूत्
 तस्यापि लक्ष्मीधरसेननामा ।
 तस्याश्च भूतलक्ष्मणनूज-
 लक्ष्म्याप्यनन्तलनयोऽयं जज्ञे ॥
 योऽन्तरङ्गपदवीं दुरवापां
 ब्रह्मस्यतुल्यकौर्तिरवाप ।
 गौडभूमिपतितोऽपि कथाश्च- (?)
 कतुस्तस्य क्षमिनः क्षतिरेवा ॥

Colophon. समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । चक्रपाविद्धतद्रव्यमुषसङ्गुहाभिधानवैद्यकपत्रस्य व्याख्यानम् । तदनुज्ञाश-
 पूरकम् ।

No. 190. हात्रिंशत्सिंहासनकथा . By बरहचिः . Substance, country-
 made paper, 17×3 inches. Folia, 46. Lines, 8 on a page. Extent, 1,472
 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1719. Place of deposit, Naihati,
 District 24-Parganās, Paṇḍita 'T'araprasāda Çāstri. Appearance, tolerable.
 Prose. Incorrect.

Beginning. (स्य प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।) ततश्च
 भूखननादिभिरेकप्रकारैः कनकरत्नस्य हात्रिंशत्पुनल्लिकाभिरुपेतं चन्द्र-
 कान्तमणिमयं अष्टचक्रोक्त्यं तेजसा जालक्यमानं सिंहासनं प्रादुरभूत् ।
 इत्यादि ।

End. चिह्नोक्तौ जेतया अङ्कतनुरमात्यः शशधरो
 वसन्तः पर्यायोद्यतबाहुवज्रतकुचा दुरे ।
 रत्नकङ्कशामन्दमौवल्ली वना सुवदना श्यामा मनोहारिणी । (?)
 ईषत्कुक्षितमध्यभावाच्छलिता सुवज्रलोमावली ।
 शूलमेव समो दूरम् ॥ ० ॥ ०

Colophon. इति बरहचिह्नत हात्रिंशत्कथनं सम्पूर्णम् । शके १७१९ लिखितमेतत् ।

विषयः । हात्रिंशत्पुनल्लिकाभिरुपेतमष्टचक्रादित्यस्य मुषसङ्गम् ।

No. 191. द्वादशयात्राप्रयोगः . By विद्यानिवासः . Substance, country-made paper, 16 × 2½ inches. Folia, 22. Lines, 5 on a page. Extent, 469 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāḍari, Mayamanasimha, Paṇḍita Çivacandra Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

बौदुगायै नमः ।

ब्रह्मास्त्रादसञ्चोदरनिर्भररसमाधुरीभाञ्जि ।

विद्यानिवासस्तनुते यात्राकर्माणि सदृशो भर्तुः ॥

कोऽत्र विधिनियमो नीलमणिर्यथा तथा खेयः ।

तदपि विधेरनुगत्या सत्यास्कन्दं निराकुर्योः ॥

इह चक्षु भगवद्दर्शनादुपस्थितप्रेमाकलितस्येन्द्रियजनरपतेर्भक्तियोग एवो-
द्देशत इति ब्रह्मविज्ञापितेन प्रतिमाकपिशा भगवता वरप्रदानेन यात्रा
प्रवर्तिता । इत्यादि ।

End.

तस्मिन् काले तु ये भक्त्या कृष्णं पश्यन्ति मानवाः ।

न तेषां पुनरावृत्तिः कल्पकोटिशतैरपि ॥

विष्णोः सकृपमाख्याय विष्णुलोकं वसन्ति ते ।

ततः काश्चनानिदृष्टिषां दद्यात् एवमेव सत्तासम्पत्त्या चतुर्दशीपर्यन्तं
श्रीजगन्नाथं पूजयेत् ।

Colophon.

इति विद्यानिवासोक्तद्वादशयात्राप्रयोगः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । श्रीमन्नगनाथदेवस्य द्वादशयात्राप्रयोगादिकल्पयम् ।

No. 192. धर्मदीपिका . By चन्द्रशेखरः . Substance, country-made paper, 18 × 5 inches. Folia, 33. Lines, 8 on a page. Extent, 1,056 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nuihāti, District 24-Pargannas, Paṇḍita Haraprasāda Çāstri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो मधेशाय ।

नमो शिवपदहन्तं तातततातसेवितम् ।

तत्प्रभावद्वितास्त्राभिः क्षियते धर्मदीपिका ॥

पियाधूपचविष्णोः वद्दर्शनमते सुधीः ।

तत्सुतकादयो बीमात् ततोऽपीतो च तत्सुतः ॥

श्रीचन्द्रशेखरो नाम्ना ख्यातो वाचस्पतिः स्मृतौ ।
 स्मृतौनाम्न प्रकाशार्थं तन्मोतीमां प्रदीपिकाम् ॥
 तत्र मीमांसातर्क एव वेदान्तसूत्रकशास्त्रार्थप्रकाशकः । तथाच भट्टमीमांसा-
 संज्ञकस्तर्कः सर्ववेदसमुद्भवः । सर्वेषां वेदानां समुद्भवः प्रकाशो यस्मादिति
 विग्रहः । इत्यादि ।

End. अशक्यार्थं विध्यसम्भवात् अस्वार्थः अशक्यार्थं असम्भवार्थं विध्यसम्भवात्
 विधेरेव प्रवृत्तेः अतो विधेयस्यासम्भवं विधेयं व्यवस्थापयति । तथाचाज्ञम् ।
 इवादिषु युवादीनां व्याकोषस्य च शङ्कषु ।
 अर्थोपपत्तिवशान् तस्माद्वाचस्पतेर्वैत्यवस्थितिः ॥

Colophon. प्रथमपादस्य शेषः ॥ * ॥ श्रीयोगेश्वरे नमः । ॐ श्वरे नमः ॥ श्रीरामः ॥

विषयः । अत्र प्रथमं विधिनियमपरिमंख्यादीनां यथासम्भवं मीमांसा । ततोऽधिकरण-
 निवर्तिः । पञ्चाधिकरणनिरूपणम् । खादिरन्यायनिरूपणम् । विकल्पनिरूपणम् । कपालाधि-
 करणनिरूपणम् । प्रतिनिध्याधिकरणनिरूपणम् । मदादितदन्वयनिरूपणम् । सर्वशक्त्यधि-
 करणनिरूपणम् । योगसिद्ध्याधिकरणनिरूपणम् । तन्त्रप्रसङ्गन्यायो । क्षुतशक्ताधिकरणम् ।

No. 193. धर्मविवेकः. By हलायुधः. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 36 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Thānā Kerāñi-gaṇja, Sāktāgrāma, Paṇḍita Trilocana Tārkālaṅkāra. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning. अज्ञावीजो वेदविप्रान्मसिक्तः
 शास्त्राविद्यासाधनचो दशापि ।
 पुण्यान्यां द्वे फले खूलखले
 मोक्षः कामो धर्मोऽष्टोऽप्यमौषः ॥
 यातः क्षामखिलां प्रदाय श्वरे पातालशूलं ज्ञलिः
 शत्रुप्रख्याविषकर्मणां स च मुनिः स्वर्गं समारोपितः ।
 आवास्यादसतो सतो सुरपुरीं कुम्भीं समारोपयन् ।
 वा जीता पतिदेवतामसदधो धर्मं स खल्ला मतिः ॥ इत्यादि ।

End. जल्पन्ति स्वरयः सर्वे धर्मो रक्षति धार्मिकम् ।
 यतज्ज्ञातश्चमद्यैव किमन च भविष्यति ॥
 जयोऽस्तु पाप्मपुत्राणां येषां पक्षे जनार्दनः ।
 यतः ह्यर्थास्ततो धर्मो यतो धर्मस्ततो जयः ॥

Colophon. इति महाकविचल्लभ्युधविरचितं धर्मविवेकाख्यकाव्यं समाप्तम् ॥
विषयः । कतिपयप्रश्नपूरणस्तोत्रकथनम् ।

No. 194. धर्मोतिहासः . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent, 2,932 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamañasiñha, Serapura, Pañḍita Candrakāñta Tarkāñkara. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 नारायणं नमस्कृत्य नरक्षेत्रं नरोत्तमम् ।
 देवीं सरस्वतीं चेततो जयमुदीरयेत् ॥
 एकदा ब्राह्मणः कश्चित् पुत्रदारादिपौषणे ।
 वयो मतमभिज्ञाय चिन्तामाप दुरत्ययाम् ।
 धर्मो हि परमो बन्धुः परलोकदुष्टावहः ।
 युतः कदाचित् साधुभ्यामिति ग्राथा समातनी ॥
 स मया न युतो धर्मो न ह्यतो नामुचिहितः ।
 अधुना स्वल्पमेवायुरवशिष्टं हि मे मतम् ।
 इति चिन्ताकुलो विप्रो धर्मोद्भवश्चे रतः ।
 चिन्तितः पुत्रशिष्याभ्यां सदैव सः ।
 स्मृतं मत्वा महात्मानं विनयान्तकथारः ।
 क्षमास्मृतिपुटः सम्यक् प्रोवाच सप्तमोजनम् ॥ इत्यादि ।

End. अन्त्याय पञ्चमस्तु वै हृद्या भवसमुद्भवाः ।
 केवलं तर्भेदुःखाय वे भङ्गां न मत्ता नराः ॥
 महात्मात्मात्मानेन हि यः पठेत् विष्णुसन्निधौ ।
 सभायां वापि विप्रेन्द्राः शृणुयाद्वापि भक्तितः ॥
 भङ्गात्मानफलं प्राप्य दुष्टभोगैकसन्निधिः ।
 चिरायुः पुत्रपौत्रैश्च हतो ह्येवमन्तकमेतम् ॥

द्विजा जघुः ।

धर्मतिहासस्य कथा विचित्रा

मया कृतास्तुमुत्पद्मजाद् गुरो ।

तासांशिवं सम्प्रत्यनन्तरं देवं

यथा स्मरामो हि यथाच कुर्वन्ते ॥

उपनयतु मङ्गलं वः सकलजगन्मङ्गलालयः श्रीमान् ।

दिनकरविबोधितमवमलिननिभेषधो विष्णुः ॥ ॐ ॥

Colophon. इति शौपथ्यपुराणोद्भूते धर्मतिहासे सप्तविंशतितमोऽध्यायः ॥ ॐ ॥ समाप्त-
चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । पितृपूजा पतिसेवा सभ्यजनेषु समता ।

मित्राद्भो विष्णुभक्तिश्च यते पञ्च महाभक्ताः ॥

इत्यादिनिरूपयसुखेन यतदनुष्ठानफलनिरूपयम् । पतिव्रताद्युपाख्यानप्रदर्शनेन च मातृभ्यो-
पाख्यानम् । तद्भाग्यजननादिकफलनिरूपयम् । दृष्टादिरोपपद्युष्णनिरूपयम् । अश्वत्यादिदृष्ट-
वेदनदोषकथनम् । गोप्रचारदानपुष्पनिरूपयम् । विष्णुप्रासादादिदानफलकथनम् । ब्रह्मा-
माहात्म्यकथनम् । ब्रह्मात्मकपविवेचनम् । ब्रह्माक्षधारणमन्त्रनिरूपयम् । चाचौफलमाहात्म्यादि-
कथनम् । तुलसीमाहात्म्यकथनम् । महाशिवमाहात्म्यादिनिरूपयम् ।

No. 195. धातुघोषा वा धातुसाधनम्. By रामकान्तः. Substance, country
made paper, 12×2½ inches. Folia, 48. Lines, 8 on a page. Extent, 1,392
çlokas. Character, Bengali. Date, .P Place of deposit, District
Dhākā, Thānā Kerānignāja, Śāktāgrāma, Paṇḍita Trilocana Tarkālaṅkāra.
Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो नवोदयाय ।

नमो गुह्यपदद्वन्द्वं रामकान्तेन यत्नतः ।

वाङ्मनामवधोधाय क्रियते धातुसाधनम् ॥

अथ धातवः । यद्यपि वचनो धातवस्तथापि ग्रन्थगौरवभयात् भट्टिति
सर्वधातुसाधनानुसन्धानमोजनकलाय दृष्टव्यता दृष्टेयाव निबध्यते ॥
यद्युक्तं दृष्टेः ।

भू-आ-मम-दृष्टोक्ति दा-दृ-ज्ञा-पद-चिन्तयः ।

दृष्टेते पुरतो श्रेया श्रीमन्मानाय धातवः ॥ इति ।

तथादौ भूषातुदण्यते । भूषणायामिति सञ्चार्ये वर्तमानस्य भूषणस्य
क्रियाभावो धातुरिति धातुसंज्ञायां पश्चात् त्यादिप्रत्ययः । एवमेव सर्व-
धानुसन्धेयं । सम्प्रत्यर्थे वर्तमाना भवति भवतः भवन्ति । भवसि भवथः
भवथ । भवामि भवावः भवामः ॥ इत्यादि ।

End. यत् कुम्भा सर्वस्मद्वानोरिति रत्नमालायाकरणसूत्रम् । तथा जुगधिकारे
यङो बहुलमिति चान्द्रः । तथा सर्ववर्षाणि चकरोत्तयादृणवे + +
यितान्नादित्यवान्मयश्चमुपात्तं । तेन बोधवौतौत्यादिसिद्धम् ॥

Colophon. इति धातुधोषा समाप्ता ।

विषयः । भूषण-गम दशाक्षि दा ह-ज्ञा-पञ्च-चिन्मिक्पदशधातुनामाख्यातलक्षद्वयोः सर्व्व-
रूपकथनम् । तत्र तत्र धातुधादिनिवेदनम् ।

No. 196. धातुमाला . By जुमरनन्दी . Substance, country made
paper, 14×3 inches Folia, 13. Lines, 6 on a page. Extent, 273 ślokaś.
Character, Bengali. Date, SANA, 1293, Sāla. Place of deposit, Parganā
Vagdi, Teliveni, District Medinipura, Paṇḍita Candranātha Cūḍamaṇi.
Appearance, new. Verso. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥

धातो शब्दमुक्तोक्तूते धान्ता वैकल्यमागते ।
क्रियते तस्य शब्दार्थे यतो जुमरनन्दिना ।
आद्यदादि जुहोत्यादि दिवादिः स्वादिरेव च ।
तुहादिश्च वधादिश्च तनक्रादिपुत्रादयः ॥
भू सन्तायां । अथ तवर्गान्ताः । चित्ती संज्ञाने अत सातत्यगमने शुनि-
रावेचने । इत्यादि ।

End. षट् खिड् षुड् षुधि चिंसायां शठ् खठ गतिसंस्कारयोः श्रुट् चालस्ये श्रुडि-
शोधने षट् षुड् उपधाते जुड् प्रेरणे नड् धंसे षड् उपवेद्यायां तड्
आधाते परस्मैपदिनः ॥ पुरादयः समाप्ता ॥

Colophon. समाप्ता चैवं धातुमाला सम ११८१ साल ॥

विषयः । आदिदिदशब्दौषधातुनामर्थकथनं तेषामनुपन्नादिकथनम् ।

No. 197. धातुमाला. By महेशः. Substance, country-made paper, 12×2 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 184 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vṛkṣā Vidyāpura, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

राधाकृष्णं नमस्कृत्य महेशदेवशर्मणा ।

लिख्यते धातुमाला च श्रीदुर्गायाः प्रसादतः ॥

अथ आदिगणितप्रकरणं धातवः संक्षेपेण लिख्यते । अ मन्त्रार्थां भूधातुः
परस्मैपदी । भवति भवतः भवन्ति ।

End.

अखितत्वात् येषो नास्ति ।

विषयः । अर्थनिरूपणमुखेन धातूनां रूपनिरूपणम् ।

•

No. 198. धातुमाला. By बहोदासविशारदः. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 24. Lines, 7 on a page. Extent, 504 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अज्ञानध्वान्तसंघन्तीं भारतौमिन्दुसंनिभाम् ।

गुह्यं ज्ञानं भक्त्या प्रथममि पुनः पुनः ॥

मनोरमादिमाहोक्ष्य धातुद्वीकां गुणधिकाम् ।

करोमि धातुभिर्मासां शिशूनां कण्ठभूषणम् ॥

मुवाचदादिकाराधो दिवादिः सादिककृतः ।

तदादिककृतः प्रोक्तो मुवादिस्तदन्तरम् ॥

वधादिकतनादिषु क्रियादिः सचुरादिकः ।

एते द्वाव नवा श्रेया अथ कान्तसंघताः । इत्यादि ।

End.

अन्वयार्थां धातवो वे सुचुराद्या अपि वे कृताः ।

परस्मै वचने वेर्णा प्रयोगः परिकीर्तितः ॥

एतत् संक्षेपतः प्रोक्तं पञ्चविंशारभिततः ।
 अन्त्येनिकगणय्या ये विज्ञेयास्तो प्रयोगतः ॥
 मन्त्रमन्त्राः समीपस्थो जाह्नवीक्षेपसन्निधौ ।
 गोपालपुरंजोऽकार्पितं धातुमालां विशारदः ॥

Colophon. इति वैदिकजयकृतनक्तंवागीश-भट्टात्मज-वीरभट्टासविशारदविरचितं
 धातुमाला समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । भुवाद्यादिप्रभृतिधातुनिकाराणां विशदार्थनिरूपणम् ।

No. 199. धातुलक्षणम्. By दगोकाचार्यः. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 33. Lines, 5 on a page. Extent, 1,100 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Tripurā, Vidyākūṭa, Paṇḍita Jagadbandhu Bhaṭṭācāryya, Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 शिवं प्रथम्य बोधाय बालानां स्मृतये सताम् ।
 आचार्य-वीरभट्टेन क्रियते धातुलक्षणम् ॥
 भू-स्था नम-इहो कृ-ज्ञा-पृथ-चित्तयः । इत्यादि ।

End. अखिलगोपनात् समाप्तिरुक्तं वाक्यं नास्ति ।

विषयः । भुवादिदशमधौयधातुनामयंकथनम् ।

No. 200. धातुसंग्रहः. Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent, 396 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Parganā Vagdi, Teliveni, District Medinipura, Paṇḍita Candranātha Cāḍāmāṇi. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥
 केन च जालजनानां निर्मलबोधाय चाग्रतोषाय ।
 संयत्त एव धातुनां विधीयते प्रयोगस्तन्मात्रम् ॥
 ॐ सत्तायां पा पाने त्रा त्रयीपादाने त्रा त्रय्याग्रिसंयोगयोः छान्ति-
 निवृत्तौ । इत्यादि ।

- End.** भाज प्रथक्करणे सभाज प्रीतिसेवनयोः परस्मैपदिनः ग्रूर वीर विभ्राजो
खूल परिहृञ्चने आत्मनेपदिनः इति स्पृशादि ।
- Colophon.** इति चुरादिगणीयाः ॥ समाप्तश्चायं संगृहीतः प्रयुक्तधातुगणः ॥
- विषयः ।** धातूनामर्थकथनं तेषामनुवन्धादिनिरूपणेनात्मनेपदादिविवेचनञ्च ।

No. 201. नाड़ीप्रकाशः. (कथादसंहितायाम्) Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 144 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamanasimha, Serapura, Bābu Haracandra Caudhuri. Appearance, tolerable. Verso. Generally correct.

- Beginning.** नमः शङ्कराय ।
 पद्मसंख्यामतेभ्यो
 वेदा जाता ऋग्यजुःसामभेदाः ।
 अथर्ववेदस्यायुर्वेदश्च तस्मिन्-
 ब्राह्मणं शम्भो त्रीकषादस्य भक्तिः ॥
 आसौ वेदः पद्मसौ वैद्यकाख्यो
 वेना कथितुं तस्य नासौ मङ्गेशान् ।
 तस्माद्वाताभ्येत तस्मान्पुराणाद्
 तस्माज्ज्वाला वज्रमर्षामि शास्त्रम् ॥
 प्रथमे नाडिकाज्ञानं द्वितीये रोमुनिचयः ।
 तृतीये च कषायः स्यान् चतुर्थे पारदादिकम् ॥
 पञ्चमे तु मन्त्राविद्या रसज्जारब्धमारणम् ।
 यस्य प्रभावोद्गोमाश्च नश्यन्ति सच्च ब्रह्मतः ॥ इत्यादि ।

- End.** भग्दनाशो (?) न जीवेच्च वातशोथो न जीवति ।
 वज्राकृतिश्चिह्नवेधो न जीवेद्विकीर्णश्चिह्नः ॥
 इत्युक्तं नाडिकाज्ञानं निदानं कथ्यतेऽधुना ॥ ... ॥ * ॥
- Colophon.** इति कथादसंहितायां नाड़ीप्रकाशः समाप्तः ॥ श्रीदुर्गाचरणे भक्तिराज्ञात् ॥
- विषयः ।** नाडीज्ञानसुखेन रोमादिनिरूपणम् ।

No. 202. निकुञ्जरचस्यम्. Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent, 78 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tripurā, Mahārāja's Library. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीराधाकृष्णभ्यां नमः ।
 द्रुतकनकसुगौरखिग्धमौघघनौला
 रखिलहृन्दारण्यमुद्गासयन्तो ।
 खदुलनवदुकुले नीलपीते दधानौ
 स्मर निभृतनिकुञ्जे राधिकाकृष्णचन्द्रौ ॥ इत्यादि ।

End

परमरसरसस्नानन्द हृन्दा-
 विपिन-नवनिकुञ्जे दिव्यदिव्यैविलासिः ।
 निरवधि रममाणौ राधिकाकृष्णचन्द्रौ
 भज सकलसुपेक्ष्य ॥
 स्वमिममतिरम्यं राधिकाकृष्णचन्द्र-
 प्रमदरसविलासैरद्भुतं भावयुक्तम् ।
 पठति य एष मन्थपचित्तो
 विजनमनु स राधाशौष सख्यं सभेत ॥

Colophon.

इति श्रीनिकुञ्जरचस्यस्योक्तं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । निकुञ्जे रममाणयोः श्रीकृष्णराधिकयोः स्तुतिः ॥

No 203. निगमतत्त्वसारः. Substance, foolscap paper, 8×3 inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent, 297 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Ramanā's Kālīmāṭha. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।
 कैलासशिखरे रम्ये मामारत्नविभूषिते !
 आनन्दभैरवो देवः पप्रच्छानन्दभैरवीम् ॥
 श्रीआनन्दभैरव उवाच ।
 निजमानमशास्त्राणि मया जयि प्रकाशितम् ।
 तेषां मध्ये सारभूतं वद कानो कुलोच्चरि ॥

पुरा नीलकुशाभोजान् नुतं वडविधं मया ।
 श्रीवद्वयामलाप्यञ्च तथाचोत्तरतन्त्रकम् ॥
 शशियामलमाख्यातं तथान्धद्विस्तरं त्रिवे ।
 योगसारं तन्त्रसारं तथा मुञ्चं वदस्व मे ॥ इत्यादि ।

End.

आनन्दभैरव उवाच ।
 एतदङ्गुतमात्रां लम्बुकात् मुञ्चं मया ।
 अथ प्रष्टति देवेश तव दाघो भवाम्यहम् ॥

Colophon. इति निगमतन्त्रसारे एकादशः पटलः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । शिवया सञ्च शिवसंवादेन योगसारतन्त्रसारयोर्निरूपणम् । तत्र पञ्चतन्त्र-
 साहाय्यादिकथनम् । पञ्चतन्त्रादिश्रुतिविधिः । योगविधिः । मन्त्रादिसाधनविधिः । स्तोत्रादि-
 शोधनविधिः । कवचविधिः । चण्डीपाठक्रमः । मद्यमांसादिशोधनविधिः । मन्त्रिदाकल्प-
 कथनम् । अशक्तानां पञ्चतन्त्रविधिविधेयकथनञ्च ।

No. 204. निगमलता . Substance, country-made paper, 19 × 5 inches.
 Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 637 ślokas. Character, Bengali.
 Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājha-
 pādā, Bābū Rāsavihārī Rāya. Appearance, now. Verse. Incorrect

Beginning.

ॐ नमः परदेवताये ।

कैलासपर्वते रम्ये यामावने च शर्वरी (?) ।
 स्पृष्ट्वा तु वरणी देवा भगवान् शम्भरोऽब्रवीत् ॥
 श्रीशङ्कर उवाच ।
 मातर्दुर्गे महाभाये कृपां कुरु हयामयि ।
 हृदि प्रोक्तं ससुब्रह्म चाक्षि मां पद्मलोचने ।
 भूयतां सुभने देवि यच्छूलं वर्णते हृदि ।
 तन्मया कथितं भद्रे स्वयां ज्ञात्वा न मुञ्चति ।
 तव वक्त्रे नुतं पूर्णं भगवत्पा लसेव हि ।
 वाक्शेनास्त्रापनं नैव कथं कुर्यादुभयेश्वरी ।
 इदं चैकं द्वितीयञ्च वरदाची कथयन् ।
 ततोऽयं परमेशानि जीवन्तीं मतिर्न च ॥

जीवस्थिते सदा शक्नोममनं केन वा कृतम् ।

इति विन्नापरो भूत्वा वातुहोऽश्रुत संशयः ॥

श्रीपार्ष्वत्युवाच ।

नाचं वदामि बहु पाप्मरेषु रतिं त्यजामि पशुवादिनेषु । (?)

वाचं त्यजामि कुलकर्मघातिने सङ्गं त्यजामि किल चम्पकेषु ॥

श्रीशङ्कर उवाच ।

देवि विश्वेश्वरि त्वं हि हृदिस्थित्यन्तकारिके ।

कथं मां पशुरूपेण व्यापितासि रतिप्रिये ॥

श्रीपार्ष्वत्युवाच ।

पुरा कोचवसुसङ्गाद्वीराचारं भवान् कृतः ।

तथापि पशुभावत्वं न मुञ्चति कथञ्चन ॥ इत्यादि ।

End.

निगमं सत्कुलं नाथ कृताचं निश्चितं प्रभो ।

इति ज्ञात्वा सावचिना न प्रकाशं कदाचन ॥

यः पाति पुस्तिकासेनां गृहे रक्षति नित्यशः ।

तस्य ह्याने ह्यचं बद्धा सर्वदा लत्पुरे यथा ॥

पटलं वा तदर्थं वा तदर्थं वा मन्त्रेश्वर ।

जानाति स गुरुः साक्षात्समस्तसुखमोऽपि वा ॥

Colophon.

इति निगमसुतायां पार्ष्वतीश्वरसंवादे चतुर्विंशतिः पटलाः । सम्पूर्णाऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । शङ्करं प्रति शङ्कर्या उक्तिरूपोऽयं ग्रन्थः । तत्र पञ्चमकारेषु प्राधान्यतः पञ्चम-
मकारस्यैव प्रपञ्चः प्रयोगादिविभिः । कृतासाधनविभिः । दिक्वीरादीनां लक्षणव्यादिकथनम् ।
पञ्चमकारसाधनेनैव मोक्षप्राप्तिकथनम् । भैरवीयज्ञे प्रवर्तमाने वर्षभेदादित्यादिकथनम् ।
पञ्चमकारशोधनादिविभिः । पुनः पुनः पात्रविभिः । योनिपूजाविभिः । तत्र ध्यानादि-
कथनम् । अथ कालिकापूजाविभिः । नारायणपूजाविधानम् । उपनाराविधानकथनम् । अग्नि-
देवकविधिकथनम् ।

No. 205. निगमन्यासकम् . By श्रीकृष्णदासगोस्वामी . Substance, coun-
try-made paper, 10 x 4½ inches. Folia, 3. Lines, 4 on a page. Extent,
24 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Agartala,
Viddhanagara, Tripurā, Paṇḍita Mineçvara Sārbbabhauma. Appearance,
new. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीनित्यानन्दाय नमः ।

हरचन्द्रभक्तिं स्फुरद्भक्तकान्तिं गजपतिं
 हरिप्रेमोन्मत्तं धृतपरमसत्त्वं क्षित्युच्छम् ।
 समाधूर्णन्नेवं करकलितवेवं कलिभिर्दं -
 भजे नित्यानन्दं भजनतत्त्वकन्दं निरवधि ॥ इत्यादि ।

End.

... ...

परं नित्यानन्दाष्टकमिदमधूर्णं पठति य-
 खदंमिदंदाकं स्फुरति नितरां तस्य हृदये ॥

Colophon.

रति श्रीनित्यानन्दाष्टकं श्रीलक्ष्मणासगोखामिविरचितं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । अष्टभिः श्लोकैर्नित्यानन्दस्य स्तवकथनम् ।

• No. 206. निरुत्तरतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent, 750 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapāḍā, Bābū Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verso. Correct.

Beginning.

ॐ नमो जगन्मोहिन्यै ।

श्रीदेवुवाच ।

सिद्धिविद्या पुरा प्रोक्ता मन्त्रयन्त्रादिकामि च ।
 नामाभावप्रभेदेन संशयो जायते प्रभो ॥
 भावभेदेन कथय श्लोकनिसारकारक ।
 सर्वेषां हरचं तन्त्रं सिद्धान्तविष्णुसम्मतम् ॥
 आसामाराधना केन भावेन परिजायते ।
 आसां वः प्रकृतिः कापि तव वा कीदृशी ज्ञिया ॥
 तत् प्रकाशय सम्यक्त्वे येन यामि निश्चरम् ।

श्रीशिव उवाच ।

सर्वेषां सिद्धिविद्यायां प्रकृतिर्दक्षिणा प्रिये ।
 दिव्यो बीरो वरारोचे पिक्तवेदक्षिणां शुभाशु ॥
 दिव्यो बीराश्च देवेभिः काशीकुलं विचिन्तयेत् ।
 बीजकुलं विभिर्भावेचिन्तयेत् परब्रह्मणि ॥

काली तारा भद्रकाली भुवना मन्त्रिमर्दिनी ।
 त्रिपुटा लरिता दुर्गा विद्या प्रतिश्रिता प्रिये ॥
 कालीकुलं समाख्यातं त्रीकुलं ततः परम् ।
 सुन्दरी भैरवी बाला वसना कमला तथा ॥
 धूम्रवती च मातङ्गी विद्या खण्डवती प्रिये ।
 मधुमती मन्त्राविद्या त्रीकुलं परिभाषितम् ॥
 सतायां पूजयेत् कालीं नीले नीलसरस्वतीम् । इत्यादि ॥

End.

काली तारा तथा विद्या मातङ्गी भुवनेश्वरी ।
 अन्नपूर्णा तथा दुर्गा मन्त्रिचातुरमर्दिनी ॥
 लरिता त्रिपुरा भद्रे भैरवी वमला तथा ।
 त्रिपुटा च तथा नित्या कमला च सरस्वती ॥
 जयदुर्गा तथा भद्रे तारा त्रिपुरसुन्दरी ।
 अष्टादश मन्त्राविद्यासन्त्रादौ कथिताः प्रिये ॥
 नाच कालविग्रहिः स्नात् समयासमयादिकम् ।
 न वारतियिनक्षत्रं न योगः करणक्षया ॥

Colophon. इति निरुत्तरतन्त्रे देवीश्वरसंवादे पञ्चमः पटलः ॥

विषयः । शिवाश्रितयोः संवादेन भावभेदनिरूपणम् । कालीकुलकथनम् । त्रीकु-
 लकथनम् । पञ्चात्म्यानिरूपणम् । कालीपूजायां गुह्यमन्त्रादनिरूपणम् । कलानिरूपण-
 दक्षिणकालिकासन्त्रातस्यानपूजादिविधिः । मन्त्राकालाध्यानकथनम् । कुङ्कुमादनिरूपण-
 कालीस्नानकथनम् । कालीकषयकथनम् । अजपानिरूपणम् । अथ पुरश्चरविधिः । दि-
 वीरपद्मभावभेदात् पुरश्चरप्रकारभेदकौर्तनम् । प्रायाशमविधिः । निर्गुणसमुच्चारादि-
 विधिः । रात्रौ पूजाविधिः । मन्त्राभिशादनिरूपणम् । अथ वीराभिवेकविधिः । तत्र अभिवेक-
 मन्त्रादिकथनम् । चित्रमन्त्रलक्षणम् । शक्तिसाधनं विना निष्पत्त्याभावकथनम् । माषादि-
 पञ्चकन्याव्याख्यानम् । शक्तिचक्रादिलक्षणकथनम् । पञ्चचक्रविधिः । कुसुमानुक्त्यादिकथनम् ।
 चतुर्ध्वजकथनम् । गोप्यकर्मकथनम् । राजचक्रे देवचक्रे च विशेषकथनम् । योगिनां
 साधनादिविधिः । साधिकास्तथादिकथनम् । कुलाचारादिसाधनकथनम् । विद्याविशेषे
 शक्तिविशेषविधानम् । अथ वैष्णवस्तथादिकथनम् । पञ्चम्यानिरूपणम् । तेषां ग्रन्थिकथनम् ।
 नवकन्यानिरूपणम् । तर्पणे मुद्रादिविधिः । पक्षीकरणविधिः । अष्टादशमन्त्राविद्याकौर्तनम् ।

No. 207. निर्यासिन्धुः. By कमलाकरभट्टः. Substance, country-mado paper, 15×7 inches. Folia, 270. Lines, 13 on a page. Extent, 104,364 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1772. Place of deposit, Kāñihālī, District, Mayamanasimha, Paṇḍita Navakiçora Tarkacūḍāmaṇi. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । श्रीरामाय नमः । श्रीकृष्णाय नमो नमः ।

कारुण्यैकनिकेतनं रामं सीतासुताशोभितम् ।

विद्यामिवाश्ववायवतनीसमालम्बनशास्त्रिनं वन्दे ॥

लक्ष्मीसहायं कल्पद्रुतस्त्रावर्जितगोकुलम् ।

वर्धापीठं घनश्यामं मङ्गः किञ्चिदुपास्महे ॥

देवार्थधर्मरक्षायै मायामानुषकपिणम् ।

पितामहं चरिं वन्दे भट्टनारायणाक्षयम् ॥

यत्पादसंस्थितिः सर्वमङ्गलप्रतिभूभक्ता ।

तान् भट्टरामकृष्णाख्यान् श्रीरामचरणानुसः ॥

सर्वकल्याणसन्देशनिदानं यत्प्रददयम् ।

शुभदौषोदरोसम्भामम्बाध्यां नौमि सादरम् ॥

विन्दुमाधवपादाक्षरोलम्बीकृतविषयम् ।

व्याप्रांसं धातरं भट्टदिवाकरमुपास्महे ॥

हेमाद्रिमाधवमते प्रविचार्य्य सम्य-

गालोक्य तत्त्वमय तौर्यकृतं परेषाम् ।

श्रीरामकृष्णतनयः कमलाकराख्यः

काले यद्यामति विनिर्णयमातनोति ॥

सन्नि यद्यपि विद्वांसकृद्भिबन्धाश्च कोटिशः ।

तथाप्यमुष्य वैदर्भी केचिद्विज्ञातुमीशते ॥

तत्र संक्षेपतः कालः बोद्धव्योऽयमस्यतुमांसः पक्षो दिवस इति । तत्राख्यो

माधवमते पञ्चषा सावनः शौरशान्द्रो माघपौर्वाष्य इति । इत्यादि ।

End.

प्रेतक्रियैकोद्विडनिषेधेऽपि सिद्धे पुनस्तदुपपन्नमन्त्रिकपरं तेन तत् पार्ष्ण-

मेव । विद्विडनी द्वादशनारायणवलिः तद्विधिरन्यस्य विशेषः प्रागुक्त

इत्यर्थं वक्तव्यम् ।

एवं निरूपितमिदं मङ्गलम् धर्म-

तत्त्वं विचार्य्य वचनेस्तुल्यैः सुसम्यक् ।

तदोषदृष्टिमपचाय विवेचनीयं
विद्वद्विरत्यवरतं प्रथतोऽस्मि तेभ्यः ॥ * ॥

Colophon. समानोऽयं निर्धयसिञ्चुरिति शक १७७१ ।

विषयः । प्रयागखानादिविधिः । कस्तूरभूषणादिदानविधिः । संक्रान्तिविचारः । सप्तमीव्रतखानदानादिविधिः । मन्त्राभाषीयोगादिकथनम् । शोचिकापौर्णमास्यादिकृत्यनिरूपणम् । रजोद्वर्जनतिथिराद्यादिकृत्यनिरूपणम् । इष्टसिंहासनादिपूजानिरूपणम् । शमी-
दृष्ट्यादिपूजानिरूपणम् । कोजामरसखीपूजनादिकथनम् । कार्तिकप्रतःखानाकाशप्रदीपो-
त्सर्गादिविधिः । चातुर्मास्यव्रतसमाप्तिबोधनादिविधिः । धनुःसंक्रमणपुष्पाद्यादिकथनम् । अर्द्धोदययोगादिकथनम् । माघखानविधिरात्रे मूलकभक्षणादिविधिः । विष्णुपविहारोपवादि-
विधिः । ज्येष्ठीवोत्थनादिकथनम् । शक्रध्वजारोपवादिविधिः । वामनपूजादिविधिः । महास्रयापार्ष्ण्यादित्रादिविधिः । कपिलवह्नीकृत्यादिविधिः । गजप्यादिकथनम् । देवीपूजा-
वल्लीपाठादिविधिः । वैशाखशुक्लचतुर्दश्यां ऋषिं व्रतादिकथनम् । सेतुबन्धनमेष्टरपूजादि-
निरूपणम् । कोकिलव्रतादिकथनम् । माघविचारादिकथनम् । व्रतारम्भकाद्यादिकथ-
नम् । पञ्चवादिनिरूपणम् । शौचित्यखानादिविधिः । अभिषेकविधिः । गर्भाधानादि-
संस्काराभावदोषकथनम् । सीमन्तोदयादिसंस्कारकर्मानिरूपणम् । विवाहादिविधिः । देव-
प्रतिष्ठादिविधिः । सदस्यभूषाणां व्यवस्था । छिन्नयुक्तमालापामद्वयपूजनादिविधिः । शोभादि-
निरूपणम् । आद्यादिकथनम् । जयविजयादिकथनम् ।

No. 208. निर्वाणतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 432 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahara Khāsvāṭī, Mahādeva Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।

कैलासपर्वते रम्ये मानारजोपशोभिने ।

विपरीतरतायन्ता वल्ली पत्रम् अङ्गरम् ॥

बीजलिङ्गोवाच ।

निराकारं निर्गुणं तुनिनिन्द्यापिबर्जितम् ।

तुनित्वं सर्वकर्तारं नर्तनीतं तुनिचकम् ॥

संज्ञादिरहितं ज्ञानं किमाकारं प्रतिष्ठितम् ।

तस्मादुत्पत्तिर्देवेन किमाकारेण जायते । इत्यादि ।

End. यदि भक्तियुक्तो मर्त्यो ममसा चिन्तयन् सदा ।
 ते मरा नहि मच्छन्ति कदाचिन्मम मन्दिरं ॥
 इति ते कथितं तत्त्वं वैष्णवस्य तुरेश्वरि ।
 यज्ञज्ञानादमरत्वं लभ्यते नात्र संशयः ॥

Colophon. इति श्रीनिर्वाणतन्त्रे विष्णोः शोषकथनं नाम ६. अः पटलः ॥

विषयः । ब्रह्मनिरूपणम् । ब्रह्माण्डोत्पत्तिनिरूपणम् । नारायणं जन्ममर्त्यादिनिरूपणम् ।
 गायत्रीनिरूपणम् । गायत्रीमाहात्म्यनिरूपणम् । षडङ्गन्यासमन्त्रादिनिरूपणम् । बुधबुध्याष्ट-
 शतनिरूपणम् । योगाचरणनिरूपणम् । सत्यादिशोकनिरूपणम् । विष्णुकथनम् ।

No. 209. नीतिसारः, (गारुडीयः). Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 366 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1:36. Place of deposit, Brāhmaṇamaṇḍali viś Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Versa. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ नीतिसारः ।
 उत्तमैः सच साङ्गत्वं पथितैः सच मङ्गलम् ।
 असुखैः सच निवर्तनं कुल्याचो नावस्येति ॥
 परमाद् परमं परिचायं परमिया ।
 परवेष्टानिवासं न कुर्वीत कदाचन ॥ इत्यादि ।

End. मृते बाध्यकरे द्रव्यं क्षणमेव तु दह्यते ।
 अथेवं चरणीयं विद्या न क्षियते परैः ॥ ० ॥

Colophon. इति गारुडीयनीतिसारः समाप्तः ॥ ० ॥

विषयः । नीतिविषयोपदेशकाः कतिपयश्लोकाः ।

No. 210. नीलकण्ठसुवराजः . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 108 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭihāli, District Mayamānasimha, Paṇḍita Jagaccandra Smṛtipañcānana. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 विशुद्धरत्नाश्रयविभूषिताङ्गी
 शिक्षातले जेममये दुरग्ये ।
 सुखोपविष्टं नटमाङ्गमाश्रयं
 जगाद् वाक्यं गिरिराजपुत्री ॥ इत्यादि ।

End.

बुद्धैतत् परमं गुह्यं येषां पापयोगयः ।
 क्षियः शूद्राश्च येषां च द्रष्टव्यं न जनि वै ॥

Colophon.

इति स्वल्पपुराणे अष्टममयने पार्श्वतीर्थवसन्मादे श्रीनीलकण्ठसवरत्नः
 समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । कास्यकृटधारणनिरूपणमुखेन नीलकण्ठसवरत्ननिरूपणम् ।

No. 211. नीलाचलीयतीर्थप्रयोगः. Substance, country-made paper, 16x3½ inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent, 119 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayaman-
 simha, kāṭihālī, Paṇḍita Parāṇacandra Tarkāṇkāra. Appearance, toler-
 able. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः कामाख्यायै । अथ योगिनीतन्त्रोक्तनीलाचलीयतीर्थप्रयोगः ।
 गयाशीर्षे गयाकूपे तथा नीलाचले गया ।
 त्रिगयापिच्छदानेन पुनः शार्ङ्गं न चाचरेत् ॥
 आसन्नमेधिपर्यन्तं चापि चाङ्गमादयम् ।
 देवा सरणमिच्छन्ति किं पुनर्मानवादयः ॥ इत्यादि ।

End.

शूद्रादीनाञ्च यज्ज्ञानं समादिपरिशोधितम् ।
 तदेव द्रवरूपेण कामाख्यायोगिसखले ॥
 मरयोनिः केन प्रकारेण भवति एकमेव सत्यं चक्रचतं स्नात् सत्यम् ।
 एकोऽपि नवधा भूत्वा न्यपतद्दु योगिमखलम् ॥ इति योगिनीतन्त्रीयवचनात् ।

Colophon.

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ * ॥

विषयः ।

शेवप्रमाणनिरूपणमुखेन कामाख्यायां कर्तव्यकर्मनिरूपणम् ।

No. 212. नैषधचरितटोका, (अन्यबोधिका). By प्रेमन्यायरत्नः.
Sustance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 47. Lines, 9 on a
page. Extent, 150 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Tāmluk Kelomāl, Bābu Sārādāprasanna Ghōṣa. Appearance,
new. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

याकाङ्क्षितामलपदा नियतं जनानां

शक्त्यर्थसहयसमुन्नयने च योग्या ।

यत्कीकरोति निखिलं हृदि भावजातं

बाग्देवतामभिमतामहमात्रये ताम् ॥

अन्यासु भाववज्जलासु सदर्शिकासु

टीकासु चेदिह भवेत् विफलः प्रयत्नः ।

सङ्क्षिप्तयापि हृदुबोधविबोधनाथे

जातोद्यमोऽस्मिन् सन् प्रति नाचक्षुः ॥

अस्य अन्यस्य मन्त्राकाव्यतया वर्णनीयप्रसिद्धनायकत्वेन सङ्ख्यानां भङ्गिनि

साभिनिवेशशुद्धुषाप्रकीर्णतया च प्रथमं सङ्गायकनामरूपं वक्ष्य निर्दिशति ।

निर्णीयेति । इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । नैषधचरिताख्यस्य मन्त्राकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 213. न्यायादर्शः वा न्यायसारावलिः. By जगदीशतर्कालङ्कारः. Sub-
stance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 23. Lines, 16 on a
page. Extent, 1,725 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of de-
posit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurāgrāma, Paṇḍita Rajanikānta
Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

कर्पूरकुम्भकुसुमकेलासोदरसोदरम् ।

विभ्रविध्वंसकं धाम नमामो नैव देवतम् ॥

अन्यैरुद्धितविविधसां देः कलुषोल्लसः कविभिः ।

न्यायादर्श इदानीं जौजगदीशप्रकाशितः स्फुरतु ।

यन्माहयेन ससुपदिहमद्वयमन्यैः

नौसार्धभौमगुणया कवयामयेन ।

सिद्धान्तवादरत × च × × × दत्ता

विद्यार्थिनां गुणकृते प्रकृतं वदामः ॥

अथ निखिलवस्तुषु विहितेषु लौकिकेषु च कर्षेण तत्तत्फलस्य कार-
बलं निर्णय प्रवर्तने । न तु तदनाकलपनाः । तत्र किञ्चाम कार-
बलम् । न च तावत् तत्तत्फलस्यवहितपूर्वत्वमतिप्रसङ्गात् कचिदप्रसङ्गाच्च ।
नापि तदभावप्रयोजकौभूताभावप्रतियोगित्वम् । प्रयोजकत्वं हि न व्याप-
कत्वं घटारम्भकसंयोगादिकं प्रति घटादेर्जनकत्वापत्तेः । नापि स्वरूपसम्बन्ध-
विशेषः । प्रमाणाभावात् । इत्यादि ।

End.

किन्तु स्वप्रयोज्यविलक्षणसंयोगकथेति न स्वर्गादिघटकस्योत्पत्तौ व्यभिचार-
स्यापि लोकास्वरूपस्यापि निरन्तरदृष्टस्य तादृशप्रत्यासत्त्या सत्त्वादित्यपि
वदन्तीति कृतं पक्षवितेन ॥

Colophon.

इति सप्तमोपाध्याय-जगदीशतर्कालङ्कारविरचिता न्यायसारावलिः
सम्पूर्णा ॥

विषयः । अत्र प्रथमं कारणलक्षणविवेचनम् । तत्र एकदेशिमतादिन्यासपूर्वकं तत्तत्प्र-
त्ययनम् । समवाय्यसमवायिनिमित्तभेदात् कारणलस्य वैविध्यनिरूपणम् । तत्र चिक्वप-
लादिलक्षणकथनपूर्वकं नीमांसकमतच्छेदनम् । अन्यमन्त्रेषु कचिद्वृत्तलसंख्यामात्रं कचिन्मन्त्र-
मात्रं कचिद्वृत्तलसंख्यामन्त्रयोभयं कचिन्मन्त्रप्रत्ययोभयं कचिन् वृत्तलसंख्यामन्त्रप्रत्ययवितयमेव
कारणे कार्यप्रत्यासत्त्या कारणमिति निरूपणम् । अथ दीर्घलाख्ये च परिमाणे मन्त्रलमात्रं दीर्घल-
मात्रं वृत्तलदीर्घलोभयं वृत्तलदीर्घलप्रत्ययवितयश्च यथायोगमसमवायिकारणमिति निरूपणम् ।
एवं संयोगादिषु कारणलविवेचनम् ।

No. 214. पञ्चपक्षीटोका. Substance, country-made paper, 18×4½
inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent, 323 ślokaś. Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñhālpādā, Post Office
Naiḥāṭi, Paṇḍita Rāmatārāṇa Ṭhākura. Appearance, old. Verse. In-
correct.

Beginning.

नौसार्धः ।

बाह्यो मन्त्रस्य शब्दो निहतोऽपि च कारणम् ।

वाक्यनिरूपितो मन्त्रो मन्त्राधारकश्च सः ॥

कसारोपो (?) बसोर्विष्णुप्रतिष्ठाज्ञानमेव च ।
शेषं राक्षसोक्तिः साधिष्ठानमिकारतः ॥ इत्यादि ।

End. अन्त्यजस्तस्करः सिंहे कन्यायाश्च वराहना ।
पुत्रो धाना सखा वार्षि तुल्यार्था तस्करो भवेत् ॥
दक्षिणे सेवकसौरवापे माता स्त्रियोऽथवा ।
दमे देव्याजमसौरः कुम्भे सौरश्च सूरिकः ।
मीने धरातले स्थाने नाम वैशा न विद्यते ॥

Colophon. इति पञ्चपञ्चीटीका समाप्ता ॥

विषयः । पञ्चपञ्चीनामकस्य ज्योतिषग्रन्थस्य व्याख्या ।

No. 215. पञ्चीनिबन्धः. By हेमकरः. Substance, country-made paper, 18×1½ inches. Folia, 95. Lines, 4 on a page. Extent, 1,425 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1669. Place of deposit, Serapura, District Mayamanasimha, Mahāmahopādhyāya Candrakānta Tarkālaykara. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

श्रीसर्वाङ्गमहायं प्रथम्यादिमहादिकम् ।
गुरुपदिष्टमात्रायाश्चिह्नान्ते स्मृतिहेतवे ॥
देवमित्यादि । प्रथम्येति प्रादीनां नाभलमिति समासः । तथा हि नाभ-
प्रकरणं छिन्नप्रकरणं स्यात्ते । इत्यादि ।

End. यदि शोधोऽर्थेऽधमर्थेविषये लुप्तमिति निपातः तदोक्तमर्थ इति न विध्यति ।
इत्याह अधमर्थ इत्यादि । ज्ञवन्तोरपीति तेषां मते ज्ञेयं ज्ञवन्तो-
रपक्षस्तथा । अधर्मा । अधर्मे कोटो दक्षिरिति सन्निपातस्तथाचो विधि-
रभिसिक्तं तद्विज्ञातस्य वर्षेऽथर्वे निमित्तमादिति च नाभिसं भवतीति ॥०॥

Colophon. इति श्रीमहेमकरविरचिते पञ्चीनिबन्धे छान्दोग्यः बहः समाप्तः ॥ * ॥

८ १ ११
नर तर्कं दपे ब्राह्मे क्षितिता पुष्टिका शुभा ।
शकाब्दा १११८ ॥

विषयः । ज्ञानम्बपञ्चीव्याख्या ।

No. 216. पञ्चकौमुदी. By वररचिः. Substance, country-made paper, 19 x 4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 245 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihati, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ दुर्गायै नमः ।

श्रीमत्कृष्णपदारविन्दयुगलं ब्रह्मेश्वराद्यामर-
श्रेयोनम्रकिरीटकोटिवटश्रीपुष्पाक्षितं सक्तम् ।
वाणीञ्च प्रथमामि विश्वजननीं प्रत्यूहविध्वंसिनीं
भक्तानुघबविघ्नान् भगवतीं नित्यं वचोदहये ॥
विश्रमादित्यभूषणं कीर्तिसिन्धोर्निदेशतः ।
श्रीमान् वररचिर्धोमान् तनोति पञ्चकौमुदीम् ॥
राज्ञां मन्त्रिप्रधोराणां पण्डितानां तथैव च ।
गुरुणां क्षामिभार्याणां तथैव पित्रपुत्रयोः ॥
सन्ध्यासिन्धत्यश्रूणां तथैवान्यविवेकिनाम् ।
यदेवामपि सख्येषां पञ्चचिह्नादिकं श्रुते ॥ इत्यादि ।

End.

अथ विवेकिनां प्रशंसिः । सखित्रीभगवत्पदपङ्कजपूजमोषितपुष्पपुष्पपविनी-
कताः करणदिग्दलविसरमाहाकलायशोऽनुबन्धिनिरवधिवसुमिमाननाधरी-
कृतसुरपुरभूमीवद्भेदुः । सखित्रीमत्प्रमेसरपदपाथोवचासादचतुरविच-
सङ्करीकभूद्वारकट्ण्डावनिजनिमसितयशःपङ्कपटलासङ्कृतदिगङ्गनागवक्ष-
तपवनप्रतापोर्व्व्यर्त्तकृतप्रत्यर्धिसाधुगङ्गाङ्गपारावारेषु ॥ * ॥

Colophon.

इति वररचिविरचिता पञ्चकौमुदी समाप्ता ।

विषयः । पञ्चरत्नम् । पञ्चप्रमाणम् । शेषकलकषम् । पञ्चरत्नक्रमः । लिखनप्रकारः ।
पञ्चानयनक्रमः । पठनक्रमः । पञ्चचिह्नानि । राजपञ्चस्य कीवच्छेदप्रकारः । पण्डित-मन्त्रि-
क्षामिप्रभृतीनां पञ्चलिखनक्रमः । राजप्रशंसिः । मन्त्रिप्रशंसिः । गुरु-भार्या-पुत्रप्रभृतीनाञ्च
प्रशंसिः ।

No. 217. पदार्थसंग्रहः. By विजयीन्द्रभिक्षुः. Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent, 522 ślokaś. Character, Nāgarī. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkudā Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीराघवेन्द्रगुप्तराजाय ते नमः । ॐ श्रीमज्जयतीर्थगुप्तभ्यो नमः । श्रीविज-
यीन्द्रगुप्तभ्यो नमः ।
ॐ लक्ष्मीपतिं संप्रथम्य सर्वज्ञादिगुप्तमपि ।
पदार्थानां संप्रज्ञोऽयं क्रियते शास्त्रतोऽज्ञसा ॥
इत्यगुप्तकर्मसामान्यविशेषविशिष्टांशिशक्तिसाहचर्याभावभेदाद्ग पदार्थाः ।
इत्यादि ।

End. परमा चात्र सकलभोगयुक्ता मुक्तप्रज्ञादिभिः ईक्षमानलक्ष्मीकै विमलाब्धे
पर्यङ्गे शयने तत्र प्रिये कल्याणम्रति वज्रधा विभूतिवज्रमानं करोति मन्त्रा-
लक्ष्मीः इत्येष मङ्गलम् ।

Colophon. इति विजयीन्द्रभिक्तुविरचितः पदार्थसंग्रहः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । पदार्थादिनिरूपणम् । द्रव्यादिनिरूपणम् । गुणादिनिरूपणम् । छटिप्रकरण-
निरूपणम् । प्रलयनिरूपणम् । ज्ञानप्रकरणादिनिरूपणम् ।

No. 218. पद्यावलिः . Substance, country-made paper, 13 × 3½ inches.
Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent, 709 ślokas. Character, Bengali.
Date, Sk. 1750. Place of deposit, Viṣṇupura, Kṛiṣṇagañja, District Vāṅkuṣā,
Çaçibhūṣaṇa Gosvāmī. Appearance, now. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीराधाछण्णाभ्यां नमः ।
पद्यावली विरचिता रसिकैर्मुकुन्द-
सम्बन्धवन्तुरपदा प्रमदोर्षिसिन्धुः ।
रम्या समस्तमयां दमनी क्रमेण
संगृह्यते कतिक्दम्बकौतुकाय ॥
प्रारम्भे मङ्गलाचरसमाञ्च ।
नमो नखिननेचाय वेङ्गुवाद्यविनोदिने ।
राधाधरदुधापानशक्तिने वनसाक्षिने ॥
कथाचित् ।
भक्तिप्रकटिहोवनप्रचयिनी नीलोत्पलस्यविनी
ध्यानालम्बनतां समाधिनिर्गन्तैर्नैवे चित्तप्राप्तये ।

छावयैकमजानिभौरसिकतां राधाहशोकमती
युष्माकं कुर्वतां भवार्तिप्रमनं मेवे तमुवां चरेः ॥ इत्यादि ।

End.

योगेश्वरस्य ॥

जयदेवविष्णुसङ्कलसुखैः कृता वेऽन सन्नि सन्दर्भाः ।

तेषां पद्यानि विना समाहृतानि तत्राख्यं ॥

श्रीमन्नन्दनगोपाक्षचरणद्वन्द्वसन्निभौ ।

पद्यावली विरचिता केनचित् द्विजवन्धुना ॥

Colophon.

समाप्तेयं पद्यावली ॥ * ॥ शकाब्दाः १७५० ॥

विषयः । भक्तजननिकरकृतनामानाविधकृष्णस्यविषयकस्तोत्रकसंपद्यः ॥

No. 219. परमात्मसन्दर्भः . Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 39. Lines, 11 on a page. Extent, 1,199 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Kūcekol, Bābu Yogindranātha Simhadeva. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीकृष्णचैतन्यचन्द्रो जयति ।

तौ सन्तोषयता सन्तो श्रीकृष्णसमाप्तनौ ।

दाक्षिणात्येन भट्टेन पुनरेतद्विचित्रे ॥

तस्यायं ग्रन्थमासीत् ज्ञानशुक्लान्तर्गतम् ।

पर्यालोच्य पर्यायं कृत्वा लिखति जीवकः ॥

अथ परमात्मा विनियते तत्र तं जीवमिरूपयन्पूर्वकं निरूपयति द्वाभ्याम् ।

अथैव आत्मा मनसो विभ्रती

जीवस्य माया रचितस्य मित्याः ।

आविर्भूताः कापि तिरोहिताश्च-

मयो विषहे अविग्रहवर्णुः ॥ (?) इत्यादि ।

End.

यथेन्द्रियैः दृश्यद्वारैरर्थो बहनुवाचयः ।

इदो नाजायते तद्वत् भगवान् आकाशक्षेत्रभिः ॥

इत्युदाहरणैः । अनेनैव नतिषामात्मस्य सिध्यतीति । श्रीकृष्णः । प्रत्य-

क्षापितं ब्रह्मोत्पादितम् ॥ * ॥

Colophon. इति कलियुगपावनभजनविभजनप्रयोजनावधार-बौद्धीभगवत्कृत्यसैन्य-
देवचरणानुचरविश्ववैश्वराजसभाजन-बौद्धपसनातमानुशासनधारतीगर्भ-
बौद्धभगवत्सम्भो नाम तृतीयः सम्प्रभः ।
अर्जो मास्त्रसिते पक्षे नवम्याच्च तिथौ मुदा ।
शके इन्द्राहग्रन्थेन्दो दिने सोमपरिप्लुते ।
पूर्वित्ता क्षिपिमासेयं कच्छचारेण केनचित् ॥

विषयः । वैश्वपन्थोऽयं । अथ च जीवपरमात्मादिविचारमुच्यते जीवपरमात्मादि-
निरूपणम् ।

No. 220. परिभाषाविवरणम् . Substance, country-made paper, 15 × 2½ inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 495 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1626. Place of deposit, Vāḍari, District Mayamāna-simṭa, Paṇḍita Ćivacandra Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ऊननो गणेशाय ।
प्रथम्य सदसद्द्वारं ध्यान्निध्वंसभास्वरम् ।
वाङ्मार्थं परिभाषायै वक्ष्ये वाङ्मावबुद्धये ।
सूत्रेभ्यश्च तन् सन्धेयहृत्तौ यच्च वार्तिके ।
सूत्रं योनिरिच्छार्थानां सन्धेयं सूत्रे प्रतिष्ठितम् ॥ इत्यादि ।

End. न्याय्यसैन्यं शब्दाद्यानिवन्दे विशेषवृत्तिहेतूनां प्रकरणवत्ताभावे विशेषार्थ-
वत्तात् सञ्ज्ञानुसारं यच्च उचितः । तदुक्तं न चानिच्छार्थानां शब्दे
प्रकृतिरिति ।

Colophon. इति द्वौर्गसिंहा परिभाषायां तदर्थविवरणं समाप्तम् ॥ शकाब्दाः १९१९ ।

विषयः । द्वौर्गसिंहपरिभाषाया व्याख्यानम् ।

No. 221. परिभाषावृत्तिः . By दुर्गसिंहः . Substance, country-made paper, 13½ × 3 inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent, 777 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kṛṣṇapurā, Post office Vaidyerrāzār, District Dhākā, Paṇḍita Tārakacandra Bhaṭṭā-cāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो नवोदयाय ।

प्रथम्य सदसद्द्वारं ध्यान्विध्वंसभास्वरम् ।

वाङ्मार्थं परिभाषार्थं वक्ष्ये बालावबुद्धये ॥

इति च ।

सूत्रेणैव हि तत्तत्त्वं यद्वृत्तौ यच्च वार्तिके ।

सूत्रं योनिरिष्टार्थानां सध्वं सूत्रे प्रतिष्ठितम् ॥

येन केनचिद्वाङ्मार्तुकामेनावश्यमेवाभ्युपगम्यम् । तच्चाचान्वर्थः चार्थान्

सूत्रयति सूत्रे सूत्रयति इति वा सूत्रम् । तच्च सूत्रकारयोः सर्ववर्ण-

कात्यायनयोः सूत्रार्थां चतुःशत्यां पञ्चदशाधिकायां परिभाषा नोक्ता

अथ च इतिटीकयोः प्रयुक्ता कार्येषु दृश्यते तासां कुतः संसिद्धिरस्यते ।

इत्यादि ।

End.

ज्ञापकश्च कदापि वङ्गलेऽस्मियामपत्ययस्येत्यवास्मियामिति वचनम् ।

अन्यथाऽदन्तावलोपेऽस्मियामिति निर्देशोऽनर्थक इव स्यादिति ॥

Colophon.

इति दुर्गसिंहोक्ता परिभाषाऽस्मिन् समाप्ता ।

विषयः । लौकिकशास्त्रीयभेदेन परिभाषाद्वैविध्यकथनम् । पुनः शास्त्रीयपरिभाषया द्वैविध्यकथनम् । परिभाषाशब्दस्य व्युत्पत्तिकथनम् । नानाविधपरिभाषाया नानाविधाऽलौकिक-प्रयोजनकथनम् । नानाविधपरिभाषाया नानाविधानां शास्त्रीयप्रयोजनानां विशेषेण विवेचनम् । कातन्त्रसूत्राप्रज्ञापकानुदित्य सखीयोक्तिप्रसङ्गश्च ॥

No. 222. परिभाषावृत्तिः. By रामचन्द्रविद्याभूषणः. Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent, 350 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1631. Place of deposit, Brāhmaṇamaṇḍali vid Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

नौरामः शरच्च ।

अधुनयन्ममभोगत्यादराग्रामचन्द्रो

विविधवृषविधानैर्लब्धप्रबोधः ।

प्रथयति परिभाषावृत्तिमुद्बोधयेत्

अथति 'नतिरन्तेवादिनां जायतां वाङ् ॥

येन केनचिद्वाङ्मातृकाभेदावच्छेदेवाभ्युपगम्यम् । अर्थात् सूचयति सूत्रे
सूचयति वा सूत्रं तत्र याः परिभाषा मोक्षा अथ एतिटीकयोक्तव्यं तत्र
प्रशङ्गाः कार्यं च दृष्ट्वा तासां संसिद्धिर्युक्तिः कथ्यते ता लौकिक्यः
शास्त्रीयाश्च तत्र लौकिक्यो लोकत एव • वृद्धाः । यास्तु शास्त्रीयास्त
द्विविधा लिङ्गवत्सो विध्यङ्गशेषभूताश्च । इत्यादि ।

End.

तेन वापद् शास्त्रे प्रयुज्यतेति स्थितेति चिन्तनीयेति न्यायाभ्यानादेशादीन्
भिन्नवर्तिर्ज्ञेय विधाय अतएव असौत्यादिकमाचार्येणोक्तम् । एवञ्च परस्मै
पदमिच्छन्ति क्वचिदेवाकनेपदे इति कृत्या परस्मैपदे ऊप्रत्ययविधाने शास्त्र-
लिङ्गदित्यत्र द्युतकृत्यस्य पाठान् अद्युतदित्युदाहृत्य तेनैव पमित्युक्तम् ।
विधिवत्सादातोऽप्येवमित्यादिकमेति दिक् । अन्यदप्युक्तम् । एवमस्ये न्याय
अनुसन्धेया विस्तरभयाच्च लिखिताः ॥ • ॥

Colophon.

इति श्रीरामचन्द्रविद्याभूषणविरचिता परिभाषावृत्तिः सम्पूर्णा ॥ • ॥
शकाब्दः १९१० ।
आकाशेन्द्रसारावनीधिगृहिते शकाब्दसंख्याङ्के
न्यायोदाहरणादिकं प्रकुर्वते श्रीरामचन्द्रः कियम् ।
शकाब्दः १९११ । १० चैव श्रीरामचन्द्रभक्त्या लिखितम् ॥

विषयः । मुख्योपस्य परिभाषेयम् । अथ च युक्तिः सूत्रानुसंगपरिभाषावृत्त्यादीनां
विरूपणम् ।

No. 223. परिभाषावृत्तिटीका . By रामनाथसिद्धान्तः . Substance, coun-
try-made paper, 18×3½ inches. Folia, 25. Lines, 8 on a page. Extent,
839 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1667. Place of deposit,
Āḍiyādaha, District 24-Parganās, Paṇḍita Haripada Bhaṭṭācāryya. Ap-
pearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो नरेशाय ।

प्रथमं सारदाषादपञ्चमानन्दसाधनम् ।
परिभाषावृत्तिटीकां यथाज्ञानं समासतः ।
श्रीरामनाथसिद्धान्तो वाङ्मानी दुष्कृतेनरे ।
ननुते ननुवाग्विन्नो मुषपादोपदेशतः ॥

तत्रादौ तावद्विभिन्नेन प्रारिक्षितसिद्धिकामः स्नेहदेवताप्रणतिरूपमङ्गलं
प्रणीय शास्त्रप्रयोजनमुपदिशन्नाह ग्रन्थकारः । चरिमित्यादि । भोर-ग्राम-
वासि-मैथिल-मज्जामहोपाध्याय-श्रीदत्तात्मजसूनुना तदा-
त्मज दामोदरदत्त-तत्पुत्रेण श्रीपद्मनाभदेवेन परिभाषाहनिर्विशेषेण भाष्यते
व्यक्तमुच्यते क्रियते इत्यर्थः । इत्यादि ।

End.

यथा श्रुतदीर्घपञ्चकशास्त्रे इतिकार्यातिदेशो यथा वङ्गसं समासवत् एवं
पुंवदादि । उक्तञ्च भाष्ये निरूप्य शाकाः पञ्चातिदेश इति । इदानीं सूक्त-
ग्रन्थसंख्यामाह उक्त इत्यादि । व्याकरणमिदमादर्श इति उपमानावधारणे
समासः । व्याकरणनाम । नाम्ना सुपदाः सुक्तेन पश्यते गम्यतेऽसाविति ।
तस्य पञ्जिका पञ्जि व्यक्तीकरणे चुरादिः टीकेत्यर्थः । तदनन्तरं बालानां
बोधार्थं प्रयोगदीपिका उक्ता ।

उवादिहनी रचिता मया च धातुचन्द्रिका ।

तथैव यङ्लुको हनिर्न च ग्रन्थान्तरं परम् ॥

परिभाषाहनीरचिता साहित्यं नाम्ना गोपालचरितं ग्रन्थरत्नम् ।

आनन्दलङ्कार्योटीका रचिता माघे ग्रन्थविशेषे ।

टीका रचिता हन्ते रत्नञ्च हन्तसि सुतौ आचारचन्द्रिका निर्मिता ।

कोषे भूरिप्रयोगाख्यो ग्रन्थज्ञानस्य यत्नतः ।

आदेशशास्त्रया एते द्वादशसंख्याता ग्रन्था रचिता इत्यर्थः । एते विद्वत्परी-
चारमाह हे धीराः पठिताः श्रीपद्मनाभेन कतिनाथमञ्जलिर्युक्ताकं संयुज्यते
किमर्थमित्याह एते पुस्तका बो युष्माभिः संख्यायाः संशोधा एवं प्रति-
पास्याह पुत्रवदात्मपुत्रा इवेति भावः ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीरामनाथसिद्धान्तरचिता परिभाषाहनीटीका समाप्ता ।

शकाब्दाः । १९९० ॥

विषयः । पद्मनाभरचित-सुपदाव्याकरणस्य परिभाषाहनीत्याख्यानम् ।

No. 224. परिशिष्टप्रबोधः . By गोपीनाथतर्काचार्यः . Substance,
country-made paper, 16×3 inches. Folia, 246. Lines, 7 on a page.
Extent, 6,235 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1721. Place of
deposit, Dhākā, Paṇḍita Candrakānta Nyāyālaṅkāra. Appearance, old.
Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

यो जातो धरणीधरेन्द्रतनयानाथाङ्गिपाद्योपचा-
 सङ्गात्मानवमानसात् पशुपतेराचार्य्यसिंहात् सतः ।
 कीर्त्तिश्रीजितश्रीतरङ्गिकुसुदम्बेश्वरः श्रीमतो
 दानानीतवराविराजितधरादौलीद्वैव्यारितः ॥
 सोऽयं स्फुरिषभासभाजितमतिः कामाभवात्मकतिः
 सत्योत्प्रेक्षणीकृतेश्वरमतिः श्रीयोगनासकतिः ।
 गोपीनाथ इमच्छकार मधुरव्याहारवागीश्वर-
 लकाचार्यवरः सदर्शचतुरः सश्रीकविद्याधरः ॥

इह खलु सकलविद्वज्जनगणकुम्भरसम्पत्तिपरिप्राप्तनिष्कलिविग्रहस्योत्सार-
 कारणप्रारम्भकस्त्रीपकारकचरित्रमस्कारपुरःसरं धन्यमारभमाणस्तन्निबन्धनं
 शिष्यान् शिष्ययिष्यन् चरित्रमस्कारं करोति संसारति । अस्मार्थः । चरि-
 त्ना कान्तन्त्रपरिशिष्टं भूमः । कीदृशं संसारतिमिरमिषिरं । व्याहृतोप-
 निबद्धशरीरपरिग्रहः संसारः । स्वपदमिहास्मदाद्यहृत्प्रयुक्तेचरित्रव्यादि-
 शरीरव्यावर्तकम् । इत्यादि ।

Edd.

द्रव्यजानेस्तु शब्दस्य न द्रव्यमिति कश्चिद्विद्वद्व्युत्प्रेक्षप्रयोगः शुक्लकण्ठशब्दयो-
 र्मधुसर्पिर्वादिग्रन्थपाठासिद्धिरिति ॥

Colophon.

इति श्रीगोपीनाथनर्तकाचार्य्यविरचिते परिशिष्टप्रबोधे समासव्याख्यानं
 समाप्तम् ॥ शुभमस्तु शकाब्दाः । १७९१ ।

विषयः । श्रीपतिदत्तविरचित-कान्तन्त्रपरिशिष्टस्य व्याख्यानम् ॥

No. 225. पवनदूतम्. By धोयीकविराजः. Substance, country-made⁶,
 paper, 14 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 283 ślokas.
 Character, Bengali. Date, Sk. 1752. Place of deposit, Viṣṇupura,
 District Vāṅkuḍā, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, fresh.
 Verse. Correct.

Beginning.

श्रीरामाय नमः ।

कसि श्रीमत्यचिरवदुषादुन्दरे चन्द्रनाम्ने
 नन्धर्वाणां जनकनगरी नाम रम्यो निवासः ।
 कैमैर्लोहाभवनशिखरैरन्वरं व्यालिङ्गि-
 भातुः (?) शालाजगरनचना यः दुराणां पुरज्ज् ।

मछिमेका कुबलयवती नाम मन्मथकन्या
 मन्ये कैर्षं हृदु कुसुमतोऽप्यायुधं या स्मरस्य ।
 दृष्ट्वा देवं भुवनविजये लक्ष्मणोनिपार्थं (?)
 बाह्या सप्तः कुसुमधनुषः संविधेयौवभूष ॥ इत्यादि ।

End.

सन्देशोऽयं मनसि निहितः कश्चिदायुष्मता मे
 किंवा भूयस्त्वयि विरचिते वङ्गभिन्नाप्रकारैः । (?)
 पारार्थिकप्रवक्तृमनसस्त्वद्दिधा वास्यमित्रा-
 नापन्नानां न खलु वङ्गशः काङ्क्षदान् सङ्गमे ॥
 दक्षिण्युषं कनकलतिकां चाभरं हैमदण्डं
 यो गोहृन्नादलभत कविस्त्राष्टतां पञ्चवर्णां ।
 त्रीधोयीकः सकलरसिकप्रीतिहेतोर्मनस्वी
 काव्यं सारस्वतमिव मन्त्रमेतज्जगाद् ॥
 गोहोवन्धः सकलकविभिर्वाचि वैदर्भरीति-
 र्वांसो गङ्गापरिसरमुयि स्थितभाग्या विभूतिः ।
 सन्नुसु खेचः सदसि कविताचार्यकं भुञ्जतां मे
 भक्तिर्लक्ष्मीपतिचरणयोरस्तु जन्माकरेऽपि ॥
 यावन्मधुवर्धति गिरिजासंविनिर्गमं शरीरं
 यावज्जीवं कलयति धनुः कौतुकं पुष्पकेतुः ।
 यावद्वाधारमयतश्चौकेक्षिपाजी कदम्ब-
 स्वावलीयान् कविनरपतेरेव वाचां विस्मयः ॥
 कौर्त्तिलम्बा सदसि विदुषां श्रोतस्त्वौषिपासा (?)
 वाक्सन्दर्भाः कतिचिदस्तस्यान्दिनो निर्मिताश्च ।
 तीरे सम्प्रत्यसरसरितः क्वापि शैवोपकण्ठे
 मञ्जुश्यासे प्रयतमनसा नेतुमीहे द्विजानि ॥ *

Colophon.

रति त्रीधोयीकविराजविरचितं पवनद्वुताख्यं काव्यं समाप्तम् ॥ * ॥ श्रीराधा-
 कन्याभ्यां जयः । अक्षौषीयं श्रीरामनतिहृतिना ॥ शकान्ताः १७५९ ।

विषयः । कश्चित् कुबलयवती नाम मन्मथकन्या कामविरहसुतायां सती पवनं
 दूतत्वेन प्रेषितवतीत्यनुमेवं विषयमवलम्ब्य विरचितमिदं अष्टकाव्यम् ।

No. 226. पुत्रीकरणमौसा . By मन्दपण्डितः . Substance, country-made paper, 14×6 inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent, 338 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahara, Valdeghātā, Bābu Girīṣacandra Gaṅgopādhyāya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अभिगन्ध जगद्वन्द्यपदद्वन्द्वं विनायकम् ।

पुत्रीकरणमौसां कुरुते मन्दपण्डितः ॥

केन कीदृक् कदा कथं कथात् कः क्रियतां सुतः ।

विविच्य मोक्षं यत् पूर्वेकदशेष्टमिष्टोच्यते ।

यथावाचिः ।

अपुत्रेष्वैव कर्तव्यः पुत्रप्रतिनिधिः सदा ।

पिच्छोदकक्रियाहेतोर्गन्धान् तस्मात् प्रयत्नतः ॥ इति ।

अपुत्रीजातपुत्री चतपुत्री वा । इत्यादि ।

End.

अष्टितलात् शेषो नास्ति ।

विषयः । दत्तकपुत्रविविधादिनिरूपणम् ।

No. 227. पुत्रघोतमक्षेपतत्त्वम् . By रघुनन्दनभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 210 ślokas. Character, Bengali. Date, . ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

सचिदानन्दमोविन्दं मत्ता चौरघुनन्दनः ।

कृतितत्त्वे विधिं यत्नि चेष्टे त्रीःपुत्रघोतमे ॥

अथ पुत्रघोतमदर्शनविधानादिः । तत्र ब्रह्मपुराणम् ।

प्रयत्नां भारतं वर्षं कर्त्तव्यमिददाहृता ।

न अल्पव्ययं सत्त्वानां भूमी कथं विधीयते ।

... ... यथाष्टे दक्षिणोदक्षिणं स्थितः ।

श्रीप्रदेश इति ज्ञातः जर्मनीचप्रदायकः । इत्यादि ।

- End.** ततः सूर्यास्तं गच्छेत् पुष्पमादाय वाग्यतः ।
 प्रविश्या पूजयेद्भानुं पूर्वोक्तं विः प्रदक्षिणम् ।
 दशानामश्वमेधानां फलं प्राप्नोति मानवः ॥
- Colophon.** इति बन्धुघटोय-श्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मज-श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं
 श्रीपुष्पोत्तमचैवतत्त्वं समाप्तम् ।
- विषयः ।** पुष्पोत्तमचैवतत्त्वं सूर्यादिनिरूपणमुखेन दर्शनादिफलनिरूपणम् ।

No. 228. पृषोदरादित्तिः . By पद्मनाभः . Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 192 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1715. Place of deposit, Brāhmaṇa-maṇḍali viā Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācārya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

- Beginning.** ॐ नमो श्वेशाय ।
 प्रथम्य बाह्यगोपात्तं पितृणां नवनौतकम् ।
 वक्ष्ये पृषोदरादीनि पद्मनाभो यथाविधि ॥
 तथाचि प्रकृतिप्रत्ययविभागेन साधुशब्दा व्युत्पन्नाः केचिद्रूढाः केचित्
 योगिकाः केचिन्निष्ठाः । प्रकृतिप्रत्ययविभागार्थं योगार्थः । तद्व्यपचारित्वेन
 व्युत्पन्ना योगिकाः । उभयार्थवाचकत्वेन व्युत्पन्नाव्युत्पन्ना निष्ठाः । तथाचोक्तं
 कटिद्वयोक्तमिष्टाक्षरलिङ्गा शब्दाः प्रयोजिताः । इत्यादि ।
- End.** निपातिता यथा गकृतिः श्लोशयुगे इत्यादि । गच्छपाठे सिद्धरूपा यथा
 कल्पादिषु चेत्यादि । साध्यरूपा यथा शकादेरन्वाहो इत्यादि । निष्करे-
 चालमित्ययं संक्षेपः । तथाच वर्जमानः ।
 तत्त्वं शब्दसमुद्रस्य क्षत्तुं जानाति शङ्करः ।
 तदर्थं गीष्पतिर्बलि तदर्थं पाणिनिर्मुनिः ॥
 तदर्थं भाष्यकारोऽपि तत् किं जानिनि मानवाः ।
 शीराः श्रीपद्मनाभेन गृह्यते श्वयमञ्जलिः ।
 संख्यायैः प्रतिपाद्या वा पुष्पवत्तस पुष्पकाः ।
 चक्षुष्यायचक्षुः क्षणीर्वाचो यत्र गृहे गृहे ॥
 तं विदुष्यं (?) सदा बन्धे विज्ञानो यत्र भूपतिः ।
 काङ्क्षित्वासादयत्तत्र संख्यावन्तः सद्यश्चरः ॥

तेषामेको वररविः सर्वशास्त्रविशारदः ।
 तत्सुतो न्यासदत्तश्च कविभाष्यार्थतन्त्रवित् ॥
 तत्सुतो दुर्धटो ज्ञेयः पाणिनीयार्थतन्त्रवित् ।
 जयादित्यस्तत्सुतश्च भीमासङ्गाक्षपारगः ॥ •
 श्रीपतिस्तत्सुतश्चैव सांख्यशास्त्रविशारदः ।
 गणेश्वरस्तत्सुतश्च काव्यालङ्कारकारकः ॥
 तत्सुतः पद्मनाभोऽहं मयैवैतन्निगद्यते ।
 यद्यपि न्यूनता स्थाप्ये इह क्षुद्रप्रियो वटात् ॥
 सद्भिः क्षमिष्यते लोके क्षमासारा हि पण्डिताः ।
 क्षयुक्तं यदिह प्रोक्तं सन्नः संशोधयन्तु तत् ॥
 क्षात्रयाभिज्ञता तेषामित्यस्माकं निवेदनम् ।
 शाक्ये शैलनवादित्ये चैत्रे मासि रवेः स्थितौ ॥
 द्विजेन पद्मनाभेन भाषास्तुतमिदं कृतम् ।

Colophon. इति श्रीपद्मनाभदत्तकृतौ सुपद्मे व्याकरणे उपादिष्टौ प्रयोदरादिष्टि-
 विच्छेदः ॥ समाप्तचायं ग्रन्थः ॥ शकाब्दाः १०१४ ।

विषयः । सुपद्मव्याकरणीयशब्दोदरादिषादोऽयम् । अत्र च कट्टियोगिकादिनिरूपणमुक्तेन
 शब्दोदरादिनिरूपणम् ।

No. 229. प्रत्यक्षचिन्तामणिदीधितिशास्त्रा . By गदाधरभट्टाचार्यः . Sub-
 stance, country-made paper, 19 × 3 inches. Folia, 39. Lines, 7 on a page.
 Extent, 1,292 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā, Paṇḍita Vrajanātha Vidyārataś.
 Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नत्वा मन्दतनूजसुन्दरपदं बाष्पां गुरोराह्वरा-
 दुर्ध्वमिषल्लसपन्नयितल्लसत्कीर्तिविदिताक्षिणां ।
 संक्षिप्तोक्त्यतिदत्तदौषिनिहतः प्रत्यक्षचिन्तामणे-
 बाष्पां बाहुवते गदाधरबुधो मोदाय विद्यावतां ॥
 गुरकीर्तनरूपमङ्गलं कुञ्जविषं खलौयपन्थे प्रेषायन्प्रश्नार्थं तदुत्तरं दत्तं यत्नि-
 निरमिति । हृदये सजसि । निधानं सम्मन्त्रयिष्यामि । सजसि गुरुमित्रः

सम्बन्ध सार्थज्ञानजननीये तत्त्वकारिणं । सत्कारिणश्चात्र परम्परया
फलोपयोगिनं । तथाच गुणवाक्याधीनशब्दबोधजन्यसंस्कारसंभवा मनसा
निबन्धनमितरापरिशीलितसमये निश्चित्येति फलितार्थः । सिद्धान्ताविषय
एवार्थो निबन्धनीय इति सूचयति विधयेति । सिद्धान्तः सुललता
महर्षिणा तदुपजीविपूर्वपूर्वनिबन्धकारपरम्परया चाभ्युपगमोऽर्थनिकरः,
स एव सरः, तदवगाहनस्य कुतर्कज्ञतावताराहितचेतःसन्नापसन्नानोप-
शान्तिसाधनत्वात् । इत्यादि ।

End. ज्ञानमतीन्द्रियमित्याद्यनुमितिरन्यथाख्यातिसमङ्गीकुर्व्यायेन गुणज्ञानङ्गीकारात्
तस्यामप्राप्त्य सततयसिद्धिभिन्नाया भट्टमते व्यधिकरणप्रकाराया जनक-
प्राप्ताख्यापचक्षत् तस्मिन्नेवाध इत्यादिकसंस्कारसंभोजम् ।

Colophon. इति प्रथमविप्रतिपत्तिः ॥

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतप्रत्यक्षलक्षणीयप्रासादवाददीधितेः प्रथमविप्रतिपत्त्यन्तं
आख्यानम् ॥

No. 230. प्रत्यक्षदीधितिप्रसारणी. By कृष्णदाससार्धभौमः. Substance,
country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 85 (without 1-71). Lines,
7 on a page. Extent, 489 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1576.
Place of deposit, Bhāṭpādā, 24-Parganās, Paṇḍita Pañcānana Tarkaratna.
Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. (सस्य प्रारम्भवाक्यं नास्ति तेन द्विसप्ततितमपत्रप्रारम्भवाक्यं लिखितं ।) रज-
तमप्रकारिका या इच्छाविषयता तद्वत्त्वादित्यर्थः । इत्यादि ।

End. आत्मसंसर्गपञ्चसत्तानाह्वय्यज्ञानात्ययेऽपि फलप्रसङ्गः । नचाह्वय्यत्वं नैकं
इति वाच्यं फलविशेषजनकतावच्छेदक इति विशेषस्य मानसलाभ्युपगमात्
एवमनाह्वय्यादावपीति ॥

Colophon. इति मज्जिमज्झिमाध्याय-कील्लण्णदाससार्धभौममहाचार्यविनिर्मिता प्रत्यक्ष-
दीधितिप्रसारणी सम्पूर्णा । ० । शकाब्दाः १५७६ ।

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गत-प्रत्यक्षलक्षस्य रज्जुमात्रविरोधविज्ज्ञताया दीधितेः आख्या ।

No. 231. प्रबोधचन्द्रोदयटीका . By महेश्वरन्यायालङ्कारः . Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 58. Lines, 6 on a page. Extent, 1,044 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1690. Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Mādhavapura, Paṇḍita Gaṅgādhara Tarkasiddhānta. Appearance, old. Prosc. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

मातुषदुःखलब्धे वञ्चनिर्बन्धे सहेलस्य ।

त्रिभुवनभारसङ्घिणोर्बालकविष्णोः स्निहतं जयति ।

प्रबोधचन्द्रोदयनाम नाटकं ज्ञानाग्निसंशुद्धविशिष्टपाठकं ।

× × × आचार्यमहेश्वरः कृती टीकां प्रयत्नेन करोति निर्दोषां ।

सूत्रधारः पठेद्भाष्यं मध्यमस्वरसंयुतामिति नाटकनियमान् । इत्यादि ।

End.

तानसमित्यादि गीतास्त्रीकः ताद्वाराधमान् कुर्यान् मां द्विषतः आसुरीश्वर
योनिषु अजस्रं नित्यं क्षिपाभीत्यर्थः ॥ * ॥

Colophon.

इति महेश्वरन्यायालङ्कारभट्टाचार्यकृतार्था प्रबोधचन्द्रोदयटीकायां षष्ठाङ्कविवरणं
समाप्तमिति ॥ शकाब्दः १९९० ।

विषयः । प्रबोधचन्द्रोदयनामकस्य नाटकस्य वेदान्तमतानुयायिनी टीका ।

No. 232. प्रमेयरत्नावली . Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 18. Lines, 3 on a page. Extent, 189 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1748. Place of deposit, Vāṅkuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामो जयति ।

जयति श्रीगोविन्दो गोपीनां समदमगोपालः ।

वक्ष्यामि यस्य कथया प्रमेयरत्नावलीं सूक्तां ॥

भक्त्याभासेनापि तोषं दधाने धर्माध्यक्षे विश्वदिक्षारिणाम्नि ।

नित्यानन्दद्वैतचैतन्यरूपे तत्त्वे तस्मिन्निवस्यमाणां रतिनः ॥

ज्ञानन्दतीर्थनामा दुःखमयधामा यतिर्जीयान् ।

संसारार्थवतरणीं यमिह जनाः कीर्तयन्ति बुधाः ॥

भवति विशिष्या विदुषां निरवकारा (?) मृदपरम्परा नित्यं ।

इकानिलं विद्यति यद्योदयति येन चरितोषः ॥

यदुक्तं पद्मपुराणे ।

सम्प्रदायविज्ञेना ये मन्त्रास्ते विष्णुज्ञा मताः ।

अतः कलौ भविष्यन्ति अक्षरः सम्प्रदायिनः ॥

श्रीब्रह्मवैवर्तसमका वैष्णवाः क्षितिपावनाः ।

अक्षरस्ते कलौ भावा श्रुत्वास्तु पुत्रपोतमादिति ॥

रामानुजं श्रीः स्वीचक्रे मध्वाचार्यं चतुर्मुखः ।

श्रीविष्णुस्वामिनं ब्रह्मो निम्बादित्यं चतुस्तनः (?) ॥

समुद्रपरम्परा यथा,—

श्रीकृष्णब्रह्मदेवर्षिवादरायणसंज्ञकान् ।

श्रीमध्व-श्रीपद्मनाभ-श्रीमद्गुरु-माधवान् ॥

अक्षोभ्य-जयतीर्थ-श्रीज्ञानसिन्धु-दयानिधीन् ।

श्रीविद्यानिधि-राजेन्द्र-जयधर्मान् ज्ञानात् इयम् ॥

पुत्रपोतममङ्गल्ययासतीर्थीयं संस्तुतः ।

ततो लक्ष्मीपतिं श्रीमन्माधवेन्द्रं भक्तितः ॥

तस्मिन्पुत्रान् श्रीचरार्द्रैतमित्यामन्दजगद्गुरुन् ।

देवमीश्वरशिष्यं श्रीचैतन्यं भजामहे ॥

श्रीकृष्णप्रेमदानेन येन निष्कारितं जगत् ।

अथ प्रमेयाष्टादिश्रवणम् ।

श्रीमध्वः प्राज्ञं विष्णुं परममखिलात्म्यायवेद्यं विभं

सत्यं भेदं जीवान् हरिचरणजुषस्कारतम्यं तेषाम् ।

मोक्षं विष्णुश्रुत्वाभं तदमलभजनं तस्य चेतुं प्रमाणं

प्रत्यक्षादिब्रह्मसत्युपदिशति हरिः कृष्णचैतन्यचन्द्रः ॥ इत्यादि ।

End.

स्वमुक्तं प्राचा ।

श्रीमन्मध्वमते हरिः परमतः सत्यं जगत् तत्त्वतो

भेदो जीवगणा हरैरनुरचवागीशो भावं गताः (?) ।

मुक्तिर्निज (?) सुखानुभूतिरमला भक्तिश्च तत्साधनम् ।

अक्षादिवित्तयं प्रमाद्यमखिलात्म्यायैकवेद्यो हरिः ॥

आनन्दतीर्थे रचितानि यक्षां प्रमेयरत्नानि नवैव सन्ति ।

प्रमेयरत्नावलिरादरेष प्रधीभिरेषा हृदये निधेया ॥

नित्यं निवसतु हृदये चैतन्यात्मा गुरारिणैः ।

निरवस्थां निर्द्वैतमान् मजपतिरनुकल्पया यथा ॥

Colophon. इति प्रमेयरत्नावली पूर्णमगान् ॥ १ ॥ श्रीरामः शरत् । शकाब्दाः १७४८ ।

विषयः । वैष्णवग्रन्थोऽयं । अथ च प्रथमप्रमेये भगवत्पात्रादिनिरूपणम् । १ ये प्रपञ्च-
सत्यत्वादिनिरूपणम् । २ ये विश्वसत्यत्वादिनिरूपणम् । ३ ये भेदसत्यत्वादिनिरूपणम् । ४ म
जीवानां हरिदासत्वादिनिरूपणम् । ५ ते जीवतारतम्यनिरूपणम् । ६ मे लक्ष्मोपासनाया-
मुक्तिहेतुलनिरूपणम् । ७ मे एकान्तभक्त्येव साधनत्वादिनिरूपणम् । ८ मे प्रत्यक्षानुमान-
शाब्दानां प्रमाणत्वेननिरूपणश्चेति ।

No. 233. प्रश्नचूडामणिः . By बराहमिहः . Substance, country-made paper, 12 × 2½ inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 86 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1686. Place of deposit, Mayamanaśimha, Serapura, Pañḍita Candrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ प्रश्नचूडामणिलिख्यते ।
पादमादौ पदं मध्ये अथ यस्य पदं भवेत् ।
रतेनापि शुभं कार्यं सर्वसिद्धिप्रदं यशः ॥ इत्यादि ।

End. आदावन्ते चतुर्दश मध्ये यस्य चतुष्टयम् ।
सम्यक्तिलस्य विद्या च मनः सम्यग्मेव च ॥

Colophon. इति श्रीबराहमिहकृतः प्रश्नः समाप्तः । शकाब्दाः १६८६ ।

विषयः । प्रश्नगणनोपायनिरूपणम् ॥

No. 234. प्रश्नदीपः . (लौहित्यवरसेनविरचितप्रश्नदीपप्रकाशिन्याख्यटीका^२ सहितः) . Substance, country-made paper, 19 × 3½ inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 458 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purāpāḍā, Post Office Sonārī, District Dhākā, Pañḍita Jagadbandhu Tarkavāgiṣa. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः लौहित्याय ।
सन्नि चेद्वृत्तास्त्राणि प्रश्नज्ञानविधावपि ।
तथापि सारमेकैव कर्तुं न च समोद्यमः ॥
आधानाग्निधर्मं यावदुक्तं मे जातदीपके ।
तथाप्यहहहर्षार्थं प्रश्नदीप इत्योच्यते ॥

इदमत्यन्तगूढार्थं ब्रह्मप्रज्ञं समासतः ।

मासकं पुस्तकं लोके सतां प्रीतिं करिष्यति ॥

इष्टकालो यथा ।

भागं वारिधिवारिराशिशिशु (१४४) प्राञ्चस्येष्टाद्ये बुधाः

षट्के बाणकपीडयोनिविधुषु (११५) स्नात् कर्कटाद्ये रवौ ।

पादैः सप्तभिरन्वितैः प्रथमकं जिलादिनाद्ये दले

जिलैकां घटिकां परे च सततं दल्लेष्टकालं वदेत् ॥ इत्यादि ।

टीकायाः प्रारम्भवक्ष्यम् । माघादिषण्मासेषु चतुर्दशवारिंशदधिकशताङ्केषु
आवर्णादिषण्मासेषु पञ्चविंशदधिकशताङ्केषु भागं चरणं पण्डिताः प्राञ्चः कैः
प्रथमकं पादं जिला पादैः सप्तभिरन्वितैः । एतदुक्तं भवति ज्ञायापादे एकं
त्यक्ता सप्तान्वितं कला पूर्वाङ्के हृते यो सन्धः स दण्डः । शेषं षष्ठ्या
संगुणितेनैव चारेण हृते पलं ज्ञेयम् । पूर्वाङ्कपरार्द्धयोर्भेदमाह । दिनाद्ये
एकां घटिकां जिला इष्टकालं परदले एकां घटिकां दत्त्वा इष्टकालं वदे-
दिति । इत्यादि ।

End.

रोगज्ज्ञानं सत्युद्धानं यथा ।

शिवशतभिषधानायास्यसर्पविपूज्यां

रविरविजकुजाङ्गे भूतषड्बीजवभ्याम् ।

इह हि मरणयोगो यो क्षरेणाभिभूतः

पशुपतिसमवीर्यः सोऽपि सत्युं प्रयाति ॥

आर्द्रास्त्रेणा-स्नाती व्येष्टासु च यस्य रोगज्ज्ञानं स्यात् ।

धन्वन्तरिणापि चिकित्सितस्य तस्यासुखो न स्युः ॥

यद्यपि चन्द्रमालस्य गोचरे चाशुभप्रदः ।

तदा तस्य भवेन्नृत्युः दुष्टासंसिद्धदेविनः ॥

Colophon.

इति प्रज्ञदीपे रोगज्ञानं नामैकादशोऽध्यायः ॥ (अष्टितोषोऽयं ग्रन्थः) ।

टीकायाः शेषवाक्यम् । रविवारे चतुर्दश्यां शनिवारे षष्ठ्यां कुजवारे नवम्यां

यदि आर्द्रास्त्रेणा-शतभिषा-रोहिणी-भरणी पूर्वाषाढाश्लेषाज्येष्ठाभि भवन्ति

तदावश्यं रोगी चिद्यते । अस्मिन् योगे सा चेद्दु यदि चन्द्रस्य गोचरशुद्धिर्न

स्यात् तदा मरणम् ।

Colophon.

इति सौचित्यवरसेनविरचितायां प्रज्ञदीपप्रकाशिन्यां रोगज्ञानमेकादशो-
ऽध्यायः ॥

विषयः। अथ प्रथमं ज्ञायापादभेदकथनम् । अथाधामं तत्त्वाद्दोऽष्टाकथनम् । रोचसास-
ष्टाकथनम् । अथापत्यजननष्टा । तत्र गर्भमासष्टाकथनम् । गर्भक्षेमष्टाकथनम् । सुत-
सुताजननष्टाकथनम् । यमजापत्यकथनम् । आरजयोगकथनम् । अथ प्रसवदिवाराविष्टा,
तत्र प्रसवस्थानकथनम् । अथ तन्वादिभावे वक्षुनिरूपणमाह ।* तत्र तन्वादेष्टृष्टापचयज्ञान-
प्रकारकथनम् । मत्तान्तरेण भावोक्तकार्यसिद्धान्तिकैक्यनम् । स्रग्नाधिपादेविनष्टफलकथनम् ।
विनष्टादिद्विष्टकथनम् । अथ भावफलादिनिर्णयः । तत्र लाभालाभज्ञाननिरूपणम् । निधि-
लाभष्टाकथनम् । वेतनलाभष्टाकथनम् । राज्यपदप्राप्तिष्टाकथनम् । अथ राजयोग-
अनुष्ठयनिरूपणम् । विभवलाभष्टाकथनम् । धनलाभष्टाकथनम् । कुमारौलाभष्टाकथ-
नम् । अथ विषकन्याज्ञानम् । वरलाभष्टाकथनम् । विवाहलाभष्टाकथनम् । अथ धृतादि-
स्त्रीज्ञानम् । जायापरिज्ञानम् । शुभाशुभज्ञानम् । अथ कार्यसिद्धान्तिकैष्टाकथनम् । तत्र
सर्वकार्यशुभाशुभष्टाकथनम् । अथ दिननिर्णयः । तत्र विवाहशुभाशुभष्टाकथनम् ।
दिनशुभाशुभज्ञाननिरूपणम् । अथ सेवसेवकयोः शुभाशुभज्ञानकथनम् । गमनागमनज्ञान-
कथनम् । गमनस्थितिज्ञानकथनम् । यात्राप्रज्ञान् जयज्ञानकथनम् । यात्रायां शुभाशुभज्ञान-
कथनम् । यातुर्निर्णयदिनज्ञानकथनम् । प्रोषितागमनतत्कुभाशुभज्ञानकथनम् । प्रोषिता-
गमनदिनज्ञानकथनम् । जयपराजयज्ञानकथनम् । जयपराजयचक्रनिरूपणम् । अथ हृत-
नष्टलुपिगतादिज्ञाननिरूपणम् । अस्याः प्राक्स्थितिकालज्ञाननिरूपणम् । सौज्ञाननिरूपणम् ।
वयोज्ञाननिरूपणम् । जातिज्ञाननिरूपणम् । स्त्री पुं नपुंसकभेदज्ञाननिरूपणम् । हृतनष्ट-
लाभालाभज्ञाननिरूपणम् । ऋयविक्रयसम्मानज्ञाननिरूपणम् । मनोहृति स्त्री पुं वयज्ञाननिरू-
पणम् । अथ दृष्टिज्ञाननिरूपणम् । अथ नष्टकोटुहारनिरूपणम् । अनन्तरं रोगज्ञाननिरू-
पणमेति ।

No. 235. प्रश्नप्रकाशिनौ . By जौहित्यवरसेनः . Substance, country-
made paper, 12 x 2½ inches. Folia, 65. Lines, 5 on a page. Extent, 1,117
çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1,664. Place of deposit, Maya-
manasimha, Serapura, Mahāmahopādhyāya, Caudrakānta Tarkālankāra.
Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नौख्याय नमः ।

शिवमशिवकृतानां सिद्धिं सम्प्रसाधे

सुरभक्तजनसेवं देवदेवं प्रबद्ध ।

सुलतसकलसारप्रज्ञदीपस्य टीकां

सज्जननिकुलायै कर्तुमेव प्रयत्नः ॥

सन्नि चेद्वृद्धशास्त्राणि प्रज्ञज्ञानविधावपि ।

तथापि सारमेकैव कर्तुमेव समोद्यमः ॥

आध्यात्मिधनं यावत् यद्योक्तं ज्ञातदीपके ।

तथादृष्टस्य दृष्टायै प्रज्ञदीप इत्युच्यते ॥

सम ज्ञातदीपके साध्यात्मिधनपर्यन्तं यथाकथितं तेनैव प्रकारेण इह प्रज्ञदीपके अदृष्टस्य पुरातनकर्मणो दर्शनार्थं कथ्यते इति । इदं काश्च-
ज्ञानमाह ।

भात्रं बारिधिवारिराशिश्चिषु प्राञ्जल्यैर्मुखाः ।

षट्के बाणलपीटयोनिविधुषु स्नात् कर्कटाद्यैः पुनः ॥ इत्यादि ।

End.

अथ योगे तस्य रोगिणो गोचरे चन्द्रमा अग्न्यभप्रदः स्नात् । गोचरग्नौ
न भवति तदाद्यतसिद्धदेवस्यापि नरस्य सत्युः स्नात् ॥

Colophon.

इति श्रीलौहित्यवरसेनविरचितायां प्रज्ञप्रकाशिन्यां रोगज्ञानं नाम द्वादशो-
ऽध्यायः ॥ * ॥ शकाब्दः १६१४ ।

विषयः । प्रज्ञदीपनामकस्य ज्योतिषग्रन्थस्य टीकेयं । अथ च आध्यामादिरूपणम् ।
भावविचारान्दिरूपणम् । साक्षात्साक्षाद्भित्तिरूपणम् । राजयोगवस्तुदृष्ट्यादिरूपणम् । मन्त्रा-
मन्त्रनिरूपणम् । श्रद्धादीनामामन्त्रादिरूपणम् । सन्निविष्टजयपराजयदुर्गेष्विष्ठादिज्ञान-
निरूपणम् । ज्ञानमहमुद्विग्नमथातुद्विग्नजीवानां ज्ञानादिरूपणम् । अथ विभिन्नकाण्डाः ।
अनन्तरं नष्टजातकरोमादिरूपणमेति ।

No. 236. प्रस्तावसारः. By लौहित्यवरसेनः. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent, 367 *lokas*. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nailāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अननुक्तिं जितनोद्विग्नदेवे

ज्ञाननिविष्टावनमुद्विग्नतामपौके ।

अरश्मनतद्विद्वत्कारद्वि

अद्विग्नराद्विग्नमिति पूजनीके ॥

बाष्पा मञ्जसङ्गमे परगुणे शीतिशैरी मञ्जता
 विद्यायां व्यसनं स्वशोचिनि रतिं लोकाप्रवादाङ्गुयं ।
 शक्तिराक्षदमने संसर्गमुक्तिः खला-
 देते येषु वसन्ति निर्मलमुखाक्षेभ्यो नरेभ्यो नमः ॥
 सुभाषितानि रत्नानि यो न गृह्णाति यत्नतः ।
 स वै प्रस्तावयन्नेषु दक्षिणां कां प्रदास्यति ॥
 मुनेर्दं पितरं प्राञ्च श्रीमच्छ्रीकान्तसेनकः ।
 क्षिप्रिलैकव तत्पुण्यं प्रस्तावोचितभाषणम् ॥
 तदा तन्नात् ससालय चित्तमुद्दिप्रदः सदा ।
 नास्मा प्रस्तावसारोऽयं तत्पिचाक्षेष्टि यत्नतः इत्यादि ।

End. (खण्डितत्वान् घेषो नास्ति तेन एकविंशतिपत्रस्य समाप्तिवाक्यं लिखितम् ।)

शङ्खप्रसङ्गो यथा ।
 धनिरपि सधुरः शुचिलसुखै-
 र्जनिरपि शङ्ख नदीं तवाधुत् ।
 अधिगतमखिलं तवैव सख्यं
 कुटिलतरं भवदकारं न विद्मः ॥

विषयः । ५३ भाष्याः-राज-मन्त्रि-खल-सूत्रादिप्रसङ्गसुखेन मनोरञ्जकश्लोकानां सङ्ग्रहः ।

No. 237. प्रायश्चित्तकदम्बसारसंग्रहः . By काशीनाथतर्कालङ्कारः . Sub-
 stance, country-made paper, 17½ x 4 inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page.
 Extent, 427 śloka. Character, Bengali. Date, Sk. 1737. Place of
 deposit, Nāḍiyāgrāma, Post Office, Lonsing, District, Pharidapura, Paṇḍita
 Çaçibhūṣaṇa Smṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and Verse. General-
 ly correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य शिरसा शर्षु बीकाशीनाथगच्छंषा ।
 प्रायश्चित्तकदम्बानां त्रियते सारसंग्रहः ॥
 बुधतुङ्गडोगसंस्कृतिनातिपातकश्रेयसापचयकालेन पराक्रमतद्वयासशङ्को यन्-
 किञ्चिद्विषयकेकविंशत्कार्पापघोदानरूपं प्रायश्चित्तं करणीयमिति विद्वां-
 सतम् । अज्ञोऽस्मीति पराक्रमतद्वयमेव । यतस्तेनोपपन्नकारं प्रायश्चित्ताभावे

तदुत्पन्नानां पुत्रपाषाणेतदुन्नतस्य तृतीयभागप्रायश्चित्तम् । अक्षतप्रायश्चित्त-
कुष्ठादिदोगयुक्तोत्पन्ना दुहितरस्तु अश्विगुक्तोत्पन्नकर्णं तृतीयभागप्राय-
श्चित्ततृतीयभागं कुर्यादिति । तत्र प्रमाणम् ।

अश्विगुक्तोत्पन्नानां तेषाञ्च शुद्धिमिच्छताम् ।

पतितानां तृतीयांशः स्त्रीणामंशान् तृतीयकः ॥

इति बोधायनवचनम् । तेन पतितोत्पन्नानां शुद्धिमिच्छतां पतितानां प्राय-
श्चित्तस्य तृतीयभागस्तत्प्रायश्चित्तं ज्ञेयम् । स्त्रीच पतितोत्पन्ना तृतीयभागस्य
तृतीयभागं कुर्यादिति प्रायश्चित्तविवेकलिखनञ्च । अक्षतप्रायश्चित्तार्शोऽग-
युक्तोत्पन्नेन पुत्रेण तत्प्रायश्चित्तं पराकृततद्वयं भागाद्यशक्तौ यत्किञ्चि-
दक्षिणकं दशकार्षापणीदानरूपं प्रायश्चित्तं कर्तव्यम् ॥ इत्यादि ॥

End.

अनुलोमजातानां वर्षसङ्कराणामपि ज्ञानतो बधे तप्तछच्छ्रद्वयं तदशक्तौ
अष्टौ धेनवः तदशक्तौ सार्द्धद्विंशतिकाषापणी चान्द्रायणञ्च यथाशक्ति
दक्षिणा । प्रतिलोमजातानां केवलादीनां ज्ञानतो बधे चान्द्रायणं तदशक्तौ
अष्टौ धेनवः तदशक्तौ सार्द्धद्विंशतिकाषापणी चान्द्रायणञ्च । ज्ञानतो
ब्राह्मणैर्बधे षड्वार्षिकव्रतम् । तदशक्तौ नवतिधेनवो देयाः तदशक्तौ
सप्तत्यधिकद्विंशतिकाषापणी चान्द्रायणञ्च दक्षिणा च पञ्चाशद्वार्षिकः तदशक्तौ
पञ्चाशत् कार्षापणी । उत्तुल्लघायास्तु शुद्धायास्तादृशक्षत्रियवैश्याम्यष्ठानाञ्च
कामतो बधे वार्षिकं व्रतं तदशक्तौ पञ्चदश धेनवो देयाः तदशक्तौ पञ्च-
चत्वारिंशत् कार्षापणी चान्द्रायणञ्च । मध्यमायाः कामतो नवमाधिकव्रतं
तदशक्तौ सप्तद्विंशतिकाषापणी चान्द्रायणञ्च । अधमायास्तु तप्तछच्छ्रद्वयं तदशक्तौ सार्द्धद्विंशतिकाषा-
पणी चान्द्रायणञ्च यथाशक्ति दक्षिणा । एषा व्यवस्था मदनपारिजात-
सम्पत्ता ॥ नवद्विंशतियुक्तबन्धुगोखरवाचस्पतिसम्पत्ता तु चान्द्रायणद्वयं तद-
शक्तौ पञ्चचत्वारिंशत् कार्षापणी यथाशक्ति दक्षिणा च ॥

Colophon.

इति श्रीकाशीनाथतर्कालङ्कारकृतः प्रायश्चित्तकदम्बसारसंग्रहः समाप्तः ॥

दुर्गा । ॐ सरस्वत्यै नमः ।

श्रीवदनचन्द्रहोत्रेण लिखिता पुस्तिके ।

विप्रासोदकरोनाम्नी प्रायश्चित्तकदम्बिका ॥

मार्गशीर्षस्य मासस्य द्विषष्टे दशपञ्चमे ।

रविचारे चापराके संपूर्णा लिखितास्ति ॥ शक १७ । १० । १५ ॥

विषयः । सर्वप्रकारपातकानां प्रायश्चित्तव्यवस्था । तत्र प्रथमं कुट्ट-शुद्ध-यज्ञ-क्षय-बुधन्-
चापविनाशार्थोदुत्तरप्रथितरोगमुक्तानां प्रायश्चित्तव्यवस्था । पूर्वोक्तरोमयुक्तानामोरपानाच्च
प्रायश्चित्तव्यवस्था । उपपातकानुपातकमहापातकानिपातक प्रकीर्णपाप रोगसङ्कर-ज्ञानाज्ञान-
क्षतब्रह्मचर्यादिपापप्रायश्चित्तव्यवस्था । ब्राह्मण-क्षत्रिय-वैश्य-शूद्रस्वामिकमोषधम्य ब्राह्मण-क्षत्रिय-
वैश्य-शूद्रभेदेन प्रायश्चित्तव्यवस्था । विप्रादिस्वामिरूपासनापासनेक्षतमोषधम्यप्रायश्चित्तव्यवस्था ।
संयुक्तीतानि चान्न नारायणवन्दोपाध्याय-शुद्धपाणि स्मार्तमहाचार्य-भट्टदेवभट्टानां मतानि ॥

No. 238. प्रायश्चित्ततत्त्वटीका . By काशीनाथतर्कालङ्कारः . Substance,
country-made paper, 17½ x 4 inches. Folia, 19. Lines, 12 on a page.
Extent, 1,368 ślokaś. Character, Bengali Date, ? Place of deposit,
Nāḍiyāgrāma, Post Office, Lousing, District, Pharidapura, Paṇḍita Cūṣi-
bhūṣaṇa Smṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally
correct.

Beginning. प्रथम्य पार्श्वतीक्ष्णानौ श्रोकाशीनाथशर्मणा ।

प्रायश्चित्तस्य तत्त्वानां बोधिनौ क्रियते लिख्यम् ॥

प्रथम्यति । ब्रह्मस्वरूपं ब्रह्मविष्णुशिवनमस्कारात्मकं सङ्कलमाचरन् चौरभु-
नन्दन उद्दिशति प्रायश्चित्तस्य तत्त्वानीति । ननु पन्यस्य नामकथनमुद्देशः
तस्य नामलाभावात् कथमुद्देश्यत्वमिति चेन्न चिरण्यपूर्व्यं कश्चिपुं प्रथकते
इतिवत् स्वतवाक्यस्य नामलात् । ननु तत्त्वानीत्यस्य पन्यपरत्वं कुत इति चेत्
प्रायश्चित्तस्य तत्त्वानीति पदे लक्षण्या यज्ञनया वा प्रायश्चित्ततत्त्वमिति नाम
बोध्यं प्रायश्चित्तबोधकवचनानां तत्त्वनिरूपणार्थत्वात् प्रायश्चित्ततत्त्वमिति
पन्यस्य नाम इति पन्यल्लतोऽभिप्रायः । प्रायश्चित्तस्य तत्त्वानि प्रायश्चित्त-
बोधकवचनानां तत्त्वानि यथाख्यान् प्रमाविषयोभूतानीति यावत् अन्येषां
पन्यल्लतां वचनार्थपरीक्षितं अस्मत्कृतपन्ये कोऽपि धर्मो नास्ति इति तात्-
पर्यम् । एवं छात्रणिकायं कण्ठो नाम मतान्तरे प्रथित्यादीनां मोनामवत् ।
सामान्य प्रतिज्ञासाच्च प्रायश्चित्तस्य लक्ष्णम् इत्यादि । प्रायश्चित्तस्य
लक्षणं च पन्ये वक्तव्यमिति शेषः । तथा तन्त्रप्रपञ्चको वक्तव्यो तथा
शब्दार्थः कर्तृसंस्काराङ्गानां आमाचमनादीनां प्रतिकर्मे निवर्तनं न
प्रत्येककर्म्मणि करवत् । मोषासभक्षणात् शुद्धिरिति मोषासभक्ष्यं नवि-
स्थितं प्रायश्चित्तकर्त्तरि तु शुद्धिः ॥ इत्यादि ॥

End.

महायां ज्ञानतो मत्वा इति मरणात् पूर्वे महात्मे ज्ञाते मुक्तिः तदज्ञाने
ब्रह्मलोकगमनमिति एतद्विषय एव महायां त्यजतः पुत्रान् इत्यादि ...

.... युगादौ च इति सम्पादयति अवधानं निमित्तत्वेन सम्पादौ इत्येव
उल्लेखं सम्पादादयस्वेता दत्तस्यास्यकारिका इति वचनात् दाने सम्पादौ
इत्येव उल्लेखः । तान्त्रिके कर्माणि सम्पादायामिति अवधानं सम्पादाया-
मित्येव उल्लेखमिति केचित् । वस्तुतस्तु मता सम्पादादयः स्फुरित्यनेन
सम्पादादिसंज्ञाया स्वं विधेयत्वात् सम्पादादौ इति सर्वत्र उल्लेखः ।

ब्रह्मपुराणे ।

कलौ तु सर्व्वेतीर्थाणि खं खं वीर्य्यं स्वभावतः ।

गङ्गायां प्रतिमुञ्चन्ति सा तु देवी न कुम्भयित् ॥

भविष्ये ।

कृते तु सर्व्वेतीर्थाणि वेतायां पुष्करं ।

द्वापरे तु कुम्भचूर्णं कलौ गङ्गा विशिष्यते ॥

चार्द्धादकं चरणान्नाभिपथ्येकमिति तु भोक्तिकं परं त्रयोति

तज्ज्ज्ञानं जनयेदित्यर्थः । पदं स्वरूपं शिवरूपमिति यावत् । प्रसङ्गेति

प्रकर्षेण गतः सङ्गः कामो यस्य तेन सुमुमुक्षुष इत्यर्थः इति केचित् ।

वस्तुतस्तु प्रसङ्गेन उद्देश्यान्तरप्रसङ्गेन कृताद् गङ्गास्नानाभ्यासः फलं जायते ।

अन्यत् । तीर्थे कृतं पापमित्यादिवचनं गङ्गाजलकृतपापव्यतिरिक्तविषयम् ।

तादृशं कर्मफलं दृष्ट्वा गङ्गा वाचीति त्रिशाशोमसारप्रत्यक्षिष्यमानु-

सारात् । सप्तचक्रं दिनचय इति दिनचयश्च ।

यकस्मिन् सावने तस्मिन् तिथीर्मा वितथं यदा ।

तदा दिनचयः प्रोक्तस्तत्र साप्ताहिकं फलम् ॥ इति वचनोक्तः ।

द्वौ तिथ्यन्वयविकारे यस्य स स्यादिनचय इति ॥

. Colophon.

इति श्रीकाशीनाथतर्कालङ्कारविरचित-प्रायश्चित्ततन्त्रोपनिषद्गङ्गासाक्षात्प्राप्त-
टीका समाप्ता ॥

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्य्यकृतस्य प्रायश्चित्ततन्त्रस्य आख्यानम् ।

No. 239. प्रायश्चित्ततट्टोका. By राधामोहनगोखामो. Substance,
country-made paper, 17 x 3 inches. Folia, 106. Lines, 7 on a page. Extent,
2,782 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1751. Place of deposit,
District Vākuḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Ap-
pearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

जीजीरासः ॥

तद्विहीतो नीलाम्बुदवचिरूपस्तदले
 छसईशीनादास्तनिकरवर्षी प्रियसखि ।
 नवीनोऽयं किं मे रचयति हृदीतेजितकर्षा •
 बद्धुस्तम्बा राधा जयति वक्त्रकोर्हृदि गता ॥
 छुट्टु प्रायश्चित्ततत्त्वयाख्या मोहनशर्मा ।
 त्रिधत्तेऽद्वैतबंधेन गोविन्दगतिकाम्यया ॥
 प्रारिखितग्रन्थसमाप्तिहेतुतया मङ्गलमाचरन् शिष्यशिष्यायै तदुपनिबन्धनं तद्-
 वधानाय प्रतिज्ञाञ्चाचरति प्रणम्येत्यादि । अथ मङ्गलस्य समाप्तिहेतुत्वे किं
 मानमिति चेत् शिष्टाचारानुमितवेद एव प्रमाणं तथाचि मङ्गलं वेद-
 बोधितग्रन्थसमाप्तिहेतुकं ग्रन्थादौ शिष्टैरनुष्ठेयमानत्वात् इति वेदानुमानं
 वेदस्य ग्रन्थसमाप्तिकामो मङ्गलमाचरेदित्यादिरूपः । मङ्गलञ्च ईश्वर-
 प्रणामादि ।

End.

तेनोपवास इति एवञ्च ।
 एकरात्रं निराहारा पञ्चगव्येन श्रुताति ।
 इति प्रागुक्तकाण्डपवचनसमर्थतेति । असवर्णरजसलास्यर्णं दोषाधिक्यस्य
 काण्डपवचने उक्तत्वात् । अतः परमित्यस्य तत्परत्वात्सम्भवादाह उच्छिष्ट-
 श्रुतादिस्यर्णं इति यत्तत्परत्वे हेतुमाह शब्द इति द्वावस्य चरेदिति यत्तच्च
 प्रथमद्वितीयदिन इति यावत् अथ क्षान्तिरस्यर्णं दोषाभावस्य उक्तत्वादाह
 क्षान्तात् पूर्वमिति चाषडाख्यादिरजसलास्यर्णं तथाविधप्राक्पण्याः पक्वरात्र-
 वैगुण्यं श्रुतपाणिभिः श्रुताषाढाख्यादैः विगुणाधमत्वस्य कथनादिति ॥ * ॥

Colophon.

इति जीराधामोहनगीतामिभट्टाचार्यविरचिता प्रायश्चित्ततत्त्वयाख्या स-
 माप्ता ॥ * ॥ शकाब्दाः १७५१ ।

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतस्य प्रायश्चित्ततत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 240. प्रायश्चित्तप्रकरणम्. By भवदेवभट्टः. Substance, country-made paper, 19 x 5½ inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent, 1,985 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha Kāṭihālī, Paṇḍita Navakiṇora Tarkacūḍamaṇi. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अनादिभवसमूतपापप्रशमकारणम् ।
 स्मरणं वासुदेवस्य यस्य तस्मै नमो नमः ॥
 मन्वादिस्मृतिभास्वोक्त्य दृष्टिविषय यथाक्रमम् ।

क्रियते भवदेवेन प्रायश्चित्तनिरूपणम् ॥
 प्रायश्चित्ते निरूपणीये गुणत्वात् मन्वापातकप्रायश्चित्तनिरूपणपुरःसरमेव
 इतरप्रायश्चित्तनिरूपणे कर्तव्ये मन्वादिवचनक्रमानुरोधेन प्रथमं प्रस्तावध-
 प्रायश्चित्तमेव निरूप्यते । इत्यादि ।

End.

तथाच दृष्टद्विष्युः । अष्टौ प्रासान् प्रतिदिवसं सासमञ्जीयान् यतिचान्द्रा-
 ययो नाम । अथ मासेकेन चान्द्रिंशदधिकशतद्वयपिण्डाहारिणोपवासा-
 भावेन च क्षोशात्पलात् । अथापि पञ्च धेनवः । इति छच्छप्रकरणं समाप्तम् ॥

Colophon.

इति श्रीवासुदेवभूय भुजङ्गापरनाम्नो भट्टजीभवदेवस्य कृतो प्रायश्चित्तप्रकर्षं
 समाप्तम् ॥ * ॥

विषयः । मन्वापातकोपपातकादिनिरूपणमुखेन तत्तत्पापप्रायश्चित्तादिनिरूपणम् । चान्द्रा-
 यवादिग्रन्थनिरूपणम् ।

No 241. प्रायश्चित्तव्यवस्थासंग्रहः . By मोहनचन्द्रविद्यावाचस्पतिः . Sub-
 stance, country-mado paper, 18×4 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page.
 Extent, 288 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā, Paṇḍita Vrajanātha Vidyā-
 ratna. • Appearance, tolerable. Prose, Correct.

Beginning.

नत्वा गुरुन् समासेन प्रायश्चित्तस्य सारतः ।

द्विजमोहनचन्द्रेण व्यवस्था लिख्यते मया ॥

तत्र प्रायश्चित्तस्य लक्षणं पापचयसाधकत्वे सति विधिविहितपापचयेतरा-
 साधकत्वम् । तेन पापचयसर्गोभयसाधकसाग्राहौ नातिशयः । न वा
 तस्य पापचयेतरलक्षणादिसाधकत्वोपपन्नः । पापचयेतरे विधिविधि-
 तत्वविशेषात् । लक्षणादेश्च विधिविहितत्वाभावात् । प्रायश्चित्तस्य नित्यत्वं
 जैमिनिकत्वं काव्यत्वञ्च बोध्यम् । इत्यादि ।

End. प्राजापत्यव्रते लेखधेनुदानाङ्गुलिः । यतिशान्दायव्रते पादोन्धेनुचतुष्टय-
दानात् पराकव्रते धन्वधेनुदानात् । अन्यत् प्रायश्चित्तादिकं प्रायश्चित्तसंज्ञा-
दावनुसन्धेयम् ॥

Colophon. इति प्रायश्चित्तसंज्ञासङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । प्रायश्चित्तस्वरूपकथनपूर्वकं संक्षेपतः प्रायश्चित्तसंज्ञादिकथनम् ।

No. 242. प्रायश्चित्तसंग्रहः . By छयादेवस्मार्तवागीशः . Substance, coun-
try-made paper, 13×3 inches. Folia, 74. Lines, 7 on a page. Extent,
1,554 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1760. Place of Deposit,
District Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Puṇḍita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Ap-
pearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ अथ प्रायश्चित्तं । तत्र प्रायश्चित्तसंज्ञं पापक्षयसाध-
कामनाजन्यकृतिविषयपापक्षयसाधनं कथं प्रायश्चित्तम् । पापक्षयसंज्ञोभय-
कामनाजन्यकृतिविषयसङ्गमरणाश्वमेधादिवारणां साधपदम् । आत्मकृत-
सैन्यवन्दनादिवारणार्थमन्यं दत्तं । तत्र पापक्षयजनकता नास्ति प्रमाणा-
भावात् । यदा शान्दायणाश्वमेधादि साहसकृतिविषयस्तदा प्रायश्चित्तं यदा
तु स्मार्तद्विफलकामनाजनकतापि तदा तेषां न प्रायश्चित्तत्वं । शरीरगत-
प्रायत्नाभावे प्रायश्चित्तस्य न कारणत्वम् । इत्यादि ।

End. अथ प्रायश्चित्ताश्रयणात् प्राजापत्येन चैकेन सर्वपापक्षयो भवेदिति धेनुदान-
मिति । देवज्ञः ।

वैश्याः शूद्राश्च ये शोचानुपवासं प्रकुर्वन्ते ।

विराजं पञ्चरात्रं वा तयोः पुष्टिर्न विद्यते ॥

पुष्टिः फलं तेन काम्यस्यैव निषेधः प्रायश्चित्तात्मकं कर्तव्यमेव । भारते ।

नैव निर्वापवेदौषं देवार्थमुपकल्पितम् ।

दीपचर्ता भवेदन्धः काचो निर्वाचको भवेत् ॥

कौर्म्यं ।

शूद्रो जन्मसङ्ख्यादि ज्ञतजन्मानि शूकरः ।

आपदः सप्तजन्मानि अनायां निशि भोजनान् ॥

सकललस्य पानाच सकलं ताम्बूलभक्षणात् ।
 उपवासफलं ज्ञानादिवासापासमैद्युनात् ॥
 नेवेति च पाठो वर्षकौमुद्याम् ।
 आसनं कसनं शय्या जायापत्यं कमण्डलुः ।
 आसनः शूचिरेतानि न परेषां कदाचन ॥

Colophon. इति श्रीयुक्तकण्ठदेवस्वामिंश्चाग्नीश्वरभट्टाचार्य्यैकतः प्रायश्चित्तसंग्रहः समाप्तः ॥
 श्रीशिवो जयति ॥ शकाब्दाः १७९० ॥

विषयः । प्रायश्चित्तादिनिरूपणम् । तन्त्रतानिरूपणम् । प्रसङ्गादिनिरूपणम् । प्राय-
 क्षितोपदेशादिनिरूपणम् । प्रायश्चित्तानुपपत्त्यादिनिरूपणम् । धेनुशुद्ध्यादिव्यवस्था । गोवधादि-
 प्रायश्चित्तनिरूपणम् । गोमांसभक्षणगोविक्रयादिप्रायश्चित्तम् । मन्त्राधानस्य प्रायश्चित्तनिरू-
 पणम् । शूद्रादिवधप्रायश्चित्तादिनिरूपणम् । अन्नभक्षणादिप्रायश्चित्तम् । अशौचाग्नादिभक्षण-
 प्रायश्चित्तम् ।

No. 243. प्रायश्चित्तसारः . By यादवेन्द्रविद्याभूषणः . Substance, country-
 made paper, 18 x 2 inches. Folia, 54. Lines, 6 on a page. Extent, 1,782
 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1613. Place of deposit, District
 Vākṣā. Viṣṇupura, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance,
 old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्णो जयति ॥

भूयः प्रथमं रघुनाथपदारविन्दं
 मन्त्रादितन्त्रनिबन्धानभिधीक्ष्य यत्नैः ।
 उद्धृत्य सारमखिलं निखिलस्मृतौनां
 श्रीयादवेन्द्र विदधे कृतिसारं यथाः ॥
 तत्रादौ प्रायश्चित्तनिबन्धं । तत्र मान्याः । पापक्षयमाप्तसाधनं कर्म प्रायश्चित्त-
 मिति । तच्चिन्त्यं चान्द्रायणादीनां पापक्षयातिरिक्तलब्ध्यादीनां जनकत्वाद्
 किञ्च प्रायश्चित्तादावात्मगतपापक्षयस्य शरीरजनप्रायसस्य निहतेश्च ।
 इत्यादि ।

End.

रजस्रवाया उच्छिष्ट-शूद्रौ-च-शूकरादिस्यर्मे प्रथमद्वितीयदिनयोर्द्वौचोप-
 वासः । तृतीये त्रयोरात्रं चतुर्थे नक्तं विना भोजने त्रयोरात्रोपोषितः ।

सुतेः पञ्चमयेव गृह्यति । पञ्चमि मांस-मैल-स्त्रीसम्भोगे कुरकर्मणि चाहो-
रात्रमभोजनम् । अभ्यासे तु प्राजापत्यं चान्द्रायणं वा । आहदिने स्त्रीगमने
सहोरात्रमभोजनम् । दिवाभेद्युने दिवमेकं व्रतौ भवेदिति ॥ ० ॥

Colophon.

इति त्रैयादवविद्याभूषणविरचितः प्रायश्चित्तसारः सम्पूर्णः ।

शकाब्दाः १६११ ॥ .

विषयः । अत्र प्रथमं प्रायश्चित्तनिरूपणम् । ततः प्रायश्चित्तपूर्व्याञ्छत्यादिनिरूपणम् । शोष-
प्रायश्चित्तादिनिरूपणम् । क्षत्रियादिष्वध्यायश्चित्तनिरूपणम् । धेनुसङ्कलनम् । चाण्डालादिस्पृष्टा-
न्नादिभक्षणप्रायश्चित्तम् । अन्यजस्त्रीगमनादिप्रायश्चित्तम् । गृह्णाद्विभक्षणप्रायश्चित्तम् । लघु-
नादिभक्षणप्रायश्चित्तम् । यज्ञोपवीतरक्षितान्नभोजनादिप्रायश्चित्तम् । ब्राह्मणायुष्मिष्ठभोजनप्राय-
श्चित्तम् । सहापातकादिनिरूपणम् । ब्रह्मवधविचारः । ब्रह्महत्यासुरापानयोः प्रायश्चित्तम् ।
सर्पहरणप्रायश्चित्तम् । गुर्व्यश्नामसनप्रायश्चित्तम् । पतितसंसर्गप्रायश्चित्तञ्चेति ।

No. 244. फोल्कारिणीतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 31. Lines, 7 on a page. Extent, 949 ślokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpāḍa, Post Office Nāihāṭi, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Correct

Beginning.

ॐ नमो दुर्गाय ॥

मेवष्टष्ठे सुखासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।

शङ्करं परिपश्य पाश्चिमी परमेश्वरम् ॥

पाश्चत्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वशास्त्रागमादिव ।

धर्मार्यकामसौख्या चैतुक्त्वा महेश्वरी ॥

या क्ख्याता प्रकृती चाद्या देवौ दक्षिणकालिका ।

शक्तिरूपा च सर्वेशा ब्रह्मादीनां सुरेश्वरी ॥

दक्षिणा वा कथं देव शैवकृदा कथं भवेत् । इत्यादि ।

End.

अनया सहस्री विद्या वैश्वकोपानिदुर्लभा ।

भोगसौख्यप्रदा चाद्या पुत्रपार्थप्रदायिका ॥

अनया सहस्री विद्या न विद्या सर्वमोक्षरे ।

नास्ति नास्ति पुनर्नास्ति सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥ ० ॥

Colophon. इति फेल्कारीये दशमः परिच्छेदः ॥ ० ॥

विषयः । दक्षिणकालिकाया दक्षिणलशवकुलादिनिरूपणम् । मन्त्रभेदादिनिरूपणम् । उपतारात्रिपुरादिकारणनिरूपणम् । दशमशक्तिविद्याकारणनिरूपणम् । कालिकाया मन्त्रविद्यानिरूपणम् । पूजाविद्यादिनिरूपणम् । भुवनेश्वर्यादिविद्यानिरूपणम् । गुप्तज्ञाननिरूपणम् । प्रचण्डचण्डिकाबीजपूजादिनिरूपणम् । षोडशशक्तिरादिनिरूपणश्चेति ।

No. 245. बालग्रहशमनविधानम् . Substance, country-made paper. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, SAM. 1943. Place of deposit, Govardhana-Sarāi Benares, Paṇḍita Vindhyeçvariprasāda Dubc. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ विधानमालायाम् । अथ प्रसङ्गेन लघुजातकोक्तानि
बाह्यरूपोपयोगीनि दृग्दृशशक्तिविधानानि । तान्येव स्कन्दपुराणे स्कन्द-सूर्य-
संवादे । सूर्य्यं उवाच ।
आद्यस्यैव निद्रा च दहति चास्यमेव च ।
स्वाभाविकस्तिदं देव कर्म चेष्टां वद्वानन ॥ इत्यादि ।

End. सूर्य्यं उवाच ।
येन पापेन साक्षात्तां मनुजानां गदो भवेत् ।
तत्सूर्य्यं पूज्यमेव त्वं उल्लसामसि वन्द्यम् ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दं सूर्य्यादयश्च द्वादशहिनसासाब्दभामिनीजनिनवीकोपशमन-
विधानम् । श्रीलक्ष्म्यं श्रीवे श्रीवी सम्पत् १८४१ साः फाल्गुण १९ वार
शुक्ल । कालीप्रसादमहर्षि गोवर्द्धनके सदै ।

विषयः । बालग्रहाणां शक्तिविधानादिकम् ।

No. 246. बालमैरवीसहस्रनामस्तोत्रम् . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 242 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1215. Place of deposit, Kṣīṭhālpāḍā, Post Office Naihati, Paṇḍita Rāmatārāṇa Ṭhākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

- Beginning.** अथ विपुरवासभैरवीसहस्रनामस्तोत्रम् । ॐ नमो भैरवे । पार्श्वत्युवाच ।
 देवदेव महादेव परब्रह्मसकृपक ।
 सर्वदेवस्तुत माय सर्वदेवप्रपूजक ॥
 जटाजूटधर देव गिरिजार्जुभूषण ।
 भाले शशिकलाखण्ड निष्कलङ्कावलोकित ॥
 भूतनाथ महादेव प्रसन्न भयभञ्जन ।
 त्वं गतिः सर्वदेवानां त्वमेव शरणं प्रभो ॥
 बाह्वि मां देव दुष्यन्त्य संमाराधेवशङ्कटात् ।
 भैरवी बालयाख्या (?) च स्तुतिर्न न प्रकाशितम् ॥
 तस्या नामसहस्रम् कथयस्व वरानन ॥ इत्यादि ।
- End.** परदारगते वापि शठेऽकृत्ये च पापिनि ।
 तस्य तस्य महेशानि न दातव्यं सुनिश्चितम् ॥
 उक्तानुक्तं यत् किञ्चित् स्यावराणि चराणि च ।
 तत्र नित्यस्थिता देवि बालया परमेश्वरी ॥
- Colophon.** इति वद्रयामले चरगौरीसंवादे बालायाः सहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ॥
 शरत्पञ्चोत्थिते शकाब्दे व्यलेषि स्तोत्रं परदेवतायाः ॥
- विषयः ।** बालभैरवीस्तोत्रकथनम् ।

No. 247. बिल्वेश्वरः . By बिल्वेश्वरः . Substance, country-made paper, 14×2½ inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent, 1,726 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

- Beginning.** ॐ नमो गणेशाय ॥ द्विषां ॥ अधिकारस्तत्रमिदं वक्ष्यमाणार्थसंक्षेपाय
 कार्यकार्यनिमित्तानां यदुद्देशं सोऽधिकारः ॥ इत्यादि ।
- End.** सम्प्र । दौर्घस्यावमुद्यते तर्जित्य अन्यमिति ज्ञापकादाच्च इच्च उच्च इति
 अन्यस्यैव निमित्तमुत्पत्तिरित्यनेन समवायप्रपञ्चं सम्बन्धः प्रतिपादितः
 अधिकारस्तत्रैसादा दर्शनादाच्च न परस्वराया इति ॥ * ॥
- Colophon.** इति श्रीबिल्वेश्वरतर्काचार्यकृतमहमप्रकरणं समाप्तम् ।

विषयः । कान्तनौयाख्यातप्रकरणस्य व्याख्या ।

No. 248. **वृहद्भौतमीयतन्त्रम्** . . Substance, country-made paper, 14×5 inches. Folia, 25. Lines, 13 on a page. Extent, 1,503 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Kādākuli, Paṇḍita Rāmaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ छण्णाय नमः ।

पुष्परीकपुरे पूर्वे सरलद्रुमकानने ।

सुमेरोवन्तरे शृङ्गे रत्नभूमिसुखावने ॥

विचित्रचित्रसुभमे सुवर्षबासुकाश्विते ।

समानोदितचन्द्रार्के व्युत्पत्तौ (?) मणिमण्डपे ॥

कवचकवचानां पक्षिमास्त्राविधुहिते ।

सुखाक्षरे समासीनाः शौनकाद्या मध्वर्ययः ॥

शौनकः पर्व्वतो मार्गिसैरोचिर्दधिचिक्षसा ।

शातातपः सुनीतिश्च इत्याद्या मुनिसप्तमाः ॥

छरन्तः छण्णमाद्याश्च बोधयन्तः परस्परम् ।

जपन्तोऽष्टादशार्थास्त्रं दशार्थाश्चाम् परस्परम् ॥

कदाचित् पथ्यट्टेको नारदो ब्रह्मणः सुतः ।

यद्वक्ष्या तच्च यातो वीर्यो ब्रह्ममर्षो ध्रुमन् ॥

मन्त्रमायाचकाः (?) सर्व्वे नमः दत्त्वा वरासमम् ।

उपविष्टं मुनिवरं पाद्यार्घ्याचमनीयकैः ॥

भूयोभूयोऽपि मुनये शृणुतां वाचमन्त्रयुः ।

मुने नमं ब्रह्मणः नेष्ठसुतो ब्रह्मणः द्वापरः ॥

वर्यं तवोपदेशेन चरातः छण्णवर्त्तसु ।

संसारसागरे वीरे विषयमात्रसंकुले ॥

पुत्रदारभगवर्त्ते केचपक्षकपक्षिके ।

जायन्ते च विचरन्ते च तेषां सुक्तिर्न विद्यते ॥

नरानि जन्तुप्रसादेन केन ते जीवजानतयः ॥

श्रीनारद उवाच ।

उपायं ते वदाम्यत्र सावधानमनाः शृणु ।
यदुपास्य भक्तात्मानो मुनयः सिद्धिमागताः ॥
एवं मया पुरा शृष्टो ब्रह्मा लोकपितामहः ।
तथा वः कथयिष्यामि यथा प्रोक्तं स्वयम्भुवा ॥ इत्यादि ।

End.

गकारं सुद्धिं विन्यस्य लकारं हृदये न्यसेत् ।
यकारं नाभिदेशे च रेङ्गारं गुह्यदेशके ॥
नादविन्दू पादयोश्च मन्त्रन्यास इतीरितः ।
एवं विन्यस्य ह्रस्वस्य ध्यायेदात्मानमात्मनि ॥
कदम्बशृङ्गे श्रीकृष्णं हृन्दावननिवासिनम् ।
पद्मोपरि स्थितं देवं वेणुं गायन्ममश्रुतम् ॥
पीताम्बरधरं देवं वनमालाविभूषितम् ।
गोपौभिर्गोपहस्तैश्च सेवितं ह्रस्वमर्चयेत् ॥
चत्वारिंशत्सहस्रं चतुर्लक्षसंभितम् ।
पुरश्चरयमित्युक्तं मन्त्रस्यास्य विशेषतः ॥
आद्येन तदश्वशेन होमयेन्मन्त्रवित्तमः ।
निकालपूजां कुर्वीत दशानुरसमोर्थया ॥
पिण्डगोपाक्षमन्त्रस्य समानोऽन्यो मनुर्न हि ।
गुरुपदेशमन्त्रेण योजयेत् ह्रस्व एव सः ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीगोविन्दहृन्दावने बृहद्भौतसौयतन्त्रे षट्त्रिंशः पटलः ॥ * ॥

विषयः । प्रथमपटले वैष्णवप्रशंसादिकथनम् । १ ये स्वतारकारणादिनिरूपणम् ।
२ ये प्रथमशब्दसुमतिनिरूपणसुखेन ह्रस्वमन्त्रप्रशंसादिः । ४ ये बीजादिस्मरणप्रकरणम् ।
५ ये दशार्चनानुष्ठानादिः । ६ ये चिन्तनस्थानादिनिरूपणम् । ७ ये हृन्दावनध्यानादिः ।
८ ये आचमनासनादिनिरूपणम् । ९ ये भूतशान्तिनादिनिरूपणम् । १० मेकादशयोः साष्टका-
न्यासादिनिरूपणम् । ११ ये छट्ठिन्यासादिनिरूपणम् । १२ ये गुह्याद्याद्यादिकथनम् ।
१३ ये दीक्षानिरूपणादिः । १४ ये पूजोपकरणादिनिरूपणम् । १५ ये सर्वतोभद्रफल-
कथनम् । १६ ये दीक्षाव्रतनिरूपणम् । १७ ये शान्तिपुष्पपानादिविधिः । १८ ये
योगिसुश्रावणादिकथनम् । १९ ये ह्रस्वपूजादिः । २० ये द्वाविंशयोः षट्पद्यादीनां दीक्षा-
विधिः । २१ ये ह्रस्वमन्त्रजपादिविधिः । २२ ये अष्टिकादिनिरूपणसुखेन होमनिरूपणम् ।
२३ ये समिधादिनिरूपणम् । २४ ये यजनविध्यादिः । २५ ये अष्टादिन्यासः । २६ ये

१८ ग्रन्थः प्राचाग्रिचोपादिनिरूपणम् । १० ग्रं श्रीचन्द्रदीपनादिनिरूपणम् । ११ ग्रं मन्त्रराज-
नीलादिनिरूपणम् । १२ ग्रं ११ ग्रन्थः मन्त्रसिद्धिचण्डादिः । १४ ग्रं सुत्रादिनिरूपणम् ।
१५ ग्रं एकाक्षरमन्त्रादिनिरूपणम् । १६ ग्रं मन्त्रपिण्डादिः ॥

No. 249. **बृहद्योगितन्त्रम् .** * Substance, country-made paper, 10 × 2½ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 360 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, tolerable. Verse. In-
correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।

कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।

भवानो रक्षसि प्रीत्या पश्यन् जगदीश्वरम् ॥

बीपार्थत्युवाच ।

जमलो देवदेवेश परमेश पुरातन ।

पार्थ्वतीप्राचमाद्येश लोकानां चितकारक ।

मत्पुत्राद्यात् प्राचमाद्य तन्त्राणि विविधानि च ।

इदानीं श्रोतुमिच्छामि बृहद्योगिनि महेश्वर ॥

तन्त्रं योगेश्वरश्च पूजाक्रममनुत्तमम् ।

तन्त्रश्च देवता योगेशुभाद्यैव प्रकाशय ॥

यदि मुञ्चतर् माय तदापि कथय प्रभो ।

ईश्वर उवाच ।

किमिदं भावये द्रष्टुं लोकभावाकरोच्चरि ।

मम प्राचाधिकं देवि त्विषु लोकेषु दुर्लभम् ।

यथा जगद्योगि दुष्टेष्वं मन्त्रैरपि हरेच्चरि ।

तथैव जायते ब्रह्मा कथितुं परवर्तिनि । इत्यादि :

End.

ज्ञानचोरोऽपि दाता च भजन्ति प्रीतिमुत्तमम् ।

पश्यपुत्रसिधौ बन्धुं लभन्ते च पुत्रः पुत्रः ॥

कर्मकाण्डरता विप्राः कर्मकारचतुष्टये ।

चतुर्वर्गप्रियो नित्यं पुत्रकल्पमनेकधा ।

देवमन्त्रे श्रितं देव पिण्डमष्टाष्टवपितम् ॥

Colophon.

इति बृहद्योगितन्त्रे द्वादशः पटलः ॥

॥ वाङ्मयादिकथनश्चोक्तः शिवाशिवयोर्निधुवनसङ्घ-
 तेयोर्निरूपककथनम् । तस्याः सम्भवेवमयलकथनम्,
 नामवस्थितिकथनम् । तस्याः पूजने लक्ष्यौष्ठपूजा-
 दनिरूपकम् । तन्नामकीर्तनफलकथनम् । महादेवस्य
 अनम्यकथनस्यां तन्निष्ठासाक्षितमीतकरणे फलश्रुतिकथनम् ।
 ... वाचनारकथापूर्णं ब्रह्माङ्गनाभिः सह विचारकथनम् । अथ पञ्चतन्त्रेण योगि-
 पूजाविधिः । योगिसुप्रतिविधिः । वटपत्रेषु तस्याङ्गनाभिः विधिः । योगिकवचकथनम् ।
 योगिसम्प्रदायिकथनम् । कुलब्रह्मान्तं योगप्रार्थिकथनम् ॥

(2)

कसो खोका दुराचारा भविष्ये
जगन्मन्या न सुपुत्रा नार्थ्यश्च
मातापितृहृतहेमाः क्रीदेवाः काः
द्विजातयो वृताचाराः क्षत्रियाः क्ष
तद्वैश्याश्च शूद्राश्च नानोपद्रवसंयुताः ।
क्षमस्त्वानि सन्मार्गि भविष्यन्ति कसो युगे ।
एषां क्षिताय विप्रर्षे पञ्चाक्षोऽर्षं भवामि वै । इत्यादि ।

End.

हतो हारैश्च पुषैश्च मन्वराजा नरध्वजः ।
उवास निर्मले खर्गे क्षायापि मुनिपुङ्गव ।
वदप्रसादाद्राजर्षिदैक्षिकं दुष्टमश्रुवन् ।
स्थितः सुरपुरे ब्रह्मन् किमन्यत् कथयामि ते ।
यत्र तत् शृणुते मर्त्यो भक्तिभावसमन्वितः ।
मुक्ता दुष्टं मनोरम्यस्थाने याति पराङ्गतिम् ।
को वा दयासुरपि कामधेनु-
र्धन्यो जगत्यामपि शङ्करादहो ।
यदेवज्जातो रविबोधिभासो
नीतः शकं वामनं नराधिपम् ॥ (?)
मुला वाक्च रोमचर्षं नारदो जगदीश्वरात् ।
मला वदं मन्वात्मानं क्षयं मला दुष्टं धयी ।
काकवन्त्यादिका नार्थ्यः वद्विंशतिसताश्च याः ।
क्षराणां पठनात् दोषान् क्षिप्वा यानि परां गतिम् ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीवृद्धब्रह्मजामलीने श्रीलुब्धनारदसंवादे द्वितीयोऽध्यायः ॥६॥
समाप्तश्चायं जगन्मण्डलः ॥ शक १०४१ ।

विषयः । प्रथमाध्याये वैवमन्वादिनिरूपणम् ॥ १ से पञ्चाननजगन्मादिनिरूपणम् । १ से पञ्चाननभूतवेशादिनिरूपणम् । ४ से ज्ञानदाकोमतिनिरूपणम् । ५ से द्विजदंष्ट्रादिनिरूपणम् । ६ से विप्रशोकापनोदनम् ॥ ७ से पूजाप्रकाशादिनिरूपणम् । ८ से माक्षिकीपाशानम् । ९ से क्षतपुत्रदानादिनिरूपणम् । १० से द्विजातमनादिनिरूपणम् । ११ से वरप्रार्थनादिनिरूपणम् । १२ से नरध्वजस्तोमतिनिरूपणम् । १३ से नरध्वजानोदननिरूपणम् । १४ से वार्षीपक्षमादिनिरूपणम् । १५ से दूतवचननिरूपणम् । १६ से वीरवेगवशादिनिरूपणम् । १७ से कीर्तिभञ्जकयादिनिरूपणम् । १८ से भगवद्वाक्चननिरूपणम् । १९ से क्षीयनाशनादिनिरूपणम् ।

पद्यम् । १० ये कामाधारादिद्वान्निकपद्यम् । ११ ये नक्तोपाख्यानम् । १२ ये लङ्काप्रवेशादि-
निकपद्यम् । १३ ये १४ ये च सुवर्णप्राप्तिनिकपद्यम् । १५ ये नरध्वजस्तम्भप्रस्तावदिनिकपद्यम् ।
१६ ये ब्रह्मपूजास्तवादिनिकपद्यम् । १७ ये नारदोपाख्यानादिः । १८ ये अचमोक्तोपा-
ख्यानानिकपद्यम् । १९ ये सुसुप्तकर्मव्यकथादिनिकपद्यम् । २० ये नरध्वजस्तम्भवाद्यादिनिक-
पद्यमिति ।

No. 251. ब्रह्मपुत्रमाहात्म्यम्. Substance, country-made paper, 14 × 2½ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 60 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Pilkhānā, Vāddānngara, Paṇḍita Kailāśacandra Tarkaratna. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । अथ ब्रह्मपुत्रमाहात्म्यम् ।

नारद उवाच ।

माहात्म्यं हि सर्वेषां पुनं विश्वरतो मया ।

महादिवरितां सत्यं तीर्थराजस्य न पुनम् ।

तीर्थराजस्य माहात्म्यं कथयस्व मयि प्रभो ।

अष्टा त्वं सर्वलोकानां कर्ता वर्ता पितामह ।

ब्रह्मोवाच ।

तीर्थराजस्य माहात्म्यं शृणुष्वैकमनात्मनः ।

कथयामि न सन्देहो ब्रह्मपुत्रस्य कीर्तनम् ।

तीर्थनाथस्य सर्वेषां पापराशिः प्रक्षीयते ।

दर्शनम् सर्वलोकानां पुनर्जन्म न विद्यते । इत्यादि ।

End. ततः आत्मा अर्थे दद्यात् ।

ॐ किरीटिनीलवासस्य रत्नदासविभूषित

शृङ्गारार्थं मया दत्तं भववन्धविमुक्तये ।

ततः प्रथमेन ।

नमस्ते ब्रह्मपुत्राय नमः श्रान्तमुत्तरे ।

विजयजन्तु यन् पापं तन् पापं हर मे विभो ।

Colophon. इति आत्मविधिः समाप्तः ।

विषयः । ब्रह्मपुत्रनदस्य साक्षात्कारकथनम् । तत्र खानादिविषयः ।

No. 252. ब्रह्मपुत्रोत्पत्तिः . Substance, country-made paper, 18×2½ inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 510 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala, District Mayamanasimha, Paṇḍita Harinātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

पापराशिस्तुदाये नराणामागतं कष्टद्वया हरिवर्षात् ।

सुप्तिहेतुमल्लयं घनपुष्पं ब्रह्मपुत्रमनिर्गमं प्रवसानि ॥

अथ ब्रह्मपुत्रोत्पत्तिः । इत्यादि ।

End.

अष्टितलात् शेषो नास्ति ।

विषयः । ब्रह्मपुत्रोत्पत्तिनिरूपणमुखेन तत्र खानदानादिमासाक्षानिरूपणम् ।

No. 253. ब्रह्मसंस्कारमञ्जरी . BY नारायणशर्मा . Substance, country-made paper, 16×2 inches. Folia, 66. Lines, 3 on a page. Extent, 928 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṣṭhālpāḍa vid Naihāti, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः परमदेवाय ।

नमामि विघ्नेशगुरुं त्रिरीशं

शान्तिहराराधितपादपद्मम् ।

यः स्मर्यमाद्योऽपि हरत्यद्योऽपि

निजं पदं यच्छति चाविचारम् ॥

अस्मानि शम्भोऽस्मिन्नेव विन्दं

सयम्भुः शम्भोऽस्मिन्नेव विन्दं ॥

यदर्थं वाय सयमादरेव

नेवारविन्दं हविर्वाह्यहार ॥

सुरादिभोग्योपकर्मभाष्यसार-

मन्त्रेणतः शान्तपञ्चमोऽथ ।

विष्णोश्च पारस्करमन्त्रभाष्य-

अथेवदेशम् परिचक्षितानि ॥

तस्यते तर्कचार्मही जीमारायवशर्कभा ।

प्रीतये धर्मभीरुषां ब्रह्मसंस्कारमञ्जरी ।

तत्पादावाच्यसंस्कारस्य प्रायशोऽप्रिषाध्यन्तं कुशलिकोचते । इत्यादि ।

End.

तत ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि इति पाठयेत् । ततो धियो
यो नः प्रचोदयात् इति पाठयेत् । तत ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य
धीमहि धियो यो नः प्रचोदयादिति ब्रह्मचारिणा सदैवाचार्य्यः पठेत् । तत
ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात्
इति त्रिः पाठयेत् । ब्रह्मचारी तु ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य
धीमहि धियो यो नः प्रचोदयादिति प्रकारेण सदैव जपेत् ।

विषयः । कुशलिकानिरूपणम् । संस्कारकर्मादिषु अग्रगण्यनिरूपणम् । वाम्दामादि-
प्रयोगविधिः । विवाहोपनयनादिसंस्कारकर्मानिचयप्रयोगविध्यादिरूपणमेति ।

No. 254. भक्तियोगार्णवः. By रघुनन्दनवन्द्योपाध्यायः. Substance, country-
made paper, 17×3 inches. Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 320
çlokas. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, District Maya-
manasimha, Vādari, Paṇḍita Çivacandra Nyāyabhūṣaṇa. Appearance,
tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

प्रथम्यादौ जगन्नाथं सर्वव्यापिजगद्गमम् ।

भक्तियोगार्णवं वन्द्ये वन्द्यः श्रीरघुनन्दनः ॥

विरक्त उवाच ।

विष्णुं शिष्यं तथा गोरो' गवेश्वा दिवाकरम् ।

योगिन्यादिषु मन्त्रेषु सिद्धमन्त्रादिकेषु च ॥

किं मन्त्राज्ञभते लोचं किन्नेवाराधने यशः ।

यः कासक्रोधछांभिसु विषयैः परिपोद्धितः ॥

यदः सकर्मभि वेगैर्भृत्यदारैः समन्ततः ।

स केन निरुत्तराद् दुस्तरं भवसागरम् ॥ इत्यादि ।

End.

महा पापं ब्रह्मो तापं दैव्यं कल्पतश्चरेत् ।

पापं तापं तथा दैव्यं सद्यः साधुपराजने ॥

रसाखतसिन्धौ ।

भक्तिरसाखतसिन्धौ चरतः परिभूतकाष्ठजास्रभिधः ।

भक्तमकरानेतानगञ्जितसुक्तिमदौकान् नमस्यामः ॥

वाक्याकथयतवध्यश्च क्षपासिन्धुश्च एव च ।

पतितानां पावनैर्भ्यो वैष्णवैर्भ्यो नमो नमः ॥

Colophon. इति श्रीविरक्तमहर्ष्येण भक्तिजयार्थवः समाप्तः ॥ * ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । कृष्णमन्त्रजपपूजादिफलनिरूपणम् । वैष्णवसाक्षात्कारनिरूपणमुखेन तद्व्याख्या-
निकाधिकनिरूपणम् । गौराङ्गजन्मादिनिरूपणश्चेति ।

No. 255. भक्तिप्रकाशः. By श्रीरघुनन्दनः. Substance, country-made paper, 19 × 3½ inches. Folia, 85. Lines, 7 on a page. Extent, 2,500 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Paṇḍita Candrakānta Vidyāratna. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ श्रीरामः ।

शिवं प्रणम्य सशिवं शिवदं शिवकीर्तनम् ।

भक्तिप्रकाशं तनुये वैद्यः श्रीरघुनन्दनः ॥

नानापुराणवचनं शिवविष्णुदुर्गा-

भेदेरितं वङ्गविधं वङ्गभा प्रयत्नात् ।

आकाश संप्रचमिषं सुजनप्रमोदं

भक्तिप्रकाशमधुना रघुरातमोऽगि ॥

निबद्धो वैद्यनेत्ययं मम विदुषा देय एव न

द्विजानामारम्भो यदि तदपि सम्प्रापयति मा ।

यतस्तदावेन कसमिपरिचामावधि हतः

प्रकृत्या भत्यानुपपद्यमानसो वेदविदुषा । एत्यादि ।

End.

वदुर्गं कारीकये ।

जनादेव मनेश्वरं सर्वदेवं सर्वेश्वरिणात् ।

* कोऽपि कापि किमप्यन्य न कथेत विनिश्चितम् ॥

ब्रह्मादिपुराणे ।

अनामित्य मन्त्रेणान् यस्मिन्तुभंवाभ्युधिम् ।
सोऽन्वेष्टी ब्रह्मशृङ्गस्य यथा वा ह्यतिनिष्कलः ॥

देवीपुराणे ।

अर्चयन्ती च ये भक्ताः पश्यन्त्यान्धदेवताः ।
तेऽपि दुर्गामर्चयन्ति तद्रूपेण फलप्रदा ॥

कौर्म शिववाक्यम् ।

ये चान्यदेवताभक्ताः पूजयन्ती च देवताः ।
सद्भावनायुताश्चापि सुख्यन्ते तेऽपि भावतः ॥
अतएव सर्वदेवताभजनेनैव ईश्वरभजनं अन्यथाप्यतन्तु विषययोग इति ।
शुभमस्तु ।

Oplophon.

इति भक्तिप्रकाशे विचारनिर्णयो नामाष्टमोऽध्यायः । समाप्तोऽयं भक्ति-
प्रकाशः । श्रीलक्ष्मणाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ * ॥

विषयः । श्रद्धाणां पुराणादिपठनप्रवृत्त्याधिकारनिरूपणम् । आत्मसाधारनिकपणम् ।
शिवविष्णुदुर्गास्तुत्यादिदेवदेवीनामभेदप्रकटनम् । साधननिरूपणम् । भक्तिमाहात्म्यप्रकाशनम् ।
शिवविष्णुनाममन्त्रमन्त्रमुखेन पूजादिनिरूपणश्चेति ।

No. 256. भक्तिरसार्यवः. By लक्ष्मणदासः. Substance, palm-leaves,
12x2 inches. Folia, 110. Lines, 5 on a page. Extent, 1,719 ślokaś.
Character, Bengālī. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā,
Viṣṇupura Kādākulī, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, old.
Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ विष्णवे नमः । विष्णुधर्म ।

त्र्यम्बो वि नमस्तस्मै वेदेदेवानामिन्द्रियः ।
यन्नेषु यन्नेषु यन्नेषु पुण्यरीकाचसंज्ञितः ॥
स विष्णुः परमं ब्रह्म यतो नावर्तते पुनः ।
कर्मपञ्चविंशति । नारदं प्रति वदः ।
देवानामहोरात्राद्यं यच्चतत्त्वमैरक्षरात् ।
ईश्वरीयं मन्त्रेणान् साक्षात्प्राप्तव्यः परः ॥

इतिचाससमुच्चये ।

नारायणाब्जगत्यैव हृदिकाले प्रजायते ।
परादपि परब्रह्मो तस्मान्नास्ति परात्परः ॥
यत्तज्ज्ञानं परं तात योग्यैव परब्रह्मा ।
परस्परविषयार्थैः किमन्यैः शास्त्रविस्तरैः ॥

मोक्षधर्मो ।

तत्त्वं जिज्ञासमानानां हेतुर्हि सर्वतोमुक्तः ।
तन्मन्त्रेके महायोगे चरित्वा राययः परः ॥

श्रीचरित्रं ।

विष्णुरेव परं ब्रह्म विभेदमिदं पश्यते ।
वेदसिद्धान्तमार्गेषु तन्न जानन्ति मोक्षिताः ॥ इत्यादि ।

End.

सुरासुरो बाण्यय वानरो नरः
सर्वात्मना यः पुष्पकमोचरम् ।
भजेत रामं भगवत्कृतिं चरिं
य उन्नतमनसं कोशलाग्निव ॥
शम्भादयोऽपि देवानास्त्रयीषां नारदादयः ।
मनुष्याणां तथा राजान् प्रसिद्धा जनकादयः ॥
प्रह्लादप्रसुखा श्रेया राक्षसानां गणैः स्मिताः ।
शाखाश्वमेधु यो बाधुपुत्रो भजेतु काम्यवान् ॥
कुङ्कुमाणां मलेन्द्रोऽपि पश्चिमां नवदादयः ।
श्रीषां कुली तथा विप्रपत्न्याः श्रीद्रुपदात्मजाः ॥
देवव्रतिः कपिलस्यः सुवीतिः शबरौ वरा ।
सूतो विश्वामित्राणामात्मन्यने शबरदायः ॥
चाण्डालोऽपि द्विजमेवो जातो वैश्वामित्रः पुरा ।
यज्ञोन्मत्तोऽपि सुविद्याच्छास्त्रैव नृपति ॥
अपेक्षं शास्त्राग्नेन दुर्मोक्षो वर्षे निहतः ॥ * ॥
श्रीमद्भक्तिरसार्थे विरचिते श्रीकृष्णदासेन वै
नानाशास्त्रविचारदुःखलक्ष्मणे मन्त्रिणि वे वा जनाः ।
देवासुरदरबन्धने सुकृतिनां श्रीकृष्णदेव विमलः
ॐ नं भक्तविचारिणा विरचितं श्रीमद्भक्तोपाख्याना ॥ * ॥

Colophon. इति भक्तिरसार्चने भक्त्यधिकारनिरूपणं प्रथमं विवेचनम् । समाप्तार्थं प्रत्यः ॥ २॥

विषयः । नामापुराणीकवचनादिभिर्विभक्त्युभक्तिप्रशंसादिकथनम् । शालग्रामचक्रादिकिरूप-
पद्यम् । शालग्रामचक्रपूजादिकथनम् । तिलकधारणविध्यादिकथनम् । एकादश्याप-
वासपञ्चादिकथनम् । विष्णुनामसाक्षात्कारादिकथनम् । भगवत्सुखं विना देशादीनां वैभवादि-
निरूपणम् । श्रीपादतीर्थवैभवादिनिरूपणम् । भक्त्यधिकारादिकथनमिति ।

No. 257. भगवद्गीतारहस्यप्रकाशः. By जगदीशप्रधानः. Substance, country-made paper, 14×3½ inches. Folia, 75. Lines, 7 on a page. Ex-
tent, 2,198 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
District Dhākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyervāzār, Kṛṣṇapurā,
Paṇḍita Kālikumāra Bhattachāryya. Appearance, tolerable. Prose.
Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

संसारपङ्कपथ्यङ्गे शयानं जगद्गुरुम् ।

देवकीनन्दनः पाशादपायात् पूतनार्दनः ॥

श्रीमता जगदीशेन चरणार्जुनं गुरुद्वयः ।

आधाय हृदये गीतारहस्यार्थः प्रकाशितः ॥

इह पुनरज्ञानपरम्पराचलमज्झुनं प्रबोधयन्नखिलवासनाविभ्रमविमर्शितेन
कंसदेवेन भगवानखिलवर्णनमधर्माणां मोक्षस्य शोपायं गीताशास्त्रेण
व्याप्नोति कार । आसमन्तविस्तृतदेवाद्यादशभिरध्यायैः सप्तभिः स्तोकशतै-
रावच्छेद इति । अथ धृतराष्ट्रप्रश्नज्ञानार्थमाह धृतराष्ट्र उवाचेति ।

कः प्रश्नः तमाह धर्मश्चेति । एषामादिपुरुषः कुदनामा रूपः तस्य
चेति । ननु क्वचिं विना कथं चेति मित्यत आह धर्मश्चेति । धर्मरूप-

कविचेति इत्यर्थः । कुरुष्व धर्मोत्पत्तौ चेति सम्पादितमिति भावः ।

सामका मदीयाः । युधुत्यः युधेच्छावकाः । समवेता मिलिताः । अकुर्वन्त
कृतवन्तः । हे सञ्जय ॥ १ ॥ प्रश्नोत्तरमाह इष्टा निजि । अर्जुनं विसृज्य ।

यूढं वक्रवुधविधानादिना दुर्गोक्तम् । आचार्यं शीघ्रं अत्रवीत् उक्तवान् ।

उपसंगम्य समीपं गत्वा । राजा दुर्जयिनः ॥ २ ॥ किमुक्तमित्याह । नवभिः
पद्यैः । अहं वीनां मत्ततो विस्तृतां यूढां वक्रवुधविधानादिना दुर्गोक्तम् ।

उपदुपनेह उदुपुनेन । तव शिष्येण अर्जुनेन उवाच कुरु वा वदतीति ।

गीतादिवाङ्मनसाध धीमतेति प्रथमार्थे मनुष्य ॥ ३ ॥ इत्यादि ।

End.

मोक्षभावज्ञापनार्थमज्जुन उवाच नह इति । मोक्षो देहादिष्वाम्भसः ।
 भृतिनिर्दिध्यासनरूपा स्थितः स्थिरोऽस्मि युद्धादौ चित्तास्थैर्यं गतमिति
 भावः । गतसन्देहः गतो भीष्मादिष्वधप्रयुक्तोऽधर्मसन्देहो यस्य । तव
 चित्तैषिणः ॥ ७२ ॥ एतराष्ट्रं प्रति सञ्जय उवाच । महात्मन ह्युभयवा-
 न्वितम् । इमं कश्चिदज्ञानमोक्षः प्रपद्यते धनञ्जय इत्यन्तम् । अथैवं
 युतवान् । रोमदर्शणं ह्योमाश्चकरम् ॥ ७४ ॥ अन्तः शोचन् मर्त्यां दत्तं
 व्यासप्रसादात् व्यासप्रसादं प्राप्य इदं कृष्णार्जुनसंवादं कृष्णोक्तवान् । परं
 प्रकृतं कृष्णाच्छ्रुतवान् कीदृशान् योगं कथयतः । उत्कृष्टा एतेन पक्षपाता-
 गद्गा दूरीकृता ।
 ७७ ॥ एतन् एतराष्ट्रस्य राज्यादिस्थैर्यगद्गा चेत्तन्निरा-
 करणार्थमाह यचेति यव पक्षे कृष्णो वर्तते पाथोऽर्जुनः धनुरार्णवीं तन्नैव
 पक्षे शोभा विजयो दुष्टजयः । भवता पुत्रादिविजिगीषुणा नो चेत्
 सर्वं नश्यतीत्यालोच्य यथोचितमाचरणायमिति आख्यायितमिति ॥ ७८ ॥

Colophon.

श्रीमता जगदीशेन निर्मितः शीतये सताम् ।

रचस्यार्थप्रकाशोऽयं गीताशास्त्रे समासतः ॥

इति श्रीगीतारचस्यप्रकाशे श्रीजगदीशपदाननभट्टाचार्यकृतेऽष्टादशोऽध्यायः ॥

विषयः । श्रीमद्भगवद्गीताया व्याख्यानम् ।

No. 258. भागवतदशमस्कन्धकृतिपयस्मोक्तविचारः . By चतुर्भुजमट्टाचार्यः .
 Substance, country-made paper, 17×2½ inches. Folia, 43. Lines, 7 on
 a page. Extent, 1,354 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1757.
 Place of deposit, District Bâkudâ, Viṣṇupura, Paṇḍita Raghurâma Tarka-
 ratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीश्री रामः ।

ईश्वरं परमं कृष्णं सच्चिदानन्दविषयम् ।

अनादिमादिगोविन्दं सर्वकारवकारयम् ॥

सीतान्धं वनम्यामं भक्ताभीष्टप्रदं हरिम् ।

बन्धे दृषिचक्रपं तं स्वेच्छयावतरिं प्रभुम् ॥

कृष्णहृषीकेशप्रोक्ता याको सान्ततर्पिता ।

किमिद्विचारं तस्मात् प्रवक्ताव चतुर्भुजः ॥

सुकं करोति वाचालं पटुं लङ्घयते गिरिम् ।

यत्कृपा तमहं वन्दे परमानन्दमाश्रयम् ॥

वाचालं वज्रभाषिणं करोतीत्यर्थः । आलाटी कृत्स्निते वज्रभाषिणि इति
सूत्रे वज्रशब्दस्यापाठत्वात् प्राप्तः प्राग्भावो व्यभिचारत्वात् भूतः । वस्तुतः
बौचित्यात् वज्रभाषिणि आलः अतएव वाचालो बलवान् दिने दिनपते-
रित्यादि दृश्यते । इत्यादि ।

End.

तृतीयस्कन्धे अभेदोपासनायां पुनस्त्यक्तिरिति सिद्धान्तः । भगवान् स्वयमि-
त्युक्तं तर्हि कलावतनीर्षाविति सम्बोधनं जननारायणाष्टोतोत्तरवाक्यस्य
कथं सङ्गतम् । स्वयं त्वमास्यातिशयस्त्वधोगः लक्षणमित्युक्तं तस्मिन्मास्यातिशये
लक्षणे कथमस्य रमे तमस्मिन् इत्यादिशः सम्भवेत् । उ । अहं युवयोरङ्गुल-
स्याश्चक्रारश्मनाथे मायाविना लक्षणेति तत् सत्त्वं दर्शितं रूपान्तरणोक्तं ॥०

• Cojophon.

इति श्रीभवानोत्तरणविद्यालङ्कारभट्टाचार्यात्मज-श्रीचतुर्भुजभट्टाचार्यालङ्कार-
दशमस्कन्धकतिपयश्लोकविचारः समाप्तः ॥०॥ श्रीरामो जयति ॥

शकाब्दः १७५७ ।

विषयः । भागवतदशमस्कन्धोत्तरकतिपयश्लोकानां व्याख्यानं ताम्रपत्रनिर्णयश्च ॥

No. 259. भागवतव्याख्यानलेखः . By गोपालचक्रवर्ती . Substance, coun-
try-made paper, 16×3 inches. Folia, 99. Lines, 7 on a page. Ex-
tent, 3,032 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Viṣṇupura, Mādhavagūṇja, District Vāṅkudā, Vaikunṭhanātha Bhāṭṭācāryya.
Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ बालगोपालाय नमः ।

सच्चिदानन्दरूपाय लक्ष्म्यायज्जिह्वकारिणे ।

नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिमाक्षिणे ॥

यं ब्रह्म वेदान्तविदो वदन्ति

परं प्रधानं पुरुषं तथान्ये ।

विज्ञोद्गतेः कारुण्यमीश्वरं वा

तस्मै नमो विघ्नविनायकाय ॥

एतत् पद्यं टीकाकृताव्याख्यानतन्त्रात् मायया च समारम्भ इत्यादि पुरा-
वचनविषयत्वाच्च श्रीभागवतस्य न । किन्तु गौडीयपुस्तककदाचिदो सत्त्वं विद्यते

इति व्याख्याये । तस्मै विप्रविनायकाय नम इत्युत्तानमेव । किञ्च विप्रमि-
स्वरूपानन्दैश्चर्यादिमिति विप्रः संसारः तं विनश्यति चक्षयतीति विप्रविना-
यकः श्रीचरिस्तस्मै इति वास्तवोऽर्थः तमेव नामवादिमतेन सुसुचिनीति
यमिति वेदान्तविदो यं ब्रह्मेति वदन्ति ब्रह्मैव सदित्यादि दुर्गेः । इत्यादि ।

End.

यदुक्तं नारदं प्रति ब्रह्मया द्वितीये ।

यथा चरौ भगवति चर्या भक्तिर्भविष्यति ।

सर्व्वात्मन्यखिलाधार इति सङ्कल्पवर्णनेति ॥

प्रथमस्कन्धे च धर्मः प्रोक्षितकैतव इत्यस्य व्याख्याने प्रथममेव मोक्षाभिप्रे-
रपि निरस्ता इति स्वाभिपादैवक्तं तथापि यदत्र कैवल्य एकप्रयोजन-
मित्युच्यते तन्निरन्तरं भगवति निष्कामतया भक्तिं कुर्वन्तं अनिष्काममपि
सुखितरणायासेन भवति । यदुक्तं तृतीयस्कन्धे देवहूतिं प्रति कपिलेन ।

हृतात्मनो हृतप्राणांश्च भक्तिरनिच्छतो मे गतिसन्धीं प्रयुञ्जे ।

इति सुक्तेः पर्यवसानलादेवसुक्तं भक्तिरसिकानां पुनस्तद्वै प्रयत्नाभाव एव
तथापि भक्तेर्माहात्म्यमिति विविचमिति सर्व्वात्माहृतया भक्तिरेवात्र प्राप्-
त्येष वर्ण्यते इति । अतस्तृतीये तत्रैवोक्तम् ।

अनिर्मिता भागवतौ भक्तिः सिद्धेर्गतीययी ।

अरयत्याशु या कोढं निगीर्षममसौ यथा ॥ इति ॥ ० ॥

अयति श्रीपरमानन्दो गोविन्दो भक्तवत्सलः ।

यत्प्रेमोत्सुक्यमानेन स्फुरन्ति सकला गुणाः ॥

Colophon.

इति श्रीमद्यदवन्द्य श्रीमोपासकभक्तिनिर्विरचितो द्वादशस्कन्धव्याख्याशेषः
समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । श्रीमद्भगवतस्य संक्षेपेण व्याख्यानम् ।

No. 260. भारतसावित्री. By व्यासदेव. Substance, country-made paper, 18x2 inches. Folia, 6. Lines, 3 on a page. Extent, 72 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Usthi, Paṇḍita Navakīṇora Tarkācār'ya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो नवेशाय । अथ भारतसावित्री । इतराश्च उवाच ।

ब्रूहि सङ्क्षेपं यद्वृत्तं युजे वेदां महात्मानाद् ।

कुरुष्व पाश्चात्तानां सम्प्रदाने महादवे ॥ इत्यादि ।

End. प्राणिनां पापशुद्धये प्रथम्य च विभूतये ।

गदितं आसदेवेन प्राणिनां पापशुद्धये ॥

Colophon. इति आसदेवेन भाषिता भारतसावित्री समाप्ता ॥

विषयः । संक्षेपेण कुरुपाख्ययुद्धवर्षनाम्नकोऽयं ग्रन्थः ।

No. 261. भारविटीका (सुजनतोषकरी). By रामचन्द्रः. Substance, country-made paper, 22×2½ inches. Folia, 16. Lines, 4 on a page. Extent, 424 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

आनन्द्य सौम्यपदपद्मसम्भ्रमम्

श्रीमद्गुरोर्मिश्रिततौघविचारबुधैः ।

श्रीरामचन्द्र इति माम दधद्विजोऽम्

टीकासिमां सुजनतोषकरीं करोमि ॥

सन्तः सन्तोषवक्तो ननु वचसि परे शास्त्रमिदं प्रभिक्षं

यत्नादस्मात् ज्ञतायामिह भवतु भवन्नुष्टिपौषपष्टिः ।

बूढाबुद्धारबूढाः सरसविरसा कारणाभ्यां जाता

आनन्दो मे विना वः कथमिह विषये सम्भविष्यन्ति भव्याः ॥

इयं शिष्यसङ्घस्य ज्ञताय विचिता मया ।

× × × × × × × × × × ॥

श्रियः ॥ कुरुषो जगपदः ॥ इत्यादि ।

End.

दिनादौ दिनारम्भे इत्यनेन लक्ष्मीखिरकास्त्रावल्यानं सूचितम् । दिनज्ञानं
सूर्यमिव तां लक्ष्मीः सप्यन् शोभा च भूयः पुनरपि समभ्यन्तु । आशिषि
लोट् । अथ प्रतिचर्मान् लक्ष्मीशब्दोऽभ्युदयसूचकः कविना प्रयुक्तः । स च
न दोषाय । यदाह इन्द्रो । कविभावन्तु ज्ञानं यन्तु इत्यादि ॥०॥ किरातया-
ल्लुब्धं किराताल्लुब्धो अर्धचित्तनात् किरातस्य पुर्वनिपातः तदधिकृत्य ज्ञानं
कायं किराताल्लुब्धो यम् । तदधिकृत्य ज्ञानो भूक्त इतीयः । कायमिति कट
वर्षने कथ्यतेऽनेनेति बाहुल्यात् करणे णत् । यदा कवेः कर्म कायं प्रत्यादि-
नान् दाय् । मन्त्रव तत् कायस्तेति मन्त्रकायम् । तत्र प्रथमः सर्गः आद्यो-
ऽध्यायः विनामिकात्मनिति ॥ * ॥

Colophon. इति त्रीशिरसिंहात्मजसदृशिंशुक्तायां किराताज्जुनीयटीकायां प्रथमः सर्गः ।
अतः परं अख्यतम् ॥

विषयः । भारविहृतस्य किराताज्जुनीयकाव्यस्य आख्यानम् । अत्र च प्रथमसर्गमात्रं वर्तते ।

No. 262. भास्वतीवृत्तिः. By कुवेरः. Substance, country-made paper, 15 × 2½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 217 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansimha, Kāñihāli, Paṇḍita Parāpacandra Tarkālaykāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
प्रथम्य भानुं पञ्चनाक्षमाद्यं
श्रीकाञ्चिविल्लीय-कुवेरशर्मा ।
निर्धामति भास्वत्यभिधानशाले
आस्थां सुबोधामनुधोपकर्षीम् ॥
उक्तस्य च विसम्भ्रान् त्यक्त्वा तत् कर्षयन्मयम् ।
न्यायागतं स्वयं न्याय्यं क्रियते दृष्टिरतमा ॥ इत्यादि ।

End. अश्विन्यादौ मन्त्रे विष्णुभादौ योगमन्त्रे चैकाक्षरेण लक्षयोगावा-
गच्छतः । (?) तदा परदिनमग्न्यायामर्कोनचन्द्रात्युदयसमये रवीन्दो-
र्युक्तिश्च योगः । इति कर्षयन्ते कृते यः श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

विषयः । सतानन्दकृतभास्वतीनामकव्योतिषपञ्चम्यस्य आख्यानम् ।

No. 263. भिद्युतचम् . By श्रीकण्ठतीर्थः . Substance, country-made paper, 18 × 4½ inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent, 2,029 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naibāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Çāstri. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
लेखाद्विधायिनीं परचितां क्षानन्दरूपां भुवां
ऋते तां परदेवतां प्रतिजगुःसंवेतितां सर्वदा ।

यज्जानोद्भवजन्मकर्मानिधनं यत्प्रोतमेतत् जगत्
 या सर्वाभिरवस्थिता न विदिता सञ्जाललक्ष्या परम् ॥
 वन्दे वेदान्तसुख्ययुतकृतिसचितश्रीगुरुन् शान्तरूपान्
 नास्त्रार्थेनापि सत्याग्रयन इह सदा श्रीमहादेवतीर्थान् । (?)
 नक्षीक्याद्धलस्यूनधिगतमननान् सुनिभूते प्रभुभान्
 नानाविद्यादिदानाधिकतरगुणान् नष्टदुष्टशकामान् ॥
 पूज्याचार्य्यमतं योष्य तथैव गौरवं मतम् ।
 भिक्तुतत्त्वं ददुपाश्रितं वक्ति श्रीकण्ठभिक्तकः ॥ इत्यादि ।

End.

यतिपुत्रस्य पितुर्मरणे सन्निष्ठश्चेत् वपनपूर्वकं खात्वा पूर्ववत् सर्वं
 कुर्यात् अग्निलक्ष्येत् सिद्धिवागं भूत्वा वपनान्दादिपूर्वकं शुक्लदादयो
 नारायणचलिं दद्यात् ॥
 नक्षीक्यैकविधायिनी भुवनमुर्वेदप्रवेष्टोक्ता
 प्राशुस्त्रांशुप्रकाशिताखिलजगद्गोरात्रकारिणी या ।
 मायासुखसङ्गेशमाधयविधिर्न्याह्नुतन्मन्त्रका
 श्रीविद्याखिलमोक्षसद्गुणपरा वर्धयि सर्वोपरि ॥ ३ ॥

Colophon.

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीमहादेवतीर्थरथारविन्दसकरन्द-
 पानानन्दानन्दकरच-श्रीकण्ठतीर्थकृतं भिक्तुतत्त्वं सम्पूर्णम् ।

विषयः । सञ्ज्ञासञ्ज्ञाधिकारित्वानधिकारित्वादिनिरूपणम् । सञ्ज्ञासाधिकारिणः पूर्वाह-
 लत्यादिनिरूपणम् । साग्निकनिरग्निकभेदेन सञ्ज्ञासविधिः । सञ्ज्ञाभिर्ना कर्तव्याकर्तव्यत्याभ्यात्या-
 व्यादिनिरूपणम् ।

No. 264. मत्स्यपुराणम्. Substance, country-made paper, 13×6 inches. Folia, 410. Lines, 10 on a page. Extent, 14,300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tamluk, Kelomāl, Bābu Amaranātha Guha. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रचक्षताम्यवाटोपप्रक्षिप्तोन्मिषदिगजाः ।

भवन्तु विद्वन्महाय भवन्तु भवन्तु भुक्ताः ॥

पातासादुत्यतिष्ठीमैकरवसथो यस्स पुष्पाभिघाता-
दुद्धं ब्रह्मपक्षपक्षयतिकरविहितव्ययेमापतन्नि ।
विष्णोर्मैत्स्यावतारे सकलब्रह्मनौमण्डलं व्यनुवान-
सत्साक्षोदीरितानां ध्वगिरपचरतादप्रियं वः कुमीनाम् ॥
नारायणं नमस्तूय नरक्षेत्र नरोत्तमम् ।
देवीं सरस्वतींश्च ततो जयमुदीरयेत् ॥
अर्चाऽपि यः क्रियायोगान्नारायण इति कृतः ।
त्रिगुणाय विवेदाय नमस्तस्मै स्वधन्वने ॥
स्तुतमेकाग्रमाश्रितं नैमिषारण्यमाश्रितः ।
सुमयो दीर्घसवानो पश्यद्दीर्घचिन्ताम् ॥ इत्यादि ।

End.

कल्पानुकीर्तनमनतद्ग्रन्थानुज्ञनमनया ।
 रतन् पवित्रं मात्स्यायमेतन् कीर्तिविवर्धनम् ।
 रतसि सख्यंमाङ्गलमेतन् पापहरं शुभम् ॥
 सखात् पुराणादपि पादमेकं
 पठेत्तु यः + + + + ।
 नारायणस्यास्पदमेति नून-
 मनमनाभ्यस्यतुषानि सुतो ॥ * ॥

Colophon.

इति मत्स्यपुराणं सप्तमम् ॥

विषयः । प्रथमाध्याये मन्त्ररूपस्य कारणादिकिरूपस्यम् । १ ये ब्रह्माष्टादशमनिकिरूपस्यम् । २ ये षट्सुक्तोत्पत्तिकिरूपस्यम् । ३ ये दशायुत्पत्तिकिरूपस्यम् । ४ ये देवादिष्टादिकिरूपस्यम् । ५ ये कृष्णापान्त्यनिकिरूपस्यम् । ६ ये मदनद्वादशीनिकिरूपस्यम् । ७ ये सम्पाधिपत्यादिकिरूपस्यम् । ८ ये मन्मन्तरादिकिरूपस्यम् । ९ ये वैष्णोभिभगादिकिरूपस्यम् । १० ये बुधसप्तमादिकिरूपस्यम् । ११ ये सूर्यवैश्रान्तिकीर्तनम् । १२ ये गौरीमाहाष्टतकम् । १३ । १४ ग्रयोः पिङ्गवशान्तिकीर्तनम् । १५ ये नादकालनिकिरूपस्यम् । १६ ये साधारणाभ्युदयनिकिरूपस्यम् । १७ ये सपत्नीकरणकाष्ठादिकिरूपस्यम् । १८ ये नादानुमकाशनिकिरूपस्यम् । १९ ये नादसाध्याम् । २० ये पिङ्गसाध्याम् । २१ ये नादकाशः । २२ ये सोमोषवारः । २३ ये सोमवशान्तिकीर्तनम् । २४-३१ ये पौर्णमासीत्याम् । ३२ । ३३ ग्रयोः मङ्गलनिकिरूपस्यम् । ३४ ये चान्दरहापः । ३५ ये सोमवशपुनर्वशीर्तनम् । ३६ ये अश्लेषशीर्तनम् । ३७ ये मीनसाध्याम् । ३८ ये पुराषामुज्ज्वलम् । ३९ ये नक्षत्रपुनर्वशीर्तनम् । ४० ये आदित्यश्रवणनम् । ४१ ये रोहिणीपुनर्वशीर्तनम् ।

५२ ये दृष्टोत्सवः । ५३ ये सौभाग्यशयनव्रतम् । ५४ ये अगस्त्योत्पत्तिपूजादिनिकपणम् । ५५ ये
 अन्नान्नव्रततीयाव्रतादिनिकपणम् । ५६ ये रघुकल्याणव्रतम् । ५७ ये आर्जुनस्य कर्त्तव्यतीथा-
 निकपणम् । ५८ ये चन्द्रादित्योपरागकणः । ५९ तमे सप्तमीचानम् । ६० तमे भविष्यभीमहादशी ।
 ६१ तमे अन्नव्रतम् । ६२ तमे अश्विन्यशयनव्रतम् । ६३ तमे अङ्गारव्रतम् । ६४ तमे कल्याणसप्तमी-
 व्रतम् । ६५ तमे शर्करासप्तमीव्रतम् । ६६ तमे कमलसप्तमीव्रतम् । ६७ तमे गन्धारसप्तमीव्रतम् ।
 ६८ तमे शुभसप्तमीव्रतम् । ६९ तमे विशोकद्वादशीव्रतम् । ७० तमे पर्जन्यप्रदानादिनिकपणम् ।
 ७१ तमे वैश्यायनीयशान्तिविधानम् । ७२ तमे पञ्चसकपाख्याम् । ७३ तमे शिवसप्तर्षीव्रतम् ।
 ७४ तमे चर्मकलमाचाक्षम् । ७५ तमे संक्रान्त्युद्यापनविधिः । ७६ तमे विभूतिद्वादशीव्रतम् ।
 ७७ । ७८ तमयोः षष्ठीव्रतमाचाक्षम् । ७९ — ८६ तमेषु प्रयागमाचाक्षम् । ८० तम भुवनकोष-
 निकपणम् । ८८ तमे ऐरावतीवर्षणम् । ८९ तमे क्षिप्तवर्षणम् । ९० — ९२ तमेषु आत्म-
 वर्षणम् । ९३ तमे जम्बुद्वीपवर्षणम् । ९४ — ९६ तमेषु सप्तद्वीपवर्षणम् । ९७ तमे भुवर्षणम् ।
 ९८ तमे देवप्रवर्षणम् । ९९ । १०० तमयोः त्रिपुरोपाख्याम् । १०१ तमे दुःक्षप्रदर्शनम् ।
 १०२ तमे ईश्वरस्तवः । १०३ तमे रघुप्रयागनिकपणम् । १०४ तमे त्रिपुरदाहः । १०५ — ११० तमेषु
 अपहारादिनिकपणम् । १११ तमे नाडपरिकीर्तनम् । ११२ तमे मन्मन्तरकीर्तनम् । ११३ — ११५ तमेषु
 देवास्तुतयामादिनिकपणम् । ११६ तमे तारकजयास्तमादिनिकपणम् । ११७ तमे कुमारसम्भवः ।
 ११८ — १२० तमेषु देवास्तोत्रनगमनादिनिकपणम् । १२१ तमे देवास्तुतयामादिनिकपणम् । १२२ तमे तारक-
 वधः । १२३ — १२५ तमेषु नरसिंहप्रादुर्भावः । १२६ — १२९ तमेषु पद्मोद्भवः । १३० — १३८ तमेषु
 तारकामयशुभादिनिकपणम् । १३९ तमे अन्धकवधादिनिकपणम् । १४० तमे वाराणसी-
 माचाक्ष्यादिनिकपणम् । १४१ — १४४ तमेषु अविमुक्तेश्वरमाचाक्ष्यादिनिकपणम् । १४५ — १४८ तमेषु
 अमरेश्वरमाचाक्षम् । १४९ तमे नर्मदासाचाक्ष्यादिनिकपणम् । १५० तमे शुद्धतैर्ष्यवर्षणम् ।
 १५१ । १५२ तमयोः नर्मदासाचाक्ष्यादिनिकपणम् । १५३ । १५४ तमयोः प्रवरानुकीर्तनम् । १५५ तमे
 अश्विर्वंशकीर्तनम् । १५६ तमे वंशानुकीर्तनादिः । १५७ तमे पराशरवंशकथनम् । १५८ तमे
 अगस्त्यवंशकथनम् । १५९ तमे वर्णवंशानुकीर्तनम् । १६० तमे पित्रगाथानुकीर्तनम् । १६१ तमे
 अभयसुखीदानम् । १६२ तमे जम्बुजिनप्रदानम् । १६३ तमे दण्डकपणम् । १६४ — १६७ तमेषु
 सावित्र्युपाख्याम् । १६८ तमे सहायसम्यक्तिकपणम् । १६९ — १७० तमेषु राजधर्मादि-
 निकपणम् । १७० — १८० तमेषु अद्भुतशान्तिः । १८१ । १८२ तमयोः दृष्टोत्सवादिनिकपणम् ।
 १८३ तमे क्षीप्रसवादिनिकपणम् । १८४ । १८५ तमयोः अगस्त्यविहारादिनिकपणम् । १८६ तमे
 क्षान्तिमितादिनिकपणम् । १८७ तमे क्षत्राध्यायः । १८८ तमे मन्त्राध्यायः । १८९ — १९१ तमेषु
 नामनप्रादुर्भावः । १९२ । १९३ तमयोः वराहप्रादुर्भावः । १९४ । १९५ तमयोः अक्षतमन्त्रम् ।
 १९६ तमे वास्तुशुभोद्भवः । १९७ तमे शक्राश्वीतिपदनिर्घयः । १९८ तमे वास्तुवेधनिर्घयः । १९९ तमे
 ऋषिनिर्घयः । २०० तमे ऋषिप्रवेष्टः । २०१ तमे देवतानुकीर्तनम् । २०२ । २०३ तमयोः अत्येश्वर-

कीर्तनम् । १०४-१०६ तमेषु प्रतिमाञ्चपथम् । १०७-१११ तमेषु चविवासादिनिरूपणम् ।
११२ तमे भाविराजनिरूपणम् । ११२ । ११४ तमयोः तुल्यपुष्पदानादिनिरूपणम् । ११५ तमे
कन्यादिनिरूपणञ्चेति ।

No. 265. मधुरामाज्ञात्म्यम् . By रूपगोस्वामी . Substance, country-
made paper, 8x5 inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent, 597
glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura,
District Vāṅkudā, Paṇḍita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolera-
ble. Verse. Generally correct.

Beginning. मधुरामाज्ञात्म्यम् ।

हरिरपि भजमानेभ्यः प्रायो मुक्तिं ददाति न तु भक्तिं ।
विहिततदुन्नतसर्वा मधुरे भव्यां नमामि त्वाम् ॥
भव्यानां हृदयानन्दपदं संयच्छते मुदा ।
माज्ञात्म्यं मधुरापूर्व्याः सर्व्वतीर्थेश्वरोमये ॥
तवास्या पापहारिणं आदिवाराञ्चे ।
विंशतिर्थाजनानाम् माधुरं सम मण्डलम् ।
यत्र तत्र नरः स्नातो मुच्यते घोरकिल्बिषैः ॥
सर्व्वधर्मविहीनानां पुत्रपाषां दुरात्मनाम् ।
नरकाग्निहरा देवी मधुरा पापघातिनी ॥ इत्यादि ।

End.

मधुरामजातीयानि ।
विश्वान्निरसि कुण्डल वैकुण्ठो भुव यत्र च ।
कृष्णगङ्गां चक्रतीर्थं सरस्वत्याश्च सङ्गमम् ॥
चतुःसमुद्रिकः कृष्णो मोक्षार्थः शिवस्तथा ।
गोवर्धनं नन्द्यच्छं रासक्रीडनकं तथा ॥
नमामि द्वादश तथा सदा तीर्थानि माधुरे ।
अथ माधुरभूषण्ये पूजितो हि देववरः ॥
नारायणान्यपथ्यायः केशवो मध्वसंज्ञितः ।
लयभुः पद्मनाभश्च दीर्घविम्बिततपसः ॥
गोविन्दे हरिवाराश्च इति माधुरदेवता ।
मधुराज्ञात्मनामाज्ञात्म्यं नवपाषां मण्डलम् ॥

× × गोपालतापस्यामन्वद्वयलि कीर्तितम् ।
 लीर्वाभ्युक्तानि भूरीषि पुरावेत्येव साधुरे ॥
 छाताम्येवाधुना ते च छिन्वितामौ च कामिपित् ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीमद्रूपगोक्षामिविरचितं श्रीमन्नगुरासाक्षात् समाप्तम् ।

विषयः । नगुराया साक्षात्कामिकपद्यम् । तत्र कर्मव्यवहारिणिकपद्यम् ।

No. 266. मधुमती . By कृतिंशकविराजः . Substance, country-made paper, 16×2 inches. Folia, 169. Lines, 7 on a page. Extent, 5,586 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Bābu Bhagavāncandra Dāsa Kavirāja. Appearance, old. Prose and verse Genorally correct.

Beginning.

श्री नमो गणेशाय ।

ईशमनीशं कारयकारयं यत्नमयत्नम् ।
 आदिमनादिं शास्त्रमशास्त्रं गोपमधुनं वन्दे ॥
 आराधिता दिव्यवरैः पञ्चदा भवेद्दया
 संयुज्जितानिरसदा च सदास्त्रिभिर्वा ।
 निःशेषदुःखशमनाय शिवा सुवर्चा
 सा सख्यंदा मधुमती विवृषैवपाद्या ॥
 यद्यपि सुमनोहरे मन्दति वन्द्ये सदाक्षिरामोदेः ।
 नदपि कदापित् सुमते मन्दं कुलं न किं भजते ॥
 चित्ताचितं सुखं दुःखमायुषस्य चित्ताचितम् ।
 मानस्य तत्र यद्योक्तमायुष्येहः स उच्यते ॥
 मच्छा क्षुमायुषो वेदं प्रजापतिमजिपद्यत् ।
 सोऽविमो तो सचचाचं सोऽविपुचादिकान् सुनीम् ॥
 वेत्तुक्षिज्ञोपपन्नानं सुखातुरपरायणम् ।
 विद्वत् श्रावणं पुण्यं बुबुधे यं पितामहः ॥
 यक्षार्चकामनोवाचामारोमं ब्रह्मलुप्तमम् ।
 रोमाक्षलापहर्षारः केवलो जीविनस्य च ॥
 रोमनादो वरीयेत ततोऽनन्तरलोपधम् ।
 ततः कर्म भिषक् यक्षान्जानामूर्त्यै समाचरेत् ॥

नवज्वरे दिवास्त्रप्रक्षानाभ्यङ्गाभ्येष्टुमम् ।
 क्रोधप्रवातव्यायामकषायस्य विवर्जयेत् ॥
 ज्वरे क्षुब्धनमेवादावुपदिष्टस्येत् ज्वरात् ।
 अयानिस्तभयक्रोधकामशोकचमोद्भवात् ॥
 प्राणविरोधिना चैवं क्षुब्धनेनोपपादयेत् ।
 बलाधिष्ठानमारोग्यं यद्येष्टं क्रियाक्रमः ॥ इत्यादि ।

End.

अस्याल्पगन्धसूयं दद्याच्च षड्गुणं भूयः ।
 किन्तु ज्वालायां त्रीन्नायां ज्वलति गन्धके वक्रिः ॥
 तेन रससंशयः स्नात् तदनु क्षिप्रं रसानयं भाष्यम् ।
 दंशनेन गृहीत्वा निकटस्थगोमये न्यसेद्वाचौ ॥
 एवं रसं नियुञ्ज्यात् प्रतिष्ठा षड्गुणरससिन्दूरस्य ॥

Colophon.

इति मधुसत्यां रससूत्राधिकारः । अथैव पतितमाक्षे । इति मधुसूत्रम् ॥

विषयः । अत्र प्रथमं ज्वरादिरोगाणां चिकित्साविधिः । ततो विविधभैषज्ययोगादिविधानम् । तत्र ज्वराधिकारे नवज्वरस्य च । आसज्वरे षड्गुणादिविधिः । कक्षूरीभूषणरसविधानम् । बुधत्कक्षूरीभैरवरसविधानम् । अथ वातज्वरपित्तज्वरादिषु सुष्ठियोगकथनम् । घनचण्डनादिविधानम् । नवाङ्गविधानम् । गुडुष्यादिविधानम् । पञ्चकोष्ठविधानम् । आरजधविधानम् । क्षत्पकक्षूरीभैरवविधानम् । अथ सन्निपातचिकित्सा । तत्र अष्टाङ्गावलीचविधानम् । द्रव्यसूत्रविधानम् । अतुर्गुणाङ्गविधानम् । अष्टाङ्गविधानम् । सुष्ठियोगकथनम् । अथ जीर्णज्वरे भाग्यादिविधानम् । द्वाविंशत्याङ्गविधानम् । सुस्तकादिविधानम् । पथ्यापथ्यकथनम् । अथ विषमज्वराधिकारे, मधुकादिविधानम् । गुडुपिप्पलीविधानम् । श्लेष्मादिविधानम् । सुष्ठियोगकथनम् । भाग्यादिविधानम् । दास्यादिकथनम् । अथ तृतीयकषात्रुधकाधिकारे सुष्ठियोगकथनम् । बुधद्गुडुपिप्पलीविधानम् । मन्दागुडुपिप्पलीविधानम् । विक्कषयादिचूर्णविधानम् । सुदग्धनविधानम् । सुदग्धनभैरवचूर्णकथनम् । ज्वरभैरवचूर्णकथनम् । पथ्यापथ्यकथनम् । सुष्ठियोगकथनम् । क्षीरपदपल्लवविधानम् । अथ रसप्रयोगः । तत्र नवज्वराधिकारे धूमकेतुरसविधानम् । श्रोतभङ्गीरसविधानम् । प्रचण्डरसविधानम् । उदकभङ्गीरसविधानम् । ज्वरसुरारिरसविधानम् । रसचूर्णानसविधानम् । श्लेष्मकाष्ठानसविधानम् । अथ सन्निपाते रसचिकित्सा । तत्र क्षत्पकक्षिकाभरसविधानम् । सन्निपातभैरवविधानम् । क्रमज्वरजीर्णज्वरोः सर्वज्वरसूत्रविधानम् । ज्वराक्षरसकथनम् । अतसङ्गीवनरसविधानम् । औभाग्यवटिकाविधानम् । सन्निपातकाष्ठानसविधानम् । क्षिकाभरसविधानम् । विनामसि-

रसविधानम् । वेतास्तरसविधानम् । मन्त्राभिरसविधानम् । स्त्र्यभिरसविधानम् । ज्वरा-
 श्निरसविधानम् । अथ ज्वराधिकारे, अग्निकुमारविधानम् । रत्नगिरिरसविधानम् । पञ्चानन-
 रसविधानम् । सञ्जीवनाभविधानम् । सूर्यभररसविधानम् । चातुर्धकारिरसविधानम् ।
 विषमभररसविधानम् । बुधतुष्टदर्शनचूर्णविधानम् । वसुधामासुतीरसविधानम् । अथ
 ज्वराधिकारे तैलविवक्षा । तत्र षट्कटुतैलविधानम् । अङ्गारकतैलविधानम् । बुधकादि-
 तैलविधानम् । प्रसङ्गात् लोकनाथरसकथनम् । रसराजरसकथनम् । स्वल्पपिप्पल्याद्यभिल-
 कथनम् । बुधपिप्पल्याद्यतैलकथनम् । रविमुन्दरसकथनम् । मन्त्राभिरसकथनम् । जय-
 मङ्गलरसकथनम् । बुधकादिनैलविधानम् । प्रतापसङ्केतविधानम् । माङ्गलान्नरसविधानम् ।
 गुण्ठाद्यतैलविधानम् । ताराविलासरसविधानम् । मन्त्रादिवस्त्रविधानम् । शम्भुरसविधानम् ।
 शम्भुनाथरसविधानम् । गुडवटिकाविधानम् । कालीयस्त्रिकाभरसविधानम् । अघोरवर्ध-
 रसविधानम् । वरपाश्वतीरसविधानम् । कालवारवरसविधानम् । प्रसङ्गात् नासाचिकित्सा-
 कथनम् । अथ ज्वरातिसारचिकित्सा । तत्र धान्यगुण्ठीविधानम् । विष्वक्पञ्चकविधानम् ।
 अथ रत्नातिसारचिकित्सा । तत्र ह्रीवेरादिविधानम् । पयस्यादिविधानम् । उशीरादि-
 विधानम् । धान्यादिविधानम् । किरातादिविधानम् । कुटजलेखविधानम् । कनकमुन्दर-
 रसविधानम् । कदवासागररसविधानम् । लोकनाथरसविधानम् । सिद्धप्रापेक्षरसोदक-
 विधानम् । आनन्दभैरवरसविधानम् । अथ ज्वरीसारचिकित्सा । तत्र रेखनपाचनादि-
 विधानम् । धान्यगुण्ठादिविधानम् । कण्टादिविधानम् । अथ रत्नातीसार मुष्टियोगकथनम् ।
 नत्सकादिविधानम् । कुटजादिविधानम् । अथ गुग्गुलुशरीरे मुष्टियोगकथनम् । कुटजपुटपाक-
 विधानम् । बुधतुष्टज्वालेखविधानम् । कुटजादिविधानम् । स्वल्पगङ्गाधरचूर्णविधानम् ।
 बुधदुग्धनाथरचूर्णविधानम् । आनन्दरसविधानम् । आनन्दभैरवरसविधानम् । कनकचूर्ण-
 विधानम् । अमृताश्वरसविधानम् । अतसञ्जीवनरसविधानम् । अथ प्रक्षयचिकित्सा । तत्र
 मुष्टियोगकथनम् । भूमिन्नासचूर्णविधानम् । पिप्पल्याचूर्णविधानम् । पाठाचूर्णविधानम् ।
 मङ्गलरसविधानम् । गुण्ठीरसविधानम् । कल्याणगुग्गुलुविधानम् । कामचारमङ्गूरविधानम् ।
 कण्टकविधानम् । कल्याणगुग्गुलुविधानम् । मदनमोदकविधानम् । तत्र च रसप्रयोगः ।
 प्रक्षयवृद्धकवाटविधानम् । जातिफलस्यवटिकाविधानम् । पानीयभक्तवटिकाविधानम् ।
 कृष्णचूर्णकथनम् । नाथिकाचूर्णविधानम् । प्रक्षयशार्ङ्गचूर्णविधानम् । नारायणचूर्ण-
 विधानम् । प्रक्षयमिश्रिततैलविधानम् । कुटजलेखविधानम् । मगनमुन्दररसविधानम् । पञ्चा-
 क्षतवर्धकविधानम् । रसपयंटीविधानम् । प्रक्षयलेखरसविधानम् । विजयपयंटीविधानम् ।
 तावतीयविधानम् । दुग्धवटिकाविधानम् । मन्त्राभिरसविधानम् । श्वपकभरसविधानम् ।
 कृष्णदिग्दिविधानम् । अथ अघोरीचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । पय्यापय्य-
 विधानम् । माषिभग्गोदकविधानम् । प्राक्काशिकाविधानम् । शूरभस्मीदकविधानम् । षट्-

पञ्चदशविधानम् । कुट्टावलीविधानम् । आरतीयविधानम् । अग्निमुक्तौषविधानम् ।
 ईश्वरमतकौषविधानम् । भक्तानुगुविधानम् । अथ अग्निमान्द्यचिकित्सा । तत्र सुष्टि-
 योगविधानम् । शार्ङ्गकाञ्चिकविधानम् । भास्करलवणविधानम् । अग्निमुक्तपूर्यविधानम् ।
 अक्षतेचरवटिकाविधानम् । तिक्तपाकवटिकाविधानम् । वृषदग्निमुक्तपूर्यविधानम् । रासबाण-
 विधानम् । अग्निकुमारविधानम् । स्रक्पाग्निकुमारविधानम् । मणोदधिवटिकाविधानम् । गुण-
 मणोदधिवटिकाविधानम् । स्रक्चिकामुक्तरसविधानम् । मन्त्राश्लेषवटिकाविधानम् । मन्त्रापाश-
 पतरसविधानम् । मन्त्राद्विधानम् । सामान्याकौषे सुष्टियोगकथनम् । वृषद्व्यास्कररसविधानम् ।
 स्रक्पाश्लेषरसविधानम् । वीपनावलीविधानम् । विष्णुवीरोमे सुष्टियोगकथनम् । अथ त्रिभि-
 रोगचिकित्सा । तत्र त्रिभिधातिवटिकाविधानम् । शुभावतीवटिकाविधानम् । त्रिभिधाति-
 रसविधानम् । विष्णुकाद्विष्टविधानम् । त्रिधाविष्णुविधानम् । पञ्चाशद्विष्टविधानम् ।
 सुष्टियोगविधानम् । मधुरवटिकाविधानम् । पुनर्वसुवैष्णवविधानम् । पुनर्वसुमधुरविधानम् ।
 वसुवटिकाविधानम् । अथ पाण्डुरोगचिकित्सा । तत्र पाण्डुरोगरसविधानम् । धात्री-
 कौषविधानम् । अथ रक्तपित्तचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् ।
 वासकपुष्टविधानम् । कामदेवपुष्टविधानम् । कुम्भास्रक्पुष्टविधानम् । वासककुम्भास्रक्पुष्ट-
 विधानम् । विक्रमयासकौषविधानम् । अक्षकासकौषविधानम् । अथ यक्षरोगचिकित्सा ।
 तत्र सुष्टियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । कृवङ्गादिपूर्यविधानम् । ताक्षीरादिपूर्यविधानम् ।
 पित्तकासपुष्टविधानम् । जगकासपुष्टविधानम् । अवनम्रासकौषविधानम् । स्रक्पुष्टकास-
 विधानम् । वृषद्व्यास्कररसविधानम् । वृषद्व्यास्कररसविधानम् । मधुमन्त्रासकौषविधानम् ।
 पथ्यापथ्यविधानम् । वसुपुष्टविधानम् । यक्षान्नाकौषविधानम् । वसुपुष्टकास-
 विधानम् । रत्नमधुरविधानम् । सर्वाङ्गपुष्टरसविधानम् । अथ काशरोगचिकित्सा । तत्र
 सुष्टियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । कण्टकारिपुष्टविधानम् । समशर्करपूर्यविधानम् ।
 अश्वामेदरसविधानम् । शृङ्गारभरसविधानम् । वासावलीविधानम् । अमलपुष्टीविधा-
 नम् । त्राक्षीपुष्टीविधानम् । आनन्दभैरवरसविधानम् । रवेन्द्ररसविधानम् । राज-
 क्षमाविधानम् । आसकासपित्तानासविधानम् । अथ चिन्ताशासचिकित्सा । तत्र सुष्टियोग-
 कथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । कुम्भास्रक्पुष्टविधानम् । भार्गवविधानम् । स्रक्पाश्लेष-
 विधानम् । आसकुम्भारसविधानम् । पित्तकासकौषविधानम् । आसारिकौषविधानम् ।
 अथ अरभेचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । त्राक्षीपुष्टविधानम् ।
 कण्टकारिपुष्टविधानम् । कर्त्रीपुष्टविधानम् । अमारोषकरोमचिकित्सा । तत्र सुष्टियोग-
 कथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । कण्टकसंकाञ्चिकविधानम् । अथ वार्द्धीरोगचिकित्सा । तत्र
 सुष्टियोगविधानम् । अम्लपुष्टीविधानम् । कुम्भारसविधानम् । यक्षदिपूर्य-
 विधानम् । मन्त्राश्लेषरसविधानम् । वसुपुष्टविधानम् । अम्लपुष्टीविधानम् । अथ

दन्ताधिक्रिया । तत्र मुद्रियोगकथनम् । अथ मुखरोगचिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् ।
 अथ मदात्ययचिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् । अथ दाहचिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् ।
 क्षपामिधिरसविधानम् । अथ उन्मादचिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् । सिद्धार्थलेपविधानम् ।
 चौरकक्ष्याघटनविधानम् । मन्दापेक्षाधिकघटनविधानम् । चैतन्यघटनविधानम् । शिवाघटन-
 विधानम् । अथ अपक्वार्चिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् । मन्दाचैतन्यघटनविधानम् । पञ्चमन्त्र-
 घटनविधानम् । भूतभैरवरसविधानम् । अथ वातरोगचिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् ।
 रेचनादिविधिः । कक्षाबाधलेहविधानम् । स्फुरणोन्मिषणविधानम् । यथोद्देशगुग्गुलु-
 विधानम् । अथगन्धघटनविधानम् । स्फुरणगन्धघटनविधानम् । बुधगन्धघटनविधानम् ।
 दशरुक्षीतैलविधानम् । वैश्वानरतैलविधानम् । वस्त्राद्यतैलविधानम् । स्फुरणविष्णुतैलविधानम् ।
 बुधविष्णुतैलविधानम् । चिमसामरतैलविधानम् । यक्षादितैलविधानम् । स्फुरणमाषतैल-
 विधानम् । मन्दाभाषतैलविधानम् । बुधभाषतैलविधानम् । कुलप्रसारणतैलविधानम् ।
 मध्यमनारायणतैलविधानम् । बुधनारायणतैलविधानम् । यक्षादितैलविधानम् । यक्षादितैलविधानम् ।
 मन्दाद्युग्मतैलविधानम् । तैलमुन्मादिविधिः । विजयभैरवतैलविधानम् । वातरोगलेहस-
 विधानम् । चन्द्राद्यतैलविधानम् । विद्वद्वादिषुर्बेधविधानम् । अथ कामभाषचिकित्सा ।
 तत्र मुद्रियोगकथनम् । मुखौघघटनविधानम् । अक्षताघघटनविधानम् । मुखौघतैलविधानम् ।
 दम्प्याक-वस्त्राद्यतैलविधानम् । पिण्डतैलविधानम् । बुधदुग्गुक्षीतैलविधानम् । कैशोरगुग्गुलु-
 विधानम् । वातरज्जाककरसविधानम् । अथ ज्वरकषाचिकित्सा । तत्र अष्टकद्वरतैलविधानम् ।
 मुद्रियोगकथनम् । अथ ग्रहणरोगचिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् । विशादिपाचनविधानम् ।
 बुधविषादिपाचनविधानम् । ररससन्नपाचनविधानम् । बीजपूरकघटनविधानम् । पिण्डौ-
 घटनविधानम् । चौरमण्डूरविधानम् । अथ मधुमत्याः खर्चो । गुडमण्डूरविधानम् । शिवा-
 मण्डूरविधानम् । कल्पतरुसविधानम् । शङ्खरावकविधानम् । ग्रन्थीकषविधानम् । नारिकेल-
 कषविधानम् । बुधनारिकेलकषविधानम् । नारिकेलाद्यतविधानम् । अण्डामलकौघविधानम् ।
 विशाधराधविधानम् । अथ उद्वातभैरोगचिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् । अथ गुल्फरोग-
 चिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् । गुल्फभार्गुलरसकथनम् । चिन्तादिषुर्बेधविधानम् । चतुर्वा-
 घटनविधानम् । चौरपट्टघटनविधानम् । दन्तोच्चरीतकोविधानम् । अथ रत्नगुल्फरोगचिकित्सा ।
 तत्र गुल्फाक्षान्तरसविधानम् । अथ ज्वरीनचिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् । अर्जुनघटन-
 विधानम् । अथ वृषलक्ष्मरोगचिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् । मताचरीघटनविधानम् ।
 कुण्डलाकरसविधानम् । वसन्तकुण्डलाकरसविधानम् । अथ बुधभाषचिकित्सा । तत्र
 मुद्रियोगकथनम् । धानीघटनविधानम् । अथ चर्मरोगचिकित्सा । तत्र मुद्रियोगकथनम् ।
 श्रादिषुर्बुलघटनविधानम् । बुलघटनविधानम् । अथ प्रमेहचिकित्सा । तत्र मुद्रियोग-
 कथनम् । पल्लकषविधानम् । मधोधास्यचूर्णविधानम् । शोभितरसविधानम् । नेत्रचुम्ब-

रसविधानम् । दाहिमाद्यष्टविधानम् । वसन्तकुसुमाकररसविधानम् । कर्पूराद्यमोदक-
विधानम् । चन्द्रप्रभावटिकाविधानम् । वज्रायस्यविधानम् । प्रमेचसेतुरसविधानम् । बजा-
दक्षनीवटिकाविधानम् । तारकेसररसविधानम् । इन्द्रवटिकाविधानम् । मेघसुङ्गरवटिका-
विधानम् । अथ सोमरोगव्यवस्था । तत्र चिकित्साप्रकारश्च । अथ मेदोरोगव्यवस्था । तत्र
मुष्टियोगकथनम् । क्षौचरसायनविधानम् । अक्षताद्यगुग्गुविधानम् । विषलास्यतैलविधानम् ।
अथ अङ्गदौर्गन्धचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ उदररोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोग-
व्यवस्था । सासुग्रास्यसूर्यविधानम् । नारायणसूर्यविधानम् । अर्कलवणविधानम् । पटपल्लव-
विधानम् । निष्पुष्टविधानम् । शोषोदरे भेदवटिकाविधानम् । वैलोक्यडम्बररसविधानम् ।
मन्दावज्जिरसविधानम् । तारारसविधानम् । अथ क्षौचरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
मानमुद्रिकाविधानम् । अभयालवणविधानम् । रोहितकष्टविधानम् । चिचकष्टविधानम् ।
मन्दारोहितकष्टविधानम् । अथ शोथरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । क्षीरवटिका-
विधानम् । दुग्धवटिकाविधानम् । पुनर्वाद्यष्टविधानम् । मानकष्टविधानम् । क्षालपद्माद्य-
ष्टविधानम् । शृङ्गवृक्षाद्यतैलविधानम् । शैलाद्यतैलविधानम् । हृद्दुग्धवटिकाविधानम् ।
इश्वरुतैलविधानम् । कंसचरीतकीविधानम् । शोषशार्ङ्गुतैलविधानम् । कटुकादिक्षौच-
विधानम् । अथ दृष्टिरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगविधानम् । शतपुष्पादिष्टविधानम् । अथ
नखग्रन्थचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । तुम्बीतैलविधानम् । निर्गुप्फोतैलविधानम् ।
अथ गण्डमाक्षाचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ क्षौपदचिकित्सा । तत्र मुष्टि-
योगकथनम् । क्षण्णाद्यमोदकविधानम् । दृष्टीष्टविधानम् । हृत्सौरेचरष्टविधानम् ।
क्षौपहमजकेसररसविधानम् । नित्यानम्बरविधानम् । कनकतैलविधानम् । अथ विप्रशि-
रोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ व्रणरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
पद्माद्यतैलविधानम् । विषलास्यगुग्गुविधानम् । अक्षतवटीगुग्गुविधानम् । जातिकाद्य-
ष्टविधानम् । मोराद्यष्टविधानम् । विपरीतमज्जतैलविधानम् । व्रणराक्षसतैलविधानम् ।
अथ भग्नचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ नाडीग्रन्थचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
अथ भग्नचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । नवकार्षिकगुग्गुविधानम् । विष्ण्वनतैल-
विधानम् । अथ उपर्यग्रचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । करङ्गाद्यष्टविधानम् । अथ शृङ्ग-
होचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ कुष्ठरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
पल्लवविधानम् । पचान्मविधानम् । एकविंशतिगुग्गुविधानम् । पञ्चविंशतविधानम् ।
मन्दाभक्तकविधानम् । चिन्पुष्पाद्यतैलविधानम् । अर्कतैलविधानम् । मरीचाद्यतैलविधानम् ।
हृद्दक्षनीचाद्यतैलविधानम् । विषतैलविधानम् । सोमराजतैलविधानम् । मन्तकुष्ठारिणी-
विधानम् । चरिताद्यष्टविधानम् । तालकेसररसविधानम् । मन्दातालेसरविधानम् ।
अक्षताङ्गरक्षौचविधानम् । अथ क्षीतपित्तरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ विप्ररीति-

मुष्टियोगव्यवस्था । मतावरीष्टतविधानम् । सुधावतीवटिकाविधानम् । अथ विषरोगचिकित्सा ।
 तत्र मुष्टियोगकथनम् । पक्षितक्तष्टतविधानम् । अथ मस्तरिकाचिकित्सा । तत्र मुष्टियोग-
 विधानम् । खदिराष्टकविधानम् । अथ कुष्ठरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । वाङ्मेरी-
 ष्टतविधानम् । मल्लिहायनैष्ठविधानम् । कुङ्कुमायनैष्ठविधानम् । खरिद्रायनैष्ठविधानम् । गुड्मा-
 नैष्ठविधानम् । मध्यमष्टङ्गराजनैष्ठविधानम् । मङ्गाष्टङ्गराजनैष्ठविधानम् । अथ सुषारोग-
 चिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । कनकचूर्णविधानम् । पीतकचूर्णविधानम् । दृष्टन्खदिरादि-
 वटिकाविधानम् । वकुलायनैष्ठविधानम् । सप्तकारवटिकाविधानम् । अथ कर्पूरोगचिकित्सा ।
 तत्र मुष्टियोगविधानम् । आरनैष्ठविधानम् । दशसूक्ष्मैष्ठविधानम् । मधुकनैष्ठविधानम् ।
 कुड्मादिनैष्ठविधानम् । अथ नासारोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । शोषादिचूर्णविधानम् ।
 पुण्यायनैष्ठविधानम् । चित्रकचरोतकीविधानम् । द्यूषानैष्ठविधानम् । अथ चक्षुरोगचिकित्सा ।
 तत्र मुष्टियोगकथनम् । विष्वक्पञ्चविधः । चक्षुर्गुण्युष्टतविधानम् । पटोलायुष्टतविधानम् ।
 मृगकष्टतविधानम् । कुमारिका-वर्तिकथनम् । सुखावती-वर्तिकथनम् । चन्द्रप्रभा-वर्तिकथनम् ।
 चन्द्रोदया-वर्तिकथनम् । नयनसुखा-वर्तिकथनम् । नयनाञ्जनविधानम् । चित्रलाष्टतविधानम् ।
 अपवक्त्रभनैष्ठविधानम् । सप्तायनसौष्टविधानम् । अथ शिरोरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोग-
 कथनम् । चक्षुर्विन्दनैष्ठविधानम् । अपामार्गनैष्ठविधानम् । शिरोवस्त्ररसविधानम् । अथ स्त्रीरोग-
 चिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । शीतकल्याणष्टतविधानम् । मतावरीष्टतविधानम् । अमो-
 ष्टतविधानम् । अथ प्रदरचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ योनिवायचिकित्सा ।
 तत्र मङ्गायन्याष्टतविधानम् । अथ गर्भिणीचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । गर्भविच्छा-
 दविधानम् । अथ गर्भवायचिकित्सा । तत्र गर्भिणीकल्याणविधानम् । भद्रोक्तवायनेष्ट-
 विधानम् । अथ स्नानरोगचिकित्सा । तत्र शोषणैष्ठविधानम् । मुष्टियोगकथनम् । काशीनैष्ठ-
 विधानम् । अथ बालरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । बालचातुर्भेदायनेष्टविधानम् ।
 धानव्यवलेष्टविधानम् । पद्मकोष्ठवलेष्टविधानम् । आद्यायनेष्टविधानम् । अक्षयान्याष्ट-
 विधानम् । अष्टमङ्गलष्टतविधानम् । अथ विषरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । पाचन-
 क्षेपन-वमन-विरेकादिविधिः । दण्डामयरसविधानम् । अथ वलिकर्णविधानम् । तत्र मन्त्र-धूम-
 रत्न-शोचधादिविधिः । अथ प्रकीर्णकाधिकारः । तत्र मानाध्यायः । गणाध्यायः । अथ ऋतु-
 चर्या । अथ दण्डाधिकारः । तत्र गोधूमायुष्टतविधानम् । रत्नवक्त्रभनैष्ठविधानम् । कामेष्ट-
 मोष्टविधानम् । पूर्वचन्द्रमोष्टविधानम् । कामाग्निचन्द्रोपममोष्टविधानम् । मदनमोष्ट-
 विधानम् । दुग्धवटीविधानम् । चन्द्रोदयरसविधानम् । अथ रक्षायमाधिकारः । तत्र अक्षत
 भक्षानकविधानम् । अक्षयकविधानम् । पूमक्षयविधानम् । मङ्गावटिकाविधानम् । शृङ्गारा-
 कथनम् । मन्त्राभकथनम् । चतुर्गुणरसकथनम् । पूर्वचन्द्ररसकथनम् । अथ चातुर्मास-
 शोधनपुटीकरवपाचन-क्षेदनादिविधिः । दशसिन्धूरादिविधिः । इति मंत्रम् ।

No. 267. मन्त्रिच्छास्त्रोक्तः . By दासगोस्वामी . Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 46 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgartalā Vṛddhanagara Tripurā, Paṇḍita Mineçvara Sārbbabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

बीबीकृष्णचन्द्राय नमः ।

गुरो मोढे मोढासुखिनु सुजने भूषुरगचे
सुमन्त्रे बीबाबि ब्रजनवयुषद्गृहशरचे ।
सदा हर्षं चित्ता कुब रतिसपूर्णासतितरा-
मये स्वाम्ना भ्रातृशठभिरभियाचे धृतपदः । इत्यादि ।

End.

मन्त्रिच्छादेकादशकवरनेतकधुरया
गिरा गायत्युक्ते समधिगतसम्पाद्येततयः । (?)
सयूषबीकपानुन दृष्ट भवन् गोकुलवने
जनो दाधाकृष्णातुल्लभजनमन्त्रं स लभते ॥

Colophon.

इति बीमहासगोस्वामिरचितो मन्त्रिच्छास्त्रोक्तः सम्पूर्णः ॥

विषयः । वैष्णवपञ्चांग्यम् । अथ य यदि बीकृष्णराधिकयोः सेवारम् लभ्यमिच्छति तर्हि
समन्त्र-बीबीराङ्गकपगोस्वामिप्रभृतिभिरनुकृतां सेवां कुब इति मन्त्रः प्रति शिष्टाप्रदानम् ॥

No. 268. मन्त्रिच्छास्त्रोक्तवकीटोक्ता . By विश्वनाथसकवर्ती . Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 153 çlokas. Character, Bengali. Date, San 1245. Place of deposit, Āgartalā Vṛddhanagara Tripurā, Paṇḍita Mineçvara Sārvva-bhauma. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

बीकृष्णनित्यामन्त्रचेतस्यो जयंताम् ।

निर्घोषं साधं ब्रह्मसाधनानि

कुर्वन्ति विज्ञाः परमादरेण ।

बीकृष्णपादाब्जराजोऽभिषेकं

ममं हि चैतन्मम साधनानि ।

रुपाङ्गुसारिणी सेवा मनसि तिष्ठते यदि ।

बीरावाङ्मन्योः कुक्ते विद्वद्वेष मम्यते ॥

साभीष्टदेवधामवर्चनपूर्वकं महत्कल्पं श्रीकृष्णविरचितैश्वर्यज्ञानविचारकानु-
कूलभजनं दर्शयति गुराविति । इत्यादि ।

End. यूथेन सच्च श्रीरूपानुगो भवन् यः मोकुलवने उभयोः सेवारत्नं लभते
श्रीरूपस्यानुमतिं विना सुखकामानुगा न स्यात् अतो यूथेन सच्च श्रीरूपस्या-
नुसारिणो सेवां कुर्वित्याशयः ।

Colophon. इति श्रीविष्णुनाथचक्रवर्तिना विरचिता मनःशिक्षासोकावलीटीका समाप्ता ।
समाप्तसायं पन्थः ॥

विषयः । मनःशिक्षासोकावलीनामकवैष्णवग्रन्थस्य व्याख्यानम् ॥

: , No. 269. मधुमञ्जरी, (मनीषापञ्चकटीका) . By बालगोपालेन्दुः . Sub-
stance, country-made paper, 12 x 5 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page.
Extent, 214 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Yaçodal, District Mayamanasimha, Paṇḍita Harinātha Tarkabhūṣaṇa.
Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीमन्मङ्गलमुनेये नमः ।
श्रीमन्मुनीन्द्रमानस्य जगन्नाथमुनिं गुहम् ।
मनीषापञ्चकव्याख्या तन्वते मधुमञ्जरी ।
तवाहो कथा निरूप्यते । इत्यादि ।

End. सर्वसिद्धो ब्रह्मविहरिहः । सुवेन्द्रवन्दितपदं सुराः देवाः तेषामिन्द्रा खाली .
शतमन्त्रेण वन्दितं मनस्कृतं पदं पादो यस्य स तथा । भूतं सत्यं अखि-
न्नर्थं न संशयः ॥ एवं मम मनीषेति स्पष्टम् ।
मनीषापञ्चकस्यैव कृता टीका मनोहरा ।
बालगोपालेन्दुनाम्ना मुनिना मधुमञ्जरी ।

Colophon. इति मनीषापञ्चकव्याख्या सम्पूर्णा ।

विषयः । मङ्गराचार्यकृतस्य मनीषापञ्चकनामकस्य वेदान्तग्रन्थस्य व्याख्या ।

No. 270. मनोरमा . By रमानायशर्मा . Substance, country-made paper, 13 × 4½ inches. Folia, 105. Lines, 4 on a page. Extent, 2,054 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1780. Place of deposit, District Tripurā, Parganā Nurnagara, grāma Pattana, Paṇḍita Tārānātha Çiromani. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । त्रीगुरवे नमः ।
 सम्यक् प्रपद्य तां वाणीमानीय च सतां वचः ।
 मनोरमा रमानायशर्माणां परिनिर्मिता ॥
 प्रायेण धातुवैषम्यात् सर्वेषां पूर्णं ते शिरः ।
 या सत्क्रियायै प्रभवेत् सैव दृष्टिर्भनोरमा ॥
 भूरिस्फुरितता दृष्टिर्भूयसी युक्तपुस्तिका ।
 निश्चेतुं धातवस्तस्यां न शक्यास्तेन मे नमः ॥
 यो सत्सुरं प्रचयति प्रथितस्य मान्दा
 कस्यापि वा निजमहत्त्वसमीक्षया वा ।
 उच्छिद्य नाम मम बीज्य क्षती समन्तात्
 तस्यैव नश्यन्ति तरां सुलतं लतम् ॥
 भूयसायां सतो भावः प्रदृष्टिनिमित्तं सता तस्याश्च सिद्धरूपायां अपि
 क्रियात्मम् । इत्यादि ।

End. परिहारस्तु पूर्ववत् भूचुराद्योरपरिसमाप्तत्वात् न दृत्कारणं (?) ततः कदा
 नार्हेति बोद्धव्यम् । विस्तृतो ह्येवमिदं । प्रथितमुद्रप्रथितं कदा वचः ।
 इति भावं ॥ इत्यादयोऽप्यनुसर्ग्या इति ॥

Colophon. इति वेदगर्भतर्काचार्यान्वित-राधिकुलप्रखल-जीरमानायशर्माणां विनिर्मि-
 तायां मनोरमायां कातन्वधातुद्वयोः चुरादिविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । नानादृष्टान्तपूर्वकं कातन्वीयधातुगच्छतिकथनम् ॥

No. 271. मन्त्रपुराणम् . By गोविन्दकविकृष्णः . Substance, country-made paper, 16 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 140 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñchalpāḍā, District 24-Parganās, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमस्तस्मिन् ।

नीलं किमपि किशोरं निधाय हृदये पुरस्त्रियाचर्याम् ।

मन्त्राणामभितरुते श्रीगोविन्दकविकङ्कणाचार्यः ॥

यत्नात् पुरस्त्रियां कुर्यान्मन्त्रवित् मित्रिकाङ्गुल्या ।

जीवद्दीनो यथा देही सर्वकर्मासु न क्षमः ।

पुरस्त्रयद्दीनो हि तथा मन्त्रः प्रकीर्तितः ॥ इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । अत्र प्रथमं पुरस्त्रयस्त्वानादिनिरूपणम् । ततो मास्त्रादिनिरूपणम् । पुरस्त्रय-
विधिसात्प्रयोगादिष्वेति ।

No. 272. मन्त्ररत्नावली . By विद्याधरः . Substance, country-made paper, 12×1½ inches. Folia, 189. Lines, 5 on a page. Extent, 4,843 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Visnupura, District Vāṅkuḍā, Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Proso. Incorrect.

Beginning.

(अथ प्रथमपञ्चमभावात् चतुर्थपञ्चम्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ॥) ये
मन्त्रा भवन्ति ते स्त्रान्धकाः । ये मन्त्रास्तथोदशाक्षराः पञ्चदशाक्षरा ना ये
मन्त्रास्ते विफलाः । चतुःशताक्षराण्यारभ्य सप्तसप्तर्षी ये मन्त्रास्ते दृढाः ।
शताक्षरा ये मन्त्राः सार्धशताक्षरा वा . ये मन्त्राः विंशताक्षरा वा ये
मन्त्रास्ते निःश्लेषाः । सप्तसप्तर्षीधिका ये मन्त्रास्ते पीडिताः ॥

दीवानिमानविज्ञाय यो मन्त्रं भजते अङ्गः ।

सिद्धिर्न जायते तस्य कल्पकोटिशतैरपि ॥ इत्यादि ।

End.

प्रवासे रचिता मास्त्रा प्रयच्छेत् पुष्कलं धनम् ।

सर्वाभ्यं स्थाटिकी मास्त्रा मोक्षिकैर्विचिता त्रियम् ॥

निर्दिष्टा रौप्यमास्त्राभिः कुरते कीर्तिमन्त्रयाम् ।

यतैरेव विरचिता मास्त्रा स्त्रामुक्तये कुर्याम् ॥

योत्रासु अथ योत्रं प्रपञ्चामीत्यादि मास्त्रादिविचर्जिते इति स्त्रोकान्तपञ्चेन
ब्रह्मप्रत्यप्रतिपादितेन बोधयाः । केवलं प्रत्यभिधुतिभयाग्नेश्च लिखिताः ॥

वाचं न वाचा मनसा न मन्यं
 श्रेयं परं यदुपसेवयेव ।
 मद्यादिबुद्धिस्थितिसंस्तुतीशं
 वन्दे मन्त्रलक्षणं देवतोद्यम् ॥
 रामानुजो देशिकसन्तमो यत्
 श्रीशारदानिलकण्ठम सकार तन्त्रं ।
 त शिष्टप्रणीविद्याधरो
 रचितवान् मन्त्ररत्नमालाम् ॥
 श्रीमद्भुवः प्रवरहृन् भद्रपरासस्य बोधविभवाय ।
 सदागमाख्यो विज्ञोपकारविधये मया निबद्धः ॥
 सम्यक् निबद्ध इह सम्यगितरस्तु ज्ञया ॥ (?)
 सत् विंशसप्तमस्य जगपदे श्रीश्रीवस्तुतौ ।
 श्रीमांसान्तर्गतप्रवरमनिरभुर्भूतिशर्मा द्विजेन्द्रः ।
 तत्सूनुः स जगद्वरो गामरवाजाक्षसम्भोधरः । (?)
 श्रीविद्याधर एतदीयतनयश्चो गुरुरावलीम् ॥
 कायस्थसप्तधरवर्धकुलावतंसः
 श्रीमत्प्रतापस्तम्भपतासमीपे । (?)
 सेनायिनाम् नगरे मन्त्ररत्नमालां
 विद्याधरो प्रथितवान् भुवनानिवद्धा ॥ (?)
 आचार्यभद्रपदहृत्कविबलभस्य
 श्रीबलभस्य चरणी प्रथितव्यं ब्रह्मा ।
 विद्याधरेण रचिता मन्त्ररत्नमाला
 समूर्ध्व एव पठन्तो दशमो हि यय ॥

Colophon.

इति श्रीजगद्गुरुभट्टाचार्योक्तेश्चि + + + + विद्याधरशर्करिरचितार्था
 मन्त्ररत्नमालां शारदानिलकण्ठमो प्रकीर्तकमानं नाम दशमः पटलः
 समाप्तः ॥ ० ॥ श्री ॥ * ॥

विषयः । प्रथमपटले, योगिसुत्रादिरूपचम् । रात्र्यादिविषयः । दीपादिरूपचम् ॥
 (१ पटलान् ५ मपटलपर्यन्तं बालि ।) १ पटले दीपापूर्णाचलप्रयोगादिः । श्रीमादि-
 निरूपचम् । ० मपटले विष्णुपूजाविध्यादिः । हाहाचारमन्त्रविध्यादिः । चण्डीवमन्त्रविधिः ।
 बालमन्त्रमन्त्रादिनिरूपचम् । बराचमन्त्रादिविधिः । गोपाद्यादिसप्तमन्त्रविधिः प्रथी-

गादिश् । ८ मपठले न्यासादिनिरूपणम् । उमासहस्ररादिविधिः । अत्युच्चमन्त्रादिनिरूपणम् । नौलकण्डमन्त्रपूजाप्रयोगादिः । चिन्तामणिसन्त्रादिनिरूपणम् । पाशुपतास्त्रमन्त्रविध्यादिः । बटुकभैरवमन्त्रविधिः । पूजायन्त्रादिनिरूपणम् । चण्डेश्वरमन्त्रविध्यादिः । शैवमन्त्राभिविवेचनादिश् । ९ मपठले गायत्रीप्रमुक्तमन्त्रादिनिरूपणम् । १० वशौकरणक्षोमादिनिरूपणम् । बाणक्षौद्रविध्यादिः । प्राक्षप्रतिष्ठासन्त्रयन्त्रादिश् । १० मपठले पुराणमन्त्रप्रयोगादिनिरूपणमिति ।

No. 273. मन्त्रव्यक्तिः. By जगन्नाथः. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 180 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasīnha, Vādari, Paṇḍita Rāmakamala Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Verso. Generally correct.

Beginning. ॐ नमस्कारिणे ।
 नलानन्दस्यो देवो भारती सर्वसिद्धिदाम् ।
 मन्त्रव्यक्तिं वित्तुवे जगन्नाथो द्विजोत्तमः ॥
 अथ व्यक्तिं प्रवक्ष्यामि वर्षानां वदने नृपाम् । •
 प्रेरितां वामनास्तिकां सुदुस्सारम्भनिर्गताम् । इत्यादि ।

End. अष्टितलात् घोषो नास्ति ।

विषयः । मन्त्राक्षरादियन्त्रीकरणादिः । मन्त्राक्षरादिमाहात्म्यकथनश्च ।

No. 274. मन्त्रार्थदीपिका वा सारसंग्रहः. By श्रीहर्षः. Substance, country-made paper, 13×2½ inches. Folia, 18. Lines, 4 on a page. Extent, 300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kṛṣṇapurā, District Dhākā, Post Office Vaidyerbāzār, Paṇḍita Kālikṛṣṇa Vidyāvinoda. Appearance, very old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।
 देवतायाः पदद्वयं प्रथम्य भक्तिर्गती मुक्तः ।
 मन्त्रसारं समाह्वय्य वक्ष्ये मन्त्रार्थदीपिकाम् ॥ •
 ज्ञानमस्य च संक्षेपो मन्त्रविद्यां विबुधये ।
 श्रीहर्षद्वयिना चैव लिख्यते सारसंग्रहः ।

चरचक्रं विचार्यैव नामचक्रं विचारयेत् ।
 ऋषिधनौति पञ्चद्वि मन्त्रं राशिचक्रकम् ।
 नाक्षीचक्रं विचार्यैव चक्रान्यानि विचारयेत् ॥

तत्र 'प्रथमतो चरचक्रं निरूपये ।

मृतसः पूर्वंगा रेखाचतस्रो दक्षिणाप्रकाः ।
 कोणे + + ततो दत्त्वा चरचक्रमिदं भवेत् ॥
 ऐशान्यादिष्टचक्रम् शोभितं त्रिपुरादिभिः ।
 दिक्षु दुर्गाश्च वाणीश्च ताराश्च भैरवी' तथा ॥
 ईशानाद्यं कुबेरान्नं क्रमाच्च विन्यसेत् तथा ।
 इन्द्राक्षीश्चैव चैरन्व्यं पितामहमनन्तरम् ॥
 मन्त्रमायाश्च कालीश्च यदन्यत् सौम्यदैवतम् ।
 त्रिपुरादौ ... शिवः ... ॥
 त्रिपुरां भुवनेश्वरीं पीठेश्वरीं च अन्वकम् ।
 वासुदेवं त्रियम्बकं विष्णुमस्त्राश्च चण्डिकां ॥
 अस्त्रार्थः । पूर्वस्थां दुर्गां, दक्षिणस्थां वाणीं, पश्चिमस्थां तारां, उत्तरस्थां
 भैरवीं, ईशानकोष्ठद्वये इन्द्राक्षीचैरन्व्यौ, गरुडकोष्ठद्वये पीठेश्वरीचन्द्रकौ,
 मेरुतकोष्ठद्वये वासुदेवत्रियौ, वायुकोष्ठद्वये विष्णुमस्त्राचण्डिके ॥ इत्यादि ।

End.

अयमे विष्णुश्चैव प्रहृष्टे चन्द्रसूर्ययोः ।
 रविचक्रमप्येवैव युगाद्यायां सुरेश्वरि ॥
 मन्त्रमाराधु सत्त्वांस्तु चक्रणीतिमुक्तेषु च ।
 शिष्यविजम्बदिवसे समस्तो लुप्तदा भवेत् ॥
 युगाद्यायां जम्बदिवसे विवाहदिवसे तथा ।
 पुण्यतीर्थे क्रूरचने देवीपीठचतुद्वये ।
 प्रयागे नीलग्रीवायां काशीकाशं न शोधयेत् ॥
 पीठचतुद्वये ऋषीयान-जालन्धर-पूर्वगिरि-कामरूपे ॥
 देवा नोर्ध्वं समारम्भ यावत् स्थापनौ तिथिः ।
 ॥

विश्ववर्तीर्थाणि ।

त्रयायां भास्करचने तत्रैव चन्द्रपञ्चमे ।
 कोष्ठमेव च मन्त्रे च तथा कल्याणमेव च ।

.....

कन्याश्रमे जयपुर इति ख्याते । अक्षं गते दैत्यगुरौ शिशौ च
 जीवे चरते दैत्यगुरौ सख्यर्थे केतुद्रुमे भुवसादिदोषे ।
 इत्यादि । अतः परं खण्डितम् ।

विषयः । चरचक्रनिर्णयः । अक्षचक्रनिर्णयः । अष्टविधचक्रनिर्णयः । नक्षत्रगण-
 मेनौविचारः । राशिचक्रकथनम् । भौतिकचक्रकथनम् । अक्षचक्रकथनम् । कूर्मचक्र-
 निरूपणम् । दीक्षाफलनिरूपणम् । गुरुलक्षणकथनम् । शिष्यलक्षणकथनम् । दीक्षायां मासतिथि-
 नक्षत्रलग्नतीर्थस्थाननिर्णयः । एतत् सर्वनिरूपकवचनपरम्पराया व्याख्यानम् ॥

No. 275. मन्त्रोद्धारः . Substance, country-made paper, 16 x 3 inches.
 Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent, 437 ślokaś. Character, Bengali.
 Date, ? Place of deposit, Kātibāli, District Mayamanasimha, Paṇḍita
 Parānacandra Turkālāṅkāra. Appearance, tolerable. Verso. Generally
 correct.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।
 अथ क्रमान्तोद्धारो लिख्यते तत्रादौ भुवनेश्वर्याः । श्रीं ।
 नकुलीशोऽग्रिमाकटो वासनेचार्द्धचन्द्रवान् ।
 बीजं तस्याः समाख्यातं खेवितं सिद्धिकाङ्क्षिभिः ॥ इत्यादि ।

End. श्रीं गौरि चन्द्रदयिते योगेश्वरि श्रीं फट् साक्षा । श्रीं गौरि चन्द्रदयिते
 योगेश्वरि सर्वार्थं फट् ॥ * । (?)

विषयः । मन्त्रोद्धारानिरूपणम् ।

No. 276. मन्त्रमासार्थसंग्रहः . By गुरुप्रसादशर्मा . Substance, country-
 made paper, 17 x 3 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Extent, 990
 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Pargana
 Vagdi, District Medinipurā grāma Telivani, Paṇḍita Candranātha Cūḍā-
 maṇi. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

सुते क्षुतिवचनस्य एकलक्षविवक्षितम् ।

नामाक्षुतिवचनानां व्याख्येयानां तत्र सर्वविशेषं वास्तविकार्थमिति यावत्

मिति निरूपयति । निरूपणं ज्ञानानुसूतवचनं । व्याख्येयसुतिवचनस्य सामान्यतो विषयानाञ्च मल्लिङ्गुच इत्यादि । अथ सप्रत्यर्थो विषयत्वं यच्च निर्णय-पदोत्तरं सप्रती तच्च जनकलरूपं विषयत्वं अन्यत्र ज्ञानजनकलरूपमिति विशेषः ॥ इत्यादि ।

End.

तथाविधकन्यादात्री विमाता सपिण्डनाधिकारिणी तच्च कथं तद्दिने नापकर्षः ।
कालबाधाभावादिति चेदत्रोच्यते ।
वङ्गनामेकधर्माणामेकस्यापि यदुच्यते ।
सर्वेषामेव तत् कुर्यादेकरूपा हि ते स्मृताः ॥
इति बोधायनवचनात् यद्वर्षेत्यनेन सर्वैवासन्नपूर्वदिनेऽपकर्षः ।

Colophon.

इत्यास्ता मल्लमतिविकारेण ॥ ० ॥
शाखाणां स्मरणार्थं नु श्रीगुरुप्रसादशर्मा ।
संकलितामृतमूली च वचनानि मल्लिङ्गुचे ।
धूलिधवलसुजाभां मल्लमवलम्बा स्थितो यशोदायाः ।
रजतसूत्रयथितो हरिरिह नीलमणिर्जयति ॥

विषयः । संचेपेय मल्लमासाधनव्याहिनिरूपणम् ।

No. 277. मन्त्राप्रदीपदानपद्धतिः . Substance, country-made paper, 14x3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 48 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā, District 24-Parganās, Paṇḍita Ramatāraṇa Ṭhākūra. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

अथ मन्त्राप्रदीपदानविधिः । मार्कण्डेय उवाच ।
येयं दीपान्विता राजन् स्थाता पञ्चदशी भुवि ।
तच्च दीपप्रदानेन कुलानामुद्धरेत्तन्म ॥ इत्यादि ।

End.

ततस्तत्राचम्य कथा दीपं प्रबोधयेत् ततः प्रभाते दक्षिणां दत्त्वाऽपि दानार्थं कुर्यात् ।

Colophon.

इति मन्त्राप्रदीपदानपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । दीपान्वितामावास्यायां मन्त्राप्रदीपदानविधिकतुप्रयोगादिव ।

No. 278. महामोक्षतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 13x3 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,024 ślokaś Char-acter, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verso. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

कैलासशिखरे रम्ये संस्थिते भवसन्निधौ ।

पद्मं भक्तियोगेन पार्ष्णतीं ब्रह्मरं प्रति ॥

ब्रह्मर्षिवाच ।

आसीत्सर्वश्लाघि यानि यानि पुनं प्रभो ।

भूयो भूयो विचार्यं हि ब्रह्माख्यं देवकम् ॥

बुद्धिबलं यद्रूपं तद्रूपं बुद्धिबलकम् ।

यानि गुणानि ब्रह्माख्ये तानि सन्ति कलेवरे ॥

अधिकं तु भक्त्या च विचार्यं द्येन्द्रियाः ।

संसाधितकारं ब्रह्म सचकारे स्थितं प्रभो ॥

ब्रह्माख्ये तु मध्ये यत् सर्वं तिष्ठ कलेवरे ।*

अद्यान्तं तव वाक्यं हि तद्ब्रह्म हरिर्वचः (?) ॥

तथापि परमेशान् सन्वेद्यो मां न मुञ्चति ।

बुद्धद्रष्टाख्ये तु महाभीमः सुमेवकः ॥

सुमेवकं सन्नख्यं दक्षभागे सुरेश्वर ।

स एव सप्तपद्मं च ब्रह्मावधि सचवकम् ॥*

तत्पुण्यो हरिर्किंपुत्रभारहर्षे क्रमात्तयम् (?) ।

इत्यादिब्रह्मवर्णनं चतुर्वेदीयदे क्रमात् ।

केतुमानभवद्देवो पूर्वपश्चिमः स्थितः ॥ इत्यादि ।

End.

चित्तव्याकारजीवकं यदुच्यते बुद्धमवस्थितम् ।

तत्तत् कृतं संभेदः चर्मादरे यावत् स्थितः ॥

ब्रह्मार्थं ब्रह्मार्थं ब्रह्मार्थं तद्देव ।

महामोक्षतन्त्रविद् यः स सर्वज्ञ एव मोक्षनः ॥

Colophon.

इति महामोक्षतन्त्रे ब्रह्मरोमहर्षवन्दे महामोक्षतन्त्रे ब्रह्मरोमहर्षवन्दे

वीरविश्वरूपे चतुर्विधतन्त्रे पठ्यते समाप्तः ॥

विषयः । १ मे पटले,— शङ्करीशङ्करयोः संवादेन शरीरस्य सुद्रव्यरूपरूपलक्षणम् ।
 बुद्धद्रव्याण्डे भारतवर्षादिभिरुपपन्नम् । अन्तर्भागादिविषये दिङ्मिरूपपन्नम् । सञ्चाकाश्याः प्रकृतित्व-
 कथनपूर्वकं प्रकृतिपुरुषयोर्जगत्सृष्टिप्रक्रियाकथनम् । २ ये पटले,— अष्टादशमहाविद्योत्पत्ति-
 कथनम् । अष्टादशभैरवोत्पत्तिकथनम् । तत्र तत्र तेषां रूपादिवर्णनम् । ३ ये पटले,— काञ्चि-
 कायाः शववाचनादिकारणकथनम् । शिवस्त्रिङ्गोत्पत्तिकथनम् । शिवस्य शवरूपत्वे कारणदि-
 कथनम् । ४ ये पटले,— शिवस्य चित्याद्यष्टगुणिष्ठान्तकथनम् । योगिबीजकथनम् । स्त्रिङ्ग-
 बीजकथनम् । सञ्चाबीजकथनम् । वसुधैवकुतूहलमात्रादिकथनम् । ५ मे पटले,—
 काञ्चीसूक्तपञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । ६ छे पटले,— तारैकजटा-नीलसरस्वतीसूक्तप-
 त्तकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । ७ मे पटले,— विपुरसुन्दरीसकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । ८ मे
 पटले,— भुवनेश्वरीभकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । ९ मे पटले,— भैरवीसूक्तपञ्चकारादिशत-
 नामस्तोत्रकथनम् । १० मे पटले,— क्षिप्रमस्तासूक्तपञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । ११ छे
 पटले,— धूम्रावतीसूक्तपञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १२ छे पटले,— वज्रालोकसूक्तप-
 ञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १३ छे पटले,— मातङ्गीसूक्तपञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् ।
 १४ छे पटले,— कमलासूक्तपञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १५ छे पटले,— वाग्वादिनी-
 सूरूपपञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १६ छे पटले,— अन्नपूर्णासूक्तपञ्चकारादिशतनामस्तोत्र-
 कथनम् । १७ छे पटले,— प्रत्यङ्गिरासूक्तपञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १८ छे पटले,— त्र्यम्बका-
 सूरूपपञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १९ छे पटले,— दुर्गासूक्तपञ्चकारादिशतनामस्तोत्र-
 कथनम् । २० छे पटले,— मातङ्गीसूक्तपञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । २१ छे पटले,—
 कामाख्यासूक्तपञ्चकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । २२ छे पटले,— बालासूक्तपञ्चकारादिशतनाम-
 स्तोत्रकथनम् । २३ छे पटले,— निगमशास्त्रपुराणशास्त्रादीनामुक्तकथनम् । तत्र द्रव्यसाम-
 ग्रहणसामसादितः सामवेदादीनामुत्पत्तिकथनम् । अक्षयान्त रथक्रान्त विष्णुक्रान्तविबरणकथनम् ।
 अथ अष्टाविंशत्युत्तरशतसंख्यतन्त्रशास्त्रोत्पत्तिकथनम् । तत्र तेषां नामकथनम् । यथा,— काञ्ची-
 तन्त्रं, सुष्टमास्तन्त्रं, तारातन्त्रं, बीरतन्त्रं, शिवसारतन्त्रं, दीक्षातन्त्रं, वृष्टारतन्त्रं, सञ्चा-
 सारतन्त्रं, निष्ठातन्त्रं, विश्वसारतन्त्रं, तन्त्रसारतन्त्रं, वर्षसारतन्त्रं, भुवतन्त्रं, गुप्तसारतन्त्रं,
 शतसप्ततन्त्रं, लिङ्गार्चनतन्त्रं, भैरवतन्त्रं, भैरवीतन्त्रं, क्षतार्चनतन्त्रं, तोडुतन्त्रं, वृष्टोडुत-
 तन्त्रं, मौलतन्त्रं, वृष्टीसूतन्त्रं, कङ्कासालिनीतन्त्रं, सञ्चानिष्ठातन्त्रं, वृष्टानिष्ठातन्त्रं,
 राधातन्त्रं, माधेश्वरीतन्त्रं, सिद्धेश्वरतन्त्रं, मातृकाभेदतन्त्रं, समयातन्त्रं, सिद्धतन्त्रं, गुप्तसाधनतन्त्रं,
 सर्वसूतन्त्रं, मातृकातन्त्रं, मन्त्रातन्त्रं, शिवतन्त्रं, अष्टधातन्त्रं, कुमारीतन्त्रं, सारासारातन्त्रं,
 कुलार्चनतन्त्रं, काञ्चिकाकुलसर्वसूतन्त्रं, काञ्चीकथनतन्त्रं, काञ्चीतन्त्रं, वाराहोतन्त्रं, योगिनी-
 तन्त्रं, योगिनीहृदयतन्त्रं, औरीतन्त्रं, योगतन्त्रं, वर्षतन्त्रं, चैतन्यं, विष्णुतन्त्रं, समस्तकुलार-
 तन्त्रं, विपुरासारतन्त्रं, योगिनीविजयतन्त्रं, सञ्चायोगिनीतन्त्रं, वृष्टदुयोगिनीतन्त्रं, शिवाचन-

तन्त्रं, सम्भरतन्त्रं, साक्षिनीतन्त्रं, शुद्धिनीतन्त्रं, मन्त्रासाक्षिनीतन्त्रं, बुधसाक्षिनीतन्त्रं, कुङ्कुमतन्त्रं, मन्त्राभ्युपेतन्त्रं, बुधभ्युपेतन्त्रं, भोजतन्त्रं, मन्त्रेशतन्त्रं, सारदातन्त्रं, श्यामातन्त्रं, गोपीतन्त्रं, भूततन्त्रं, भूतलिपितन्त्रं, उड्डीशतन्त्रं, कामधेनुतन्त्रं, कामिनीतन्त्रं, मोहन-
तन्त्रं, मोहिनीतन्त्रं, सभ्योदनतन्त्रं, समीरणतन्त्रं, बौरभद्रतन्त्रं, मन्त्रावीरतन्त्रं, कामकोशर-
तन्त्रं, कुल्लूचूडामणितन्त्रं, चूडामणितन्त्रं, भावचूडामणितन्त्रं, चिन्तामणितन्त्रं, वरदातन्त्रं, ज्ञानार्थतन्त्रं, हंसतन्त्रं, कालौविद्यातन्त्रं, नित्यातन्त्रं, चिदम्बरतन्त्रं, विज्ञापनतन्त्रं, फेन्कारिणीतन्त्रं, उत्तरतन्त्रं, मारायणीतन्त्रं, ऊर्ध्वाश्रयतन्त्रं, ज्ञानदोषतन्त्रं, निष्पन्नतन्त्रं, गौतमीयतन्त्रं, गन्धर्वतन्त्रं, कुलिकातन्त्रं, योगितन्त्रं, मुक्तावलितन्त्रं, कामाख्यातन्त्रं, श्रीकृततन्त्रं, क्षततन्त्रं, बुधच्छ्रीकृततन्त्रं, बाष्पाविद्यातन्त्रं, गुणधनतन्त्रं, मोक्षतन्त्रं, कामरत्नतन्त्रं, कामरतन्त्रं, समयाचारतन्त्रं, अद्भुततन्त्रं, राजराजेश्वरीतन्त्रं, मन्त्रतन्त्रं, योगयोगपमल्लोक्षतन्त्रं, सङ्केततन्त्रं, सच्चिदमर्दिनीतन्त्रं, मङ्गलतन्त्रं, चोदितन्त्रं, गायत्रीतन्त्रं, सिद्धलक्ष्मीतन्त्रं, ब्रह्मपदतन्त्रं, मन्त्रानिष्पन्नतन्त्रं, भूतेश्वरतन्त्रं । १४ ये पठन्,—कलौ संसर्गपापनिर्मुक्तये । तत्र चटकादौक्षितब्राह्मणादीनां संसर्गपतित्यागावश्यकतानिर्मुक्तये । तुलसीमालातिलकाद्यलङ्कृतस्य राधे कथ्यते सुकुम्भाविभाषस्य भिन्नापरायणस्य सङ्गकरणं रौर-
वादिप्रतिकथनम् । कन्याविक्रयादिदोषकथनम् । शुद्धादियाजमन्त्रोपकथनम् । शुद्धादि-
गमकटोपकथनम् । अथ तान्त्रिकप्रायश्चित्तविधिः । १५ ये पठन्,—ओ शुद्धवाक्कादीनां प्रायश्चित्तार्थविधानम् । अथ विस्तरतो मन्त्रकथनम् । स्वर्गादिवर्णनम् । १६ ये पठन्,—कलौ-
नारदोः मन्त्राविविधालोक्यनम् । १७ ये पठन्,—हरिश्चन्द्रेण मन्त्रमिश्रपायकथनम् । १८ ये पठन्,—कौलाचारस्य सम्मन्त्रा प्राधान्यकथनम् । कौलाचारनिर्मुक्तये । १९ ये पठन्,—
जोषम्भुपायादिकथनम् । ब्रह्मयोगादिकथनम् । २० ये पठन्,—धर्मार्थकाममोक्षक-
थनम् । २१ ये पठन्,—परमशक्तियोगविवरणम् । तत्र भक्तियोगविवरणम् । २२ ये पठन्,—मन्त्रायोगकथनम् । तत्र विस्तरतः अन्तर्यामिदिकथनम् । २३ ये पठन्,—
मन्त्राभ्युपेतकथनम् । तत्र ब्रह्मयोगप्राप्त्यायामलक्षणादिकथनम् । २४ ये पठन्,—वर्णमाहा-
विवरणम् । अन्तर्यामिकथनम् । २५ ये पठन्,—अं अः परमिन्द्रप्रकरणे लकारद्वयविवरणम् । २६ ये पठन्,—मन्त्रान्तरमाहाविवरणम् । तत्र सङ्गसारपद्मलक्षणादिकथनम् । २७ ये पठन्,—
मन्त्रब्रह्मलोचकथनम् । २८ ये पठन्,—अन्तर्यामिदिकथनम् । तत्र आत्मज्ञानसम्पत्त्यर्थं मन्त्रपुट-
विवरणम् । २९ ये पठन्,—शून्यस्त्रमन्त्राणां कालरात्रादिविवरणम् । ३० ये पठन्,—
विधिः । तत्र कुतुहादिलक्षणादिकथनम् । ३१ ये पठन्,—वर्णयोगलक्षणादिकथनम् । ३२ ये
पठन्,—प्राप्त्यायामलक्षणादिकथनम् । ३३ ये पठन्,—भूतशुद्धादिविधिः । ३४ ये पठन्,—
आद्यादिविधिः । भोक्तृत्यासादिविधिः । ३५ ये पठन्,—भोक्तृलोपचारविधिः । तत्र
वन्द्यपुत्रादिविवरणम् । शुद्धाद्यलक्षणादिकथनम् । ३६ ये पठन्,—वर्णयोगलक्षणादिकथनम् । ३७

कीर्णमार्गविधिः । ४७ मे पठते गायत्रीनपविधिः । ४८ मे पठते,— गायत्रीलोककथनम् । ४९ मे पठते,— शीमविधिः । वलिदानविधिम् । ५० मे पठते,— स्यादश्वत्थकथनम् । सञ्ज्ञासिद्धयुक्त्यादिकथनम् । इष्टिस्तुत्यकथनम् । अवधूतस्तुत्यदिकथनम् । वानप्रस्थादि-
स्तुत्यकथनम् । ५१ मे पठते,— ब्राह्मणस्तुत्यकथनम् । ५२ मे पठते,— मन्त्रदायादिमु-
क्त्यकथनम् । शंसदिल्लकपकथनम् । ५३ मे पठते,— मन्त्रपुरश्चर्यादिविधिः । ५४ मे
पठते,— वध्वक्त्रविवरणम् । तत्र विशेषतो मूलाधारविवरणम् । ५५ मे पठते,— स्थापिष्ठान-
विवरणम् । ५६ मे पठते,— मणिपूरकत्रविवरणम् । ५७ मे पठते,— अनाहतचक्रविवरणम् ।
५८ मे पठते,— विष्णुचक्रविवरणम् । ५९ तमे पठते,— आश्वास्त्यचक्रविवरणम् । ६० तमे
पठते,— विस्मरतः सच्चदलविवरणम् । ६१ तमे पठते,— भक्तिल्लकपादिकथनम् । सत्सङ्गादि-
माहात्म्यकथनम् । वेदादिल्लकम् । ६२ तमे पठते,— ब्रह्मज्ञानयोगकथनम् । अमरयोग-
कथनम् । ६३ तमे पठते,— ब्रह्मयोगविवरणम् । ६४ तमे पठते,— ब्रह्मणः सूक्ष्मस्फादिरूप-
कथनम् । सुखदुःखयोः स्वरूपादिकथनम् ॥ इति शम् ।

No. 279. मङ्गलसप्तशतिकादौ. By गोविन्दानन्दतर्काचार्यः. Substance, country-made paper, 13×2½ inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent, 298 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihati, District 24-Parganas, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

श्रीगोविन्दपदहृद्भक्तसेन्दुवधिसम्पत्तिः ।

अस्य चिन्ताति सन्धानचित्तध्यानं धुनोतु मे ॥

क्रियते श्रीमता सातप।दरेषूपदेयतः ।

नोविन्दतुभिया शसो मन्त्रिणः सप्तकौमुदी । इत्यादि ।

End.

कुलस इति । पृथग्भगनासा प्रत्यर्धराजः दन्तुमीर्मेष्टादेवसा दासः यक्ष
निर्वाणसकृद्भेन रोषात् निजमपिबो भवः सन् स्वयममकारिण् क्रीडन्
स्वयम् × × × मुखं मुह्ये दिव्यादा देवानां दिव्यमुपादेयं दत्तव्यः ।

Colophon.

इति श्रीश्रीनिन्दानन्दाचार्यनिरचिता मणिमः सप्तकोमुदी समाप्ता ॥ • ॥

विषयः । पुष्पदन्तकवीतस्य “मन्त्रिणः पारणे” इत्यादिशतस्य भाष्यान्वयः ।

No. 280. **মহিষাসুন্দরপঞ্জিকা .** Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 364 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1774. Place of deposit, District Vṛkṣaḍā Viṣṇu-pura, Kādākuli, Paṇḍita Rāmaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. **ওঁ মমঃ শিষ্যঃ ।**

অনুসর সততং প্রভোঃ স্বরূপং
 ব্রহ্মযতি যঃ পরমাপদো নরাণাম্ ।
 বিতকমলতরোঃ ব্রহ্মাঙ্কমৌলো-
 নির্বপমলৌচন × × মূপুরাঙ্গিঃ ॥
 লোকরাজ-দুর্বিলীৰ্ণ-দুৰ্ম্মোখ-পদপঞ্জিকা ।
 লোকপাটবিদ্যুদ্ভাষে জিহ্বতে পঞ্জিকা ময়া ॥
 পুরা কিল্লালৌহবিষাণযে ব্রাহ্মিকর্ষিণামম্বপতেষ্যানে শিবনিষ্ঠাঃ স্মরণ-
 দ্বাভ্যন্তরিতঃ পুষ্পদলনামা কল্বন মন্মথলচামুদ্রাচাটনামঃ । অমল-
 স্বর্গমগনায় বন্দনমৌলিনায় চ স্তুতিমিমাংসকার ষঃ ॥ ইত্যাদি ।

End. অসিতমিরিষমং স্মাতৃ কল্ললং চিন্মুপাৰ্ণ
 দুরতবরপ্রাণা লেখনৌ পবনুৰ্ম্মৌ ।
 স্মিচ্ছতি যদি স্মৃচৌলা সারদা সম্বৎসরং
 তদপি তব মুখানামৌশ পারং ন য়তি ॥
 কৌপুষ্পদলমুখপঙ্কজনির্ম্মতেন
 লৌপেষ্ট কিল্লিপদরেষ্ট হরিপ্রিয়েষ
 কল্লস্মিতেন পটিলেন স্মৃচামিতেন
 সংপ্রীষিতৌ ভবতি ভূতপতিসংহেয়ঃ ॥

Colophon. ইতি পুষ্পদলবিরচিতমহিষাসুন্দরপঞ্জিকা সমাপ্তা ॥ * ॥ শকাব্দঃ ১৭৭৪ ।
 বিবক্ষ্যঃ । পুষ্পদলবিরচিতস্য মহিষাসুন্দরস্য সাক্ষ্যমস্মৈ ।

No. 281. **মহিষাসুন্দরস্বপ্নকাণ্ডঃ .** By জগদীশ্বরস্বপ্নানন্দদ্বাচার্য্যঃ . Substance, country-made paper, 20×4 inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 817 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1570. Place of deposit, Naihati, District 24-Parganās, Paṇḍita Harananda Gāstrī. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

कर्तव्यापुविस्मयाप्यर्हसपणानता कापि ।

अधिकफलजनयित्री भवतां भृत्यै चिरं भूयात् ॥

पुण्यदत्तसम्यगीतकवे सम्प्रति श्रुतिनः ।

विदुषा जगदीशेन रच्यार्थः प्रकाशते ॥ इत्यादि ।

End.

नामदेवताया असाध्यलेन सुतरां देवताकारमतिदूरपरान्तमिति । पारं
समाप्ति । याति प्राप्नोति । पञ्चमयेऽपि तुल्यमिति दिक् ।

Colophon.

इति श्रीजगदीशपञ्चाननभट्टाचार्यविरचितः श्रीशिवमहिम्नस्तवरचस्यप्रकाशः
सम्पूर्णः ॥ हरये नमः शुभमस्तु शकाब्दाः १५७० ता० १५ चैत्र ।

विषयः । पुण्यदत्तप्रणीतस्य “महिम्नः पारम्” इत्यादिस्तवस्य व्याख्यानम् ॥

No. 282. महिम्नसर्ङ्गितन्त्रम् . Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 95 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṣṭhālpāḍā, District 24-Parganās, Paṇḍita Navinacandra Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Verso. Generally correct.

Beginning.

नमः परदेवतायै ॥ श्रीचण्डिकोवाच ॥

प्रासादं मण्डपं वापीं यदि देव्यै निवेदयेत् ।

विधानं तस्य साक्षात् वद मे परमेश्वर ॥

श्रीगङ्गा उवाच ।

ऽष्टसु देवि प्रवक्ष्यामि येन प्रासादसुखलेत् ।

तस्यैव पश्चिमे भागे वेदिका चतुरस्रिका ॥

प्रजुष्याद्दण्डयलेन वल्लेखे वेष्टनस्येत् ।

तद्भावे मण्डेशानि कथेन वेष्टयेत् सुधीः ॥ इत्यादि ।

End.

गुरोरङ्गं मण्डेशानि देवताकारमुत्तमम् ।

गुरोः शिवा मण्डेशानि पूजायुक्तं भवत् पदम् ॥

गुरोर्वाक्चं वृत्तमन्त्रं परं ब्रह्ममयो गुरः ।

अनेन विधिना देवि भावयेत् प्रत्यङ् मुषम् ॥

तदैव सकला सिद्धिर्भावते कनकोत्तरे ॥ • ॥

Colophon. इति महिषमर्दिनीतन्त्रे देवीदेवसंवादे दशमः पटलः ॥ • ॥ श्रीगङ्गा ।

विषयः । देवीप्रासादाद्युत्सर्गनिरूपणम् । गुरुपूजाविधानादिकरूपवत् ।

No. 283. महोद्घोषतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 8x4 inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent, 462 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sambat 1821. Place of deposit, at the Kālināṭha, Rāmṇā, Dhākā. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

उद्घोषे च समाकीर्णे योगिष्टम्भमाकुले ।
प्रणम्य शिरसा मौरो परिप्रणम्य शङ्करम् ॥
विशेषेण तु तत्त्वार्थं कथयस्व प्रभो मम ।
अन्यांश्च विविधैः कार्यान् मन्त्रांश्च ब्रूहि भैरव ॥
ईश्वर ओतुमिच्छामि लोकनाथ जगद्गुरो ।
प्रसादं कुरु मे देव ब्रूहि कर्माद्यंसाधनम् ॥
सुशङ्कर महाभाग सर्वसिद्धिप्रदायक ।
प्रणमि त्वां जगद्नाथ संसारस्थितिकारणम् ॥
प्रणमि देवदेवेश लोकानां चित्तकाम्यया ।
वशीकरणमुखात् मोक्षं लब्धं तया ॥
शान्तिकं पौष्टिकं कर्मा विविधानि महेश्वर ।
चतुर्धानि मनोहानिः क्षुत्तिहानिस्तथैव च ॥
ज्ञानहानिः क्रियाहानिः कौलकश्च तथापरम् ।
कार्यस्तथाः सुरेशान शीघ्रं पोषणं तया ॥
तद्गुणैश्च विशेषेण तत्परं ब्रूहि मे प्रभो ।
अन्यांश्च विविधान् कार्यान् सात्त्विकान् ब्रूहि भैरव ॥ (?) इत्यादि ।

End. लोकविशुद्धं कृत्वा विषयभिरलिप्तमयुतेनाभिमन्त्रितं यथा नात्मा धूमो
लिनति तच्छीपरि पिशुलं रोषयौघम् । तेषां चतुर्धनति । पञ्चाशद्वीज
मेदा करीये मन्दारकी दुषवी पुटदेव । १०१ । फेरि दुषवी मोलि बाधि
रावसु । अद्यां विष्णु मारै तथा मन्दारकी दुषवे वधि लगाने विष्णु
वचस्य उत्तर आह ।

Colophon. इति श्रीमद्यान् उज्ज्वीशोभ्यान् समाप्तिम् । संवत् १८२१ ।

विषयः । आकर्षणविधिः । उन्मादविधिः । विद्वेषविधिः । उवाचनविधिः । सम्भन-
विधिः । वशोकरविधिः । कन्धोकरविधिः । मूकोकरविधिः । मावसङ्कोचनविधिः ।
कान्धोकरविधिः । भूतभरकरविधिः । शङ्खशालदूषविधिः । पानोद्यशोषविधिः । हथि-
मधुमाशनविधिः । मयकरविधिः । गजवाजिप्रकोपनविधिः । भुजगावेशनविधिः । सर्प-
विनाशनविधिः । पुरप्रवेशादिविधिः । वेतासृष्टिकथनम् । पादुकासृष्टिकथनम् । चक्र-
मादिविधिः । क्वचित् क्वचित् चिन्तौभाषया सप्तप्रक्रियादिकथनम् । इति शम् ।

No. 284. माटकाभेदतन्त्रम्. Substance, country-made paper 19 x 5 inches. Folia, 36. Lines, 5 on a page. Extent, 664 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapāḍā, Bābu Rāsavihāri Rāya. Appearance, new. Verse. Incorrect—

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नोपशोभिते ।

पद्मच्छद परया भक्त्या भैरवं परमेश्वरम् ।

बीषष्टिकोपाय ।

विपुत्रापूजनं नाथ सर्वैरज्ञेर्विशेषतः ।

कश्चिद्येवे सर्वैरत्नं मुक्तभावं तथा मयिम् ।

केनोपायेन देवेश सर्वैरत्नादि सम्यगे ।

तद्ददस्व विशेषेण यथा रत्नादिकं भवेत् ।

यन्नोक्तं सर्वतन्त्रेण तद्ददस्व दयानिधे ।

बीषहृत् उवाच ।

ऋषु देवि प्रवक्ष्यामि यथा रत्नादिकं भवेत् ।

मत्तेजसा पापकेन किं रत्नं न हि लभ्यते ।

यथा बाहुप्रक्षेपेण द्रुमसम्प्लवनेन च ।

सर्वलक्षणं प्रकारं हि ऋषु देवि प्रयत्नतः ।

बीजतन्त्राभ्युपारेण पूजयेत् शिवकाशिकायम् ।

अथवा पूजयेदेतौ दक्षिणां काशिकां वराम् ।

काकोतन्त्रोक्तविधिना सप्ताहं जपपूजनम् ।

सत्ये विक्रान्ते मेतायां त्रिमुहं द्वापरे वषट् ।

एवं सर्वत्र जानीयात्तुर्मुच्यते कस्य ।
 जानीय वक्तव्येन सम्मलं तोलकद्वयम् ।
 वस्तु वाचं श्रितं वाचं मायाविन्दुविभूषितम् ।
 बीजवयं चादृशतं प्रजयेत् सम्मलोपरि ।
 अशीतितोस्तकं मानं कल्याणमुपमुक्तम् ।
 दुग्धमानीय यत्नेन चादोत्तरशतं जयेत् ।
 वल्लयुक्तेन सूत्रेण दुग्धमध्ये विनिःक्षिपेत् ।
 उभापं जनयेदोमान् सम्मसन्देन वज्रिना । इत्यादि ।

End.

अभक्त्या परमेशानि यदि धारयमाचरेत् ।
 जपपूजादिकं तस्याः सन्देहेत् तेन तेजसा ।
 औचित्यकांशात् ।
 प्राधान्येन च कर्मण्यं पूजनं मोक्षदायकम् ।
 न शब्देन यदि मोक्षेन नैव पापमयो भवेत् ॥

Colophon.

इति मातृकाभेदतन्त्रे चतुर्दशः पटलः ॥

.त्रिषयः । अष्टिकया सप्त गङ्गास्य संवादेन स्वर्गैरज्ञादिप्राप्तायकयनम् । तत्र स्वर्गादि-
 क्षिप्तया युगभेदेन जपपूजादिनियमः । कारणस्य दुग्धीकरणविधिः । कारणस्य गन्धौनम-
 करणविधिश्च । अथ पुषीयादनकारणकयनम् । तत्र नाभिपद्मादिनिरूपणम् । अथ भोगेनैव
 मोक्षप्राप्तिकयनम् । कुण्डलिनीमुक्ते आकृतिरूपकयनम् । प्रमद्वान् चोमकुण्डविधिः । आकृति-
 परिभाषादिकयनम् । ब्राह्मणानां कारणपानाधिकारकयनम् । ब्राह्मणलक्षणदिकयनम् ।
 कारणपञ्चविधिः । शिवनिर्गन्धपञ्चविधिः । गङ्गासाक्षात्कारकयनम् । सुरादेवीसाक्षात्-
 कयनम् । सप्तसाक्षात्साक्षात्कारकयनम् । सप्तसाक्षात्साक्षात्कारकयनम् । अथ पारद-
 भोजीकरणकयनम् । स्वयम्भूकुण्डसादिकपञ्चम् । पारदभक्षणपरीक्षाप्रकारः । पारदभक्ष-
 साक्षात्कारकयनम् । अथ रोगभयादिनिवारणोपायकयनम् । ततः चामुष्मान्नानाधनाविधिः ।
 तत्र चण्डीपाठक्रमकयनम् । तत्पाठसाक्षात्कारकयनम् । अथ विपुरासदान्नानादिकयनम् ।
 तत्र प्रातःकृत्यादिकयनम् । मुक्तीवादिकयनम् । मुक्कनचकयनम् । नैविद्याधानादिकयनम् ।
 शिवपूजा विना शक्तिपूजायामनधिकारकयनम् । शिवपूजाधारादिकपञ्चम् । शिवसिद्धि-
 व्रतनादिविधिः । तत्र पारदसम्पत्तिर्जन्यकयनम् । पारदसिद्धिपूजासाक्षात्कारकयनम् । पारद-
 नाद्वन्दी शान्तिविधिः । चवित्ते मन्त्रानाम्नादिविधिः । पारदभक्षणक्रमकयनम् । तत्र
 श्रीमन्नचकयनम् । अथ महिषादिवसिद्धिदानक्रमकयनम् । शक्तिविरये वसिष्ठानुशासन-
 क्रमकयनम् । मातृकाभेदतन्त्रवचसाक्षिमात्रादिकयनम् । अथ प्राचादादिप्रतिष्ठाविधिः ।

तान्त्रिके कर्मणि तन्त्रधारकादेरनावयवकथनम् । अथ कुपादिदानविधिः । तत्तत्पञ्चादि-
कथनम् । अथ यज्ञे स्त्रवादिपरिमाणकथनम् । अथ पूजाधारनिरूपणम् । तत्र घटस्थापनादि-
विधिः । यन्त्रसन्निधाने प्रतिमादिकरणदोषकथनम् । विस्वपवसाद्याकाशकथनम् । लिङ्गपूजादि-
माहात्म्यकथनम् । अथ शक्तिभेदनिरूपणम् । मन्त्रपञ्चविधानादिः । मालापञ्चयादिविधिः ।
अपविधिः । दिव्यवोरादिभावलक्षणव्यादिकथनम् । ब्राह्मणादिभेदेन मोक्षाधिकारनिरूपणम् ।
साधिकाया लक्षणादिकथनमेति ।

No. 285. मायातन्त्रम् . Substance, country-made paper, 16 x 5 inches.
Folia, 5. Lines; 6 on a page. Extent, 140 ślokaś. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, Calcutta Īyāmaṡāzāra, Viṡvakoṡa office, Bābu
Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीमहादेव उवाच ।

शृणु प्रिये प्रवक्ष्यामि योगसाधनमुत्तमम् ।
विना भावेन देवेशि न सिध्येत कदाचन ॥
विधा भावो महेशानि साधकानां पुण्यप्रदः ।
वरं मुक्तिमवाप्नोति भावाद्भि साधकापथीः ॥
परमभावस्थितौ मन्त्रो वक्तव्योऽयं सिध्यति । रत्यादि ।

End.

तथैवासितपथे तु पञ्चदश्यां निशार्द्धके ।
पूजयेच्च फलेर्लब्धेः शक्तितो वापि कालिकाम् ॥
भाक्त्रे साध्यसिते पथे रोचिषीसचित्ताहमी ।
तस्यां निशार्द्धसमये पूजयेच्चण्डिकां पराम् ॥
नभस्ये शुक्लपथे तु नवमीं दीर्घसंज्ञिता ।
तस्यां प्रपूजयेद्गुणैर्गतपथे महेश्वरि ॥ • ॥

Colophon. इति मायातन्त्रे सप्तदशः पटलः ।

विषयः । अथ प्रथमं भावादिनिरूपणम् । ततो बुधनेशरीकवचादिः । चण्डीपाठ-
विध्यादिः । चण्डीपाठपञ्चादिकथनम् । अथ दिव्यपञ्चादिभावलक्षणनिरूपणम् । कञ्चो ज्ञानो-
पायादिनिरूपणमेति ।

No. 286. मुक्तिकोपनिषद्. Substance, country-made paper, 10×6 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent, 173 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Toliveni *via* Gadveti, District Medinipura, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ तत् सत् । अथ मुक्तिकोपनिषत् ।
 ॐ पूर्वमदः पूर्वमिदं पूर्वात् पूर्वमुदच्यते ।
 पूर्वस्य पूर्वादाय पूर्वमेवावशिष्यते ॥
 ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः हरिः ॐ ॥
 ॐ अथोद्धारमरे रम्ये रत्नमण्डपमध्यम ।
 सौता-भरत-सौमित्रि-शत्रुघ्नाद्यैः समन्वितम् ॥
 सनकाद्यैर्मुनिगणैर्वैशिष्ट्याद्यैः शुकादिभिः ।
 अन्यैर्भागवतैश्चापि सूयमानमवर्णिशम् ॥ इत्यादि ।

End. तदेतत् महत्तम्युक्तं तद्विष्णोः परमं पदम् ।
 सदा पश्यन्ति स्वरूपः दिवोश्च चक्षुरात्मनम् ॥
 तद्विष्णोस्तद्विष्णो विपश्यन्तो जायन्ते मर्त्यमते ।
 विष्णोर्धत् परमं पदं ॐ अत्यमित्युपनिषत् अत्यमित्युपनिषत् ॥
 ॐ पूर्वमदः इति शान्तिः । ॐ तत् सत् ।

Colophon. इति शुक्लयजुर्वेदमता मुक्तिकोपनिषत् समाप्ता ॥ १ ॥

विषयः । मुक्त्युपाधादिनिरूपणम् ।

No. 287. मुक्तिविचारः. Substance, country-made paper, 18×2½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 357 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkudā, Viṣṇupura, Kādākuli, Paṇḍita Rāmaprasāna Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो नवेनाय ॥ अथ कलावदपवनेः तत्प्रात्यनिकी दुःखनिवृत्तिरपवनेः
 इत्याचार्यप्रथमतः । तत्र निवृत्तिः ध्येयः । तस्यात्यन्तिकलङ्घनसमाप्ताधि-
 करणदुःखप्राप्तभावासमानकालीनत्वं स्वसमाधिभिरुपदुःखासमानकालीनत्वं
 वा । मुक्त्यन्तरङ्गं तस्य पुंनो दुःखानुत्पादात् । इत्यादि ।

End. न लेकपत्रो विचमः प्रयान्तीति तदसत् तादृशकर्मणां तत्त्वज्ञानस्य प्रति-
बन्धकदुरितनिवर्तकतया प्राग्वेचित्तलेऽपि नोपदर्शितशुद्धीरूपकारत्वेन उभा-
भ्यामुपपत्तेः तेषां सुनिष्कारणत्वे मानाभावादित्याक्षां विस्तरः ॥

Colophon. इति समाप्नोऽयं सुनिर्विचारः ॥

विषयः । विचारमुखेन सुनिर्विरूपणम् ।

No. 238. सुग्धबोधटोका . By कार्तिकेयसिद्धान्तः . Substance, country-
made paper, 20 × 4 inches. Folia, 217. Lines, 7 on a page. Extent, 9,399
glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi,
District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Ḡaṣṭrī. Appearance, toler-
able. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य पार्श्वतीशानौ सूक्ष्मानां ज्ञानदौ यतः ।

ज्ञायते सुग्धबोधस्य लीकेयं यत्नतो मया ॥

यद्यच्च श्रीकार्तिकेयो मन्त्रद्विस्तथापि च ।

पूर्वकोविदपन्थानमवलम्ब्या-चिकीर्षिषम् ॥

साराधः प्राञ्जलिर्याचे वरमेकं पदानमः ।

यदर्थं यस्य संचिन्त्य तस्य कार्या परिष्क्रिया ॥

अन्यान्याकरणविद्यावद्विद्वद्गुणगुणनिषयाशेषविक्रमशूषमकुलकुञ्जरवरपरा-
भूतसंख्यावद्विवेकद्विदोदरनिषीकरण प्रकृतसुग्धबोधार्थकठिनकूटपद्मास्य-
श्रीमन्महासम्बोपाध्यायशेषबुधाचक्षार-जनशार्दूल-चातुर्यार्थवतरसैक-तरवि-
विविधविद्यामञ्जानसम्यादक-श्रीमन्महोदधरनोपदेवचरणसरसीबह्वं शिरसा
विधृत्य तत्प्रकृतसुग्धबोधयाकरचाञ्चीभूत च इ उ इत्यादि वज्रसं प्रसूयो-
त्यन्तर्गतसूत्रावस्था यथासति व्याख्यानसारभवे । इत्यादि ।

End.

आदिः । च आदिर्यस्य सः । चैक्याबुद्धस्योऽदित्यनेन विहितो योऽग्रतयः
तमारभ्य यतत् पादसमाप्तिपर्यन्तं ये प्रत्यया उक्तास्ते तसंज्ञाः तद्धित
संज्ञाः स्फुरित्यर्थः ॥ इति पादः । आदिरन्ते तेषां तानि व्याख्यानानि पदानि
तेषामध्यायैः व्याख्याध्यायः । सुवलाध्यायः इति पाणिनीयाः ।

Colophon.

इति श्रीकार्तिकेयसिद्धान्तसंघटनीत-तद्धितपादविषयो सन्पूर्व ॥०॥ श्रीरसः

विषयः । नोपदेवमोहामिलतस्य सुग्धबोधयाकरणस्य लीका ।

No. 289. **सुखबोधपरिशिष्टम् .** By **वन्दकिशोरशर्मा .** Substance, country-made paper, 14x4 inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent, 302 *śloka*s. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rājapur, Post office, Sonārpur, District 24-Parganās, Paṇḍita Rājendranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य गौरीचरणौ सुरार्चितौ
 बह्वस्त्रिबन्धनयस्त्रोक्त्य शक्तः ।
 सुमोग्धबोधं परिशिष्टमुच्यते
 समाप्तो नन्दकिशोरशम्भो ॥ इत्यादि ।

नक्षत्रे वर्षमानात् पुण्यार्थात् परात् पुनर्वसोर्बहुले द्विवचनं न स्यात् । नित्यं
द्वन्द्वे । उभयः उभवे । दारादेर्व्यम् । दारादेरेकलङ्घिलयोरपि बहुवचनं
स्यात् । दाराः वर्षाः जलौकसः षाप इत्यादि ।

इति सुगन्धबोधपरिशिष्टे कारकप्रकरणं समाप्तम् ।

तुषयः । सुप्रबोधय्यकारणानुक्तानां विषयाणां पूरणम् । अथ च सन्धिप्रकरणम् । शब्द-
प्रकरणम् । अलप्रकरणम् । बलप्रकरणम् । कारकप्रकरणेति पञ्च प्रकरणानि सन्ति ।

No. 290. **মুক্তিপত্রিকা .** Substance, country-made paper, 13×6 inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent, 600 *çlokas*. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tamluk, Kolomāl, Bābu Amara-nātha Ghōṣa. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

श्रीकृष्णाय नमः ।

श्रीचैतन्यप्रतिष्ठासि शरणं गच्छ येन हि ।
 आविष्टो याति दुष्टोऽपि प्रतिष्ठां सद्भिदुतां ॥
 अथ श्रीवृत्तिप्रतिष्ठा ।

प्रतिष्ठयेव भगवदाविर्भावो विशेषतः ।

प्रतिमास्तु तत्तत्साक्षात् प्रतिष्ठा विधिनाचरेत् ।

तथा श्रीकृष्णोवाद्दशकमे श्रीभगवता । प्रतिष्ठाधोवसन्दिमिति ॥ अथ
प्रतिष्ठासुखसम् । श्रीवृत्तश्रीवैपहराणे ।

परमात्मा हरिर्देवक्यन्तः श्रीरिचोदिता ।
 श्रीदेवी प्रकृतिः प्रोक्ता केशवः पुरुषः स्मृतः ॥ इत्यादि ।
 पञ्चकुलप्रसायेन त्रिकाङ्गिस्त्वार उच्यते ।
 निर्वन् करतलं कुर्यात् शुभरेखाविभूषितम् ॥
 अतः परं चरितम् ।

End.

विषयः । अत्र प्रथमं प्रतिष्ठासूचकम् । ततः प्रतिष्ठासाक्षात्कारनिरूपणम् । शिष्यकृत्यादि-
 निरूपणम् । शिक्षासूचकादिनिरूपणम् । शूर्तिनिर्माणादिप्रकारनिरूपणश्चेति ।

No. 291. मृत्युञ्जयगीता . Substance, country-made paper, 12×2 inches. Folia, 51. Lines, 6 on a page. Extent, 1,062 lokas. Character, Bengali. Date, Sk 1713. Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura. Paṇḍita Candrakanta Tarkālaykara. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः काष्ठी ॥

कैलाकशिखरे रम्ये नानारत्नविभूषिते ।
 नानावृक्षलताकीर्णं नानापक्षिरवैर्युते ॥
 चतुर्मुखपद्मयुक्ते शृङ्गारमण्डपान्विते ।
 समाधौ संस्थितं ज्ञानं क्रीडनं योगिनीप्रियम् ।
 तत्र मोक्षधरं दृष्ट्वा देवौ पप्रच्छ शङ्करम् ॥

• देवुवाच ।

किं त्वया ज्ञायते नाथ किं त्वया स्मर्यते सदा ।
 दृष्टिः कुत्र विलीनास्ति पुनः कुत्र प्रजायते ॥
 ब्रह्माण्डकारणं तत्र किमाद्यं कारणं भवत् ।
 मनोरथमयी सिद्धिस्तथा वाञ्छामयी शिव ॥ इत्यादि ।

End.

स्थिरो मनो भवेन्नित्यं चिन्ता-निद्राविवर्जितः ।
 आत्मा संजायते सिद्धिर्नान्यथा शिवभाषितम् ॥
 य इदं पठते नित्यं शृणोति च दिने दिने ।
 सर्वपापविशुद्धात्मा शिवलोकं च गच्छति ॥
 ब्रह्मज्ञानमिदं ब्राह्मं समग्रं शिवभाषितम् ।
 असुरोगाः स्वयं मार्गे इति ब्राह्मण्य निर्वचः ॥

Colophon. इति ऋतुञ्जयगौतायां चरगौरोसंवादे ब्रह्मचिन्ता नाम प्रथमोऽध्यायः ॥ ० ॥
ॐ तत्सत् ॥ ० ॥ श्रीगुरुचरणे भक्तिरसु शकान्दाः १०१३ ।

विषयः । अपसरणश्रीवादिनिरूपणमुखेन अगतः स्थितिध्वंसकारणादिनिरूपणम् । तथा
ब्रह्मचिन्तासिद्धादिनिरूपणम् ॥

No. 292. ऋतुञ्जयमन्त्रोद्धारटीका (सारदाख्या) . Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 68 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Māyamanasimhā, Kāñihāli, Paṇḍita Ānandakīṇora Nyāyālayakāra. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो ऋतुञ्जयाय । अथ ऋतुञ्जयमन्त्रोद्धारटीका । शान्तर्यमित्यादि
अस्यार्थः । ऋतुञ्जयनाम यन्त्रं समासतः संक्षेपतः प्रवक्ष्यामि किमर्थं
१) अर्थलोकानां शान्तर्यम् ॥ इत्यादि ।

End. शुभे दिने रित्तरे तिथौ शनिकुजवारे शान्तर्ये काले तस्मिन् शुवि
रहितेति ।

Colophon. इति सारदायां टीकायां ऋतुञ्जयप्रकरणं समाप्तम् ॥ ० ॥

विषयः । ऋतुञ्जयमन्त्रोद्धारटीका ।

No. 293. मेघदूतटीका . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 22. Lines, 10 on a page. Extent, 1,127 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1751. Place of deposit, District Vākuḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीशिवाय नमः । कश्चिदित्यादि । कश्चिदस्य रामगिर्याश्रमेषु वसतिं
चक्रे कृतवान् । अभिरुद्रतयास्य नाम न कीर्तितम् । तथाच ।
न नामवचनं कुर्यात् रूपवत् गुणैरपि ।
अभिरुद्रस्य पत्न्याश्च जनकस्य विशेषतः ॥ इति ।
रातेयान्नो गिरौ रामगिरिः । तस्याश्रमा रामगिर्याश्रमाक्षेपे विरहा-
नक्षत्रान्नोऽयं नक्षत्रं वसतीति आश्रमस्य वृत्तं वर्णितम् । अथ स्थिता
श्रीरामः कान्तामचिरैव क्षेमे अतोऽहमपि कान्तामचिरैव क्षमे इति
स्थानान्तरमवाह्यं तत्र वसतिं चक्रे इत्यभिप्रायः । इत्यादि ।

End.

यतन् कृतेत्यादि ॥ ये अस्मद् मेघ एतत् प्रियसमुचितं प्रियस्त्रोचित काव्यं
कृत्वा इदम् विचर मच्छ मे किम्भूतस्य प्रार्थनाचेतसः प्रार्थनायां चेतो
यस्य तस्य सोऽर्थात् खेदान् विषुदीतिदुःखितोऽहमिति मयि अनुश्रो-
तुम्हा वा । कृपा दयानुकम्पा स्यादनुश्रोतोऽपीत्यमरः । त्वं किम्भूतः
प्राहृषा वर्षाभिः संष्टतत्रीः । ते तव अक्षमयेवं यथा मम प्रियया वियोगः
तथा विद्युता विप्रयोगो माभूत् न भूयात् मायोगे आशिशि लुक् ॥*

Colophon.

इति मेघदूताख्यकाव्यटीका समाप्ता ॥*॥ ॐ शिवः शरवम् । शकाब्दः १७११ ।

[वसयः । कालिदासकृतस्य मेघदूतकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 294. मेघतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 7½ x 6 inches.
Folia, 282. Lines, 12 on a page. Extent, 14,170 glōkas Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Ġyāmavā zāra, Viṣvakoṣa
office, Bābu Nagendranāṭha Vasu. Appearance, fresh. } Verse. Gener-
ally correct.

Beginning.

जीर्णमेघेनाय नमः ॥

ययासन् सद्दिवाभाति न च भाति कदापि सत् ।

यस्मिन् ज्ञानेन सा भाति तस्यै तस्यै नमो नमः ॥

अस्मन्मरेण विजिते सुरासुरनरेऽक्षिते ।

सूक्ष्मरूपेण ते सर्वे मचेष्टं शरणं गताः ॥

दिव्यान्वस्यसप्तर्षि समाधिस्थं विस्मोक्तं तत् ।

प्रार्थिता चार्थिता तेषु वामदक्षिणमार्गिभिः ॥

अमरा सदा बोधयुता गता तं संयजिष्यन् ।

ध्यायन्ति विविचर्यासाक्षां त्वं ध्यायति कं पुनः ॥

मां वदन्ति परां शक्तिं त्वां वदन्ति परं शिवम् ।

आवधोरपि किं ध्येयं तत्त्वं मे कृपया वद ॥

इति पुनी वचस्रस्याः सुता किङ्किनेश्वरः ।

उपवेष्टा विधावादीन् वाक्स्मेतदुदाह च ॥

गराणां परमं हवेरासुः सीराः शर्तं सभाः ।

तद्वत्त्वं देवयोगीनां दिनमांशुस्य तच्छ्रुतम् ॥

७ वर्षेदे परमं तस्य मानं कल्पयन्त्य तत् ।
 धर्माब्जसार्द्धसंपूर्णं धर्माणामं प्रसाधतः ॥ (?)
 इदं भूमेष्टमिदं तमेन्द्रायमानवं परम् ।
 छतप्रसाधसम्पत्तु समये कायपूरकः ॥ (?)
 श्वमिन्द्रैरिन्द्रसंख्यैर्लक्ष्यो दिनसुच्यते ॥ इत्यादि ।

End.

ध्यात्वेन विधिना देवं पूजयेद्विद्वत्सिद्धये ।
 दासाधिरक्षकैश्चापि मन्त्रिषोभिश्च तत्परम् ॥
 वस्तुदेवादिभिः पश्चात् कल्पयैरनन्तरम् ।
 इन्द्रायैश्च तदलैश्च सप्तावरणसंयुतम् ॥
 अर्चयित्वा तु गोविन्दं विधिवत् साधकोत्तमः ।
 मैत्रेयं काश्यपे पाचे पूर्वोक्तञ्च विवेदयेत् ॥
 अष्टाधिकं व्रतं पश्चादुनेत् साधु पयोधरा ।
 शकैराहुतयुक्तेन वस्त्रेण पश्चात् प्रकल्पयेत् ॥
 देवर्षियोगिष्वर्षेभ्योऽप्युपदेवेभ्य आदरात् ।
 श्वश्रुतिपुत्रो विद्वान् भक्तियुक्तः प्रसन्नधीः ॥
 नवनीतं चविहङ्गा गोयैः सन्तर्पयेन्मुखे ।
 स्रक्च व्रतनामं वा साष्टकं पूजयेज्जपेत् ॥
 मध्याह्ने कृष्णमेवं यः पूजयेद्भक्तितत्परः ।
 गोमार्गवृष्टवन्द्योऽसौ सदातः सर्वैरनुभु ॥
 (अतः परं अष्टितलान् समाप्तिवाक्यं गोपक्षभ्यवे ।)

२५२ पञ्चमोऽङ्कः ।

चिन्तुधर्मप्रसोक्तारो जायन्ते चक्रवर्तिनः ।
 पूर्वान्नाये नवव्रतं वदुशीतिः प्रकीर्तिताः ॥
 क्षिररक्तभावया मन्त्रा देवा संसाधनाहुवि ।
 अथिपमखलायाश्च संघासेषु पराजिताः ॥
 इमेजा नववदपक्षलपञ्चमाश्चापि भाविनः ।
 विद्या मौक्तिकमृत्तः पञ्च गोक्तास्तु या मया ॥
 तद्वैजपुर्णाः सर्वेऽपि मन्त्रो मनसिचिह्नाः ॥

विषयः । प्रथमप्रकाशे,— छुराप्रसंघासुखेन तत्प्राप्तदिव्यवस्था । द्वितीयप्रकाशे,— चोदक-
 संस्कारादितिरूपवत् । तृतीयप्रकाशे,— दीक्षादिनिरूपवत् । चतुर्थे प्रकाशे,— जोसविध्यादिः ।

नोपसृज्यते ॥

Beginning.

सर्वोत्कृष्टवर्त्मनिज्ञासया प्रज्ञं कृतवान् । सुविद्विर उवाच । यस्माः पिता-
महेनेत्यादिना । खन प्रज्ञे भीक्षु उवाच उत्तरं दत्तवान् । श्रवणां भयवन्तु-
न्मातु भीक्षुः । इत्यादि ।

अथि चाश्चित्येन सत्येनतलमन्योन्यसादृश्यं दर्शयता रामदेवविषय-
भूता जन्मवः कः समले यक्षः कार्ये इत्युपदेशोऽपि सुकुसुमकहतिकथा-
मात्रादुत्पन्नतज्ज्ञानं प्रतीत्याशयः । उपदिष्टपरम्पराकथनं पुष्टिदिरस्य
बौद्ध्यर्थेण । नमथानुष्ठानद्वारा परमश्रेयोऽर्जनमिति उचितम् ॥०॥

इति भारताचार्यपाठकराज-नीमदीशान्तनयस्य भारताचार्य-नीमद्वन्द्व-
निबन्धस्य कृतौ मन्त्रभारताचार्यदीपिकायां टीकायां ग्रन्थिपत्रेण मोक्षचर्येण
उक्तव्यप्याख्यानं समाप्तम् ॥ समाप्तं मोक्षचर्यार्थविवरणमिति ।

प्रागपायस्य संशुद्धिर्माकारि यचामति ।
 मोक्षधर्माद्यविद्वतो कः सम्बन्धोऽस्ति सम्मति ॥
 पितुः सदुपदेशेन विद्वद्भावनुरोधतः ।
 प्राक्निबन्धस्य संशुद्धौ कृतो यतोऽधुना मया ॥
 अन्वयोऽस्ति लिपिपत्रशुद्धात्तरसमुच्चयः ।
 विदुषां देहकथा प्राच्यपन्थो नाशमुपेयिवान् ॥
 बुधैर्विमतस्तरैश्च चन्तयं सम चापलम् ।
 ब्रह्मपन्थोऽपि सोपायो लिपिभूषणवाग्मिनः ॥
 गौडेश्वरमन्त्रात्मनि श्रीमद्विद्यासरायतः ।
 सन्धानुज्ञेन लिखिता मोक्षधर्माद्यौदीपिका ॥ ० ॥
 श्रीसत्त्वोन्मत्तमित्रेण लिखितमिदम् । शकाब्दाः १४५६ ।

विषयः । सच्चाभारतस्य शास्त्रिपर्यायमोक्षधर्मप्रकरणस्य आख्यानम् ।

No. 296. मोक्षोपायसारः . Substance, country-made paper, 16 × 2½
 inches. Folia, 245. Lines, 5 on a page. Extent, 5,297 ślokaś. Char-
 acter. Bengali. Date, Sk. 1588. Place of deposit, District Vāṅkuḍā,
 Viṣṇupura, Śāḍākulī, Paṇḍita Rāmaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance,
 old. Ver 1. Incorrect.

Beginn

ॐ नमः श्रीरामचन्द्राय ।

दिवि भूमौ तथाकाये वचिरन्तश्च मे विभुः ।
 यो विभात्यवभासात्मा तस्मै सत्त्वात्मने नमः ॥
 अथं बद्धो विमुक्तः स्थासिति यस्यास्ति निश्चयः ।
 नात्यन्तमज्ञो नो तज्ज्ञः सोऽस्मिन् शास्त्रेऽधिकारवान् ॥
 गुह्यमासीन्मेकान्ते वाक्मीकिं सर्वैर्दग्धिनम् ।
 पप्रच्छ प्रपत्तो भूत्वा भरद्वाजो खट्वस्वरम् ॥
 भगवन् ज्ञातुमिच्छामि कथं संसारसङ्कटे ।
 रासो अक्वचतो ह्यस्मिन् कावण्यादु ब्रूषि मे गुरो ॥
 वाक्मीकिरवाच ।
 साधु बह्व् भरद्वाज योग्योऽसि कथयामि ते ।
 कुलेन वेन सन्मोक्षमसं दूरे करिष्यसि ॥

समस्य जायतस्यास्य (?) जातस्याकाशवर्षेणम् ।
 अपुनः स्मरणं साधो मन्ये विस्मरणं वरम् ॥
 दृष्टं बालीति बोधेन मनसो दृष्टमाज्ज्वलम् ।
 सम्पन्नं चेन्नदुःखं परा निर्व्यापनिर्द्वेति ॥
 अशेषेण परित्यागो वासनामा य उच्यते ।
 मोक्ष इत्युच्यते सद्भिः स एव विमलजलम् ॥
 वासना द्विविधा प्रोक्ता शुद्धा च मलिना तथा ।
 मलिना जन्मनो हेतुः शुद्धा जन्मविनाशिनो ॥
 अज्ञानमुपनाकारा वासनाचङ्कारशालिनो । (?)
 पुनर्जन्मकरो प्रोक्ता मलिना वासना बुधैः ॥
 पुनर्जन्मान्तरं त्यक्त्वा स्थिता संभट्टकीजवत् ।
 देशार्थं प्रियते ज्ञातश्रेया शुद्धेति चोच्यते ॥
 या शुद्धवासना भूयो न जन्मानर्थभाजनम् ।
 ज्ञातश्रेयास्तु उच्यते जीवन्मुक्ता महाधियः ॥
 जीवन्मुक्तिपदं प्राप्तो यथा रामो महात्मनाः ।
 तत्प्रेक्ष्यं शृणु वक्ष्यामि जगामरणश्रान्तये ॥
 विशाट्टहादिनिष्क्रम्य रामो राजीवलोचनः ।
 दिवसान्धनयज्ञे चैव क्षीणानि चाकुतोभयः ॥
 अथ मय्यति काले तु रामस्य मुण्यशालिनः ।
 नीर्यपुण्यान्मयेषौर्ध्वं हस्तमुत्कण्ठितं मनः ॥
 राघवश्चिन्तयन्नेवं क्षुपेत्पुत्रं चरणौ पितुः ।
 चंसः पद्माविवा + + जग्राह मल्लिकेशरौ ॥ इत्यादि ।

End.

इच्छाविच्छुरितो जीवो विजहाति न दीनताम् ।
 असह्येदनयलस्तु दुःखीमेवास्तु वासनाम् ॥
 अयोध्यादि निर्मुक्तं मुक्तं शरमतं यथा ।
 तं प्रत्याचारवद्विशेषेणासत्स्यं नियच्छति ॥
 इदमस्त्विति सोद्देगमाहुः कल्पनसुखम् ।
 तत्सर्वभावनं तस्य कल्पनात्याग उच्यते ॥
 स्मरणं विधिं सङ्कल्पं शिवमस्मरणं विदुः ।
 तत्र प्राधान्यमस्तु नानुभूतं तदुच्यते ॥ (?)

चक्रधृतां नानुभूतां कृतिं विष्णुय काङ्क्षन् ॥
 सध्वंसेवाद् विष्णुय दृढस्थित मन्त्रासति ॥
 ऊर्द्धवाङ्मरिचैर्मयेष न च कश्चित् शृणोति मे ।
 असङ्कल्पः परं श्रेयः स किमर्थं निषेधते ॥
 किञ्च तूष्णीं स्थितेनैव कल्पद्रं प्राप्यते यदा ।
 परमं यच्च साक्षाच्चमपि राम लब्धायते ॥
 गम्यदेशकनिष्ठस्य यथा पान्यस्य पादयोः ।
 स्यान्तो क्षया स्यान्तः स्वकर्मास्तु ॥
 क्षात्यं तन्मयो भूला तथा निष्ठ यथासि नो ।
 यच्चं समेति सद्भिन्न दुःखतोऽपि विमुच्यते ॥
 यच्चं विदन् प्रमुच्यते यदिच्छसि तद्याचर ।
 शिवं सर्वगतं शान्तं बोधात्मकमजं शुभम् ॥
 तदेकभावनं राम कर्मात्याग इति स्मृतः ॥ ॥

Colophon.

इति श्रीमहेश्वरसहस्रनामस्तोत्रम् ॥ शङ्करारपण्डित—श्रीमदभिनन्दसमुद्भूते
वाल्मीकीये रामायणे मोक्षोपायसारे निर्व्याघ्रप्रकरणं समाप्तम् ॥०॥ शुभमस्तु
शक्रोऽष्टाक्षरवाणभूमिगणिते स्वर्ध्वे धनूराशिगे ।
ग्रामे काञ्चनपादके सुरधुनीतीरे च दर्शे तियो ॥
यथा श्रीद्विजरासहस्रनामकरजावहालिपुस्तके (?)
वाशिष्ठे रघुनन्दनसदनया प्रीषातु वर्षत्रिया ॥
मासपौषलिखितम् । शक्राब्दः १५८८ ॥०॥

विषयः । योगवासिष्ठस्य निर्व्यापकरूपमिदम् । अथ च प्रथमसर्गे विश्वामित्रस्य स्मरणः ।
सम्भाषणम् । वैराग्योत्पत्तिनिरूपणम् । १ य सर्गे जगदोषप्रकाशादिनिरूपणम् । २ य सर्गे भोग-
दोषादिनिरूपणम् । ३ य सर्गे सुसुप्त्यवधारादिनिरूपणम् । ४ सप्तमे प्रकरवार्थनिर्देशादिः ।
६-७ तयोः सर्गयोः कृत्युपाख्यानादिः । ८ सप्तमे ऐन्द्रवोपाख्यानम् । ९ सप्तमे क्षत्रिमन्द्रो-
पाख्यानम् । १० सप्तमे शितोपाख्यानादिः । ११ अष्टमे बालाख्यायिकादिः । १२ अष्टमे सन्-
त्तिकोपाख्यानादिः । १३ अष्टमे उत्पत्तिप्रकरणम् । १४ अष्टमे भागवोपाख्यानादिः । १५ अष्टमे
हामाद्युपाख्यानम् । १६ अष्टमे भीमाद्युपाख्यानम् । १७ अष्टमे दाक्षराख्यायिकादिः । १८
अष्टमे उपशमप्रकरणादिः । १९ अष्टमे माधिरुत्तमादिः । २० अष्टमे उदात्तकोपाख्यानादिः ।
२१ अष्टमे सरयूपाख्यानादिः । २२ अष्टमे भासविलाससंवादादिः । २३ अष्टमे वीतज्यो-
त्साख्यानादिः । २४ अष्टमे निर्व्यापादिनिरूपणम् । २५ अष्टमे आध्यात्मिकपूजनादिनिरूपणम् ।

११ शसर्गे विन्दुनिर्दशनम् । १७ शसर्गे शीलाख्यायिका । १८ शसर्गे ककुभोपाख्यानानि ।
 १९ शसर्गे वीतालोपाख्यानानि । २० शसर्गे किरातोपाख्यानम् । २१ शसर्गे गजहताकादिः ।
 २२ शसर्गे शिखिध्वजज्ञानप्राप्तिः । २३ शसर्गे शिखिध्वजोपाख्यानानि । २४ शसर्गे व्रतचय-
 निरूपणम् । २५ शसर्गे रत्नाकुबोधनादिनिरूपणम् ।

No. 297. यन्त्रचिन्तामणिः, (यन्त्रकल्पः). Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 662 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sambat, 1843. Place of deposit, Dhākā, Ramuṇā's Kālīmāṭha. Appearance, old, Verso. Generally correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः । शिव उवाच ।

साधु साधु मन्त्रप्राप्ते लोकानां हितकारिके ।
 इममर्थं न केनापि शृणोऽहं पश्यन्तोचने ॥
 शृणुष्वैकाग्रचित्ता त्वं रक्षसं क्षणसिद्धिदम् ।
 कल्पचिन्तामणिर्नाम गुह्याद्गुह्यतमं मन्त्रम् ॥
 सर्व्वामस्य सारञ्च मन्त्राणां सारसुखमम् ।
 आद्यव्ययस्य वेदस्य सारात्सारतरं परम् ॥
 अस्मिन् कल्पे भविष्यन्ति चिन्तामणिसत्ते शृभे ।
 यन्त्राणि वज्रधा देवि कामकर्म्मकराणि च ॥
 यतत् कल्पं सदा यस्य लिखितं विद्यते गृहे ।
 संपूज्यते प्रतिदिनं प्रभावं तस्य मे शृणु ॥
 अपमृत्युभयं नास्ति नास्ति चौरभयं तथा ।
 भुत-प्रेत-पिशाचानां प्रभावो नैव जायते ॥ इत्यादि ।

End.

बन्धमोक्षवसन्धेहो वन्द्यो देवीप्रसादतः ।
 शृणोति यस्तु सर्व्वमात्रा वाच्यमानं कदाचन ॥
 नापपूज्य च मान्यञ्च जायते मत्प्रसादतः ॥

Colophon.

इति श्रीहरमौरीसंवादे द्वादशशतस्रोक्तनिर्मितयन्त्रचिन्तामणौ यन्त्रकल्पः
 सम्पूर्णः । संवत् १८४३ ॥

विषयः । शिवाश्रितयोः संवादेन कभीठदायकविषययन्त्रविधिः । तत्र तत्र प्रत्येकं
 यन्त्राणां संख्यामकथनञ्च । अपैतानि यन्त्राणि प्रदर्शितानि । यथा,— मोक्षमयन्त्रः ।

राजवशीकरणयन्त्रम् । यावज्जीवं सामिवशीकरणयन्त्रम् । दिव्यस्तम्भयन्त्रम् । राजकोप-
मोचनयन्त्रम् । दुष्टवशीकरणस्तुम्भयन्त्रम् । धनिकवशीकरणयन्त्रम् । राजदुष्टवशीकरण-
यन्त्रम् । विवादविजययन्त्रम् । जगद्वशीकरणयन्त्रम् । श्रुत्यवस्थापिशायनयन्त्रम् । सामिवश्च-
कालानलयन्त्रम् । कोपहरयन्त्रम् । क्षीरौषाग्नप्रदयन्त्रम् । प्रियवशीकरणयन्त्रम् । कामराज-
यन्त्रम् । कामिनीमदनभञ्जनयन्त्रम् । राजाङ्गनावस्थाकरणयन्त्रम् । आकर्षणयन्त्रम् । मित्रदर्शन-
यन्त्रम् । मानिनीकर्षणयन्त्रम् । सुखस्तम्भनादियन्त्रम् । गमनस्तम्भनादियन्त्रम् । पिशुनसर्जन-
यन्त्रम् । दौर्भाग्यवर्जनयन्त्रम् । शत्रुविद्वेषयन्त्रम् । बन्धुविद्वेषयन्त्रम् । मारणयन्त्रम् ।
अष्टाढनयन्त्रम् । रक्षाकरणयन्त्रम् । शान्तिकयन्त्रम् । पौष्टिकयन्त्रम् । दौर्भाग्यनाशनयन्त्रम् ।
ज्वरोपशमनयन्त्रम् । बालकरकाकरणयन्त्रम् । भूतापहारादिनाशनयन्त्रम् । सर्पस्तम्भनयन्त्रम् ।
भूतनाशनादियन्त्रम् । एकान्तज्वरनाशनयन्त्रम् । गर्भरक्षाकरणयन्त्रम् । सर्वरक्षाकरणयन्त्रम् ।
बन्धमोक्षकरणयन्त्रम् । दुष्टसन्धमोचनयन्त्रम् । निगडमोचनयन्त्रम् । इति शम् ।

No. 298. यन्त्रचिन्तामणिः (वश्याधिकारः) . Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 38½ lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District 24-Parganās, Post Office Naihati, Kāṣṭhālpādā, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Verso. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीगुरवे नमः ।

स पातु देवाः कवरीबिलासो

साक्षेन सत्या गिरिकन्यकायाः ।

यः पश्यतो बालस्तदाङ्गमोलोः

चर्चं न सर्वज्ञलपदं बभूव ॥ (?)

यकान्ते देवदेवेशं गत्वा देवीं शुचिस्मिता ।

उपगम्य शनैर्वाक्यं प्रोवाच जगदम्बिका ॥ इत्यादि ।

End.

इति वश्याष्टकं सहायन्त्रं स्रष्टुं ब्रह्मणा पुरा ।

न देयं यस्तु कस्यापि साधकेन वरानने ॥ ० ॥

Colophon.

इति यन्त्रचिन्तामणौ प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे वश्याधिकारे तृतीयपाठिका ॥ ० ॥

विषयः । सहायमोचनयन्त्रनिरूपणम् । वैराजसप्तद्वयन्त्रादिनिरूपणम् । राजमोचन-
यन्त्रादिनिरूपणम् । स्तुम्भयन्त्रादिनिरूपणम् । शत्रुघ्नानुसूचयन्त्रनिरूपणम् । मोक्षशमन-

यन्त्रनिरूपणम् । स्त्रीसौभाग्यकरयन्त्रनिरूपणम् । स्त्रीप्रयन्त्रनिरूपणम् । मदनमर्दनयन्त्र-
निरूपणम् । कामाख्यायन्त्रादिनिरूपणम् ।

No. 299. योगकल्पलतिका . By रामगतिसेनः . Substance, country-
made paper, 10×4 inches. Folia, 101. Lines, 7 on a page. Extent,
1,988 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā,
Paṭṇyāṭuli, Bābu Rājākumāra Sena. Appearance, tolerable. Verse.
Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

अखण्डं सच्चिदानन्दमवाक्यमनसगोचरम् ।

आत्मानमखिलाधारमात्रयेऽभौष्टसिद्धये ॥

यस्यैवतृकव्याख्योऽष्टमस्तोत्रज्ञानान्वयकारं चरन्

बोधेन्दुदय श्रीनाथपादाम्बुजम् ।

सत्तात्पराव्ययमनुचितसरसीमध्ये मुकुटचिन्मयम्

श्रीमद्रामगतिभिषग्वर इमं प्रथमाति सत्संघम् ॥

ये ये योगविशेषवेदविषयादुद्योगिनो योगिनो

ये योगास्तमव चक्षुस्तुल्यं कर्तुं यत्नो बुधाः ।

ये वा जन्मसमस्तपाशनिगडं द्योगका-

स्ते तेऽस्तुतृकतयोगकल्पलतिका भजन्तु इतम् ॥

अज्ञानदैव्यचयखण्डनचापश्रीला

या वेष्टया सकलवर्गधनं ददाति ।

आनन्दपुण्यवचिरस्यकावदीप

सा योगकल्पलतिकास्तु सतां सुदेऽसौ ॥

... .. ।

यावद्वधमखयो न स्थात् समता यावदेव हि ।

यावदेवभूमिमानोऽस्ति तावत् तत्त्वकथा कृतः ॥

अतएव राधादो विवेकोदयमाह । तदुक्तं कृष्णार्थे ।

दुःखद्वलं हि संसारः स यस्यास्ति स दुःखितः ।

तस्य त्यागः कृतो येन स सुखी नापरः प्रिये ॥

चारभं सर्वदुःखानामात्रं सकलापदाम् ।
 साक्ष्यं सर्वपापानां संसारं वर्जयेत् प्रिये ॥
 अरजुवन्मनं धीरं मिश्रीकृतमहाविषम् ।
 अश्लक्ष्णं देवि संसारासृजेतसाय् ॥ इत्यादि ।

End.

यथा घृष्टं सुने प्रीतिं जयि कल्याणसक्तु ते ।
 देवं प्रयामोऽभिससमागच्छोमिह पार्ष्वति ॥
 इत्युक्त्वा नीलकण्ठोऽसौ त्यक्तपुण्याङ्गलिर्मेयि ।
 सतार परिवारेण सममम्बरकोटरम् ॥
 ततः प्रभृति तेनैव ज्ञप्तेषाचनसाक्ष्यः ।
 अथ यावत् गतव्यः कुर्वन्मरसंस्थितः ॥
 अनेनार्थाविधानेन मये ... वाचना ।

 दृष्टा मया रघुपते सङ्गमुत्तेज येतसा ।
 संसारविरक्षारण्ये विहरास्मिन् ... ॥

राम उवाच ।

इदानीं संशयो ब्रह्मन् विनिहतो विज्ञेयतः ।
 ज्ञातं ज्ञानम्यखिन्नां जाता
 परामभेदासपरिदंक्षिताशमतङ्गनाम् ।
 संसारसमरे सम्यग् धीरतामानतं मनः ॥
 परिगलितविकल्पदामुपेतं
 प्रगलित ... दीनसारसम् ॥
 निजगति यदतिप्रसन्नकथं
 प्रमुदितमन्तर समो मे ॥
 इति निर्व्याघ्रप्रवरणे पूजोपाख्यानम् ॥

Colophon.

इति बौरामगतिसेनकृत-सारसंघे योगकल्पलताकायां जीवमुक्तकथं नाम
 चतुर्दशखण्डः समाप्तः ॥

विष्णुः । चतुर्दशखण्डकथनविशेषिन् योगकल्पलताकापत्रे कुलार्थवादिनोक्तनावाविश-
 प्रभावचर्चनैर्गोत्रविवरणं सम्यक् प्रमादितम् । तत्र प्रथमे खण्डे विवेकोदयविवरणम् । द्वितीये
 खण्डे योगकल्प-सूत्रज्ञान-योगविषयादिकथनम् । तृतीये खण्डे योगासतविवरणम् । चतुर्थे

सावके षट्शुद्धिविवरणम् । पञ्चमे सावके नाडीशुद्धिविवरणम् । षष्ठे सावके प्राणायामविवरणम् । सप्तमे सावके प्रत्याहार-धारण-पञ्चभूतचिन्तन-द्विविधध्यानसमाधीनां विवरणम् । अष्टमे सावके पञ्चाक्षरयोगविवरणम् । नवमे सावके सुद्राभेदविवरणम् । दशमे सावके कुम्भकभेद-पटञ्जलभेद-कथनम् । एकादशे सावके शक्तिचालनविवरणम् । द्वादशे सावके नादसन्धानविवरणं, वायो-श्रृङ्गसहस्रिद्विरूपणं, सप्तपदान्नानभूमिद्विरूपणं, संसारबन्धात् मुक्त्युपायकथनञ्च । त्रयोदशे सावके चित्तशमनोपाय-आधारबोध-जौवन्मुक्तलक्षणविविवरणम् । चतुर्दशे सावके योगशास्त्रे अध्यात्म-स्यैव योगाधिकारित्वमिति कौत्सनम् ।

No. 300. योगविचारणम् . By गोपीकान्तः . Substance, country-made paper, 17×5 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 252 ślokaś. Character, Bongali. Dato, ? Place of deposit, District Mayamana-simha, Vāḍari, Paṇḍita Çivacandra Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीगुरवे ।

मला श्रीगुरुपादाब्जं नमस्कृत्यविराजितम् ।
निष्कलङ्कं रश्मिदम्प्रकाशतदिगन्तरम् ॥
सच्चिदलक्ष्मणं चन्द्रमण्डलमध्यगम् ।
संसृष्टोऽहं सततं ध्यानगम्यञ्च ज्ञानदम् ॥
अज्ञानतिमिरायाञ्च नाशनं सर्वसिद्धिदम् ।
योगशास्त्रमत्तं ज्ञात्वा योगिनाञ्च मतं तथा ॥
सदेव भावयेन्नित्यं योगं मान्यमनाः सदा ॥
श्रीगुरोवपदेशेन गोपीकान्तेन धीमता ।
योगतत्त्वं हि संक्षेपात् तन्यते यत्नतो मुदा ॥
सदेव भावयेदिति कथमित्याह उक्तः कौट्यार्थे श्रितेन पार्श्वतो' प्रति ॥
इत्यादि ।

End.

मात्राभिः परिपूरितैः कुलगतं विष्णुद्विष्टबालमुज्ज्वलम्
अथं सत्वरसंयुतं द्विदलकं रत्नाभमाञ्जापुरम् ।
तस्माद्भूर्लक्ष्मणोऽथं विकसितं पथं सच्चिदानन्दम्
नित्यानन्दमयीं सदा शिवपुरीं शक्तिं ममः शक्नोतीम् ॥

इशशतदसशोभाप्रोक्षसत्पूर्वचन्द्रो

इमवचिवचिराङ्गो चंसपोठाकारस्तः ।

अभयवरकराजो योगपूर्वस्त्रिनेत्रः

कुलकमलविस्त्रासी पातु मां देवदेवः ॥

अज्ञानां ज्ञाननेत्रं विदितनवयुवा रागसन्तानवासी

प्रीत्यज्ञाज्ञानैर्नखेन्दुकुलकमलबनीकान्कान्निप्रकाशम् ।

गङ्गाकाशादितैर्योऽक्षसदमलमवापुष्पपुञ्जप्रवाहं

वन्दे दीप्तागुण्यां चरणसरसिञ्जं वन्द्यमानन्दकान्तम् ॥

Colophon. इति योगविचारणं समाप्तम् ।

विषयः । तन्त्रोक्तवाक्यादिविचारमुख्येन योगतत्त्वनिरूपणम् ।

No. 301. योगसारः . Substance, country-made paper, 17 x 4 inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 684 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapāḍā, Bābu Rāsavihāri Rāya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

त्रैलोक्यदेव उवाच ।

मातर्मे देवदेवेभिः योगेशि प्राणवक्त्रभे ।

सर्व्यमातः सुरेशानि संसारतारिणि शिवे ॥

शरणागतदीनार्त्तपरिवापपरायणे ।

त्वां विना देवदेवेभिः संसारं ह्यवत् प्रिये ॥

एकं संप्रदुमिच्छामि यदि तेऽनुपदो मयि ।

योगसारं महेशानि कथयाम्यान्कल्पया ॥

संसारतारणे देवि तरणिरूपं यतः प्रिये ।

असारघोरसंसारे सर्व्ये दुःखमलौमसाः ॥

जायन्ते च सिध्यन्ते च असंख्या जीवराश्यः ।

तेषामन्तो महेशानि विद्यते न मञ्जितके ॥

अनेकदुःखसमूताश्चेन्द्रियां × × तत्पराः ।

भवन्त्येव महेशानि समूतानि युगे युगे ॥

केनोपायेन देवेभिः नरा मोक्षमवाप्नुयुः ॥

श्रीदेवुवाच ।

कसि देव परब्रह्मस्वरूपो निर्गुणः परः ।
सर्वज्ञो विश्वेता च सर्वेशो निर्ममोदयः ।
स्वयं श्रुतिर्मयो देवो निर्विकारो निरञ्जनः ॥ इत्यादि ।

End.

ततो ज्ञात्वा ब्रह्मवक्त्रं योगकर्म समभ्यसेत् ।
शरीरश्चापि नित्यं तज्ज्ञात्वा योगं समभ्यसेत् ॥
परं ब्रह्म नित्यरूपं सर्वसिद्ध्यस्ति भैरव ।
ज्ञात्वा च साधयेद् योगं परं ब्रह्मस्वरूपकम् ॥
इति ते कथितं किञ्चिद् द्विदशाष्टस्य वर्षेणम् ।
विक्षरेण सङ्ग्रहाम किमन्यत् कथयामि ते ॥

Colophon.

इति श्रीमद्योगसारमहाप्रण्ये सर्वज्ञोत्तमे श्रीपार्वतीशिवसंवादे शत-
साध्यां संहितायां षट्चक्रादिक्रमे द्विपान्द्विदशाष्टस्य वर्षेण नवमः
परिच्छेदः ॥

विषयः । महादेवं प्रति देवा ब्रह्मस्वरूपादिकथनम् । ब्रह्मणो योगमभ्यस्यकथनम् ।
तथादौ नीरोगस्यैव योगाधिकारकथनप्रसङ्गेन आधिनाशनोपायकथनम् । लब्धानाशनो-
पायकथनम् । * अनाहारीकरूपोपायकथनम् । सुषुप्तीवनाशनोपायकथनम् । भूतलोभो-
पायकथनम् । आलस्यनाशनोपायकथनम् । निद्रानाशनोपायकथनम् । इन्द्रियनिग्रहो-
पायकथनम् । * मन्त्रसिद्धिकथनम् । इष्टविद्यानां मन्त्रादिकथनम् । कथं पुरश्चर-
विधिः । भक्ष्याभक्ष्यकथनम् । आसनादिकथनम् । जपमात्रानिरूपणम् । जपसंख्यायां
निषिद्धव्यकथनम् । वर्षेमाह्वयकथनम् । विविधयोगनिरूपणम् । चक्रावसाहारादिकथनम् ।
योगिमाहात्म्यादिकथनम् । शरीरस्य चक्रादिनिरूपणम् । षट्चक्रदेवतानां ध्यानपूजादिविधिः ।
षट्चक्रवर्णनम् ।

No. 302. योगावली . Substance, country-made paper, 12 x 3 inches.
Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 836 ślokaś. Character, Bengali.
Date, Sk. 1644. Place of deposit, Brāhmaṇamaṇḍali, viś Bārāsāt, Paṇḍita
Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally cor-
rect.

•Beginning. (अष्टितत्वात् प्रारम्भवाक्यं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।)

१ ईदं शिक्षातको वृद्धा मधुना रक्तचन्दनम् ।

२ मधुनो रक्तचन्दनस्य तिमिरं हन्ति केचित्तम् ॥

वटबीजं समानीय मधुना चापि सेवितम् ।
 समं शिलातले छट्टा चक्षुषोरञ्जनातया ।
 त्रिफलाबीजमानीय मरीचं तत्र योजयेत् ॥ इत्यादि ।

End.

गोदन्तं हरितालेन संयुक्तं काकजिह्वया
 चूर्णयित्वा यस्याः शिरसि दीयते सा वशीभवति ।
 क्षयासार्गं शम्भूकञ्च तिलिङ्गीहृत्ककुक्षुम् ।
 दग्धं कृत्वा लोचकिङ्कं शोषयित्वा समं नयेत् ॥
 यवक्षारं ढङ्गलञ्च समभागं तथैव च ।
 रसनायां स्थापयित्वा जलेन सञ्चितं पिवेत् ॥
 यत्किञ्चिदौदरं रोगमामजन्तं दृष्टेत् क्षणम् ।
 अक्षयितं नाशयति औषधगुणादिकं तथा ॥

Colophon.

इति शिवदुर्गासंवादे योगावली समाप्ता ॥ • ॥
 श्रुतिश्रुतीतीन्द्रभिते शकाब्दे
 मत्वा मन्त्रेशं द्विजरागरामः ।
 रवौ धनुःखे शुभशुक्लापणे
 तिस्रो चतुर्थ्यां यस्मिन् स्वपुत्रम् ॥ • ॥
 इयं योगावली प्राप्ता ग्रामे कटकसंज्ञके ।
 अजमन्नाथमाझोक्पागमदिष्टे सुराधिपम् ॥ ॐ

विषयः । अक्षुरोगादिविक्रिया । सुखरोगादिविक्रिया । शूलविक्रिया । दन्तमूलरोगादि-
 विक्रिया । कासगुल्मोदररोगादिविक्रिया । यक्ष्मवातरोगादिविक्रिया । बन्धाया गर्भधारणो-
 पायकथनम् । भगोरोगविक्रिया । अतिसाररोगादिविक्रिया । औषद्धुरोगादिविक्रिया । कुष्ठ-
 रोगादिविक्रिया । निर्गुणिकल्पनिरूपणम् । गन्धकच्छराजादिकल्पनिरूपणम् । क्षामवशो-
 करवादिच ।

No. 303. योगावलीतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 8x3 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 297 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā, Post Office Naihati, District 24-Parganās, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीराधात्मने ॥

श्रीमहादेव उवाच ।

एकीभूतं यथाकाशं शरीरं जायते तथा ।
 पद्मं सप्तदशं चक्रं प्रमाणं द्वादशकुलम् ॥
 तस्य मध्ये गते बाधौ तदा गर्भः प्रजायते ।
 वामचक्रे भवेन्नारी दक्षिणे पुष्पोत्तमः ॥
 वामागतिश्च तच्चक्रं दक्षिणं दक्षिणागतिः ।
 एकीभवेद्यदा काशं तदा ज्जीवः प्रजायते ॥
 कर्माणां देवनेनेष जन्तुर्देहं प्रपद्यते ।
 क्षियः प्रविष्ट उदरं पुंसोरेतकथात्रया ॥
 कल्लोलनं विरागेण पञ्चरात्रेण बुद्बुदम् ।
 शोणितं दशरात्रेण मांसपिण्डं चतुर्दशे ॥ इत्यादि ।

End.

अखिलत्वात् शेषो भास्ति ।

विषयः । स्त्रीपुंनपुंसकादिजन्मकारणनिरूपणम् । शरीरादीनां शोषितमांसाख्याद्युत्पत्ति-
 कालनिरूपणम् । देहस्थवर्ण्यादिनिरूपणम् । नाद्यादिनिरूपणम् । नाद्यादिस्थितिनिरूपणम् ।
 बायुनाद्यादिरोधादिना चिकित्सापायनिरूपणम् ।

No. 304. योनितन्त्रम् . Substance, country-made paper, 13×3 inches.
 Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 473 ślokaś. Character, Bengali.
 Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādā,
 Bābū Rāsavihārī Rāya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

कैलासशिखराश्रितं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
 सदा तत्रसुखी दुर्गा पप्रच्छ भगवन्निनी ॥
 चतुःषष्टीनि तन्त्राणि कृतानि भवता प्रभो ।
 तेषां मध्ये प्रधानानि वद मे कवचानिधे ॥
 श्रीशिव उवाच ।

१. शब्दु पार्थति चार्थति चतितुगुप्ततमं प्रिये ।
 २. कोटिवारं प्रवक्तव्यं तथापि श्रोतुमिच्छसि ।

शेषा सभावाचार्यंश्च शसन्ता परिश्रवसि ।
 गोपनीयं प्रयत्नेन न प्रकाशं कदाचन ॥
 मन्त्रपीठं मन्त्रपीठं योनिपीठं च पार्श्वेति ।
 योनिपीठं प्रधानं हि तव सेव्यात् प्रकाशते ॥
 हरिहरादिदेवाश्च दृष्टिस्थित्यन्तकारकाः ।
 सर्वं योनिमसङ्गताः शृणुष्व नगनन्दिनि ॥
 शक्तिमन्त्रमुपास्यैव यदि योनिं न पूजयेत् ।
 तेषां दौष्ट्या च मन्त्रस्य नरकायोपपद्यते ॥
 अथ मृत्युञ्जयो नाम तव योनिप्रसादतः ।
 तव योनिं महादेवि भावयाम्यप्यहर्निशम् ॥
 पूजयामि सदा दुर्गे हृत्पद्मे चैव सुन्दरि ।
 दिव्यभावो वीरभावो यस्य चित्ते विराजते ॥
 अनायासेन देवेशि शक्तिलस्य करे स्थिता ।
 शक्तिमन्त्रं पुरस्कृत्य यो वै योनिं प्रपूजयेत् ॥
 स अन्यः स कविर्धौमान् × × पि च सुरासुरैः । इत्यादि ।

End.

लक्ष्मणपुष्पैः पूजयित्वा ध्यात्वा चैव दिगम्बरीम् ।
 जप्त्वा युक्तं श्रमशाने च शत्रूणां मरणं भवेत् ॥
 काञ्चीकल्पमिदं प्रोक्तं गोपयेन्माहजारवत् ।
 गोपने सर्वसिद्धिः स्यात् प्रकाशान्तरणं भवेत् ॥

Colophon.

इति योनिमन्त्रे हरपार्ष्वतीसंवादे सप्तदशः पृष्ठकः ॥

विषयः । अत्र प्रथमं योनिपूजाप्राशस्त्यादिकथनम् । ततः पूष्यापूष्ययोनिकथनम् ।
 अक्षताया योनेः पूजने दोषादिकथनम् । पञ्चतत्त्वविधिः । कौलानामुक्तमादिभेदकथनम् । योनी
 महाविद्योपासनाविधिः । तत्त्वेन तिलकविधिः । तत्त्वेन पूजाविधिः । वीरसाधनविधिः ।
 आसुप्तोपासनाविधिः । अनर्थ्यागविधिः । मन्त्रराजविधिः । काञ्चीश्रीतिजननोपचारादिकथनम् ।
 वीरपुरस्करणविधिः । पञ्चतत्त्वशोधनादिविधिः । पूजास्थानादिनिरूपणम् । साधनविधिश्च ।

No. 305. रत्नकोषविचारः . By रत्नेश्वरन्यायालङ्कारः . Substance, country-
 made paper, 16½ × 3 inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Extent, 1,456
 glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sātbheyepādā,
 vid Vaidyerbāzār, District Dhākā, Paṇḍita Tārākānta Vācaspati. 'Ap-
 pearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय । परोक्षज्ञानं निश्चयात्मकमेवेति सिद्धान्तः । रत्नकोषकारस्य सत्प्रतिपक्षसम्बन्धनद्वारायां संशयात्मिकाभुमितिं दीकरोति तत्र संशयलस्य स्तिन्नपरामर्शादिजन्यताकच्छेदकतया कथं तत्र संशय उत्पद्यते इति नाशङ्कनीयं संशयलस्य अन्यतावच्छेदकत्वेऽपि एकधर्मीकविषयोभयव्याप्यवत्ताज्ञानद्वारायामर्थवशादेकधर्मीकविषयोभयधर्मप्रकारकज्ञानरूपसंशयलावण्येऽन्यतोपेरावश्यकत्वात् । अतएव सामग्रीसमाजादेव सर्वत्र संशयोपपत्तिर्निर्व्याहान् विषयधर्मप्रकारकज्ञानलादिकपसंशयत्वं न कस्यापि अन्यतावच्छेदकमिति नव्याः । न चैकधर्मीकविषयोभयव्याप्यवत्ता निर्वयद्वारायामेकधर्मीकवास्तवविषयोभयधर्मप्रकारकानुमित्युत्पत्तावपि तत्र प्रयोजनविरहेष्व विरोधाभासकस्याकल्पनात् तादृशानुमितिविरोधावगाधित्वं न सम्भवतीति कथं तस्याः संशयत्वं विरोधविषयकज्ञानस्यैव तथात्वादिति वाच्यं । यद्वाभावविषयव्यक्तितादिना व्यापकत्वावगाधिपरामर्शस्य तेनैव रूपेण यद्वास्तुमित्युत्पादकतया तादृशपरामर्शकालीनविषयोभयप्रकारकानुमितौ तत एव विरोधभासक्यत्वात् एककोटिवाप्यवत्ता निर्वयद्वारापरकोट्यनुमितिप्रतिबन्धकत्वात् कथमुभयव्याप्यवत्ताज्ञानकालेऽनुमितिरिति तु नाशङ्कनीयं तादृशप्रतिबन्धप्रतिबन्धकभावे मानाभावात् ॥ इत्यादि ।

End.

अथ प्रतिबन्धकताकल्पनाधिक्यविरहेऽपि परामर्शादिचिन्तितानुमित्युत्पादप्रयोजकसामग्रीव्याप्तौ विरोधिकोऽनुमितिसामर्थ्यभावनिवेगे प्रयोजनाभावाद्भुक्तसंशयानुयोगापत्तिर्दुर्व्याप्तिरिति तु नाशङ्कनीयं स्तपरकोट्यनुमितिसामर्थ्यभावस्य सामग्रीव्याप्त्यभावनिवेगे उपदर्शितानाधिक्यशब्दादिसामर्थ्यभावनिवेशप्रसङ्गात्तदपेक्षया स्थापनेनापरकोट्यनुमितिसामर्थ्यभावस्यैव निवेशयितुमुचितमिति न किञ्चिदप्यनुमितेः संशयलापत्तिरिति कृतमतिविस्तरेण ।

Colophon.

इति श्रीरत्नेश्वरन्यायालङ्कारस्य रत्नकोषविचारः ॥

विषयः । निश्चयात्मकस्य परोक्षज्ञानस्य सत्प्रतिपक्षसम्बन्धनद्वारायां संशयात्मिकाभुमिति-
लीकाररूपस्य रत्नकोषकारमतस्य च सम्यगविचारणम् । तत्र संशयस्य लक्षणकथनम् ।
चतुरादिगोचराणां लक्षणकथनम् । अनुमितिलक्षणकथनम् । प्रत्यक्षस्य लक्षणकथनम् । अथ
विशेषविशेषविचारः । अवच्छेदकविचारः । जातिविचारः । सामग्रीविचारः । विषयधर्म-
विचारणेति ।

No. 306. **রত্নমালা** . Substance, country-made paper, 13 x 3 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 176 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1696. Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Bharākor, Bābu Dvārakānātha Dāsa Vaidya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ওঁ নমঃ পরদেবতায়ৈ।

স্বর্গস্যগ্নে নিষণ্ডং তুচ্ছনকরসমং শূন্যবর্ণৈঃ দ্বিচ্ছন্দম্
 বাসোজ্যোতীনকান্নং সূক্ষ্মভয়চরং কপটশস্যকপম্ ।
 ধ্যানসং ধ্যানগম্যং দুরিতচয়সম্বাদ্ধান্নবিধ্বংসদীপং
 দিব্যজ্ঞানপ্রদীপং স্নিতসুভগমুখং শ্রীমুখং সংস্মরামি ॥
 কে কল্পে কথিকায়া কসলবরমুখৌ কান্নকল্পায়নাতৌ
 কান্নং কল্পং দধানামশ্লভভয়চরা রক্তবর্ণৌ দ্বিচ্ছন্দম্ ।
 কান্নাক্ষকারযুক্তৌ বিশ্ববনজননৌ কান্নসম্বোধসংখ্যৌ
 কান্না কান্নাক্ষিকল্পা সুকলিতকবচা নাথকান্না স্মরামি ॥ ইত্যাদি ।

End.

কবচা স্কোতুং সমর্থোজিগতি বরদা পুষ্পবান্ স্তম্ববর্ণৌ
 নাথং বিশ্বাবিনোদৌ গুণময়ি স্তনরা বাসবান্ পাশযুক্তা ।
 মলৈতদেবি দীপে ময়ি কুব কবচালোশমস্ম প্রসঙ্গৈঃ
 দীনলং নৈব চিন্ত্যমজনি নকলবত্যাগতঃ জাপি কালে ॥
 স্কোচস্বৈতন্ পঠেৎ যৌ গুণপদকসম্বাদ্ধান্নজ্ঞানরাশ্য
 নত্নং তস্মৈ কদাপিত্ কুলস্বগনযনাশ্বারসদ্বাদ্বিকটঃ ।
 কীর্তি কান্নিচ্ছ স্তম্বৌ রিপুকুলবিজয়ং দিব্যকান্নাচ্ছ পুশান্
 দীর্ঘাযুত্বচ্ছ ধর্মং ধনমপি বিপুলং সৃষ্টিমগ্নৌ সমিতি ॥

Colophon. ইতি রত্নমালাপন্যবচস্ব্যস্কৌষং সমাপ্তম্ ॥ শকাব্দাঃ ১৭৮৭ ।

বিষয়ঃ। স্মৃতিবাজেন ভগবত্যা কপমুখনাশ্বাদ্বাদ্বিচরণম্ ।

No. 307. **রসকল্পসারতত্ত্বম্** . By **হুন্দাবনদাসঃ** . Substance, country-made paper, 13 x 5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 135 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpādā vid Naihāṭi, Paṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning.

বৌত্তীরাশাল্লবঃ ।

নিত্যানন্দাবধূতাষ নমস্কে জাকবীপদে ।

নমঃ স্তম্ব্যস্বকপাষ নমস্কোজিগ্নমস্মরি ॥

नमस्ते भक्तपादाङ्गो नमो भक्तिषु प्रेमदाय ।

गुरुं जगद्गुरुं नमः परात्परेश्वरम् ॥ (?)

या धर्माधिकाममोक्षनिष्पन्ना अपसृष्टा श्रीकृष्णसुखमोदका । तेन ताकाङ्क्षं
बन्धे मनसा मुदा निर्मया निःसृष्टान्विताम् ॥ बन्धे श्रीगुरुपादपङ्कजं वै
मुदा यथादाशयादस्मात् कृष्णे रतिं नित्यं वर्धते । अथ सत्सङ्गानुपशाद्यां
भवेत् प्रसन्नता गुरोः । इत्यादि ।

End. बैल्लोको प्रथिवी धन्या अथ कृष्णः पुनः पुनः ।

लोलया स्वयमानन्दौ खेच्छामयः स्वयं प्रभुः ॥

Colophon. इति सर्वज्ञाक्षसारमाकृत्य श्रीनित्यानन्दतले यद्योक्तम् । श्रीप्रबोधानन्द-
प्रश्नोत्तर-श्रीहृन्दावनदास-श्रीमत्सरसकल्पसारतले षट्प्रकरणम् ॥ • ॥

विषयः । हृन्दावनमाहात्म्यादिनिरूपणम् । लोलार्चनमुखेन राधाकृष्णादीनां माहा-
त्म्यादिनिरूपणम् ।

No. 308. रसरत्नाकरः. By नित्यनाथः. Substance, country-made paper, 19×4 inches. Folia, 29. Lines, 6 on page. Extent, 830 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Kāṭihālī, Paṇḍita Viṣvanātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै । अथ रत्नाकरस्य मन्त्रवचो लिख्यते । सर्वजनस्य
वक्ष्यमाणम् ।

एकचित्स्थितौ मन्त्रौ मन्त्रं जगद्गुरुम् ।

ततः श्रीभयते लोकान् दर्शनादेव साधकः ॥

भूतारपट्टमूलस्य जलेन सद्यः वर्धयेत् ।

विद्युत्ता संयुतं मन्त्रं तिलके लोकवक्ष्यताम् ॥ इत्यादि ।

End. भक्तकल्याणमन्त्रिणस्य सगुणप्रतिष्ठापनैः ।

श्रीतात्त्विकयुक्त्यादि दिवापहर्षते निशि ॥

ॐ नमो ब्रह्माय श्रीतिर्था शिवाय यतयेत् यत्ने वीजम् ॥ • ॥

Colophon. इति श्रीपार्वतीपुत्र-नित्यनाथसिद्धिविरचिते रसरत्नाकरे मन्त्रवचः समाप्तः ।

विषयः । सकलवर्गोत्तरमन्त्रोपधादिनिरूपणम् ।

No. 309. **रससारः**. By गोविन्दाचार्यः. Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 74. Lines, 8 on a page. Extent, 1,217 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Ramnā's Kālīmaṭha. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. गणेशं प्रणिपत्यादौ शिवश्च शिवया सङ्गः ।
 गुह्यभैरवचिबेभ्यो योगिनीपद्ममङ्गलम् ॥
 प्रथम्य शिरसा नित्यं भक्त्या तत्पादपङ्कजम् ।
 चरिं ध्यात्वा परं देवं रसेन्द्रं शिवमव्ययम् ॥
 चाक्षौक्ष्य सर्वशास्त्राणि क्षणभूय यथास्मितम् ।
 सारात् सारं सङ्गुह्य संक्षेपादर्थमौरवम् ॥
 रससारं प्रवक्ष्यामि नामासिद्धेश्च भाषितम् ।
 साधकानां चित्तार्थाय लोकानामनुकम्पया ॥
 मङ्गलौघो यदा क्लृप्तः पितामहसमो भवेत् ।
 स बन्धो विष्णुः × साक्षात् रक्षितः शिव उच्यते ॥
 सारितो सारितश्चैव स एव जगदीश्वरः । इत्यादि ।

End. कश्चिदप्यस्य संचारं कामोन्मादनकारकः ।
 पुनर्नववपुः कुर्यात् साधको नात्र संशयः ॥
 अतिवेगो भवेत् काली मन्त्रावलम्बपराक्रमः ।
 क्षुद्राधो जायते सद्यो × × र्थे आपवेद्गुह्यम् ॥
 क्षणया जगवेत् कामसत्यर्थं च सुखं भवेत् ।
 अत्यर्थं क्षभते पुष्टिं बलवानिर्न जायते ।
 इति सिद्धिगुटिका ॥

Colophon. इति श्रीमद्गोविन्दाचार्यविरचितो रससारः समाप्तः ॥

सिद्धयः । पारद्विविधः । तत्र ब्रह्मादिपारदगुणकथनम् । तत्पूजाविधिः । तदधिकारि-
 कथनम् । रसकर्त्तृकरणे प्रथमकुण्डविधिः । रससंस्कारादिविधिः । रसशोधनादिविधिः । उप-
 रसशोधनविधिः । रसक्षौद्रविधिः । रससंक्षिप्तीकरणविधिः । विष्णुपाकविधौषधसार-
 वादिविधिः । रत्नसंज्ञादिकथनम् । रत्नप्राप्त्यभेदनादिविधिः । बीजपादादिविधिः ।
 मन्त्रारसकारवादिविधिः । शतवेधादिज्ञानकथनम् । उपरसवन्धन-सारस-पद्म-सामनादि-
 विधिः । रत्नप्रयोगादिविधिः । कल्पादिविधिः । मन्त्रिकृपादिविधिः । रसगुटिकाविधिः ।

तत्र वयःसम्पन्नविधिः । अष्टश्लाघाविधिः । सर्व्वथाविनिवारणविधिः । भातुसार-
प्रयोगादिश्च । इति ग्रन्थः ।

No. 310. रागानुगाविष्टतिः . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 572 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1719. Place of deposit, District Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Kādākuli, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ॐ श्रीगुरुवे नमः । श्रीश्रीचैतन्यचन्द्राय नमः ।

आददानः स्थालं दनैरिदं याचे पुनः पुनः ।

श्रीमद्रूपपदाक्षोजधूलिभूयां भवे भवे ॥

अथ साधनचतुष्टये प्रथमं मुख्यसाधनविष्टतिः ।

इहे स्मारसिकी रामः परमाविष्टता भवेत् ।

तन्मयी या भवेऽङ्गतिः साच रागात्मिकोच्यते ।

अवाविष्टता रागकार्यरूपा तस्यास्तद्व्यलक्षणेनानुवादलम् चेतितप्रवृत्त्याय ।

तनु रागानुगायां चेतितप्रवृत्त्यापेक्षया । सा तु तस्यां कायिकी वाचिकीति

द्वयस्वीकाराय । स तु सर्व्वथा व्रजलोकानुसाराय स श्रीध्वजेन्द्रनन्दनप्राज्ञे

अन्यथा न स्यात् । अत आविष्टता त्रिधा मनोगता रागगता कायगतेति ।

अथ मनोगता स्मृतादिरूपा । अतो रागानुगायां तदनुसारिणी साधक-

रूपेण चिररूपेण च सेवा प्रत्येकं त्रिधा मानवी वाचिकी कायिकीति ।

रागानुगाक्षयम् ।

विराजन्तीमभित्यक्तां व्रजवासिजनादिषु ।

रागात्मिकामनुकृता या सा रागानुगोच्यते ॥ इति ।

रागात्मिका द्विधा । सम्बन्धरूपा कामरूपेति । अथ सम्बन्धरूपाक्षयम् ।

सम्बन्धरूपा गोविन्दे पिष्टलासुभिमानितेति । पिष्टलासुभिमानिता पिष्टला-

सुभिमानकार्यरूपा । स्मारसिकी परमा मनोवाक्कायाविष्टता । इत्यादि ।

End.

पूर्व्वमारोपसूक्तिभ्यां द्विविधस्य विचारतः ।

लोभस्य साधुसङ्गस्य सङ्गाबाहुजनेऽपि चि ।

मयोद्देशाया असङ्गायाः आश्रितं नरि रक्षितम् ।

चिररूपस्य समुत्तिः केषलान्कदेशी विना ॥

सामुमेया विना तान्म केवलो न च सम्भवेत् ।
 ब्रजलोकानुसारानां विना रूपरूपां कुतः ॥
 प्रतिलोभेन विज्ञेयः प्रयोगोऽत्र मनीषिभिः ।
 दशाचतुष्टयं द्वाष्ट्या बाह्यादिफलमुच्यते ॥
 रागानुगाविष्टवैखाना नैषा प्रयोजिका ।
 सिद्धान्तकथनादौ यत् कल्पैश्चर्यं प्रकाशते ॥
 ब्रजेश्वरतिशूलं तज्ज्ञानं भक्तौ तदुत्थितम् ।
 रसो द्विधा प्राकृतस्याप्राकृतश्चेति तच्च चि ॥
 प्राकृते वत्सलत्वादि X देहरतिशूलका ।
 अप्राकृते देहरतिवैखलत्वादिशूलका ॥ ० ॥

Colophon.

इति रागानुगाविष्टिः समाप्ता ॥
 सप्तसप्तशतं देहरतिसमाधानकरैर्जने ।
 समाधेया देहरति द्वितीयादिदशाचये ॥ * ॥
 शक्ते रज्ज्वन्मृच्छिस्तु...भावे च तापे तथा हृन्मुदुतवासरे द्वितीयाद्याश्च
 ग्राह्यायां राशौ च दृष्टव्ये रागानुगाविष्टिरियं सम्पूर्णा । मित इति
 १७१८ ख्रिस्तितं रागानुगादिपुस्तकम् ॥ * ॥

विषयः । राधाकल्याण्योः रागानुगादिकल्पनिरूपणसुखेन तद्वाङ्मनानादिः ।

No. 311. राघवपाण्डवीयकाव्यटीका . By रामचन्द्रन्यायालङ्कारः . Sub-
 stance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 105. Lines, 8 on a page.
 Extent, 2,730 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 Dhākā, Bābū Bhagavāncandra Kavirāja. Appearance, tolerable. Prose.
 Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 विपश्चनाशान्तिरस्यकीर्तिं
 वामार्तिनाशं ++ देवस्तुभ्यम् ।
 नमामि भूयः प्रभवेन शुद्धं
 भीमानुजं सावरजं सदायम् ॥
 प्रबन्धं नारायणमादिदेवं
 श्रीरामचन्द्रो द्विज एव वीरः ।

मनोहरामायणभारताख्या-

काव्यस्य टीकां कुर्वते सुयत्नात्

यन्यारम्भे वङ्गतरविभ्रविभाषकाः रूपं महत्त्वं कविभावार्थं कर्तव्यं
तत् शिष्यवित्तुमात्रं साधित्वानेत्यादि । तथाच छट्टिकर्तृत्वेन ब्रह्माण्यमेवादी
नमस्कृत्यते ब्रह्मणे नमः छट्टिकर्त्रे नमः इत्यर्थः । एतेन च सर्वेषां छट्टि-
कर्तृत्वेन तदन्तःपातितया एतदुपन्यस्य सुतरामेव छट्टिकर्तृकर्मलसुपपन्नम् ।
किन्तुताय साधेति । स आत्मा ईश्वरः विष्णुः तत्र अधिष्ठानं स्थिति-
र्यस्य । इत्यादि ।

End.

पञ्चे वीरलक्ष्मीः अस्म्य अस्मत्पुत्रः आनन्दं अस्मिन् प्रतापमिव राजा नरदेवपुत्रं
युधिष्ठिरं सेवते स्म ॥ अथ दृष्टान्तः प्रह्लादलक्ष्मीः यथा कामदेवं सेवते ।
तद्वत् । सुगममन्यत् ॥

Colophon.

इति रामचन्द्रन्यायालङ्कारभट्टाचार्यलतायां राघवपाण्डवीयटीकायां श्रीष-
निकुम्भबधो नाम एकादशः सर्गः ॥

विषयः । कविराजलता-राघवपाण्डवीयकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 312. राजाद्विष्टितः. Substance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 169 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Āṭpādā, Paṇḍita Prasannacandra Vidyāratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ मनो मन्त्रेणाय ।

मला हरपदद्वन्द्वं बालानामागुपोधनम् ।

राजादिगणकृपायां व्याख्यानं लिख्यते मया ।

राजब्रह्मः सखि । तत्पुत्रवत्सलाये एते राजादयो भवन्ति । देवानां राजा
देवराजः । परमसु तद्वत्सति परमाचः । देवानां सखा देवसखः । तत्-
पुत्रव इति किम् । इत्यादि ।

End.

स्त्री च पुमांश्च स्त्रीपुंसौ स्त्रीपुंसाभ्याम् । ऋक् च साम च ऋक्सामे ।
वाक् च मनश्च वाक्मनसे । धेन्वमनुवादिः

Colophon.

इति समाप्तः ।

विषयः । कातन्वीय-राजादिगणकृपायां श्रीदाहरवं व्याख्यानम् ।

No. 313. राधाचरितम्. By रामचन्द्रः. Substance, country-made paper, 15 × 2½ inches. Folia, 9. Lines, 4 on a page. Extent, 144 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1758. Place of deposit, District Vṣkuḍā, Viṣṇupura, Kādākuli, Paṇḍita Rāmaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामः ।

काचिदोपी विमुग्धा मुरधरविरहेः सखेयो धरण्या
सा सन्मन्ता लुडनी छ लपति सततं गच्छ गच्छेति नाथ ।
अस्मिन् कुञ्जे मनोबे विश विश नयवन् ज्ञानमाप्ता कदाचिद्-
विस्मयं तं जगद् सखतस्त्रिपिसमुद्भूतवेषु विज्ञोक्त ॥ इत्यादि ।

End.

आख्येऽहं शकुन्ता वत मितसमयं व्याप्य धैर्यं निगूढं
यावत् क्षण्यामसौ नो मधुनगरपथि प्राप्तवासा प्रतीये ।
यत्प्रज्ञायं प्रगच्छेत् स लघु हरिणा सार्द्धमेव यूयं
नो चेत् प्राणान् प्रचाख्ये दिवसपतिसुतातोयगा नम्रभक्ष्या ॥

Colophon.

देवश्रीयुतवीरसिञ्चकतिनादिहेन श्रुत्वा
श्रीमद्विष्णुपुराणवासुद्वति-श्रीरामचन्द्रेण तु ।
श्रीराधाचरिते कृते परिपरिच्छेदो द्वितीयो मञ्चम्
श्रीमद्विष्णुवमोदको हरिकथाराधाप्रबोधमभिः ॥ ० ॥
श्रीरामो जयति । शकाब्दाः १७५८ ।

विषयः । प्रथमपरिच्छेदे-कृत्ये मथुरां गतवति विरजविभुराधा राधिकाया इतलेन
वेपुपेरचादिकम् । १ वे परिच्छेदे-राधिकाप्रबोधनम् ।

No. 314. रामगीताटोका . Substance, country-made paper, 14 × 2½ inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 367 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Candrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीरामचन्द्राय ।

श्रीकृत्याय मनो नित्यं गुरवे बुद्धिदायिने ।
क्षपया तमसाङ्घातं सख्याय विपश्चिने ।

पञ्चाननैर्हि पञ्चाक्षैश्चतुर्भिश्चतुराननैः ।
 सप्तसाक्षैरक्षं शेषैरमितं किमु वर्णये ॥
 स्ववचः सफलीकर्तुं मञ्जिजा राघवस्य तु ।
 आरब्धं तेन गीताया व्याख्यानं मे यथामति ॥ इत्यादि ।

End. समुप सक्तं मां हृदा मनसा यः सेवते स हि मद्रूप एवातः संसृष्टम् क्षपाद्-
 गतरेषुभिः लोकचित्तयं पुनाति यथा रवि मंदात्मकदेधे लोकचित्तयं प्रका-
 शयति तद्वदित्यर्थः ॥ * ॥ कौरस्तु मयि ।

विषयः । रामगीताया व्याख्यानम् ॥

No. 315. रामचरितकाव्यम्. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 53. Lines, 7 on a page. Extent, 1,113 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1754. Place of deposit, Tamluk, Kelomāl, Bābu Amaranātha Ghoṣa. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो भगवते रामचन्द्राय ।

अथ रामोऽचमयेन यज्ञं यज्ञेश्वरो हरिः ।
 मनश्चक्रेऽतिथक्कात्मा निहतो राजसूयतः ॥
 प्रजानां राजसूयेन प्रायशो वै नमो भवेत् ।
 यः प्रजारङ्गनाद्रामः कथं नाम तमाचरेत् ॥
 इति निश्चित्य सतिमान् धातुंश्चैव पुरोचसः ।
 मन्त्रिष्यन्तश्च कुशलान् रामो वाक्यमथाब्रवीत् ॥ इत्यादि ।

End. केचित् पर्वपुटं नीत्वा वन्यपुष्पफलोत्करैः ।
 तमसाललजातानि प्रफुल्लकमलानि च ॥
 मृच्छीला प्रययुः केचित् कुशांश्च कुशग्रन्थिषः ।
 सुमिष्य सपरीवारी सुमींश्च सपरिष्वदान् ॥
 अरयन् जानकीं याचां चक्रे मङ्गलपूर्विकात् ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीरामचरितोत्तरकाण्डमहाकावे वाशिष्ठीये त्रतोत्कथनं नाम चतुर्दशः
 सर्गः ॥ * ॥ शकाब्दाः १७५४ ।

विषयः । रामायणोत्तरकाण्डमवलम्ब्य श्रीरामचन्द्रचरितवर्णनम् ।

No. 316. रामपूजापद्धतिः. Substance, country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 287 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Toliveni vid Gāḍbetā, District Medinīpura, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो रामाय । अथ रामपूजापटलः । ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय मुक्त-
स्त्रापः रात्रिवासस्यक्ता शिरसि सच्चन्द्रकमलकर्णिकावस्थितं श्वेतवर्णं
द्विसुअं वराभयकरं श्वेतमास्त्रानुलेपनं स्वप्रकाशरूपं स्ववामस्थितया स्वप्रकाश-
रूपेणा शक्त्या सचितं गुहं विभाज्य मानसोपचारैराराध्य ऐं इति दशधा
जप्त्वा नमस्कृत्यात् ॥ इत्यादि ।

End. निर्मास्य शिरसा धार्यं सज्जितं चानुलेपनम् ।
नेवेद्यं चोपमुञ्जीत दत्त्वा तद्गतिशालिने ॥
पादोदकं पोला नेवेद्यं किञ्चित् स्त्रोत्रस्य अन्यदुपयायोग्याय दत्त्वा यथाशक्तं
विचरेत् ॥

Colophon. इति रामपूजापद्धतिः ॥

विषयः । रामपूजाविधिसूत्रप्रयोगादिषु ।

No. 317. रामलीलामृतम्. By कृष्णमोहनः. Substance, country-made paper, 18×2½ inches. Folia, 46. Lines, 5 on a page. Extent, 920 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Phursāil, Paṇḍita Advaitacandra Nyāyaratna. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning. (आदितलीषि पचाषि न सति ।)
या प्राणप्रतिमा सुहृन्निषपमा या पापपुण्ये समा
यामानित्य गृह्णावमः सुखमिहान्यथापि दुःखापहा ।
पुत्राभुक्तिपदं सद्गुणिसुखदं सर्वत्र भयास्यदं,
तत्पुत्रस्य जनीं रक्षैकसरसीं कक्षां त्यजेत् कामिनीम् ॥
दित्यं नवजनं निवेदयिषुषं देवसिखं शोभनं
रामा कामयते स्त्रियेऽपि इदित्येभ्यामे वदन्तीत्यने ।

आयुः तं दयितं त्यजत्यपि सुतं कः प्रत्ययस्तेन चेत्
 त्यक्त्वा तन्म जनं भ्रष्टप्रणयिनं वक्तुं दया न क्षमम् ✓
 दुष्टेचे दहने चिताधिग्रहणे मित्रान्वयोद्दीपने
 पुनादप्यज्जरं वपुः प्रियतरं प्रेम्णा प्रिया कातरम् ।
 ++ यानुपतिं स्वधर्मविरतिं निःशेषपापस्थितिं
 सयस्कारयते कुलानि ++ ते कक्षां त्यजेत् त्वाम्भवे ॥ इत्यादि ।

End.

दुर्ज्ञेयं चरितं सुरैरपि तु यत् तस्या ++ लेशो मया
 तदो ++ मत्तीय यत्कलितो रामेति मे शासनम् ।
 श्रानाग्रौ प्रियतातिव ++ ++ कलाच भक्त्याम्बुधौ
 नो चे + स्तिप घोरजम्बजलधेः पारे जगद्गायक ॥
 येनाकारि गुणद्विजास्तुतरमावापोपिषाकौचरौ
 गङ्गा शम्भुसुतात्मजा हरिहरादित्यादिकानां परा ।
 रम्या तत्सुतिमालिकानिबिम्बले ++ ++
 नानानन्तसमुच्चसङ्कुचयः सत्प्रीतये तदुद्यथा ॥
 मन्त्रादानविधानपूजनपुरस्कारादि यनेरितं
 तद्रम्यागैसचन्द्रिकाश्च इतरस्यानन्दसिग्ध्याल्लयः ।
 यथोक्ताप्युपचारभक्तियोजना ++ क्रिया प्रायशो-
 ऽदृष्टश्चानमितोऽगदाङ्कदुरितं पौर्षन्तु यनेरितम् ॥
 ध्यानवस्त्रभिषोऽपरः सुमनसां ध्यानं यमो भाषितं
 नानाकौशलकायचित्रचितं श्रीरामलीलाश्रितम् ।
 काव्यं नयमिदं कृतञ्च कविना तेनैव किञ्चित् तत-
 म्भन्दः प्राकृतपारसीकसुमनोवाणीविमिश्रैः श्रयक् ॥
 सीतारामानुजतनुजगद्गायतं सौधकन्दं
 सर्वानन्दलग्नमुपनयेत् सौमनस्यञ्च पानम् ।
 ब्रह्मज्ञानं फलमश्रितकं सत्यदे खेचल्लष्टे
 खान्ते सप्तः कल्ययत चित्तं सावधानं तदेतत् ॥

Colophon.

तारा सा जननी सुघोरजठरा + तीव दुर्गावदो
 मुक्ता रामसती तु यन्मरणया सर्वं समुन्नीलितम् ।
 तत्प्रीतीशितकल्याणोत्पन्नकवे श्रीरामलीलाश्रिते
 काव्ये भक्तजनैकमोदजनके सगोऽग्रसत् सप्तमः ॥

विषयः । विद्यामिश्रपुरस्कृतस्य रामस्य चण्डालाश्रमविमोचनादिरावणवधार्थं यावच्चरित-
वर्णनम् । तत्र चतुर्थे 'सर्गे' चित्रकाव्यप्रदर्शनयानेन विविधबन्धकथनम् । यथा,— लम्बन्धः ।
पद्मबन्धः । सोपानबन्धः । मोक्षबन्धः । अश्वबन्धः । कुलालचक्रबन्धः । पत्तिबन्धः ।
खड्गबन्धः । दुर्गबन्धः । सुदर्शनचक्रबन्धः । सुरजबन्धः । नागपाशबन्धः । वारणबन्धश्चेति ।

No. 318. रामार्चनचन्द्रिका . By आनन्दवनः . Substance, country-made
paper, 14×3 inches. Folia, 102. Lines, 7 on a page. Extent, 2,499
çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, toler-
able. Verse. Generally correct.

Beginning.

नमः श्रीरामचन्द्राय ।

तत्त्वं संस्तुतिवारिधिं निजगतां मौर्नाम यस्य प्रभो-
र्यनेदं सकलं विभाति सततं जातं स्थितं संचृतम् ।
यस्मिन्नो निगमा भवन्ति न मनो मानं वराधोचरे
तं वन्दे सच्चक्रप्रकाशमसलं श्रीरामचन्द्रं परम् ॥
विश्वव्यापितनोः शुभा रघुपतेर्धूर्तिरसूक्तिस्तयो-
र्वाक्यार्थप्रतिपादकैकचतुरः शान्त्यादिशीलः शुचिः ।
अज्ञानान्ध + वारणैकतरणिर्विज्ञानचिन्तामणि-
र्नित्यानन्दपदैकभूविजयते श्रीमान्मुकुन्दो मुनिः ॥
वेदान्तवाक्यार्थहरिर्विराजते
यस्मिन् गजाः कामसदादयो न च ।
बुधाः सदानन्दपदं प्रपदिरे
वन्दे मुकुन्दाख्यवनं गुहं परम् ॥
पूर्वद्वोत्तरतापमौयमखिलं कल्पं वनं मासते
ब्रह्माग्निरिवशिखामसहिताः कल्पास्तथा संहिताः ।
शालं मन्त्रमयं मथा कुशलयं लासोच सीतादिकं
श्रीरामार्चनचन्द्रिका कलिसलप्रध्वंसिका प्रोच्यते ॥
तत्तद्गुणव्यगतेर्नामावाक्यैरेव च संस्कृतैः ।
शौकव्यार्थं ज्ञानः सम्यक् संचोपेय प्रतन्यते ।
उच्यते प्रथमं तत्र लक्षणं गुरुरिष्यथोः ॥ इत्यादि ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्रजकाचार्यश्रीमन्मुकुन्दयन्त्रीश्वरशिष्यान्मन्दन-
विरचितायां रामार्चनचन्द्रिकायां पञ्चमः पटलः ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । गुप्तशिल्पलक्षणदिनिकपथम् । सुप्रबोधकालादिनिकपथम् । राशिगुह्यादि-
निकपथम् । मन्त्रसंस्कारादिः । रामसीताध्यानादिः । बौज्याद्यर्थनिकपथम् । मासमन्त्रादि-
गुह्यनिकपथम् । होमविधादिः । दौष्टाप्रकरणादिः । तिलकधारणविधादिः । द्वितीयदिन-
भागत्रयविधिः । शुद्धिचतुष्टयादिः । भूतगुह्यादिः । न्यासादिनिकपथम् । प्रथमे द्वितीये च
पटले यत् विषयाः सन्ति । १ यपटले ध्यानपूजाप्रयोगादिः । नौर्थाधारणादिश्च । ४ यंपटले
षड्दिनभागकर्मादिः । पुरश्चरणादिः । सभ्यंयन्त्रसाधारणकृत्मादिश्च । ५ मपटले राममन्त्रो
माहात्म्यादिनिकपथसुखेन यजादिनिकपथमिति ।

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । षष्ठ्य रात्रिपञ्चमस्तस्य सर्व्वेऽप्यङ्कारमन्त्रपेठकानां इत्याराधनेन सिध्यति । षष्ठ्य मन्त्रः ॐ ह्रीं क्लीं हुं वां लीं लूं जै लीं वां ॐ नमो भगवते दशकण्ठाय दशशीर्षाय दशगजविंशतिनेत्ररात्रयकादशजिह्वाष्टादशत्रोच-मन्त्राणां-विंशतीष्टाय विंशतिपाणिने विंशतिभुजाक्षुषिताय नागयन्त्रोपवीताय नमः सर्व्वविद्याविशारदाय । इत्यादि ।

[illegible]

सर्वलोकान् पालय पालय ॐ श्रीं सचचारे ऋं फट् स्वाहा परस्व बाध
रद्विं खट्ठसंख्यात्मनो परि परितोषमोक्षमार्गेण रक्षा च इत्यजरं जपेत् ।

Colophon.

इत्यामनोक्तकुम्भकर्षचेष्टकाख्यं रावणोक्तं त्रयोदशचेष्टकं समाप्तिमगात् ।
श्रीशिवशक्तिशङ्करो जयति जय शङ्कर जय शङ्कर जय शङ्कर जय शङ्कर
जय शङ्कर ।

विषयः । रावणचेष्टकम् । रत्नकचेष्टकम् । भृङ्गचेष्टकम् । विशावसुचेष्टकम् । चोला-
चेष्टकम् । कुम्भकर्षचेष्टकम् । वाघाटचेष्टकम् । विश्वचेष्टकम् । रत्नकम्बलचेष्टकम् । श्रीभ-
चेष्टकम् । सागरचेष्टकम् । निशाचरचेष्टकम् । चुक्षुकेष्टकम् । सुपथचेष्टकम् । प्रेरकचेष्टकम् ।
भवचेष्टकम् । अर्जुनचेष्टकम् ।

No. 320. हस्तिनिख्यटीका (वैद्यमनोरमा) By रामकृष्णभट्टः. Substance,
palm-leaf, 18×1 inches. Folia, 24l. Lines, 4 on a page. Extent, 5,061
çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1685. Place of deposit, District
Dhākā, Vikramapura, Vāsirā, Bābu Bhagavāncandra Kavirāja. Ap-
pearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

मनो मणेशाय ।

लोकेशं व्यक्तमव्यक्तं निर्गुणं विगुणात्मकम् ।
सदसद्रूपिणं बन्धे तं कारयमकारयम् ॥
बन्धे चरणसरोजं श्रीगौरीजीलोकण्डयोः पिबो ।
यद्गत्या ज्ञानकल्याणरश्मि दुःखाशोधिं लोकाः ॥

..... ।

तस्यै रामकृष्णेन टीका वैद्यमनोरमा ॥

अथ असु सुनुतायचित्तविरुद्धविम्वद्विर्माधवकरो निश्चिततन्त्रतत्त्वसङ्ग्रह-
ज्ञापकं विविधमिच्छुत्यादनाय ... परम्यरापरिप्राप्तमखिलप्रत्यु-
ब्यूच्यपोषहेतुमीश्वरममखारं प्रागकार्वात् । प्रथम्येत्यादि ।

हस्तिनिख्यसंज्ञकोऽर्थं प्रन्यो निबध्यते । इति श्लोकद्वयेन-इत्यादि ।

End.

प्रसन्नहोषमिति । प्रसन्ना अविल्लता दोषा यस्य तम् । तमेव कथं
जानीया इत्याह । प्रमिच्छधातुमित्यादिधातुशब्देन वामादयो रसादयो-
ऽविशेषादुच्यन्ते ।

Colophon. इति श्रीरामकृष्णभट्टकृतायां रत्नविनयटीकायां वैष्णवगौरमायां विन-
निदानदृष्टिः समाप्ता ॥ शुभमस्तु शकाब्दाः १९८५ ॥

विषयः । साधवचनरत्न-निदानापरनामकं रत्नविनयविधान-वैद्यकग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 321. रचादिदृष्टिः . By मधुसूदनः . Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 230 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1702. Place of deposit, District Mayamaṇa-simha, Kānīhārī, Paṇḍita Mukundacandra Smṛtiratna. Appearance, tolerable. Proso. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो हरये ।

नत्वा पदाक्षं शिवदं शिवाया विलोक्य कान्तन्त्रविचारसारम् ।

चक्रे रचादेर्विदं विपश्चित्ते कृतिश्रीमधुसूदनोऽयम् ॥

नेर्विशः । नेः परो विशती रचादिर्भवति । इत्यादि ।

End.

न्यकृतावयवसमुदाये लेखवचनमपि अनिलुनीते सेनेति ।

रच टोकायाः समाख्ये अलेखीत् विदुषां सुदे ।

• रचादिदृष्टिनेना तु धीमान् श्रीमधुसूदनः ॥ * ॥

Colophon.

इति रचादिदृष्टिः समाप्ता ॥ • ॥ शकाब्दाः १७०९ ।

विषयः । रचादिगद्योपधातुरूपकचयनम् ।

No. 322. रत्नचण्डिका . Substance, country-made paper, 13½ × 3½ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent, 290 ślokaś. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, District Tripurā, Parganā Sarāil, Vudīçvara, Paṇḍita Kṛṣṇakiçora Vidyāvāgiça. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमश्चण्डिकायै ।

ॐ चण्डिकेयं चतुर्वर्गफलदा साधकेन्द्री ।

कोटिजम्बार्जितं पुष्पं दद्यान्वा विधीयते ॥

श्रीपार्ष्ण्युवाच ।

भगवन् भूतभक्षेण वैलोक्याधिपते हर ।

यदुपाख्यानमाचर्य्यं शौर्यैवं वदस्व मे ।

रुद्र उवाच ।

शुद्धा रुद्रचण्डिकाया ब्रह्माद्य ऋषयोऽनुष्टुप्चन्द्रचण्डिका देवता । इत्यादि

End. अतएव महाभाये किं वक्ष्यामि तव सन्निधौ ।
लम्बोदराधिकां चण्डीं श्रवणात् पठनाद् जनिः ।
तत् त्वमसीति वाक्येन नित्योरपि सुदुर्लभम् ॥ (?)

Colophon. इति रुद्रयामले हरगौरीसंवादे रुद्रचण्डिका समाप्ता ॥

विषयः। शिवकार्तिकेयसंवादेन रुद्रयामलौयरुद्रचण्डिकायाः कवचकथनम् । हर-
गौरीसंवादश्रुत्वेनागमसम्बन्धीयरुद्रचण्डिकान्तर्गतप्रथमपरिच्छेदे चण्डीरक्षकथनम् । शिवदुर्गा-
संवादेनागमसम्बन्धे श्रीरुद्रयामलौयरुद्रचण्डिकान्तर्गतमध्यमावच्छेदपटले साधनरक्षकथनम् ।
हरगौरीसंवादेन श्रीरुद्रयामलौयरुद्रचण्डिकाया वारभेदे भैरवादिश्रुतिभेदपूजनात् फल-
भेदकथनञ्च ॥

No. 323. रुद्रयामलतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 17×5 inches. Folia, 195. Lines, 9 on a page. Extent, 5,460 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādā, Bābū Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verso. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परमगुरवे ।

आनन्दभैरव उवाच ।

पुरा श्रीपरमेशानीवदनाभोजनिःसृतम् ।
श्रीयामलं महातन्त्रं सतन्त्रं विष्णुयामलम् ॥
शक्तियामलमाख्यातं ब्रह्मणः कृतिचेतुना ।
ब्रह्मयामलवेदाङ्गं सर्वज्ञं कथितं प्रिये ॥
इदानीमुक्ताकाण्डं वद श्रीरुद्रयामलम् ।
यदि भाग्यवशादेति तव श्रीमुखपङ्कजे ॥
यानि यानि सतन्त्राणि संदत्तानि मञ्जौतले ।
प्रकाश्य महातन्त्रं नात्यतन्त्रेषु त्वमिदम् ॥
सर्ववेदान्तवेदेषु कथितं ततः परम् ।
तदा ते भक्तवर्माणां सिद्धिः सत्वरते भुवम् ॥ इत्यादि ।

End. शतमहोत्तरहास्य पुरश्चर्याविधिः स्मृतः ।
 न स्नानं न तपः कार्यं न पूजादिविधानकम् ॥ ८
 केवलं स्वपाठेनानाहते सुस्थिरो भवेत् ।
 चिरजीवी वीरतरो वीतसुसारभावनः ॥
 पठित्वा धारयित्वा च योगधट्टो न सञ्भवेत् ।
 अनायासे योगसिद्धिं प्राप्नोति परमां त्रियम् ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मसमले उत्तरकाण्डे तन्त्रे महातन्त्रोद्दीपने सिद्धिमन्त्रप्रकरणे
 षट्चक्रप्रकाशे भैरवीभैरवसंवादे शिवविन्यासो नाम चतुःषष्टितमः पटलः ॥

विषयः । आनन्दभैरवं प्रति आनन्दभैरव्या उक्तिरूपोऽयं निगमः । तत्र यामलशब्दव्युत्पत्ति-
 कथनम् । तन्त्रपाठमाहात्म्यकीर्तनम् । भावशब्दनिर्णयनम् । तत्र प्रसङ्गात् सुरापानविधिः ।
 दिव्यवीरपद्मभावभेदात् भावस्य त्रैविध्यनिरूपणम् । दिव्यभाववीरभावपद्मभावेषु सिद्धिप्रसन्ननिरू-
 पणम् । पद्मनां रात्रिकर्मनिषेधः । विशेषतो वीरभावदिव्यभावयोर्निरूपणम् । कलौ भावविशेष-
 विधिः । गुह्यपद्वनविधिः । तत्र गुह्यमन्त्रदेवमादिसंरूपकथनम् । अथ कुलाचारविधौ व्रतभङ्ग-
 प्रायश्चित्तादिः । पद्मभावनिरूपणम् । गुह्यलोकादिकथनम् । दीक्षादिविधिः । सर्व्यासां विद्यानां
 दीक्षासु चक्रनिरूपणम् । तत्र काष्ठाकाशविचारचक्रम् । अकटमचक्रम् । ताराचक्रम् । राशि-
 चक्रम् । कूर्मचक्रम् । शिवचक्रम् । विष्णुचक्रम् । ब्रह्मचक्रम् । श्रीनिदेशात्मकचक्रम् । ऋषिभि-
 मन्त्रचक्रम् । उल्काचक्रम् । चक्रसाररामचक्रम् । चतुषचक्रम् । ग्राह्यचक्रम् । अक्षयचक्रम् ।
 अरिमन्त्रविघ्नोन्मूलनविधिः । वर्णमालाकथनम् । कुण्डलिनीशोचम् । भावसङ्केतकथनम् । कौस्तुभ-
 दिव्यभाववर्णकताकथनम् । अथ कुमारीपूजाकथनम् । तत्र कुमारीमन्त्रोच्चारणदिविधिः ।
 कुमारीमन्त्रजपश्रीमादिविधिः । कुमारीशोचम् । कुमारीकवचम् । कुमारीसङ्खनमाशोचम् ।
 अथ अष्टोदयादिकालनिरूपणम् । तत्र प्रज्ञासारचक्रम् । आज्ञाचक्रम् । सन्याकाशादि-
 कथनम् । आज्ञाप्रज्ञार्थभाववर्णविन्यासः । भावचक्रकथनम् । वेदशाखापञ्चकथनम् । आज्ञा-
 चक्रस्य ऋतौषद्वलनिरूपणम् । अथर्ववेदलक्षणम् । ब्रह्मज्ञानकथनम् । सुरासादिसंरूप-
 याख्याम् । कामचक्रवर्णनम् । षड्धारभेदकथनम् । सिद्धमन्त्रविवेचनम् । वीरभावमाहात्म्य-
 कथनम् । षट्चक्रप्रज्ञोदयकथनम् । अथ योगसाधनविधिः । बुधार्जुनमन्त्रः । ऋषिप्रव-
 याख्या । ब्रह्मसर्गनिरूपणम् । आसनभेदकथनम् । योगशास्त्रार्थनिरूपणम् । योगसाधन-
 विधिः । प्राणायामसंरूपपादिकथनम् । जपविधिः । ध्यानविधिः । कुण्डलिनीध्यानविधिः ।
 दिव्यध्यानविधिः । ब्रह्मसत्त्वनिरूपणम् । विविधज्ञानकथनम् । तर्पणविधिः । शोक-
 विधिः । अन्तर्यामिनिविधिः । पञ्चमकारविधिः । अष्टाङ्गयोगः । समाधिमाहात्म्यम् । ग्राह्यलक्ष-
 णभेदात् प्राणायामविधानविधिः । प्रत्याहारादिफलकथनम् । वैश्वानरां परमपुरुषज्ञानम् ।

मन्त्रसिद्धिस्तथा । कन्दवासिनीस्तोत्रम् । षट्चक्रयोगः । मन्त्राकाशवृत्तपद्मविवेचनम् । मनुष्य-
जन्मप्रभंसा । धौतिलेयादियोगः । चैतन्यकुण्डलिनीसहस्रनामकथनम् । स्नाधिष्ठानस्वरूपादि-
कथनम् । अथ श्रीकृष्णसाधनविधिः । भेदिनीसाधनविधिः । कुण्डलिनीकवचम् । विजया-
विधिः । राकिणीस्तोत्रम् । तत्साधनक्रमः । गङ्गाणीस्तोत्रम् । अष्टावृत्युक्तयविधानम् । मन्त्रा-
वद्रक्षवः । स्नाकिनीस्तोत्रम् । सप्तसर्गनिरूपणम् । तत्र तत्र पञ्चादिभावनिरूपणम् । मणिपूरानु-
क्रमः । मन्त्रार्थचैतन्यम् । पञ्चदश्यादिसाधनविधिः । निर्गुण्डीशोधनविधिः । सिद्धाष्टकमाङ्गाग्रम् ।
काकिनीसहस्रनामकथनम् । अथ भेदिनीस्तोत्रम् । भेदिनीस्तोत्रम् । कुण्डलिनीध्यानादिः ।
कुण्डलिनीस्तवः । कुण्डलिनीकवचम् । पञ्चासवपानविधिः । कुण्डलिनीया अष्टोत्तरसहस्रनाम-
कथनम् । अथ श्रीकृष्णराकिणीकथनम् । तत्र मन्त्रोद्धारविधिः । ततो मन्त्रसिद्धमन्त्रः ।
श्रीकृष्णमन्त्रः । श्रीकृष्णध्यानम् । तत्पूजाविधिः । श्रीकृष्णस्तवः । श्रीकृष्णकवचम् । षट्दल-
स्थितषट्द्वर्णस्तोत्रम् । राकिणीतर्पणादिविधिः । श्रीकृष्णराकिणीसहस्रनामकथनम् । मणिपूर-
स्तोत्रकथनम् । स्नाकिनीस्तोत्रम् । उद्दिष्टान्नवर्णध्यानादिः । मन्त्रावद्रक्षस्तोत्रम् । अष्टावृत्यु-
क्तमन्त्रोद्धारप्रकारश्च । अथ श्रीकृष्णमन्त्राद्यादिः । पीठन्यासश्च । अथ वद्रपूजाविधानम् ।
वद्रक्षपूजाविधिः । वद्रक्षवः । अष्टावृत्युक्तपूजाविधिः । अष्टावृत्युक्तस्तोत्रम् । स्नाकिनीस्तोत्रम् ।
अष्टावृत्युक्तस्नाकिनीकथनम् । तस्या अष्टोत्तरशतनामकथनम् । तस्याः सहस्रनामकथनम् । मन्त्रार्थ-
चैतन्यविन्यासविधिः । काकिनीसिद्धिकथनम् । काकिनीस्तोत्रम् । अनाहतपद्मेश्वरस्तोत्रम् ।
ईश्वरस्तोत्रम् ।

No. 324. रूपप्रकाशः . By कुल्लुकभट्टः . Substance, country-made
paper, 17×6 inches Folin, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 333 ślokaś,
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Viṣṇu-
pura, Paṇḍita Bāghurāma Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Gener-
ally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नानागणानवगतव्यवहारयोग्य-

धातुनञानधिगमोत्तमः प्रमाय ।

रूपप्रकाशमकरोति विशाखवर्ती

धातुप्रदीपमनु कुल्लुकभट्टधीरः ॥

कल शब्दसंख्यामयोः । आत्मनेपदी शुभादौ कलते । कल गतो संख्या

पुरादावदन्तः कलयति । इत्यादि ।

End. अ नतिप्रापययोः भुवादौ अच्यति । अ ल गतौ रयति । अ गतौ अच्यते ।
अणु दीप्तौ तवाद्दौ खरितेत् अर्षेति अर्षुते अर्षोति अर्षुते इति । संज्ञा-
पूर्वकत्वात् अच गुणाभावात् । अणु दृढौ राप्नोति । अ । एव दीप्तौ ।
भुवादावात्मनेपदी यजते । एव कल्पने भुवादौ यजति । चुराद्दौ च
यजयति ।

Colophon. इति श्रीकुङ्कुमहस्तकपप्रकाशः समाप्तः ॥ * श्रीरामाय नमः ।

विषयः । धातुर्थनिरूपणमुखेन धातुरूपादिनिरूपणम् ।

No. 325. कलितावली . By दिगम्बरभट्टः . Substance, country-made
paper, $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 99
çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Dhākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyervāzār, grāma Sātbbheyepāḍā,
Paṇḍita Nihakamala Smṛtibhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Gen-
erally correct.

Beginning. . श्री नैमो मधेशाय ।

मेदिन्यादीनि कोषाणि समालोक्य प्रयत्नतः ।
श्रीदिगम्बरभट्टेन क्रियते कलितावली ॥
रयं कृता प्रयत्नेन सतां काव्यविदां मुदे ।
स्त्रीयनामानि शब्दानामेकनामवतामपि ॥
भक्ते मद्य अतौ मध्ये नामे सिंहे कपालके ।
अम्बने मधुकौस्तुभे हरिरित्यभिधीयते ॥
मेघे वस्त्रे ... दोःस्त्रे रौद्रे भङ्गारभाषणे ।
शूद्रशाल्यव्रके चैव आतपः परिकीर्तितः ॥
धीतः शूत्रे च घोषे च प्रकाशे ... ॥
मग्ने दिग्धमे चैव कीर्त्तौ दृष्ट्यादिभाषणे ॥
जालवधे द्विजे चर्षे प्राङ्गनादिकपावने ।
कुडारे ... वस्त्रे च बाहुशब्दः प्रकीर्तितः ॥ इत्यादि ।

End. धान्ये स्त्रीकरणे चैव वानादिकविधर्मे ।
वस्तुरे च पुरस्कारे मग्नं परिग्रीयते ॥

हेवे च सुरभौ चैव वारिकुम्भे चरे नखे ।
 मृन्दारणे च गगने नाकशब्दोऽभिधीयते ॥
 दिवसे पिङ्गलानां ... ८ ... ८ ... ।
 पुञ्जे ... प्रवीणे च पासे गौरवभाषणे ॥
 ऐश्वर्ये मधुरे चैव पुरः सर्वत्र कथ्यते ।
 पाकपाने च सप्तम्यां सैन्धवे चोडके पथि ॥
 पिप्पल्यां सुषले कण्डे चयः सर्वत्र ज्ञीयते ।
 शाकभैवजकाके च शौण्डे ... ८ ... ।
 चाश्वर्ये धोरनादे च सुनिनार्यां रिपुक्षये ॥
 कुट्टकूरे गजविष्टायां चाशब्दः परिकीर्तितः ॥

Colophon. (खण्डितशेषलात् समाप्तिस्तथा वाक्यं नास्ति ॥)

विषयः । नानार्थ-द्वार्थं पर्यायबोधकमभिधानम् ।

No. 326. छाघवज्ज्ञानम्. Substance, country-made paper, 18½ × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 236 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dharidpur, Post Office Pālang, grāma Dhānukā, Paṇḍita Kāliṇṇakara Vidyābhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ मज्जनसीयवज्जिह्वादिना व्यापकताज्ञानं विनापि ग्राह्यवज्जिह्वादिना व्यापकताज्ञानस्य मज्जनसीयवज्जौ छाघवादिनि छाघवज्ज्ञानसङ्कारेण मज्जनसीयवज्जिभिन्नवज्जभावनानितीतरनाधेकसङ्कारेण मज्जनसीयवज्जिशिष्टवज्जिह्वादिस्वरूपेण तादृशवज्जिह्वादिविधेयकानुमितिजनकलात् तादृशानुमितौ छाघवज्ज्ञानेतरनाधेयार्थेऽतुलं कल्पनीयं । अन्यथा तन्मूलकालेऽपि तथाविधानुमित्यापत्तेः । न चैवं छाघवज्ज्ञानस्यानुमितौ मज्जनसीयवज्जिह्वावच्छिन्निरूपितव्याघ्रावगाहिपरामर्शस्य अभिचारतेति वाच्यं अन्यच्छिन्नकानुमितौ अभिचारवारणाय परामर्शजन्यतावच्छेदककोटी तस्मिन्नकपरामर्शाव्यवहितोत्तरत्वनिवेशेन अभिचाराभावात् । एवं तादृशपरामर्शजन्यानुमितौ छाघवज्ज्ञानादीनां अभिचारवारणाय छाघवज्ज्ञानजन्यतावच्छेदककोटावपि तदव्यवहितोत्तरत्वं निवेशनीयम् । यच्च तादृशछाघवज्ज्ञानस्य कार्य्यतावच्छेदकविशिष्टवैशिष्ट्याविषयत्वं परामर्शजन्यानुमितौ च विशेष्ये विशेष्यत्वमिति रीत्येव मज्जनसीयवज्जिह्वादिभाजमिति न अभिचारः । इत्यादि ॥

End.

नयमतेऽपि तादृशपरामर्शस्य स्तनन्त्रहेतुतायाः आवश्यकत्वम् । तथाचि तन्मते
 खनिष्ठायाः स्वावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितप्रतियोगितन्निष्ठसंसर्गिकविषयता-
 वच्छिन्नाभावत्वावच्छिन्नविषयतावच्छिन्नविशेष्यताकाल-सम्बन्धावच्छिन्ना प्रति-
 योगितावच्छेदकता तन्निरूपकभेदवन्त्वयाग्निप्रकारतानिरूपितस्वावच्छिन्नप्रका-
 रतानिरूपितपर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकालोभयसम्बन्धेन किञ्चिद्वर्गविशिष्टल-
 भेव निश्चयं निवेश्य परमसम्बन्धघटकखनिष्ठावच्छेदकता खनिरूपकप्रका-
 रतानिरूपितलसम्बन्धेन व्याप्यलनिष्ठावच्छेदकताभिन्नावच्छेदकता विशिष्टा-
 निवेश्या
 हेतुलस्य तादृशनिश्चयविशिष्टतावच्छिन्नं प्रति क्लृप्तत्वात् तादृशकार्यतावच्छेद-
 कात्प्रान्तलादनुमितेरपि तत् एवोपपत्तेः । मन्मतेऽपि स्तनन्त्रहेतुताकल्पनापि
 नास्तीति भवानसौयत्वादिविषयत्वमनुमितौ निरर्थकमेवेति संक्षेपः ।

Colophon.

इति लाघवज्ञानस्य समाप्तः ।

विषयः । गुणसमुभेदेन वस्तूनां द्विविधज्ञानमस्येव । तत्रास्मिन् लाघवज्ञानस्यैव सम्यग्
 विचारः ।

No. 327.* वर्णजातिसङ्ग्रहमाणा (पराशरपद्धतीया). By भार्गवरामः .
 Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a
 page. Extent, 64 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of de-
 posit, Nalkōḍā vid Vācīrḥāt, Paṇḍita Prasannacandra Bhaṭṭācāryya. Ap-
 pearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

ब्राह्मणाः क्षत्रिया वैश्याः शूद्रा वर्णास्तुर्विधाः ।

वर्णानां सङ्करोत्पत्तिं निशमय महाशय ।

आदौ विष्णोर्मुखाज्जाता ब्राह्मणा वेदपारगाः ॥

वाङ्मय क्षत्रिया जाता उर्व्वैर्वैशा धनान्विताः ।

पद्मां शूद्राश्च सम्भूतास्त्रिवर्णस्य च सेवकाः ॥ इत्यादि ।

End.

तोषणीद्वयं च दातव्यं चाष्टाङ्गाय ततः परम् ।

चतुर्पायं च काष्ठाय सप्तपायं च खेच्छन्नातये ॥ (?)

इमां क्रियां भार्गवरामनौतां

योऽप्यन्यथा ब्रूज्जनः करोति ।

तस्योत्तमाङ्गे खलु वक्ष्यताम्

यमेव सदा श्रद्धा भगोः कृपारः ॥ (?)

Colophon. इति पराशरपद्धतौ भार्गवसंस्कृतौ वर्षजातिसङ्करमाहा समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । प्राज्ञाणां सुपुतिनिरूपणमुपेन संस्कारजातिनिरूपणम् ।

No. 328. वर्णप्रकाशः . By कर्णपूरगोखामौ . Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 225 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Sonārgā, Purāpādā, Paṇḍita Kālikānta Ćiromaṇi. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

कलुषमृच्छीनो रसः सुरारे-

नखदक्षितादृष्टगालिकैतवेन ।

विनिश्चितमयमानयलपदं (?)

निखिलनरं नरकेशरी पुनातु ॥

साधारणसुधाभोगैर्विविधैर्विबुधाक्षयैः ।

पुरन्दरपुरीवान्या धन्यास्ति नैपुरी पुरी ॥

सोमसन्मानसभूतः पुरस्कृत इवापरः ।

तस्या अमरमाषिकनामाभृन्नुपनायकः ॥

कमलानन्दिनोऽनककैरवज्ञमकारिणः ।

सर्वं यवाभवन् शूराः पौरा यस्या प्रभावता ॥

चित्ते रतः समस्तानां भूतानां भूतिभूषितः ।

तस्या राजधरो नाम खलुः श्याबुरिवाजनि ॥

शब्दशास्त्रातिशूरेण कर्णपूरेण स्वरिणा ।

अयं तस्मानुपमेन निबन्धः श्रियते मया ॥

आनन्दनो ... यज्ञानां दानदायकः ।

कर्णपूरकविः कश्चि ... न रोचते ॥

सन्देशध्यानसम्बोद्धन्ने विज्ञानसमुपि ।

वर्णप्रकाशदीपेन लिपिकर्षं प्रयुज्यताम् ॥

पुराणयमकस्त्रेणान् कोषानेकोनविंशतिम् ।
 धातुदृष्टि समाहृत्यायमुच्यते ।
 अस्यजल्पकजीवनं जवनं जवः ।
 जिह्वामो, कृष्णं कृष्णं जन्मको जन्मनं जन्मः ॥ इत्यादि ।

End. दुर्जन्ये च नखा इत्येव नारीवरणभोरितम् ।
 स्थाण्डिलौषधं पणसस्तथा ।
 तथा त्रीक्षिपणस्यैव क्षीर प्रकोपणम् ।
 प्रथिपङ्कः प्रथिंसकश्च काकिषी ।
 भवेत् प्रथिंसकस्यैव प्रथिन्यश्च तथैव च ।
 वक्रपदी सुरापानं तथा वक्रनितम्बकः ।
 गिरिनदं गिरिनदी तथा गिरिनितम्बकः ।
 चराचनौत्यादि पुनः प्रोक्तः शिष्टप्रयोगतः ॥

Colophon. इति त्रिपुरपुष्पतान्तरमायिक्यमञ्जमात्य श्रीकृष्णपुराणे वर्षप्रकाशे दुर्जन्य-
 णकारप्रकरणम् ॥

विवरणः । यकारनकारादिवर्णानां वर्गीयान्कः स्थाविचारः । अथ प्रथमं वर्गीयान्कः स्था-
 ज (य) कारनिरूपणम् । तत्र वर्गीयजकारनिरूपणम् । एकद्वित्र्यचरान्तरवर्गीयजकारनिरूपणम् ।
 एकद्वित्र्यचरान्तरान्कः स्थायकारप्रकरणम् । दुर्जन्यनकारप्रकरणम् । तत्र एकद्वित्र्यचरान्तरदुर्जन्य-
 णकारनिरूपणम् । अन्यनकारप्रकरणम् । तत्र एकद्वित्र्यचरान्तरान्यनकारनिरूपणम् । इति ।

No. 329. वादमाला . By जयतीर्थ'. Substance, country-made paper,
 12×6 inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent, 727 ślokas. Char-
 actor, Nāgarā. Date, 17 Place of deposit, Kāṣṭhīhama, Khālispurā,
 Paṇḍita Priyanātha Tattvaratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीवेदशास्त्राय नमः । शुभमस्तु ।

नमोऽर्चितकक्षाधनुषपूर्वाय विष्णवे ।

सत्याग्नेयजनकपूजार्थं सुरदिवे ।

ननु कथं सत्यं जगद्भूतकाराधिकारिणो विमतं मिथ्यादृष्टत्वात् जडत्वात्
 परिच्छिन्नत्वात् शुक्तिरूप्यवत् इत्यनुमानविरोधात् नैवम् । इत्यादि ।

End. 'प्राकृत्यात् वाङ्मन्यात् धृष्ट्यात् प्रीत्यै माधवमभ्यधोः ।

Colophon. इति श्रीमहादमाद्या जयतीर्थसुमिविरचिता ।

विषयः । साध्याऽर्थमतादीनां विशदीकरणम् ।

No. 330. वादिभूषणम्. By पुरुषोत्तमाचार्यः. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 274 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

पूर्णबोधसुखसमुपदेष्टुं पूर्णभक्तिद्वयाम्बुजमेष्टुम् ।
तं जगज्जननसंज्ञितचेतुं नोम्यहं यदुपनिं गतदोषम् ॥
न्यक्तृत्य बन्धमिथ्यालं रक्षिता वेदमानता ।
खलुवाच्या कृता येन पूर्णबोधं नमामि तम् ॥
यद्वाची भवसत्तापक्षपातीय सदा सताम् ।
नत्वा जगार्थं संनौमि विश्वाधीशसुखान् गुरुम् ॥
प्रथम्य पितरो भक्त्या पित्र्यं तत्प्रपूजितम् ।
करिष्ये बन्धमिथ्यालदुर्गणं वादिभूषणम् ॥
ननु सध्यांगमानासद्वितीयपरत्वाद्युपपत्त्या बन्धमिथ्यालसवशमन्वेष्टव्यम् ।
इत्यादि ।

End. तथा सति वैदिकबन्धेऽपि तदभावेन मिथ्यालानुपपत्तिः न बोधयोरवि-
द्यकवेदवेद्यत्वेऽपि बन्धमिथ्याविद्यकत्वात् मिथ्यालं न तस्याय इति वाच्यं
वेदाप्राप्त्यानिवारान् । तस्मात् बन्धमिथ्यालखण्डनं वेदाप्राप्त्यानुकूल-
मिति सिद्धम् ।

Colophon. इति श्रीपुरुषोत्तमाचार्यविरचितं वादिभूषणं समाप्तम् । श्रीरामानुजाय नमः ।

विषयः । विचारसुखेन बन्धमिथ्यालखण्डनादिः ।

No. 331. वासन्तीविवेकः. By श्रृङ्गपाणिः. Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 19. Lines, 6 on a page. Extent, 306 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-

sinha Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. अथ कामरूपीयनिबन्धोक्ता वासन्तीपूजाव्यवस्था । अथ विशेषानुक्तौ शरदुक्त-
प्रमाणो द्रव्यः । यथा भविष्ये ।
विशेषानभिधानानु शरदुक्तक्रमो ज्ञेयः ।
इह बोधनं विनैव पूजा कार्या ॥ इत्यादि ।

End. अथामन्त्राधिवारो पक्षीप्रवेशाव्यवहितपूर्वदिने यद्यो विनापि सारं
कार्यो दोषयाचाव्यवहितपूर्वदिने चतुर्दशीं विनापि वक्रुत्सव इति
विहृतम् ॥ दोषयाचाविवेकः ।

Colophon. इति शुद्धपाण्डितो वासन्तीविवेकः समाप्तः ॥

विषयः । वासन्तीपूजाव्यवस्थानुष्ठेन तत्पूजाप्रकरणादिनिरूपणम् ।

No. 332. विधानमाला. Substance, country-made paper. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent, 600 śloka. Character, Nāgara. Place of deposit, Benares Govārdhanasārāi, Paṇḍita Vindhyaçvariprasāda Dube. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ विधानमालारम्भः ॥
प्रथम्यं लम्बोदरमातरं तां सन्तोषदां सर्वप्रदायिनीम् ।
धर्मायैकामध्वयचारविद्वै करोमि शुद्धार्थविधानमालाम् ॥
तत्र आदौ पुण्यवतीविधानं लिख्यते । इत्यादि ।

End. अष्टितन्त्रात् शेषो नास्ति ।

विषयः । गर्भिणीनां बालकानाञ्च भूतपञ्चादिहृतोपद्रवशान्तिः ।

No. 333. विभक्तितत्त्वम्. By रमाकान्तचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 18 x 1½ inches. Folia, 56. Lines, 4 on a page. Extent, 1,176 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyervāzār, grāma Candrakīrti, Paṇḍita Rajanikānta Bhattachāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

‘‘अस्य गौरीममसाक्षाध्वान्नी’

गुरुश्च मोक्षस्य निदानमाहौ ।

विभक्तितत्त्वार्थमिदं विचिन्-

नमोमि हेतोः कथया चि धातुः ॥

इमं प्रत्यं दृष्ट्वा बहि कुर्वत दोषाय च मतिं

रमाकानो यस्मात् सुबुधगणभृत्ये कृतमिति ।

कदाचिदोषः स्यान्नदपि च चि कुर्यात् च दयया

निरङ्गं साधूनां ननु चरणचुम्बेति दधिता ॥ (?)

प्रथमा । व्याकरणं चि शक्तिपादकं । ततः एष इत्यादिपदज्ञानजन्यपुंस्त्व-

सांघशिकैकलसमानाधिकरणदृष्टत्वावच्छिन्नो एष इति श्रोतुर्वीधे प्रकृतेः प्रत्ययस्य

वा कश्चिन् खण्डे शक्तिरिति बाह्यं बोधयन्नाह प्रथमेति । लिङ्गं चि वस्तु-

विषयकज्ञानकारणोभूतधातुविभक्तिभिन्ननिष्ठशक्तिमत् । तस्यार्थं तन्मात्रज्ञान-

जन्यज्ञानविषयीभूते विशेष्यत्वेन प्रतीयमाने प्रथमा इत्यर्थे स्वार्थविशिष्टद्रव्यस्य

अर्थान्तरविशिष्टत्वेन तत्प्रतिपादिका प्रथमेत्यायातम् । ननु अन्यार्थविशिष्ट-

द्रव्याभिधेये यदि प्रथमा तदा “राज्ञः पुरुषः” इत्यादौ राजन् शब्दात्

पुंस्त्वस्वार्थविशिष्टराजनिरूपितस्त्वत्वानिति बोधेऽप्यर्थान्तरपुंस्त्वादिविशिष्टत्वेन

प्रतीयमानत्वात् कथं प्रथमा स्यात्, अन्यार्थविशिष्टार्थेन यदि शब्दान्तरार्थो

न विशिष्यते तदा प्रथमा इति वचनपक्षबाधु वक्तव्यमिति । तथाचाह ।

“अर्थान्तरैरसन्निष्टो लिङ्गस्वार्थो भवेद् यदि ।

प्रथमा स्यात्तदेवापि तावन्मात्रविवक्षया ॥” इति ।

अन्यथा लिङ्गार्थे प्रथमा इति कृते सिध्यति किं वचनपक्षेन । इत्यादि ।

End.

“तमेन सच युक्तार्थं यत् पदं यदपेक्ष्यते ।” इति ।

“एकार्थं प्रथमार्थानां हन्ति युक्तार्थेतां विदुः ।

पदानां प्रत्ययैर्योगः समासश्चेति दृश्यः ॥”

प्रथमशक्तिप्रतिपादार्थानां एकशक्तिप्रतीतिविशेषं यतां युक्तार्थेतां हन्ति

विदुरित्यर्थः । मञ्जरी चिचो गौर्यस्य इति वाक्ये मञ्जरीदापेक्षया समास

इति । न च मञ्जरीदस्य समासात्कनिर्विहृतिविशेषपदान्वितत्वमिति वाच्यम्,

समासार्थापेक्षया गोशब्दार्थस्यापि विशेषणत्वात् । तथा चोक्तं ।

“प्रतियोगिपदादन्यत् यदन्यत् कारकादपि ।

हन्तिशब्दैकदेशस्य सम्बन्धत्वेन नेष्यते ॥”

सापेक्षत्वादित्यर्थः । वाक्यप्रकृतिसमासपक्षे इतिरपि नेष्यत इत्याह ।

“कारकप्रतियोगिभ्यां यदुद्यदन्वदपेक्ष्यते ।

अर्थाग्न्यङ्गलादेव इतिस्तत्र तु नेष्यते ॥” इति ।

नित्यसमासपक्षे तु समसपदस्य विशेषणार्थेन सङ्गान्वय इति ।

... .. नीललोहितपद्मे इत्यादौ स्याद्यन्त-

समासे “स्त्रियामादौ” इति कृते नीललोहिते इति प्रबोधः स्यात्, सत्यं

स्याद्यन्तस्यादिप्रकृत्यन्तरार्थोपस्थापकं नाम देनेति यच्च

निर्देशः तत्र पदेनैव समास इति ॥

Colophon. इति श्रीरमाकान्तचक्रवर्त्तिविरचितं विभक्तितत्त्वं समाप्तम् ॥

विषयः । कातन्त्रसूत्राणि परिशिष्टकारिकाः शब्दशक्तिप्रकाशिकाकारिकाः कातन्त्र-
व्याख्यानपत्रसमुच्चाराविशेषांशोद्धृत्य बादार्थरोत्या प्रथमादिविभक्तौनामर्थस्य प्राञ्जलालोचनम् ।
संक्षेपतः समाससूत्रविभक्त्याद्यर्थालोचनम् ।

No. 334. विराटपर्वटीका (भावार्थप्रकाशिका). By रामकृष्णः. Sub-
stance, country-made paper, 12×3½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page.
Extent, 348 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit.
District Mayamanaśimha Vādari, Paṇḍita Çivacandra Nyāyabhūṣaṇa,
Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

भगवन्तं नमस्कृत्य भक्त्या च कामद् हरिम् ।

विराटपर्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ धर्मादेव विपत्तितत्त्वात् परमविपत्तावपि सको न त्याज्य इति बोधयितुं

युधिष्ठिरं प्रति ज्ञापनरूपेणकार्यलसङ्गत्या भगवान् द्वैपायनसूरीयं पर्व-

मारभते जनमेजय उवाचेति । इत्यादि ।

End. अभिषङ्गमादिति पाठे अभिषङ्गः पराभवः ।

यत् कृत्यं मज्जत्यं पर्याप्तम् । अनन्तरं शीघ्रं गत्वा स्वीकृत्य परिवर्त्तयितुं शक्यम् ।

मेरेयं मधुतोहिताः पाणिनिनिकाः । सर्वे सलक्ष जीवितम् । कृते कारिते ॥

विराटपर्वव्याख्यानविवाहः । समाप्तश्चेद् विराटपर्वे अनन्तरमुद्योगपर्व

भविष्यति ।

Colophon. रति विरोधभङ्गिन्या भावार्थप्रकाशिकायां विराट्पर्य्याख्या समाप्ता ।

विषयः । मन्मथभारतीयविराट्पर्य्याख्यानम् ।

No. 335. विवादार्थवनेतुः. Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 149. Lines, 9 on a page. Extent, 5,783 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅṇā Viṣṇu-pura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीकृष्णाय नमः ।

विशेषां शरणं नवान्मदरुचिः सद्गुणचिन्तामणि-
र्यः प्रत्युत्तमोविनाशमिदिरः कौशाशमीनाशनः ।
संसारैकमहार्चवे निपततां निस्तारवीजं नृणां
गोविन्दः छपया सुरासुरमणैर्वन्द्यधिरं पातु वः ॥
चण्डेश-विश्वेश्वर-विश्वरूपा भिताक्षराकार-चलायुधौ च ।
श्रीकृष्ण-वाचस्पति-धर्मरत्नकृतस्तथा श्रीकरग्रूलपायो ॥
गोविन्द-लक्ष्मीधर-तत्त्वकारा आचार्यचूडामणिना च भट्टः ।
वाक्यानि त्रैषां सुविश्लेष कुर्मो ग्रन्थं विवादार्थवनेतुवन्म् ॥
इह वाच्यानि वर्षादेः सृष्टिस्तस्य च हतयः ।
राजप्रशंसा तत्त्वमन्त्रि-दूतादिलक्षणम् ॥
राजधर्मं श्रुत्वादातं दृष्ट्वादिविचित्रकः ।
श्रुत्वादातोद्गृह्ययोर्विधिर्दायनिरूपणम् ॥
स्तनादीनां तच्च पुंसानधिकारिविवेचनम् ।
जीवनस्य निर्ययस्तदधिकारनिरूपणम् ॥
भागवतस्य दायामासविभाष्यविभाष्यता ।
पितृकृत्यविभागश्च धातुभगविधिक्षया ॥
संस्कृताणां विभागश्च विदेशगतवण्टनम् ।
मित्रकृत्य विभागश्च भागसन्देहनिर्णयः ॥
शुक्लवचनरत्नचर्यादि भाषापादस्तः परम् ॥
उत्तरपादत्रियापादौ ततो निर्णयपादकः ॥
शास्त्रादिविर्णयस्तच्च ततः त्रियावस्तवस्तम् ।
विशेषविचिरीनी विज्ञये च विधिक्षया ॥

विधिक्षतश्च समूह्य समुत्थानेऽत्र भण्यते ।
 कर्षकादेर्भागविधिक्षया दत्ताप्रदानिकम् ॥
 अत्रादेयदेयदत्तादत्तानां विधिरच्यते ।
 भूतकानां विधिक्षत्र दास्यमोक्षविधिरपौ ॥
 वेतनस्थानपाकसं स्वामिपालविधिक्षया ।
 पण्यलौविधिरवैव गृह्यादिभाटको विधिः ॥
 विक्रिया सम्प्रदानश्च क्लीत्वानुशयनिर्णयः ।
 सौमाविवादे च विधिः लुह्यालुह्ये विधिक्षया ॥
 शस्त्ररक्षाविधिक्षत्र शस्त्रघातादयस्तथा ।
 शस्त्रघातेऽप्यदण्ड्याश्च वाक्पात्रये विधिक्षया ॥
 विधिक्ष दण्डपात्रये तथा स्त्रेयनिरूपणम् ।
 प्रकाशतस्करदमोऽप्रकाशचौथ्यदण्डनम् ॥
 चौरान्वेषणचौरानिदेशापवादनिर्णयः ।
 साहसे तु दण्डभेदो घातकान्वेषणं ततः ।
 स्त्रीसंग्रहणतदण्डो परदारगमे दमः ॥
 स्त्रीपुंघर्षनिर्णयश्च तथा द्यूतसमाह्वयः ।
 ऋणादिषु विवादेषु प्रकीर्णकमतः परम् ॥
 बह्वधा विषयस्तत्र विधिर्दण्डाश्रितः पुनः ।
 अथ वर्षादिच्छष्टिः । तत्र मन्त्राभारते रुषिष्ठिरं प्रति भीष्मवाक्यम् ।
 मन्त्राभूतानि भूतात्मा मन्त्रात्मा पुत्रपोषणः ।
 वायुर्गोतिस्तथा चापः अश्व माद्यानुकल्पयत् ॥ इत्यादि ।

End.

अष्टापाद्यमित्यस्याष्टभिरापद्यते गुण्यते इत्यष्टापाद्यमष्टगुणम् । किलिषदण्ड-
 वाधनम् । तदीयगुणवदिति सर्व्वेवान्वितम् । तेन यत्र स्त्रेयदण्ड उक्तः ।
 य स्त्रेयदीयगुणतः तस्य गृह्णस्याष्टगुणः । तादृशवैश्वस्य षोडशगुणः । तादृश-
 क्षत्रियस्य द्वाविंशतिगुणः । तादृशब्राह्मणस्य चतुर्विंशतिगुणः । ततोऽप्यधिक-
 तरगुणस्य ब्राह्मणस्याष्टविंशत्यधिकशतगुण इत्यर्थ इति रत्नाकरादयः ।
 मनुः । स्त्रेयाः सुरापा ब्रह्मज्ञा गुरुदाराभिगमिनः ।
 न सन्ति यस्य राष्ट्रेषु स राजा शत्रुलोकाभाक् ॥
 मनुः । अनेन विधिना राजा मिथ्या विवदतां नृणां ।
 साविप्रत्ययसिद्धानि कार्याणि समतां नवेत् ॥

उदितो विस्तरेणार्थं मिथ्या विवदमानयोः ।
 अद्वादशसु मार्गेषु व्यवहारविनिर्ययः ॥
 एवं कार्याणि सर्वाणि सम्यक् ज्ञाना मञ्जीपतिः ।
 देशानलम्बांक्षितेन लम्बांश्च सरिपालयेत् ॥ .

Colophon.

इति विद्वद्विरचिते विवादाण्यवसेतुके ।
 तरङ्गो निधिदण्डाद्यैरेकविंशोऽत्र कीर्तितः ॥
 बाणेश्वर-क्षपाराम-रामगोपाल-क्षणाजीवनाख्ये ।
 वीरेश्वर-क्षणाचन्द्र-श्रीगौरीकान्ताभिधानैः ॥
 सद्भिः कालीशङ्कर-ग्रामसुन्दर-क्षणाकिशोरसंज्ञैः ।
 शीतारामसंज्ञैश्च कृतो ग्रन्थः स्फुरत्तु सभायाम् ॥
 इत्यनेकविषयवाधि विद्वद्वन्द्योपवर्णितः ।
 विवादाण्यवसेलाख्यो ग्रन्थः संपूर्णतां गतः ॥

विषयः । मन्त्रादिसंविताभ्यः मिताक्षराकृत-धर्मरत्नकृत-शृङ्गलपाणि-वाचस्पतिप्रभृतिपूर्वतन
 निबन्धवाक्येभ्यश्च प्रमाणसुद्धृत्य नानाविषयवासिभिः विद्वद्वन्द्यैः बाणेश्वर-क्षपारामप्रभृतिभिः
 निबद्धोऽयं ग्रन्थः । अत्र च स्मृतिशास्त्रगताः सर्वे एव विषयाः सम्यग्विवचारपूर्वकं निर्णीता इति ।

No. 336. विषयतावादायः वा विषयताविचारः . Substance, country-made
 paper; 17 x 4 inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Extent, 599 ślokas.
 Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhānukā viś Pālāṅg,
 District Faridpur, Paṇḍita Kālīkaṅkara Vidyābhūṣaṇa. Appearance, old.
 Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

बुद्धिर्नाम कश्चिदात्मविशेषगुणस्तद्वावस्थितिर्घटमयं ज्ञानामीत्याकारका ...
 ... रसाधारणानुभवबलादेव सा च सविषयिका अक्षयक्षिप्रपञ्चप्रतीत्य-
 घटादिविषयकत्वेनैव तद्व्यग्राहनात् । घटादिनिष्ठं तद्विषयत्वञ्च तत्प्रति-
 योजिकसम्बन्धविशेषः । स च प्रतियोगित्ववत् स्वरूपानतिरिक्तः क्षुब्धेन स्वरूपे-
 ष्वैवोपपत्तौ अतिरिक्तकल्पनाया अनवकाशात् । इत्यादि ।

End.

तत एव तादृशज्ञानस्य तद्विषयकलोपपत्तेः प्रकारनादीनां तत्रानुपपत्ते तादृ-
 शानुमित्यादीनां बाधायप्रतिबन्धकत्वप्रसङ्गः । विरोधिज्ञानाप्रतिबन्धकत्वप्रसङ्गश्च ।
 प्रकारनादीनामेव तादृशप्रतिबन्धप्रतिबन्धकतावच्छेदकत्वमिति दिक् ॥

Colophon. इति विषयनाविचारः ॥ श्रीहरिः शरणम् ॥ श्रीगुरवे नमः ॥

विषयः । अनुमानादिभिर्विषयज्ञानस्य विचारः । प्रसङ्गाभावात् वेद्योद्देशविशेषादीनां विचारः ॥

No. 337. विष्णुसहस्रनामविवरणम्. By विद्यारण्यतीर्थः. Substance, country-made paper, 12×8 inches. Folia, 58. Lines, 13 on a page. Extent, 754 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Kāṣīdhāma, Khālispurā, Paṇḍita Priyanātha Tattvaratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गुरुभ्यः ।

वर्त्मगात्रेयसंवादे महार्थव्यक्तवर्त्मपास् ।

लक्ष्यनामसहस्रस्य परिचर्या विरच्यते ॥ इत्यादि ।

End.

तर्पयेन्मार्जयेच्चैव ब्राह्मणान् भोजयेत्ततः ।

सुवर्णं दक्षिणां दद्यात् विप्रशायं विवर्जयेत् ॥

यवमाराध्य लक्ष्मीं सततं खलिमान् भवेत् । इति ।

लक्ष्यनार्क्षी सहस्रस्य परिचर्या कृता शुभा ।

सहस्रब्राह्मिनः प्रीत्यै श्रीमतः काशीभूपतेः ॥

शं नो वातः पवतां शं न सप्त सूर्यः ।

शं नः ... वः पर्जन्योऽभिवर्धतु ॥

Colophon. इति श्रीविद्यारण्यतीर्थकृत सहस्रनामविवरणपरिशिष्टं समाप्तम् । शुभम् ।

विषयः । महाभारतान्तर्गतविष्णुसहस्रनामव्याख्या ।

No. 338. विष्णुसिद्धान्तग्रन्थः. Substance, country-made paper, 47×3 inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 497 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta Ćyāmapukura Viçvakoṣa office, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीश्रीसूर्यादिभ्यो नमः ।

अये वैकुण्ठसंस्थानश्रीलनारायण प्रभौ ।

श्रीलक्ष्मीचेत् प्रियादत्ते श्रौतिनां वरितं वद ॥

ये श्रीसूर्यादयः खेडा ज्योतिषज्ञनिवासिनः ।
 तेषां गुणानां गरिमा कः प्रवक्तुं समर्हति ॥
 तथापि तव प्रीत्याहं श्रीसुनारायणः स्वयम् ।
 प्रवदेयं मनाक् गुह्यं सावधानावकर्षय ॥
 श्रीसूर्यः परमो ब्रह्मा श्रीसूर्यः परमः शिवः ।
 श्रीसूर्यः परमो विष्णुस्त्वै श्रीब्रह्मणे नमः ॥
 खखाक्षवेदर्गुखसप्तचन्द्राधाम्भराक्षीषुशरेषुचन्द्रैः (१५५५१०००१००४४०००) ।
 मितेऽत्र वर्षे प्रगते विधातुः श्रीविष्णुनामावतारं ब्रुवेऽहम् ॥ इत्यादि ।

End.

प्रज्ञाणामर्शने क्षोभे यज्ञे वीर्यधधारणे ।
 दाने जपे वा मन्त्रस्य शान्तये मन्त्रधारणे ॥
 धारणे कवचस्यैवं प्रहविप्रार्थनं चरेत् ।
 धारणे प्रहसूलस्य कवचस्यापि धारणे ॥
 प्रहविप्रान्यविप्राणां न कुर्यान्मुखदर्शनम् ।
 अन्यथा विफलं तस्य बन्ध्यास्त्रीरमणं यथा ॥

Colophon.

इति श्रीसुनारायणसंवादे विष्णुसिद्धान्तपत्रे, द्वैविन्यस्य्यादिप्रतिज्ञिया-
 दानाधिकारो द्वादशः ॥ अतःपरं खण्डितम् ।

विषयः । प्रथमाधिकारे,— ताराभुवादिनिरूपणम् । द्वितीयाधिकारे,— भौमादिपञ्चभुवादि-
 निरूपणम् । तृतीयाधिकारे,— नाक्षत्रिकरविराजकेतुनां स्फुटाधिकारादिः । चतुर्थाधिकारे,—
 भौमादिपञ्चस्फुटादिनिरूपणम् । ५म-६ छाधिकारयोः,— शकष्टपतेषुत्पत्त्यादिनिरूपणम् ।
 तद्यथा,—

(मवागचन्द्राग्निगजाष्टवाणपञ्चाङ्गचन्द्रप्रमिते गतेऽब्दे ।

अष्टाशकादित्यष्टपोऽपि भावो तद्व्ययुक्ते क्षितिकृष्टिर्षम् ॥

शवः सप्तमपचष्टतः स्त्रोकः ।) ७ साधिकारे,— विप्रश्नादिनिरूपणम् । ८ साधिकारे,— चन्द्र-
 प्रहसादिनिरूपणम् । ९ साधिकारे,— रविसंखरणादिः । १०म-११ साधिकारयोः,— दुष्टपञ्चजन्य-
 क्षीपप्रतीकारकरणदानादिः । १२ साधिकारे,— द्वैविन्यस्य्यादिप्रतिज्ञियानिरूपणम् ।

No. 339. वीरभद्रतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 13x2 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 232 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpāḍā via Nāihāṭi, Paṇḍita Rāmātārāṇa Ṭhākura. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning.

बीगुरः ।

पार्थत्युवाच ।

यतत् व्याप्तं जगत्सर्वं नानाविधिसमाकुलम् ।

उपायं ब्रूहि लोकानां साधकानां सुखावहम् ॥

दुर्जनानाञ्च पापानां दुर्क्यानां तथैव च ।

अशुभान् ब्रूहि मे योगान् नानाव्याधिकरान् प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु त्वं हि वरारोहे यत्किञ्चार्थं वाञ्छसि ।

तद्वदामि च ते देवि यत्सर्वं समुदाहृतम् ॥ इत्यादि ।

End.

ॐ क्लीं कालीः क्लीं नमः आकर्षणमन्त्रः । ॐ चण्डिकायै नमः । ह्रीं ह्रीं

ह्रीं नमः । अस्य शतजपेन सर्वकामः सिद्धो भवति । ॐ कामिनी स्वाहा

अनेन वृत्तमासहोमाद्वाक्सिद्धिर्भवति ॥ ० ॥

Colophon.

इति बीरभद्रतन्त्रे चतुर्थः पटलः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । भूताकर्षणम् । मोक्षनादिः । विशेषणादिः । उच्चाटनादिः । स्तम्भनवशी-
करणादिचेति ।

No. 340. हन्दावनकाव्यम्. By मालाङ्गराजः. Substance, palm-leaf, 13×1½ inches. Folia, 10. Lines, 2 on a page. Extent, 58 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1662. Place of deposit, District Vāṅkuṣā, Viṣṇupura, Paṇḍita Chandranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

बीश्वरये नमः ॥

वरदाय नमो हरये

पतति. जनोऽयं क्षरन्नपि न मोक्षरये ।

वज्रमक्षत्रम् चता

मनसि दितिर्येन दैत्यचक्रं दहता ॥

स्त्वमिव मुञ्चस्व शेषं

व्युपधाय स्तपिति मुञ्चस्व शेषम् ।

नवपञ्चवसमकरया

विद्योर्भिषेपक्या च समकरया ॥ इत्यादि ।

End. इत्याच पीतवाससमायतनेचक्षं
 कंसुसुहृतात् पद्मसतामायतने चक्षं ।
 चसितावां विमलतया सच, लोलजानां
 च्छायां विकिरन्निव दशनेः सच लोलजानाम् ॥ * ॥

Colophon. इति मालाङ्गेन विरचितं हुन्दावनकाव्यं काव्यं समाप्तम् ॥ ० ॥
 श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणारवि तव ।
 श्रीकाशीरामकृतिना लिपिरेषा समर्पिता ॥ ० ॥ शकाब्दः १६६९ ।

विषयः । छन्दस्तुतिविषयकं काव्यमिदम् । अथ च यमकादि नानाविधवाक्यभङ्गो
 विन्यसा ।

No. 341. हुन्दावनकाव्यटीका . Substance, palm-leaf, 11×2 inches.
 Folia, 20. Lines, 5 on a page. Extent, 375 ślokaś. Character, Bengali.
 Date, Sk. 1662. Place of deposit, District Vākuḍā Viṣṇupura, Kāḍākulī,
 Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācārya. Appearance, old. Prose. Gen-
 erally correct.

Beginning. श्रीश्रीहरये नमः । मालाङ्गाभिधानो मञ्जीपालः सकलगुणतत्त्वज्ञो यमकिते-
 नाख्याहतिनाम्ना जातिप्रभेदेन भगवतोवांसुदैव्योः स्तुतिं कृतवान् । तच्च
 विघ्नविनाशाय विष्णोरनुस्मरणमात्रं वरदायेत्यादि । अस्यार्थः । आस्तां पूजा-
 नमस्कारादि यं चरिं स्मरन्नपि मनसि कुर्वाणोऽपि लोकः । मुह्यत्यभिघ्नति
 मोक्षोऽविद्या अस्य रये प्रवाचे न निमज्जतीत्यर्थः । येन चरिणा वासुदेवेन
 दैत्यचक्रं दधता भस्मसात् कुर्वता दिग्दैत्यमाता मनसि हृदये कृता
 ताडिता सती बल्लभो विश्वरथारान् चक्रन्द क्रन्दितवती । तस्मै हरये नमः
 इति सन्वत्सः ॥ इत्यादि ।

End. तं पीतवाससं विष्णुमित्याच । कीदृशं आयतनेनः आयते दीर्घे नेत्रे यस्मि
 सः । कीदृशं तं पद्मसतां गोपानां आयतने गृहे कंससुहृत्तत्त्वं । अचक्ष-
 मिति वा । किं कुर्वन्निवाच । तवाच । दशनेर्दशैः सच चसितानां । विमल-
 ह्मा अपि विमला इति भावः । कीदृशानां लज्जानां लोलजानां
 लीलया जनितानां गोपजीभिर्लीलया दत्तावामिति यावत् ॥ * ॥

Colophon. इति राजाधिराजमालाङ्कविरचित-हुन्दावनकाव्य-टीका समाप्ता ॥
 श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणारवि तव ।
 श्रीकाशीरामकृतिना लिपिरेषा समर्पिता ॥ शकाब्दः १६६९ ।

विषयः । मालाङ्कुराजविरचितस्य इन्द्रावनाम्नकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 342. वैद्यवृक्षमः. By श्रीकान्तदासः. Substance, country-made paper, $19\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 604 ślokas, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Sonārgā, Bābu Prabhātacandra Sena. Appearance, tolerable. Verso. Incorrect.

Beginning.

ममः कात्यायन्ये ।

..... अमसुखशायिकां गतायाः

सत्यायाः खलकटकचतानि पश्यन् ।

.....

... .. द्रढयतु केशवः शिष्यं वः ॥

सुद्रासङ्गां बिभुवनगुरोरोक्षमाष्ट...

..... ।

भावाङ्गीतेः सपदि विकला वेपथु संवृत्नी

रन्तुं गर्तुं न च बलवती पातु वः श्रीभवानी ॥

श्रीमत्श्रीकान्तदासेन राजवैद्येन धीमता ।

आलक्ष्य सर्व्वतन्त्रेभ्यः क्रियते वैद्यवृक्षमः ॥

ये बालभावादनधीततन्त्रा

हारिक्रादुःखानलदन्धविताः ।

अनन्यजीवाः प्रतिकर्तुमश्ला-

क्षेपां प्रबोधार्थमयं निबन्धः ॥

अन्येषु शास्त्रेषु विवादमात्रं

न लभ्यते तत्र फलं समक्षम् ।

पदे पदे व्योतिषि मन्त्रवादे

चिकित्स्विते प्रत्ययभाववन्ति ॥

पूर्व्व-वृक्षमाष्ट ।

आयुर्वेदागमं पूर्व्वसायुर्वेदं ततः परम् ।

साङ्गोपायं ततः शिष्यं गुणव्यापि यथोदितम् ॥

..... ।

आयुर्वेदागमसाह ।

ब्रह्मणा च यथा प्रोक्तमायुर्वेदं प्रजापतिः ।

अथाह निखिलेनादावस्मिन्नेव ततः परम् ॥ इत्यादि ।

End.

अथ सूत्रलक्षणमाह ।

पाश्चात्ये रजनौयामे घटिकाणां चतुद्वये ।

उत्थाय रोगिणं वैद्यो सूत्रोत्कर्षेण कारयेत् ॥

आद्यन्तधारां सम्यग्य मध्यधारां समुदरेत् ।

शुभे कांक्षादिके पात्रे कृत्वा सूत्रं परीक्षयेत् ॥

वातेषु पाण्डुरं सूत्रं सफेनं कफरोगिणाम् ।

रक्तवर्णं भवेत् पित्ते द्वन्द्वजे मिश्रितं भवेत् ॥

... .. ।

पाण्डुरं शीतलं सूत्रं भूरि स्नेहज्वरे भवेत् ।

कृष्णं चाविलकं सूत्रं सन्निपातज्वरे भवेत् ॥

यस्मिन्नुत्तमसङ्काशं सूत्रं नेत्रे च पिञ्जरे ।

रसाधिकं विजानीयान्निर्दिष्टेनस्य लङ्घनम् ॥

Golephon.

समाप्तिस्तत्कं वाक्यं नास्ति ॥

विषयः । आयुर्वेदस्य लक्षणकथनसुखेनायुर्वेदागमस्याद्योत्पत्तिविवरणम् । वेदाङ्गलक्षणम् । शिष्यलक्षणम् । परिपक्वलक्षणम् । वैद्यलक्षणम् । चिकित्सालक्षणम् । असद्वैद्यलक्षणम् । सद्वैद्य-
प्रशंसा । द्रव्याणां गुणदोषनिरूपणम् । रोगिणां गुणदोषयोर्द्विविधचिकित्सा । आतुरलक्षणम् ।
विशिष्टौषधनिरूपणम् । सप्ताशय-सप्तधातु-सप्तोपधातु-सप्तलगाद्दीनां परस्परलक्षणम् । शरीर-
दोषाणां लक्षणम् । तेषां स्थाननिरूपणम् । प्राकृतविहृतसंज्ञकानां दोषाणां कर्मानिरूपणम् ।
स्त्रीपुंसभेदेन शरीरस्थान्ननिरूपणम् । धातूनां कर्मानिरूपणम् । धातूनां दृष्टिचयजनितरोग-
निरूपणम् । तेषां चिकित्सानिरूपणम् । पञ्चेन्द्रियनिरूपणम् । तेषां प्रत्येकस्य गुणनिरूपणम् ।
पुरुषलक्षणम् । शुक्रभेदेन स्त्रीपुंसपुंसकजनननिरूपणम् । तेषां सामानाधिकरन्तरेण गुणदोषभेद-
कथनम् । वातपित्तादि सप्तधा प्रकृतिलक्षणम् । अतिश्लादिनिन्दिताष्टपुरुषनिरूपणम् । अति-
श्लादिपुरुषगतरोगविशेषनिरूपणम् । तत्तद्भोगप्रशमनोपायकथनम् । ऋतुभेदे वातादिदोषाणां
प्रकोपकथनम् । तेषां हेतुकथनम् । कुपितलिङ्गनिरूपणम् । तेषां कर्मानिरूपणम् । विगुह-
वातादिनिरूपणम् । प्रज्ञापराधस्य लक्षणम् । तस्य व्याधिकारफलं तच्चिकित्सा च । वृद्धिधा-
रानिरूपणम् । लघुगुहद्रव्याणां माननिरूपणम् । दुस्साधारननिरूपणम् । ऋतुभेदे आचार्य-
द्रव्यभेदनिरूपणम् । वङ्गुरसनिरूपणम् । आयुःपरीक्षणम् । शिरासकललक्षणम् । सूत्रलक्षणमेति ।

No. 343. वैष्णवगीता. Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent, 128 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tripurā Agartalā Vṛddhanagara, Paṇḍita Mineçvara Sārbabhauma. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।

अथ वैष्णवगीता ।

श्रीकृत उवाच ।

एकदा नैमिषारण्ये केवलं पुषर्षं शुभम् ।

प्रेममाश्रित्य संस्तुत्य पप्रच्छ पार्थसत्तमः ॥

अर्जुन उवाच ।

वैष्णवानां गतिं कृष्ण कथयस्व मयाप्रभो ॥ इत्यादि ।

End. निःसंशयं यः पठेन्नित्यं श्रद्धाभक्तिसमन्वितः ।

जीवमानः सुखं याति अन्ते मुक्तिपदं लभेत् ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसंवादे वैष्णवगीता कृतोपाख्यानं समाप्तम् ॥

विषयः । श्रीकृष्णार्जुनसंवादच्छलेन वैष्णवानामेव सर्वोत्तमलक्षणम् ।

No. 344. वैष्णवरहस्यम्. Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent, 284 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñthalpādā vid Naihāṭi, Paṇḍita Rāmatārṇa Thākura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीराधाकृष्णौ जयतः ।

श्रीगोविन्दं ब्रजानन्दसन्दीपानन्दमन्दिरम् ।

बन्दे हृन्दावनानन्दं श्रीराधासङ्गनन्दितम् ॥

श्रीराधाकृष्णौ जयतां

जयति विश्व ... भक्तहृन्मन्दिनी निगूढवेशः ।

कीर्तनयज्ञविमानायान्तःकृष्णो वशिर्गौरः ।

इह अलु सकललोकहितायतारो भगवान् श्रीमन्मन्दिनः कश्चिद्युगे परम-
धर्मप्रवर्तनाय ... वेद्येनावततार । इत्यादि ।

End. ततो मयाप्रभुः स्वपादैः सद्य भगवद्भजनमार्गं प्रवर्तयामास ... रामा-
न्मानां विषयवैकल्याबोधानामकृत सञ्ज्ञासः सञ्ज्ञासाधनपावनो भक्तहृन्मन्दिनी
नीलाचलमनुससार ।

प्रभुना कथितं यद्युद्गच्छं वैष्णवान्वये ।
 भुदेव लिखितं किञ्चिद् तु स्वमतिवैभवात् ॥
 भवभयमपहर्षं कृष्णचेतन्यमासा
 स्वयमपि हरिनाम याचयन्नपहृष्टः ।
 अनुचरमण्युक्तो भक्तवेशवतारो
 तमश्चमलिल्लोकचाणकेतुं नमामि ॥ ० ॥

Colophon. इति वैष्णवरचस्ये साध्यसाधनो नाम चतुर्थः प्रकाशः ॥३॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । नामोपदेशनिरूपणम् । गुरुपदानयनिरूपणम् । आराध्यनिर्णयः । साध्य-
 साधननिरूपणञ्चेति ।

No. 345. व्यवस्थासारसंग्रहः . By रामगोविन्दशर्मा . Substance, country-
 made paper, 14×2 inches. Folia, 89. Lines, 7 on a page. Extent, 2,422
 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā,
 Post Office Pilkhānā, Vāḍḍānagarā, Paṇḍita Kailāśacandra Tarkaratna.
 Appearance, old. Prose and verso. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

गुरोः पादयुगं नत्वा रामगोविन्दशर्मणा ।
 क्रियते बाह्यबोधाय व्यवस्थासारसङ्ग्रहः ॥
 तत्रादौ तिथिव्यवस्था निरूप्यते । तिथिस्तु द्वादशभिर्भागैश्चन्द्रक्रियोपलक्षितः
 कालविशेषः । तदेव चान्द्रमसं दिनम् । यथा,—
 अर्काद्विनिःसृतः प्राचीं ययात्यहरश्चः शशी ।
 भगिर्द्वादशभिस्तत् स्यात् तिथिचान्द्रमसं दिनम् ॥ इति सूर्यसिद्धान्तम् ।
 तत्तत्तन्मासः । स च द्विविधः सुक्लो गोपय । इत्यादि ।

End. दत्तकस्य स्वयंदत्तः कृत्स्नः कृत एव च ।

अपविद्याय ये पुत्राः भरणीयाः सदैव ते ॥
 भिन्नगोत्राः प्रयत्नपिच्छाः प्रयत्नं वंशकराश्च ये ।
 कृतके कृतके चैव अष्टाशौचस्य भागिनः ॥ इति ॥
 विषयं कृतिशालेषु यदुक्तं बुद्धिविभवात् ।
 तदर्थं कृपया शोधं कृतिशालविशारदैः ॥

Colophon. इति बाह्यविद्यामन्त्रविद्यासि अष्टवर्ण-श्रीरामगोपाकृष्णवर्णात्मज-श्रीराम-
 गोविन्दशर्मविरचिते व्यवस्थासारसंग्रहे अष्टौष्यवस्था समाप्ता ।

विषयः । अबादौ तिथिस्वरूपादिनिरूपणम् । तिथिद्वैधव्यवस्थादिः । जन्मतिथिनिरूपणम् ।
प्रतिपदादितिथिषु प्रत्येकं क्षत्यविशेषव्यवस्थादिः । संक्रान्तिनिरूपणव्यवस्थादिः । अथ अङ्गु-
लनिरूपणम् । तत्र तत्र व्यवस्थादिः । उद्वाच्यव्यवस्थादिः । और्द्धदेधिकव्यवस्थादिः । तत्र प्रे-
त-मर्षादिविधानम् । अशौचान्निविद्यदिनक्रत्यनिरूपणम् । आहविधिः । सपिण्डीकरणविधिः ।
होतृगर्गादिविधिः । अथ आभ्युदयिकआहकाह्यादिः । मवाग्नविधिः । अन्ताहविहितआह-
काह्यादिः । अथ प्रायश्चित्तव्यवस्थादिः । अशौचव्यवस्थादिः ।

No. 346. श्रुत्यन्तिविचारः . Substance, country-made paper, 20×5 inches. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent, 1,692 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Paṇḍita Candrakānta Vidyāratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. नमः शिवाय ॥ अनुमित्यर्थकधातुयोगे विधेयत्वं द्वितीयार्थः । तेन वक्रादि-
पञ्चकानुमितिपरस्य वक्रिमनुमिनोमौत्यादिवाक्यस्य न प्रासाङ्गं । यदि च
वक्रिसाध्यकपर्वतपञ्चकानुमितिपरस्य वक्रिमन्वेन पर्वतमनुमिनोमौत्यादि-
वाक्यस्यापि प्रासाङ्ग्यमनुमन्यते तदा तादृशधातुयोगे उद्देश्यत्वमपि द्वितीयार्थः ।
इत्यादि ।

End. इत्यस्य कपोतमाचष्टिपतत्त्वादपय्याग्रावपि अतिरिक्तवृत्तिकपोतत्वावच्छिन्न-
निर्वाचान् कपोतशतादावपि कपोतादिव्यवहारोपपत्तिपय्याग्रावमतिप्रसक्त-
धर्मस्य तदनवच्छेदकत्वे गत्यन्तरं चिन्तनीयम् ॥ * ॥

Colophon. इति श्रुत्यन्तिविचारः ।

विषयः । कालभावादियोगजद्वितीयादीनां मथान्येषामपि श्रुत्यन्तिविचारसुखेन कर्तुं-
करवादिश्रुत्यन्तिविचारः ।

No. 347. व्रतकालविवेकः . By श्रुतपाणिमहामहोपाध्यायः . Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 328 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1737. Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो व्रतेशाय ।

नामाशुभितद्वैधजातसंशयकलमः ।

“व्रतकालविवेकोऽयं क्रियते श्रुतपाणिना ॥

तत्र दोषकालानुपासनीयतन्निर्दिष्टकर्मवत्तः। कालापसहितं नियतसङ्ख्याविषयी
वस्तुगतिं व्रतकालेषु । इत्यादि ।

End. कालविशेषानियन्त्रितं च न'तस्य प्रतिष्ठापूर्वोक्तचयशीर्षे फलार्थिभिरित्यनेन
काम्यस्यैव प्रतिष्ठाविधानात् । कालविशेषानियन्त्रिते तदसम्भवाच्च । प्रतिष्ठा-
विधानञ्च प्रतिष्ठानिवेकेऽनुसन्धेयमिति ॥ ० ॥

Colophon. इति साधुद्वयान् सत्समाप्तोपाध्याय-श्रीशुक्लपाणिपिरचितो व्रतकाल-
विवेकः समाप्तः ॥ ० ॥

मुनिराससिन्धुचन्द्रे शाले नभस्य चन्द्रदिने ।
आश्लेषेण विवेकेदं (?) जयनारायणद्विजः ॥

विषयः । व्रतानुष्ठानम् । गृहोत्तमताकरणे दोषशुक्तिः । व्रतभङ्गप्रायश्चित्तम् । व्रतानुष्ठाने
विहितकालः । कलितसप्तमीवसादयः । कार्तिकेयव्रतविधिः । प्रतिष्ठाकालश्चेति ॥

No. 348. शक्तितन्त्रम् । Substance, country-made paper, 14×4 inches.
Folia, 41. Lines, 8 on a page. Extent, 615 ślokas. Character, Bengali.
Date, P Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā,
Paṇḍita, Devidāsa Cūḍāmaṇi. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीभगवन्पुत्राय ।

शक्तेर्नामशतं ध्यानं सन्त्रास्य विविधाः कृताः ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि साधनं सर्वसिद्धिदम् ॥
ध्यानं कालं तथा साक्षां यथान्यच्छक्तिसम्भवम् ।
अवपायासेन सिध्यन्ति येन तत् कथ्यतां प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि सावधानावधारय ।
गुप्ताद् गुप्ततरं देवि साधकानां सुखावहम् ॥
एकस्मिन्ने भ्रमराने वा शून्यागारे चतुष्यथे ।
भवस्योपरि सुखे वा जले वा कण्डपूरिते ॥
सङ्क्रामश्रुतौ योनौ वा खले वा निर्जले वने ।
पञ्चमोदरागरे यत्र न क्षिप्तान्तरङ्गीकृते ॥
तदेकस्मिन्मास्त्रातं तत्र सिद्धिरनुत्तमा ।

विष्णुश्रुते मदीतीरे गुह्यायाश्च शिवास्तये ॥

निम्बिद्रमण्डपे चैव कुर्मो धात्रीतले तथा । इत्यादि ।

End.

मश्यान्तु चाभिषेकेष शक्तिवीजेन ताडिताः ।

विश्वानिष्ठा मञ्जारोगा कार्त्तिक्यभिभवास्तथा ॥

घोराभिचाराः क्रूराश्च प्रज्ञा रोगास्तथैव च ।

मश्यान्तु चाभिषेकेष काळीवीजेन ताडिताः ॥

मश्यान्ति विपदः सध्व्वाः सम्यदः सन्तु सुख्यराः ।

अभिषेकेष शक्तेन पूर्याः सन्तु मनोरथाः ॥

Colophon.

इति शक्तितन्त्रे शक्त्युपन्यासे त्रयोदशः पटलः ॥

विषयः । (प्रथमतः सप्तमं पटलं यावत् नोपलभ्यते ।) अष्टमे पटले, सिद्धियोग-
निरूपणम् । आकर्षणस्तम्भनादिषु कर्मसु ऋतुभेदकथनम् । तत्र दिङ्मनियमादिकथनम् ।
मारणादौ साक्षात्विधानकथनपूर्वकं अपविधिः । आसनादिविधिश्च । नवमे पटले, श्वसाधन-
विधिः । तत्र विस्तरादितिकर्त्तव्यताकथनञ्च । दशमे पटले, कुलाचारविधिः । तत्र कुलनारी-
लक्षणवादिकथनम् । तत्पूजादिविधिः । कुलहस्तादिविधिश्च । एकादशे पटले, द्वितीयागविधिः ।
तत्र सन्निदासवयोर्विधिः । सन्निदादिशोधनविधिः । पञ्चमकारविधिः । शक्तिनिरूपणञ्च ।
द्वादशे पटले, कुलीनानां पुरस्करणविधिः । कुमारीपूजनविधिः । पञ्चमकारेण अन्तर्यजन-
विधिश्च । त्रयोदशे पटले, शक्ताभिषेकविधिः । ततो विशेषत इतिकर्त्तव्यताकथनञ्च ॥
इति शम् ।

No. 349. शक्तिस्तोत्रम् (स्वन्दपुराणीयम्). Substance, country-made paper, 6 x 2½ inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 79 ślokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpādā viā Naihāṭi, Paṇḍita Govinda Candra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीरामचन्द्राय । ॐ नमः शनैश्चराय ।

प्रथम्य देवदेवेभ्यं सर्वप्रथमनिवारणम् ।

शनैश्चरस्य हान्तर्यं चिन्तयामास एव च ॥

शुधिष्ठिर उवाच ।

देवदेव जगन्नाथ पञ्चवीङ्गानिनाशनम् ।

सौरे पीङ्गाविनाशाय उपायं वद मे प्रभो । इत्यादि ।

End. य इदं प्रातस्त्याय शनिवारे पठेद्भरः ।
 पूजयित्वा शनिं वापि तस्य तुष्यति भास्करः ।
 सर्वाभीष्टप्रदो नित्यं भविष्यति न संशयः ।
 सर्वशानेन सर्वाणां शनिपूजा विधीयते । .
 ग्रहेष्वपि विशेषेण कर्तव्यमिति चादरात् ।

Colophon. इति स्कन्दपुराणे रेवासख्ये शनैश्चरखोचं समाप्तम् ।

विषयः । नवपञ्चाननगतशनैश्चरपञ्चस्य खोचम् ।

No. 350. शब्दघोषा. Substance, country-made paper, 18×2½ inches Folia, 41. Lines, 8 on a page. Extent, 1,230 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita, Hara-prasāda Cāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. (अस्य प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यम्.) स्त्रीपुंनपुंसकानि हि लिङ्गानि शब्दसंस्कारमात्रोपयोगीनि लोकाकृतानि धर्मान्तराणीव भेदोपादीयन् इति शब्दसंस्कारमात्रोपयोगीनौत्यनेन लोकव्यवहारोपयोगीनि जायन्ते ॥ अथ प्रथमतोऽकारान्तानि लिख्यन्ते ॥ इत्यादि ।

End. अष्टितल्लान् शेषो नास्ति ।

विषयः । अजन्तवचनादिशब्दरूपनिरूपणम् ।

No. 351. शब्दरत्नम्. By रामशरणः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 139 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Vaidyervāzār Sātbbheyepādā, Paṇḍita Nilakamala Smṛtibhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 शब्दरत्नमयीं बला शब्दशालं विकीकृतम् ।
 श्रीरामशरणो वलि शब्दरत्नं समाप्तः ॥
 तत्र प्रकृतिप्रत्ययाभ्यामर्थस्य वाचकः शब्दः । श्व मतो बाहुल्यमात् दः । तथा चासरे । शास्त्रे शब्दस्य वाचक इति । स च षोडश भवति ।
 शक्तो ह्याचिको कृदो योमकृदश्च यौगिकः ।
 कश्चित् यौगिककृदश्च शब्दः षोडश निगद्यते ॥ इति शब्दशक्तिप्रकाशिका ।

तत्र शक्त्यर्थप्रतिपादकः शक्तः । शक्तिश्च शब्दानां सुख्यथापारः । शब्दनिष्ठो
यो सुख्यथापारो भगवत्सङ्केतोऽस्माच्छब्दादयमर्थो बोध्य इति ईश्वरेच्छा-
रूपः सैव शक्तिरित्यर्थः । तद्विशिष्टार्थः शक्त्यः तत्प्रतिपादकः शक्तो
वाचक इति यावत् । इत्यादि ।

End.

तथैव सर्वे युगपत्पदार्थाः परस्परैवान्वयिनो भवन्ति । परे तु

यद्युपदाकाङ्क्षितं योगं सन्निधानं प्रपद्यते ।

तेन तेनान्वितः स्वार्थः पदैरेवावगम्यते ॥

तथाच खण्डवाक्यार्थबोधानन्तरं तथैव पदार्थसूत्राया मन्त्रवाक्यार्थबोध
इत्याहुः । तात्पर्यं वक्तुरिच्छा च यदि तात्पर्यं शब्दबोधकरणं न स्यात्
नदा सैश्वर्यमानय इत्यादौ क्वचिदस्य क्वचित् पूरणस्य बोधो न स्यात् ।
न च तात्पर्यप्राप्त्यप्रकरणदौर्गन्धेव शब्दबोधे कारणत्वमस्तीति वाच्यम् ।
तेषामननुगमात् तात्पर्यज्ञानजनकत्वेन तेषामननुगमे तु तात्पर्यज्ञानमेव
साधवात् कारणमिति स्थितम् ॥

Colophon.

इति शब्दरत्नं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । अथ प्रथमं शब्दलक्षणम् । ततो रुढयौगिकादिभेदेन शब्दस्य षड्विधलक्षणम् ।

आकाङ्क्षायोग्यतासूचितिशब्दस्य लक्षणादिनार्थबोधभेदकथनम् । लक्षणाया जडत्वात्सार्थाजडत्-
स्वार्थेति द्विविधभेदकथनम् । लिङ्गस्य शुद्धमित्यसंकीर्णविष्टोपसर्जनान्वक्त्येति षड्विधभेदकथनम् ।
शब्दानां शब्दबोधकथनञ्च ॥

No. 352. शब्दशक्तिप्रकाशिकाटिप्पणी. By कृष्णाकान्तविद्यावागीशः. Sub-
stance, country-made paper, 22×4 inches. Folia, 150. Lines, 10 on a
page. Extent, 7,162 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā, Paṇḍita Vrajanātha
Vidyāratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

योगेश क्व गतं चिरं चिमगिरिः शृङ्गे कुटीरे प्रिये

योगार्थं किमुतालि कौशरमणौ तत्रेति सभाषणम् ।

शुला चासमृन्धितं गिरिस्ततागौरीशयोर्मेनका

तत्रास्तीति वदन् सख्यञ्जदयो मां पातु सम्बोदरः ॥

न्यायासङ्कारणुक्तं विभुवनजनकप्रीतप्रीतेन जुष्टं

*तुष्टं श्रीरेणु षष्टे सततमविदुषां श्यामसं सारभौतम् ।

ज्ञातं तातं नितान्तं सदयमसदयं मादृशीं साधुसक्तं
 त्रैयुक्तज्ञानं कालौचरणमरचयं ग्रन्थमादौ प्रणम्य ॥
 ब्रह्मश्रीकृष्णकान्त + + पुनः + जनप्रोक्तसत् पादपद्मा
 सानन्दानन्दमन्दस्मितमिलिब्रवचोभाषणध्वस्तपद्मा ।
 किञ्चित्क्रोधाद्यनापाहतरिपुक्लितानिष्टचेष्टादिदोषा
 शिष्टाखर्वा विशिष्टा प्रभवतु जननी तारिणी मे नमस्त्वा ॥
 न्यायार्थस्थितिदृष्टिसंज्ञतिविधेर्युक्तं दृष्ट्या युतान्
 धीरानुषपदं नयन्ममयुतान् दुर्बुद्धिकान् ब्रूतान् ।
 वेदाख्याससमुद्भूतास्त्रिलधरादित्यं सङ्गानं मुदा
 श्रीलक्ष्मीजगदीशमन्त्रं कसलाधीशं नमस्याम्यहम् ॥
 न्यायसंसारपाथोधिभग्नीपासकतारकम् ।
 रामनारायणं वन्दे तर्कपञ्चाननं गुह्यम् ॥
 धीरश्रीकृष्णकान्तेन विद्यावागीशसंज्ञिना ।
 व्याख्यायते सतां तुष्टैः शब्दशक्तिप्रकाशिका ॥
 प्रणम्य भूमौ विनयेन मान्यान्
 धीरांश्च समस्तानिति वेदयामि ।
 अशेषमात्यर्थमिदं विद्याय
 प्रदर्शनीयं सुविभाज्य दूष्यम् ॥

End.

मङ्गलाचरणपूर्वकमिज्जलतकारिकावलीं व्याख्यातुं प्रेषावत्प्रवृत्तये शिष्य-
 शिष्यायै च प्रयोजनाभिधेयसम्बन्धप्रतिपादकं पद्यमादौ निबध्नाति तर्क-
 मित्यादि । तर्को वितर्कं आपत्तिरिति यावत् । तन्त्रं सिद्धान्तः । तथाच
 पूर्वपक्षं सिद्धान्तश्च जानता इत्यर्थः । इत्यादि ।
 अनादिरित्यस्य व्याप्तिमात्रं पुनः + + नीत्यादि । उत्सर्गं इत्यस्य व्याप्ति-
 मात्रं स्वप्रवृत्तिभ्यवेति । शुभि रचि इत्यादि । कुत इत्याकारुणायामाच्च
 पुनः पुनः शोभते इत्यादि ॥ इत्याख्यातद्विषयौ समाप्ता । नक्षितस्य न्याय-
 समन्वितार्थकत्वेन विचारविधुरतयातिमुगमनया च द्विष्यनीकरणे मदीय-
 प्रवृत्तिर्नीत्यस्यते । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

Colophon.

इति श्रीकृष्णकान्तविद्यावागीशभट्टाचार्यविरचिता शब्दशक्तिप्रकाशिका-
 द्विष्यनी समाप्ता ॥

विषयः । जगदीशतर्ककारकृत-शब्दशक्तिप्रकाशिका-प्रवृत्तिप्रत्ययार्थविचारार्त्तकधन्यस्य
 व्याख्यानम् ।

No. 353. शब्दशास्त्रविहतिः. By रघुनन्दनशिरोमणिः. Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 85. Lines, 9 on a page. Extent, 3,394 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? 'Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Candrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य परमं देवं ... चित्तनन्दनम् ।

करोमि शब्दशास्त्रस्य विहतिं प्रस्तुतां शुभाय ॥

समर्थाद्वतलाभाय स्मृतिरत्नाय च द्रुतम् ।

कलापपूर्वतन्त्रस्य ससुद्रः सेव्यतामयम् ॥

++++ ससुत्सव्य दूरतः खलु सेव्यताम् ।

पथोऽयं यत्नतः साधो मनोज्ञज्ञानचेतवे ॥

अथ छन्दः शब्दाः सर्ववर्णना कथं न व्युत्पादिताः वररक्षिना वा कथं व्युत्पादिता इति शिष्यजिज्ञासायां प्रतिपादयन्नाह दृष्टादिवदित्यादि ॥

End.

ज्ञा प्रत्यये विमोहने विभाषा विमोहनादव्यय न स्यादेतदर्थमपि स्मृतं स्यादिति पुनरिह ग्रहणम् । नु भोः । यक्षपीत्यादि । एते ननु भो विमोहन इति तुदादौ पाठो नास्ति इति बोध्यम् ॥ *

Colophon.

इति रघुनन्दनभट्टाचार्यशिरोमणिलेखना शब्दशास्त्रस्य-विहतिः समाप्ता ।

विषयः । कातन्त्रव्याकरणस्य छन्दःशास्त्रस्य टीका ।

No. 354. शब्दसंग्रहमात्रा. By काशीश्वरः. Substance, country-made paper, 15×2½ inches. Folia, 56. Lines, 6 on a page. Extent, 2,344 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk, 1688. Place of deposit, Kāñḥālpādā viś Naihāti, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अपारसंसारपथोधिनाथं

सरस्वती-कङ्कभवादिवेषम् ।

प्रथम्य पादात्म्यजमाह विष्णोः

काशीश्वरः शब्दलिकायमाज्ञाय ॥

-शाङ्कतीति बनि गौडि नादाय वचनोन्मत्तः । (?)

अमरानुक्तविज्ञात-शब्दसंग्रहमालिका ॥

चतुःपञ्चवरो ब्रह्मा हेमाद्रः कञ्जनिर्जरो ॥ इत्यादि ॥

End.

संक्षेपस्तोत्रयोः सन्धिः सारः-श्लोके धनेऽपि च ।

श्रेष्ठे धाम्नि च पुंसि स्यात् अथः पर्वतदैवयोः ॥

चाग्रनिर्द्धयोर्वन्दुरे स्यात् तालव्यदन्तसादिवत् ॥ ० ॥

इति सङ्कीर्णवर्गः ॥ ० ॥

Colophon.

इति काशीचरल्लतौ शब्दसंग्रहमाला समाप्ता ॥ शकाब्दाः १९८८ ॥

विषयः । नानाशब्दादिशब्दानां पर्यायवन्धः ।

No. 355. शब्दसाध्यप्रबोधिनौ . By रमानाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent, 1,434 ślokas. Character, Bengali. Date, Baṅgābda 1264. Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Vajrayoginī, Paṇḍita Dvārakānātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवायै नमः ।

श्रीरिं प्रथम्य देवद्वय भक्त्यानुपचक्राम्यथा ।

क्रियते बालबोधाय शब्दसाध्यप्रबोधिनौ ॥

तत्र तावदकारान्ताः । दाग्ररयिवाचको रामशब्दः पुंलिङ्गः । रामः रामो

रामाः । रामं रामो रामान् । रामेण रामाभ्यां रामैः । भिन्नविषयेऽपि

निरवकाशतया येषां एतन् बाध्यते । इत्यादि ॥

End.

अथावर्णादेव इति ङीकास्तोत्रमध्यपुटस्वरविषयकमिति बोध्यम् । मधु-

लिङ्गादीनां विरामे अक्षणादौ च उक्तं भवतीति ॥

Colophon.

इति रमानाथचक्रवर्तिविरचिता शब्दसाध्यप्रबोधिनौ समाप्ता ॥

शकाब्दाः १९६४ ॥

विषयः । कातन्त्रानुसारेण अकारान्तादिशब्दानां रूपकथनम् ।

No. 356. शब्दानित्यतारहस्यम् . By मधुरानाथतर्कवागीशः . Substance, country-made paper, 20×4 inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 1,128 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭī, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Çāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

(अस्य प्रथमपत्रचतुष्टयं नास्ति तेन पञ्चमपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।)
यदि च परमाणुपरिमाणे द्वाणुकपरिमाणोपेक्षयापि, नोत्कर्षोऽस्ति किन्त्वप-
कर्ष एव तस्यात्यन्तापकृष्टत्वेन सुप्रसिद्धत्वात् अधिकदेश्यापकलेनैव परि-
माणस्योत्कृष्टत्वमिति गुणकिरणावस्थामप्याचार्यैरभिहितत्वाच्च तदा तु सजा-
नीयेत्यनुपादाय तादृशोपाधिसमृद्धिप्रतियोगिकत्वेनापकर्ष एव विवक्षणीयः ॥
इत्यादि ।

End.

यद्यानुरागे अणुपरिमाणादेरपि व्यावर्तनादसङ्गतेः । पञ्चेतरत्वादिति पञ्चेतरत्वं
तुल्यत्वादित्यर्थः । ननु सन्तु वर्षा नित्यास्तथापि पदवाक्यवेदा नित्या एव
इत्यत आह यदा चेति । तत्सम्बोद्धकपस्य पदसमूहकपस्य ॥

Colophon.

इति शब्दपरिच्छेदरहस्ये शब्दानित्यतारहस्यं सम्पूर्णम् ॥ * ॥

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतस्य शब्दाख्यातुरीयखण्डस्य कश्चिदंशोऽयं । अत्र च नाना-
विधन्याययुक्तिकोपन्याससुखेन शब्दानित्यत्वं प्रदर्शितम् ॥

No. 357. शब्दाप्रामाण्यरहस्यम् . By मधुरानाथतर्कवागीशः . Substance,
country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 63. Lines, 8 on a page.
Extent, 2,835 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
District Pharidpur, Post Office Palang, grāma Dhānukā, Paṇḍita Rajani-
kānta Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

न्यायान्नुद्धितसत्तुं चेतुं श्रीरामसखिलसम्पत्तेः ।

सातं विशुद्धनग्रीतं तर्काङ्कारमादराग्रत्वा ॥

श्रीमता मधुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

विशदौकृत्य दर्शने तुरीयमपिफक्त्रिकाः ॥

आम्बिचिकीपण्डितमण्डलीषु

समाख्यवैरध्ययनं विनापि ॥

मनुस्मृतत् परिचिन्त्य धीरा

निःशङ्कमध्यापनसातमुध्वम् ॥

प्रत्यादिप्रमाचक्षुर्निरूपितम् । इदानीं चरनप्रसाधं शब्दो निरूपणीयः ।

प्रियावधानाय प्रतिजानीते अथेत्यादिना । अथ उपमाननिरूपणानन्तरश्च-

निष्ठः शब्दः शब्दप्रमाकारणम् । यद्यानुरागे प्रमाचक्षुश्चकारावस्थानां-

कारणम् । निरूप्यत इति निरूपणं कश्चनैकपत्रप्रामाण्यादिभिर्ज्ञापनम् ।

लक्षणस्वरूपप्रामाण्यादिप्रकारकज्ञानानुसूतो व्यापार इति यावत् । आख्यातस्य च विषयत्वमर्थः । तथाच उपमानविशेषकलक्षणस्वरूपप्रामाण्यादिप्रकारक-
ज्ञानानुसूतव्यापारानन्तरक्षणिष्ठाभिन्नो यो लक्षणस्वरूपप्रामाण्यादिप्रकारक-
ज्ञानानुसूतो व्यापारस्तद्विशेषः प्रमाणं शब्द इत्यन्वयः । अथ पदस्य लुप्त-
द्वितीयाविभक्तिकस्य निरूपणक्रियाविशेषणतया कोकं पक्षतीत्यादिवद्भेदस्य
संसर्गमय्यादावल्लभ्यत्वात् । नाम्नः क्रियाविशेषणत्वस्यैव अभेदान्वयबोधस्यैव
साक्षात्त्वत्वात् । व्यापारस्य शब्दप्रयोग एव तद्विशयता व्यापारानुबन्धिनी ।
तेन शब्दस्य निर्विषयकत्वेऽपि न क्षतिः ॥ इत्यादि ॥

End.

ननु श्रुतपदेभ्य एव तात्पर्यपञ्चात् पूर्वं कर्मात्मादौ घटादिमत्त्वानुभवः
स्यादित्यत आह । पदानीति सम्युक्तं तात्पर्यपक्षेण समं मिलित्वेव तथाचा-
न्योन्याश्रय इति भावः । इदमुपलक्षणम् । विशिष्य तत्परलक्षणस्य हेतुले
शब्दभावस्यानुवादकतापक्षेत्यपि बोध्यम् । अतएवेति एतादृशतात्पर्यपक्षस्य
शब्दबीहेतुत्वादेवेत्यर्थः । न तु प्रकरणादिज्ञानस्य हेतुत्वादिति । विनि-
गमनेति । शक्तिजन्योपस्थित्यादेरितरसकलकारणस्याग्निशिलेऽपि कदाचि-
देकमर्थमादायैवान्वयबोध इत्यर्थः । तदनुपपत्तिरेवेति अतएवेत्यनुपपन्न्यते
एवकारोऽप्यर्थः । तात्पर्यानुपपत्तिरेपीत्यर्थः लक्षणाबीजमिति ह्योः (२) प्रवेशे-
त्यादौ शक्त्या वाक्यार्थस्मरणस्य वाक्यार्थयोग्यतादिज्ञानस्य सत्त्वेऽपि लक्ष्यार्थ-
स्यैवान्वयबोध इत्यत्र नियामिका इत्यर्थः । तदानीं शक्त्याऽन्वयबोधभावे
नियामिका इति तु फलितार्थः । तथाच न तादृशसिद्धान्तव्याघात इति
भावः । तदभावादिति अतएवानुपपन्न्यते पक्षति पद इति प्रयुक्त इति शेषः ।
स्मृतेति अन्योक्त स्मृतेत्यर्थं शब्दस्य लोकवेदनाधारणशब्दस्य प्रमाणा-
न्तरत्वमित्यनुमानादिभिन्नत्वेन न गृहीतपाहिस्वार्थानुभवजनकत्वमित्यर्थः ॥

विषयः । प्रत्यक्षानुमानोपमानशब्दाः प्रमाणमित्यादिसत्तुर्विधप्रमाणं नैयायिकसम्मतम् ।
वैशेषिकनये प्रत्यक्षानुमानमेव प्रमाणं शब्दोपमानानामनुमानगतार्थत्वादिति मतं दूषयितुं शब्दस्य
अथक्प्रमाणत्वं व्यवस्थापयति शब्दाप्रामाण्यग्रन्थेनेति संक्षेपः ॥

No. 358. शाक्तमोदः . By शङ्करविज्ञाचार्यः . Substance, country-
made paper, 19×5 inches. Folia, 13. Lines, 10 on a page. Extent,
471 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Dhākā, Vikramapura Mājhapāḍa, Bābu Rasavihārī Rāya. Appearance,
new. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो नमोऽश्व ।

ज्ञातृकाक्षीनाले करिकरभकुम्भसमयुगे
 शरदाकाष्ठवर्जितवचनचार्मी शरदरे ।
 प्रमोदाक्षन्वन्ती दधति खड्गपाशाङ्कुशधनुः
 परिच्छीषा मध्ये वसतु मम चेतसव पदे ॥
 योगिभ्येयममोषपत्न्यरसिजद्वन्द्वं परामोददं
 सुखानां दयया गुरोर्हृदि सदा भानूपमं मोक्षदम् ।
 गत्वा शङ्करनामको द्रविडजः सिद्धेः परैकायनः
 पुष्पौ* समनुते चरस्य वचनान्याहृत्य तन्त्रादिकम् ॥
 खनपानरते मग्नां यदुक्तं यक्षयामले ।
 शिवोक्तञ्च तथा तन्त्रं यामलादौ विशेषतः ।
 साधनं संप्रवक्ष्यामि सेतुवन्त्रे मञ्जोदधौ ।
 रघुवंशसमुद्भूत-जीरामचन्द्रप्रद्विधौ ।
 कथितं श्रव्यैर्यदुद्यदाद्भुसिद्धिप्रदायकम् ॥
 कामरूपे योगिपीठे शङ्करस्य पदद्वयम् ।
 सृष्ट्वा द्वाभ्यां मन्त्रादेवं यदुद्युक्तमनुत्तमम् ॥
 यदुक्तं नागभङ्गेन तथा सारसमुच्चये ।
 श्यामाताराबिलासे च तत्त्वचिन्तामणौ यथा ।
 कल्पद्रुमे मन्त्रादेव गीततन्त्रे शिवेन यत् ।
 छलितामालिनीयक्षत्रयामलमव्ययम् ॥
 तथा चान्यानि तन्त्राणि समाजोक्तं यथाविधि ।
 सारात्सारतरं वक्ष्ये कलौ सिद्धिप्रदायकम् ।
 उल्लासे प्रथमे वक्ष्ये पूजाजपविधानकम् ।
 द्वितीये तु पुरस्कार्यौ यामिन्यां कूर्तिदर्शनम् ॥
 दिव्यानाञ्च पशुनाञ्च भावभेदं तृतीयके ।
 चतुर्थे देशदोषादिप्रतिबन्धनिरोधकम् ।
 काव्यानां कर्मणां सिद्धिस्तथैव शुभलक्षणम् ।
 नायिकासाधनञ्चैव वक्ष्यामि पञ्चमे मतम् ॥

कुलार्चने ।

*आत्म-प्राप्त-मनु-ब्रह्म-देश-शुद्धि-पञ्चमी ॥ इत्यादि ।

End. जप्ता मन्त्रस्य प्राप्तेः चात्मभेदेन साधनम् ।
 छात्रा देव्याः पदाब्जोऽं दृश्यते शिवचक्षुषा ॥
 ब्रह्मजन्मक्रियायोगात् तत्रापि मानवे क्वचित् ।
 दूर्तिदृष्टं पूर्वपिकं जायते भाव संशयः ॥
 (अतः परं खण्डितम् ।)

विषयः । शक्तिपूजाविधिः । पञ्चशुद्धिकथनम् । तत्र आत्मशुद्धिप्रकारः । स्थानप्रकारः ।
 मन्त्रशुद्धिप्रकारः । द्रव्यशुद्धिप्रकारः । देशशुद्धिप्रकारः । पूजास्त्रयम् । उपस्त्रयम् । अथ मन्त्र-
 कथनम् । तत्र चौरमन्त्रकथनम् । दीपनोमन्त्रकथनम् । मन्त्रसिद्धिलक्षणम् । पूजाप्रयोगः ।
 जपादिविधयः । मन्त्रस्य स्वापकालादिः । ब्राह्मणादिवर्णभेदेन सेतुकथनम् । सहासेतुकथनम् ।
 कामकलाकथनम् । मन्त्रसङ्केतकथनम् । मन्त्रस्थानकथनम् । भूतलिपिकथनम् । चौरमन्त्रादि
 उपस्थानम् । अथ मन्त्रसाधकयोरेकलकथनम् । जीवतत्त्वकथनम् । मन्त्रशिखादिकथनम् ।
 अथ पुरश्चरविधिः । तत्र स्थानकथनम् । भण्डाभरणकथनम् । वर्णावर्णकथनम् । तत्प्रयोग-
 कथनम् । (अतः खण्डितम् ।)

No. 359. श्रावर्तन्त्रम् . Substance, country-made paper, 10×4 inches, Folia, 50. Lines, 9 on a page. Extent, 984 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, at the Kālimatha at Ramuā. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीशङ्कर उवाच ।

आदिनाथो ज्ञानादिषु कालसैवात्मिकालकः ।

कराक्षो विकराक्षश्च सदाकालश्च सप्तमः ॥

कालभैरवनाथश्च वटुकलदनकरम् ।

भूतनाथो चौरनाथः श्रीकण्ठो द्वादशो मतः ॥

यत्ते कापालिकाः प्रोक्ता वीरतुम्भीसङ्घादलेः । (?)

शिखायां सूर्यचङ्क्रेण च तानाथो वच्मि संश्रुणु ॥

नामाकर्तुं नो जङ्गमधीं चरिचन्द्रलुनीयकः ।

सत्यनाथो मीननाथो मोरचक्षुर्पटलया ॥

अवघटथैव वैराग्यः कन्याधारी भक्त्यरिः ।

मार्गप्रवर्तका ज्ञेये तद्वच्च सलयाकर्तुनः ॥

रतदुक्तं श्रावराणां मन्त्राणां विविदायकम् । इत्यादि ।

End.

भैरव मेरा दुसमनकी माझी पाकी गाहा वेरा मारण मारे तो गुव
गोरक्षयतीकी आस । १।५ जप १०००० । अशोचर आऊती वकराका
करे आस दाहाम दिन ५१ तव चलावे अव वकराको कबोजी मदमन्त्र
पढ़ी उनके धरो धारी और पावे आप करे ॥

Colophon.

इति श्रीशारतन्त्रं सम्पूर्णम् ।

विषयः । शारतन्त्रविधिः । तत्र कश्चित् कश्चित् हिन्दीभाषया मन्त्रादिषु । अथ सर्व-
विपनिद्धरसिद्धवल्लिमन्त्रादिः । योमिनौमन्त्रः । ज्ञेयपालमन्त्रः । गणेशमन्त्रः । कालीमन्त्रः ।
वमलामन्त्रः । भैरवौमन्त्रः । त्रिपुरासुन्दरीमन्त्रः । ऐलकीमन्त्रः । मातङ्गीमन्त्रश्च । अथ डाकिनौ-
शाकिनौ-भूत-सर्पादिभयनाशनमन्त्रः । उच्चाटनवशीकरणस्तम्भनादिमन्त्रः प्रयोगविधिश्च ।

No. 360. शिवताण्डवटीका . Substance, country-made paper, Folia,
60. Lines, 9 on a page. Extent 1,100 glokas. Character, Nāgara.
Date, ? Place of deposit, Benares Govardhanasārāi, Paṇḍita Vin-
dhyeçvariprasāda Dube. Appearance, old. Correct.

Beginning.

ॐ गणेशाय नमः । श्रीदक्षिणाङ्गुलये नमः ।

श्रीदक्षिणाङ्गुलिगुणं प्रणम्य

नदीरित-श्रीशिवताण्डवच्छम् ।

यन्त्रावल्लोमकमपि पुनस्तौ

आकुर्वन्ते सज्जनरञ्जनाय ॥

पूर्वं मया विहितोऽङ्कः यन्त्रव्याख्या

खलौः सा पिहितानिमौद्यात् ।

अतः पुनः श्रीमदनूपभृष-

नियोगत आसपरां करोमि ॥

कः पुनरनूपभृष इत्याकारुणार्थां तदंशावल्लोमाह ।

येनायं प्रायमार्कं (?) 'असति मन्त्रतो' अङ्गुलं मन्दमलं

यः संसृजकश्रीपदमयत्यमभृत् पर्विका नैर माझी । (?)

शूरः श्रीमान् वदाव्यः शमदमसहितो नीतिशिक्षागुणार्थां

आद्यः स्त्री आपिकीर्त्या अगति विजयते रायकल्याणमङ्कः ॥

समजनि विप्रममनरे राजा श्रीरायसिंहाङ्कः

यस्मिन्नदति मजौद्यान् नृमजपतिभावं जतो विद्धोषोऽपि । इत्यादि ।

No. 361. शिवरहस्यखण्डः (स्कन्दपुराणीयः) (द्वितीयांशः) Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 60. Lines, 10 on a page. Extent, 1,950 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Kucekol, Bābu Yogindranātha Sīmha Deva. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीसदृष्टिणास्तुतिशिवाय नमः ।

आगजाननपाशोजविकासमदिवारम् ।

विघ्नाद्विकुलिमं श्रीसदेकदन्तं नमाम्यहम् ॥

स्तुत उवाच ।

पुनः प्रणम्य सुनयो जैगीषयो महासुनिः ।

स भक्त्या तारकारानि पुरारतिः कथाः शुभाः ॥

यप्रच्छ विनयोपेतस्तुष्टीकृतजगत्तयः ।

सच्छास्त्रमानघोत्फुल्लप्रहृष्टवदनाम्बुजः ॥

धृतनिपुणभूत्यैव सवाङ्मयवस्त्राकारः ।

बद्धास्त्रासलकोटीरः शम्भवाद्ये रत्नसदा ॥

गणेषु देवसंघेषु सुनिद्रातेषु सङ्गमाः ।

पञ्चास्यहृदयानन्दः यङ्मास्त्रं प्रेष्य भक्तिः ॥

प्राञ्च क्षरारिमाशास्य ध्यानपूतहृदकारः । इत्यादि ।

End. देवैश्च वेदविधिना पुबधोत्तमेन

स्कन्देन गौरीगणा येन च पूज्यपादा ॥

अतःपरं खण्डितम् ।

विषयः । प्रथमाध्याये,—स्कन्दवाक्यम् । १ याध्याये,—देवीतपोवर्णनम् । १।४ याध्याययोः,—अम्बिकेशरपूजनादिः । ५ माध्याये,—अम्बिकेशप्रादुर्भावादिः । १ षाध्याये,—शिवगौरीसंवादादिः । ७।८ माध्याययोः,—देवस्तवादिः । ९।१० माध्याययोः,—शिवलग्ननादिः । ११।१२ शाध्याययोः,—रत्नद्वीपवर्णनादिः । १३।१४ शाध्याययोः,—श्रीचक्रसौधवर्णनम् । १५ शाध्याये,—विन्नामिषिसौधवर्णनम् । १६।१७ शाध्याययोः,—श्रीचक्रवर्णनादिः । १८।१९ शाध्याययोः,—विन्नामिषिसौधवर्णनम् । २०।२१ शाध्याययोः,—देवीविचारनादिः । २२।२३ शाध्याययोः,—कैलासदर्शनादिः । २४।२५ शाध्याययोः,—शिवरहस्यवाक्यादिः । २६।२७ शाध्याययोः,—दुर्वासवस्तपश्चर्यादिश्च । अतःपरं खण्डितम् ।

No. 362. शिवाचनमहारत्नम् . By गौड़शङ्कराचार्यः . Substance, country-made paper, 14 × 2½ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 63 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Mādhavapura, Paṇḍita Gangādhara Tarkasiddhānta. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

संसारार्णवमग्नानां समुद्धरणहेतवे ।

शिवाचनमहारत्नं शङ्करेण वितन्यते ॥

आपारान् सकलांस्तुक्ता पूजयध्वं सदाशिवम् ।

निकटा एव दृश्यन्ते × × × नगरदुःखाः ॥ इत्यादि ।

End.

भूतशुद्धिं क्षिपिन्वासं विना चेत् साधनसुरेत् ।

विपरीतफलं दद्यादभक्त्या पूजनं यथा ॥

Colophon.

इति गौड़भूमिनिवासि श्रीशङ्कराचार्यविरचिते शिवाचनमहारत्ने प्रथमः प्रकाशः ॥ ० ॥

विषयः । शिवपूजाकालाकालाधारन्यासादिनिरूपणमुखेन पूजाविधिः ।

No. 363. प्रियुपालवधटीका (नवमसर्गस्य कियदंशपर्यन्ता) By वल्लभदेवः . Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 148. Lines, 7 on a page. Extent, 3,431 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyervāzār, grāma Sātbhoyopādā, Paṇḍita Tārākānta Vācaspati. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो विनायकाय । त्रियः पतिरित्यादि । त्रियो लक्ष्म्याः पतिः स्वामी हरिर्नारायणः जगन्नासितुं आज्ञां कारयितुं वसुदेवसद्गनि वसुदेवमृजे वसन् हरिण्यगर्भान्भुवं ब्रह्मपुत्रं मुनिं नारदाख्यं ददर्श दृष्टवान् । मुनिं कीदृशं अम्बरादाकाशादवतरन्तं अथः पतन्तम् । हरिः कीदृशः जगतां निवासो यत्र स जगन्निवासः । वसुदेवसद्गनि कीदृशे श्रीमति सल्लक्ष्मीके । त्रियः पतिरित्यन्यहरिण्यख्येदार्थं कृतं मङ्गलाद्यं वा । वसन् ददर्शेति धातुसम्बन्धे प्रत्यया इति साधु अम्बरादवतरन्तं अम्बरमाश्रित्याथः-पतन्तं स्वर्लोके पङ्कजी वृक्षतया । अन्यथा आकाशस्थानवधिलात् भुवमपाये-प्रादान्मिति पञ्चम्येव न स्यात् । अङ्गभूषणश्चाथ वचिवशान् मानयेति पुनः

वर्तते । सुवः संज्ञाकारयोरिति क्षिप् । केचिदत्र श्लोके पञ्चान्नरसाङ्गः ।
 वसुध्नि वसुधासुखे वसुध्ने । वसुदे धनदे । वसन् चरिर्भुमिं ददर्श चरिः
 कीदृशः श्रीमतिश्रासितुङ्गवत् । कीच मतिश्च ताभ्यां श्रासितुं शौचं येषां ते
 श्रीमतिश्रासिनः तान् तुङ्गान्ति चिंसन्ति ते श्रीमतिश्रासितुङ्गा दामवाः तान्
 गच्छन्ति श्रीमतिश्रासितुङ्गवत् क्षिपि रूपम् । वसन्ति तामिति श्रीः
 इत्यादिना क्षिपि दीर्घश्च पातौति पतिः त्यौषादिकः ॥ अतः सर्व-
 व्यापकत्वात् तथाहि तत्र नारदानमनेन कार्याक्षिप्त-
 मन्त्रादिस्मरणं वसुदेवसुध्नि वसुध्नि युधिष्ठिर-
 प्रीतये जगमेति भाविकाख्यार्थस्मरणम् । विधः पतिरिति
 एवञ्च ध्वनमद्वारा चतुर्थसंगसारभ्य दशमसंगपर्यन्त-
 सुदीपन स्तम्भावारसन्निवेश वसन्तादिवर्षेण-वनविहार जलमौक्त्या
 तप्तद्वयसरे तप्तदुष्प्रकार-मधुपान-सुरतोत्कर्षः स्मृतिः । अतः सर्व-
 व्यापकत्वात् वस्तुनिर्देशः ॥ इत्यादि ॥

End.

अथ । सुतनोरभिसारिकायाः दयितोपगमे प्राणनाशाभिसरणे सान्द्रतम-
 मतिनिविडं सन्तमसं गाढान्वकारः भयाय वासाय नाभवत् । तनौ शरीरे
 ... शुक्ता या रोमराजिस्तस्याः पथा वेपथर्व कम्पाय नाभवत् । कथमर्हि
 नाभवदित्याह कार्यागुपतां प्रयोजनगौरवं प्रयोपकषप्रान्तिक्षणमवधार्य-
 निश्चित्य तेन कार्यागुपतामवधार्य-
 चक्षिताया इत्यध्याचार्यं तत् समानकर्तृकता भवतीति सन्तमसमिति अथ-
 सन्तमस्यस्तम इति तमसोऽप्समासान्तः ॥, स प्रवृत्तगणतारासमूहः तमोभि-
 क्षतां यात्रां तमो रात्रिमधिगम्य प्राप्य युतिमपचीत् कान्तिमाददे । स क
 इत्याह । यः अक्षरपि दिवसेऽपि आदित्यतेजसा हेतुना न दृश्ये न दृष्टः
 यो दिवसेऽपि न दृश्यते स कथं रात्रौ दृश्यत इत्याह । लघवः प्राज्ञताः
 मल्लिनाथतः कलुषाधारात् प्रकटीभवन्ति व्यक्ता जायन्ते । अल्पप्रमाणत्वात्
 लघुर्पञ्चगवः । तमःशून्यत्वात् रात्रिर्मल्लिना । रजनौ यामिनी तमोत्यमरः ।
 अनु । तेन समवेन प्रदोषाच्छेन अवस्था नार्थः ॥ (रतः परं खण्डितम्)

विषयः । माघकविकृतस्य शिशुपालवधकाव्यस्य व्याख्यानम् । खण्डितत्वाद्वाच पन्थे
 पन्थस्य ग्रन्थकर्तुणां नामनिर्देशोऽस्ति केवलं संग्रहेष्वेवस्ति वल्लभसारटीकेति नाम ॥

No. 364. शिशुपालवधटीका (शिशुबोधिनौ) By महेश्वरशर्मा . Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 80. Lines, 8 on a page. Extent, 2,560 ślokas. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, District Vāṅkuḍa Viṣṇupura, Kārtika Candra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

यत्पञ्चपातलवतः प्रसभं जङ्गोऽपि
वाचस्पतिं सपदि वृक्षयितुं समर्थः ।
तद्गौरवं चरणमन्वहमादरेण
वाङ्मायमानसभवेः प्रणमामि भावैः ॥
छण्णाच्छं प्रणमामि धाम द्विविधमन्दारमास्त्रा गच्छ-
बाराधुस्मकरन्ददृष्टशिरःश्रीपादपीठान्तकम् ।
यत्पातलन्तः सुपातमेव जगतां छटिस्थितिवापदः
कर्तुं ते तु सुरा विभूतिरतुला ब्रह्मास्तुतश्चक्राः ॥
यद्यपि बहवो ग्रन्थाः सन्ति मन्त्रान्तो निगूढभाषायाः ।
नदपि च शिष्यचित्तैर्बो कुरुते टीकां स्फुटां द्विजः कश्चित् ॥
वस्तुनिर्देशप्रारम्भकं मन्त्रकाव्यलक्षणं सत्यादयन् प्रतिसर्गान्तस्थोके चिह्नतया
श्रीशब्दं प्रयुज्जानः शिशुपालवधसचेष्टभगवच्छ्रीछण्णोत्तेजनार्थं भगवत्पाक-
शासनप्रेरितस्य देवर्षेर्नारदस्य दर्शनं प्रथमतो ग्रन्थकृतं प्रक्रमते । श्रियः ।
इत्यादि ।

End. उपालम्भमाह । ननु हे श्रीछण्ण त्वं धरस्य पर्वतस्य उद्भूतां श्रीगोवर्धनीं
भवता उद्भूत इति सर्व्वेव जगति भुवने प्रतीतः स्थातोऽसि तत्तदा अतिभरं
मां किं बधः प्रापयिषुः पातालं प्रापयितुमिच्छुः । किं प्रभू । यो धरस्योद्भूतां
स कथं धरमधः प्रापयतीति प्रश्नार्थः ॥ शिखरिणीष्टम् ॥ • ॥

Colophon. इति श्रीमहेश्वरशर्माकृतयां शिशुबोधिन्यां माघटीकायां पञ्चमसर्गः ॥ * ॥
(अन्तःपरं चण्डितम् ॥)

विषयः । माघकविकृतस्य शिशुपालवधकाव्यस्य आख्यानं पञ्चमसर्गपर्य्यन्तम् ॥

No. 365. शिशुबोधनम्. By सुकुन्दरामदैवज्ञः. Substance, country-made paper, 16×3½ inches. Folia, 93. Lines, 5 on a page. Extent, 1,220 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1792. Place of deposit, District Mayamanasimha, Āsujiyā, Ānandakiṇora Rāya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकुर्याय ।

ब्रह्मा भक्तविशेषसिद्धफलदं कृष्णविष्णुपद्मेव च
 इन्द्राद्यासरवर्गैर्युष्टमनिर्गमिः शेषविष्णुपद्मम् ।
 स्रष्टार्यं शिशुलोचनं सुकमलं वारादिभिर्निर्णयं
 विद्यानन्दकुलोद्भवो वितनुते श्रीमद्भुक्तुः स्वयम् ॥
 आदित्यस्यमा भौमो बुधजीवसितार्कजाः ।
 एतेषां नामतो वाराः सप्तैते कथिताः क्रमात् ॥ इत्यादि ।

End.

अत्युक्ते अपेत् कृष्णं रामं नारायणं चरिम् ।
 श्रीभिषेकश्च जाऋत्यास्तोये कुर्यान्नरसम् ॥
 सान्नो घ्रीवायां ब्रह्मो धार्यते तुलसीदलम् ।
 भवपाशविमुक्तोऽयं याति विष्णोः परं पदम् ॥

Colophon.

इति श्रीसुकुन्दरामदेवशिरचिते शिशुलोचनाख्ये भूलक्षणादिनिर्णयो नाम
 अष्टमोऽध्यायः ॥ शकाब्दाः १७८९ ।

विषयः । वारकथनम् । वारशुभाशुभकथनम् । वारगणकथनम् । राशिस्वरूपनिरूपणम् ।
 ब्रह्मोदयादिः । संक्रान्तिनिर्णयः । गुह्यविषयादिनिर्णयः । ग्रहमण्डलनिरूपणम् । युगादिविचारः
 सुहर्षकथनम् । सव्यौषधि-सद्यौषधादिः । वारवेला-कालवेलादिः । कालशुद्धिः । भूकल्प-
 दिग्दाहादिजन्याकालनिरूपणम् । कन्याकरादिकथनम् । मासनिर्णयः । घृतचिबुकमोषुलि-
 योगादिः । नववध्वागमनगर्भाधानादिसमयनिरूपणम् । सरोवरादिकथनम् । आन्यादिमुख-
 ज्ञानम् । वास्तुभूम्यादिकथनम् । सुमुखकालौषधसेवनादिविधिश्च ।

No. 366. मुद्रिकारिकाली . By मोहनचन्द्रवन्द्योपाध्यायः . Substanto,
 country-made paper, 14×3½ inches. Folia, 20. Lines, 5 on a page.
 Extent, 262 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sana 1277. Place of
 deposit, District Dhākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyerbāzār,
 grāma, Sātbheyepādā, Paṇḍita Nilakamala Smṛtibhūṣaṇa. Appearance,
 new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नन्वा गुह्यं विबुधस्य मनसं विस्लोक्य
 संक्षेपतो जयपुरस्त्रितिरैव यन्मातु ।
 सश्रीसुवन्द्यजनिसौजन्यदेवशर्मा
 शुद्धेकमोति जनरञ्जनकारिकास्त्रीम् ॥

अथ सपिण्डादिनिर्णयः ।

क्षेपभाजश्चतुर्थाद्याः पिशाद्याः पिण्डभागिनः ।

पिण्डदः सप्तमस्तेषां सापिण्ड्यं साप्तपौरुषम् ॥

दशमं पुत्रं यावत् साकुल्यं प्रकीर्तितम् ।

चतुर्दशं भवेद् यावत् समानोदकमुच्यते ॥

अदत्तकन्यायास्तु ॥

प्रपितामहपर्यन्तं सापिण्ड्यं चिपौरुषम् ।

तेषां सन्ततयो ग्राह्या आद्यं त्यक्त्वा त्रयः किञ्च ॥

तथाच शूद्रिरत्नाकरे ॥

अप्रधानां तथा स्त्रीषां सापिण्ड्यं चिपौरुषम् ।

विधाय जीविनं तातं शास्त्रं पौत्रे प्रदर्शनात् ॥

अनिरुद्धसुतायाः सापिण्ड्यस्येति शेषः । अन्यच्च ।

अनिरुद्धसुतायाम् शास्त्रं पौत्रात् विराचकम् ॥

पौत्रादित्यस्य परमिति शेषः ॥

आत्मपिण्ड्यं पञ्चमे च तदुद्धप्रपितामहे ।

निवर्त्तते च सापिण्ड्यं कन्यायाः शास्त्रयुक्तितः ॥

पञ्चमादित्रिपुत्रं यावत् साकुल्यमुच्यते ।

दशमं पुत्रं यावत् तावत् केषाञ्च सप्तमम् ॥

दत्तकन्यायास्तु ।

दत्ता या कन्यका स्यात् भर्तृसापिण्ड्यगोचभाक् ।

पिण्डसापिण्ड्यगोचश्च निवर्त्तते च शास्त्रतः ॥

अथ शौचकाङ्गनिर्णयः ।

शूद्रात् विप्रो दशाङ्गेन द्वादशाङ्गेन भूमिपः ।

वैश्याः पञ्चदशाङ्गेन शूद्रो मासेन शूद्राति ॥

साकुल्ये सर्वजातीनां अथार्शौचं भवेद् भुषम् ।

स्यात् समानोदके तेषां पण्डितो मुनिवाक्यतः ॥

नामगोचर्युतौ पञ्चाक्षेपा सुच्यते ॥ इत्यादि ॥

End.

अथ स्त्रियाः आद्याधिकारे ज्ञानः ।

ज्येष्ठः पुत्रः कनिष्ठश्च पौत्रः प्रपौत्र एव च ।

अदत्ता दत्ता द्वौचिच एव च ।

पत्नी च पुत्रकथैव पतिः पुत्रवधूस्तथा ।
 देवुरस्य तथा स्वामी धातुपुत्रास्ततः परम् ॥
 शशुरादिसपिण्डाश्च समानोदकगोत्रजाः ।
 पिता कनिष्ठभ्राता च व्येष्टयैव सप्तोदरः ॥ .
 भगिनीपुत्रकथैव स्याद् भर्तुर्भगिनीसुतः ।
 धातुपुत्रश्च जामाता भर्तुर्मातुल्य एव च ॥
 भर्तृशिष्याः पितृवंश्या मातृवंश्यास्तथैव च ।
 आश्वत्थानादिकं कुर्यात् निर्दिष्टाश्च क्रमादिमे ॥
 ज्येष्ठा यद्यवीरा कन्या कनिष्ठा च सपुत्रिका ।
 तदा कनिष्ठया कार्य्या क्रिया प्रेतस्य सर्व्वदा ॥
 अवीरा चैव बन्ध्यापि आद्याधिकारिणी भवेत् ।
 कनिष्ठा चेत् सपुत्रापि ज्येष्ठावीरा चरेत् क्रियाम् ॥

अथानधिकारिणः ।

न स्यातां स्त्रीवपतिनौ जात्यन्ववधिरौ मया ।
 उन्मत्तजडबुकाश्च ये च केचिन्निरिन्द्रियाः ॥
 सर्व्वथा भागशून्या ये ते न स्युरधिकारिणः ।
 एवं नानाविधाः सन्ति आदौ पानधिकारिणः ॥

Colophon. इति वन्द्यघटीय-श्रीमोहनचन्द्रविद्यावाचस्पतिविरचिता शुद्धिकारिकाश्री
 समाप्ता ॥

विषयः । सपिण्डादिनिर्णयः । साकुल्यनिर्णयः । ब्राह्मणादिवर्णभेदेनाशौचकालनिर्णयः ।
 रजस्रस्त्राशौचनिर्णयः । गर्भश्रावाशौचनिर्णयः । जाते बालके ब्राह्मणादिवर्णभेदेन प्रवृत्तौना-
 मशौचकालनिर्णयः । अनधिगतचूडोपनयने ऋते बालके पित्रादीनामशौचकालनिर्णयः । क्लृप्त-
 चूडोपनयनबालकमरणे सपिण्डसकुल्यानामशौचकालनिर्णयः । कन्यामरणे पित्रादीनां सद्यः
 शौचकथनम् । वामदत्तायाः कन्याया मरणे पित्रादीनामशौचकालनिर्णयः । दत्ताया मरणे
 भर्तृतत्सपिण्डादीनामेवाशौचं न पित्रादीनामिति कथनम् । अण्डाशौचनिर्णयः । शुद्धादि-
 निमित्तकेषु ऋतिविशेषेषु अशौचकालनिर्णयः । असपिण्डाशौचनिर्णयः । पर्जन्यदाशौच-
 निर्णयः । ब्राह्मणादिवर्णभेदेनाशुचीनामहासुशूलकथनम् । अक्षरालवधनिर्णयः । अशौचस्य
 मुच्यमानसुलनिर्णयः । अघटद्विषदशौचनिर्णयः । अशौचसङ्करनिरूपणम् । पतितादीनां मरण-
 जनने अशौचाभावनिर्णयः । पातकनिर्णयः । मन्त्रापापिप्रायश्चित्तनिर्णयः । अशौचमध्येपि
 जातकर्मादिकर्मकरणनिरूपणम् । पूरकपिण्डदानादिविधिः । प्रेतश्रादिविधेयकथनम् । तर्पण-
 विधानम् । आशुक्त्याधिकारिनिर्णयः । आशुक्त्यानधिकारिनिर्णयश्च ॥

No. 367. शुद्धिकौसुदी. By गोविन्दानन्दकविकङ्कणाचार्यः. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 441 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk 1735. Place of deposit, District Vāṅkuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita' Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh, Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

शौरासः शरणम् ।

सानन्दं प्रणमन्नेन्द्रमुकुटप्रोतेन्द्रनीलामल-

शेषीस्त्रीकृतचक्षुरीकनिषङ्गव्यासङ्गसम्भावनम् ।

सप्रोद्भूतभवोत्तमाङ्गतडिनीसम्भूतशङ्कावञ्चं

श्रीगोविन्दपदाम्बुजं वितनुताम्बुजं परामान्दरीम् ॥

आलोच्यस्त्रिलसंप्रज्ञानविकलं दृष्ट्वा पुराणान्यपि

प्रोक्ताः सम्यगथो विविच्य सुनिभिमन्वादिभिः सञ्चिताः ।

श्रीमन्नातपदारविन्दविलससूक्ष्मीभयोद्देशतः

श्रीगोविन्दकविः करोति गङ्गायां गङ्गेरिमां कौसुदीम् ॥

अथ शुद्धिस्वरूपं निरूप्यते । तत्र वेदबोधितकर्माङ्गता शुद्धिः । अर्चता

तत्तद्विधिबोधितत्वं यत्कर्म्मसम्यादनाय येषां पावकालादीनां यादृशं विधि-

बोधितत्वं तत्कर्म्मणि तेषां सैव शुद्धिरित्यर्थः ॥ इत्यादि ।

End.

अथवा कायिकव्यभिचारिण्यसौ सर्व्वेव सकलसुनिभिः प्रायश्चित्तोपदेशात्

यथाविधिज्ञतप्रायश्चित्ताया अपि रजोयोगानन्तरमेव शुद्धिनियमनिधायकं

रजसा स्त्री, मनोदुष्टेति मनुष्यमनु मनोदोषे तन्मात्रशुद्ध्यर्थमिति ध्येयम् ।

मनुः । आत्म्या शुद्ध्यन्ति विद्वांसो दानेनाकार्यकारिणः ।

प्रच्छन्नपापा कथ्येन नदी वेगेन शुद्ध्यति ॥

मरीचिः । श्रेष्ठं स्थानेषु यच्छीघ्रं धर्माचारस्य यादृशः ।

तत्र तं नावसन्त्येत धर्म्मस्तत्रैव तादृशः ॥ ० ॥

गणपतिभट्टमनुजो गोविन्दानन्दकविकङ्कणः श्रीमान् ।

समस्तान् सन्तोषार्थं सुधिषां श्रीशुद्धिकौसुदीमेताम् ॥

सर्व्वान्नाय्यामिने तस्मै गोविन्दाय नमो नमः ।

अर्चामुरागं चास्मिन् यत्कृपाभिर्विपश्चितः ॥ ० ॥

Colophon.

इति गोविन्दानन्दकविकङ्कणाचार्यकृता शुद्धिकौसुदी समाप्ता ॥ * ॥

शौरासः शरणम् । शकाब्दाः १७३५ ।

विषयः । शुद्धिरूपनिरूपणम् । अशौचकालादिरूपणम् । जननाशौचनिरूपणम् । अशौचे एकोद्दिष्टविचारः । बालाशौचनिरूपणम् । रजसलाशौचनिरूपणम् । सपिण्डाशौचनिरूपणसुखेन सपिण्डविचारः । अशौचिनामग्नभक्षणविचारः । मृत्युविशेषाशौचनिरूपणम् । सप्तसरणानुसरणः । सुसुषुकेत्यादिः । वैतरणीधनुदानविधिः । पर्जन्यदाहादिविधिः । अस्त्रिसप्तयनविध्यादिः । दशाष्टक्यादिविधिः । एकोद्दिष्टविधानादिश्च ।

No. 368. शुद्धितत्त्वव्याख्या . By गुरुप्रसादन्यायभूषणः . Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 650 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीरामः शरणम् ।

सञ्जानुगमनमिति सञ्जानुशब्दावसमसौ सञ्जगमनमनुगमनमेत्यर्थः । सञ्जगद्व्यः पञ्चादर्थः भर्त्सेति भर्त्सरिति च पूरणीयम् । तेन भर्त्ससञ्जगमनं तदनुगमनञ्च लभ्यते । गमनपदं परस्त्रीकगमनपरम् । तेन सरणमित्यर्थः । सञ्जगद्व्यर्थः समभित्याहृतगमनक्रियाकाङ्क्षः । इत्यादि ॥

End. मरणं यदि तुल्यं स्यादिति तुल्यं अभिन्नदिनजाततया दंशरात्र्यापिततया च समानमिति वक्ष्यते । किन्तु मृगागुणनिपात इति इदमुपलक्षणं मृगागुणनिपाताशौचान्तिमदिने तुल्यसपिण्डमरणद्वये दिनद्वयवृद्धिरिति मन्त्रमिति गोक्षामी । अतएव मरणाशौचस्य दौर्घकाक्षीनजननाशौचमपेक्ष्य गुह्यत्वाभावादेव । एतेन मरणाशौचस्य दौर्घकाक्षीनजननाशौचापेक्षया गह्वराभावेन ।

Colophon. इति मज्झिमसुत्तपञ्चसुप्रसादन्यायभूषणभट्टाचार्यविरचिता शुद्धितत्त्वव्याख्या समाप्ता ॥ • ॥ ॐ रामः शरणम् ।

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतस्य शुद्धितत्त्वव्याख्याकृतिशालीयपत्रस्य कठिनांशव्याख्यानम् ।

No. 369. शुद्धिदीपिकावृत्तिः . By मधुरानाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 86. Lines, 8 on a page. Extent, 3,053 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Usthi, District Mayamanasimha, Paṇḍita Kālicandra Nyāyāṅkāra. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य सख्यगङ्गातमःसोमापहं सवः ।

ज्जियते दीपिकाहृत्तिर्मथुरात्रायशर्मणा ॥

अथैव वक्ष्यमाणप्रत्ये कालस्य शुद्धिः प्रतिपाद्या कालसाक्षोरावादिः स च
स्वर्थाधीन एवेति ॥ इत्यादि ।**End.**अथ यदि ज्ञप्तस्य प्रथमद्रेक्षाणे जन्म तदा षष्ठाष्टमराशेरपि प्रथमद्रेक्षाणः
द्वितीये द्वितीयः तृतीये तृतीयः द्रेक्षाणो षाष्ट इति । अथ कृतग्रन्थस्य
ग्रामाण्यप्रयोजनाभिधानपूर्वकं परीक्षारमाह सुविकार इति । समाहृतं न
तु स्वयं कृतमित्यर्थः ।

मया मुनीनां वचनानि दृष्ट्वा

निबन्धसिद्धान्तवचो विचार्यम् ।

निरस्य चान्यस्य विवक्षवादान्

संक्षिप्य हृत्तिर्विरोधे (?) सुबोधा ॥

Colophon.

इति मथुरानाथचक्रवर्त्तिकृत-दीपिकाहृत्तावहमाध्यायविवरणं समाप्तम् ॥३॥

विषयः । शुद्धिदीपिकास्फुटिशालीयग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 370. शुद्धिसारः. By श्रीकण्ठशर्मा. Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent, 750 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Sākoyai grāma, Paṇḍita Vrajakānta Smṛtipañcānana. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नला शम्भुपदद्वन्द्वं श्रीशैकष्येन शर्मणा ।

गुरुभाह्वपाठार्थं शुद्धिसारः प्रतन्यते ।

अथ गर्भसावाशौचम् । लौकिककर्माणि लीलासेव तृतीयमासात् वक्ष्याम-
पर्यन्तं माससप्तसंस्कारदिनमशौचम् । इत्यादि ।**End.**

ब्राह्मणो ऋषिया वैष्णवा प्रसूता दशभिर्दिनेः ।

गतेः शुद्धा तु संसृष्टा तयोदशभिरेव च ॥

अन्यत् भावं सुबोधिरिति ।

Colophon. इति श्रद्धिसारः समाप्तः ॥

विषयः । गर्भेश्वरजन्मरथाद्यशौचनिरूपणम् ॥

No. 371. श्रद्धाहिकाचारसारः . By यादवेन्द्रशर्मा . Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 67. Lines, 6 on a page. Extent, 750 ślokaś. Character, Bengali. Place of deposit, District Dhākā, Post Office Sonārgūṭī, Baidyerbāzār grāma, Paṇḍita Kālikumārā Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verso. Generally correct.

Beginning. ॐ दुर्गायै नमः ।

धीयूषमन्यपरिपन्थिचलाचलं यो
निःशेषमपि विदग्धैरभिवन्द्यमानः ।
येनार्दिदत् पुरवर्त्तं भुवनं लये च
तं पार्श्वतीपरिदृष्टं प्रणमामि शम्भुम् ॥
आसीत् सर्वगुणकरो गुणिगणाभोजये भास्करो
... .. विपक्षकैरवकुलं सम्प्राप्यने दक्षकुः ।
कीर्त्तुङ्गासितभूमिपालतिलको दीनहिजाकाङ्क्षिते •
चिन्तारत्नमयो नराधिपवरः श्रेष्ठवाणेश्वरः ॥
धातासीद् यस्य राज्ञः कलिकलुष
जनक इव सुधी शस्त्रेणभिन्नः ।
भिक्षांप्राप्तो बदान्यः शिविरिव विदुषामांशयो रामतुल्यः
... शस्त्रप्रतापो विजय इव वरः श्रीयुतो वासुदेवः ॥
अलङ्कारिण्यन् स्वगुणैरिदं कुलं आतलकीर्तिमण्डलः ।
प्रतापतन्त्रारिगणः ततोऽजनि श्रीरघुदेवभूषतिः ॥
सोऽयं भूपालशूद्रामणिनिकरकराक्षीदुपादारविन्दो
गङ्गासङ्गाधिविष्णोर्लतपुरवसतिर्गङ्गराजाधिराजः ।
लक्ष्मीनाथाङ्घ्रिपाथोवच यादवेन्द्रं
विश्वोऽनुज्ञाय विश्वं विरचयति नवं आहिकाचारसारम् ॥
अथ श्यायतो वर्त्तमानानां नित्यमैमिनिकानुष्ठानवतां श्रद्धायां दिनकृत्या-
न्युत्थने । यद्यपि
विज्ञानां वेदविदुषां धर्मज्ञानां यशस्विनाम् । •

शूरेव हि शूरेषु धर्मो निःशेषः परः ।
 विप्रसेवैव शूरेषु विशिष्टं कर्म कीर्त्यते ।
 यद्यतोऽप्यदि कुर्वते तद्भवत्यस्य निःसलमिति ॥
 मनुवचनार्था शूराणां द्विजसेवानिरिक्तकर्माणि नाधिकारप्रसक्तिरिति ।
 तथापि
 द्विजशूरेष्वेवैव पाकयज्ञाधिकारवान् ।
 निनेजयति वै लोकान् शूरो धन्यतरस्ततः ॥
 वर्षवयस्य शूरेषां शूचिः शूरेः करोति यः ।
 स्वधर्मस्य इति ज्ञात्वा तस्य गृह्णाम्यहं वलिम् ॥
 भार्यारतिः शूचिर्धन्यभर्ता श्राद्धक्रियापरः ।
 नमस्कारेण मन्त्रेण पञ्चयज्ञान् न चावयेत् ॥ इत्यादि ॥

End.

अथ जीधर्मः । स्कन्दपुराणे । लोपासुद्रासुद्रिभ्यामख्यवाक्यम् ।
 खेवते भर्तुर्वष्टिष्टं दृढमन्नफलादिकम् ।
 महाप्रसाद इत्युक्ता प्रतिदत्तं प्रतीच्छति ॥
 अविभक्ष्य न चाञ्जीयात् देवपितृनिधियपि ।
 परिचारकवर्गेषु गोषु कुलेषु च ॥
 संयतापस्करा दद्याद् दृष्टा अथपराङ्मुखा ।
 कुर्यात् प्रियममुज्जाता नोपवासव्रतादिकम् ॥
 जीधर्मापि विराचन्तु इव दर्शयेत् ।
 स्ववाक्यं श्रावयेद्वापि यावत् ज्ञात्वा न शूराणि ॥
 सुखाता भर्तृवदनमोक्षतेऽप्यस्य न क्षापित् ।
 अथवा मनसि ध्यात्वा पतिं भार्गुं विजोक्तयेत् ॥
 सर्पिर्लवणैलादिकथे चापि पतिव्रता ।
 पतिं नास्तीति न त्रयादायाद्यर्थेन योजयेत् ॥
 आयाद्यर्थेन वृतादिर्लवणं नतु नास्तीति इत्यर्थः ॥
 तीर्थस्नानार्थिनी भारी पतिपादोदकं पिबेत् ।
 शङ्करादपि, पिब्योर्वा पतिरेकोऽधिकः स्त्रियः ॥

 धन्या सा जननी लोके धन्योऽसौ जनकः पुनः ।
 धन्या स च पतिः श्रीमान् यस्य नेष्टे पतिव्रता ॥

पितृवंशा मातृवंशाः पतिवंशास्तथः ... ।

पतिव्रताया धर्मेश्वरं स्वर्गसौख्यादिभागिनः ॥

एवं भारतादावपि वक्तव्यं पतिव्रतामाहात्म्यं अचनोद्यम् । नैव विस्तारमिष्ये
तत् प्रदर्शितमस्माभिरिति ॥

Colophon. इति गौडमहोमचन्द्र-चौरघुदेवभूषणपतिसमादिष्ट-नीयादवेन्द्रशर्माविरचितः
शुद्धाक्रिकाचारसारः सम्पूर्णः ॥

विषयः । शुद्धाणां नित्यनैमित्तिकाद्यनुष्ठाननिरूपणम् । तत्र धर्मपदार्थनिर्ययः । धर्म-
शास्त्रनिर्ययः । अष्टादशपुराणनिर्ययः । धर्मशास्त्रप्रशंसा । श्रौतपदार्थनिर्ययः । दशविधधर्म-
प्रमाणम् । शुद्धाणां प्रातःकृत्यादिनिर्ययः । जलशौचनिर्ययः । सूत्रोक्तमनिर्ययः । द्वादशधा
मलशुद्धिनिर्ययः । दैनिकायां दुष्टादुच्छलनिरूपणम् । आचमननिरूपणम् । आचमनपात्र-
निर्ययः । आसने विशेषनिरूपणम् । शुष्कवासादिविशेषनिरूपणम् । द्विराचमननिर्ययः ।
दन्ताधाननिर्ययः । तस्य विहितनिर्ययः । प्रातःसंध्यार्कखाननिर्ययः । वस्त्रनिष्पीडन-
पादप्रक्षालन-गृहप्रवेशादिनिर्ययः । शङ्खजलस्य गङ्गाजलतुल्यत्वकथनम् । शुद्धस्य मन्त्रपाठा-
नधिकारित्वकथनम् । वाद्यपादौ स्नानविधिः । तर्पणविधिः । भोक्तृदत्ततर्पणविधिः । तिथि-
विशेषे द्रव्यविशेषेण तर्पणविधिः । रोमजवस्त्रादिपरिधानविधिः । देवपूजायामनुष्ठाननिरूपणम् ।
भक्ष्याभक्ष्यविवेचनम् । स्तुतिनमस्कारप्रदर्शनादेः फलविशेषकथनम् । निष्कर्षधारावस्थापन-
विधिः । शोडशोपचारपूजाया उपचारद्रव्यविशेषविधिः । पञ्चमयामावेकृत्य-वैश्वदेववह्निकर्मा-
होमद्रव्यादिनिर्ययः । बलिदानप्रकारनिर्ययः । अतिथिपूजा-नित्ययादनिर्ययः । अतिथिवैमुख्ये
दोषकथनम् । भिक्षादानफलम् । गृहस्थप्रशंसा । गोप्रासदानफलम् । दत्तारक्तपाते कर्मा-
विशेषनिर्ययः । भोजनस्य लक्षणपरिसंख्यादिनिर्ययः । अनिविद्यवस्तुभोजननिर्ययः । देवता-
सुदिध्य निवेदने फलनिर्ययः । भोजने दिक्निर्णयः । वामपार्श्वे जलधारणे दोषकथनम् ।
अशुद्रान्नभोजने दोषकथनम् । मांसभक्षणे विधिनिर्ययः । मांसपरित्यागे फलकथनम् । निषिद्ध-
दुग्धनिर्ययः । भोजनपात्रनिर्ययः । भोजनप्रकारनिर्ययः । भोजने पोष्याप्यर्थाभिप्रायः । भोज-
नानकारकधर्मनिरूपणम् । तिथिवारविशेषे निषिद्धद्रव्यनिरूपणम् । ररिवारे निषिद्धकर्मा-
निरूपणम् । अमावास्यायां निषिद्धकर्मानिरूपणम् । पक्षेणि निषिद्धकर्मानिरूपणम् । संज्ञानि-
स्नाननिर्ययः । पक्षपक्षाने द्रव्यनिर्ययः । रात्रिकृत्यनिर्ययः । शयनविधिः । हारोपगमन-
विधिः । स्नानभगमने दोषकथनम् । अनेकासां स्त्रीणां स्नानानुपस्थिते व्यवस्थाननिर्ययः । अभि-
मनानकारं शौचकथनम् । मैथुनादौ शूचीचारणे शुद्धिकथनम् । स्त्रीणां धर्मनिर्ययः ॥ अथ
शुद्धाक्रिकाचारकथनमुक्तेन सर्ववर्णावामेवाक्रिकाचारनिरूपणमेति ॥

No. 372. श्यामाकल्पलता . By रामचन्द्रकविचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 18×6 inches. Folia, 94. Lines, 11-13 on a page. Extent, 3,000 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Mājhapādā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमस्तस्मै ।

ज्ञानातीतापि संवित् सृजति जगदवत्यति विश्वकहेतु-
 र्विद्याया बुद्धिचेतःप्रकृतिमहदङ्कारमात्रास्वरूपा ।
 वर्षाद्या वर्षधामा प्रकृतिरिति परा गीयते वेदविद्भि-
 र्या वा सैवास्तु तस्मै घनतिमिर × × सर्वसूर्ये नमोऽस्तु ॥
 अज्ञानध्वान्तचंसाय चित्कैरवकलाभ्यते ।
 दीनबाणरूपाधाम्ने श्रीकृष्णाय नमो नमः ॥
 देवी दुर्जरदैत्यदङ्कदमनी नत्वा शिरःपङ्कजे
 भूत्वा श्रीगुरुपादपङ्कजरजो ज्ञात्वा च + + ।
 तेषामाचरणस्य तन्तुनिबन्धामाश्लोक्य यत्नादिमां
 श्यामाकल्पलतां सतां वितनुते मोदाय रामः सुधीः ॥
 यद्यपि पूर्वाभ्युदये सर्वरक्षस्यं स्मरन्ति तं व्यक्त्वा ।
 तत्र स्वातन्त्र्येण प्रायशः प्रमाणमभिधीतमाचारसंगेण ॥
 साधकसिद्धिद्वयेयं कल्पलता तन्यतेऽस्माभिः ॥
 स्वतन्त्रं वीरतन्त्रस्य षष्ठ्यकारितन्त्रमेव च ।
 कालिकाकुलसर्वस्वं कालीतन्त्रस्य यामलम् ॥
 कुलार्णवं तथा कालीकल्पं भैरवतन्त्रकम् ॥
 कालिकाकुलसङ्गातं तथा चोत्तरतन्त्रकम् ।
 वीक्ष्य तत्तत् प्रमाणेन वक्ष्ये मोक्षप्रदायिनीम् ॥
 कलौ कल्पद्रुमप्रख्यां कालिकां भवभूतिदाय ।
 तत्रादौ मन्त्रोद्धारं विदधोति । तदुक्तं स्वतन्त्रतन्त्रे,—
 क्रोधीशं विन्दुयुक्कानां विश्वार्थप्रियसन्धितम् ।
 विश्विन्नेत् परतो देवि ऋक्कारद्वयमेव च ॥
 मायादग्धं समालिख्य भविः सम्यग्गच्छद्गच्छ । रत्यादि ।
 मोक्षान्नम प्रदत्तस्य सच्चतां सेवितैः पदैः ।
 समाः प्रसज्यतः सन्तु न्यस्यतुसावस्यन्मनाः ॥

—End.

सर्वतन्त्राणि कार्त्तुं केन ज्ञातानि कुत्र वा ।
 कथाज्ञानं मया प्रोक्ता श्यामाकल्पलता श्रुतौ ॥
 नत्वा नीलनवीननीरदग्निभासायां नमस्तस्यां
 धत्वा मुग्धि गुरोः पदाब्जयुगलं तन्त्राणि संगृह्य च ।

+ + + × ×
 + + + + +

Colophon.

इति माधवकविकण्ठाभरणचक्रवर्त्तिसुत-नीरामचन्द्रचक्रवर्त्तिविरचिता
 श्रीश्यामाकल्पलता परिपूर्णा ॥

विषयः । अवादी द्वाविंशत्यक्षरमन्त्रोद्धारः । अथ मन्त्रभेदः । तत्र मन्त्रभेदेन ध्यान-
 भेदः । यन्त्रभेदः । श्लोकानकाक्षीमन्त्रश्च । अथ दीक्षाप्रशंसादिः । तत्र गुरुश्रियादिलक्षणम् ।
 दीक्षाप्रकारकथनम् । नवचक्रकथनम् । तत्र षड्दलचक्रम् । सिद्धादिचक्रम् । राशिचक्रम् ।
 कुलाकुलचक्रम् । अकलमचक्रम् । कठवचक्रम् । गणचक्रम् । अथ कालशुद्धिविवेचनम् । अथ
 मण्डनादिकथनम् । अथ दक्षिणादेव्या नित्यार्चनविधिः । तत्र प्रातःकृत्याकरणदोषः । स्नान-
 विधिः । सन्यादिविधिः । तर्पणविधिः । कार्यविशेषे यज्ञनियमः । पूजास्थाननिरूपणम् ।
 आसनविधिः । तत्र वीरासनविधिः । विजयाशुद्धिः । विशेषतः प्राणायामविधिः । कुल-
 पात्रादिनिरूपणम् । प्राणप्रतिष्ठाप्रयोगः । तत्र ऋष्यादिन्यासविधिः । षडङ्गधर्मन्यासादिः । पञ्च-
 दशाक्षर-नीकण्डन्यासः । मातृका ऋष्यादिविधिः । षोडान्यासः । सप्तन्यासः । बीजन्यासश्च ।
 पञ्च अक्षर्यजनप्रकारः । तत्र मातृकान्यासः । षडङ्गन्यासः । विषमपुण्यकथनम् । मानसजप-
 विधिः । होमविधिश्च । अथ वक्ष्यांगविधिः । अथ कूर्मसुद्राप्रकारः । ध्यानकथनम् । यन्त्र-
 कथनम् । अथ कलसंस्थापनविधिः । कलसलक्षणम् । षट्कादिवस्त्रविधिः । अष्टाङ्गार्चन-
 पञ्चम् । अवगुण्डनसुद्रा । योनिमुद्रा । शङ्खमुद्रा । आवाचनादिमुद्रा । अङ्गादिमुद्रा । अष्टा-
 दशोपचारः । षोडशोपचारः । उपचारक्रमः । पुण्यादिदाननियमः । नैवेद्यविधिः । नैवेद्य-
 पात्रादिनिरूपणम् । युगभेदेन सूरभेदव्यवस्था । ब्राह्मणस्य मद्यपाननिषेधादिः । जन्मानुकल्प-
 विधानम् । दशविधमद्यकथनम् । तत्र गौडीदानी सर्ववर्णानां दोषकथनम् । मद्यशोधनादि-
 विधिः । तत्र मुद्राविधिः । मांसविधिः । मांसानुकल्पविधिः । मत्स्यविधिः । पशुपूजन-
 विधिः । गुरुक्रमः । आचरणदेवतापूजाविधिः । जपविधिः । तत्र माहाविधिः । वाचनाविधिः ।
 बलिदानविधिः । प्रदक्षिणलक्षणादिः । अष्टाङ्गप्रणामविधिः । नैवेद्यदाननियमः । आत्मसमर्पण-
 विधिः । तिलकविधिः । सप्तधनमालादिः । कर्पूरादिस्नानः । स्नानराजसौम्यम् । ब्रह्मगाथा ।
 स्नानपाठक्रमश्च । अथ देवीमाहात्म्यम् । अथ कवचकथनम् । तत्र विष्णुपञ्चोक्तकवचम् ।
 अन्यविधकवचम् । अथ पुरश्चरविधिः । वीरपुरश्चरविधिः । तत्र वरभेदेन श्रीमद्यु-

कल्पजपनियमः । ब्राह्मणभोजनश्रावणकलकथनम् । मन्त्रसिद्धितत्त्वकथनम् । सिद्धिस्थानम् ।
 अथ कूर्मचक्रम् । अथ भस्माभस्माविवेचनम् । अथ जपमाह्वाननियमः । साक्षात्प्रतिष्ठाप्रकरणम् ।
 पुरश्चरणे वर्जनीयनिरूपणम् । अपकाशे निषिद्धकर्माकथनम् । शक्तिनियमः । कौलिकाचन-
 पलकथनम् । अथ वीरकन्दः । तत्र शान्तिस्तोत्रम् । कुमारीपूजानियमः । अथ तर्पण-
 विधिः । अथ अन्यप्रकारेण पुरश्चरणविधिः । पद्मपुरश्चरणम् । नवरात्रिपुरश्चरणम् । पुर-
 चरणमन्त्रेषां मन्त्रसिद्धिः । अथ काम्यप्रयोगः । स्तुतासाधनप्रकारः । अथ मन्त्रमन्त्रिणी-
 मन्त्रादिः । अस्याः पूजनक्रमः । अस्याः पुरश्चरणजपादिः । तत्र क्षोभद्रव्यनियमः । मन्त्रि-
 मन्त्रिणीस्तोत्रम् । अस्याः कवचम् । अथ नौलक्रमः । तत्र शवक्रमः । स्थाननियमः । अथ
 जयदुर्गास्तवः । तत्र श्मशाने विशेषकथनम् । अथ शवसाधनविधिः । अथ प्रकारान्तरेण
 वीरसाधनविधिः ॥ अथ आकर्षणप्रयोगः । निघण्टुसुपायः । अथ उच्चाटनविधिः । अथ
 बाह्यसंस्कारविधिः । अथ शक्तिशुद्धिकथनम् । तत्र नवकन्याविधिः । स्वयम्भूकुसुमोत्पत्तिकथनम् ।
 अथ कुण्डगोलविधिः । अथ द्यूतीयागविधिः । अथ सामान्यतः साधनविधिः । तत्र कुलवारादि-
 नियमः । अथ शिवावलिविधिः । अथ समयाचारः । भावचयविवेचनम् । कुलीनाचार-
 कथनम् । अथ कौलिकानां प्रायश्चिनविधिः । अथ पशुसंसर्गप्रायश्चित्तम् । मन्त्रमादमन-
 प्रायश्चित्तम् । अनिवेदितद्रव्यभोजनप्रायश्चित्तम् । प्राणिहिंसाप्रायश्चित्तम् । कुलीनाचनविधिः ।
 क्षोमादिनियमश्च । इति ।

No. 373. आङ्गिकियाकौमुदी . By गोविन्दकविकङ्काचार्यः . Substance, country-made paper, 16 x 2½ inches. Folia, 62. Lines, 6 on a page. Extent, 1,175 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāmhapaṇḍali, viid 'Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

आलोच्याखिलसंप्रदानविकलं दृष्ट्वा पुराणान्यपि
 प्रोक्ताः सम्यगतो विविच्य मुनिभिर्मन्वादिभिः संहिताः ।
 श्रीमहातपदारविन्दविलसद्ब्रह्मीभनोद्देशतः
 श्रीगोविन्दकविः करोति गणनां आङ्गिकियाकौमुदीम् ॥
 अथ बाजसनेयिनां आङ्गिकसंक्षेपः ।
 निमग्नं स्नातञ्च पादमर्थादिकं द्विजे ।
 द्विजोपवेशनं दीपो विष्णोरर्चा चरिच्छ्रुतिः ।
 तिलसर्पपवित्रेणो ह्वात्मध्ये च सज्येतः ॥ इत्यादि ।

End.

ततो वैगुण्यसमाधानार्थं संकल्पपूर्वं ॐ तद्विष्णोरित्यनेन त्रीविध्यः पुण्डरी-
काक्षः श्रीहरिरित्यनेन च विष्णुं स्तुत्वा पात्रसमर्पणं पिण्डार्पणञ्च कृत्वा
वामदेव्यायै निः पठित्वा पिण्डानि गोऽजविप्रेभ्यो दत्त्वा अग्नौ जले वा
क्षिप्त्वा चत्वार्यां रक्षार्थं दीपमाग्राय पाणिपादौ च प्रक्षाल्य स्वर्ग्यं ब्राह्मणाश्च
प्रथम्यं प्रकृतं कर्म कृत्वा ब्राह्मणान् भोजयित्वा स्वयं भुञ्जीत । सति शेषे
आहारेष्वेवमवश्यं भुञ्जीत । उपवासदिने जिघ्रेत् । गर्भाधानेतरकर्मण्याभ्युदयिक-
आहवासरे मैथुनं त्यजेत् । अथ यदर्थं दृष्टिनाभं कृतं देवात् तदिने यदि
तत् कर्म न स्यात् तदा पुनस्तत्कर्मकाले दृष्टिनाभं कर्तव्यम् । यदि संस्कार्यो-
क्तिकारो नदा संस्कार्यपिण्डभ्यो दद्यात् द्वितीयादिविवाहे वरः खपिण्डभ्यो
दद्यात् । अवीरायाः कन्याया विवाहे नाभं नास्ति । इति दृष्टिनाभप्रयोगः ॥*॥

Colophon.

इति श्रीगोविन्दकविकङ्कणचार्यविरचिता आह्निकयाप्रयोगकौस्तुभे
समाप्ता ॥ • ॥

विषयः । सपिण्डोत्तरणआह्निकप्रयोगः । हवोत्सर्गव्यवस्था । हवोत्सर्गस्थानादिकल्पणम् ।
प्रेतक्रियाक्रमः । पर्यन्तरदाह्रादिः । सप्तसरणप्रयोगादिः । गङ्गायामस्थिचोपप्रयोगादिः । पूरक-
पिण्डप्रयोगः । अशौचविशेषे पिण्डदानव्यवस्थादिः । प्रेतक्रियाधिकारिव्यवस्था । अशौचान्त-
द्वितीयदिनकृत्यम् । वैतरणीगोदाननिरूपणम् । बौद्धशदाननिरूपणम् । द्विजदम्पतीपूजन-
निरूपणम् । बौद्धशपिण्डदानादिप्रयोगः । आभ्युदयिकआह्निकप्रयोगश्चेति ॥

No. 374. आह्निकदीपिका . By महामहोपाध्यायश्रीभीमः . Substance,
country-made paper, 14×2 inches. Folia, 94. Lines, 5 on a page. Ex-
tent, 1,700 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
District Vāṅkuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Rūparāma Bhāṭṭācāryya. Appoar-
ance, very old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ गुरुपुत्राय नमः । नमोऽस्तुते ।
पुराणन्यायमीमांसाकाशेन्यादिसंघटनम् ॥
समर्पित्य क्रमेणैव रचिता सामवेदिनाम् ।
सम्प्राद क्रियानुष्ठानपद्धतिः ॥
... .. वीतमस्तुते ।
कष्टश्रोतविधानार्थमन्यैव द्विजातिभिः ॥
अथ कुचुमशशिनां गोभिश्चोक्तसन्ध्याह्नादिविधिर्निश्चयः । रात्रिशेष ...

End.

राविवासकृत्वा वासाकरं परिषाय द्विराचम्य शौचार्थं जलं क्षतिकाक्ष
 गृहीत्वा क्षयश्चाश्चरेपमात्रं भूदेशं त्यक्त्वा दक्षिणपश्चिमकोणे प्रनेत् । इत्यादि ।
 अग्रे वनरतश्चरं स्थापयेत् । ततः कुशिकां समाप्य सर्वं शोमकर्मा यथोक्त-
 प्रकारेण समापयेत् । तत उदीच्य-वासदेवगानां सर्वं कर्म समाप्य हयवत्स-
 तरीषामलङ्कारं वासपी गान्धाचाय्याय दद्यात् । तथाचोक्तं उदाहरति
 यज्ञार्थमयश्चविद्याः । कुतितरिपि । कुतितरिसमापन्नं तमाचार्यं प्रचक्षते ।
 गौ यथा दद्यात् तदुच्यते । आचार्यं दक्षिणामुखं गन्धमाख्यादिना पूजयित्वा
 धेनुद्वारलङ्कृत्य पूजयित्वा प्रणम्य ज्ञानास्त्रिभिः पठेत् । ॐ वा लक्ष्मीः सर्व-
 धृतानामित्यादि । पुष्पप्रदेशे स्त्रिया वाक्पावलीं जप्त्वा उत्सृज्य दद्यात् ।
 अपरं धन्यविस्तरभयेन दूरीकृतमिति ॥ • •

Colophon.

इति मन्त्रमन्त्रोपाध्याय-काष्ठिकीय-बीत्रीभीमविरचिता वाङ्दीपिका
 समाप्ता ॥ • • चरये नमः ॥ समाप्तश्चायं धन्यः ॥

विषयः । शौचसंन्यादिविधिः । स्नानविध्यादिः । नित्यश्राद्धादिः । प्रेतैकोद्विष्टश्राद्धादिः ।
 भूमिशय्यादिदानविधिः । साम्प्रतिकश्राद्धादिः । द्द्विष्टश्राद्धादिः । अस्त्रिसंस्तवनश्राद्धादिः । द्द्विश्राद्ध-
 कृत्यनिरूपणम् । ह्योत्सर्गविध्यादिश्च ।

No. 375. आद्यप्रदीपः . By प्रद्युम्नशर्मा . Substance, country-made
 paper, 14 x 2 inches. Folia, 65. Lines, 5 on a page, Extent, 1,100 ślokaś.
 Character, Bengali. Date, Sk. 1448. Place of deposit, District Vāṅkuḍā
 Viṣṇupura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, very old.
 Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

मन्त्रादिशास्त्रं षष्ठं वीक्ष्य यत्नतः

प्रथम्य गोपीजनवत्सलं पुरः ।

आद्यप्रदीपं प्रद्युम्नप्रवीणम्

प्रद्युम्नशर्मा पितृनीति चक्रुतम् ।

पुराणविधिविहितोऽस्ति

आद्यप्रकाशः अचुरः प्रयत्नतः ।

धन्यः सतां शोचकरस्तथापि शो-

ऽज्ञानां प्रबोधाय समाप्यमुद्यमः ॥

अन्तर्धानरूपिणे आद्यशर्मा वाङ्मनुजानं निरूपयितुमशक्यत्वात् प्रथमतः

आहम्ब एव निरूप्यते । अथच किमिदं आहं भवेति । अथ कश्चित्
जनपतिः पिबन्नुद्विष्ट इत्येतानो ब्राह्मणस्त्रीकारपर्यन्तः आहमिति । तन्न देव-
आहदौ तु आहलक्षणायाम्नेः । देवआहमपि पिबन्नाहान्तर्गतमिति चेन्न
देविकं दशमं स्मृतमिति विज्ञानिष्वचनेन. देवस्यापि वृथक् आहत्वात् ।
इत्यादि ॥

End.

ॐ अथेत्यादि यथासम्भववेदगोत्रशाखानाम्ने ब्राह्मणाय तुभ्यं असुकगोत्रस्य
पितुरसुकदेवशर्मणः असुकगोत्रस्य पितामहस्य असुकदेवशर्मणः असुक-
गोत्रस्य प्रपितामहस्य असुकदेवशर्मणः ज्ञातेतत् नित्यत्राज्ञीयाद्ब्रह्मोत्सर्गप्रतिष्ठाथं
एतद्भक्तं मूल्याम्नाहं ददामि एवं मातामहादौर्ना दक्षिणीत्सुहृदय देया ॥ ॐ
अथेत्यादि यथासम्भववेदगोत्रशाखानाम्ने ब्राह्मणाय तुभ्यं सकलसमन्व-
तन-कपिलआहविरोचनपञ्चशिखानामतिथिमनुयायी ज्ञातेतन्नित्यत्राज्ञीयाद्ब्र-
ह्मोत्सर्गप्रतिष्ठाथं दक्षिणामेतत् काश्चनमेतन्मूल्याम्नाहं ददामि । तत ॐ
नित्यत्राह अन्नदत्तोत्सर्गकर्मेदमच्छिन्नमस्त्विति सध्वज एदेत् ततः पित्रादिभ्यो
जमः ॐ जनकादिभ्यो जमः । हारीतः ॥
इमं आहविधिं पुत्रं कुर्याद्वापि पठेत्तु यः ।
स सर्वकामसंयुक्तो ह्यस्तनत्तच्च विन्दति ॥ °
हृत्स्वितिः । य एवं वेति मतिमान् तस्य आहलक्षणं भवेत् ।
उपदेष्टुमन्मारो लोके तुल्यफलो स्मृताविति ॥

Colophon.

इति श्रीचण्डेशीय-आकादिद्वौ-शासनस्य-सत्पण्डित-श्रीधरशर्मन्तनय-श्रीमत्
प्रद्युम्नशर्मविरचितः आहप्रदीपः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीश्रीशुभमस्तु ।
शकाब्दाः १४४८ तारीख ११ वैशाखस्य ॥ ० ॥ श्री० ॥

विषयः । आहशब्दार्थनिरूपणम् । मातुरशयदानादिविधिः । आहकरणफलादिः ।
आहभेदनिरूपणम् । आहपादादिविवेचनम् । अमावस्याआहकालादिः । मघाचयोदशीआहदिः ।
सपिण्डीकरणादिविधिः । षोडशआहलक्षणादिः । अश्वौचपतितआहदिः । हवित्राहमित्य-
आहादिश्च ।

No. 376. आहविवेकव्याख्या . By श्रीनाथशर्मा . Substance, country-made
paper, 17×3 inches. Folia, 101. Lines, 5 on a page. Extent, 1,800 ślokaś
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyākūṭa Tripurā
Paṇḍita Śyāmacandra Vidyālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Generally
correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

अवस्थाद्वैतसन्निधिसन्तानन्देनैतदे ।

विबुधश्रेयसिन्ध्याय नमः श्रीशूलपादये ॥

श्रीकराचार्योपनेष श्रीमच्छ्रीमाधवशर्मा ।

आख्या आद्यविवेकस्य जनकोक्ता निबध्यते ॥

सः शूलपादेवेचनं दुकृषं कृषीर्मेदीयास्तमा तथापि ।

प्रवीणि तात्पर्यस्य तदीयं यद्वच तन्मे सुधियः समध्यय ॥

एष बलु दुखं दुःखाभावश्चेत्यादि ।

End.

इत्येव व्यवहारसमावेशोऽपीति प्रसीतः ।

विषयः । शूलपादिसहस्रशोपाध्यायकृतस्य आद्यविवेकाख्यकृतिशास्त्रीयग्रन्थस्य आख्या ।

No. 377. श्रीलक्ष्म्यामृतम्. By रूपगोस्वामी . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 45. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1658 Mallābda 1024. Place of deposit, District Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः लक्ष्म्यैतन्याय ॥

नमस्तस्मै भगवते लक्ष्म्यायाङ्गुलमेवये ।

यो यत्ने सर्वभूतानामभवाय शक्तीः कक्षाः ॥

लक्ष्म्यर्थं निषा लक्ष्यं साद्रोपाङ्गपादं दम् ।

यज्ञैः संकीर्तनप्रार्थितं जने च सुमेधसः ॥

सुचारविन्दनिःसन्दमरन्दभरतुम्बिका ।

समानन्दं सुकुलस्य संदुर्गां वेद्यकाकली ॥

कीर्तयत्युखोद्गीर्णां चरेल्लयेति वरंकाः ।

सज्जयन्तो जगत् प्रेक्षि विजयन्तां तदाकथाः ॥

श्रीमत्प्रभुपदाशोभिः श्रीमद्भक्तानन्दतत्त्व ।

यद्युक्तानि तदेवेदं संक्षेपेण निषेवते ॥

इदं श्रीलक्ष्म्यामृतसम्बन्धाद्व्युत्पन्नम् ।

आदौ लक्ष्म्यामृतं तत्र उल्लङ्घ्यः परिविज्ञते ॥

निर्वैतं परिविस्तारं मयाच परिसुचता ।

प्रधानज्ञात् प्रसाधेन शब्द एव प्रसाधते ॥

यतस्यैः शास्त्राभिलाषिणां व्यायप्रदर्शनात् ।
 शब्दस्यैव प्रमाणत्वं स्वीकृतं परमर्षिभिः ॥
 किञ्च तर्काप्रतिज्ञाभादिभिः व्यायविधानतः ।
 असीभिरेव सुव्यक्तं तर्कस्यानादरः कृतः ॥
 अथोपास्येषु सुव्यक्तं वस्तुमुत्कर्षभूमतः ।
 कृत्यस्य तत्तुल्यरूपाणि निरूप्यन्ते क्रमादिभ्यः ॥
 स्वयं रूपरूपदेकात्म्यरूप आवेशनात्मकः ।
 इत्यस्यो विविधं भाति प्रपञ्चातीतधामसु ॥ इत्यादि ।
 एकविंशे तथा पञ्चविंशे चाध्याय ईरिता ।
 माधुरी वज्रदेवीभिर्बोधोदेका मञ्जुता ॥

End.

श्रीविपश्चयः ।

असमानोर्ध्वमाधुर्यतरङ्गाद्यतवारिधिः ।
 अङ्गभङ्गावरोक्तासिरूपो गोपेन्द्रमन्दनः ॥

तथा तन्त्रे ।

कम्पकोट्युद्भूदरूपशोभा-
 नीराज्यपादात्मनश्चाद्यस्य ।
 कृत्वापददुत्तरम्यकान्ते
 ध्यानं परं नन्दसुतस्य वक्ष्ये ॥

श्रीदर्शने ।

का स्तुति ! ते कष्टपदाद्यतवेकुमीत-
 सस्मोक्षितार्थचरितान्न चलेत् त्रिस्तोत्रम् ।
 त्रिस्तोत्रसौभगमिदं निरौघ्य रूपं
 यज्ञो द्विजद्वयमनाः पुष्टकान्यविधम् ॥ • ॥

Colophon.

इति संचोपभागवतनाम्ने श्रीकृष्णार्चनं, पूर्णकण्डम् ॥ •
 नीराजपादसरसीचक्षुममष्टकः
 नीरामपूर्णशरणीः कृष्णदेतदाद्य ।
 कृष्णार्चनं निश्चितवैष्णवतन्त्रसारं
 शक्तिः कृष्णारजनीपकलासितेऽप्ये ॥
 पञ्च-विद-च चन्द्रैश्च भित्ते मङ्गलनाम्नके ।
 श्रीतं कृष्णार्चनं वर्षविन्यासश्च च केन वै ॥ • ॥

वन्दे रूपमचिन्त्याद्भुतचरित्रप्रकाशकं शास्त्रम् ।

यत्कृष्णशशधरगच्छितं विश्वं कृष्णाक्षतं पिवति ॥ * ॥

श्रीश्रीराधाकृष्णः ।

विषयः । कृष्णस्वरूपादिनिरूपणम् । भेदवयादिनिरूपणम् । नानापुराणादिवचनप्रमाणेन श्रीसावतारादिनिरूपणम् । पुराणादिवचनप्रमाणेन युगावतारादिनिरूपणम् । स्वरूपादिवयादिनिरूपणश्चेति ।

No. 378. श्रीराधासुधानिधिः. By हितहरिवंशगोस्वामी. Substance, country-made paper, 13 x 6 inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent, 357 lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1740. Place of deposit, District Vāṅkuḍā, Kucekol, Bābu Yogindranātha Simha Dava. Appearance, fresh Verse, Generally correct.

Beginning. ॐ स्वस्ति । श्रीमणेशाय नमः । श्रीराधावल्लभो जयति । अथ श्रीम-
न्नाथासुधानिधिसूक्तो लिख्यते । वसन्तसिद्धकृष्णम् ।
यस्याः कदापि वसन्तसुखलक्षणेनोत्प-
द्यन्तीति धन्यपवनेन कृतार्थमासी ।
योगी + दुर्गमगतिर्न भुङ्क्ते नोऽपि
नस्या नमोस्तु दृढभानुभुवो दिशेऽपि ।
ब्रह्मेश्वरादिपुरुषपदारविन्दं
श्रीमत्परात्म-परमाद्भुतवैभवायाः ।
सर्वार्थसाररसवर्षिण्यपाहृष्टे-
नस्या नमोस्तु दृढभानुभुवो मन्त्रिणे ॥

End. श्रीराधे श्रुतिभिर्भुविर्भगवताऽप्यहम्य सद्भिभवे
सखीत्वं सख्यपा + तच्च रसजा योग्योऽप्यहंकारितः ।
पदेनैव सदा पराधिनिमग्नं स्वर्गे विरक्तं प्राद-
काशे खेचजलाकुलाक्षि किमपि त्रीतिं प्रसादीकृतम् ॥ (?)
अद्भुतानन्दलोभश्च नाम्ना रससुधानिधिः ।
सर्वोऽयं कर्षकस्तर्पणैर्लौकिका पीयतां भुजाः ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णायनेश्वरीशरसकृष्णामाश्रयिण्यभिहित-श्रीराधासुधानिधिः कवः
समाप्तः ॥ श्रीहितहरिवंशगोस्वामिना विरचितः ॥ शुभमस्तु शकाब्दः १७४० ।

विषयः । श्रीराधादेव्याः स्तुतिः ।

No. 379. षट्कर्म्मलक्षणटीका . By श्रीराघवेन्द्रशर्मा . Substance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 250 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansimha Kaṭihāli, Paṇḍita, Ānanda Kiṣora Nyāyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct. .

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ षेत्कारिणीतन्त्र-तन्त्रसारादिलिखित-षट्कर्म्म-
लक्षणानां श्रीवेदान्तवागीशमते टीका श्रीराघवेन्द्रशर्मणा विरचते ।

कारुण्यरासमक उडुम्बरो,य संज्ञकः ।

अदिरकुष्ठं शीघ्रपिप्पली नागरोक्षितौ ॥ (?) इत्यादि ।

End. अष्टितलात् घोषो नास्ति ।

विषयः । तान्त्रिकस्य षट्कर्म्मलक्षणाख्यपन्यस्य टीका ।

No. 380. षट्कारकबोधः . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 20. Lines, 5 on a page. Extent, 340 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1726. Place of deposit, Vidyakūṭa Tripurā, Paṇḍita Çarat Candra Vidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
भग्नं सारबलं येन निर्जितं भवपङ्कजम् ।
निष्प्राणपदमारुहं तं बुद्धं प्रणमाम्यहम् ॥
षट्कारकाणि सम्बन्ध उक्तानुक्ततया द्विधा । इत्यादि ।

End. उक्तानुक्तं प्रतिपाद्यं विभक्तित्वं दर्शयित्वा निष्पद्यः ।

Colophon. इति षट्कारकबोधः समाप्तः । शुभमस्तु । शकाब्दः १७२६ । सन् १९१४ ।
बीरस्तु मयि लेखके नित्यम् ।

विषयः । कान्तन्त्रीय षट्प्रकारकारकविषयविवरणम् ।

No. 381. षट्चक्रक्रमटीका . By नन्दरामतर्कवागीशः . Substance, country-made paper, 14½×3½ inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 318 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālikaccha, District Tripurā, Paṇḍita Rājacandra Sārvaabhauma. Appearance, old. Prose. Generally correct.

- Beginning.** प्रत्यक्षबुद्धिर्ध्वंसविस्फुरद्गुणधनपञ्चकम् ।
 मजेन्द्रवदनं मौमि शुष्कताप्लवपण्डितम् ॥
 चरिर्बहुभयो यस्य रक्ष्यज्ञानचेतने ।
 श्रीमन्दरामः कुपते षट्चक्रक्रमदौपनीम् ॥
 अथ महत्कार्यकः तन्त्रानुसारेण परमानन्दनिर्व्याहप्रथमाङ्कुरः । परमानन्द-
 पदेन प्रथमोपाय उच्यते । इत्यादि ।
- End.** तस्य योगिन्येतोऽप्यग्नमभीष्टदैवतपदे इष्टदेवतापदे नरोच्यते पुनः पुन-
 र्चत्यति ॥ ५६ ॥
- Colophon.** इति श्रीमन्दरामतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचिता षट्चक्रक्रमटीका सम्पूर्णा ।
- विषयः ।** षट्चक्रक्रमनामकस्य तान्त्रिकयोगशास्त्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 382. षट्चक्रटीका. By शङ्करः. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent, 225 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi District 24-Paraganās, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

- Beginning.** प्रथम्य मेधाधिपकन्यकायाः
 पदाक्षमज्ञानस्यविष्णुतुल्यम् ।
 प्रतन्यते त्रियुतशङ्करेण
 षट्चक्रटीकायाः-सुपुस्तिकेयम् ॥ इत्यादि ।
- End.** ब्रह्मा विष्णुश्च शङ्करश्च सदाशिवः ।
 तत्परे च शिवो देवः षट् शिवाः परिकीर्तिताः ।
 अक्षयिकं (?) मण्डने श्रीमन्नितिर्यंति श्रीशशर्तं कथात् ॥
- Colophon.** इति षट्चक्रटीका ।
- विषयः ।** तान्त्रिकस्य षट्चक्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 383. षट्चक्रक्रमदौपिका. By रामभद्रसार्वभौमः. Substance, country-made paper, 14½×3½ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālikaccha District Tripurā, Paṇḍita Rājacandra Sārvvabhauma. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ गुरवे नमः ।

ॐ सपत्नीकं गुणं मत्वा ।

रामभद्रसार्धभौमः कुरुते चक्रदीपिकाम् ॥

अथ षट्चक्रविवरणम् । तेन प्रथमं छटिक्रमः । इत्यादि ।

End.

तथापि पद्मद्वयसमुदमये विचारस्य बाधो न भवति । इत्याद्यां विचारः ।

Colophon.इति रामभद्रसार्धभौमभट्टाचार्यविरचितायां षट्चक्रक्रमदीपिकायां षट्-
चक्रक्रमविवरणं समाप्तम् ॥विषयः । दृष्टान्तरूपणम् । पञ्चभूतनिरूपणम् । दशेन्द्रियनिरूपणम् । दशेन्द्रियगुण-
निरूपणम् । सप्तपातालस्थाननिरूपणम् । चक्रभेदनिरूपणञ्चेति ।

No. 384 षट्चक्रदीपिकाटीका . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page. Extent, 400 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansingha Yuṣṍodal, Paṇḍita Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो भवान्यै । अथेति अथमब्दो महासूक्तकान्त्यार्थः । उक्तम् ।

ॐ कारसायमब्दस्य दावेतो ब्रह्मणः पुरा ।

कण्ठं भिक्षा विनिर्यातो तेन साङ्गिकानुभौ ॥ इत्यादि ।

End.न विद्यते मलं पापं यस्मात् निर्मलं वा नीमद्रूपदपद्मगुणमानमिति
श्रीलक्ष्मण यतं संयतमन्तर्मनो यस्य स इति ॥ ० ॥**Colophon.**

इति पूर्णानन्दयोगचिन्तामणिनाम-षट्चक्रदीपिकाटीका समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । पूर्णानन्दविरचितस्य योगचिन्तामणिनामकषट्चक्रग्रन्थस्य दीपिकाच्छटीकाया
वाङ्मयम् ।

No. 385. षट्चक्रनिरूपणटीका . By रामवल्लभः . Substance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent, 300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā Vikramapura, Ātpādā, Paṇḍita Prasannacandra Vidyāratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीचान्दकारविद्भंसि भवभौतिभयापहम् ।

भवानीचरचन्द्रं भज भाग्यवशात्मानः ॥

पूर्णानन्दोदितानन्दविरहाङ्कुरकारिकाम् ।

विशदीकुरुते तूष्णं द्विज-श्रीरामवक्त्रभा ॥

अथेत्यादि । अस्यार्थः । अन्त्यारम्भे विघ्नविघाताय अवाधशब्दो मङ्गलार्थः ।
षट्चक्राणि क्रमेणैवैतत् प्राप्तेः प्रकाशः । परमानन्दस्य मोक्षस्य निर्व्याह-
रस्यादकः प्रथमाङ्कुर उच्यते । षट्चक्रनिरूपणं क्रियते इत्यर्थः । अयं भावः ।
परमानन्दस्य आदकसामग्री तत्र प्रथमाङ्कुरः प्रथमसामग्र्यविशेषः । षट्चक्रं
निरूप्यते । अर्थात् परमानन्देन प्रकाशयते इति यावत् । इत्यादि ।

End.

कीदृशं भोक्तृज्ञाननिदानं सुक्तिजनकज्ञानस्यदिकारणं पुनः शुद्धं शास्त्रसम्मतं
पुनः शुद्धं शोभनप्रकारेण शुद्धं सर्व्ववादिसम्मतमित्यर्थः । योगी कीदृशः
यतान्मर्भनाः संयतान्मर्भनाः यशीकृतचित्त इत्यर्थः ॥

Colophon.

इति चन्द्रद्वीपान्तर्गतः समुद्रपुराख्यपामनिवासि-श्रीरामदुर्लभशर्माणा कृता षट्-
चक्रनिरूपणटीका समाप्ता ।

विषयः । पूर्णानन्दव्रतस्य षट्चक्रनिरूपणस्य व्याख्यानम् ॥

No. 386. **षट्पदीमञ्जरी .** By **शङ्करानन्दतीर्थः .** Substance, country-made paper, 17 × 3½ inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Extent, 290 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1699. Place of deposit, District Vākāṇḍa Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmavallabha Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीछायाः ।

निजेष्टसम्प्रदानकल्पकल्पभूषणकृतिम् ।

दुरन्तविघ्नवारिदप्रभञ्जनं निरञ्जनम् ॥

मदौयचित्तसारसप्रयोषभास्करं परम् ।

रसालसूक्तवासिनं भजामि विघ्ननायकम् ॥

श्रीनन्दनन्दनममन्दसुरेन्द्रहृन्द-

साम्प्रानुरागपरिभावितपादपद्मम् ।

वंशीरवास्तविभोजितगोपगोपी-

सन्दोहमिन्दुमुखमभ्युतमानतोऽस्मि ॥

श्रीभाष्यतत्त्वचरणसारसमादरेण

योगीन्द्रहृन्दमधुपैरपगीयमामम् ।

सङ्गागधेयमखिलाद्येनिदानभूतं
 कैटल्युप्यरससम्भूतमानतोऽस्मि ॥
 वेदान्तार्थविचारजन्यविषयाविध्वस्तभेदाशयं
 नानानन्तपदार्थसंशयघनध्वान्ताकमानन्दम् ।
 नानादेशदिगन्तसन्ततयशःप्राप्तावकाशं गुणं
 श्रीनारायणतीर्थपादमनिशं भक्त्यन्तमूर्तिं भजे ॥
 मदीयपादजीवनं श्रवणमघं धुनोत्यलम् ।
 सुरागतावसन्ततं तनोति शं दगच्छलम् ॥
 यदाननाञ्जरत्नके विभाति भारती नडौ ।
 नतः सङ्ख्यधा सदाशिवोऽस्मिन्निगन्तुं मुहूर्त्तम् ॥
 अथ सचिदानन्दोक्तमहितीयं ब्रह्मैव निमलसत्त्वप्रधानमायोपाधिकं सत्
 ईश्वरभावसुपजगाम ॥ जीवेशावभासेन करोतीत्यादि श्रुतेः । स च साया-
 प्रतिविम्बित ईश्वरसंक्षेपकृत् ॥ इत्यादि ।

End.

इदानीं भगवत्परमार्थानुसंधानं षट्पदीपठनं प्रार्थयते इतीति । इति
 पूर्वोक्ताः पद्यान्ते गम्यन्तेऽर्था एतेरिति । पदानि श्लोकाः षष्ठां पदानां
 समाहारः षट्पदी ॥ यथा षट्पदी भ्रमरौ स्त्रैर्येण सरोजं निवसति तथैवं
 श्रीमच्छङ्करवदनसरोजोद्भिर्निर्गता षट्पदी तत्कर्मभूमौ वदनसरोजं सदा
 वसतु । तदनेन भगवत्परमार्थानुसंधानपूर्वक-षट्पदीश्लोचपठनस्य पुत्रपार्थसत्तुष्टय-
 चेतुलं क्वचित् भवति । ननु नेयं षट्पदी किन्तु सप्तपदी नारायणकवचा-
 मथेति श्लोकरूपत्वात् । सत्यं नारायणमिति श्लोकस्य फलश्रुतिपरत्वेन
 वक्षिर्भूतत्वादिति षट्पदीलमेव । + + + + + ननु दशमस्कस्य
 पादचतुष्टयात्मकश्लोकपरतया व्याख्यातले आर्याषट्कस्य कथं षट्पदील-
 मिति चेन्नार्याया अपि पादचतुष्टयात्मकत्वेन आर्यात्मकयोरभेदादर्याषट्कस्य
 तदुपपत्तेः । आर्याषट्कस्य श्लोकां बन्धोऽन्यविद्भिः ।

श्रीभाष्यकृद्द्वयपङ्कजसंस्कृतं

सङ्गतिनीधसुनिदानवचोसरन्दम् ।

आस्त्राद्य साद्यतितरां सम मानसानि

निःशोमसाम्प्रनिजभूमपदं हि लब्ध्वा ॥

षट्पदीनोक्तया सर्वानुद्धार नतोऽस्त्ययम् ।

संसारसागरे मग्नान् यस्तं शङ्करदेशिकम् ॥

भगवद्भक्तिगन्धर्वः कुसुमेर्वाङ्मयैः कृता ।

वटपदीमञ्जरी सम्यक् योजिता लक्ष्मपादयोः ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीशिवनारायणानन्दतीर्थगुरुवर्य-
सेवक-श्रीशङ्करानन्दतीर्थविरचिता वटपदीमञ्जरी सम्पूर्णा ॥ * ॥

शकाब्दः १९८८ ॥

विषयः । शङ्कराचार्यकृतस्य वटपदीमञ्जरी व्याख्यानम् ।

No. 387. वटपद्यमाला . By रामरामभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 17 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 200 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansimha, Serapura, Paṇḍita Cardrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै । (अस्य प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भ-
वाक्यं लिखितम् ।)

परदारभिश्रापे च वचनो यत्र वादिनः ।

शिरोक्षेपं भवेद्विषमात्मनः शुद्धिकारणम् ॥ इत्यादि ।

End.

“ दुर्गे पद्ममहावने स्मरन्तरे चंसाद्यपचात्रिते

तत्त्वज्ञानविबोधपुष्पलपिते शुक्लेऽपवर्गैः फलैः ।

तन्त्रज्ञानमहात्म्यकारनिकरश्यामोक्तश्रीकरे

चस्येत् कुम्भित्यचित्तफेवशिष्टना शार्दूलविभूतिम् ॥

एतत्, पद्यमालाष्टपुष्परचिता माला निचिता दलै-

ननिवर्णमयैर्निकासरचिता श्रीरामरामद्विजैः ॥

श्रीमच्छ्रीगुरुवपादपङ्कजसपर्यासप्रियो नित्यश-

ल्लत्पादाङ्गसुधाभिरञ्जितवपुर्भूयामिती चे वरम् ॥ १०८

Colophon.

इति श्रीरामरामभट्टाचार्यविरचिता वटपद्यमाला समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः ।

बहोत्तरभक्तसङ्कोचेन नाङ्गीनां संज्ञास्थितिवर्णादितिरूपम् ।

No. 388. संवत्सरप्रदीपः . Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 96. Lines, 8 on a page. Extent, 2,300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bhāṭpāḍā 24-Parganās, Paṇḍita Rāmeṇdra Nṛ̥ṣyavāgiṇa. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

जयति श्रीसरस्वतीरपास्त्रोऽसुरदारणः ।
धर्मायैकात्म्योच्चार्यैः कृत्स्नप्रत्युच्चारणः ॥
अयने द्वे विषुवे द्वे चतस्रः षड्भूतयः ।
चतस्रो विष्णुपञ्चस्र संक्रान्त्यो द्वादश स्मृताः ॥
स्रगकर्कटसंक्रान्ती द्वे तृदशदक्षिणायने ।
तुल्यभासे विषुवती गोलमध्ये तथापराः ॥
स्रगो मकरः । इत्यादि ।

End. 'अकालरसितं सन्ध्यागर्जः ।

सन्ध्यागर्जं तथा प्रातर्दिवा नाध्यायनं चरेत् ।
सायं गर्जं तथा रात्रौ नाधीशीत विषक्षणः ॥
रविवारे च संक्रान्त्यां षष्ठां च सप्तमीतिथौ ।
आरोग्यकामस्तु नरो निम्नपत्रं न भक्षयेत् ॥
अमावास्यां पौर्णमास्यां संक्रान्त्यां घृष्टेऽहनि ।
धनपुत्रकलत्रार्थी श्रीलापिष्टं परित्यजेत् ॥
मन्दसङ्कलषष्ठीषु द्वादश्यां श्राद्धवासरे ।
वस्त्राणां चारसंयोगो दक्षत्यासन्नं कुलम् ॥ इति प्रकीर्तकं समाप्तम् ।

Colophon. समाप्तश्चायं संवत्सरप्रदीपास्त्रो ग्रन्थः ॥ • ॥

विषयः । संक्रान्तिनिरूपणम् । वैशाखश्रेष्ठादिलक्ष्यम् । अमकननादिः । कुकुटीननादिः ।
अघोरादिः । जन्माष्टम्यादिः । अक्षयादिनिरूपणम् । युगाद्यानिरूपणम् । दशहरादिनिरूपणम् ।
सावित्रीननादिः । चातुर्मास्यादिनिरूपणम् ।

No. 389. सङ्ख्यकल्पद्रुमः . By विश्वनाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 15 × 5½ inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 250 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgaṭṭalā Vṛddhanagara, Tripurā, Paṇḍita Mineçvara Sārvvabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. नमो हन्तावनेश्वर्यै ।

हन्तावनेश्वरि नमोऽयं रूपक्षीणा-
सौभाग्यकैलिकवसानक्षधेऽपेक्षि ।

दासीभवानि सुखयानि सदा सकांतां

त्वासास्त्रिभिः परिहृतामिदमेव याचे ॥ इत्यादि ।

End.

हिलास्याः किल वासना भङ्गत रे हृत्वावनं तं × ×

राधाकृत्यविष्ठापवारिधिरसास्त्रादं न चेद्विन्द्य ।

त्यक्तं शङ्कुषु न स्पृष्टामपि पुनस्तत्रैव हृद्दृष्टयो

विश्रब्धाः शृणुतेममेव सततं संकल्पकल्पद्रुमम् ॥

Colophon.

इति श्रीविश्वनाथचक्रवर्तिविरचितः सङ्कल्पकल्पद्रुमः समाप्तः ॥

विषयः ।

राधाकृत्ययोर्होलावर्णनसुखेन राधाकृत्यो मानसापेक्षादिविविधप्रकारभजन-
कथनम् ।

No. 390. संक्षिप्तसारकौमुदी . By अभिरामविद्यालङ्कारः . Substance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent, 350 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1760. Place of deposit, Teliveni grāma vid Gadbetā, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ॥ लृक् ॥ अथास्य सकलविषयव्यापकत्वात् यस्यादौ करणं युक्तमिति चेन्न स्वतन्त्रेणोर्निधनमशक्यत्वाद् इति केचित् । यद्यनु कारकपादे कर्त्तादिसंज्ञाविधानपूर्वकं प्रथमादिविभक्तौनां प्रथमपुरुषादेशविधानमुक्तम् । इत्यादि ।

End.

न पञ्च इत्यादौ कथं नाम्नालङ्ग दीर्घ इत्यत आद्य असी लुगिति । नित्यवक्तव्यचानाम्नात् कतिशब्दस्य संख्याप्रश्ने संशय एव कतिविधानाच्च सिद्धो-
सोरभावः इति बोध्यम् ॥ अत्याधुनिक इत्यादि अत्यस्य अत्यन्तस्य राज्ञः
आसनमर्हतीति तदर्थत्वादिति टिकण् ॥ * ॥

Colophon.

इति बन्धुघटीयगयघटकुलोद्भव वीरवीर्युनाभिरामविद्यालङ्कारभट्टाचार्य-
विरचितायां संक्षिप्तसारकौमुद्यां षष्ठः सुवक्त्रपादः समाप्तः ॥ * ॥

शकाब्दाः १७६० ।

विषयः ।

संक्षिप्तसारव्याकरणस्य सुवक्त्रपादस्य व्याख्यानम् ।

No. 391. संक्षिप्तसारटीका (व्याकारदोषिकाख्या) By श्रीविद्याविदोदात्मज-
श्रीन्यायपञ्चाननः . Substance, country-made paper, 15×3½ inches. Folia,
244. Lines, 8-9 on a page. Extent, 10,980 ślokas. Character, Bengali.
Date, Sk. 1634. Place of deposit, Kāṭhahāpādā vid Naihāṭi, Paṇḍita
Harinātha Baṭṭācāryya, bought by the Government of India, Calcutta.
Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

नत्वा श्रीहरिचरणं कृत्वा हरणं पितुः पदस्य मतम् ।

विमलधियां हितजननी क्रियते व्याकारदोषिका यत्नान् ॥

कोऽपि न्यायपुराणकाव्यनिष्पयाल्लङ्कारवैशेषिक-

व्याकारानुतिनाटककृत्यतिगुर्विद्याविनोदः स्थितः ।

तत्पुत्रस्य विचारनिष्कलमतः श्रीन्यायपञ्चानन-

स्योत्सुक्यं सुधियो विधाय विमलां शृणुन्नु वाचं हितम् ॥

सुगमं निगदेन गम्यते शिशुभिर्दुर्गममेव तत्त्वतः ।

निरवोचमतः प्रयत्नतः परिसंश्लेष्य च दृष्टिदौकयोः ॥

अनधीत्य शब्दशालं योऽन्यथाशालं समीक्षते ज्ञातुम् ।

..... ॥ १ ॥

शिवमित्यादि । मङ्गलस्य प्रारम्भितसमाप्तिं प्रति कारणतां विप्रध्वंसत्वान्वय-

व्यतिरेकसमधिगम्येति नैयायिकाः । यद्यन्तु विप्रध्वंसं प्रति मङ्गलस्य कारणता

समाप्तिस्तु स्वकारणादेवेति शून्यः ॥ तथाच गोथीचन्द्रः प्रत्यूचसूचनिराकरण-

कारणमिति । ॥

उच्यते । सनात्को विधीयते । नाम तु तिरुन्मादिवत् सुपशून्यं नामेव

यदा प्रथमस्य विशेष्यत्वविषयायाः सम्मुद्भूतान् तु नो जप् इति योग-

विभागात् ॥ इत्यादि ॥

End.

कति पुत्राः कति स्त्रियः कति धनानीत्युदाहरणवयोपादानं कति शब्दस्य
स्त्रिविवेककार्याभावस्त्वनाद्यर्थम् । असौ सुक् कति पक्षादिरिति कृतेऽपि

जस्रसोर्ध्वरे सिद्धे इत्यादि एकवचनद्विवचनान्तयोः संख्यायां नियत-

त्वाच्च संख्याप्रसङ्गं कतिशब्दप्रयोग एव न सम्भवतीति तिङ्शिविधौ

रभाव इति भावः । ॥

यदा चय ऐजेचो ... न क्रियते किन्तु जस्रसोर्ध्वरे च चान्वर्तिनी-

कारणमेव बौद्धभवति । सादौ जन्मव विधानेन ... न्येव क्रियतां तथा

सति सर्वर्षदीर्घेष्वेष्टापत्तिरेव । अथमं सम्भिकार्याभावात् अकारस्य न
सन्धिः । डा भिष् ऊ ङसि ङसामित्यस्य प्रष्टौ पश्चात् सर्वर्षदीर्घः स्यात्
यद्वा अङ्परत्वाद्गोपे अन्तर्वर्तिनोऽतः स्थाने आदिष्ठानाभावे अष्टाभिरिति
साध्यस्य सिद्धिर्न स्यात् ॥ ।

Colophon. इति श्रीकुलकलानिधिमहामहोपाध्याय श्रीविद्याविनोदात्मज-श्रीन्यायपद्मा-
ननन्तरायां संचिन्तसारटीकायां व्याकारदीपिकायां षष्ठः सुवन्तपादः समाप्तः ।

विषयः । संचिन्तसारव्याकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 392. सङ्क्षेपशङ्करजयः . By साधवाचार्यः . Substance, country-
made paper, 17×4½ inches. Folia, 69. Lines, 10 on a page. Extent, 2,000
çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta,
Çyāmapukurn, Bābū Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Verse.
Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य परमात्मानं श्रीविद्यातीर्थैरुपिणम् ।
प्राचीनशङ्करजये सारः संगृह्यते स्फुटम् ॥
यद्वद्वटानः पटलो विशालो बिलोक्यतेऽन्ते किञ्च दर्पणेषु ।
तद्वद्वटोऽपि लघुसंघर्षेऽकिमुद्दीप्यतां शङ्करवाक्यसारः । इत्यादि ।

End. इन्द्रोपेन्द्रप्रधानैस्त्रिदशपरिहृष्टैः क्लृप्तमानः प्रसूतै-
र्द्विचैरभ्यर्चमानः सरसिष्वभवाद्दत्तज्ञावक्त्रमयः ।

आश्चर्योच्चाचमरं प्रकटितसुजटाजूटतन्त्रावतंसः
शृङ्खलाकोकशब्दं समुदितम्बिभिर्धाम भोजं प्रतस्थे ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीसाधवोये तत्त्वारदापीठवासगः ।
संक्षेपशङ्करजये सर्गः पूर्वोऽपि षोडशः ॥
समाप्तसायं धन्यः ॥

विषयः । शङ्कराचार्यस्य जीवमहत्तान्तः ।

No. 393. सङ्ख्याप्रकाशटीका . By काशीरामवाचस्पतिः . Substance,
country-made paper, 16×3 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent,
65७ çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Vāṅkuḍā Viṣṇupura Kādākuli, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance,
tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

द्विरक्षिपुर्गो निजधर्मसंतुम्

युगे युगे सत्त्वमयानि धमे ।

वर्षे नानागुणकर्मभाङ्गि

भूयान् स देवो भवतां विभूत्यै ॥

भट्टाचार्येश्वरोरलन्यायालङ्कारखनुना ।

संख्याप्रकाशकथाख्या काशीरामेण तन्यते ॥

अथ सकलशास्त्राभिज्ञः श्रीमान् नन्दरामतर्कवर्गीशभट्टाचार्यः इदानीन्तनान्

मन्दबुद्धीन् पूर्वपूर्वपण्डितकृतानानाविधतत्त्वग्रन्थाध्ययनासमर्थानवलोका

परमकारुणिकतया अध्ययनभावनाभ्यां तत्त्वग्रन्थेभ्यः सारमात्राय संख्या-

कथनमिष्ये संख्याप्रकाशकनामकग्रन्थं संक्षिप्तसारं तेषां चितार्थं रचितवान् ।

अथ एषोऽपि तेषां नातिमुशमो बभूव अतो यथामतिं तद्व्याख्याने समोद्यमः ।

तत्र तावत् ग्रन्थकृत् ग्रन्थसमाप्तिप्रतिबन्धकीभूतविघ्नसम्भावनया तन्नाशाय

कृतमौञ्जरामस्कारं शिष्यशिष्याद्यंसादौ निबध्नन् सुचिरतरकालोन्निबध-

पदावस्थितिहेतवे यशसे स्वनामधेयिकग्रन्थनामद्वारा प्रष्टव्यमभिधेयश्चाह

देहवानित्यादि । यः शुद्धसत्त्वस्वरूपया स्वात्ममायया देहवानिव पाञ्च-

भौतिकदेहविशिष्ट इव भाति तथाहि ईश्वरस्य शुद्धसत्त्वात्मिका मायैव

देहः । इत्यादि ।

End.

अन्येति अन्यापि द्वाविंशदादिकापि संख्या मदुक्तया परोपाद्या रीत्या

बोद्धव्या । ननु कथं अनुक्तज्ञानं भविष्यति तत्राह ईदृशेनेति हि यतः

धीराः पण्डिता ईदृशेनापि परवृत्तस्मितं जानन्ति तथाच यदि धीराः

ईदृशेनापि परवृत्तस्मितं जानन्ति तदा उक्तया परिपाद्या ते तत् शास्त्रानि

तत्र चित्रमिति भावः । मयापि यत्किञ्चित् अन्यसंख्या प्रदर्श्यते यथा

गीताध्यायपाठनान्या(?) अपराधा द्वाविंशत् यथा—

अथन्यहनि यो मर्त्यो गीताध्यायान् संपठेत् ।

द्वाविंशदपराधाच्च अथन्यहनि मुच्यते ॥ इति ।

ते च अपराधा वराहपुराणाद्विष्णुय लिख्यन्ते । भगवद्भक्तानां कश्चिदपिदाज्ञ

भोजनम् ॥ १ ॥ अजीर्णे सति विष्णोरपसर्पणं ॥ ११ ॥ अभिचारिभावास्तय-

स्त्रिंशत् तदुक्तं काव्यप्रकाशे ॥ ११ ॥

अयस्त्रिंशदमौ भावाः समाख्याताः स्वनामत इति ।

श्वसन्त्यापि संख्या बोधा प्रत्यविकारैर्भयाग्नीहोत्रा
 कलाञ्जलिद्वयपुटं मुकुटतमाङ्गे
 युष्मान् प्रथम्य कवयो विनिवेदयामि ।
 व्याख्येयमर्थैरक्षितापि सदृशेषां
 दृष्ट्या भवद्भिरवधाय द्याविधेयैः ॥
 श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणोज्ज्वले तव ।
 श्रीकाशीरामकृतिना कृतिरेषा समर्पिता ॥

Colophon. इति संख्याप्रकाशव्याख्या समाप्ता ॥ • ॥

विषयः । मन्दरामतर्कनामीशभट्टाचार्यकृतस्य संख्याप्रकाशनामकस्य नानाशास्त्रसंग्रहीत-
 'नल्लबोधात्मकप्रत्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 394. संग्रहसारः. By रामदेवद्विजः. Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 63. Lines, 6 on a page. Extent, 1,250 ślokaś, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā. Post Office Baidyerbāzār, Kṛṣṇapura, Paṇḍita Madanamohana Bhāṭṭācāryya. Appearance, 'tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. श्रीरामस्य पदारविन्दयुगलं मत्पाद्य बाजीशरीं
 चैरम्भं तपनादिकं पञ्चगुणं दमं यशोदासुतम् ।
 नानाजातकतो विलोक्य सकलं गर्मादिविप्रोदितं
 वक्ष्ये संग्रहसारं मत्पुत्रम् श्रीरामदेवो द्विजः ॥
 श्रयोऽथ प्रथमं हि जन्मसमयश्लाघादियन्तैः स्फुटं
 तत्कालप्रभवा विलग्नसहिता काव्यां ततश्च पद्याः । इत्यादि ॥

End. वेदोऽङ्गे जलधिर्गङ्गाज्जिह्वसिन्धो मुन्यन्तिभिः पद्मं च
 पद्मसिन्धुभिः शरः क्षुतिगुणैर्वायोऽङ्गुलिभिः सज्ज ।
 वायुः कालगुणैः शरोऽम्बरयुगैरङ्गुलिभिर्गङ्गा
 वेदी वायुगुणैर्वायोऽङ्गुलिभिश्चैरङ्गाभिः पावकः ॥

Colophon. (अन्यत् परिसंमन्त्रित्वत्वं वाक्यं नास्ति)

विषयः । पञ्चगोपलम् । नवार्धफलम् । छद्माधिपादिकलम् । श्रयणादिभावपञ्चम् ।
 श्रयणादिहादशभावक फलम् । सप्तश्लोकाधिकोऽष्टोपलम् । तज्जादिभावनिरूपणम् । ग्रन्थपञ्च-

हृदयग्रनिरूपणम् । विप्रहीयोगकथनम् । पञ्चसूदनिरूपणम् । सिंहासनादियोगफलम् । सास-
 फलम् । तुहादिनिरूपणम् । अष्टवर्गनिरूपणम् । महाष्टवर्गनिरूपणम् । वर्णदशानिरूपणम् ।
 तस्यान्तर्दशानिरूपणम् । केतुपताकिनिरूपणम् । नाचनिकदशानिरूपणम् । तस्यान्तर्दश-
 निरूपणम् । पञ्चसरानिरूपणम् । पञ्चसरामते आयुर्गणनम् । योगिनौदशानिरूपणम् । तस्याः
 प्रत्यन्तरदशानिरूपणम् । आयुर्दशानिरूपणम् । तीर्थज्ञाननिरूपणम् । गुरोरष्टवर्गमते पुत्रादि-
 मतनिरूपणम् । नष्टकोटौशनम् । चतुर्दशकोटौशनिरूपणम् । अयनादिलग्रमाननिरूपणम् ।
 जातचक्रनिरूपणम् । सासफलनिरूपणम् ।

No. 395. सत्क्रियासारदीपिका. Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 49. Lines, 7 on a page. Extent, 1,000 ślokās. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Kucekol, Bābū Yogindranātha Sīmha Deva. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीश्रीराधाकृत्यः ।

प्रथम्य सच्चिदानन्दं जगतां ख्यमौखरम् ।
 श्रीकृत्यपरमानन्दमनन्याभीष्टदायकम् ॥
 वक्ति गृह्णिजादीनामनन्यानां विशेषतः ।
 सत्क्रियासारदीपिकां तां विवादादिपङ्क्तिम् ॥
 श्रीमद्गोपालभट्टोऽयं साधूनामाश्रया भूषणम् ।
 भगवद्धर्मरक्षार्थं भक्तानां वैदिकी तु या ॥
 कृता थाप्यनिबन्धेन श्रीमद्भट्टेन या कृता ।
 श्रीमद्गोविन्दानन्देन कर्षिणां पङ्क्तिः कृता ॥
 श्रीनारायणभट्टेन कर्मठानाम् वैदिकी ।
 भट्टश्रीभवदेवेन जन्मोगामान् या कृता ॥
 वर्षाशमान्यजादीनां वेदैः पौराणिकादिभिः ।
 मन्त्रादिधर्मशास्त्रोक्तैर्वैचनेः सप्रमाणकैः ॥
 श्रीमद्गोविन्दभक्तानां सेवानामपराधतः ।
 मया तथा कृता किन्तु पित्रदेवार्थेन विना ॥
 जन्मपरमपुण्यकारणम् पन्थकर्तुमेवास्माद्विषयः कृतम दातुमनुचितम् । यथा,—
 अष्टाक्षरविष्णुना कर्ताहमिति मन्यते ।

इति दोषवशभयात् । तथापि खंयूयानां साधूनामाश्रया खनाम इतम् ।
 श्रीमद्गोपाक्षभट्टनामायं कोऽपि जीवः श्रीमद्गोपाक्षभट्टलेनेति ज्ञापितम् ।
 श्रीकृष्णचैतन्यचरणारविन्दमकरन्दसततपायिलेन सदैव साधुनिदेशवशवर्त्तनीति
 भावः । एवं विशिष्टोऽङ्गं श्रीकृष्णं प्रणम्य श्रीकृष्णशब्दार्थः पुरैव व्याख्यानः ।
 किं विशिष्टं सचिदानन्दं गुणातीतानिर्व्यञ्जनोपपरममनोहरस्वावयवमनुष्य-
 स्वरूपं अतएव जगतां सेवं । अथायं भावार्थः ॥ इत्यादि ॥

End.

ततोऽपरे श्रीमन्नारायणस्य श्रीमत्सुखादिविविधावनारोपासकाः । तत्तन्निज-
 निजसेवकपार्श्वदलेन तेषां तेषां तान् तान् पार्श्वदभक्तान् प्रपूजयेयुः । अयं
 भावार्थः ।

•Colophon.

अतःपरं खण्डितम् ॥

विषयः । वैष्णवानां अन्यकर्मत्यागविधिनिरूपणसुखेन व्याख्यासहित-वैष्णवकर्म्यादि-
 निरूपणम् ।

No. 396. सदाशिवसंहिता . Substance, country-made paper, 12×2½
 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 250 ślokas. Character,
 Bengali. Date, P⁶ Place of deposit, District Vāṅmā Viṣṇupurā,
 Paṇḍita Rūparāma Bhāṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Gener-
 ally correct.

Beginning.

ॐ नमो रामचन्द्राय ।

श्रीशुतय ऊचुः ।

श्रुतमस्माभिरीक्षान रचय्यं परमाद्भुतम् ।

इदं विश्वं कथं जातं सोमिने वद तत्त्वतः ॥

सोमिनिववाच ।

प्रपञ्चं श्रुतयः सव्यां रचय्यं खडिमन्ववम् ।

यथाहो परिसम्भूतं यस्मिन्नेव प्रकीर्यते ।

खडेरपे परं धाम्नां संवाहं समभूतं किञ्च । इत्यादि

End.

गोष्ठोक्ते नियतं वाचं सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ।

देवैरपि दुराचर्याः कियद्वचनैरपि ।

अन्वमेव वचनानि वाजपेयमनाजि च ।

मदनं सर्वतोर्ध्वं प्रदावं सर्वसम्पदाम् ।

रतदि ध्यानयोगस्य कलां नार्हन्ति षोडशैश्च ।
 ब्रह्मव्याससहस्राणि ज्ञानाज्ञानकृतानि च ॥
 स्वर्णलोयसुरापानगुह्यतत्त्वयुतानि च ।
 कोटिकोटिसहस्राणि क्षुपपापानि यान्यपि ॥
 सर्वान्यपि प्रणश्यन्ति रामधामविष्णोक्तनात् ॥ ० ॥

Colophon. इति सदाशिवसंज्ञितायां निरुक्तलक्षणयां श्रीरामानुजमुनिसंवादे गोलोक-
 वर्णनं नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥ ॐ तत्सत् ॥

विषयः । प्रथमध्याये रामानुजमुनिसंवादेन निरुक्तपवर्णनादिः । द्वितीयाध्याये गोलोक-
 वर्णनादिश्च ॥

No. 397. सदैद्यभावावलिः . By जगन्नाथगुप्तकवेन्द्रः . Substance, coun-
 try-made paper, 12×4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent,
 125 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
 Dhākā, Vikramapura, Gāupādā grāma, Bābu Rājākumāra Dāsa. Ap-
 pearance, now. Verse. Generally correct.

Beginning. नमो गणेशाय ।

आचारादिगुणोदीनां प्रतप्तकनकयुतिम् ।
 नमामि कुलदासायां सानन्दं कुलदेवताम् ॥
 महावंशोद्भवा वैद्या येऽद्यापि च मणोज्ज्वलाः ।
 ये च भावान्तरं प्राप्तास्ततद्वक्ष्ये समासतः ॥
 नगर्यां सेनजाड्यान्तु मतिर्येषां न विद्यते ।
 तेषां सदैवसङ्गावज्ञानाय बलं कथ्यते ॥
 आदौ पूर्वव्रतमेवैव दुर्ध्ववंशो निगद्यते ।
 मण्डितुमाधवाश्च दुर्ध्ववंशसमुद्भवाः ॥
 मण्डितुमाधवाश्च दुर्ध्ववंशसमुद्भवाः ।
 श्रीपतिरुपपत्त्याश्चो श्रीधरस्य सुतावुभौ ॥ इत्यादि ।

End. अनेन यो भिषग्वंशः सृष्टेचापि न वर्धितः ।
 स खलु साधो विज्ञेयो भुवमम्वडवंशजे ॥
 भिषग्वरः काश्यपवंशचन्द्र-
 मण्डितुमाधवाश्चो कानुमुताः ।

तस्यात्मजोऽभूद्वनमास्त्रिगुप्तः
 पुण्येषु सक्तो वनमास्त्रिगुप्तः ॥
 ततोऽभवत् कार्पटिनामधेयः
 सुतः पवित्रो मद्वनस्ततोऽभूत् ।
 सुतोऽभवत् तस्य सुतः प्रतिष्ठः
 त्रितो जगन्नाथ इति प्रदिष्टः ॥
 सुधाकरस्तस्य सुतः सुदृगः
 सुधाकरस्तत्कुलकैरवेपु ।
 पुण्यौघतुङ्गीकृतकायवंशः
 क्षितिं गतोऽभूत् + + + रिवांशः ॥
 सुधाकरस्यापि सुतः सुशीलो
 क्षत्युद्भयः शूद्रमतिर्भूव ।
 तस्यात्मजोऽभूत् कविराजसंज्ञो
 विद्वद्भरोऽभूदपि राघवाख्यः ॥
 सुतोऽभवत् तस्य च रामभद्रो
 विद्वद्भरोऽभूत् कविचन्द्रसंज्ञः ।
 'उदारबुद्धि + + पुण्यकर्मा
 तस्यात्मजोऽभूत्स्त्रिवनाथनामा ॥
 तस्यात्मजः सूर्यमतेः सुशीलः
 ज्ञातो जगन्नाथ इति क्षितौ यः ।
 तेन प्रतेने भिषजा समासात्
 सदैवजानां सदसद्विचारः ॥

Colophon. इति श्रीजगन्नाथगुप्तकवीन्द्रकृतसदैवभाषावलिः समाप्ता ॥

विषयः । अम्बुकुलजातानां केषाञ्चित् सदैवानां वंशावलिप्रकरणम् । तत्र तेषां सद्-
 सङ्गात्प्रामाणिक्यम् । अथ बुद्धिवंशप्रकरणम् । बुद्धिवंशजातस्य गणसेनतनयस्य श्रीधरसेनस्य
 वंशप्रकरणम् । शिबुसेनवंशप्रकरणम् । माधवसेनवंशप्रकरणम् । विनायकसेनवंशप्रकरणम् । उमन-
 सेनवंशप्रकरणम् । विकर्तसेनवंशप्रकरणम् । वल्लभसेनवंशप्रकरणम् । अथ दासवंशप्रकरणम् । तत्र
 नाट्यायचदास-निमदास-अरविन्ददास-जयदासानां वंशादिप्रकरणम् । अथ चिपुरमुत्तवंशादि-
 प्रकरणम् । कायगुप्तवंशादिप्रकरणम् ॥ इति ।

No. 398. सन्तानद्वादशीव्रतम् . Substance, palm-leaf, $13 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 2 on a page. Extent, 50 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyākūṭa Tripurā, Bābu Kodāranātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, new. [Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ सन्तानद्वादशीव्रतम् । तत्र प्रथमं सूर्यार्घ्यं दत्त्वा
स्त्रिवाचनपूर्वकं संकल्पं कुर्यात् विष्णुरोमित्यादि ।

End. इदं सन्तानकं नाम याः करिष्यन्ति भक्तितः ।
अवैष्यन्तु सौभाग्यं लभन्ते सन्ततिं शुभम् ॥

Colophon. इति सन्तानद्वादशीव्रतकथा समाप्ता ।

विषयः । शुभसन्तानादिज्ञाभकारकव्रतविशेषसाधननियमादिकथनम् ।

No. 399. सम्बन्धविवेकः . By भवदेवभट्टः . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 250 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-simha, Kātihālī, Paṇḍita Rājākṣṇa Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ सम्बन्धं विवेचयिष्ये । तत्र मनुः ।
असपिष्ठा च या मातुरसगोत्रा च या पितुः ।
सा प्रशस्ता द्विजातीनां दारकर्माणि मैथुने ॥
या मातुः सपिष्ठा न भवति सा दारकर्माणि दारलसम्पादके कर्माणि तथा
मैथुने मिथुनसाध्येऽप्राधानादौ पुत्रोत्पत्तौ च प्रशस्तेति सम्बन्धः । इत्यादि ।

End. सम्बन्धं प्राक्सुखी दाता पत्नीता च उदक्सुखः ।
अयन्मूलविधिज्ञाने विवाहे तु यतिश्रमः ।
यतिश्रम इति प्रत्यक्सुखः सम्प्रदाता पत्नीता प्राक्सुखः ॥ उक्तम्,—
प्राक्सुखायामिरुपाय वराय शुचिसन्निधौ ।
प्रत्यक्सुखस्तु दाता वै कन्यां दद्यात् सलङ्कृतामिति ।

Colophon. इति भवदेवभट्टकृतः सम्बन्धविवेकः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । विवाहसम्बन्धविचारदिशुक्तेन सपिष्ठादिरुपपद्यते । उदाहरादिरुपपद्यते ।

No. 400. सम्मोहनतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 10×8 inches. Folia, 44. Lines, 12 on a page. Extent, 1,800 ślokas. Character, Nāgari, Date, ? Place of deposit, Govardhana Sarāi Benares, Paṇḍita Bindhyeçvariprasāda Dubē. Appearance, old. Verso. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीमङ्गलमूर्त्यये ।

साकारलं निराकारज्ञानसागरकपिणे ।

देवानां देवदेवाय तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

देव्यवाच ।

देवदेव महादेव सर्वसिद्धिप्रवर्तक ।

लताः कुतः मया सर्वं रक्षस्यातिरक्षकम् ।

रदानौ देवदेवेश रक्षस्यमपरं विभो ॥

शिव उवाच ।

रक्षस्यातिरक्षक कथं त्वयि निवेद्यताम् ।

तथापि तव सद्गत्या रक्षस्यमपि कथ्यते ॥

काक्षी तारा बिम्बमला सुन्दरी वगला रमा ।

मातङ्गी भुवना सिद्धविद्याय भैरवी तथा ॥

धूमावती च दशमी महाविद्या दश कृताः ।

चण्डेश्वरी लघुश्यामा त्रिपुटादिप्रयोगतः ॥

त्रयोदश महाविद्याः शृङ्गुष्व षोडशी शिवे ।

दश पूर्वास्तु शृङ्गुष्व मनदुर्गाश्च मुक्तिनीम् ॥

अष्टाकृता महाविद्या वैद्योक्तविजयाभिधाः ।

वाराहीमङ्गपूर्णाश्च कलासंख्या प्रकीर्तिता ॥

महाकालमते देवी एकपञ्चाशदीरिता ।

महालक्ष्मी समारभ्य महाकालकलात्मकम् ।

विद्यासंख्या लया शोभा जितयं पूर्ववत् भवेत् ॥ इत्यादि ।

End.

अन्तारिंशत्प्रभेदेन ब्रह्मराक्षसजातयः ।

पूर्वोक्तमेव संज्ञाय दुष्टानेताम् विनाशयेत् ॥

गोपनीयं गोपनीयं गोपनीयं पुनः पुनः ।

रक्षस्यातिरक्षक रक्षस्यातिरक्षकम् ।

इति संक्षेपतः श्रोतुं किमन्यत् शौमुभिक्षि ।

Colophon. इति श्रीमदक्षोभ्यतारासम्वादे संकीर्णतन्त्रे द्वितीयखण्डे ब्राह्मणानुतिवर्णने
रश्मः पटलः ।

विषयः । चोठवाणीप्रभेदेन स्त्रिपिङ्गुप्रभेदेन च शास्त्रवानां विंशतिभेदविद्यापीठ-
निर्णयः । पुष्पनिर्णयः । गौड़ादिदेशभेदे तन्त्रादिभेदनिरूपणम् । दशमहाविद्यानिरूपणम् ।
यन्त्रभेदादिनिर्णयश्च ॥

No. 401. सर्वतोभद्रचक्रटीका . By गौरीकान्तचक्रवर्ती . Substance,
country-made paper, 12×3½ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Ex-
tent, 175 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Kāṭhālpādā riā Nāibāṭi, Paṇḍita Rāmatārāṇa Ṭhākura. Appearance,
very old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीस्त्र्ययाय नमः ।
अथातः सम्प्रवक्ष्यामि चक्रं वैलोक्यदीपकम् ।
विख्यातं सर्वतोभद्रं सद्यः प्रत्ययकारकम् ॥
उदग्दक्ष विन्यस्य तीर्थग्रेष्ठास्तथा दक्ष ।
एकाशीतिपदं चक्रं जायते नात्र संशयः ॥
अकारादिस्रराः कोष्ठे ईशादि विदिशि क्रमात् ।
दक्षिणार्गेण दातव्याः षोडशैव चतुर्धनम् ॥ इत्यादि ।

End. वर्त्तमानेति द्रव्यादीनां वर्त्तमाने प्रुन्ये शोधितपटचक्रक्रमेण विंशत्यंशकल्पनया
तद्भागो ह्रस्वति कुपचे तद्भागो वर्त्तते इत्यर्थः । देशध्वंसा इत्यादि सर्वे
सुगमम् ॥

Colophon. इति सर्वतोभद्रचक्रटीका गौरीकान्तचक्रवर्त्तिता समाप्ता ॥ • । • ।

विषयः । तन्त्रोक्तस्य सर्वतोभद्रचक्रादेर्व्याख्यानम् ।

No. 402. सापेक्षवादः . Substance, country-made paper, 11×2 inches.
Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 40 ślokaś. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Pilkhānā
Vāddānagara, Paṇḍita Kailāśacandra Turkaratna. Appearance, old.
Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो दुर्गायै । समासचक्रपदीपस्थायेन समासचक्रपदार्थस्य नाम्नयः ।
आकाङ्क्षाविरहान् । अतएव ऋषयः राजमातङ्गा इत्यादौ ऋषादि-
पदार्थस्य राजादौ योग्यतासम्बन्धि नाम्नयः । यद्यपि तत्समन्विताचार-

रूपाकाङ्क्षा सम्भवति तथापि समभिव्याहारमात्रं नाकाङ्क्षा । अपिलम्ब्य-
बोधविशेषे पदविशेषयोः समभिव्याहारः । इत्यादि ।

End

ननु कथमिदमुक्तं यावता गर्भस्थस्य कर्मणो धालार्थेऽभिविवेशान् धातो-
रकर्मता । यथा ५६ सं गृह्णाति । चक्षयति ॥

Colophon.

सापेक्षवादः समाप्तः ।

विषयः । सापेक्षत्वेऽपि गमकत्वान् समास इति न्यायस्य स्वरूपादिविवेचनम् ।

No. 403. सारनिर्णयः . By रमाकान्तचक्रवर्ती . Substance, palm-leaf,
17 x 1½ inches. Folia, 30. Lines, 3 on a page. Extent, 600 ślokaś.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā,
Post Office Vaidyervāzār, grāma Candrakirtti, Paṇḍita Rajanikānta Bhaṭṭā-
cāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

काशीशचरणार्क्षोजं चतुर्वर्गफलप्रदम् ।

नत्वा वक्ष्यामि यत्नेन सूत बोधविनायकम् ॥

अर्थवद्भातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम् । धातुभिन्नं प्रत्ययभिन्नं यदर्थवत् तत्
प्रातिपदिकसंज्ञं भवति अभिधेयनिष्ठप्रयोजनधनेषु यद्यप्यर्थशब्दसंज्ञा-
प्यभिधेयवचनोऽर्थशब्दो गृह्यते । अधिधेये निष्ठत्वाद्दीनामन्तर्भावात् । यत्-
प्रयोगे यत् प्रतीयते स तस्यार्थः । तथाचोक्तम् ।

शब्देनोच्चार्यमाणेन यद्वस्तु प्रतिपद्यते ।

तस्य शब्दस्य तद्वस्तु ज्ञायनामर्थसंज्ञया ॥

स चार्थस्तुर्धा भिद्यते जातिद्रव्यगुणक्रियेति । तथाचाद्य ।

शब्दैरेव प्रतीयन्ते जातिद्रव्यगुणक्रियाः ।

चातुर्विधादमीषान् शब्द उक्तार्थतुर्विधः ॥

स्वार्थी जातिद्रव्यगुणक्रियास्वरूपभेदात् पञ्चविधः स्वार्थी विशेषणार्थानुसन्धाने
ह्यत्र इत्यादि उदाहरणं विग्रहितार्थबुद्धिं प्रति विशेषणार्थस्य कारणत्वात् ।
तथाच । नृगृह्णीतविशेषणं बुद्धिर्विशेष्यरूपजायते । तथाच जातो ह्यत्र-
जातिरत्र विशेषणं प्रति निमित्तभूतं दृष्टव्यम् । नित्यमनेकव्यक्तिरिति
सामान्यं जातिः । गुणः सङ्गो धर्मः यथा पदस्य गृह्णीतौ गुणः । क्रिया
'धालर्थः', साध्यरूपा तथाच सिद्धं कारणं साध्या क्रिया यथा पशुः पाकः ।

द्रव्यं गुणान्वयः यथा दृष्टिर्गो दृष्टः । स्वरूपमजात्यात्मकमसाधारणरूपं यथा
दृष्ट्यस्य दृष्ट्यलम् । अर्थवदप्रत्ययधालिति सिद्धे यत् नञ्प्रत्ययकरणं तत्
तत्पुनरुपनिर्वाच्यम् ॥ इत्यादि ।

End.

तस्यापत्यं । तस्येति षष्ठ्यात्मनोकीर्त्तं लुप्तपक्षमौनिर्देशः । षष्ठ्यान्नादपत्येऽभि-
धेयेऽण भवति । न पतति वंशो येन जातेन तदिष्टापत्यं प्रकृत्यर्थो विशेषणं
प्रत्ययार्थो विशेष्यः उपगोरपत्यं औपगवः । एको गोने । गोने वंशेऽभिधेये
एक एव प्रत्ययो भवति न द्वितीय इत्यर्थः एतत् सूत्राभावादौपगवस्यापत्य
मित्यर्थे प्रत्ययः कथं न स्यात् । सत्यं एकेनैवापतनार्थस्य प्रतिपादितत्वात्
कथमपरः प्रत्ययः । कथं गार्गाण्यः एवं वात्स्यायन इति एकेनापतनार्थप्रति-
पादितत्वात् पुनः प्रत्ययविधानं प्रशंसार्थमापादयतीति । तेन युक्तं रामात् ।
रजत्यनेनेति रागः रागवाचिनः शब्दात् तेन युक्तमित्यर्थेऽणप्रत्ययो भवति ।
कुसुमेन रक्तं कौसुमं वस्त्रम् ।
तस्य समूहे । षष्ठ्यान्नात् समूहेऽणप्रत्ययो भवति । वायसानां समूहो
वायसं काकमित्यादि ।

Colophon.

इति सधुसूदनतर्कवागीशात्मज श्रीरमाकान्तवक्त्रवर्गविरचिते सारनिर्णये
तद्वितप्रकरणेयपरसूत्रार्थविवेचनं समाप्तम् ॥

विषयः । कलापे नाम-कारक-समास-तद्वितप्रकरणानां न सन्ति सम्यक् परिष्फुटानि
सूत्राणीत्यनेनान सारनिर्णये पाणिन्यादिव्याकरणोक्तसूत्राणां विवेचनं कृतम् । तत्र प्रथमे नाम-
प्रकरणम् । द्वितीये विस्तरेण कारकप्रकरणम् । तृतीये समासप्रकरणम् । चतुर्थे संक्षेपत-
द्वितप्रकरणम् ॥

No. 404. सारस्वतप्रदीपः . By विद्याभूषणः . Substance, country-made
paper, 14 x 2½ inches. Folia, 47. Lines, 4 on a page, Extent, 500 ślokaś.
Character, Bongali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanna-
simha, Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, old.
Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य देवदेवाय वासानां सुखचेतवे ।

सारस्वतप्रदीपोऽयं पद्यैः संरच्यते मया ॥

वकारादिवकारान्ताः सिद्धवर्णाः प्रकीर्तिताः ।

एतदुर्गादिसंज्ञाया विधागार्थमिष्टोदितम् ॥

आद्यन्ताभ्यामिमे प्राच्या प्रत्याहारं जिघृक्षता ।
वक्ष्यमाणक्रमेणैव ते तद्योक्ताः पुरातनैः ॥ इत्यादि ।

End. पुनर्णवा-स्तुभ्रान्ति-द्विभूतः ।
नरीन्दत्येत नर्णर्त्ति-प्रख्यानं चन्द्रगोमिना ।
चरिनाथो विप्रयूना दोर्भागिनेय इत्यपि ।
ज्ञात्रयूना स एव वाक्येनेत्याह्निगणः स्मृतः ।

Colophon. इति त्रैविद्याभूषणविष्टौ सारस्वतप्रदीपे नामविष्टतिर्द्वितीयः प्रकाशः ।

विषयः । सारस्वतव्याकरणस्य टीका ।

No. 405. सिद्धान्तदीपः. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 700 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihati, District 24-Parganās, Paṇḍita Candrakānta Vidyaratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः सरस्वत्ये ॥ अथ शब्दप्रमाणं निरूप्यते । तत्र धर्मप्रसादविप्रलिप्सा-
रहितेन पुनरेण प्रयुक्तं वाक्यं प्रमाणम् । तत्र धर्मोत्तत्त्वप्रकारकं ज्ञानम् ।
प्रसादो धनवधानता । विप्रलिप्सा प्रतारणेष्वा एभिः प्रयुक्तं वाक्यम् न
प्रसाजनकं किन्त्वप्रसाजनकमेव ॥ इत्यादि ।

End. किन्तु सर्वनाम्नो व्यावर्तकत्वाभावादारोपस्योक्तत्वेन साध्यवसानत्वं अर्धव-
सानसुक्तत्वरूपं अनयोर्लक्षणयोः सादृश्यसम्बन्धेन कले गौणौलक्षणाहेतु-
कत्वं यथा गौर्वाङ्मिको गौरयमित्यत्र । सम्बन्धान्तरहेतुकत्वे तु शुद्धलक्षणात्
यथा आयुर्धृतमायुरिदमिदमिति ॥ * ॥

Colophon. समाप्तोऽयं सिद्धान्तदीपः ॥ * ॥ त्रीदुर्गाकरणम् ।

विषयः । शब्दप्रमाणनिरूपणमुखेन शक्तिपञ्चादिनिरूपणम् । शब्दबोधविशेषविशेष-
भावकथनम् । नवार्थविचारः । स्वकारयुत्यन्तिविचारः । सति सप्रत्यर्थनिरूपणम् । ज्ञाप्रत्य-
यार्थविचारः । आख्यातवाच्यनिर्धारणवाक्ययुत्यन्तिरूपणादीनां निरूपणम् ।

No. 406. सिद्धान्तरत्नम्. (सटीकम्) By बलदेवविद्याविभूषणः. Sub-
stance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 28. Lines, 12 on a
page. Extent, 3,000 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1947.
Place of deposit, Hātua Mahārājā's Library. Appearance, fresh. Prose
and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः कृष्णाय ।

वेदस्य स्मृतिगिरो यमचिन्त्यशक्तिं

दृष्टिस्थितिप्रलयकारणमात्मनः ।

तं श्यामसुन्दरमविक्रियमात्मसूक्तिं

सर्वेश्वरं प्रणतिमात्रवशं भजामः ॥ इत्यादि ।

टीकायाः ।

श्रीगणेशाय नमः । श्रीश्यामसुन्दरो जयति । ॐ नमः पूर्णप्रमितये गोवि-

न्दाय । यस्य श्रीनन्दास्यपौत्रवर्षेरासौद्विचं धूततापं क्लेशतत् । इत्यादि ।

End.

ज्ञानन्दतीर्थभूतमद्युतं मे

चैतन्यभास्वत्प्रभयानिफुल्लम् ।

चेतोऽरविन्दप्रियतासरन्दं

पिपत्यलिः सञ्खितल्लादः ॥ ३१ ॥

Colophon.

इति सिद्धान्तरत्नाख्ये भाष्यपीठके पुरुषार्थनिर्णयोऽष्टमः पादः ॥ ८ ॥

टीकायाः ।

इति श्रीगोविन्दभाष्यपीठकटिप्पणामष्टमः पादो व्याख्यातः ॥ ८ ॥ लिख्यते

राधाभोजनव्रजवासिना मया मिते फाल्गुणमासे मासोत्तमे शुक्लपक्षे सोम-

वारे सम्युर्णम् । सम्यत् ॥ १८४७ ॥

* विषयः । प्रथमपादे, सुखप्राप्तिदुःखपरिहारयोर्लोकप्रतिदर्शनात् केनोप्रागेन तौ निष्पद्येते इत्यादि निरूपणप्रसङ्गेन, प्रकृतिपुरुषविवेकादेव त्रिविधदुःखनिवृत्तिर्भवतीति श्रुति-स्मृति पातञ्जल-गोतम-दिमतेः निर्णयः । अपिच केन प्रकारेण प्रकृतिपुरुषविवेको जायत इत्यस्यापि नाना-विधविचारपूर्वकं स्थापनम् । अस्य च प्रथमपादस्य “परमपुरुषार्थोपायनिर्णय इति” नाम ॥ द्वितीयपादे च, भगवत्प्राप्तिविषये साक्षात् साधनीभूतयोजनभक्त्योरैश्वर्यमाधुर्यविषयलक्षणे द्विविधनिष्ठाचनम् । एवं के भक्त्या के चापि ज्ञानेन भगवन्तं प्राप्ता इत्यस्यापि विषयपूर्वकं निष्ठाचनम् । भगवत्सैश्वर्यादिनिरूपणम् । अस्य च द्वितीयपादस्य भगवदेश्वर्यादिनिर्णय इति नाम ॥ तृतीये च पादे, भगवान् सर्वेश्वरः जन्मादिविकारशून्य इत्यादौ श्वरतत्त्वनिरूपणम् । तस्य च श्रुत्यादिप्रमाणप्रदर्शनपूर्वको विचारः । एवं नानारूपमाश्रित्य भगवान् लोकपालनाथ प्रथिवीमवतीर्णः सन् केन केन नाम्ना भक्तैराहूत इत्यस्यापि निष्ठाचनम् । एवं “मेको ज वै नारायण आसीन्न ब्रह्मा न च शक्र” इत्यादिश्रुतिमाश्रित्य विष्णुपरमलसिद्धिः । अस्य च तृतीय-पादस्य विष्णुपारम्यनिर्णय इति नाम ॥ चतुर्थे च पादे, ब्राह्मणो हि भगवतो मुखं, बाहुश्च अक्षयः, वैश्वो ह्यूरुः, पादद्वयाच्च शूद्राः समजायन्त इत्यादिकथनम् । स एव भगवान् विष्णुः समस्तस्यास्य जगतः दृष्टिपालने संचारश्च करोतीत्यादौर्ना श्रुत्यादिप्रमाणप्रदर्शनेन निरूपणम् । परब्रह्मणोऽपि सगुणलनिर्गुणलनिष्ठाचनं कृत्वा वेदस्य मित्यलस्यापनम् । अस्य च चतुर्थपादस्य

“विष्णोः सर्व्वेदेवैश्वर्य्यनिर्णय इति” नाम । पञ्चमपादे तु, जीवात्मनोऽज्ञानादेव प्रपञ्चस्य च प्रपञ्चस्य अद्वैतज्ञाननिवर्तनीयत्वमित्यादौनां विचारः । एवं द्वैतमतस्य प्रतिषेधादिविचार-पूर्व्वकाद्वैतज्ञानोपायनिर्णयश्च । अस्य च पादस्य “केवलाद्वैतनिरास” इति नाम । षष्ठपादे च, जीवात्मा हि सगुणत्वद्वाराऽमेव समस्तानि कर्मफलानि भुङ्क्ते । सोऽपि तु जाते जीवात्मनि गुणसंसर्गभावात् अनन्तानन्दब्रह्मभावप्राप्तिर्भवति । इत्यादौनां विचारमुखेन वेदादिप्रमाण-प्रदर्शनम् । एवं निराकारपक्षीयश्रुत्यादौनामन्यविधयाऽप्यस्य स्वपक्षोपयोगित्वस्थापनं प्रकारान्तरेण केवलाद्वैतनिरूपणम् । अस्य च पादस्य विधान्तरेण केवलाद्वैतनिरास इति नाम ॥ सप्तमा-ष्टमयोस्तु पादयोः, पुरुषार्थनिर्णय एव विषयः ॥ ब्रह्मदेवविद्याविभूषणनामा कश्चिद्विषयिष्ठ-ब्रह्म-स्वरूपेण गोविन्दभाष्याभिधानं विवरणं निर्माय ब्रह्मविषयत्वात् तस्य दौर्घाकारत्वं विविच्य गदुपवेष्टाय स्वर्णपीठं निर्मातुमिच्छुः स एव पिबान्तराष्ट्रं पीठकं निर्माते इत्यस्य विशेष-विवरणमिति ।

No. 407. सिद्धान्तरत्नाकरः. By शिवरामः. Substance, palm-leaf, 17x1 inches. Folia, 161. Lines, 3 on a page. Extent, 3,500 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Thānā Rāṇinagara, grāma Kuṇḍā, Paṇḍita Rāmācāraṇa Nyāyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

ममो गुरवे ।

प्रथम्य सर्व्वज्ञपदारविन्दं

गुरुं यत्नाच्छिष्यरामधीरः ।

ज्ञातन्त्रयेषाम्बिषु सन्निगूढं

सिद्धान्तरत्नाङ्कुरमातनीति ॥

ज्ञ ममाक्षीयसी बुद्धिः श्रौतमेवैषमं ज्ञ या ।

तथाप्यत्र प्रष्टव्यं कारणं शङ्करकुम्भितः ॥

गोपीनाद्यादिविदुषां निबन्धाः सन्ति यद्यपि ।

तथापि मन्दबुद्धीनां बोधनाय ममोद्यमः ॥

अन्यारम्भे विद्वद्विद्याताव द्वातं हरिममस्कारं शिष्यशिष्यार्चमादौ निबध्नाति
संघट्टति । अस्माकं । इति जना ज्ञातन्त्रयपरिशिष्टं ब्रूम इत्यन्वयः ।
ज्ञातन्त्रयः श्रीमद्व्याकरणे कटुः । परिशिष्येने यत् तत्परिशिष्टम् । उद्या-
नमादिवार्थम् । ज्ञातन्त्रयः परिशिष्टमिति अवयवावयवविषयान्ते षड्याः

समासः । कातन्त्रावयवभूतं परिशिष्टमित्यर्थः । यद्यपि तत्तत्प्रयोगेषु दृष्टा-
नुमादयः सिद्धा एव तथापि प्रकृतिप्रत्ययादिभिः प्रतिपदं नोक्तमिति
स्त्रवादिना निरूप्यन्ते इति न दोषः । इत्यादि ।

End.

अथ परे धनविहिते द्वितीयादयः कदाह्यातसमासादिभिरविहिते प्रथमे-
त्युक्तम् । भवन्ते तदभावात् प्रथमा न प्राप्नोतीति परिशिष्टतामित्याह ।
नापीति । असिद्धेषु कृत्यतिशयेषु साधनानि उपाया युज्यन्ते न कदाचि-
न्निष्पन्नं इति भावः ॥ यथा दृष्टं तथा लिखितमिति ।

Colophon.

(आदर्शस्मिन् परिसमाप्तिस्त्वचकं वाक्यं नोपलभ्यते)

विषयः । शीपतिदत्तकृतकातन्त्रपरिशिष्टस्य आख्यानम् ।

No. 408. सुपद्मसकरन्दः . Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 23. Lines, 7 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā via Naihati, Paṇḍita Rāmātārāṇa Thākura. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. अधातुविभक्त्यर्थवदित्यादि । शुवादयो धातवो विभक्तयः सुप्तिरुच्य ।
प्रकीयानान्तु सुपस्त्वतिदेशः सर्वनामकार्थ्यं प्रत्येव । इह धातुय विभक्तिश्च
इति समाचारद्वन्द्वमर्भो नञ्त्तत्पुरुषो बहुव्रीहिवर्गं न पुनर्धातोर्विभक्ति
रिति षष्ठोत्तत्पुरुषः । इत्यादि ।

End.

नञ्चाधिकरणे त्वीयासप्तम्यौ भवतः । पुष्पेति । पुष्पेण युक्तः कालः ।
युक्तः कालो नञ्चादित्यर्थः । लुक्विशेषे तस्यैवाणो लुक् । एवं मृदास्तु कृत-
निष्पापः पितृभ्यो मां व्यसज्जयदिति भट्टिः लुक्विति किं मघास्तु नञ्चः ।
नञ्चेति किं पञ्चालेषु वसति ॥ * ॥

Colophon.

इति सुपद्मसकरन्दे षष्ठो विन्दुः ।

विषयः । सुपद्मसकरणस्य विभक्तिप्रकरणस्य टीका ।

No. 409. सुवन्तदुर्घटः . Substance, country-made paper, 13 x 2½ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent, 450 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmavallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीरामः । सर्वविषयवापकत्वात् सन्निपादे तु आदिप्रकरणे चिकित्सायैकोति
स्त्रवं विधीयताम् । अत्र च लुक् दुपोऽथ्यादि क्रियातां तथा च करण-
श्रुतिः स्यात् नामधातुत्वेन दुपोऽथ्यादिति चेन्न सन्निपादविहितस्यानित्य-
त्वाच्च पौष्पापर्य्यसम्बन्धविहितत्वाच्च इति केचित् । तदसत् दृष्ट्यादेर्नित्य-
दर्शनात् । इत्यादि ।

End. ननु औदित्यलला औदिति कथं न कृतं नकारस्य ओकारे ऐजेषोऽता
इत्यनेनापि तत्सिद्धेः ॥ उ । असृशसोर्लुकि पदान्तकारलुकि च अकारस्य
औत्स्यादिति सन्देहः स्यात् । असृशसोर्लुगित्यस्य पूर्व्यानुवादित्वात् दुरादौ
सोपात् ॥
न पकां टीकयते द्योतक्यूलं बाह्यावस्थते ।
उदिते मन्मथौ भानौ द्याततेति परं + + ॥ (?)

Colophon. इति सुवक्तव्य दुर्घटः समाप्तः ॥ ॐ नमः शिवाय ॥

विषयः । सुवक्तव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 410. सुरतदीपिका. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 150 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha Yaçodala, Paṇḍita Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणपतये । एतासामेव मधुना रतिरञ्जितानां वामानां चतस्रो
वयोदशा बोद्धव्याः उक्तञ्च रतिरञ्जये । इत्यादि ।

End. रमिर्हि बन्धनोपायै र्यः कामयति कामिनीम् ।
तस्य तुष्टा भवेन्नारी स्वात्मानञ्च समर्पयेत् ॥

Colophon. इति सुरतदीपिकायां चतुर्थाध्यायः ॥ ० ॥

विषयः । नारीणां दशावस्थाद्विभिरुपपन्नसुखेन तारां रमनोपायाद्विभिरुपपन्नम् ।

No. 411. सूर्यशतकम्. By मधुरशर्मा. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 200 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpāḍā vid Naihāṭi, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

ज्ञानारातोभक्तभोग्नविष दधतः सान्द्रसिन्धूरैर्बु
 रक्ताः सत्तैरिवोषैरदयगिरितडीधातुधाराद्रवस्य ।
 आद्यान्या तुल्यकालं कमलवनवचे रावणा बो विभूत्यै
 भूयास्तुभस्यन्तो भुवनमभिनवा भानवो भानवीयाः ॥ इत्यादि ।

End.

देवः किं वाम्बवः स्यात् प्रियसुहृदयवाचाय्यं आक्षेपिदाय्यो
 रक्षा रत्नं दीपो गुह्यत जनको जीविनं वीजभोजः ।
 सर्वं निर्णीयते यः क इति च अगतां सर्वदा सर्वदासौ
 सर्वकारोपकारी दिशतु दशशताभ्युकेद्यन्नितम् ॥ (?)

Colophon.

इति श्रीमयूरशर्मल्लतं सूर्यशतकं समाप्तम् ।

विषयः । श्रीसूर्यदेवस्य शवः ।

No. 412. सूर्यशतकस्तोत्रटीका . By जगन्नाथशर्माः. Substance, country-made paper, 12×1 inches. Folia, 28. Lines, 4 on a page. Extent, 600 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Paṇḍita Candrakāuta Nyāyālaṅkāra. Appearance, old. Proso. Generally correct.

Beginning.

ॐ गणेशाय नमः ।

यस्मिन्नस्मिन्ने यतः सुवन्तुते(?)ऽप्युद्गच्छतीदं जग-
 ङ्गुष्टं षष्ठविंशत्यष्टजननाभिः सर्वदायं भवेत् ।
 रात्रौ रात्रिकरप्रभानिकरतोऽष्टःपद्मशोभीकरः
 पद्मिन्या विरहो प्रभाकरकरप्रोत्साह + + + भजे ॥
 यं नला लजरं वपुः सुरगणाः संपापुरेवःकुले-
 सुक्ताः सुनिविरोधिभिर्मुनिगणाः संसूय दिव्यैः क्षवैः ।
 तं नला कवितापसूर्यशतकस्तोत्रटीका जग-
 न्नाथेनैव सुतस्यैव हितकरी जेलिष्ठ विद्वत्प्रिया ॥
 पुरा किञ्च शरबन्धुष्वसिद्धितकपालकपालितारकत्रफदानवारितशेवचौह-
 कसेवरो वाराणस्यामशेषशस्त्रविचारसङ्ग्रामवेदवेदाङ्गादिविद्याविमर्शेन-
 मञ्जोक्तानामेवाभिभटजिताशेषत्रफ्णाषभाषोदर + + सुषमपदनविद्वद्-
 गणवैरी रीतिव्याम्बितकवितात्याजितकविराजराजिकात्यसुजातगर्वं क्षपः-
 खर्जीकृताशेषतपोधनो मन्त्रामञ्जोपाध्यायः श्रीमन्मयूरभट्टः पूर्वजन्मदुरदृष्ट-

हेतुकगलितकुष्ठजुष्टो ग + + + क्षमो वात्सवस्तम्बावस्तम्बी भगवत्सूर्य-
मन्दिरसङ्कीर्णद्वारावस्तम्बनाशक्तस्तययादुपविष्टः पूर्वजन्मदुरदृष्टकुष्ठरोगा-
पनोदनेश्वरीश्वराश्रीर्वाद्याजेन रश्मिराजिरथमण्डल × × × मेव भग-
वन्तं स्तौति जम्भुरातोमेति । अस्यार्थः । भानवोयाः सूर्यसम्बन्धिना
भानवो रश्मयः वो युष्माकं विभूत्यै विशेषसम्यक्तये भूयासुरित्यन्वयः । इत्यादि ।

End. कौस्तुभपारिजातचन्द्रास्तप्रभृतयो न वात्सवा धातरः पाणौ हस्ते पद्मं न च
नरकरिपोर्विष्णोवरः स्वस्वौ वक्षःस्वस्वौ वासवेष्म वसति + + + + +
+ वा आदधाना धारयन्तौ ॥ ४३ ॥

Colophon. इति औजगताथशर्माविरचित भोक्तव्यशतकस्तोत्रटीकायां रश्मिवर्णनं समाप्तं ॥
विषयः । मयूरभट्टकृतसूर्यशतकभिधानस्तोत्रस्य रश्मिवर्णनान् व्याख्यानम् ॥

No 413. स्तवमाला. By रघुनाथगोस्वामी. Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 44. Lines, 10 on a page. Extent, 1,400 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅḍā Kucokol, Bābu Yogindranātha Simha Deva. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीश्रीलक्ष्मणचैतन्यचन्द्रो जयति ॥
गतिं दृष्ट्वा यस्य प्रमदगजवर्योऽखिलजना
मुखस्य श्रीचन्द्रोपरि दधति लुत्कारनिवचम् ।
स्वकान्या यः स्वर्णावलमधरयेच्छीधु च वच-
स्तरङ्गेभौराङ्गो हृदय उदयकां मदयति ॥
अलङ्कृत्यात्मानं नवविधधरैरिव बल-
द्विषण्त्वस्तथास्फुटवचनकम्याश्रुपुलकैः ।
वसन् स्थित्यन्व न्ययति गिरिपतेर्निर्भरमुदा
पुरः श्रीगौराङ्ग इति ॥ इत्यादि ॥

End. यत्पादास्त्रुजयुग्मविद्युत्तरजाः सेवाप्रभावाद्दृष्टं
मात्सर्वीश्वरस्य गिरीन्द्रनिकटे कष्टोऽपि नित्यं वसन् ।
तत्प्रायो गणपालितो जितसुधाराधामुकुन्दाभिभूः
उद्गायामि श्रद्धां मां पुनरपि श्रीमान् स रूपोऽवतु ॥

Colophon. 'इति औजगताथशर्माविरचिता स्तवमाला समाप्ता ॥ • ॥

विषयः । गौराङ्गस्तवः । गोवर्द्धनस्तवः । वज्रविलासस्तवः । राधाष्टकं । नवाष्टकं ।
सुकुन्दाष्टकं । चेतन्यचन्द्राष्टकञ्च ।

No. 414. स्मरणमङ्गलैकादशकम् . By रूपगोस्वामी . Substance, yellow paper, 13 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 2½ on a page. Extent, 35 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place, of deposit, Āgaṭṭalā Vṛddha-nagara, Paṇḍita Mineçvara Śārvabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीराधाकृष्णभ्यां नमः ।

श्रीराधाप्राणबन्धोत्तरणकमलयोः केशशेषाद्यगम्या
या साध्या प्रेमसेवा व्रजचरितपरे गाढलौल्यैरलभ्या ।
सा स्थात् प्राप्ता मया तां प्रथयितुमधुना मानसीमस्य सेवां
भाष्यां रागाध्वपान्यव्रजमनुचरितं नैतिकं तस्य नौमि ॥ इत्यादि ।

End.

ताम्बूलैर्मन्त्रमास्त्यै र्व्यजनद्दिमपयःपादसम्पादनार्थैः
प्रेम्णा संसेव्यमानौ प्रणयिसहचरीसङ्घयेनाश्रितौ । (?)
वाक्कायानोरिताभिर्निष्ठतरतिरमैः कुञ्जसुगन्धिसङ्घौ
राधाकृष्णौ निशयां सुकुसुमशयने प्राप्तनिद्रौ स्मरामि ॥

Colophon.

इति श्रीमद्रूपगोस्वामिना विरचितं श्रीराधाकृष्णयोरष्टकालिकस्तोकावलि-
स्मरणमङ्गलं समाप्तम् ॥

विषयः । श्रीराधाकृष्णयोर्निशान्ताद्यष्टकालिकविचरणरूपमङ्गलस्मरणम् ॥

No. 415. स्मृतितत्त्वविनिर्णयः . By रामभद्रः . Substance, country-made paper, 15½ × 3 inches. Folia, 163. Lines, 7 on a page. Extent, 4,000 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Sakhuyāri Kulapura, Paṇḍita Vrajakānta Smṛtipañcānana. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो दुर्गायै ।

विश्वोऽहं ब्रह्मशास्त्राणि रामभद्रकृती स्मृतौः ।

विदधाति यथैकत्र स्मृतितत्त्वविनिर्णयम् ॥

प्रायशः सङ्कल्पानामेव कर्माभारभक्तजादादे स एव निरूप्यते । इत्यादि ।

End. शुद्धस्य सार्वपुराणमिति यदुक्तं तदापह्नयवसाहोजनविषयम् । आमान-
विषयं वेति शुद्धपाणिः ॥ ० ॥ श्रीः ॥
विषयः । नित्यनैमित्तिककर्मादीनां व्यवस्थादिः ।

No. 416 स्मृतिसंक्षेपः . By नरोत्तमः . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 1,100 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-simha, Nahātā, Paṇḍita Haracandra Vedāntavāgiṣa Appearance, toler-
able. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमस्तारये ।
अज्ञाननिमिरद्धं च संसारार्णवतारकम् ।
मुक्तिप्रदं पदं यस्य नत्वा संगृह्यते मया ॥
सूर्यकेन सुबोधेन नरोत्तमद्विजेन वै ।
कथ्यते स्मृतिसंक्षेपं गृह्णन् द्विजसत्तमाः ॥
अथाशीचसंक्षेपः । इत्यादि ।

End. अथ षोडशदानम् ।
• भूम्यासनं जलं वस्त्रं प्रदीपोऽन्नं ततः परम् ।
ताम्रचूर्णं हवगन्धश्च मास्यं फलमनःपरम् ।
शय्या च पादुका ज्ञावः काञ्चनं रजतमथा ॥ * ॥

Colophon. श्रीकाञ्चीपदे नमः सतिरास्मात् ॥ ० ॥

विषयः । अशीचादिनिरूपणमुखेन सप्तमरचयवस्था सुसुषुप्त्यादिनिरूपणम् । तथा
षोडशदानादिनिरूपणम् ।

No. 417. स्मृतिसर्वस्वम् . By नारायणः . Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 194. Lines, 7 on a page. Extent, 5,000 ślokas, Character, Bengali. Date, Sz, 1754. Place of deposit, District Vākuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, toler-
able. Prose. Generally correct.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ।
सर्वकर्मानिमित्तस्य सावसाहो निरूपणम् ।
‘बान्ध-वीर-पावन-भाषणिकाश्चतुर्विधाः ॥

तत्र शुक्लप्रतिपदादिदर्शान्तो सुखाद्यान्तः । कृष्णप्रतिपदादिपूर्वमासी
गौणः । यत्तिथ्यादि तत्तिथ्यन्तोऽन्यथ । यथा कृष्णद्वितीयादिकृष्णद्विती-
यान्तः । किन्त्वत्र पूर्वतिथिं त्यक्त्वा गणना अतस्त्रिंशत्तिथ्यात्मकः स्यात् ।
तेन यदि शुक्ला पक्षमौ ऋततिथिस्तदा तां त्यक्त्वा शुक्लपक्षोमादाय गणनया
परशुक्लपक्षमौपर्यन्तो मासस्तत्र प्रथममासिकः स्यादेवम् । इत्यादि ।

End.

दिवा सन्ध्यायाश्च नैव स्त्रीगमनम् । ततो बज्जलाभ्यां शौचं मूत्रवत् कृत्वा
जायाद्वदन्तौ तु न स्नानम् । नाय्यास्तु न स्नानम् । भैद्यनात् परं शौचात्
पूर्वं मलमूत्रोत्कर्गो न करणीयः । उपवासं कृत्वा पराङ्गे पुण्यर्चे स्नेत-
पुण्यायाः कण्डकारिकाया मूलमुत्थाप्य ऋतुखातायाश्च चतुर्थ्यङ्गनि प्राक्-
शिरः संविष्टाया दक्षिणनासापुटे निशि उदकेन पिष्ट्वा दक्षिणाङ्गुष्ठाना-
मिकाभ्यां गृहीत्वा पतिः ।

ॐ औषधीस्त्रायमाणा सद्यमाना सरस्वती ।

अस्त्राङ्गे दृष्टव्याः पुनः पितुरिव नाम जनयेत् ॥

इति मन्त्रं पठित्वा नखं दद्यादिति स सुपुत्रं जनयतीति । परञ्च पिप्लौ-
मरीचार्द्रकनागकेसरचूर्णमाश्वमिश्रितं चिरं सुक्षीतेति ॥ रतिसम्पन्निरावि-
वासः परिधाय वैधकर्म न करणीयमिति शिवम् ॥ * ॥

गुरुणा पादपद्मानां कृपया ससुपर्जितम् ।

नारायणीयं सम्मलं पुनर्पौत्रेषु तिष्ठतु ॥

धीरा धीरवराः सुनिर्मलभियो वेदाविदाम्बानदाः (?)

काव्यव्याकरणपद्यशास्त्रनिपुणा विद्याकराः सत्तराः ।

पुस्त्रीयं सुकृता मया मितभियार्थार्थे धमाद्विद्यते-

ऽस्यां दुष्यं परिचिन्त्य चेदिति न देतदूषणीयं तदा ॥ * ॥

Colophon.

इति स्मृतिसंज्ञं समाप्तम् ॥ * ॥ शक्राब्दाः १०४४ । ॐ रामः शरवम् ।

विषयः । मासादिकरूपम् । मलमासे कर्तव्यकर्तव्यादिकरूपम् । अनुतादिक-
रूपम् । एकादशीद्वादश्यादितिधिकर्तव्यवस्थादि । अष्टकामसानयोद्देश्यादिव्यवस्था । आसप्त-
स्तुक्रत्यान्त्येष्टिजिह्यादिकरूपम् । आशादिकरूपम् । अशौचादिव्यवस्था । प्रथमशुद्धादि-
निरूपणम् । प्रायश्चित्तादिकरूपम् । विवाहादितिधनवशाद्विनिरूपणम् । गण्यादियोगनिरू-
पणम् । विवाहादिकरूपम् । दशफलदादिकरूपम् । अरिप्रभंसादियोगनिरूपणम् । दायभाग-
व्यवस्थादि । आक्रिकादिकरूपम् । तर्पणादिकरूपम् । जलभिगमनादिकरूपव्यवस्था ।

No. 418. खप्रकाशरहस्यम् . Substance, country made paper, 17½ × 3 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 500 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Pharidpura, Parganā Idilpura, Post Office Pāraṅga grāma, Dhānnkā, Paṇḍita Rajanikānta Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः सरस्वत्यै । प्रभाकरस्त्वेवमाह । ज्ञानं नानुव्यवसायघाच्च परन्तु
स्वयमेव स्वस्वमेयसाक्षात्तञ्च गृह्णाति एवञ्च घटजात्याद्याकारकव्यवसाय एव
घटमञ्चं जानामीत्याकारकः तस्य च मितिमार्गं प्रत्यक्षरूपता
घटादिरूपमेयांश्चैव क्वचित् प्रत्यक्षरूपता क्वचिच्चानुमित्यादिरूपता । अथैव-
मांशिकतया प्रत्यक्षत्वादीनां जातित्वानुपपत्तिरिति चेदिष्टमेवैतत् गुणगत-
जातिमनङ्गोक्त्यन्तामस्माकं । ननु तर्हि किमिदं प्रत्यक्षत्वं न तावत् तद्
दृष्टौन्द्रियसन्निकर्षजन्यत्वं तस्मै ज्ञाननिष्ठेन्द्रियसन्निकर्षस्य ज्ञानप्रज्ञानक-
त्वात् ज्ञानां प्रत्यक्षत्वानुपपत्तेः नापि तद्विषयकज्ञानजन्यत्वं ज्ञानानु-
मित्यादीनां ज्ञानविषयकपरामर्शजन्यतया ज्ञानां प्रत्यक्षरूपतानुपपत्तेः ।
न चेष्टापत्तिः मितिसाहचर्यात् सर्वमेव प्रत्यक्षमित्यादिप्रत्यक्षविरोधात् . यच्च
तत्त्वानुमेयज्ञानां प्रत्यक्षात्मकत्वं नोपपद्यत एव परन्तु साक्षात्कज्ञानां एव
तच्च नानुपपद्यं स्वस्य स्वविषयकज्ञानजन्यत्वात् न च यच्च स्वविषयकपरा-
मर्शात् स्वविशेष्यकानुमितिः तच्च का गतिरिति वार्थं सामान्यलक्षणायाः
प्रत्यासक्तिर्लभ्यमानानामस्माकं संपूर्णविषयकज्ञानस्यैवासम्भवात् ॥ इत्यादि ॥

End. अतो न्यायनये घटज्ञानवानश्चित्यादिशब्दबोधे योग्यताज्ञानहेतुताकल्पना-
धिक्यात् गौरवं अपकाशमते घटादिरूपपदार्थोपस्थितिरेव योग्यताज्ञाना-
त्मिका तथैवात्मादिरूपैकपदार्थतादृशज्ञानादिरूपापरपदार्थवत्स्वरूपयोग्यताया
नियमतोऽवगाहनात् । अतः पदार्थोपस्थितिहेतुतयै वा निष्कर्षेण न तच्च
योग्यताज्ञानस्य हेतुत्वान्तरकल्पनमित्येतदपि हेयमेव नैयायिकमते दर्शित-
वञ्जलाघवेन तादृशात्पगौरवस्याकिञ्चित्करत्वादिति ॥

Colophon. इति खप्रकाशरहस्यम् ॥

विषयः । प्रवालं खतो 'प्राञ्चमिति केचिददिति गुरुणां मते ज्ञानस्य खप्रकाशकत्वात्
तत् ज्ञानप्रासाध्यं तेनैव गृह्यते भट्टानां मते ज्ञानसत्तौन्द्रियं सुरारिभिर्भाषां मते अनुव्यवसायेन
ज्ञानस्य प्रासाध्यं गृह्यते इत्यादिविप्रतिपत्तिनिरासः ।

No. 419. खर्गसाधनम् . By रघुनन्दनभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 18 x 5 inches. Folia, 48. Lines, 7 on a page. Extent, 1,200-
lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi, District
24-Parganās, Mahāmahopādhyāyā Paṇḍita Haraprasāda Ḡastri. Appearance,
tolerable. Verse. Generally correct,

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

क्रियाधिकारिणो वाच्यस्तथा चान्येष्टिपद्धतिः ।

अशौचनिर्णयोऽशौचद्वितीयाच्चक्रियापि च ॥

द्वानक्रिया दृष्टोत्सर्गं चावशावादि बोद्धव्यम् ।

प्रतिस्वत्वस्यासं तथा पाप्यतीर्थकम् ॥

विशेषोऽपरपक्षस्याप्यमावास्यां स्वतस्त्य च ।

उच्यते चात्र संक्षेपात् रघुनन्दनशर्माणां ॥ अथाधिकारिणः । इत्यादि ॥

End.

संक्रान्त्यां निशि सप्तम्यां रविशुक्लदिने तथा ।

आद्ये अश्विदिने चैव न कुर्यात् तिलतर्पणम् ॥

प्रतिप्रसवमाह ।

अयने विधुवे चैव संक्रान्त्यां पञ्चमेषु च ।

उपाकर्मादृष्टोत्सर्गं युगादौ स्वतवासरे ॥

रविशुक्लदिने चैव न कुर्यात् तिलतर्पणम् । तीर्थेऽपि न दीवः ।

तीर्थमात्रे तु कर्त्तव्यं तर्पणं सनिकोदकैः ।

अन्यथा कारयेत् यस्तु स विहायां क्षमिभवेत् ॥

आत्रस्तु क्षम्यपर्यन्तं जगत् तप्यन्निति क्रमात् ।

अश्लिन्नितयं दद्यादिति संक्षेपतर्पणम् ॥

Oolophon.

इति रघुनन्दनभट्टाचार्यलतः खर्गसाधनाख्यो ग्रन्थः सम्पूर्णः ॥०॥

विषयः । क्रियाधिकार्यन्त्येष्टिपद्धत्यादिक्रियानिश्चयानां संक्षेपेन निरूपणम् ।

No. 420. हंसदूतटीका . By नृसिंहः . Substance, country-made
paper, 12 x 2½ inches. Folia, 17. Lines, 13 on a page. Extent, 650-
lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Vṛṅkaḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmavallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance,
old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

योनीशैः द्युक्कारद्वन्द्वमितिभिर्भ्यानिर्भ भाविर्न
 सानन्दं विविशङ्कारमारमयैवेत्युं सदाभीष्टदम् ।
 श्रीराधाकृष्णतादिभिः सुकृष्णितैर्भावैर्मुदाराधितं
 श्रीगोविन्दपदारविन्दमद्युक्कस्तन्वाय वन्द्यास्ये ॥
 वन्द्ये सनातनं नित्यं रूपस्य स्थापितं परम् ।
 यो × × चंसदुताख्यं कृतं काव्यं सुदायकम् ॥
 ध्यात्वा श्रीरूपचरणं बृहदीरप्यशो सदा ।
 मद्याध्यानं वितनुते श्रीमद्विंशो यथासति ॥
 किन्तु सर्वथ चापख्यं मम बृहदस्य स्वरयः ।
 बाह्यकानां सुबोधार्थं व्याख्यानं क्रियते मया ॥
 यदस्य मूलमधिकं विदुर्बाध्यं सङ्कवेत् ।
 तत्सर्वं पठितैः शीघ्रं शिरस्त्रेण कृतोऽञ्जलिः ॥
 अथ परमभागवतः कविकुलधुरीणः श्रीरूपगोस्वामी जगन्वरकौलध्याचरित-
 निमग्नचित्तोऽपि काव्योपदेयेन चंसदुताख्यं प्रज्ञासमाय दृष्टदेवतास्मरणरूपं
 मन्त्ररसाकरति । दुक्कलमत्यादि । कोऽपि अनिर्वचनीयः पदार्थः मे ज्ञान
 हृदि मनसि स्फुरन् आविर्भावं करोतु प्रायश्चायां खोद । इत्यादि ।

End.

अण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । श्रीरूपगोस्वामिप्रणीतस्य संसृताष्टकायस्य व्याख्यानम् ।

No. 421. **হুজিজেজনাযতী**. By **কবিকগরী**. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 14. Lines; 5 on a page. Extent, 300 *ṣloka*s. Character, Bengali. Date, c. 1900. Place of deposit, District Dhākā, Post Office Vaidyervāzār grāma, Kṛṣṇapurā, Paṇḍita Kālikṛṣṇa Vidyāvinoda. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय । ॐ नमः श्रीबाबे ।

प्रविपस्य हरिं हरपद्मभवप्रभुखामरकोटिमुताङ्गिणम् ।

हरिकेशिनहं कक्षयामि गुरोवरचाम्बुजचुम्बिमनोजयुधः ॥

अथ बाहुजकेतवजातमहासुरसैनिकभारविषयतारा ।
 • धृतयेनूननूररविन्दमुयोऽगमदन्तिकमनुमुचौ वसुधा ॥
 अधिगम्य तदीरितमाधिकरं सुरसिद्धमुनिप्रकरेण युतः ।
 स च दुग्धपयोमिधितोरगतः प्रणिपत्य निवेदितवान् चरये ॥
 प्रणयाच्च विधेरवनेच ग्रन्थः सुकृताच्च यदोः परमः पुमान् ।
 सचसावततार मिचकुसरीम् वसुदेवगृहे सच लाङ्गलिना ॥
 भगवान् सङ्गपो ब्रजवासिगणे प्रतिपद्य स मन्दगृहं चलिता ।
 ब्रजकुक्षितमङ्गलकैलिकुलेरथ मोकुलदेशमलङ्कृतवान् ॥
 अथतंसितपुष्पितपङ्कजकं यमुनातटिनीपतले मिलितम् ।
 तमवेक्ष्य ततो वचिरिति सखी ललितोक्ति... मयदत् ॥ इत्यादि ॥

End.

इति कंसवधपं विमिश्रित्य रघोऽम्बुल्लाङ्गलिघातितवन्मुगधम् ।
 पितरौ च वयम् नमम् यदूनय मन्दमुखात् विषयं च सः ॥
 अपमुपपदोत्तरखेनमधौ लतवान् मयितारिपदे भगवान् ।
 विजहार च तत्र पुरे रमणीरमणीयमञ्जोत्सवरङ्गपरः ॥
 इति... चरणेरवतीर्थं धुरं जगदेकधुरम्बर, एष चरिः ।
 ॥
 चरितञ्च चरेरिदमेव परं गृहदेवमुच्छोदितमाधिचरम् ।
 अधिगम्य मञ्जुभिभागवताङ्गुलिं प्रणुत प्रणतेन मया ॥
 इति X लघुचिन्तनजातशतोत्तरविंशतितोडकवन्मपदा ।
 कविकेशरिणा चरिभक्तिमता चरिकेलिकलावतिका रचिता ॥

Colophon. इति चरिकेलिकलावत्या कंसवधो नाम पञ्चमः सर्गः ॥

विषयः । अलि चालिञ्जलिसङ्गुले पञ्चसर्गात्मके अष्टकाद्ये तत्रभवतो रघोः श्रीचरे-
 चरितवर्चनम् । तत्र प्रथमसर्गे,— मोपदेशधरस्य मोहं जतस्य भगवतो दर्शनाय वचिरागङ्गवती-
 प्रवृत्तीनां मोपरमणीनां संवादः । द्वितीयसर्गे,— मोहस्थितेन भगवता मोविन्देन सप्तं गोपीनां
 चलात्रमवर्चनम् । तृतीयसर्गे,— राघविहारवर्चनम् । चतुर्थसर्गे,— भगवतः कंसपुरदर्शनम् ।
 पञ्चमसर्गे,— कंसवधश्चेति ॥

No. 422. हरिनामार्थतत्त्वम् . By दासगोस्वामी . Substance, country-made paper, 12x5 inches. Folia, 4 Lines, 8 on a page. Extent, 65 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgarta's Vṛddhanagara, Tripurā, Paṇḍita Mineṣvara Sārvaabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

अथ सचामन्त्रः ।

लोकानामुद्धरणार्थं हरिनाम प्रकाशयेत् ।
यस्माद्विसृज्यते लोको मन्त्रापापं कलौ शुभे ॥
चरेत्तन्मन्त्रं इत्यादि ।

End.

चकारचामन्त्रा ज्ञाता रे मन्त्राञ्जरेण च ।
चकारे मन्त्रा देवौ रेकारे च सुमेधसः ॥
... .. ।
हरिनामानुषेविना कुक्षकोट्यान् संस्थितिः ॥

Colophon.

इति श्रीदासगोस्वामिना विरचितं हरिनामार्थतत्त्वम् ॥

विषयः । “चरे चरे” इति नाम्नो नामाप्रकारेण व्याख्यानम् ।

Addenda to No. 360.

(श्रुतताखण्डटीकायाः) ।

ननु पुराणन्यायसीमांसाधर्मशास्त्रागमिनिताः ।
वेदाः ज्ञानानि विद्यानां धर्मस्य च चतुर्दशेति ॥
क्षुत्पुस्तचतुर्दशविद्याभ्यासवर्धितत्वात् तन्मार्गस्य तद्वर्गगतशिवताखण्ड-
धर्मस्यापि तथात्वात्तद्वर्गगतान्यर्थान्ताख्यपि सप्तशृङ्गाभाषायां व्याख्येयानि ।
ननु ज्योतिषिकानां प्रवचनमिव कौलिकानामपि निप्रचानुपचारिकं प्रत्यक्षं
पक्षमसति श्रुतिश्रुतकलेनोपपन्नं यत् तत्तन्मात्रस्य श्रुतिश्रुतत्वं ब्रूयति ।
तथा मन्त्रादिक्षुत्तीनामिव तन्मात्रामपि वेदश्रुतत्वं कृत्वा युक्तं व्याख्येयत्वमिति
चेन्न । भाषासन्त्रासामपि प्रत्यक्षपक्षत्वेन श्रुतिश्रुतकत्वापत्तेः । न चेदपत्तिः
माधो मोक्षीत्यादिभाषायासमन्तिनापभ्रंशकपत्वात् । अपक्षद्वयवर्षस्य
वेदश्रुतस्य ।

सन्तो चीनः खरतो वर्धतो वा

मिथ्याप्रयुक्तो न तमर्थमाह ।

सर्वो वक्तो यजमानं चिनस्ति

यथेन्द्रश्वः खरतोऽपराधादित्यनर्थचेतुल्लखणात् ॥

तथाच तेतिरीयास्त्वष्टावतपुत्र इत्यनुवाके इन्द्रस्य श्वं शातयितारं पुत्रमि-

च्छन् त्वष्टा स्वाचेन्द्रश्वनुवैजसेति सन्त्ये इन्द्रश्वपुत्रमकोदातं न प्रयुक्तवान् ।

किन्तु मौद्यादुदात्तमेव युक्तं तेनेन्द्र एव तत्पुत्रनामकोऽभूत् इत्यामनन्ति ।

तस्माद्भाषामन्त्राणां श्वरादिसिद्धवचस्वादेव बोध्यवन्तम् । न वेदसूक्तकल-

सिद्धिः । तेष्वपाठात् । किञ्च युक्तवर्षाक्षतत्सिद्धवचनात् भाषादिवैजभावेन

संचिता आचक्षमाणाः सन्तस्तदीजार्थभृतां देवतामभिसृष्टीकुर्वन्तीति ।

अस्मात् संचितामन्त्रवाचिनः । न किञ्चित्समभिसृष्टीकुर्वन् शक्नुवन्ति । तेषां

तदवाचकत्वात् । तस्माद्वैदिकत्वादेवेदसूक्तत्वात् अनर्थकत्वाच्च न व्याख्येया-

न्यङ्गयन्त्राणीति प्राप्ते भ्रमः । न तावत्तन्त्राणां षत्पुद्गलविद्यास्थानवर्धभूतत्व-

मसि पुराणपदैरेव भारतादीतिहासानामिव तेषामपि संप्रज्ञात् । तेन

तद्वदैर्वा श्रुतिसूक्तकलेन प्रामाण्यम् । सर्व्वेश्वरप्रणीतत्वेन भगवद्गीतादिव-

दव्यर्चितत्वञ्च । नापि तदुक्तानां सन्त्राष्टां धीरावसन्त्राणामिव वैदिकत्व-

मसि । सामराजादिविद्यानां प्रत्यक्षेण श्रुतिष्वेवोपलब्धत्वात् । दर्शयन्ति

आत्मविदः श्रुतिष्वेव सन्त्राष्टासुचारम् । त्रीमन्त्रभागवते यन्त्ररामायणे

आख्याभिरपि लक्ष्यपङ्क्तयः रामपङ्क्तयश्चोक्तारो दर्शितो दाशतवीष्टु ।

तस्मात्तन्त्राणां वेदसूक्तत्वं तन्त्रत्यमन्त्राणां वैदिकत्वञ्च सिद्धम् । एवं भाषा-

मन्त्राणां अक्षरानुपूर्व्या अवैदिकत्वेऽपि तदर्थानां वैदिकत्वादेव बोध्यं-

वन्तम् । यथा आसादिप्रणीतानां विष्णुसहस्रनामस्तोत्रादीनाम् । अवै-

दिकस्य सन्ततन्त्रादेरदृष्टद्वारेण सर्व्वेयाप्यर्थसाधकत्वसम्भवात् । सम्भवति च

आश्वरादीनां संस्कृतभाषया देशभाषया वा वेदाद्यं पयनसामर्थ्यम् ।

तपःप्रभावनिबन्धञ्च तदुपधितायुः वर्षानुपूर्व्या अवैदिकत्वेऽपि तदर्थानां

वैदिकत्वादेव बोध्यवन्तमिति तत्समाचार्यकारित्वम् । (?) तस्मात् सिद्धं

धीरावसन्त्राणां भाषामन्त्राणाञ्च वैदिकत्वम् । आनुपूर्व्यमिहाह सर्व्वेयां

वर्षानामसृष्टीमप्रतिस्तीमजानाञ्च यथाश्वमेधसुचारयेऽधिकार इति ।

न किञ्चिदवश्यम् । यत्तु अक्षरवाचिनो कान (?) किञ्चित्समभिसृष्टीकुर्वन्तु

सन्निधापयितुं वा समर्था इत्यनर्थकानि तन्त्रयानि यन्त्राणि इत्युक्तम् ।

ततोऽप्येव । यथा ध्रुवीजादुरतद्रूपसद्ब्रह्मसूक्तपरिवारद्वयं (?) तत्पूर्व्वं

प्रकृतमेव परापश्यन्तो मध्यमा वैकरीतिभेदेन (?) चतुर्विधाया वाचां
वाचम् । यथा च तसौ स्वनशाब्दादिकं फलानि गृह्यादवस्यैवं विराजि
कृतं विद्यदादि जङ्गयूथं देवतावर्गो जीववर्गश्च । तवाकारो वै सूर्या
वाक् सैषा स्थोत्राभिर्भ्यस्याना बह्वी नामाकृपा भवतीति विराट्वाचिनो-
ऽकारश्च जङ्गवाक्यमयत्वं श्रुतमिति यावान् वाचो ब्रूयन्त्यान् वाचक-
ब्रूयोऽपि वाग्विभूतिरूपः । तथाच श्रुतिः । यावद्ब्रह्मविशिष्टः तावती
वागिति । एवं सति संख्यावाचिनोऽप्यङ्काः संख्येयं देवतादिसङ्ख्यं वा देवता-
वाचि यदवयवभूतवर्गसङ्ख्यं वाभिदधति । दृष्टमैतन्नोक्तवेद्योर्थतुल्यत्वात्
संख्यावाचिलम् । तवाचं भूमिर्धन्वावग्रथो वेदा चर्चा रसाः ऋषयो गजा
पक्षाः दिशो ब्रह्माद्यादित्या विश्वे मन्वस्त्रिचयः कला इति सङ्ख्याता-
मेकस्यादि(?) संख्यावाचिलं ज्योतिषे जन्मोविचिंत्याद्य प्रसिद्धम् । तथा द्वितीय-
मपि त्रयीविद्या द्वादशशतं दक्षिणा इमेन सप्तसदक्षिणेन धनेतेत्यादि
संख्याया वेदमवादिक्मेवाभिधीयते न लोकाद्यवर्णादि ।

यवमेकपादे विनिश्चित्य वीचतुर्भिर्वशीकृत्य ।

पञ्च जिला विदिला षट् सप्त चिला सुचौ भव ॥

यकायनोऽसौ द्विषल्लिखल्लक्षतूरसः पञ्चविधः षड्मात्रा ।

षष्ठल्लग्नवियो नवाचो द्वाष्टदी द्विष(?) गोष्ठादिष्टश्च इत्यादौ ॥

यकादिशब्दैर्बुक्तीश्वरादिसंख्याभिधानाच्च प्रसिद्धम् । न च संख्यायाः संख्येय-
विशेष्यवाचिलेनेयमर्थलक्षणा दोषः । ईश्वरसंकेतप्रकृतार्थत्वात् । खं सङ्केत-
प्रकृतार्थं नेयार्थमिति भ्रष्टत इत्याकरो बाधुनिकसंकेतप्रकृतार्थस्यैव नेयार्थ-
त्वाभिधानात् । ईश्वरसंकेतप्रकृतार्थत्वस्यैव एकस्मै स्वाद्या द्वाभ्यां स्वाचेति
चतुर्थ्या संख्यावाचिनां शब्दानां देवतावाचिलत्वमसादृश्यत्वं प्रज्ञापकमन्त्र-
लिङ्गावायमस्यते । तथाचि श्रूयते ।

दातयं षड्विंशच्चतुरः कल्पयन्ते चूर्णांसि च दधत आद्वादशम् ।

यश्च विनाय कवयोऽभनौषा ऋक्सामाभ्यां रथं प्रवर्तयन्ति ॥

अस्यार्थः । कवयो यश्च विना ऋक्सामाभ्यां रथं प्रवर्तयन्तीत्यन्वयः । कवय
अन्तर्द्विजः । यश्च य इति कादि नव डादि नव पादि पञ्च याद्यह्य-
विंशत्यागमप्रसिद्धीत्या य एक उच्यते । न इति अकारजकारयोर्धौमे च
न श्रुतत्वात् । श्रुत्यवाचौ मुंकारोऽनर्थकः तेन न इत्यह्यवृत्त्यो । तामिमां
नवसंख्या विनापविधेन रूपेण मौला रकोऽहौ सप्त-द्वि-वि-षट्-पञ्च-चत्वारि,
इत्येवं त्रयेऽष्टादश ऋक्सामाभ्यां । ऋक्सामश्च ऋक्सामश्चेति समाचार-

योरेकशेषः । स्वकोष्ठात् तृतीयया पंक्त्या तृतीयेन च कोष्ठेन सप्त रथं
 अङ्कयन्नास्त्रं उपपासनायनं प्रवर्त्तयन्तीत्यर्थः । मनीषा मनौषया । चोदृश-
 कोष्ठयन्त्रे यथेकाष्टाङ्गौ प्रथमद्वितीयकोष्ठयोस्ते भवतस्तर्हि तृतीयपञ्चतृतीय-
 पतुर्थकोष्ठयोर्वाऽष्टाङ्गपूर्णावङ्गी कोष्ठौ ।

वाङ्मन्त्रा तदर्धे स्फुटयति

... ..

... .. (पञ्चवयान्तरं)

..... तदेवं वर्षपदादीनामिवाङ्गानामभिधायकत्वात् ॐमित्येतद्वचन-

मिदं स्रष्टुमिति दर्शनेन वाच्यवाचकशब्दभेदाभिधानात् । उक्तरीत्या

प्रत्यक्षं भुतिशूलकान्यङ्कयन्नास्त्राणि स्वाभिधेय-देवतासङ्गिधायकत्वात् तान्यपि

आस्त्रेयानि । साधकेः स्रष्टुमिदं वाच्यमाह्वयौथानि चेति सिद्धमतो युक्तैरेवं

प्रतिज्ञा यन्त्रावलीमङ्कमर्थौ व्याकुर्माह इति ॥ इत्यादि ।

—

INDEX OF AUTHORS.

नामानि ।	पृष्ठे ।
अद्युतचक्रवर्ती	१७३
अनन्तभट्टः (महामहोपाध्यायः)	१६५
अनन्तरामः	८१
अभिरामविद्यालङ्कारः	३८२
अर्जुनमिश्रः	२८८
आनन्दवनः (सुकुन्दवनप्रियः)	३२३
आनन्दानन्दायः (सहजानन्दस्य पुत्रः)	१७७
कायादत्तकवागीशः	१३
कमलाकरभट्टः (रामकृष्णभट्टस्य पुत्रः, भट्टनारायणस्य पौत्रः)	२०७
कविकर्णपूरः	२८, ३३३
कविकेशरी	४१८
कवितार्किकः	८९
कार्तिकेयसिद्धान्तः	२८३
कालीप्रह्वरः	३४१
काशीनाथतर्कालङ्कारः	१५५, २३३, २३५
काशीरामवाचस्पतिः	२५, ३८७
काशीश्वरः	३५६
किशोरीमोहनगोस्वामी	८६
कुल्लूकभट्टः	३२८
कुवेरप्रभृती	२६०
कृपारामः	३४१
कृष्णः	१३२
कृष्णकान्तविद्यावागीशः	३५७
कृष्णकिशोरः	३४१
कृष्णचन्द्रः	११

नामानि ।	पृष्ठे ।
कृष्णजीवनः ...	३४१
कृष्णदासः ...	७१, २५३
कृष्णदासगोखामी ...	२०४
कृष्णदाससार्वभौमः ...	२२६
कृष्णदेवस्नार्त्तवागीशः ...	२३६
कृष्णमोहनः ...	३२१
कृष्णानन्दः ...	१८२
केशवभट्टः ...	१५१
गङ्गाहरिशर्मा ...	२८
गङ्गेशशर्मा ...	४४
गदसिंहः (शिवसिंहस्य पुत्रः) ...	२६०
गदाधरभट्टाचार्यः ...	२२५
गुरुप्रसादन्यायभूषणः ...	३७१
गुरुप्रसादशर्मा ...	२७६
गोपालः ...	१८३
गोपालचक्रवर्ती ...	२५७
गोपालन्यायपञ्चाननः ...	७८
गोपालपञ्चाननः (आगमवागीशभट्टाचार्यस्य पौत्रः, हरिनाथभट्टाचार्यस्य पुत्रः) ...	१४२
गोपालभट्टः ...	३६७
गोपालमिश्रः ...	१८३
गोपीकांतः ...	३०६
गोपीनाथतर्काचार्यः ...	२२०
गोपीरमणतर्कपञ्चाननः ...	२६
गोरक्षनाथः ...	६३
गोविन्दरामसिद्धान्तवागीशः ...	१८४
गोविन्दाचार्यः ...	३१५
गोविन्दानन्दविक्रमशास्त्राचार्यः ...	१६६, २७७, ३७०, ३७८

नामानि ।	पृष्ठे ।
गोविन्दानन्दशर्मा	१२३
गोविन्दानन्दाचार्यः	२८४
गौरीकान्तः	३४१
गौरीकान्तचक्रवर्ती	४०३
गौरीकान्तभट्टाचार्यः	१४६
गौरीवरशर्मा	१८८
चतुर्भुजभट्टाचार्यः	१५, २५६
चन्द्रशेखरवाचस्पतिः	१६४
जगदीशतर्कालङ्कारः (महामहोपाध्यायः)	२११
जगदीशप्रधाननः	२६, २५५, २८५
जगन्नाथगुप्तः (कवीन्द्रः)	३६६
जगन्नाथचक्रवर्ती	२७, १४६
जगन्नाथदत्तः	१०३
जगन्नाथशर्मा	२७७, ४११
जयतीर्थमुनिः	३३४
जीवगोखामो	३१
कुमरनन्दो	१६८
ज्ञानानन्दपरमहंसः	८१
ज्ञानानन्दप्रज्ञाचारी	१४०
त्रिलोचनदासः (माधवदासकवीन्द्रस्य पुत्रः)	४६
दनोकाचार्यः	२००
दासगोखामो	२७२, ४२०
दिगम्बरभट्टः	३३०
दुर्गसिंहः	३३, ५३, २१७
धन्वन्तरिकरः	३०
धोयीकविराजः	२२१
नन्दकिशोरशर्मा	२६३
नन्दकुमारगोखामो	११०

नामानि ।	पृष्ठे ।
नन्दपण्डितः ...	२२३
नन्दरामः ...	३५
नन्दरामतर्कवागीशः ...	१८५
नरसिंहचक्रवर्ती ...	१८६
नरहरिः ...	१७
नरहरिसरकारः ...	८६
नरोत्तमः ...	४१४
नागभट्टः ...	१६२
नारायणः ...	२५६, ४१४
नारायणतर्कचार्थः ...	१६१
नारायणभट्टः (रामेश्वरभट्टस्य पुत्रः) ...	१६०
निखनाथसिद्धः ...	३१४
नृसिंहः ...	४१७
नृसिंहकविराजः ...	२६५
न्यायपञ्चाननः (विद्याविनोदात्मजः) ...	३६३
पद्मनाभदत्तः ...	२२४
परमानन्दचक्रवर्ती ...	५६
पुरुषोत्तमदेवः ...	१३८
पुरुषोत्तमाचार्यः ...	३३५
पूर्णानन्दपरमहंसः ...	५७, १३६
प्रद्युम्नशर्मा ...	३८०
प्रेमेश्वरन्यायरत्नः ...	२११
रक्तदेवविद्याभूषणः ...	४०६
राजगोपालेन्दुः ...	२७३
रत्नानन्दः (परमहंसपरित्राजकावधूतः) ...	१५३
रविवेकभट्टः ...	२३०, ४०१
रामविरामः ...	३३२
रामः (महामहोपाध्यायः) ...	३७६

नामानि ।	पृष्ठे ।
मधुरानाथचक्रवर्ती	३७१
मधुरानाथतर्कवागीशः	१६, १७, ३५७, ३५८
मधुसूदनः	३२६
मयूरशर्मा	४१०
महेशशर्मा	६८, १८६, ३६६
महेश्वरन्यायालङ्कारः	२२७
माधवशर्मा (बुधवायकुलोद्गतः, रघुनाथस्य पुत्रः, मतिनाथस्य कनिष्ठः, गोविन्दस्याग्रजश्च)	२
माधवाचार्यः	३६७
मालाङ्कः	३४७
सुकुन्दरामदैवज्ञः	३६६
मोहनचन्द्रविद्यावाचस्पतिः	१७२, २३८, ३६७
यादवेन्द्रविद्याभूषणः	२४०
यादवेन्द्रशर्मा	३७३
रघुनन्दनन्यायप्रगल्भः	६
रघुनन्दनन्यायालङ्कारः	६२
रघुनन्दनभट्टाचार्यः	४१७ :
रघुनन्दनभट्टाचार्यः (हरिहरभट्टाचार्यस्य पुत्रः) ६६, १५६, १७८, १८१, २२३	
रघुनन्दनवन्द्योपाध्यायः	२५१
रघुनन्दनवैद्यः	२५२
रघुनन्दनशिरोमणिः	३५६
रघुनाथगोखामी	४१२
रघुनाथचक्रवर्ती	६, १८८
रघुनाथतर्कवागीशः (नपाढीयः)	१८
रघुनाथदासः	६५
रघुनाथदासगोखामी	४१२
रघुनाथभट्टः	८४
रघुनाथभट्टगोखामी	६७

नामानि ।	पाने ।
रघुनाथेन्द्रप्रिययोगी	५८
रघुरामप्रियोमणिः (रघुमणिविद्याभूषणस्य काव्यः)	१७७
रत्ननाथभट्टाचार्यः	१०१
रत्नेश्वरचक्रवर्ती	६
रत्नेश्वरन्यायालङ्कारः	३११
रमाकान्तः	८६
रमाकान्तचक्रवर्ती	३३६
रमाकान्तचक्रवर्ती (मधुसूदनतर्कवागीशस्य पुत्रः)	४०५
रमीनाथचक्रवर्ती	३५७
रमानाथप्रश्मर्मा (वेदगर्भतर्काचार्यस्य पुत्रः)	२०७
रमापतिसिद्धान्तः	१५६
रविचन्द्रः	११
राघवेन्द्रप्रश्मर्मा	१३६, ३८५
राधाकृष्णप्रश्मर्मा	१२०
राधामोहनगोस्वामी	२३६
रामकान्तः	१८७
रामकिशोरचक्रवर्ती	१५
रामकुमारन्यायभूषणः (रामगतिवाचस्पतिपुत्रः)	४१
रामकृष्णः	३३८
रामकृष्णभट्टः	३२५
रामकृष्णभट्टाचार्यः	१८०
रामगतिसेनः	३०७
रामगोपालः	३४१
रामगोपालकविः	६२
रामगोविन्दः	७८
रामगोविन्दप्रश्मर्मा (रामगोपालचक्रवर्तिनः पुत्रः)	३४८
रामचन्द्रः	३१८
रामचन्द्रकविचक्रवर्ती (माधवकविकथामरबास्य पुत्रः)	३७८

नामानि ।	पक्षे ।
रामचन्द्रहिजः (?)	२५६
रामचन्द्रन्यायालङ्कारः	३१७
रामचन्द्रवाचस्पतिः	१६०
रामचन्द्रविद्याभूषणः	२१८
रामचन्द्रशर्मा (काञ्चीरकुलसमुद्भवहरिहरात्मजः) ...	३६, ४०, ४१
रामजयविप्रः	१५४
रामदासचक्रवर्ती	४५
रामदुर्लभशर्मा (See Colophon of notice, no. 385.) ...	३८८
रामदेवहिजः	३६६
रामनाथसिद्धान्तः	२१६
रामभद्रः	४१३
रामभद्रसार्वभौमः	३८६
रामरत्नवन्द्योपाध्यायः	६१
रामरामभट्टाचार्यः	३६०
रामवल्लभः	३८७
रामप्ररणः	३५३
रामहरिहिजः	१४८
रूपगोखामो	३४, २६४, ३८२, ४१३
रूपरामन्यायपञ्चाननः	५३
लोकनाथशर्मा	११
लौहित्यवरसेनः	१२१, २२६, २३१, २३२
वरहचिः	४७, १६३, २१४
वराहमिस्त्रः	२२६
वर्द्धमानोपाध्यायः	८८, १६६
वल्लिनारायणः	१७७
वल्लभः	३२
वल्लभदेवः	३६४
व्याजसेनः	१६६

मणि ।	१००
तिमिन्धः	३५१
...	१
...	२०५
पुत्रशर्मा pupil of जगद्वल्लभभट्टाचार्यः	१३७
नधि	१६७
निवासः	४०५
नृपयाः	३४२
रघुवीर्यः	८२
बागोशभट्टाचार्यः	१८७
विनोदसाचार्यः	४७
प्रसादः (नट्टकस्यः) (श्रीकान्तपण्डितस्य पुत्रः)	६७
जगोखामी	२४३
निम्बरातर्काचार्यः	२७२, ३६१
ननाथचक्रवर्ती	३४१
देवरः	३१३
भावनदासः	३८६
...	३५६
...	४६
...	३८८
प्रसादगन्दतीर्थः	३६७
प्रसादाचार्यः (गौडः)	१६२
प्रियदाससेनः (सनत्सेनस्य पुत्रः)	४०८
शिवरामः	३७
शिवरामतर्कपञ्चाननः	१८१
...	३४, १५८, ३३५, ३५०
...	३४१
...	१४
...

नामानि ।	पत्रे ।
श्रीकण्ठतीर्थः	२४०
श्रीकण्ठशर्मा	२७२
श्रीकान्तदासः	३४६
श्रीकृष्णदासगोखामौ	२०४
श्रीकृष्णविद्यालङ्कारः	५४
श्रीनाथशर्मा	३८१
श्रीपतिचक्रवर्ती	७
श्रीहर्षकृती	२७७
वैद्यदासविशारदः (अयकृष्णतर्कवागीशस्य पुत्रः)	१६६
समोराचार्यः	६३
सर्वविद्यालङ्कारभट्टाचार्यः	५२
सार्वभौमभट्टाचार्यः	६६
बोतारामः	२४१
हरगोविन्दः	१४२
हरानन्ददासकविचन्द्रः	१०७
हरिकृष्णधोरः	१५५
हरिचरणः (रसिकप्रशामस्य शिष्यः)	६०
हरिनाथमिश्रः	१५४
हरिरामः	४६
हलायुधमहाकविः	१६५
हितहरिवंशगोखामौ	३८४
हृदयानन्दविद्यालङ्कारः	१६७
हेमकरः	२१३

